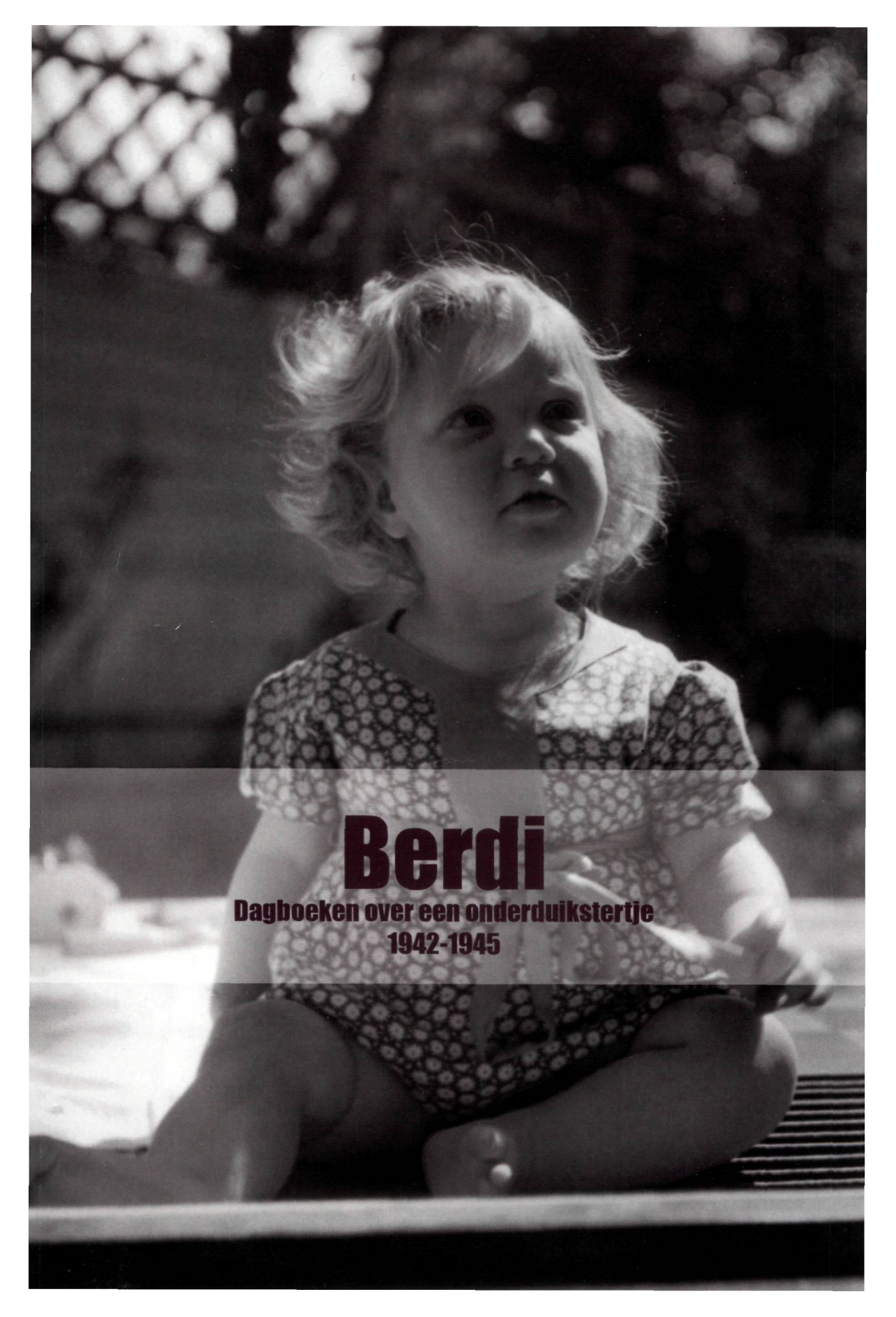

Berdi

Dagboeken over een onderduikstertje
1942-1945

Berdi Vieyra-Pront, 70 jaar

Margaretha van Hinte heeft 5 dikke cahiers volgeschreven over de eerste levensjaren van Berdi Vieyra-Pront.

Vanuit het perspectief van het kind heeft zij van dag tot dag het leven opgetekend. Het leven van een kind dat zij zo normaal mogelijk probeerde te houden in een wereld waar de waanzin heerste.

Deze dagboeken zijn geschreven door een redster van Joodse kinderen tijdens één van de zwartste periodes uit de geschiedenis.

Berdi
Dagboeken over een onderduikstertje

1942-1945

Eerste druk, juli 2012
© 2012 Berdi Vieyra-Pront
Uitgave in eigen beheer

ISBN: 978-90-484-2485-6
NUR: 402

Productie: Free Musketeers, Zoetermeer
www.freemusketeers.nl

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of vervaelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (I) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (II) voor eigen oefening, studie of gebruik welk (e) niet strikt privé van aard is.

Berdi

Dagboeken over een onderduikstertje

1942-1945

** Gij hebt recht en gerechtigheid uitgeoefend**

** Geef mij niet aan mijn onderdrukkers over**

VOORWOORD

Mijn leven begon anders dan bij de meeste kinderen. Enkele dagen na mijn geboorte kwam ik terecht bij mijn pleegouders.

Mijn ouders, die in 1942 in de onderduik gingen, hadden via hun huisartsen Dr. Ben Sajet en zijn vrouw Dr. Thea Sajet contact gekregen met Margareta van Hinte en haar vriendin Cornelia Hennekam. Zij waren bereid mij op te nemen en mij als het kind van Cornelia in te laten schrijven.

Mei 1945 kwamen mijn ouders mij weer ophalen. Meer dan drie jaar was ik het kind van Margaretha en Cornelia. Dat waren mijn Mammi en Kokkie. Mijn naam was Berdina Sere Hennekam. Nu stonden daar twee vreemden die zeiden mijn ouders te zijn. Vanaf dat moment was mijn naam Berdina Sere Pront. Mijn oorlog is toen eigenlijk begonnen als stuiterbal tussen mijn ouders en pleegouders.

Margareta van Hinte heeft 5 dikke cahiers volgeschreven over mijn eerste jaren. Vanuit het perspectief van het kind heeft zij van dag tot dag mijn leventje opgetekend. Het leven van een kind dat zij zo normaal mogelijk probeerde te houden in een wereld waar de waanzin heerste. Deze dagboeken zijn geschreven door een redster van Joodse kinderen tijdens één van de zwartste periodes uit de geschiedenis.

Dit boek is een integrale weergave van deze dagboeken waarbij geen poging is ondernomen de oorspronkelijke tekst te corrigeren. Wel zijn tussen haakjes redactionele opmerkingen geplaatst ter verduidelijking van de tekst.

Ik ben nu zeventig en 'ik ben er nog'. Dit lijkt mij het moment om mijn kinderen, kleinkinderen en een ieder die het wil lezen kennis te laten nemen van mijn eerste levensjaren zodat ook zij begrijpen dat niets vanzelfsprekend is.

Ik hoop dat de uit deze dagboeken sprekende liefde, moed en toewijding, een voorbeeld en richtsnoer zullen zijn voor hun leven.

Berdi Vieyra-Pront

Margareta (Mammi) van Hinte en Berdi in 1943

Doopfoto Berdna Sere Hennekan

DOOPBEWIJS

In de kerk van O.L. Vrouw Koningin des Vredes,
Pijnackerstraat 9, Amsterdam-Zuid, is gedoopt in het
jaar 1943 den 9^{en} Maart
Berdina Sere Hennekam

Vader _____

Moeder Cornelia Hennekam

H. Vormsel _____

Handtekening:

Th. Glaasbeek jr.

Amsterdam, 9 Augustus 1943

Doopbewijs Berdina Sere Hennekam

ORIGINEEL

MODEL No. 2b

(Artt. 3 en 9 Inentingswet 1939)

De ondergeteekende I. M. van Dijk,
geneeskundige, gevestigd te Walterstraat 119 Amsterdam,
verklaart, dat Zij Berdina Sere Hennekam,
geboren op den 25 Dec 42,
ingeschreven in het bevolkingsregister der gemeente Amsterdam,
centraal bevolkingsregister
op den 14 Oct 43 heeft ingeënt tegen pokken, en,
naar hem heden bleek, met goed gevolg.

Dagteekening:

21 Oct 43

Handtekening van den
geneeskundige:

I. M. van Dijk

28255 - '41 - K 1051

Z.O.Z.

Aangifte Berdina Sere Hennekam door arts Van Dijk

Heijman
44936

Inhoud door de graver op
21 Jan. 91 Reg 1^a fol. 4°

Reg. no. 6 fo. 21
aka m 584

Hierboven moet een legestempel van / 0.60 staan.

In de registers van den burgerlijken stand der gemeente Amsterdam is ingeschreven:

Berdina Sere

moeder: Hennekam, Bertha Adriana Maria
geboort: 25 December 1872

Waar: 2 11 - Onderzoek: Amsterdam 17104-251200

Geboortebewijs Berdina Sere Hennekam

Berdi in 1943 in de tuin bij Kokkie en Mammi

Cornelia (Kokkie) Hennekam en Berdi na de oorlog

Margareta van Hinte

Aan ons meisje

Met kleine hiaten en akelige dingen
Wil ik nu toch de vreugde bezingen
De vreugde van het kindje, dat wij
af moesten staan.
In eer en geweten besloten,
De rechten der ouders,
En wij moesten gaan.
Wij hadden zoveel al genoten
Van de aanwezigheid van dit
kleine wicht.
Doch met haar ging, op dat moment
Een deel van 't zonnelicht.
't Was niet een afscheid voor het leven
Zij kwam terug, om liefde te geven.
Zoo zijn we weer blij en tevreden
En is deze strijd nu weer gestreden
Daarom is blijdschap in onze harten.

Margareta van Hinte

18 mei 1972

DAGBOEK I

26 december 1942 – Tweede Kerstdag

Ik ben een kerstkindje, de mensen zeggen een gelukskindje. Feitelijk werd ik pas verwacht, begin januari 1943, maar gisteren kreeg ik het in mijn kleine bol om mijn intrede nog in het oude jaar te doen, met al de ellende die eraan verbonden is. Eén ding is zeker, dat ik ondanks deze ellende lieflijk verwacht word.

't Is geen normale tijd, de oorlog woedt over de gehele wereld, maar laat ik mijn kleine bol hier niet over breken. Ik ben op de wereld en hoop eens volwassen te zijn en sterk, om de tragedie van het leven op mijn eigen schouders te nemen. Ik lig in het ziekenhuis en hoop zo spoedig mogelijk op de plaats van mijn bestemming te zijn.

27 december 1942

't Is zondag en de dokter was hier. 'k Ben de eerste kerstdag 's avonds om half tien geboren. Ik woog maar 4 pond en 3½ ons. Mijn moeder had graag dat ik de naam van Berdina zou dragen. Veel bijzonders is er nog niet gepasseerd in mijn nuchtere wereldje. Mijn moeder en ik maken het beiden goed.

6 januari 1943

Vanmiddag om 16 uur ben ik gearriveerd. Ik had een snoezig blauw capetje om en was gewikkeld in een witte wollen doek, want 't was nogal koud. Ik huilde wel een beetje. Met de auto ben ik hier aangekomen. Om 15 uur was ik nog in het ziekenhuis gevoed, ik kreeg thuis een schone luier aan en kwam toen in een snoezig babymandje te liggen met een lekker kruikje. Daarna werd ik in een ledikantje in de slaapkamer gezet. Ik heb toen nog wel wat gehuild. Diverse mensen die ik niet ken zijn me wezen bezoeken en ik heb gehoord dat ze binnen beschuiten met gestampte muisjes hebben gegeten. Om 18.15 heb ik weer een flesje gekregen en een schone broek, want ik had me weer danig nat gemaakt.

Van onze buurvrouw hebben wij een hele mooie witte wagen te leen, met een snoezig roze vachtje. 't Zal fijn zijn wanneer ik daar eens in kan liggen. Plukkie, de angorakat heeft heel nieuwsgierig naar mij gekeken, maar er wordt over mij gewaakt. Vanavond om 21.15 uur krijg ik mijn flesje en dan hoop ik de hele nacht door te slapen tot morgenochtend zes uur.

7 januari 1943

Vanmorgen heb ik in mijn kleine leventje al een hele kleine operatie meegemaakt. Mijn vingertje was namelijk rood opgezwollen en aan het topje zat een bloedrood puntje. Dokter heeft dit doorgestoken en nu zit er een verbandje om. Toch mag ik juist graag op die vinger sabbelen. 'k Ben er niet lastig van geweest, ik werd zelfs niet eens wakker toen het gebeurde.

Vannacht om 4 uur werd ik wakker en heb ik zo'n klein beetje gedrensd tot half vijf, daarna was ik weer stil tot tien over vijf. Ik heb bijna een kwartier gehuild en om zes uur was ik present.

Ik kreeg mijn fles en schone luier. Er sprong een grote vlo uit mijn luier, waarschijnlijk uit de auto. 't Was een knaap, zo één die bij een chauffeur hoort. Ik ben daarna weer rustig gaan slapen. Ik ben een zoete baby. 't Heeft de hele dag en de hele nacht gesneeuwd. De hele tuin is wit en onze vier poesen, waarvan er drie naar buiten moeten om hun bah te doen (één is een angorakat en blijft dus binnen). Zij gaan niet graag naar buiten en zinken diep weg in de sneeuw. Ze weten dan ook niet hoe vlug ze terug moeten keren. Ook hebben we de hele dag vogeltjes in de tuin, die vechten en tsjilpen. Al is het ook oorlog en is er weinig brood, er schiet toch altijd nog wel wat over voor onze gevleugelde vrienden.

Het is 19 uur geweest, mijn melkrantsoen heb ik opgedronken. Ik had er op het laatst niet zo veel trek meer in, ik krijg er steeds zo de hik van. Net was mijn luier af, of ik deed nog een behoorlijke bolus op mijn onderluier. Ik was net gewassen. Och ik denk maar zo, er moet toch ook wàt aan mij te doen zijn, ik ben verder heel erg zoet. Ik heb weer een warm kruikje en ga weer heerlijk slapen. Vanavond nog een keer drinken en een schone luier, dan zit de dag er weer op.

8 januari 1943

Er is niet veel bijzonders vandaag. Ik heb vanmorgen weer een heerlijk fris badje gehad, ik rook zo lekker fris en toen ik in mijn mandje lag, was het een lust om te zien. Vanavond was ik niet zo prettig. Ik heb zo geniest en ik had op het laatst helemaal geen trek meer in mijn fles en hoe ze ook probeerden, ik duwde hem gewoon met mijn tong terug. Toen heb ik wat opgegeven (over gegeven) en nog even een flinke plas gemaakt. Daarna ging ik in mijn mandje, maar ik ben erg onrustig en moet ieder ogenblik huilen. Om 22.15 uur krijg ik mijn laatste voeding.

9 januari 1943

Ik lig weer in mijn mandje, waar het heerlijk warm in is. Dat komt doordat het zo heerlijk klein is, net geschikt voor zo'n klein hoopje mens als ik ben. Hier is mijn mandje.

Vandaag heb ik andere navelbandjes gekregen. Oma Draak vond ze te breed. Zij had nog wat van haar dochter; daar is ook mijn slaapmandje van. Ik heb ontzet-

tend veel last gehad met mijn grote boodschap. Het wilde maar niet komen, toen hebben ze slaolie aan mijn bips gesmeerd, ja, slaolie! Vroeger vroeg men wat het toppunt van zonde was: “boter op je bips en droog brood eten”, zo is het nu gesteld met de slaolie. Dat is een weelde artikel. Hoe het ook zei, mijn bolusje is gekomen. Dokter is even geweest en vond het ook niet zo erg. Mijn vingertje is nog niet helemaal beter. Er komt nog een beetje pus uit.

Plukkie onze kleine kat was vandaag erg nieuwsgierig naar mij. Hij hoorde mij voor het eerst huilen, klom op het nachtkastje, draaide zijn angora kopje met het weelderige haar naar alle kanten en zocht mij. Het gordijn was echter dicht en hij kon me niet vinden.

Ik doe verschrikkelijk veel plasjes. Ik ben doorlopend nat, dat hoort zeker bij mijn biezen mandje; Mozes dreef ook in zijn biezen mandje.

Vanavond nog een keer voeden, morgen is het zondag. Ik krijg morgenochtend mijn roze truitje aan. Ten eerste omdat ik bezoek krijg om bij het wassen aanwezig te zijn; ten tweede omdat het zondag is, en ten derde omdat er morgenmiddag weer bezoek komt.

10 januari 1943

Vandaag zal het niet zoveel worden. De oude Piekel, onze oudste kat is ernstig ziek en zal wel sterven. Daarom zijn ze hier wel een beetje van streek. Met mij gaat het heel goed, mijn ontlasting is weer normaal en ik rammel iedere keer van de honger. Ik heb ze hier haast de hele nacht wakker gehouden en toch kreeg ik niets, misschien probeer ik het nog wel eens vannacht, anders zal ik het maar opgeven. Vandaag ben ik gewogen.

Het is schandelijk, maar ik weeg nog minder dan toen ik op de wereld kwam. Ik zal zien mijn schade vlug weer in te halen.

11 januari 1943

Veel nieuws is er niet. Ik ben vannacht danig (erg) lastig geweest, van twee tot half zes heb ik gedrensd (gehuild). Ik had ook zo'n honger. Ik ben toch aangekomen, in nog geen week tijd 2 ons en twintig gram. Dokter vertelde dat ik toen ik hier kwam vier pond en 1 ons woog. Dus het gaat goed. Nu heb ik weer gehuild van de honger. Het is nu bij achten ('s avonds) en de slaap wil niet komen. Dan ga ik maar weer wat drenzen, dan val ik wel in slaap. Ze gaan hier trouwens allemaal om kwart over acht naar bed.

Ik krijg een lief babykopje en ik luister ook al naar muziek, dan zet ik grote denkende ogen op, ja zoiets alsof ik er verstand van heb.

De oude Piekel is nog niet dood en Plukkie is ook ziek vandaag; last van zijn maagje. Geeft steeds over.

12 januari 1943

Vannacht ben ik niet zo erg lastig geweest, mijn voeding had ik iets later gekregen. Vandaag is onze Piekkel gestorven en in de tuin begraven. Het is wel een beetje triestig in huis. Dertien jaar is hij een huisgenoot geweest, dan is er natuurlijk een gemis.

Dokter is even geweest en was erg tevreden over mij. Ik heb vandaag een hele mooie babyuitzet te leen gekregen en ook een cadeautje, nl. een roze schortje, heel lief en schattig, alleen natuurlijk jammer dat het toch oorlogsmateriaal is.

Het is half acht geweest en ik heb mijn voeding en schone luier met een lekker warm kruikje gehad, maar de slaap wil niet komen. Ik jengel dus maar zo'n beetje, misschien komt het dan wel. Plukkie is gelukkig weer beter.

13 januari 1943

Diverse mensen hebben mij vandaag bewonderd. Mijn grootmoeder Draak, mijn grootmoeder Hennekam, Meester Elias, en tante Maartje. Ze vinden me een schattige baby, dat ben ik ook, vooral als ik pas uit mijn mandje kom. Dan ben ik zo heerlijk roze. Ik spuug af en toe wel een beetje van mijn eten uit, maar verder gaat alles zo zijn gangetje. Ze hebben het hier erg druk, want de goederen zijn geconfisqueerd (verbeurd verklaard) en moeten van de week uitgeleverd worden, maar er is toch altijd nog plenty tijd voor mij. Er was een heel wasje van mij, want dat loopt vlug op, die luiers van mij, want ik kan er mee terecht. Ik lig na iedere voeding heerlijk schoon in mijn bedje.

Ik ben een kleine woelwater. Waar ik de kracht vandaan haal weet ik zelf ook niet, maar ik heb toch kans gezien, mijn ene beentje boven het dek uit te wurmen. Ja, zo begin ik al heel vroeg aan de babygymnastiek.

14 januari 1943

Het is kwart over negen. Ik ben een beetje verdrietig, mijn bolusje zit me in de weg.

Ik krijg tegenwoordig 's nachts ook een voeding. Dat komt doordat ik zo klein ben en 's nachts een geweldige keel kan opzetten. Mijn flesje drink ik iedere keer helemaal leeg. Ik heb wel vaak last van de hik en niezen doe ik ook om de haverklap.

Mijn grootmoeder Draak heeft mij vanavond de fles gegeven. Ze zijn allemaal gek met me.

Veel bijzonders heeft zich niet afgespeeld (is er niet gebeurd), alleen dat Plukkie het verduisteringsgordijn in de keuken gescheurd heeft.

15 januari 1943

Net had ik een schone luier aan of ik voelde dat er een grote bah moest komen. Waarschuwen kan ik niet dus voegde ik de daad bij het woord. Het is anders niets prettig, want mijn bips ziet een beetje rood. Nu krijg ik daar iedere keer vaseline op. Wij sukkelen een beetje met de luiers, morgen gaan wij er wat bij kopen.

Vanavond is Tante Annie naar mij wezen kijken. Ze vinden me allemaal erg lief worden. Ik ben sterk, ja het is heus waar, maar soms hebben ze moeite met me om me op mijn kussen te houden. Vanmiddag nam ik gewoon zo'n hip dat ik haast uit handen viel. Ja ik begin ze hier al aardig de schrik op het lijf te jagen. Vanmiddag mocht ik even zelf mijn fles hanteren (vasthouden), maar ik stopte natuurlijk op een gegeven moment de speen te ver in mijn mond. Ik stikte er haast in. Dat heb ik verspeeld (niet goed gedaan), die fles krijg ik voorlopig niet meer. Ik begin al aardig in de rondte te kijken, maar ik zie geloof ik nog niets bepaalds. Ze zeggen hier dat ik blauwe oogjes krijg en licht roze haar. Ik ben ook heel erg blank.

16 januari 1943

Van half zes tot bijna zeven uur heb ik gebruld. Ik had gegeten en ik had achter elkaar twee luiers vuil gemaakt. Ik wist zelf eerst niet wat het was, maar op het laatst kregen ze erbarmen met me en hebben ze me opgenomen (uit de wieg gehaald). Ik kreeg eerst een schone broek en daarna mijn fles, maar hoe het ook was, ik had weer niet genoeg.

En ik ben toch heus niet lastig. Ik ben een tevreden kindje, ik word met liefde omringd, als ik dan denk aan al die arme vondelingetjes van de laatste tijd, dan schreit (huilt) mijn kleine hartje van het grote onrecht door grote mensen elkaar aangedaan. Maar er is gerechtigheid en eens komt de tijd der verantwoording.

We hebben even de dokter opgebeld en gevraagd hoe we daar (het huilen en de voeding die niet genoeg is) mee aan moeten. Om kort te gaan: morgen moet de dokter weten hoeveel ik ben aangekomen, want daar hangt mijn wel en wee vanaf. Ik begin al heel verstandig te kijken en ik grijp ook wel eens een wang, want daar kan je zo heerlijk op sabbelen. Mijn mandje wordt haast te klein. Mijn bips is al weer aardig bijgetrokken. Het kan ook niet anders, vaseline en poeder hebben het hunne bijgedragen.

Plukkie stond met zijn twee voorpootjes tegen de divan aan waar ik werd geholpen, hij begrijpt er nog steeds niets van als ik lig te huilen. Wij gaan nu beiden slapen, hij op de bank en ik in mijn bedje.

17 januari 1943

Vandaag zou er iets bijzonders gebeuren, het is echter als met alle andere voorstellingen, op niets uitgelopen. Ik ben weer aangekomen en weeg nu 4 pond en 4½ ons.

Vandaag is er zoveel bezoek geweest. Vanmiddag Frans van Deventer een meisje van acht maanden. Zij wilde mij in haar wagen hebben als speelpop, bij Draak. Vanavond Mevrouw Linden. Toen deze weg was, Mevrouw Vedder. Hè, hè, nu ben ik geholpen, beplaste mijn handdoek en gaf mijn eten over op de divan. Nu lig ik in bed en we gaan allemaal morgen verder.

18 januari 1943

Ik had weer heel wat vuil gemaakt, er was bijna een badkuip vol wasgoed. Ja, plassen kan ik uitstekend. Ik krijg nu ook meer melk en minder water.

Ze waren hier bang dat ik er niet goed op zou reageren, maar het bevalt mij uitstekend. Ik heb vandaag van mijn oma Draak pantoffeltjes en een slab gekregen. Ze heeft me ook tweemaal gevoed vandaag. Maartje is ook geweest en dan gaat het hier te keer als een oordeel; nee moeder het moet zo; ach kind laat mij nu maar gaan, maar hoe ze ook experimenteren (proberen), ik denk altijd: als ik mijn portie maar krijg. Woensdag komt oma van Hinte.

Ik heb twee poppen in mijn mandje gehad, naar die ene ging ik gewoon scheel kijken, hij was te dicht bij me. Ze (mijn verzorgers) krijgen hier soms neigingen om me te bijten. Ze zeggen: zuiver uit liefde.

19 januari 1943

Het is bijna half negen en ik lig te huilen. Ik krijg al een stevig geluid. Ja, honger heb ik niet, want ik heb net gedronken, een natte broek heb ik ook niet en mijn bedje is weer helemaal schoon. Ze nemen me niet op (halen me niet uit bed). Ik vind het wel eens leuk in handen te zijn, maar dat noemen ze verwennen en dat kunnen we hier niet hebben.

Ik heb vandaag weer twee nieuwe flesjes erbij gekregen en vijf speentjes, want ze zeggen die raken op (uitverkocht) en wat dan. Ja, het is geen pretje in oorlogstijd geboren te worden. Mijn vingertje is aan het vervellen, mijn nageltjes moeten eigenlijk geknipt worden, daarvoor heb je een klein borduurschaartje nodig, maar die zijn niet meer te koop. Nu komen mijn mouwen steeds over mijn handjes heen, want anders krab ik mezelf. Plukkie is een kleine ondeugd. Vandaag heeft hij kans gezien in de tuin op de schutting te klimmen. Veel nieuws is er niet. Ja, er is wel nieuws, maar daar mag ik mijn hoofdje nog niet over breken.

20 januari 1943

Ik lig weer in mijn bedje en probeer te slapen. Mijn flesje ging er achter elkaar in. Vannacht heb ik om half drie een voeding gehad en toen hebben we met zijn allen tot kwart voor acht geslapen. Ik had erge honger en kon haast niet wachten tot ik gewassen was. Oma van Hinte is vandaag hier. Ze vindt me lief en zal ook wat voor mij maken. Vandaag is het een klein beetje feest, er is een prinsesje geboren in Canada (prinses Margriet) en oma is er. Alles bij elkaar genomen is het erg feestelijk, ze doen hier ook niets vandaag. Vanmiddag hebben we met zijn allen geslapen. Oma en Jannie binnen (huiskamer) en Greet, Cor en ik in de slaapkamer. Plukkie kroop bij Jannie op de bank en zocht het warmste plekje uit nl. onder haar kin.

Vanavond hebben ze hier de 5^e symfonie gedraaid voor Oma. Alleen moest hij onderbroken worden voor mijn voeding. Ik heb van alle drie een kusje gekregen en ben weer gaan slapen. Dat wil zeggen ik jengel een beetje. Ze zeggen hier dat wat je nu doet kun je vannacht niet doen.

Ik ben zo sterk dat, toen ik op mijn buikje lag ik al gewoon mijn hoofdje probeerde op te houden. Dat doe ik dan met een air (houding) alsof het voor mij de gewoonste zaak van de wereld is.

21 januari 1943

Het is zeven uur en ik lig in mijn bedje te huilen, tijd voor mijn eten is het nog niet, dus moet ik blijven huilen. Ik heb toch ook zo'n honger iedere dag, maar ja, de grote mensen zullen wel weten wat het beste voor mij is, dus wacht ik, al is het dan onder protest.

Dokter is vanavond geweest en vond mij buitengewoon. Dat is in ieder geval prettig. Zondag als het mooi weer is, mag ik in de wagen en gaan we dus uit, meteen een bezoek afleggen. Ik verheug mij er zo op! Vandaag zijn ze naar het bevolkingsregister geweest en daar is nu alles in kannen en kruiken. We krijgen meer gas en meer kolen. Ik word net binnen gebracht en nu lig ik naar de muziek te luisteren. Ze kijken hier naar de vliegmachines die overvliegen en naar de zoeklichten die hun lichtbundels over het firmament (hemel) uitstrekken. Was het toch maar gauw vrede.

22 januari 1943

Ik heb weer van half zeven tot kwart over zeven liggen huilen. Toen ze me in de kamer brachten, snikte ik nog, zou ik werkelijk verdriet gehad hebben? Ik groei met de dag, ze vinden allemaal dat ik een heerlijk mollig bipsje krijg; het was eerst zo akelig plat! Ik begin overal rond te kijken. En sterk dat ik ben! Ik til mijn hoofdje gewoon al op en houd het dan een tijdje in de hoogte. Vandaag heeft de

hele dag de slaapkamerbuitendeur open gestaan want het was bijzonder zacht weer. We moeten alleen erg oppassen dat Plukkie niet naar buiten loopt. Plukkie de ondeugd, die het hele verduisteringsgordijn in de keuken heeft stuk gescheurd. Toch is het een kleine schat. Vanmorgen op de tafel keek hij nog even naar me, vond het bewegen van mijn handjes eigenlijk wel iets om mee te spelen, maar zag buiten de vogeltjes en vond dat wel zo leuk om naar te kijken. Ik ben nu heerlijk zoet, ze hopen maar dat ik vannacht rustig zal zijn. Oma gaat morgen weer weg, maar komt weer gauw terug. Ze heeft vandaag de hele dag luiers gevouwen, wanneer er weer wat droog was haalde zij ze binnen en heeft oma ze opgevouwen. De mensen zijn allemaal prikkelbaar. Op de distributiebescheiden (bonkaarten) krijg je weer 50 gram vlees minder en ook weer minder melk (taptemelk). De mensen mopperen. Het gaat aan mij gelukkig nog voorbij.

23 januari 1943

De Tommies (Engelse vliegtuigen) vliegen over en er wordt geschoten. Dat is altijd angstig. We waren net met de pick-up bezig. We hebben hem afgezet, want er wordt hevig geschoten, de mensen staan buiten. Het is weer wat rustiger, ze hebben hier ook even staan kijken. De lucht was erg bewolkt en geen vliegtuig te zien. Er werd zomaar geschoten, enfin, Tripolis is in Engelse handen. Ik huil maar weer. Dat doe ik tegenwoordig iedere keer op deze tijd. Zo ongeveer van half zeven tot kwart over zeven en dan weer zo ongeveer tot negen uur. Ik wil geloof ik graag binnen (in de kamer) op de divan liggen, maar ik krijg nog steeds mijn zin niet.

Ik zie er in ieder geval heerlijk gezond uit en ze stelen hier iedere keer kusjes van me. Plukkie is stout geweest en heeft een bah in de badkamer gedaan. Hij heeft klappen gehad en ligt nu wat verslagen op de tafel. Ze hebben hier mijn rantsoen bonbons gehaald en zitten die heerlijk op te smullen. Ook heb ik vandaag heerlijke gepelde bonen gekregen. Ik mag ze nog wel niet hebben, maar ze zijn er en dat is hoofdzaak.

Cor leest in het "gezinsboek" en put daar wijsheid uit, wat al of niet goed voor baby's is en Greet schrijft in mijn dagboek. Ze leggen hun oor te luisteren en geloven dat ik rustig ben. Ik heb mezelf waarschijnlijk in slaap gehuild. Het kleine beest is op de divan gaan liggen en ruikt waar ik heb gelegen. Ik heb Greet haar blauwe pantalon eens lekker vol gespuugd.

24 januari 1943

Vandaag zijn we uit rijden geweest. Het was zulk heerlijk zonnig weer. We zijn naar de Koninginneweg gegaan naar Mevrouw en Dr. Sanders. Eén van hun zoons en schoondochter zijn bij een poging om te ontvluchten gevangen geno-

men en naar Duitsland gezonden. Hun andere zoon, die niet helemaal normaal is, heeft ons geholpen met de wagen in de tuin te zetten. Greet droeg mij naar boven en daar heb ik tussen kussens op de divan liggen huilen net zolang totdat wij weer weggingen.

Van mijnheer Sanders krijg ik een babybox, die heeft hij nog. Wij zijn dezelfde dag terug gegaan langs de Emmastraat en de Apollolaan. Een heerlijke wandeling. Als het volgende week goed weer is gaan wij weer uit met de wagen.

Ik ben weer aangekomen, ik weeg nu 5 pond en 170 gram. We hebben de dokter gebeld en ik kreeg meteen mijn melkrantsoen verhoogd. Tweederde melk en eenderde water. Ik heb ook weer liggen huilen van vijf tot half zeven. Nu ben ik in slaap gevallen.

25 januari 1943

Net had ik een schone luier aan of ik deed een geweldig bolusje in mijn schone luier en het was juist nogal sukkelen met de luiers. Morgen gaan we er bij kopen. Ik had mijn flesje gehad. Ik wilde niet meer, een staartje bleef er in. Dat geeft Cor mij nu. Ik ben neusverkouden, de hele dag moet mijn neus schoongemaakt worden. Ik heb heerlijk een uurtje in de tuin gestaan vanmorgen. In het zonnetje. Het is heerlijk weer, alleen kouder dan gisteren. Nu gaan we met ons allen naar bed. Om drie uur zal ik me wel weer melden. Plukkie zit onder op de tafel naar mij en Greet te kijken. Ook hij moet naar bed. We leggen tegenwoordig een stuk papier in de keuken, hij houdt van iets dat ritselt.

26 januari 1943

Mijn huiluurtje heb ik weer gehad en ik mocht weer even op de divan spartelen, dat mag ik iedere avond om kwart over zeven. Ik had een klein beetje gespuugd en had dus nogal honger, maar half acht is pas mijn tijd. Ik kreeg ineens weer zo'n vreselijk verdriet en toen heb ik gehuild met echte traantjes. Ik mocht even op mijn buikje liggen en dan til ik ieder ogenblik mijn hoofdje op.

Het Rembrandt theater hier in Amsterdam is vannacht afgebrand, de Kroon loopt gevaar van instorting van een muur en het kleine kroegje dat ernaast was, speciaal voor een bepaald soort publiek, is afgebrand.

Marseille, staat vanavond in de krant, moet ontruimd worden. Hele stadsgedelen van deze bijzondere havenplaats zijn geëvacueerd (verhuisd wegens gevaar). Niet dat ik me druk maak over deze dingen, maar Cor en Greet zijn er vol van. Plukkie was net aan het spelen met het kleine beest, maar dit slaat direct zijn poten uit en dan zijn we bang voor zijn mooie oortjes. Ik heb vandaag niet in de tuin gestaan, het zonnetje ging steeds weg. Ik hoop dat het morgen goed weer is. De tulpen beginnen al uit te komen.

27 januari 1943

Ik lig te huilen, het loopt weer naar half acht. Half acht mag ik naar de kamer, eerder niet. Dan mag ik tot kwart voor acht keuvelen en dan weer slapen. Vanmorgen heb ik in de tuin gestaan met de wagen, heerlijk in het zonnetje. Plukkie zat voor het raam te kijken, hij mocht er niet uit. Maar ik heb weer gehuild. Ik heb toch zo'n honger iedere keer.

We hebben ook gelachen vandaag. We zaten nogal krap met de schone luiers. Ik kreeg dus mijn schone luier om en deed er meteen maar een plas in, toen kreeg ik weer een schone. Daar deed ik een bolusje in, ik kwam dus op mijn onderluier te liggen, deed daar nog een bolusje op. Toen schreeuwde Cor om papier. Daar deed ik weer een behoorlijk bolusje op, zo deed ik dat nog twee maal, er kwam geen einde aan.

Vanmiddag zijn Cor en Greet de stad in geweest voor wol en luiers. Wol krijgen we omdat er iemand is die zich daarvoor inspant, maar luiers zijn er niet te krijgen, al de mensen klagen steen en been, er is niets meer. Geen flanel, geen keper niets, niets.

Terug moesten ze van de stad naar huis lopen, geen tram te krijgen, alles afgeladen. En nu is de tram nog wel omgelegd met het oog op de brand van het Rembrandt theater. De mensen hangen gewoon aan de beugels. Och ja, de weinige fietsen die niet gevorderd (in beslag genomen door de Duitsers) zijn hebben toch geen banden meer en dan rijdt er geen auto meer een enkele van de Duitsers uitgezonderd.

Enfin, er zijn grote gebeurtenissen op til, die hun schaduwen vooruit werpen en wij nietige mensjes wachten maar af.

Cor leest net in het boek, "het grote gezinsboek", dat een baby na twee maanden haar hoofdje begint op te tillen. Dit doe ik al veertien dagen en ik kruip ook al op mijn knietjes.

28 januari 1943

Dokter is vanmorgen geweest en ik maak het uitstekend, een klein beetje neusverkouden ben ik nog. Ik heb niet gehuild van avond, ik heb wel even mogen spartelen, een heel klein beetje van mijn melk heb ik uitgespuugd. Plukkie heeft even aan mijn voetjes geroken. Hij was wel een beetje verwonderd, maar ging direct weer slapen. Veel nieuws is er niet te melden.

29 januari 1943

Ik lig in mijn grote ledikant, met twee kruiken, een kleine en een grote. Mijn mandje werd te klein. De meeste kinderen liggen twee maanden in zo'n mandje, maar ik maak al weer een uitzondering. Ik ben veel te lang.

Ik heb net mijn flesje leeg. Van kwart over vijf tot kwart voor zeven heb ik gehuild, ik snikte nog toen ik binnen gedragen werd. Een rimpels kan ik in mijn voorhoofd trekken, geweldig! Ik wil al niet meer de hele dag slapen. Ja, een garnaal heeft ook een hoofd.

30 januari 1943

Ik ben een klein beetje van streek, hoe het komt weet ik niet. Ik heb om zeven uur, na mijn gewone huiluurtje het grootste gedeelte van mijn flesje uitgespuugd. Ook om tien uur heb ik mijn flesje niet helemaal leeggedronken. Deels omdat ik te moe was, deels omdat ik niet zoveel trek had. Ik word anders een hele Piet. 's Morgens als ik gewassen word, dan komt Oom Otto dikwijls kijken. Hij zou ook wel graag zo'n klein baby'tje willen hebben, maar in een tijd als deze vindt hij het te riskant. Het wordt ook een hopeloze warboel. Het was het 10-jarig bestaan van Hitlers bewind. Er mocht niet gevlagd worden, de toestand is dan ook zeer precair (bedenkkelijk, onzeker). Goering sprak een uur te laat. De toestand is uiterst gespannen en alles gaat nog langs mij heen, gelukkig voor mij. Mussert heeft gesproken, Seys-Inquart heeft gesproken, hele kolommen vol in de krant, en ik kleine baby leef als God in Frankrijk. Cor leest de hele krant voor, Greet kan het niet en daarom vertelt Cor haar stukken en brokken en Greet zegt af en toe, schei maar uit. Ja, ja, het is me een tijd!

Plukkie heeft klappen gehad. Hij deed een bolusje in de badkamer en camoufleert (verbergt) dat meestal met iets dat hij er netjes overheen legt. Van de week was dat een vuile badhanddoek, nu was het de rubbermat; toch is hij een waar schatje, hij is net een lopend bontkraagje. Nu ligt hij naast Greet in de stoel, ze zijn weer verzoend. Het heeft geweldig gestormd en gestortregend vanmiddag. Zonde, want de jeugdstorm had net een bijeenkomst georganiseerd.

Ik hoop, en dat hopen Greet en Cor ook, dat ik vannacht eens wat doorslaap. Vannacht was ik er om half drie, om half zes en om half acht en dan slapen ze hier niet meer want ik heb een geluid!

31 januari 1943

Beatrix is jarig vandaag en net op zondag. Het stormt geweldig. Jannie en Wim zijn net weg. Het is kwart over elf (avond), ze moesten hard lopen, willen ze voor twaalfen thuis zijn, ja want dan moet we hier binnen zijn. Het was pikdonker, hier en daar zagen we een gloeiende spijker. Dat is de enige verlichting, daarvoor leven we ook in 1943. Enfin, ook dit zal voorbij gaan. Ik lig te huilen, want ondanks dat ik mijn flesje net leeg heb, heb ik toch nog honger. Ik ben vanmorgen na het baden gewogen, 5 pond 330 gram. We hebben de dokter opgebeld en ik krijg 10 streepjes melk meer. Ik heb even binnen op de divan gelegen, daar doe ik

dan altijd even aan gymnastiek, fietsen enz. Plukkie was bij me in de slaapkamer gekropen, hij zat met zijn achterpootjes op het nachtkastje en met zijn voorpootjes op mijn ledikantje. Ze hebben hem gauw weggehaald. Als ik ophoud met schreeuwen gaan Cor en Greet naar bed.

1 februari 1943

Ik ben vanmiddag ondanks hevige stormen op bezoek geweest, een bezoek waar Cor en Greet niet buiten konden (ze moesten), eerst zou Greet met me meegaan, maar Greet heeft last van bronchitis en durfde met die hevige storm niet weg, toen is Cor gegaan. We kregen ook nog een hevige regenbui, maar ja, er was niets aan te doen, we zaten er midden in. Tegen vieren waren we weer thuis, weer een hevige regenbui, enfin ikzelf was net zo nat, dat wil zeggen mijn luier. Ik had mijn schattige blauwe cape aan en ook mijn blauwe pantoffeltjes. Overal zat van die zachte witte wol omheen. Ik heb er ook even op gesabbeld, maar lekker smaken doet het niet en het kriebelt erg in je neus. Ik heb er ook een klein beetje op gespuugd. Het werd natuurlijk vlug afgeveegd. Ik heb vanavond niet gehuild en ook nu lig ik rustig in mijn bedje, alhoewel ik soms niet genoeg heb aan mijn fles, maar dan stop ik mijn vingers maar in mijn mond. Ik heb nog steeds een snotneusje. Greet maakt het regelmatig schoon, want snuiven dat ik doe! Ik heb even lekker op mijn buikje gekropen op de divan. Dat doe ik toch zo handig, ik breng mijn knieën onder mijn buik, dan neem ik een hippeltje en dan val ik om. Er staat in de krant vanavond dat het Zuidelijke leger verslagen is bij Stalingrad onder generaal Paulus. Ja, daar woedt een strijd op leven en dood. Ik wou maar dat het vlug vrede was.

2 februari 1943

Ik heb weer gehuild van half vijf tot kwart over zeven, toen mocht ik op de divan. Ik heb mijn hoogstandje gemaakt en twee vuile luiers. Oma Draak heeft mij mijn flesje gegeven, maar als ik op iemands schoot lig, dan verslik ik mij ieder ogenblik. Cor heeft me op mijn bips gekust en Greet heeft met me gekroeld. Oma Draak zei dat we mal waren. Plukkie hoorde me vanmorgen huilen, hij kwam weer tegen mijn ledikantje op staan, maar Greet en Cor waren er bij.

Dat wassen 's morgens bevalt me niets. Je wordt er zo koud van en dan huil ik bibberig. Dat vinden ze hier zo schattig. Dan krijg ik kusjes op mijn blote buikje. Ik word dan heerlijk gepoederd, krijg mijn wolletjes aan en mijn natte haartjes, de weinige die ik dan heb, worden geborsteld en ze beweren dan ook allemaal dat ik krulletjes krijg. Ik geloof wel dat ik blauwe oogjes houd. Ik ben nog steeds een beetje neusverkouden.

Plukkie slaapt op tafel, dat mag hij omdat hij van adel is. Het kleine beest

slaapt op de divan en Dikkie is buiten. Die heeft 's avonds tegenwoordig een geliefde.

Er is weer iets heel treurigs gebeurd, waar ik eigenlijk als ik het goed kon begrijpen om moest huilen. Er zijn in Haarlem tien gijzelaars gefusilleerd (doodgeschoten), ik denk Joodse gijzelaars. Er is in Haarlem een Duitse soldaat doodgeschoten, dat kost aan tien jonge mensen het leven. De toestand wordt zeer precair. Laten we hopen dat het de laatste loodjes zijn.

3 februari 1943

Ik krijg al een leuk rond bolletje, met hele dunne haartjes er bovenop, of het krullen worden betwijfel ik. Ik kan een geweldig geluid opzetten, vooral als ik honger heb. Vanmiddag had ik mijn flesje leeg en een geweldige honger bleef er over. Ik stopte mijn vingers, die tussen twee haakjes flink aan het vervellen zijn, in mijn mond, maar mijn honger bleef. Toen heb ik gewoon gebruld. Ze hebben hier de dokter opgebeld en ik mag tien gram melk meer hebben.

Alle feest(elijke) gelegenheden zijn in Duitsland en ook hier tot zaterdag gesloten, omdat het zesde leger bij Stalingrad verslagen is. Duitsland is in de rouw.

Vanavond is er hier weer flink geschoten, dat komt doordat Keulen vannacht gebombardeerd is. Boven ons was slecht verduisterd.

Ik heb tien gram melk meer gehad en ik ben heel lief gaan slapen.

4 februari 1943

Ik heb weer gebruld tussen vijf en zeven, ik snikte gewoon toen ik binnen kwam. Ja, wat dat is weet ik zelf ook niet, maar het is wel akelig, vooral omdat het me toch niets helpt. Ik had een warm kruikje, een schone broek enz.

Vanmiddag hebben tante Le en Mattie me bezichtigd, ze vonden me lief. Ze gaan hier vroeg naar bed vanavond, want morgen is het vroeg dag. De Duitse goederen moeten de deur uit. Goederen waar Duitsland beslag op heeft gelegd.

5 februari 1943

Het is bijna kwart over zeven en ik lig als gewoonlijk te brullen, ik mag er direct uit en dan even spartelen op de divan. Ik word anders wel een lekkere baby. Ik word wat dikker, krijg een beetje donsjes op mijn hoofd en het puntige wat mijn hoofdje eerst had verdwijnt, het wordt een lekker rond bolletje. Mijn flesje begin ik al te herkennen. Mijn oogjes zijn donkerblauw en die blijven nu zo, dat was eerst niet te zien. Ik heb ze vannacht weer eens lekker wakker gehouden. Ik heb aldoor nog honger. Ik zal blij zijn wanneer ik een paar maanden verder ben. Nu word ik gehaald.

Het is bijna acht uur en ik lig weer. Ik had een bolusje in mijn broek en was

drijfnaat. Nu lig ik weer helemaal schoon, ik heb mijn flesje leeg, ik heb een flink boertje gelaten en mijn oogjes zijn even uitgewassen, het slapen zal nu wel gaan. Plukkie wilde vanmorgen weer bij me springen. Als ik huil heeft hij het gevoel mij te moeten troosten. Gisteren sprong hij op de tafel toen ik gewassen werd, hij keek naar me en wilde met mijn beentjes spelen.

Ik heb vandaag een po gekregen. Er waren er in het geheel twee aangekomen en aangezien de mensen ons hier nogal goed gezind zijn kregen wij een boodschap. De één is van steen de ander van emaille, alleen mist er een stukje af. We houden de emaille aangezien Cor angst heeft voor een stenen po.

Cor heeft even bij Oma Draak drie visjes afgegeven, dat is een delicatessen (iets heerlijk) tegenwoordig. Het was pikdonker, de auto's met gedempte lichten hadden evengoed nog een verschrikkelijke vaart. Enfin er zijn gelukkig niet veel mensen op straat, aangezien alles gesloten is.

In Duitsland worden al de zaken gesloten, maar dan ook alle. Geen permanent mogen de dames meer hebben. Alles moet in de oorlogsindustrie. Onze goederen die gevorderd waren, zijn vandaag ook gehaald.

Hier moeten al de mannen zich aanmelden om wacht te lopen. Ze krijgen f 0,50 per uur. Dat is vanwege de sabotage (protest, verzet).

Het rejke staat voor de haard en daarop hangen mijn luiers.

6 februari 1943

Ik lig op de divan, Greet heeft me even laten fietsen. Ik heb gewoon gebruld, het klonk zo driftig, ja ik was wel echt stout en het ergste is, dat ik het toch iedere avond weer doe.

Mijn flesje staat op en ik word zo gevoed. Ik heb vergeten te vertellen dat ik gisteren nog een mooie slaapzak heb gekregen van de familie Sanders. Nu lig ik geluidjes te maken. Zin in kruipen heb ik niet, want ik ben te moe, ik zal nu direct wel lekker gaan slapen. Mijn beide handjes zijn aan het vervellen.

Het heeft vandaag en ook vannacht weer flink gestormd. In Italië is het hele kabinet ontslagen inclusief Ciano, die eens zo populair was. Alles staat op springen, maar och ik krijg mijn flesje en mijn schone bedje op tijd en de rest laat ik maar aan de grote mensen over.

7 februari 1943

Vanavond heb ik me toch een stuip uitgehaald. Het was in mijn huiluurtje tussen vijf en zeven. Ze lieten me natuurlijk huilen tot tegen zevenen Greet naar het toilet moest. Toen moest ik hoesten; ze riep Cor om even te kijken, waarschijnlijk lag ik bloot. Neen, het was veel erger, mijn hoofd had ik in een kuil gewurmd waar net geen beschermend kussentje of dekentje lag. Mijn bips lag aan mijn

hoofdeinde, daar lag ik, natuurlijk drijfnat zonder onderlegger; ik was ijskoud. Ze schrokken beiden. Ik had wel kunnen stikken. Hoe het mogelijk is geweest? Ik weet het niet, ik word zo goed ingestopt. Waarschijnlijk ben ik heel sterk. Hoe een baby van nog geen twee maanden dat klaar speelt is een raadsel. Ik krijg er nu nog een deken bij.

Ik ben gewogen en weeg zes pond en tien gram en toch nog steeds een geweldige honger. Cor heeft ontdekt dat ik ooghaartjes krijg en dat mijn wenkbrauwen beginnen te groeien, ja, het is inderdaad waar, maar je moet er eigenlijk een loep voor hebben. Toen ik op de weegschaal had gelegen en er af kwam ging Plukkie er op liggen. Onder hem was de wekker, die probeerde hij met zijn pootje op te tillen, dat tikken vond hij zo aardig.

Ik kan toch 's morgens zo lekker huilen als ik gewassen word en dan is mijn bolletje zo lekker nat. Dan schuiert Greet mijn weinige haartjes op, dan krijg ik eerst één flanelletje aan nadat ik heerlijk gepoederd ben. Dan wordt mijn bips gewassen en gepoederd, mijn oogjes en mijn neusje met boorwater (oplossing van boorzuur in water) schoongemaakt en mijn voorhoofdje met vaseline ingesmeerd omdat ik daar zo schraal ben.

We zijn niet uitgeweest vandaag, er was een koude wind en dus bleven we allemaal thuis. We hebben al verschillende uitnodigingen om te komen, maar we gaan niet. Cor en Greet gaan niet met mij door de avondlucht.

8 februari 1943

Ik heb in mijn grote ledikant geslapen. Evengoed wilde ik wel graag naar de kamer op mijn huilurtje. Ze haalden mij al terwijl ze nog moesten eten, maar ik zette zo'n keel op dat ik niets kreeg. Het is toch ook een Tantaluskwelling, lekker eten ruiken en niets krijgen. Ze hebben me toen een schone luier gegeven en me weggelegd, kwart over zeven mocht ik terugkomen.

9 februari 1943

Het is half zes, Cor moet de krant helpen want er is hier een agentschap van de Telegraaf. Ik heb gehuild en ik had gespuugd. Greet heeft een doekje onder mijn hoofd gelegd, mijn kruikje wat hoger gelegd en me lekker ingestopt, want het is een koude gure dag. Het is vandaag erg stil geweest. Vannacht om één uur is de W.A. bij de politie ingedeeld en nu worden er straatrazzia's (klopjacht van de politie) gehouden. Jonge jongens en zelfs meisjes worden er meegenomen. De MTS jongens zijn opgehaald, HBS, Gymnasium enz.

Wij waren hier te optimistisch, nu hebben we weer verdriet, iedereen zit in de put. Hoofd ophouden. Beicher en Denijs hebben net Weense liedjes op de piano gespeeld. We zullen moed houden.

Ik heb net mijn flesje gehad. Cor steriliseert mijn flesjes altijd. Het zijn er zeven, die worden dan meteen met melk gevuld. Greet geeft mij 's morgens mijn bad. Zo heeft iedereen zijn eigen werk aan mij. De luiers wast Greet altijd. Tante Henny doet het ook wel eens. Gonnie houdt me dikwijls vast en kan 's morgens haast niet weggkomen al ik gewassen word.

Het begint te schemeren en dat betekent verduisteren, wanneer zal al dat gezanik toch eens afgelopen zijn?

Ik heb vannacht voor het eerst mijn trappelzak aangehad, ik had heerlijke warme voetjes, maar 's morgens dreef hij. Vannacht krijg ik hem weer aan.

10 februari 1943

Het is half negen en ik lig in mijn bedje. Ze hebben net dokter opgebeld; ik had zulke hoogrode koontjes en warme handjes; ze dachten dat ik ook koortsig was. Dokter adviseerde om te temperaturen, rectaal. Dat was me een baantje voor Greet en Cor. Greet lag op haar knieën op de grond en Cor hield mijn beentjes vast op de divan. Eerst kreeg ik flink de hik, toen kon de film niet doorgaan. Enfin eindelijk was het zo ver en de meter ging in mijn bips, direct daarop werd hij er uitgeduwd vergezeld van een flinke bolus. Eerst een papier, de meter weer schoongemaakt en daar ging het weer. Cor keek ondertussen op haar polshorloge en Greet laveerde dapper mee met de meter. Cor kreeg een lamme hand want Greet lag daarop en drukte geweldig uit angst dat de meter zou breken en Greet had pijn in haar knieën en in haar elleboog. Het resultaat was 36.4. Dat is te laag zei Greet. Dokter opbellen adviseerde Cor. Zo gezegd zo gedaan. Ten tweede male werd dokter opgebeld en Greet zei dat die temperatuur toch zeker te laag was, maar de dokter kon beiden geruststellen. Het was heel normaal. Intussen had Berdi nog een plas gedaan. Het kruikje werd opnieuw warm gemaakt en de karavaan ging naar de slaapkamer en nu lig ik in mijn bedje en slaap de slaap der onschuldigen. Om ons heen speelt zich heel wat af wat zeer zeker grote zorgen baart.

Plukkie heeft aan mijn voetjes geroken, hij kijkt heel lief naar mij en heeft nog geen enkele keer geprobeerd zijn nageltjes uit te zetten. Ook zijn bips is gewassen, want hij had een grote bah gedaan en zijn bips was niet schoon, dus moest Greet dit uit zijn lange haren verwijderen.

In kruipen ben ik een held, je staat er verbaasd van. Cor en Greet zeggen dan ook dat ik best een baby van een paar maanden kon zijn. Ik heb vandaag nog wel eens wat van mijn flesje uitgespuugd, maar ook dit vond de dokter niet erg.

Ik krijg van tante Els Elias een paardenharen bedje, daar heeft Bert, die van het voorjaar naar Duitsland moest, nog in geslapen.

11 februari 1943

Vandaag in mijn Oma Hennekam geweest, ze vond dat ik erg gegroeid was. Dokter is ook geweest en vond mij er uitstekend uitzien. De melk was alleen niet zo goed op het ogenblik, allemaal zaksel; ik heb het dan ook steeds uitgespuugd. De melkboer heeft er naar gekeken en hij zei dat er niets aan te doen was. Greet vroeg of Nutricia niet beter was, maar de melkboer zei dat het precies hetzelfde bleef. Het is gecondenseerde melk, taptemelk met melkpoeder en dat is voor ons baby's nu niet zo goed, maar ja, het is alles surrogaat (namaak) en ook dit zal wel niet anders gaan. Ik heb ook in de tuin gestaan, heerlijk in het zonnetje.

In mijn bed kruip ik rond als in een doolhof, ik ben af en toe gewoon zoek. Cor heeft net een pakje sigaretten gekregen, die had niets meer te roken f. 4.50. Greet kreeg een ons thee f. 19,-.

Ja, daar drinkt Cor ook van mee, maar het is voor Greet een rijkdom. Wanneer zal het weer eens normaal zijn?

12 februari 1943

Ik lig in mijn bedje, ben lekker gevoed, heb even mijn kamergymnastiek gedaan en lig weer heerlijk fris met een lekker warm kruikje in bed.

Vanmiddag had ik zo gespuugd, mijn haartjes en alles zat vol. Greet heeft mij toen heerlijk met zeep gewassen, ja, ik vond het niet heerlijk, want ik huil altijd als ik gewassen word. Ik kreeg een schoon flanelletje aan en een schoon truitje. Ik moest weer in bed, en ik dacht zo lekker in de kamer te blijven. Plukkie heeft aan mijn handjes geroken vanmiddag. Ik geloof wel dat wij goede maatjes worden. Plukkie is een beetje zielziek vandaag. Hij heeft klappen gehad, en daar kan hij niet tegen, want hij had een bah gedaan.

Tante Maartje heeft me vanavond mijn fles gegeven en Cor en Greet eten me om beurten haast op. En ik kluif maar op mijn handen zo lang ik niets krijg. Vanavond staat er in de krant dat Meester Reyvan (?) en zijn vrouw zijn doodgeschoten, net als een W.A. man in Haarlem. Alle joden moeten Haarlem, Heemstede en Aerdenhout verlaten. Waar is het einde van dit alles?

13 februari 1943

Op mijn linkeroogje zit een klein rood vlekje, misschien komt het omdat ik erg veel huil de laatste dagen en veel te weinig slaap. Mijn bolusje is ook steeds zo hard, maar er komt voldoende.

Vanavond stond er in de krant dat wij vanaf de 14^e 's avonds om acht uur binnen moeten zijn. Voor jongelui is dat iets verschrikkelijks. Vandaag heeft Mussert gesproken op de Dam. Het is overal een warboel. Tante Annie Liggen van wie ik wat kleertjes heb gekregen vandaag, is vanavond hier.

14 februari 1943

Ik heb weer bijna de hele dag gehuild. Vanmorgen ben ik gewogen en ik ben maar 9 gram aangekomen. Cor belde de dokter op. Dat is veel te weinig zei ze. En de nachtvoeding moest ophouden. Nu daar zijn Cor en Greet blij om, want die slapen geen nacht. Gisteravond kreeg ik om 11 uur mijn laatste voeding. Ik was er weer om tien over twee, daarna weer om kwart over vijf, om zes uur kwam de krant, om zeven uur begon ik weer te huilen. Cor en Greet slapen zo ook niet. Vanmorgen om negen uur werd ik gebadderd, toen weer in bed. Cor en Greet gingen ontbijten, die ook weer in bed, ik almaar huilen. Het was een wanhoop. Daarna in de kinderwagen in de winkelruimte, eerst even slapen, daarna huilen, toen Cor bij me kwam lag ik dwars in de wagen.

We hebben dokter nog eens opgebeld, want volgens Cor en Greet had ik honger. Mijn nachtvoeding mocht toen verdeeld worden over de andere flessen. Ik kreeg dus 170 en ik voel mijn dikke buik. Nu heb ik de hik. Ik krijg net een schone luier, die ik eerst maar even doop, dus maar weer een schone. Greet heb ik natge...t en over Cor haar broek heb ik gespuugd. Dan hebben ze tenminste nog wat te doen vanavond. Plukkie lag in mijn ledikantje. Dat was natuurlijk nog lekker warm. We hebben hem er gauw uitgehaald. Nu ga ik naar bed en om elf uur krijg ik mijn laatste voeding. Het zal mij benieuwen.

15 februari 1943

Ik heb heerlijk in de tuin geslapen. Dokter is even geweest met haar dochtertje. Beiden waren op de fiets. We zijn heel vroeg naar bed gegaan.. Greet en Cor en ik vanzelfsprekend, zij hadden niet geslapen die nacht, ik hilde van twee uur tot half vijf.

16 februari 1943

Vandaag de hele dag in de tuin gestaan, eerst vanmorgen en toen vanmiddag weer. Ik heb geslapen dat het een lust was. Daarna heb ik weer mijn flesje gekregen en hebben ze me in bed gestopt, maar ik keek zo verdrietig naar Greet dat ze me mee naar de kamer nam. Ik mocht op de divan wat liggen, maar ik had veel meer zin om wat te huilen en daarom werd ik weer in bed gestopt. Nu lig ik nog even op de divan, want mijn flesje is leeg en ik spuug nog een beetje. Cor legt mij direct in bed en vannacht ga ik weer in de wagen, dan slapen Greet en Cor tenminste een beetje.

17 februari 1943

We hebben vannacht heerlijk doorgeslapen. Greet en Cor gingen om tien uur naar bed en toen werd ik wakker, tijd voor mijn voeding was het nog niet en dus kreeg ik een schone luier, daarna ben ik weer in slaap gesukkeld en ik werd om

twee uur wakker. Ik kreeg een schone luier, schoon onderlaken, ik kreeg mijn fles en heb geslapen tot zes uur.

Ik ben toen verschoond door Cor en om kwart voor zeven lag ik weer in mijn bed. Tien uur werd ik gebadderd en kreeg ik mijn flesje. Daarna aangekleed en in de wagen in de tuin. De zon scheen heerlijk en mijn wagen stond er midden in. Plukkie was jaloers, want hij keek naar de weggrijdende wagen. Om één uur kwam ik binnen. Mijn luier werd afgedaan en ik mocht even spartelen. Ik heb toen achter elkaar een flinke bolus gedaan en twee plasjes, alles dreef. Ik moest gewoon een schoon truitje aan hebben. Mijn bolus was er één van een jongen van zes jaar. Het was geweldig.

Greet, Cor en Gonnies zaten aan tafel en toen zij klaar waren werd ik aangekleed en naar de tuin. Ik heb weer de hele middag geslapen.

Half vijf mijn fles, schone luier en in bed, huiluurtje tot zeven uur, daarna naar binnen op de divan. Ik lag natuurlijk dwars in mijn bed. Nat en koud. Oma Draak en Maartje waren er getuige van. Ik heb even liggen spartelen, even gefietst. Dat doet Greet altijd met mij. Nadat ik mijn fles heb gehad, even ingedommeld en nu lig ik in mijn bedje en sukkel in slaap.

18 februari

Ik lig nog op de divan, de melk is heel slecht vandaag. Ik heb er last van. Er ligt een dikke laag poeder onderin en er is niets anders. Er is ook weer geen roomboter te krijgen, de mensen eten allemaal margarine.

Charkoff is gevallen. De Russen rukken op. Plukkie slaapt op een stoel en ik ga zo naar mijn bedje. Er zijn weer nare dingen gebeurd. Morgen gaat Cor naar Den Haag en Greet gaat naar Heemstede, naar haar moeder. Gonnies zorgt voor mij. Ik heb in de tuin geslapen vanmiddag. Ik heb vannacht in de winkelruimte geslapen, want ik wilde een flesje en ik kreeg het niet, dus werd het huilen geblazen. Ik begin al geluidjes te maken, maar in lachen heb ik nog geen zin. Daar zijn de tijden ook niet naar. Er staat een heel rek met wasgoed voor de haard (kolenkachel) alleen van mij, ja met mijn goed kan ik wel terecht.

19 februari 1943

Vandaag zijn Cor en Greet de hele dag weggeweest. Gonnies heeft mij de hele dag verzorgd. Ik heb vanmiddag niet geslapen vertelde Gonnies en nu slaap ik even.

Cor gaat mij halen want het is half acht en tijd voor mijn flesje. Ik krijg ooghaartjes en wenkbrauwen en ze ontdekken hier steeds wat nieuws. Ik krijg lekkere kleine bipsjes. Ik heb mijn trappelsak aan en ik word binnen gebracht met heerlijke rode kleurtjes. Ik ga nu even fietsen en trappelen en als ik mijn flesje heb gehad ga ik weer slapen.

21 februari 1943

Gisteren was Greet ziek en is er niets geschreven. Zij had hevige oorpijn. Vanmorgen ben ik weer gewogen en maar weer 90 gram aangekomen. We hebben de dokter opgebeld en zei vond het ook te weinig. Ik krijg nu 100 melk en 40 water. Als ik dat op heb dan lig ik gewoon amechtig te blazen. Ik lig op de divan en slaap. Cor dacht dat ik een bolusje moest doen en daarom bleef ik even liggen, maar ik ben in slaap gesukkeld en nu lig ik te wachten, met een heerlijke rode kleur. Ik heb ook weer gefietst en gekropen en dan maak ik geluidjes, maar lachen, neen dat wil ik nog niet. Ik doe wel mijn best, maar het lukt niet. We zouden vanmiddag op bezoek, maar Greet haar oorpijn was nog niet over, dus bleven wij samen thuis. Het was trouwens slecht weer, ontzettend mistig en koud. Ze hebben me vandaag gemeten, ik ben precies 50 cm lang. Ik word volgende week gedoopt. De doopkleren zijn er al, een heel lange doopjurk met allemaal fijne kantjes, een onderjurk en een spreij, dan ga ik meteen op de foto.

22 februari 1943

Ik ben vandaag niet zo erg lekker. Vanmorgen toen ik mijn flesje kreeg en ik pas twintig gram op had, gaf ik een gil en daar kwam een heel hard bolusje, daarna vreselijke diarree; het deed zo'n pijn dat ik gewoon moest huilen. Cor hielp me want Greet heeft nog steeds oorpijn. Daarna heb ik mijn flesje leeggedronken, maar de hele dag bleef ik een beetje ziek. Vanavond dronk ik mijn flesje niet leeg en we hebben weer de dokter opgebeld. Morgen komt ze. Ik ben tot zeven uur in de kamer geweest op de divan. Toen hebben Cor en Greet mijn temperatuur opgenomen. Ik had 36.9 en dat was dus normaal. Van dokter mocht ik venkelwater hebben, maar ik vond het niet lekker.

Er is hier een algemene arbeidsovereenkomst afgesloten. Voor ons gelden dezelfde bepalingen als in Duitsland. De zaken worden ook gesloten, de mensen zitten in zak en as. Het ziet er niet rooskleurig uit. Churchill is ziek en Gandhi ook. Laatstgenoemde is een hongerstaking begonnen, omdat hij in gevangenschap zit en niet eerder zal eten voor hij bevrijd wordt.

De wereld is een chaos en niemand heeft levenslust. In mijn kleine wereldje begrijp je dat nog niet, maar ik ben nu bijna twee maanden en ik lach nog niet. Onbewust voelt men de tand des tijds.

23 februari 1943

Ik ben weer wat opgeknapt, maar gisteravond was ik heus erg ziek, mijn melk kwam eruit aan kluiten. We zijn er alledrie erg van geschrokken. Dokter is geweest vandaag. Ze heeft ook naar Greet haar oor gekeken. Dat is nog niet beter. Ik heb nog wel steeds geslapen vandaag. Nu had ik weer een vieze luijer. Het is dus

nog niet helemaal weg. Meester van Deventer was hier vandaag en hij vond dat ik veel veranderd was. Ik mocht zelf mijn flesje leegdrinken vanavond en het was zo leeg. Eigenlijk te vlug, maar ik had ook erg veel trek.

24 februari 1943

Ik ben weer ziek, vreselijk diarree en overgeven; ik huil steeds. Het is kwart voor elf en nog slaap ik niet. We hebben dokter opgebeld en nu krijg ik rijstewater met een sacharinetabletje; (uit steenkoolteer bereid zoetmakend middel zonder voedingswaarde) het smaakt absoluut niet en in het begin spuugde ik dat ook nog uit. Ik drink het nu maar, want ik krijg niets anders. Mijn mondje ruikt helemaal zuur en ik plas steeds. Vanmiddag heb ik Greet haar broek ondergepo...t en ook de divan. Het vloog er zomaar uit en ik had al zoveel gedaan. Morgen komt de dokter weer.

Eerst zou ik in de wagen slapen, maar nu kom ik in mijn bed. Misschien ben ik morgen wat opgeknapt. Ik heb achter elkaar twee trappelsakken nat gemaakt, maar ze hangen al weer voor de kachel en ook de nodige luiers.

25 februari 1943

Vandaag ben ik precies twee maanden oud en lachen doe ik nog niet. Daar drukt een ernst op mij die waarschijnlijk voort komt uit de tijd waarin wij leven. Zorg en angst moeten één van de hoofdmotieven van mijn ernstig karaktertje zijn. Dokter is geweest en mijn rijstewater mag vermengd worden met melk, iedere dag iets meer.

26 februari 1943

Het is half elf in de avond en ik lig rustig in mijn bedje. Boven ons hoofd wordt gevlogen en geschoten. Het is zelfs zeer hevig. Dan houd je je hart vast als die vliegtuigen zo laag zijn. Er drukken nog meerdere zorgen. Duitsland heeft alles ingeschakeld voor een totalitaire (complete) oorlog, daar zijn de bezette gebieden ook bij. Mijn kleine hartje beeft van angst.

Ik heb vandaag de hele dag in de tuin gestaan, het was heerlijk zonnig weer. Gelukkig schijnt de zon voor iedereen, daar kan niet om gevochten worden. Cor heeft de tuin opgeknapt en alles komt de grond uit. De leeuwenklauw laat zijn prachtige roze bloemen uit de grond schieten. De tulpen komen uit de grond. De pioenroos, de hortensia, de rozen, alles bot uit. Het is een erg vroeg voorjaar. Als het zo warm blijft, ga ik eerstdaags zonder cape in de wagen. Ik ben nog niet helemaal in orde, maar we hopen dat dit langzamerhand zal gaan.

27 februari 1943

Ik heb de hele dag in de tuin gestaan, het was heerlijk zonnig en ik lig graag in de wagen.

Gonnie heeft op me gepast vanmiddag, want Cor en Greet zijn even weggeweest. Ik heb weer lekker gehuild vanavond en het ergste is, dat ik dan zo overstuur raak, dat ik moet spugen. Mijn hele onderdoek was nat. Om elf uur heeft Greet me gepakt en toen had ik waarschijnlijk in mijn slaap gespuugd. Ik ben helemaal gewassen, ook mijn bips, want er was ook nog een bolusje. Mijn flanelletje was drijfnaat en dus moest ik verschoond worden, daarna lagen we om twaalf uur in bed.

28 februari 1943

Het is zondag vandaag. We zijn uit geweest vanmiddag naar het Beatrixpark. (Heet tegenwoordig Diepenbroek park)

Oma Draak en Maartje waren er ook aan het wandelen. Het was heerlijk zonnig, maar een koude wind en we zijn dan ook na drie kwartier weer naar huis gegaan. Ik ben ondanks al het spugen van deze week, toch nog 60 gram aangekomen. Ze dachten hier dat ik niets aangekomen zou zijn.

Ik heb van de week van tante Tonnie een mooi jurkje gekregen. We hebben gelukkig een paar pakjes kindermeel in voorraad, want het gaat er met alles heel angstig uitzien.

Waarschijnlijk moeten al de jongens en meisjes uit de bezette gebieden opkomen (zich melden), dat stond tenminste in de proclamatie van Hitler.

Ik slaap lekker door 's nachts. Greet heeft me vannacht om vier uur een luijer aangedaan, daarna ben ik weer rustig gaan slapen.

1 maart 1943

Vandaag de hele dag in de tuin gestaan. Het was ook zulk heerlijk voorjaarsweer. Ik heb weer mijn huiluurtje en ik lag dwars boven in mijn bed. Natuurlijk gespuugd en koud. Greet en Cor gaan vroeg naar bed vanavond, want ze zijn moe.

2 maart 1943

Vannacht is er weer flink gevlogen en geschoten. Cor en Greet lagen wakker, ik sliep lekker door alsof er niets gebeurde. Ze (die vliegtuigen) zijn naar Berlijn geweest staat er in de krant. 19 toestellen worden er vermist. Ik ben vandaag weer de hele dag in de tuin geweest. Cor en Greet waren naar Den Haag om eens een kijkje te nemen. Al de huizen staan leeg op de Parklaan, Jurriaan Kockstraat, Prins Willemstraat, Keizerstraat, en gedeelten van de Koninginnegracht, waar een nieuwe gracht wordt aangelegd dwars door het Haagse Bos. Het is om te

huilen zoals alles eruit ziet. Huizen omver gehaald en verdwenen, bomen zijn bij honderden geveld. De hertenkamp met al de mooie bomen verdwenen. Overal grote bunkermuren, de Scheveningse boulevard helemaal weg en alles afgezet met prikkeldraad. Plantsoenen zijn platgetrapt. We gingen eerst met lijn 8 en hebben al de mooie villa's leeg zien staan, daarna met lijn 9, daar was het net zo. Hoe komt dit alles weer goed.

Toen Cor en Greet thuis kwamen, lag ik net mijn bolusje te doen. Gonnie, die mij de hele dag verzorgd had is toen weggegaan en Greet heeft mijn bips gewassen en mij in mijn bedje gelegd.. Daarna kwam de huilerij, weer een schone luier, even gewassen rond mijn snoetje, want ik had gespuugd en toen ben ik in slaap gesukkeld, zo meteen word ik gehaald. O ja, Cor en Greet konden met de trein Amsterdam niet binnen, omdat er vliegtuigen in de lucht waren en er werd geschoten. Of de Tommies onheil aangericht hebben weten we niet.

3 maart 1943

Vandaag is een droeve dag. Otto en Els zijn gisteravond opgehaald. Dit waren de oud-frontstrijders die gehaald werden.

We zijn de hele dag aan het telefoneren geweest. Morgen probeert Cor bij ze te komen, om te kijken of er nog iets aan te doen is.

Ik heb weer lekker in de tuin gestaan, er was wel een beetje veel wind, maar ik lig heerlijk beschut en ik heb iedere keer een flinke eetlust. Ik krijg trouwens iets meer melk, want ik spuug niet meer zoveel. Ik krijg een doekje mee naar bed, want daar sabbel ik zo graag op. Ik word een schattig meisje en Cor en Greet zijn dol op mij.

Charkoff is gevallen, dus weer meer terreinwinst voor de Russen.

4 maart 1943

We zijn de hele dag bezig geweest om Otto en Els vrij te maken. We weten nog niets, vanavond om 13 uur ('s nachts 1 uur?) gaat het transport weg en dan pas weten wij hoe of wat. Waarschijnlijk krijgen wij om vier uur een belletje. Het heeft onze dag weer erg droevig gemaakt en Cor moet nu nog de luiers spoelen, omdat Greet nog steeds last van haar rug heeft en van haar oor.

Ik heb weer de hele dag in de tuin gestaan en ik krijg heerlijke roze wangetjes. Mijn haartjes beginnen ook te groeien en ik heb lange gekrulde wimpers. Oma Draak heeft mij gevoed vanmorgen. Dat is een genot voor haar. Zij denkt steeds dat ik tegen haar lach, maar lachen doe ik nog niet, wel als Greet me bij mijn handjes pakt en zegt: nou kom dan! Dan til ik mijn hoofdje op en dan legt Greet haar hand achter mijn ruggetje en dan kom ik. Ik heb mijn huiluurtje, maar ik word zo gehaald want het is bijna half acht.

5 maart 1943

Otto en Els zijn doorgestuurd naar Vught. We zijn er kapot van. Om zes uur waren we op. Cor is meteen naar kennissen van de Joodse raad gegaan en daar hoorde ze het droevig einde. Vanmorgen hadden we hier twee relaties van ze, beiden waren net als wij erg onder de indruk.

Ze hebben mijn kleine lichaampje geknuffeld vanmorgen en een stil gebed steeg ten hemel. Onze beste vrienden. God behoeft hen.

Ik heb heerlijk in het zonnetje gestaan met de kap naar beneden. Ik ben alleen iedere keer uitgehongerd, als ik binnen kom. Ik heb twee plassen gedaan, zodat alles dreef en een behoorlijk bolusje. Mijn eten blijft er lekker in en we denken dan ook dat ik deze week behoorlijk aangekomen zal zijn. Het is half acht en ik mag zo binnen komen, alhoewel ik na mijn huiluurtje lekker lig te slapen.

6 maart 1943

De hele dag heb ik heerlijk in het zonnetje gestaan. Ze zijn hier allemaal nog steeds erg verdrietig over Els en Otto. Ze praten er de hele dag maar over. Ik zie er heerlijk uit, af en toe probeer ik te lachen, maar het lukt niet erg.

7 maart 1943

Ik weeg zeven pond. Ik ben in een week 260 gram aangekomen. Dat is heel veel, ik lig soms ook gewoon te puffen, ik heb dus mijn schade wel ingehaald. Ik lig ook de hele dag te zonnebaden in de tuin, er was wel een beetje wind, maar och, ik lig er warmpjes in. Greet hield me gisteravond even bij Plukkie en hij gaf me een kopje. Het was wel even kriebelig dat lange haar. Ik ben heerlijk gebadderd, daar moet ik trouwens altijd nog om huilen en ook als mijn neusje en oogjes schoongemaakt worden. Ik heb weer even gespuugd. Het gaatje van mijn speen wordt weer te groot en dan drink ik te gulzig. Die spenen zijn ook zo slecht. Echt oorlogsmateriaal.

8 maart 1943

Vanmorgen werd ik pas om kwart voor acht wakker, ook Cor en Greet hebben doorgeslapen. Ik was om kwart over vier vannacht wakker. Toen heeft Greet mij even omgedraaid en me een doekje gegeven om te sabbelen. Ik ben toen weer in slaap gesukkeld, met het bekende resultaat. Cor heeft me toen vlug verzorgd, Greet heeft thee gezet, ja, nog echte hoor, als beste het pakje van 1 ons ook f. 19,-. Toen begon ik te jengelen en heb weer geslapen tot tien uur. Daarna ben ik gebadderd, mijn flesje gekregen en toen weer in het zonnetje. Ik sliep zo en had mijn kopje helemaal naar het zonlicht toe gedraaid. Om 1 uur weer naar binnen, mijn flesje en even uitpuffen, want je voelt je als een ballon, als je zo'n flesje leeg

hebt. Daarna weer aangekleed en naar buiten in het zonnetje. Om vijf uur weer binnen, flesje, flink uitrekken, een boertje laten en naar mijn bedje. Eerst jengelen, toen heeft Greet mij even goed gelegd en me een doekje gegeven en warempel (werkelijk) in mijn huiluurtje ben ik gaan slapen. Dus heb ik mijn longetjes niet kunnen trainen.

Het is nu kwart voor negen ongeveer en ik ga weer in mijn bedje. Plukkie heeft even naast me gelegen op de divan en zijn kopje heeft hij op mijn handje gelegd. Morgen word ik gedoopt en wordt er een foto van mij gemaakt.

9 maart 1943

Vandaag ben ik gedoopt. Ik was niet zo lekker, want ik had weer wat gespuugd. Om twee uur waren wij in de kerk. Oma Hennekam en Gonnie die mijn meter zou zijn. Oma Draak was gelijk met ons mee gegaan. Ik lag in mijn wagen, had een hele lange witte onderjurk met kantjes en mijn doopjurk met kantjes aan. Greet had mij een extra wolletje aangedaan, omdat het in de kerk nogal fris is.

Cor, Gonnie en Greet gingen in de pastorie, ik werd uitgekleeft, dat wil zeggen mijn cape en mijn mutsje af. Cor deed zich de doopsprei voor, ook met allemaal mooie kantjes en zo gingen wij door de kerk, naar de doopzaal. Daar had de plechtige ceremonie plaats, alleen toen ik een klein beetje gewijd zout op mijn lipje kreeg trok ik een lelijk gezicht, ook het water dat op mijn hoofdje kwam, gaf mij reden om een klein beetje te mopperen. Wij gingen toen de kerk door en hebben gebeden bij het beeld van Onze lieve vrouw. Ik was geweldig zoet.

Daarna zijn we naar de fotograaf gestapt. Deze was gesloten en maakte alleen pasfoto's. Daarna gingen we naar de Ceintuurbaan. Hier moesten we een afspraak maken, maar er stond op de toonbank een bus van winterhulp en dat zei ons genoeg.

Wij zijn dus wat dat betreft onverrichte zake terug gekeerd. Toen wij thuis kwamen kreeg ik een schone luier en werd vlug in mijn bedje gestopt, want ik was wat aan het drenzen. Dokter is nog geweest en vond me er fijn uitzien.

10 maart 1943

Weer heerlijk de hele dag in de zonnige tuin gestaan. Cor zegt steeds, jij maakt op die manier twee zomers door. Alles begint in de tuin uit te lopen, alleen was er vannacht wel een beetje nachtvorst geweest.

Ik krijg tegenwoordig een doek mee naar bed en daarmee ga ik dan lekker slapen.

11 maart 1943

Vanmorgen zijn Greet en Cor vroeg op stap gegaan, maar ze hebben mij eerst heerlijk gewassen in de tuin gezet. Mijn bipsje is wat rood en dat doet wel wat

pijn, dat is voor het eerst. De hele nacht heb ik waarschijnlijk met een bolusje in mijn luier geslapen. Het ziet nu nog rood en als ik plas dan doet het pijn. Greet heeft mijn hele bipsje in de vaseline gezet. Ik spuug ook steeds weer een beetje. De melk is slecht en de spenen zijn slecht.

Vanmiddag zijn er drie bommen gevallen, waar weten we niet. München is heel zwaar gebombardeerd staat er in de krant.

12 maart 1943

Ik lig in mijn bedje en rondom mij vallen er schoten. Er is een luchtbombardement (luchtaanval), vliegmachines vliegen over en met zoeklichten wordt de lucht afgezocht. Het is ellendig en als je dan de krant leest, dan word je erg droevig. Zaken worden gesloten en iedereen wordt uit zijn werk gehaald, wanneer dit noodzakelijk is. Zelfs mensen van 47 jaar. Ja, Plukkie en ik zijn goed af, hij maft op de bank en heeft heerlijke viskopjes gegeten; een delicatessen in een tijd als deze. En ik maf in mijn bed, heb weliswaar het grootste gedeelte van mijn flesje uitgespuugd, maar zie er heel gezond uit. Cor heeft de dokter opgebeld en gevraagd of ik geen andere voeding mag hebben, maar zij vindt het beter dat we, ondanks de slechte melk, toch maar even volhouden.

Er wordt flink geschoten en de Tommies vliegen maar door. Ik heb de hele dag in de tuin gestaan, maar wat nooit gebeurd is, mijn billetjes zijn rood en pijnlijk. Greet heeft er vanmorgen Perubalsem (bereid uit hars van de Peruaanse balsemboom), opgedaan en het belegd met pluksel van watten en maar steeds flink gepoederd. Vanavond was het al een stuk beter, maar het lijkt ook wel of ik gipsen billetjes heb, zo gepoederd.

13 maart 1943

Vandaag is het een grote dag, ik heb voor het eerst gelachen en toen ik eenmaal de smaak te pakken had, deed ik niets dan lachen. Maartje was hier en ik gaf maar steeds geluidjes; het was een lust om te zien. Ze zijn allemaal gek met me. Maartje moest mij voeden en vasthouden. Greet had wat pijn in haar keel en bleef dus een beetje op een afstand. Toen ik vanmiddag bij Greet op schoot zat, kwam Plukkie er ook naast zitten en kriebelde mij met zijn lange haren. Ondanks de wind heb ik toch in de tuin gestaan. Lekker ingepakt en met een kruikje. Mijn haartjes boven op mijn hoofd beginnen te groeien, dat komt zeker van het schuieren (borstelen). Morgen word ik gewogen, het zal ons benieuwen.

Essen is zwaar gebombardeerd vannacht. 23 vliegtuigen zijn er naar beneden gehaald.

14 maart 1943

Ik ben 100 gram aangekomen. Greet had gedacht 200 gram en Cor 180 gram. We hebben dokter opgebeld en zij was tevreden. Ik lach nu steeds en geef daarbij geluidjes. Tante Maartje was er ook en iedereen heeft schik in mij. Ik zie eruit als Hollands welvaren, lekker roze en rode wangetjes. Een echt Hamster kind. Plukkie kwam op het kussen naast mij liggen en als ik huil dan kijkt hij mij met half dichtgeknepen oogjes aan. Cor heeft mij gewassen want Greet heeft een beetje griep.

15 maart 1943

Ik heb de smaak te pakken en ik lach steeds, ik doe dat heel lief. De mensen hebben het allemaal over mijn mooie gekrulde wimpers. Ik heb weer mijn huiluurtje gehad, maar sukkel uiteindelijk met een doek in slaap.

16 maart 1943

Het ziet er weer droevig uit. De Duitsers hebben Charkoff terug gewonnen, het kost heel wat mensenlevens.

De zaak van Cor en Greet wordt gesloten, net als zoveel andere zaken. Cor moet zich melden, maar gelukkig ben ik er, want Cor moet voor mij thuis zijn; maar Gonnie zal wel weg moeten.

Vanavond was mevrouw Delman hier, een Indische dame van wie de zoon is doodgeschoten omdat hij probeerde naar Engeland te vluchten. Zij had het over mijn mooie wimpers en dat ik een schattige baby was. Ik zie er heerlijk gezond uit; lekkere kleurtjes en zelfs een tikkeltje bruin.

17 maart 1943

Ik heb vandaag één mutsje opgehad, anders draag ik er altijd twee, maar het zonnetje scheen zo heerlijk dat Cor het beter vond dat ik niet zo dik gekleed werd. Greet heeft me weer gewassen vanmorgen, zij was weer beter. Plukkie heeft heerlijk in de tuin gespeeld, terwijl Cor voor mij een heerlijk zonnig plaatsje uitzocht waar geen wind was. Ik zie er heel goed uit en ik lach heerlijk met een lekker scheef bekje.

18 maart 1943

Dokter is geweest, zij vindt mij er heerlijk uitzien. Zij vertelde ook dat ons buurmeisje, Lientje Lisser met haar moeder uit een slagerswinkel ontvoerd is. Meneer Lisser die buiten op zijn vrouw stond te wachten, kon zonder hen naar huis terug keren. Het is allemaal zo zielig, want Lientje kwam hier vaak.

Ik krijg een lepel kindermeel door mijn flesje. Om vijf uur heb ik mijn eerste

flesje ermee gehad, ik vond het wel lekker, maar je wordt er wel dik van zo'n eerste keer. Ze hebben me toen even op de divan laten liggen en daarna in bed, al heel gauw ben ik in slaap gevallen met mijn doekje. Nu is het kwart over acht en ik moet gewekt worden voor mijn andere flesje. Ik heb met Greet heerlijk gelachen.

19 maart 1943

Ik ben aan de pap en ik krijg een groot dik hoofd met zo'n onderkin. Cor noemt mij Mussolini.

Maartje was er vanavond en zij wilde mij meenemen. Ze vinden mij allemaal een schat. Ik heb heerlijk in de tuin gestaan, alhoewel het tamelijk fris was vandaag. Lientje is niet terug gekomen en haar vader weet zich geen raad.

Het is nu half twaalf en ik krijg mijn laatste voeding, want we gaan allemaal naar bed. Plukkie die in de keuken slaapt, heeft mij met zijn pootje gedag gezegd.

20 maart 1943

Mijn oogje zat dicht vanmorgen, ik was ook erg onrustig geweest vannacht. Cor veronderstelde van de melk; ze denkt dat het wat te zwaar is. Zij heeft mijn oogje met boorwater uitgewassen. Greet heeft dat ook nog een paar keer gedaan vandaag, want er kwam steeds wat pus uit.

We hebben dokter even opgebeld of het ook kwaad kon dat ik naar de tuin ging, maar hier was geen sprake van. Dus heb ik weer in de tuin gestaan, alhoewel er een tamelijk frisse wind was.

Lientje en haar moeder zijn terug gekomen. Lientje was hier vanmiddag en vertelde dat pappie zo blij was, dat hij mammie in de ene en haar in de andere arm had genomen en toen maar had gehuild. Ja, ja, en zo is er ellende geweest in 1500 gezinnen, want er zijn deze week 1500 Joodse mensen gehaald en volgende week gaan er idem (net) zoveel.

Plukkie is vandaag gewassen, hij vond het niets naar, alleen toen de douche over zijn snoetje kwam wilde hij wegspringen.

21 maart 1943

Vandaag is er heldervedenkdag in Duitsland en Hitler heeft persoonlijk gesproken. Het was wel erg eigenaardig, vooral het voorlezen van een speech, maar we zijn aan eigenaardigheden gewend. Ik weeg, schrik niet, 8 pond. Dat is maar liefst 390 gram die ik ben aangekomen, dat is natuurlijk veel te veel. Dokter schrok er van. Deze week moeten wij nog wel doorgaan en is het dan nog zo veel, dan moet er iets anders gebeuren. Het zal wel gymnastiek worden. Ik lach allerliefst en ik heb veel schik (pret). Ik lig wel eens stilletjes in mijn bedje te keuvelen. Ja, ze zijn erg dol met mij.

22 maart 1943

Mijn andere oogje zag een beetje rood vandaag, maar het is flink met boorwater uitgewassen. Greet had het erg druk, want Cor werd weggeroepen. Haar zuster Jo en haar vader waren beiden niet goed. Toch heb ik heerlijk in de tuin gestaan. Ik krijg nu maar 150 gram volle melk met een eetlepel kindermeel. Ik was eerst zo paffierig.

23 maart 1943

Greet haar broer was vandaag jarig en aangezien hij een paar jaar geleden een keeloperatie heeft gehad en nu met een canule (metalen pijpje om een wond open te houden) loopt, zijn Greet en Cor er samen naar toe geweest, maar eerst zijn ze naar Zandvoort gegaan om daar het vandalisme in ogenschouw te nemen (te bekijken). Alle huizen leeg en alles wat door noeste arbeid tot stand was gekomen afgebroken; daarbij alles met prikkeldraad afgezet.

Je hart hilde. De enigen die er nog wonen zijn NSB'ers. Toen Cor en Greet thuis kwamen lag ik te kraaien. Ik was blij dat ik ze zag. Ik heb even in Greet haar hals gelegen en Cor heeft me even heel zacht gebeten. Gonnie ging toen naar huis, en Greet heeft mij mijn luier aangedaan, daarna hebben ze me beiden naar bed gebracht en nu verlangen ze al weer naar de tijd dat ik gevoed moet worden. Hoe moet dat aflopen als ik eens weg zal moeten?

24 maart 1943

Vandaag is Tante Tinie geweest. Zij vond mij erg lief. Er zijn vandaag ook foto's van mij gemaakt. Mijn eerste in de doopjurk. Greet is met mij mee geweest en heeft me uit- en aangekleed. Zij is zelf ook met mij op een foto gegaan. Ik begin toch zo lief te lachen en ook geluidjes begin ik te maken.

25 maart 1943

Vandaag ben ik drie maanden oud. Mijn kuifje begint aardig te groeien. De foto's zijn aardig, maar morgen gaan wij opnieuw proberen, want de fotografe vindt ze niet zo mooi, wel die met Greet, die is aardig uitgevallen. Ik ben vanmorgen een beetje lastig geweest, waarschijnlijk had ik pijn in mijn buikje, want ik had een erg hard bolusje gehad, het waren net kleine knikkertjes.

Ik heb weer heerlijk in de tuin gestaan, alles staat vol jong groen en de tulpen schieten de grond uit. Ik krijg geen kruikje meer en toch ben ik heerlijk warm. Van Tante Annie heb ik weer verschillende aardige dingen gekregen.

26 maart 1943

Geluidjes dat ik kan maken, geweldig! Soms moet ik er zelf om lachen en soms word ik bang van mezelf. Ik wil graag heel sterk doen en dan zegt Greet, geweldig,

wat is dat kind sterk en dan sla ik met armen en benen en maak daarbij geluidjes, of ga belletjes blazen. Gisteren was ik zo sterk dat ik mezelf tegen mijn oogje sloeg en toen hard begon te huilen. Het was vandaag erg regenachtig, zo zelfs dat ik vanmiddag niet in de tuin kon en ik in mijn bedje moest. Toen ben ik gaan huilen want het was lang zo gezellig niet.

Om vijf uur heb ik mijn flesje gehad en om zes uur ging ik naar bed. Ik was zeker erg moe, want ik ben zo in slaap gevallen. Ik slaap nu tot ongeveer negen uur, dan krijg ik mijn flesje en om half tien gaan we allemaal op stok, want ik maak Cor 's nachts om 1 uur wakker voor mijn laatste voeding en om half zes begin ik alweer te spoken, dus slapen zij niet zo veel.

27 maart 1943

Vanmiddag zijn we met ons drieën uit geweest. We hadden een grammofoonplaat die gebroken was en nog wel de eerste plaat van de 5^e symfonie. We zijn toen naar de P.C. Hooftstraat geweest bij Richter en hebben meteen twee nieuwe platen gekocht. We zijn toen even gaan zitten en zijn weer terug gewandeld. Ik heb toen nog een uurtje in de tuin zoek gebracht, heb daarna mijn flesje gekregen en lag om even voor zessen in bed.

28 maart 1943

Ik ben 160 gram aangekomen. We hebben de dokter opgebeld en ik mocht in mijn flesje één afgestreken eetlepel spinazie hebben. Ik heb weer in de tuin gestaan en Plukkie is vanmorgen op de divan heel vertrouwelijk bij me komen zitten. Plukkie is weer gewassen. Mijn spinaziemelk vind ik niet lekker, maar het speelt geen rol want ik moet groeien en groot worden. Ik lach toch zo lief, ik ben gewoon een dot en mijn haartjes beginnen ook zo heerlijk te groeien. Cor en Greet zijn me om beurten aan het schuieren (borstelen), dan weer een kuifje en dan weer helemaal naar de hoogte. Soms is het een ramp, want er zit nog niet zo veel op. Het is nu negen uur en ik ga naar mijn bedje.

29 maart 1943

Het was een eigenaardige drukke dag vandaag. Het restant van die nieuwe goederen moest ingepakt worden. Lientje van de overkant kwam nog even, maar ze moest vlug weer weg, want wij hadden geen tijd voor haar. Nu is alles rustig en lig ik in mijn bedje.

30 maart 1943

Vandaag zijn we weer naar de fotograaf geweest en ben ik weer met Greet en Cor gefotografeerd, ook ben ik alleen gefotografeerd.

Het is stormachtig op het ogenblik. Ik krijg mijn voeding om negen uur, want Greet en Cor gaan vroeg naar bed. Ze hebben hier de hele vorige nacht op de Tommies geschoten.

Terwijl ik werd gevoed vanmorgen kwam Plukkie ook bij ons zitten. Hij ging tussen Greet en mij in op de divan zitten en begon van genot te spinnen. Tante Maartje heeft me helemaal naakt vast gehouden. Ik heb een heerlijk aanvallig lichaampje en mijn haar is heel lichtblond tegen het rossige aan. Ik maak heel veel geluidjes zoals ghrrr of nê, dat kan ik ook heel goed zeggen. Dan kan ik boxen en hen zien. Mijn donzen dekentje (Cor noemt het altijd een quilt, wij hebben dat eigenwijze woord al overgenomen) trap ik altijd van me af. Ik mag weer zelf mijn flesje drinken, ook mag ik vruchtensap hebben, maar vruchten zijn er niet. Iedere dag krijg ik één druppel Davitamon.

31 maart 1943

Vandaag zijn de foto's gekomen. We hebben een heleboel afdrukjes besteld en er komen er ook in mijn dagboek. Dokter is geweest vandaag en zij is erg tevreden. Ik krijg een halve lepel kindermeel meer in mijn flesjes, ook krijg ik vandaag weer spinazie. Ik heb een heerlijk gezonde huid, lichtbruin en rossig en allemaal kringetjes over mijn huidje.

1 april 1943

Er is niet veel gebeurd vandaag in mijn leventje, alles gaat zo zijn gangetje. Alleen is alles erg droevig. Rotterdam is weer het kind van de rekening geweest. Een verkeerd geplaatste bom heeft heel wat slachtoffers gemaakt. 180 doden en meer dan 400 gewonden. Menige zucht over zo'n wereld stijgt ten hemel.

2 april 1943

Vandaag zijn Greet en Cor op reis geweest. Cor naar Den Haag en Greet naar Heemstede. Gonnie heeft op mij gepast. Ik heb weer spinazie in mijn flesjes gekregen. We hebben gelukkig een flesje tomatensap en Greet heeft een sinaasappel uit Heemstede meegebracht, want er is geen fruit te krijgen. Alles loopt uit in de tuin en er is alleen een koude wind. Het is zeven uur en ik krijg om negen uur mijn laatste flesje.

3 april 1943

Zaterdag is altijd een prettige dag, je staat niet zo erg vroeg op. Je zorgt toch weer vroeg met het werk klaar te zijn en je hebt zo'n heerlijke dag om zorgeloos te zijn. Ik heb de hele dag weer in de tuin gestaan, maar om vier uur begon me dat plotseling te vervelen en toen ben ik maar gaan huilen, ja ik huil niet gewoon meer, ik

huil heel hard. Enfin, Greet heeft me naar binnen gehaald. Daar heb ik heerlijk op de divan liggen keuvelen en gelachen, mijn flesje gekregen en daarna naar bed.

4 april 1943

Vandaag was Opa Draak jarig. Ik kreeg mijn mooie jurkje aan en zo gingen wij met zijn drieën op stap. Greet heeft me heen gedragen en op de terugweg Cor. We hadden voor Opa Draak een fles echte volle melk meegenomen en een pot jam en dat is een weelde tegenwoordig. Voordat we weggingen gaf ik mezelf zo'n klap op mijn oog, dat ik hevig begon te huilen. Greet die net bezig was haar kousen aan te trekken, wist niet hoe ze het had. Ze holde naar mij en toen ze mijn oogje zag, dat helemaal dicht zat en traande, begreep zij dat ik mijn oogje gekwetst (bezeerd) had.

Bij Oma en Opa was ik heel lief en zoet, ze zijn dol op mij. Vanmiddag hebben wij met ons vieren in bed gelegen. Cor bleef even in bed en toen ik gevoed was, ging Greet met mij naar Cor toe. (ja, Greet had ook even geslapen, want het is zondag vandaag en dan luieren wij wat). Plukkie liep ook mee en toen ik naast Cor lag ging Pluk naast mij liggen en Greet lag zo'n beetje om ons heen. Ik lachte en had de grootste pret en Plukkie deed niets dan spinnen. Ik kon niet buiten vandaag, want het was regenachtig.

Ik ben weer twee ons aangekomen, dus weeg ik 8 pond 360 gram. Sinaasappel vind ik niet lekker, als ik de kans krijg laat ik het zo weer uit mijn mond lopen, maar Cor is er wel achter, die doet het in mijn speen en dan zuig ik in het volste vertrouwen. Davitamon vind ik lekker, maar ik krijg maar één druppel.

Gisteravond is er hier weer vreselijk geschoten. Er vlogen geweldig veel Tommies over, de stukken afweergeschut vielen in de tuin, het was een gekletter van jewelste. Mijn oogje is helemaal opgezet en er zat wat pus in. Cor heeft het gewassen met boorwater.

5 april 1943

Gelukkig was er vandaag weer volop zon, en ik heb zonder mutsje en zonder slobbroek in de wagen gelegen. Ik begin lekker bruin te worden. Mijn oogje is weer helemaal beter. Ik heb van tante Henny een zilveren rammelaar van Debbie te leen, maar ook daar sla ik mezelf steeds mee, dus is hij voorlopig opgeborgen.

6 april 1943

Vandaag zouden Greet en Cor naar Haarlem. Greet haar schoonzuster was jarig, maar het sneeuwde en hagelde en dus hebben ze afgebeld. Ik heb op het plaatsje gestaan onder de waranda en heb toch heerlijk geslapen en ben steeds wakker geworden met een niet te stillen honger. Ik heb gisteren en vandaag voor het

eerst tomatensap gehad. Ik vind het niet lekker en trek vreselijk lelijke gezichten. Rotterdam is heel zwaar gebombardeerd door de Engelsen. Er zijn meer dan 180 slachtoffers. Ook Parijs en Antwerpen tellen heel veel doden door verschillende bombardementen. Er worden ontzettend veel Joodse mensen weggehaald, zelfs gemengde huwelijken met kinderen. Het ziet er weer erg triest uit.

7 april 1943

Het heeft gesneeuwd, gestormd, gehageld! Ik stond even buiten, maar ik moest zo weer naar binnen, het was geen weer, de dakpannen vlogen in het rond. Het werd iedere keer stikdonker. April doet wat hij wil. Ik heb vanmiddag in mijn bedje gelegen, maar ik vind het niet leuk.

8 april 1943

Gisteravond heeft tante Annie twee mooie truitjes voor mij gebracht, gemaakt van kleine stukjes wol.

Vandaag zijn oma en tante Maartje geweest. Ze staan er versteld van zo dik als ik word, maar ze vinden mij allemaal precies een jongen. Ik heb een heerlijk rond bolletje en haast geen haar. Het weinige dat erop staat is hoogblond, ik heb leuke blauwe ogen, een heerlijk mopneusje en als ik lach gaat mijn mondje scheef. Vandaag leek het weer iets beter, maar toen ik buiten stond was het weer mis; hagel en natte sneeuw. De wind is gaan liggen. Vanmiddag zat Greet met me op haar knie, ik moest een boertje laten; Plukkie kwam toen op de andere knie. Morgen gaan Greet en Cor naar Heemstede, voorlopig voor het laatst, want Gonnie heeft een andere betrekking en ook tante Henny komt voorlopig niet meer helpen. Greet en Cor doen het nu samen aangezien de zaak gesloten is en wij dus wat zuiniger moeten leven.

Mijn eerste dagboek is vol en mijn tweede komt in de maak, hopende dat we daarin de vrede mogen creëren.

Weeglijst van Berdy

06/01/1943	4 pond	10 gram
10/01/1943	4 pond	230 gram
17/01/1943	4 pond	450 gram
24/01/1943	5 pond	170 gram
07/02/1943	6 pond	10 gram
14/02/1943	6 pond	90 gram
21/02/1943	6 pond	180 gram
28/02/1943	6 pond	240 gram
07/03/1943	7 pond	
14/03/1943	7 pond	110 gram
21/03/1943	8 pond	
28/03/1943	8 pond	160 gram
04/04/1943	8 pond	360 gram
11/04/1943	9 pond	160 gram
18/04/1943	9 pond	330 gram
25/04/1943	10 pond	20 gram
02/05/1943	10 pond	270 gram

Uitgaven vanaf januari 1943

06/01	f. 15,=
07/01	f. 0.50
08/01 tempo	f. 2.60
08/01 verp. kruik	f. 0.40
09/01 vaseline/boorwater	f. 0.42
09/01 leukoplast/poeder	f. 0.55
09/01 melk	f. 0.36
12/01 apotheek (vit)	f. 1,-
16/01 flesjes/spenen	f. 2.50
18/01 melk	f. 0.36
19/01 flessen/spenen	f. 2.25
21/01 apotheek	f. 1,-
23/01 apotheek	f. 1,-
25/01 melk	f. 0.63
27/01 bonen/kindermeel	f. 0.15
28/01 apotheek	f. 1,-
30/01 watten	f. 0.67
02/02 melk	f. 0.80
02/02 suiker	f. 0.56
03/02 apotheek/vaseline	f. 0.15
05/02 po	f. 1.50
05/02 zeepoeder	f. 0.25
05/02 kindermeel	f. 0.15
05/02 bakfiets/kinderwagen	f. 0.50
09/02 melk	f. 0.80
09/02 kindermeel	f. 0.15
09/02 zeep	f. 4,-
09/02 luiers	f.
16/02 melk	f. 1,-
17/02 zeepoeder	f. 0.25
23/02 poeder	f. 0.30
23/02 melk	f. 1,-
25/02 kindermeel 3 pakken	f. 0.45
27/02 spenen	f. 0.75
27/02 vaseline	f. 0.15
13/03 apotheek	f. 1,-
12/03 spenen	f. 1.25

13/03 melk	f. 1,-
13/03 poeder	f. 0.50
15/03 melk	f. 1.20
18/03 flesje	f. 0.25
19/03 kindermeel	f. 0.15
19/03 zeepoeder	f. 0.25
22/03 melk	f. 1.20
29/03 melk	f. 1.20
29/03 suiker	f. 0.56
29/03 kindermeel	f. 0.15
03/04 poeder	f. 0.30
03/04 boorwater	f. 0.10
10/04 poeder	f. 0.30
12/04 zeep/zeepoeder	f. 0.40
14/04 kindermeel	f. 0.15

DAGBOEK 2

9 april 1943

Greet en Cor zijn naar Heemstede geweest en Gonnie heeft mij verzorgd vandaag. Gonnie is ook heel gek met mij, ze zou mij tot haar eigen baby willen maken en dan te weten: zeggen Greet en Gonnie wel eens tegen elkaar, dat het toch zo'n lelijk baby'tje was, toen het kwam. Zo mager, een lang achterhoofd, helemaal gerimpeld, dikke walletjes onder de ogen, een groot neusje en een groot mondje en nu alles even schattig. Ik lijk wel op een jongen, maar iedereen moet mij knuffelen.

10 april 1943

Het was lekker weer en ik heb de hele dag in de tuin gestaan. Ik ben soms gewoon uitgehongerd. Cor zegt dat ik kop 60 (hoedenmaat?) heb. Ik ben ook zo dik, dat ik gewoon een onderkin heb. In vijf minuten tijd drink ik mijn fles leeg en als ze even ophouden dan word ik kwaad. Tomatensap vind ik verschrikkelijk, maar ik krijg het toch. Greet heeft twee flesjes meegenomen uit Heemstede, want hier is het niet meer te krijgen.

11 april 1943

Vandaag zondag. Maartje kwam naar me kijken toen ik gewassen en gewogen werd. Ik ben maar liefst drie ons aangekomen. Cor heeft de dokter opgebeld en dat is te veel, nu krijg ik maar vijf flesjes meer per dag, ieder van 200 gram. Dat scheelt per week 120 gram. Ik ben ook wel amechtig (buiten adem) en ben vanavond zo in slaap gevallen. Tante Gerry was er en zij vond dat ik verschrikkelijk gegroeid was. Ik heb vandaag mijn nieuwe jumpertje aangehad en het staat mij schattig.

12 april 1943

Vandaag is Cor weggegaan naar Brabant en Greet en ik zijn de hele dag alleen geweest. Vanavond komt Gonnie eten en slapen. Greet had een grote was van mij. Dokter is ook nog even geweest. Ze heeft mij in de tuin opgezocht en vond me er buitengewoon uitzien. Ik heb een mooie vacht en een nieuwe cape gekregen, van buiten wit en van binnen roze. Gonnie heeft me gevoed vanavond en we gaan vroeg naar bed.

13 april 1943

Cor is weer terug. Het is toch stilletjes als zij weg is. Het was niet zulk mooi weer vandaag en we hebben vanmorgen de kachel gauw aangemaakt. Om vier uur had ik zo'n honger en toen heeft Greet me maar binnen gehaald en heb ik tomatensap gekregen, daarna voordat de krant kwam mijn flesje. Hele verhalen heb ik toen

aan Greet gedaan van rrrrr.. ghrrr, en dan zet ik een hoge borst op alsof ik sterk ben.

Cor had me heel erg gemist en heeft me lekker geknuffeld toen ze weer thuis was.

14 april 1943

Cor was in de tuin aan het werk en Greet heeft me heerlijk gebadderd. Ik word groot en dik en zie heerlijk roze-bruin. Ik heb met Greet even door de tuin gewandeld op haar arm. Cor heeft me toen weggezet met mijn blote pootjes, maar ik kon niet slapen zonder dekentje en zonder doekje om op te sabbelen. Dat heb ik toen gekregen en nu slaap ik heerlijk rustig.

Plukkie nam vlug de kuit en sprong bij de koekbakker in de tuin. Het is precies een aap, hij hangt overal aan en springt overal op.

15 april 1943

Vanmorgen was mevrouw Franke even hier, dat is onze naaste buurvrouw. Toen ze mij zag, was ze verbaasd zoals ik gegroeid was en zij vertelde dat ze ook weer een kindje ging kopen en nu ze mij zo aankeek dat ze het ook wel leuk vond. Ik heb een prachtig voorjaar en sta dag in dag uit in de tuin. Alles bloeit al. Iedere avond dansen de muggen met hele lange poten voor onze ruiten. Maartje heeft hier vanavond gegeten, we hadden n.l. spek gestuurd gekregen en dat is een ongekende weelde.

16 april 1943

Vanavond hadden we luchtalarm, net toen mevrouw en meneer De Vries zouden komen. Het was half acht, evengoed kwamen ze er door. Eigenlijk mag dat niet, maar och je kunt ook niet eeuwig wachten, aangezien we hier al weer om tien uur ('s avonds) binnen moeten zijn. Ik ben ook bezichtigd. Het is een jong stel mensen, maar ze werden niet geïnspireerd, ze wachten met kindertjes kopen tot na de oorlog.

17 april 1943

Haarlem is gebombardeerd en het is net als met Rotterdam 14 dagen terug, veel slachtoffers onder de burgerbevolking. Het is een ontzetting deze oorlog. De nood voor diverse mensen wordt nijpend. Nergens boter te krijgen, zelfs niet op de bon en ook geen kaas. We hebben een bon toegewezen gekregen waarop we met Pasen één ei krijgen en dat in ons land van melk, boter, kaas en eieren.

Er worden ook ontzettend veel Joodse mensen weggehaald. Meneer Sanders is hier vanmiddag nog geweest, hij heeft mij in de tuin opgezocht en vindt mij een gezonde baby.

De tulpen in de tuin bloeien en in het rooster in de keuken zit een vogelpaar en dat sleept af en aan met strootjes enz. Verleden jaar hebben ze daar ook gezeten, ondanks het feit dat wij drie katten hebben.

18 april 1943

Ik ben 170 gram aangekomen. We zijn vandaag naar tante Henny en oom Sep geweest. Het was een hele wandeling en Greet had een beetje last van haar astma. We hebben heerlijk bij tante Henny in de tuin gezeten. Oma was er, oom Engel, tante Le, Niek en Matti.

Om vijf uur gingen we terug. Greet is bij de Berlagebrug op de tram gestapt en Cor is met me naar huis gereden, toen werd ik uitgetkleed, kreeg mijn flesje en naar bed. Nu slaap ik heerlijk, want ik was wel een beetje uit mijn gewone doen. Ik heb vandaag een plasje op de po gedaan.

19 april 1943

Vanavond was het tamelijk fris, nadat het vandaag ook nogal triestig was geweest, het had geregend en de zon liet op zich wachten.

We hebben weer geprobeerd of ik een plasje wilde doen, maar ik beschouw zo iets als een attractie en deed het dus vanavond niet. Ik heb 's middags wat liggen jengelen. Ik stond vanwege de regen onder de waranda. Om vijf uur kreeg ik tomatensap en om half zes mijn flesje, daarna naar bed, ook nog wat gejengeld, maar ik ben spoedig in slaap gevallen.

20 april 1943

Vandaag is Hitler jarig en hier en daar hangen enige hakenkruis- of NSB-vlaggen. Vanmorgen werden we opgeschrikt om kwart over acht. Met zijn drieën hebben we lekker door geslapen, dus waren wij min of meer laat. Toen kwam Rie Bohemen, haar man werkt bij de Joodse Raad. Zij kwam ons vertellen dat de Eliassen vandaag uit Vught zouden komen. Cor heeft zich toen aangekleed en heeft haar moeder en diverse kennissen opgezocht om hen hiervan in kennis te stellen. Ze is naar het station, de Joodse schouwburg en alles geweest, maar niets te zien. Onze hele dag was gederangeerd (in de war gebracht). Greet moest alles alleen doen, mij verzorgen enz. en tot overmaat van ramp liep Plukkie over de schutting weg. Dat was me een gedoe, enfin eindelijk had ze hem gepakt en werd hij weer met een touwtje en halsband weggezet.

Het was vandaag lekker zonnig. Ik heb in de tuin mijn flesje leeg gedronken en een schone luijer aangekregen. Ik zie helemaal bruin, ook mijn pootjes. Cor heeft met me gestoeid op de divan. Dan mag ik boven op haar liggen en dan spring ik en bijt ik.

21 april 1943

Ik heb vandaag weer heerlijk in het zonnetje gelegen. Iedereen vindt mij een wolk. Vandaag was er een zakenrelatie van Cor en Greet te lunchen, hij vond mij een prachtkind. Oma Draak is ook nog even geweest en is haast niet bij me weg te slaan. We hebben met ons drieën weer even in de tuin gezeten, alhoewel het toch wel wat winderig was. We hebben weer luchtalarm gehad. Het was wel even angstig, aangezien er zo veel ongelukken gebeuren de laatste tijd.

22 april 1943

Het was vandaag wat somber. Altijd op witte donderdag zegt men en op Goede Vrijdag regent het altijd.

We hebben een brief gekregen uit het kamp van Vught, waar de Eliassen zijn. Ze schrijven om iets op de boterham en om sigaretten, maar er is noch boter noch kaas (geen boter en kaas) te krijgen en de sigaretten zijn f. 5,25 een pakje, het is niet meer te betalen.

En dus zullen wij volgende week een brood voor ze laten bakken en dan maar weer verder zien. Vanavond vlogen er Amerikanen over. Iedereen stond te kijken in de tuinen en op de waranda's (balkons). We mogen niet meer op straat lopen als er luchtalarm is. Dat kost zes maanden gevangenisstraf of f. 1000,- boete.

Cor heeft al de gordijnen gewassen, want met de paasdagen moet alles schoon zijn. Ik hoop dat het goed weer is, dan zitten wij met ons drieën in de tuin.

23 april 1943

Het was gedeeltelijk zonnig vandaag, maar ik kon niet zo slapen als anders. Greet beweert dat ik mijn tandjes al krijg, omdat ik ook zo kan kwijlen. Ze zeggen allemaal dat het te vroeg is.

Cor ligt tegenwoordig 's avonds met haar (Berdi) op de divan te spelen. Dan gaat ze (Cor) op haar rug liggen neemt poppie boven op zich en dan maar knuffelen en bijten en dan heeft poppie de grootste pret. Ik heb ook weer een plasje op de po gedaan.

24 april 1943

Het heeft zowat de hele dag geregend en ik heb onder de waranda (balkon) gestaan, maar ik slaap zo slecht. Ik zie anders heerlijk bruin. Gisteren hebben de burens, die uit de aard der zaak nogal nieuwsgierig zijn, me even bewonderd. Ik had een doekje over mijn hoofd en leek op de verpleegster. Vanavond hadden we weer luchtalarm en iedereen kwam op de waranda of in de tuin. Ik sliep heerlijk want ik had slecht geslapen. Plukkie ging voor kijken of de mensen wel

aan het krantenverbod voldeden. (of ze binnen bleven tijdens het luchtalarm). Dat deden ze niet erg. Wij zijn een ongehoorzaam volk. Koppig! Morgen ben ik vier maanden.

25 april 1943

Vandaag ben ik vier maanden. Oma Draak kwam ons paasfeest wensen en toen we de Hollandse Taptoe opzetten begon zij te huilen. Och er gaat soms zoveel in je om. Vanmiddag zijn Oom E. en tante Le geweest. Hun zoon is student en plotseling is hij verdwenen. Al de studenten hebben moeten tekenen, niets te ondernemen tegen de Duitsers. Het is me een toestand. En ik groei maar tegen de verdrukking in. Ik ben weer 190 gram aangekomen. Ik heb geloof ik een driedubbele onderkin en Oma Draak vindt mij erg voorlijk vergeleken bij andere kinderen.

Het stormt de hele dag en dat op de eerste paasdag. Ik heb maar heel even in de tuin gestaan, maar nu lig ik heerlijk in bed en om tien uur word ik weer gevoed.

26 april 1943 – Tweede Paasdag

De eerste paasdag is erg eigenaardig verlopen. Niet zozeer voor mij dan wel voor Greet en Cor. 's Avonds om tien uur werd er opgebeld en gevraagd of ze kwamen. In de eerste plaats mag men niet op straat na tien uur, maar daar hadden ze maling aan, ze kwamen hen wel halen. Neen zei Cor, dat gaat niet, want wij hebben een baby. Toen kwamen ze hier en brachten alles mee. Ze hebben toen gefuifd tot 's nachts drie uur. Om twaalf uur kwam ik kennis maken. Ze vonden mij een schat. Er was een mevrouw bij die zelf geen kindertjes had. Bij haar heb ik even op schoot gezeten, maar met dat al hadden Cor en Greet niet veel geslapen.

27 april 1943

Vannacht is er hier ontzettend geschoten van 2-4 uur en eindelijk is er boven de stad dan ook een brandend vliegtuig neergestort, midden in de stad op het Singel, Carlton Hotel en alles is daar uitgebrand. Het was een ontzettende chaos. De scherven van het afweergeschut vlogen hier in de tuin rond. Het was een angstige nacht. Er wordt gebeld dus moet ik afbreken, er is bezoek.

28 april 1943

Oom en tante zijn even geweest en dan kwam er niet veel van schrijven. Iedereen is vol van het vliegtuig dat naar beneden is gestort. De narigheden wisselen elkaar trouwens af.

29 april 1943

Vanmorgen werd er getelefoneerd. Ann Mello haar broer was weggehaald. Een jodenman uit zijn huis gehaald en nog wel bij een zuster, die met een Italiaan getrouwd is.

We zijn vanmorgen naar Opa en Oma Hennekam geweest. Die waren 40 jaar getrouwd. Greet is met de tram gegaan om even de ravage van het Carlton Hotel in ogenschouw te nemen. Het is werkelijk ontzettend, overal in de omtrek zijn de ruiten stuk. Het Carlton Hotel is helemaal uitgebrand en onze Nederlandse Handel Maatschappij is in beslag genomen om daar alles in onder te brengen. Overal ligt puin. Op het Koningsplein gekomen kwam de Duitse Marine er aan met gasmaskers op en lange slurven en toch zongen ze. Iedereen keek er naar. We zijn helemaal terug gaan lopen. Het was een heerlijke wandeling. Daarna heb ik weer lekker in de tuin geslapen en toen ik om zes uur in mijn bedje ging, ben ik weer zo in slaap gevallen.

30 april 1943

Het was heerlijk weer vandaag en ik heb dus heerlijk buiten gestaan. Mijn benen en mijn gezichtje zijn helemaal bruin. We hebben weer luchtalarm gehad.

1 mei 1943 zaterdag

Het was erg roezemoezig druk vandaag, gasten en kennissen en het weer liet te wensen over en dat terwijl het 1 mei feest gevierd werd. Overal stakingen uitgebroken, als vorm van protest, omdat onze militairen opnieuw in krijgsgevangenschap worden genomen. Alles is even rumoerig. Gisteren was het eigenlijk al begonnen. Alle vergaderingen zijn afgelast. Het is overal rumoerig, je mag niet in groepjes van vijf met elkaar praten.

We hebben de badkuip vol water laten lopen. Hoofddorp zat zonder gas en water. Ik kan niet naar buiten vanwege de storm en de regen. Het is echt hondenweer. Ik heb wat liggen huilen, want in mijn ledikantje overdag ben ik niet gewend.

2 mei 1943 zondag

Ik ben een half pond aangekomen. Cor is even naar Ann Mello geweest. Zij vertrekt donderdag naar Italië, bang dat ze anders meegenomen zal worden. Zij is jodin, maar Italiaanse. Cor was nog maar een half uur weg of we kregen luchtalarm. Greet had me net in de tuin gezet, ik werd direct weer naar binnen gehaald en voor neergezet. Cor belde direct op. Zij mocht er niet door. Je krijgt boete en je wordt meegenomen. Ik krijg een onderkin. Kan ook niet anders. Cor is direct na het luchtalarm naar huis gekomen. We zouden nog even naar de familie Sanders op de Koninginneweg, maar er was te veel wind en we zijn dus lekker thuis gebleven.

3 mei 1943 maandag

Er zijn twaalf mensen gefusilleerd, die zich opgeworpen hadden als leiders van de staking. We zijn hier allemaal erg onder de indruk. Zij rusten in vrede. De ene ellende volgt op de andere vanavond. Tegen zes uur plotseling luchtalarm en ja, daar kwamen Engelse vliegtuigen in de lucht. Duitse jagers er achteraan. Twee kwamen er brandend omlaag. Eén verloor direct brandend zijn vleugel. Parachutisten sprongen eruit. Men zegt één Engels en één Duits toestel. Waar het is neergekomen weten wij nog niet. Ik lag net op de divan te huilen want ik heb wat pijn in mijn buikje, mijn bolusje wil niet komen. Dokter is ook geweest vandaag en ik heb voor het eerst een biscuitje gekregen, geweekt in tomatensap. Het was wel lekker en het eten voor het eerst ging mij goed af.

4 mei 1943 dinsdag

We zijn vanmiddag naar het distributiekantoor geweest. We zijn heen door de Ferdinand Bolstraat gegaan en terug langs de Hobbemakade. Het was een heerlijke wandeling. Toen ik thuis kwam was ik erg hongerig en heb een biscuitje met tomatensap gehad, om half zes mijn flesje en daarna naar bed.

5 mei 1943

Vandaag zouden we een bezoek aan meneer Sanders brengen, maar Cor en Greet hebben de slaapkamer eens onder handen genomen, aangezien Cor morgen jarig is. Het was een heel werk en we zijn dan ook erg moe naar bed gegaan.

6 mei 1943

Cor is jarig. Greet is om kwart over zeven opgestaan, heeft mij mijn flesje gegeven en een schone luijer, toen mocht ik bij Cor liggen en heb haar een pakje sigaretten van f. 6,- gegeven. Ook kreeg Cor van Greet een pakje. Daarna kreeg Cor van mij bloemen. Lathyrus en van Greet rozen. Toen heeft Cor even gehuild van aandoening en Greet en mij gekust. De twee oma's hadden elkaar afgehaald, ik lag inmiddels in de wagen in de tuin in de heerlijke zon. De twee oma's dronken hun koffie buiten. Cor had zelf een heerlijke taart gemaakt dat wil zeggen de taart was gebakken, maar Cor had nog echte mokka gemaakt boter – koffie. We moeten 24 dagen met een half pond boter doen en 28 dagen met ruim 1 ons vlees. De boter kost f. 38,- 1 pond. We hebben een heerlijke dag gehad en ik ben door iedereen bewonderd. Ze vinden mij iets bijzonders, dat ben ik ook. Ik ben zo bruin dat tante Gerrie dacht dat ik een halfbloedje was. Ik heb met mijn blote pootjes in de zon gelegen.

Het is anders rumoerig. Alle studenten die zekere documenten niet getekend hebben, moeten naar Duitsland. Om negen uur moest al het bezoek binnen zijn

(avondklok) en waren we dus verder alleen. Greet en Cor waren erg moe en ze zijn dan ook vroeg naar bed gegaan.

7 mei 1943 vrijdag

Oma logeert hier. Ik heb even bij haar in bed gelegen, ook toen ik vanmorgen werd gewassen en helemaal bloot en gepoederd was ben ik even bij Oma geweest. Daarna heb ik weer de hele dag in de tuin gelegen en ik ben dan ook iedere keer zo hongerig dat ik stamp van kleine driftjes en het uitgil als ze me niet vlug genoeg bedienen. Ik begin al te sabbelen wanneer Greet mijn doekje neerlegt. Dan word ik nog even van alle kanten geknuffeld en ga naar mijn bed. Ik slaap nu heerlijk. Om tien uur krijg ik mijn laatste voeding.

8 mei 1943

Het was winderig en regenachtig weer vandaag. Tante Annie is geweest. Ik kreeg van haar een mooie trappelzak en van haar bovenbuurvrouw een mooi vooroorlogs jumpertje en overgooiertje. Van Oma en Greet kreeg ik toen een mooi schortje. Ik heb het nog niet aangehad, maar het is beeldig. Ik word toch zo driftig als ik niet op tijd mijn eten krijg, dat moet geen seconde te laat zijn, dan zet ik een keel op en begin te trappelen alsof ik heel Duitsland zou kunnen verslaan. Ik heb voor het eerst van mijn leven een beschuit gekregen of liever gezegd een halve beschuit met twee aardbeien. Ik kan er niet mee dwepen, geef mij maar een fles, veel smakelijker en veel gemakkelijker.

Al onze jongens van 18-35 jaar moeten zich melden. En dat terwijl Tunis in bezit is van de geallieerden. Dat was weer een domper.

9 mei 1943 zondag

Weer een half pond aangekomen. We hebben dokter opgebeld, maar ze was er niet. Ik heb even in de tuin gestaan, maar het was winderig.'s Middags heb ik voor gestaan. Cor en Greet en Oma gingen ook even naar bed. Ik heb weer een beschuitje met aardbeien gehad, en om vijf uur een schoteltje tomatensap. We hebben weer twee flesjes in voorraad, ja dat is een heksentoer, maar we zetten ze allemaal maar aan het werk.

10 mei 1943 maandag

Vandaag is het drie jaar geleden dat Duitsland een inval in ons land deed. Deze dag zullen wij altijd gedenken. 10 mei, het staat in onze hersenen gegrift. Het was ontzettend winderig vandaag, ik mag wel zeggen, stormig; de dakpannen vlogen van de daken en het heeft steeds geregend. Ik heb vanmiddag beschuit met spinazie gehad. Ik vond het niet lekker, ik heb dan ook flink geschreeuwd en het ergste

is dat ik mijn flesje om die tijd moet missen. Ik ga daar niet direct mee akkoord en heb een hevig protest uitgeschreeuwd. Het heeft wel iets geholpen, ik hoefde niet alles op te eten en kreeg 150 gram in mijn flesje. Ik word te dik volgens de dokter. Ik heb ontzettend geplast vandaag. Misschien een beetje kou gevat.

11 mei 1943

Iedereen vindt me een heerlijke bruine baby. Tante Gerrie dacht zelfs dat ik een halfbloedje was. Absurd, want mijn haartjes zijn bijna wit. Ik heb op mijn potje geplast vanavond, maar leuk vind ik het niet, want ik zit niet gemakkelijk op Cor haar handen. Ik ben iedere keer uitgehongerd en Greet kan me niet snel genoeg voeden.

12 mei 1943

Ik heb een hondje gekregen vandaag en ik kijk er met grote verwonderde ogen naar. Het is ook zo iets nieuws in mijn leven. Ik vind het wel leuk, want je kan aan zo'n poot ook sabbelen en dat doe ik graag. Ik heb heerlijk in de tuin gelegen en ik heb een heerlijk schoteltje met tomatensap op; niet dat ik er zo dol op ben, want in mijn dolheid sla ik met armen en benen en ik zou het Greet zo uit haar handen slaan, maar het is het enige fruit dat er is, behoudens (behalve), dat ik af en toe wat gestoofde aardbeien krijg, dat sap vind ik heerlijk.. Ik heb mijn mooie jurkje aangehad, want Tante Tinie is geweest.

13 mei 1943

Vandaag was het verrukkelijk weer. Ik stond al heel vroeg in de tuin in het zonnetje. Vanmiddag zijn we met ons drieën uit geweest naar de Leidsegracht. Daar wonen Cor haar ouders. Het was een heerlijke wandeling en ik lag met mijn blote pootjes in de zon; ze zien dan ook helemaal bruin. Ik had mijn mooie blauwe overgooiertje aan en een jumpertje met korte mouwtjes. Het stond beeldig. We hebben overal geprobeerd om aardbeien te krijgen voor Cor haar moeder. Maar er is geen fruit en geen groente; men zegt: alles staakt.

Vannacht zijn we alle drie wakker geweest, van half twee tot kwart voor vier. Er zijn meer dan duizend vliegtuigen overgekomen en er werd ontzettend geschoten. Op een gegeven moment een hevige ontploffing. Cor en Greet sprongen hun bed uit. Greet keek voor het raam. Een lichtkogel was in stukken geschoten en ook een vliegtuig neergestort. De lucht was bezaaid met stukjes vuur. Twee grote stukken kwamen brandend in vlammen naar beneden. Het was interessant maar angstig. Het afweergeschut was zo bezig dat de deuren rammelden. De scherven kletterden op de daken. Alle mensen waren op en keken naar de explosie. Tunis is helemaal in het bezit van de Engelsen en de Amerikanen. Vandaag stond er in

de krant dat wij allemaal onze radiotoestellen moeten in leveren. De narigheid is niet van de lucht.

Cor en Greet hebben heerlijk in de tuin gezeten, maar om negen moesten we allemaal naar binnen, aangezien dat de tijd is waarop we niet meer in de open lucht mogen zijn.

Winston Churchill is weer naar Amerika gevlogen en confereert (overlegt) met Roosevelt, waarschijnlijk over de laatste etappe in deze oorlog.

14 mei 1943 vrijdag

Ik stond net buiten; het was heerlijk warm weer en daar ging het luchtalarm. Ik werd vlug naar binnen gehaald en na een half uur kwam het signaal veilig. De Ford-fabriek die hier niet ver vandaan is, daar moesten alle werklieden naar het open veld. Iedereen repte zich om naar binnen te komen, maar zoals gezegd, na een half uur was ik weer buiten. Het was erg warm en hoewel ik heel luchtig gekleed was, begon ik lastig te worden. 's Middags kwam er bezoek van een ander kindje en vanavond kon ik de slaap maar niet pakken. Ik had niets anders over me dan een dun lakentje, maar ik was woelig.

15 mei 1943 zaterdag

Vanmorgen weer luchtalarm. Greet was me net aan het wassen. Oma Draak was hier, die holde vlug naar huis, omdat Opa alleen was. Allemaal Amerikaanse toestellen in de lucht. Na een half uur mochten we weer buiten. Ik werd naar de tuin gebracht. Vanmiddag zijn we Meneer Sanders wezen bezoeken. Hij is ziek en zat buiten op het balkon. Het weer was een stuk frisser en er stond een sterke wind. Greet kreeg last van haar astma en kon de trap niet op. Ze heeft toen een poosje alleen gezeten, met een glas water en een paar tabletten. Cor moest op tijd weg om de mensen van de krant te helpen en toen Greet helemaal was opgeknapt zijn ook wij weggegaan. Greet wandelde heel langzaam terug langs de mooie Reinier Vinkeleskade, waar het een genot is, om even op de brug Emmastraat stil te staan. Prachtig zo'n schitterend natuur tafereel. Daarna langs de mooie Apollolaan, waar een jodenman als DE Miranda, zijn volle arbeidskracht aan heeft gegeven, en waar het nu voor joden verboden is om daar te wandelen. Wij waren haast aan het einde van de Noorder Amstellaan of daar ging voor de tweede maal het luchtalarm. Ik was net wakker geworden en Greet ging met mij aan het hollen. Gelukkig waren wij op tijd binnen. Ik had natuurlijk een geweldige eetlust. Cor had mijn hapje al klaar staan, waar ik dan ook direct op aan viel. Daarna ben ik in mijn bedje gelegd en nu slaap ik heerlijk. Het hor zit nog in de slaapkamerdeur en het is er lekker fris.

16 mei 1943 zondag

Ik ben 130 gram aangekomen. Dokter was hier zeer tevreden over. We zijn niet weggeweest vandaag. Het was trouwens tamelijk fris weer. We hebben vandaag tweemaal luchtalarm gehad. Ik heb wel in de tuin gestaan, maar met dekentjes, want het was fris. Greet en Cor zijn binnen gebleven. Alle joodse mensen moesten zich melden in Amsterdam voor aanstaande donderdag. De mensen zien er bedrukt uit. De nieuwe bonnen zijn uitgekomen, maar er is voor zondag geen boter, geen vlees, geen kaas. Voor de minder goeiden is het ontzettend. Niets, maar dan ook niets te krijgen. Geen vis aan de markt. Paling f. 6,50 een pond en dat is dan nog goedkoop.

Ik heb heerlijk mijn andijvie en beschuit opgegeten en kreeg nog een heerlijk slokje uit mijn flesje toe.

17 mei 1943

Ik was net heerlijk gewassen in de tuin gezet of daar kwamen de Engelsen aan en weer luchtalarm. Ik werd weer binnen gehaald. Cor is altijd erg bang voor scherven. De mensen schoolden op straat samen. Plotseling een luchtgevecht. Er werd heftig gemitrailleerd, want er waren ook Duitsers in de lucht. Er kwam een Duitser met een zware vrachtauto met rupsbanden door onze straat, hij stopte plotseling, ging aan het laveren, iedereen keek wat er ging gebeuren. Deze zware vrachtauto werd op het trottoir neergezet. Iedereen bleef buiten staan kijken, wat eigenlijk niet mag. Na het luchtalarm kwam het signaal veilig. Ik werd weer buiten gebracht. Daarna ontplofte er een bom. We schrokken allemaal en ik kon de slaap niet goed pakken. Na een kwartier ontplofte er weer een bom. De Telegraaf is geweest. Eén van de loopsters (bezorgsters) vertelde dat er op de Ferdinand Bolstraat een vrouw werd gewond door het mitrailleurvuur. Twee paarden voor een lijkkoe zijn losgebroken. Er was paniek. Cor heeft iemand gesproken die werkzaam was aan één van de fabrieken aan de Omval. Zij moesten allemaal plat op de grond gaan liggen en hebben in doodsangst verkeerd.

Het Roergebied is zwaar geteisterd. Een stuwdam in de buurt van Kassel is getroffen en alles is onder water gelopen, spoorwegstations, bruggen alles in zijn vaart meeslepend. Het is een ellendige tijd waarin wij leven. Het begint te schemeren. We moeten op een oliestel koken, er is geen gas, want bij de gasfabriek liggen tijdbommen.

Ik zie heerlijk bruin, mijn beentjes zien zwartbruin, mijn kopje is roodbruin, mijn haartjes, de weinige die ik heb, zijn wit. Met Greet kan ik heerlijk babbelen als ze me verzorgt. Cor knuffelt soms zo hard, dat ik verbaasd naar haar kijk. Ik ben een dot. Greet heeft vergeten me een luier onder mijn nachtpajon aan te trekken. Ik zal heerlijk nat zijn. Plukkie loopt als een dolle door huis. Dat geeft storm.

18 mei 1943

Gisteravond ontploffen van tijdbommen, vandaag luchtalarm. Ik stond weer net in de tuin. Er was veel wind. We zouden eerst 's middags gaan wandelen, maar Cor was bang dat Greet het weer te pakken zou krijgen. 's Avonds sprongen er wel zeven tijdbommen. Het was op het laatst wel een beetje angstig. We hadden bezoek, want we mogen tot 11 uur ('s avonds) weer buiten. Een echt buitenkansje.

19 mei 1943

Tweemaal luchtalarm vanmorgen. Cor en Greet gaan niet meer alleen weg, het is niet vertrouwd. Ik heb wel in de tuin gestaan, maar er was een koude wind. Plukkie lag tenminste liever voor het hor in de slaapkamer. Vanmorgen is er een kennis van tante Annie speciaal voor mij gekomen; zij vond mij een clandestien kind, oftewel Hollands welvaren. (Clandestien kreeg je goederen zonder bonnen, dus via via. Dan kon je er wel goed uitzien in zo'n slechte tijd). Ze vindt me wel net een jongen. Ik heb ook nog haast geen haartjes. Maar praten dat ik doe en boxen dat het een lust heeft. We hebben nog steeds geen gas. En ik ben nogal eens ongeduldig als het lang duurt.

20 mei 1943

Vandaag tweemaal luchtalarm gehad. Ik stond net weer in de tuin. Het was heerlijk zonnig weer en de tuin staat vol met bloemen; witte viooltjes, gouden regen, sering en z.

Cor is weer de hele dag in de tuin aan het werk geweest. Vanmorgen was mijn flesje me te gauw leeg. Greet nam het weg, omdat ik anders lucht zou zuigen, maar ik begon toch te brullen, verschrikkelijk. Ik had toch zo'n honger. Trouwens, ik doe niet anders dan om eten brullen. 's Middags groente met een beschuit en een paar aardbeitjes, dan heb ik nog graag een slokje uit mijn fles toe. Eigenlijk mag dat niet, maar ik krijg dan 25 gram voor de leut, maar ik begin dan te brullen. Ik ben het ook weer snel vergeten. Ik heb weer last van mijn tandjes.

21 mei 1943

Vanmorgen luchtalarm, diverse Amerikaanse toestellen in de lucht, daarna stegen er 12 Duitse jagers op, dat was wel angstig, maar alles was snel weer normaal. Het signaal veilig ging en ik ging weer naar buiten. Het was ontzettend warm vandaag en ik was lastig. Vanmiddag heb ik even in mijn bedje geslapen, daarna weer in de tuin, jengelen. Ik kreeg tomatensap in mijn flesje. Het was ook zo warm, toen weer in mijn bedje, even geslapen. Daarna kreeg ik mijn flesje. Om kwart voor tien was ik weer wakker, en nu lig ik te kraaien op de divan. We gaan direct naar bed.

22 mei 1943

Vandaag geen luchtalarm, we wisten niet hoe we het hadden. Donderdag moesten al de joodse mensen, die niet geopend waren en in Amsterdam woonachtig, zich melden. Naar wij vernamen, hadden er zich maar 900 gemeld; er waren 5 treinen, waarvan er één kon vertrekken. De Joodse Raad werd hiervoor ter verantwoording geroepen en nu moeten er 7000 van de Joodse Raad weg. Er is onder de Joodse mensen een paniekstemming, zo is er steeds wat anders. De narigheid is niet van de lucht.

We zijn gisteravond voor het eerst sinds ik op de wereld ben uit eten geweest. Ja, niet dat ik iets kreeg. Het was notabene bouilla-baisse. Dat is macaroni met kruiden, vlees en uitjes. Het was erg lekker zeiden Cor en Greet, maar ik deed niets dan huilen. Ik wilde in mijn eigen bedje. Ten einde raad hebben ze mij op schoot genomen in de kamer. Ik moest nog steeds snikken en Greet knuffelde mij steeds lekker. Ook mocht ik bij Cor op schoot, daarna zat ik bij oom Antoon, die nooit anders doet dan roken en nu zowaar zijn sigaret had weggelegd. Ja, niet dat er echte sigaretten waren. Cor en oom Antoon rookten surrogaat, het leek wel op een bosbrandje. Enfin, er is niets anders. Om tien over half elf stapten wij op. Ik werd met wagen en al naar beneden gedragen en we waren gelukkig vlak bij huis. Het was nog lekker licht. Ik kreeg mijn flesje en een schone broek en lag al snel in mijn eigen bedje.

23 mei 1943

Geen luchtalarm, wel vliegtuigen, maar erg hoog. We hebben lang geslapen, omdat het zondag was. Ik ben dus vanmiddag gewogen en kwam tot het aangename gewicht van 12 pond en 10 gram, daar gaat dan natuurlijk wel iets af. We hadden met ons drieën buiten willen zitten, maar het was een stuk frisser en ik ging alleen onder de dekentjes. Cor en Greet bleven binnen. Met oma Draak heb ik liggen keuvelen en dan schater ik het soms uit. Tante Annie wil me eens een nachtje meenemen, maar Cor en Greet denken er niet aan. Ze kunnen nog geen uur buiten me, laat staan een nacht.

24 mei 1943

Het was vandaag een akelige koude dag. Ik stond eerst in de tuin, maar toen begon het te regenen, daarna werd ik onder de waranda (balkon) gezet. Ik heb toen nog even lekker geslapen. Om kwart voor twee kreeg ik groente en mijn beschuit en een beetje uit mijn flesje toe omdat ik dat zo lekker vind. Tante Annie kwam en heeft met mij zitten keuvelen; zij is gek met mij en zal zien dat ze een box voor me losmaakt hier of daar. Ik heb gelachen en dan zwaai ik met handen en benen, afgewisseld met vele plasjes, want daar kan ik mee terecht.

De Russische Internationale is ontbonden, dat wil zeggen dat het kominternpact is opgeheven en dat alle landen vrij zullen staan van het Communisme. Een stap in de goede richting; waar breek ik mijn kleine hoofd over!

Ik lig vanavond voor het eerst op een kussentje, ik geloof wel dat ik het lekker vind. Cor heeft vanmorgen de dokter opgebeld om mijn gewicht bekend te maken. Wil je geloven zei Cor tegen mij dat ik me geneer om het de dokter te vertellen dat jij maar weer eventjes ruim drie ons bent aangekomen. Dokter zei dan ook een schandaal van een kind en voegde er aan toe dat ik per dag 20 gram melk minder krijg. Cor heeft me vandaag tien minder gegeven, morgen krijg ik twintig minder. En ik ben toch zo'n smulpaap. Onze bovenbuurvrouw Mevrouw Kappelhof kan zich niet indenken dat ik morgen pas vijf maanden word, zij dacht van zeven maanden. Het is een lust om mij te zien.

25 mei 1943

Vandaag ben ik vijf maanden en het is me aan te zien. Vanmorgen zijn we ondanks dat het regenachtig was met zijn drieën naar de notaris geweest. We zouden net gaan toen er luchtalarm kwam en wij dus moesten wachten. Het was gelukkig snel weer vrij en wij gingen van de Keizersgracht naar huis, een heerlijke wandeling. De trams waren afgeladen en de mensen stonden op de treeplanken, of liever gezegd, hingen er nog net aan. Het is hopeloos. We hebben ook conductrices gekregen en vrouwelijke postbestellers. We krijgen vrouwelijke controleurs bij de spoorwegen.

Ik heb toen nog de hele middag buiten gestaan. Om half vijf kwam ik binnen en kreeg mijn tomatensap, dat is de enige fruitsoort op het ogenblik. We hebben al twee maanden een bon voor sinaasappelen, maar die zijn er niet. Aardbeien nog wel eens een enkel keertje. Morgen waarschijnlijk weer. Een bloemkooltje kost f.0,80,- en een komkommertje f. 0,50,-, een ei f. 0,90,-, een liter melk f. 1,65. Vlees f. 13,-, een kaasje van twee pond f.18,-, een ham van 25 pond f. 400,- enz, enz.

Vandaag moesten er 7000 joodse mensen weg. Ook moeten onze dienstplichtigen opkomen. Er heerst een ware paniekstemming. Iedere avond laten wij de badkuip vol water lopen, zodat wanneer er wat gebeurt, wij tenminste water hebben. Plukkie ligt in mijn wagen te slapen. Hij vindt altijd dat hij ook nog rechten heeft. De tuin ziet er heerlijk fris uit en ik slaap in de slaapkamer met het grote hor in de deur, heerlijk fris. Met een lachend gezicht heb ik vanmiddag een bolusje op Greet haar schoot gedaan. Gelukkig lag er nog een luijer onder. Cor doet iedere avond gymnastiek met mij zo zal ik wel lenig blijven.

26 mei 1943

Vanmiddag luchtalarm. Ik werd snel weer binnen gehaald. Het duurde gelukkig niet lang, toen mocht ik weer naar buiten. Joodse wijken zijn afgezet vandaag. Er mocht niemand in of uit; zo zijn er 3500 joodse mensen weggehaald.

Ik heb fijn aardbeien gehad vandaag en ook tomatensap. Ik vind het nu heerlijk en verlang er gewoon naar 's middags.

27 mei 1943

Vanmorgen zijn we weer naar de notaris geweest, het was een heerlijke wandeling, zo met zijn drieën. Bij de notaris moest ik in de gang blijven staan, ik heb toen ontzettend gehuild. Ik houd alleen maar van mijn eigen huis. Ik zie het direct als ik bij vreemden ben, ik ben gewend aan mijn eigen omgeving. Eerst nam Cor mij op haar arm, want ik hilde met echte tranen en snikte ervan. Daarna nam Greet mij, mijn wagen werd buiten gebracht en ik werd buiten in de wagen gelegd, want ik had steeds verdriet als ik moest liggen. We hebben terug weer heerlijk gewandeld, zijn even de Albert Cuypstraat op geweest om te kijken of er wat fruit was. De mensen stonden in lange files voor de groente tenten, er was geen fruit. We hebben toen aardbeien hier in de straat gekregen en ik heb er een paar van gehad.

Vanavond acht uur luchtalarm, ik ben er gelukkig door heen geslapen en zal nog door slapen tot tien uur. Dan krijg ik mijn laatste voeding en gaan we slapen.

28 mei 1943

Weer luchtalarm vandaag. Vannacht zijn er o, zo veel bommenwerpers overgekomen, er werd geschoten, niet zo erg als anders, maar Greet en Cor zijn er toch even uitgegaan. We hebben gewandeld vanmorgen, zijn naar de dokter geweest. Ze zat volop in de verhuizing. Op haar huis in de Tenierstraat is beslag gelegd door de Duitsers, dat is nu het hele blok Museumplein. Ik vind het heerlijk die wandelingen met Cor en Greet en ik probeer dan ook iedere keer om wakker te blijven, maar op het einde dan ben ik zo in slaap gesukkeld.

29 mei 1943 zaterdag

Vanmorgen luchtalarm met gevolg. Een bom. Ik werd direct weer uit de tuin gehaald, ik zou net gaan slapen. Tante Annie was er ook. Zij bracht voor mij een flesje tomatensap mee. Ik was vandaag een beetje verdrietig en ik maakte me zo zenuwachtig van het huilen, dat ik steeds boertjes moest laten. Toen heb ik van Greet venkelwater gekregen en daarna ben ik rustig gaan slapen. Vanmiddag is Frans van Deventer geweest. Greet heeft me vroeg naar bed gebracht en gelukkig ben ik vroeg in slaap gevallen, hoewel ik steeds even wakker werd.

30 mei 1943 zondag

Vandaag is een zwarte bladzijde in mijn geschiedenis. Ten eerste ben ik niets, maar dan ook niets aangekomen. En toen o, ramp, Greet en Cor zaten aan tafel en ik lag op de divan; zoals iedere zondag maken zij (Greet en Cor) na het ontbijt een duizendje (kaartspel), zo ook nu. Greet had al gezegd, kijk dat kleine ding probeert zich om te draaien. Een smak en huilen, en daar lag ik op de grond. Haastig werden de kaarten neergesmeten. Cor raapte mij het eerst op, ik brulde, toen nam Greet mij over en Cor haalde een beetje water in mijn fles. Ik heb toen een paar slokjes gedronken en kwam weer bij; Toen heb ik tegen Greet gelachen door mijn tranen heen. Het was me een schrik.

Plotseling bezoek heeft het schrijven afgebroken.

31 mei 1943

We zijn vandaag met ons drieën naar het distributiekantoor geweest. We kregen nieuwe textielkaarten, maar dat heeft niet veel zin, omdat er geen textiel te krijgen is. Ik lag heerlijk in mijn wagen naar de mooie lucht te kijken, maar plotseling brak er een riempje, toen hebben Greet en Cor met behulp van een jongeman het riempje gemaakt en er een touwtje omheen gebonden. Op het distributiekantoor moest Greet lang wachten, niet dat het druk was, maar och, kom ik er vandaag niet dan kom ik er morgen was hier van toepassing en wij slachtoffers wachten lijdelijk. We zijn toen even op de Ceintuurbaan gaan zitten. Greet verloor haar kammetje en dat is een kapitaal, aangezien je dat alleen met hoge kosten kunt bemachtigen. Een speldje voor het haar is ook niet te krijgen. Een klein zijkammetje kost f.5,-. We waren om vijf uur thuis, toen kreeg ik mijn tomatensap en heb nog tot half zes buiten gestaan, daarna mijn flesje en naar bed, even jengelen zoals dat hoort en dan slapen.

1 juni 1943 dinsdag

We hebben geen luchtalarm de laatste dagen, maar de Duitse toestellen vliegen zo laag, dat het ons verwondert, dat er hier nog schoorstenen op het dak staan. Ik schrik er ook iedere keer verschrikkelijk van en zet grote ogen op. Ik krijg nu ligabeschuit en vind het erg lekker.

2 juni 1943

Vandaag heeft het de hele dag geregend en moest ik met de kap op en het zeiltje over de wagen onder de waranda staan. Plukkie lag ook buiten en werd voortdurend nat, maar daar heeft Plukkie maling aan. Ook de andere twee katten lagen in de regen en trokken zich er niets van aan.

Ik lig al lekker in mijn bedje. Vanmorgen werd ik wakker en had ik gewoon één

mouw van mijn nachtjaponnetje uitgetrokken; toen heb ik liggen kraaien. Maar Greet en Cor gingen nog wat slapen en ook ik ben weer in slaap gevallen.

3 juni 1943 donderdag – Hemelvaartsdag

We hebben met ons drieën tot half één in bed gelegen. Het regende als naar gewoonte op Hemelvaartsdag. Ik heb tweemaal een flesje in bed gehad, Cor en Greet hebben in bed gegeten. Tante Annie liet een warm ontbijt voor hen brengen. Greet had hoofdpijn en heeft aspirine genomen. 's Middags knapte het weer op en heb ik in de tuin gestaan.

4 juni 1943 vrijdag

Vandaag tweemaal luchtalarm, eerst vanmorgen en toen vanavond. Ze noemen mij een nikker, zo bruin ben ik. Oma Draak zegt dat ik koperen benen heb. Ze vinden mij allemaal op een jongen lijken. Ik heb een nieuw geluidje ontdekt, dat is hoesten met een gilletje. Ook weet ik goed hoe je nijdig moet doen, je gooit dan je buik in de hoogte en trappelt met je voeten, daarbij heb je een frons in je voorhoofd en gilt kwaadaardig, wanneer ik bijvoorbeeld mijn bordje leeg heb en het is me niet genoeg. Dan experimenteer ik dat. Het heeft geen succes, want ik krijg niet meer.

5 juni 1943 zaterdag

Het regende vanmorgen en nadat ik gewassen was kwam ik onder de waranda te staan. Ik sliep zo in, want vanmorgen om half vijf was ik al present. Greet heeft niet meer geslapen, en ik begon 's morgens vroeg al te stemmen of ik goed bij stem ben. Dan krijg je hoge en lage gilletjes, ikzelf vind ze heel mooi, ze worden alleen zo vroeg niet geapprecieerd.

Tante Henny en Oom Dolf zijn geweest, ze vonden me beiden een schat. Toen ik gegeten had, had ik niet genoeg, ik kreeg echter niet meer, toen moest ik naar bed, dat stond me nog minder aan. Greet en Cor doen dat 's avonds als het enigszins kan altijd samen, maar toen ik lag zette ik een keel op. Cor heeft me naderhand nog een kusje gebracht en toen ben ik gaan slapen.

6 juni 1943 zondag

Ik ben 120 gram aangekomen. We zijn vandaag, ondanks de hevige regen, op bezoek geweest. Ik kwam met de wagen in de logeerkamer te liggen, maar dat beviel me helemaal niet. Ik heb dan ook maar een keel opgezet. Toen mocht ik bij het gezelschap zitten. Naderhand ben ik toch in slaap gevallen. Zondagmiddag hebben we in bed gelegen, het regende nog dat het goot. Toen heb ik heerlijk gegeten. Andijvie. Cor had er een uitje door heen gedaan, omdat ik zo'n hard

bolusje heb. Om zeven uur lag ik weer in mijn bedje en om tien uur kreeg ik mijn laatste voeding.

7 juni 1943 maandag

Oma is vandaag jarig en we zijn dus vanmorgen om goed negen uur de deur uitgegaan. We waren om kwart over tien bij oma. Het stond er vol met bloemen. Oma is vandaag 73 geworden. Ik heb mijn ogen uitgekeken, eerst in de tram, toen in de trein. Er was zoveel te zien, en al de mensen keken naar mij. Ik ben zo heerlijk bruin. In Heemstede lopen allemaal Brits-Indiërs met baarden en tulbanden om hun hoofd, zij zijn Duitse krijgsgevangenen. Het is anders geen gezicht. We zijn om half drie bij Oma weggegaan en waren om kwart voor vier thuis. Ik heb toen nog lekker even in de tuin geslapen. Toen heeft Cor een paar uitjes voor mij gekookt en heel fijn gemaakt, en dat heb ik met twee biscuits en melk door elkaar gegeten. Het was erg lekker, maar ik had niet genoeg. Ik heb toen gebruld om meer, maar dat ging niet, want het was een hele portie. Toen heeft Cor mij afgeleid en daarna naar bed. Ik slaap nu lekker rustig.

8 juni 1943 dinsdag

We zijn vandaag naar de dokter geweest. Die woont nu in de Nicolaas Maesstraat aangezien het hele blok huizen aan het Museumplein door de Duitsers in beslag is genomen. Grote bunkers worden er op het Museumplein gebouwd. We zijn er even naar wezen kijken, alles is met Spaanse ruiters (versperringsmiddel: balk of staaf met scherpe pinnen of prikkeldraad erop) afgezet. Toen zijn we naar de markt gegaan en hebben aardbeien gehaald. Daarna zijn we even op de Ceintuurbaan gaan zitten, het begon net te regenen. Ik was heerlijk in slaap gesukkeld. Ik krijg nu voortaan twee keer per dag middageten. Dokter vond mij een schat. Dokter heeft nog geen telefoon, alles is even moeilijk te krijgen. Er is geen telefoonkabel. We waren om 5 uur thuis. Ik werd in de tuin gezet en kreeg tomatensap. Om zes uur gegeten, bloemkool en een uitje met biscuit en aardbei, mijn Davitamon. Het was een heerlijk papje en omdat ik zo'n vreselijk hard bolusje heb heeft Cor een uitje gekookt.

9 juni 1943

Ik heb vanmorgen heerlijk zacht gebolust, dus heeft het recept van Cor goed geholpen. Ik krijg nu mijn laatste voeding om zes uur. Ik heb vanmiddag eerst bloemkool met gekookte aardbeien en biscuits gegeten. Greet had haar handen vol, want als ik eet dan doe ik niets dan schreeuwen, het gaat niet vlug genoeg, je lacht je gewoon slap. 's Morgens als ik mijn fles krijg, dito. Onder de hand lig ik gewoon te kreunen en mijn fles te liefkozen. Maar wanneer mijn bordje leeg

is, en het is werkelijk een behoorlijke portie die ik krijg, dan begin ik te brullen en het kost veel moeite om mij zoet te krijgen. Om vier uur tomatensap. En om zes uur stoofsla met een uitje en twee grote biscuits. Het bordje was vol en ik had niet genoeg. Greet zei, geef haar een slokje melk, maar Oom Antoon die hier was zei, geef haar maar een slokje water. We hebben toen gesteriliseerd water in het flesje gedaan en dat heb ik heerlijk opgedronken. Toen naar bed, weer huilen, ja, niet huilen maar brullen en trappelen, ik ben waarlijk een duiveltje, maar toen ik eenmaal lag kwam de slaap snel.

10 juni 1943

Vandaag ben ik bij Oma Draak geweest. Greet en Cor moesten op receptie naar het American Hotel. Cor haar jongste zuster was getrouwd. We hebben gelukkig geen luchtalarm gehad. Om half twee kwamen ze thuis en toen rammelde ik van de honger. Het was gelukkig met vijf minuten klaar, daarna ging ik naar buiten in de zon.

11 juni 1943 vrijdag

Vandaag drie keer luchtalarm. Tweemaal vanmorgen en eenmaal vanavond. Er waren een paar Amerikaanse bommenwerpers in de lucht; ik kon weer niet in de tuin staan en ben binnen in slaap gesukkeld.

12 juni 1943 zaterdag

Vandaag tweemaal luchtalarm. Pantelaria, een Italiaans eilandje, is in het bezit van de Engelsen gekomen.

Het was heerlijk zonnig weer vandaag en we hebben de deuren los gehad. 's Nachts heb ik een heel dun nachthemdje aan gehad, want het was warm.

13 juni 1943 zondag – Eerste Pinksterdag

Vanmorgen luchtalarm. Een tweede Italiaans eilandje, Lampadusa, is gevallen, het begint er angstig uit te zien voor een invasie op Europa. Tante Annie was vandaag bij ons als gast met Freddie haar zoon.

Er was in heel Amsterdam geen verse groente te krijgen. Wij hebben van onze kruidenier gelukkig twee bloemkolen gekregen, maar het merendeel van de Amsterdamse bevolking heeft het met zuurkool of met andere ingezouten groenten moeten doen. Ook hebben de mensen hier geen vleesrantsoen gekregen, dus geen vlees en geen groenten. Ook werd er geen boterbon aangewezen. In ons land van vlees, groente en boter, niets, maar dan ook niets te krijgen.

Ik heb lekker in het zonnetje gestaan vandaag en heb alles op tijd gekregen. We hebben gelukkig heerlijke tomaten in huis, f. 1.60 een kilo. Tante Annie had voor

Greet en Cor een heerlijke zandtaart gebakken en toen zij om tien uur weg wilde gaan, toen was er weer luchtalarm.

14 juni 1943 – Tweede Pinksterdag

Vandaag heeft het heel veel geregend en het was een stuk frisser; we hebben de deuren dicht gelaten en ik heb onder de waranda gestaan. Ik krijg nu vier voedingen per dag, twee flesjes en twee vaste voedingen; ik schreeuw als mijn bordje leeg is, het smaakt mij allemaal zo lekker. Vandaag heb ik tweemaal bloemkool gegeten. Meneer van Deventer had zaterdag worteltjes en bloemkool voor mij gebracht. Die heb ik gisteren en eergisteren gegeten. Dan krijg ik een hele ligabiscuit en twee lepels groente. Ik ben maar 80 gram aangekomen, toch ben ik een heerlijk dikke bruine meid, met blauwe ogen die soms door mijn hoofd rollen. Oom Antoon vindt mij een geestig gezicht hebben, hij neemt mij steeds op schoot en vindt het zo heerlijk om mij te ruiken. Baby's ruiken zo heerlijk zegt hij en dat is ook zo, dat wil zeggen als het een frisse schone baby is.

Dikkie, onze ouwe kat en het kleine krenge, dat is op één na de jongste, hebben verschrikkelijk gevochten gisteren. De haren vlogen in het rond. Voor de katten is ook niets te krijgen, alleen een beetje akelig vies kattenbrood, maar ja, het is niet anders. Greet geeft ze daarom dikwijls wat extra melk, maar die is ook zo duur, f. 1.50 een liter. Plukkie heeft even los mogen lopen in de tuin en was de hemel te rijk.

15 juni 1943

Vandaag heb ik de eerste regendroppels van mijn leven opgevangen. Het begon namelijk plotseling heel hard te regenen en ik stond in de tuin. Cor haalde me vlug onder de waranda, mijn snoetje was helemaal nat. Ik moest ook een droog lakentje hebben. We hebben weer luchtalarm gehad.

16 juni 1943

Vanmiddag zijn we fijn wezen wandelen en hebben op de markt gelukkig wat visjes gekregen. Zeeduiveltjes met dikke koppen. Die kostten vroeger f. 0.15, nu f. 1.50 een pond. We hebben maar een pond gehaald, want er is niets voor de katten te krijgen. We waren bij een zakenrelatie van Cor en Greet. Daar hebben ze een baby van tien maanden, maar ze vonden mij heel wat flinker en zo heerlijk bruin. Toen ik thuis kwam heb ik een heerlijke tomaat gehad, daarna mijn eten en naar bed.

17 juni 1943

Ik heb de hele dag in de tuin gestaan, het regende steeds en plotseling kwam er een hevig onweer, een vreselijke slag vlak boven de stad. We hoorden dat die hier vlakbij in de grond geslagen was in de Deurlostraat. Wij waren erg geschrokken,

want we dachten dat het een luchtgevecht was. Gelukkig niets van dien aard. Ik werd vlug naar binnen gehaald, naderhand ben ik weer naar buiten gebracht. Ik krijg nu tweemaal per dag andere groente en ik schrok het op en onder het eten doe ik niets dan kreunen en als Greet het niet vlug genoeg doet dan schreeuw ik ook nog. Ik heb vanmiddag ook voor het eerst een echte tomaat gehad met suiker. Ik vond het eerst niet zo erg lekker, maar naderhand was ik er aan gewend. Ik heb erg gehuild vanavond, toen heb ik venkelwater gekregen, want ik gilte af en toe. Ze dachten dat ik pijn in mijn buik had en ik geloof ook wel dat het dat was. Toen ik gegeten had werd ik meteen naar bed gebracht en viel ik zo maar in slaap.

18 juni 1943 vrijdag

Ik heb tweemaal gebolust vandaag. Allebei de keren nogal dun. Dat zal mijn pijn in de buik wel geweest zijn. We zijn uit geweest vanmiddag en hebben op de Ceintuurbaan op het terras gezeten. Ik sliep natuurlijk niet, want er is altijd zoveel te zien, dat ik doodgewoon geen tijd heb om te slapen. Greet had haar anemoontjes, waar zij zo dol op is, achter in de wagen gelegd, maar ik die niet anders doe dan fietsen, trapte ze allemaal uit elkaar. Toen heeft Cor zich er maar over ontfemd en heeft ze gedragen. We hadden gelukkig aardbeien gekregen. Groente was er niet te krijgen. De mensen zitten weer in lange files bij de groentehuizen (kassen?), om iets van groente te bemachtigen, maar de meesten zitten uren te wachten en vaak nog voor niets. Ook maakt men hier queue (staat men in de rij) om biscuitjes te bemachtigen. Op de Velserpont zijn de huisvrouwen, die groente en aardbeien hadden gehaald, opgewacht door een overvalwagen en meegenomen. Het is me een wereld.

19 juni 1943 zaterdag

Vanmorgen was ik al weer om kwart voor zes wakker, dan ga ik maar liggen kraaien en worden ze niet vlug genoeg wakker dan begin ik maar te huilen. Ik krijg dan mijn flesje, een schoon laken en een schone broek en dan gaan we weer even slapen. Om tien stond ik buiten onder de waranda, want het regende en het was koud. Buiten kreeg ik weer mijn flesje, toen ben ik in slaap gevallen en toen ik wakker werd had ik weer een hele dunne luier. Vanmiddag zijn we met zijn allen naar bed gegaan. Ik stond in de kamer, want ik heb de gewoonte om ook wel eens niet te slapen, maar vanmiddag sliepen wij alle drie. Ik heb heerlijke worteltjes gegeten en toen ik mijn bedje zag sliep ik.

20 juni 1943 zondag

Vandaag is één van onze ellendigste dagen geweest. Het was net een prachtige dag weer, iets dat we de laatste zondagen niet meer hadden gehad. Het was dus

uitgezocht om buiten te zitten. We zouden vanmiddag naar Tante Hennie gegaan zijn; zij woont in Oost. Maar vannacht om twee uur stonden de overvalwagens al klaar en zoals iedere zondag krijgen wij om ca. zes uur de krant. Vroeger was dat de Telegraaf, tegenwoordig is dat de Deutsche Zeitung. De lopers belden en vertelden het akelige nieuws. Kort daarop werd heel Zuid afgezet, kerkgangers kwamen terug en mochten niet naar de kerk. Een auto met grote luidsprekers kwam door de straten, iedereen stond al buiten. De burgerbevolking moest naar binnen. Deuren en ramen moesten worden gesloten, maar niemand gaf hier gevolg aan. De Joodse mensen moesten zich gereed maken, koffers pakken enz. De straat was overbevolkt, iedereen zag bleek en sprak geagiteerd (opgewonden). Zo werden de Joodse mensen als lastdieren weggevoerd, bepakt en bezakt met eten, dekens, potjes, pannetjes en wat al niet. Een Joodse man liet een pakje vallen; terwijl hij het opraapte viel er weer wat anders. Toen viel er een komkommer. De Hollandse ss'er zei, geef hem een schop en terwijl de Joodse man probeerde de komkommer op te bergen, sloeg een ander zijn pakje met de kolf van zijn geweer uit zijn handen; de komkommer werd opgepakt en de straat opgezwiept. Hier werden al de Joden bij elkaar op lege tramwagens geladen, voor het publiek reed de tram niet, deze waren hiervoor speciaal gerekwireerd (gevorderd). Daarna hoorden we ruzie. Onze bovenbuurman weigerde zijn persoonsbewijs te laten zien en werd op staande voet meegenomen. Daarna werd er bij ons zonder ophouden op de bel gedrukt. Het was de Deutsche Polizei en wij moesten onze persoonsbewijzen tonen. Greet was hypernerveus. Ze had al een lichte astma-aanval gehad. Ze waren trouwens correct en zonder ergens naar te kijken verdween deze politie weer. Wij gingen weer aan de voorkant kijken. Al de Joodse mensen, bepakt en bezakt, werden meegenomen. De Hollandse ss liep te schreeuwen, ze gingen ijs eten aan de overzijde. Plotseling luchtalarm. Amerikaanse toestellen vlogen over. Duitse jagers gingen de lucht in. Tegen twaalf uur weer luchtalarm. Greet en Cor gingen eten, daarna even naar bed. Greet stond weer op en heeft het eten klaar gemaakt. Vanmiddag weer luchtalarm, er werd geschoten.

Ik ben twee ons aangekomen. Ik heb vandaag voor het eerst een perzik gehad. Ik vond het erg lekker. Het was schitterend mooi weer vandaag, maar niemand heeft er van kunnen genieten. De dag is nog niet ten einde en we hopen dat er niet al te veel verrassingen zullen komen.

21 juni 1943 maandag

Vandaag zijn we naar tante Hennie geweest. Oma was er ook, want oom Sep was jarig. In de Indische buurt hadden ze ook zo huis gehouden en al de Joodse mensen weggehaald. Er is overal paniek geweest. Ze zijn in goederenwagens met een heel kleine luchtruimte weggevoerd. Dat was het einde van dat drama.

Ik heb heerlijk gewandeld met Greet en Cor, maar ik had nog niet geslapen en mijn oogjes kon ik niet open houden, hoewel ik het steeds probeerde.

22 juni 1943 dinsdag

Vannacht zijn er 700 vliegtuigen over gevlogen. Er werd ontzettend geschoten en het hele huis dreunde. De deuren rammelden in de sloten. De ruiten rinkelden, scherven vielen rondom in de tuinen. Greet en Cor stonden op want het was ontzettend. Van kwart voor twee tot vier uur heeft dat geduurd. Ik ben er door heen geslapen, maar om zes uur kwam ik mij melden voor mijn ontbijt. Cor heeft het toen klaar gemaakt en we zijn weer gaan slapen. Vijfmaal hebben we luchtalarm gehad vandaag. Het was gewoon vervelend op het laatst. En de Yankees en de Tommies vlogen maar over. Ook waren er 24 Duitse toestellen in de lucht.

Ik heb de hele dag onder de waranda gestaan, in de tuin kon ik niet zijn. Ik ben erg aan de diarree, ik krijg geen fruit vandaag, maar pap van rijstegries.

Elberfeld en Friedrichshafen zijn zwaar gebombardeerd; ook wordt Napels dag en nacht zwaar gebombardeerd.

23 juni 1943

Vandaag weer tweemaal luchtalarm. We waren net uitgegaan en we waren op de Noorder Amstellaan, toen moesten we direct terug en kwam er van ons uitgaan niets meer. Ik heb toen verder in de tuin gestaan. Ik begin alles rondom mij te observeren en kijk overal rond. Greet en Cor herken ik dadelijk en als ik hun stem hoor dan zoek ik waar ze zijn. Ik heb tussen twee kussens op de divan gezeten. Ik vond het erg leuk, want je kunt zo leuk de kamer rond kijken. Ik ben helemaal donkerbruin, ik heb bijna witte haartjes en ze beginnen zowaar iets te krullen.

24 juni 1943

Vandaag is Gonnie getrouwd, het was een hele drukte. Cor kon er vanmorgen niet door, we hadden al om acht uur luchtalarm en daarna weer om negen uur. Ik kreeg mijn lichtblauwe overgooiertje aan met mijn witte bloesje en mijn mooie nieuwe schortje voor. Ik was net een bruidsmisje. Iedereen moest mij zien en pakken en ze waren het er roerend over eens, dat ik een fijne gezonde baby was. Greet en Cor zijn erg moe. Twaalf man was hier te eten en we zijn om zes uur opgestaan. We gaan vroeg naar bed, ik werd tegen zessen ook lastig en slaap nu als een roos.

25 juni 1943

Vandaag ben ik een half jaar. Ik heb er dan ook luid over geprotesteerd vanmiddag, dat er geen feest werd gevierd. Vanmorgen om acht uur luchtalarm, om half

negen weer tot kwart voor tien, niemand kon er door, aangezien de politie postte op de Noorder Amstellaan. 21 Amerikaanse vliegtuigen kwamen over. Er waren ook verscheidene Duitse jagers in de lucht en we waren werkelijk wel een beetje bang voor luchtgevechten. Ik kwam tenminste niet naar buiten, maar moest in de gang blijven staan. We hebben vandaag 5 pond vet gesmolten à f. 36,- per pond. Lach niet. En dan zegt men nog, dat is goedkoop, want ik betaalde f. 39,-. Sigaretten kosten f. 9,- à f. 10,-. De boter die f. 40,- geweest is, is nu weer f. 20,- aangezien men geen afzetgebied had. Een broodbon kost f. 2.50 de enkele bon, een jambon f. 2.75 en zo ga je maar door. Woensdag was er in de hele stad geen groente te krijgen. En de vrouwen die het halen voor hun gezinnen worden in overvalwagens gedaan en krijgen minstens veertien dagen Ommen, dat betekent, dat men naar een zogenaamd strafkolonie gaat, waar men afgebeeld wordt. We hebben vandaag een radio ingeleverd. Ik heb ook een wandelwagentje gekregen, het is wel geen nieuwmodische, maar het ziet er nog behoorlijk uit, voor slechts f. 15,-. Ik weet nog dat je daar een nieuw voor had, met dikke rubber banden, enfin, als de kindervagen weg moet, want die is geleend, dan heb ik tenminste iets, want er is van dien aard niets te krijgen, of je krijgt er één van papier, waarmee je niet in de regen kunt lopen. Azijn is er ook niet te krijgen. We gaan aardbeien en tomaten inleggen. Van Tante Annie krijgen we flesjes, zo heb ik tenminste tomaatjes van de winter. Mijn eetlust is geweldig, ik krijg nooit genoeg, iedereen staat er verbaasd van.

Plukkie is onder mijn dekentje gekropen, dat lag op het tafeltje; hij is erg bang als de vliegtuigen over gaan. Greet, Cor en Tante Maartje hebben met hun drieën brood met kaantjes (uitgebakken stukjes spek of vet) gegeten. Dat is een hele traktatie, de restjes van het vet. Ik heb erg liggen huilen, ik had honger en ik wilde graag in handen zijn. Greet gaf mij een tomaat, maar ik begon weer toen ze me neer wilde leggen. Nu slaap ik gelukkig en maar zien wat de nacht ons brengt en de dag van morgen. Het bad loopt vol. Dat doen we iedere avond, dan hebben we tenminste water als er iets gebeurt.

26 juni 1943

Vandaag eenmaal luchtalarm. Plukkie schrikt zich iedere keer half dood, hij rukt zich dan los, want hij heeft een halsbandje om met een lang touw, anders loopt hij weg. We zijn niet uit geweest, want het begon plotseling te regenen. Met veel moeite hebben we groente gekregen, ja, dat is tegenwoordig een heksentoer. De mensen staan in lange rijen, ook voor biscuit, chocolade enz. We hadden gelukkig salade, komkommers, doperwten en worteltjes. Eén van onze kennissen bracht ons soepbeentjes, dus gelukkig was er soep. We hebben ook 10 eitjes op de kop getikt f. 1,- per stuk. Je bent blij met alles, ook al is het nog zo duur. Oom Antoon

heeft geprobeerd mij een luier aan te doen, zoals hij dat bij zijn eigen dochttertje had gedaan. Hij maakte een heel grote schuinen punt en ik kon mijn beentjes niet meer bewegen. Cor heeft het toen maar over genomen. En toen werd ik naar bed gebracht. Een half uur daarna ging Greet kijken. Ik lag wakker en had een flinke bolus, mijn bips werd gewassen en snel lag ik in een diepe slaap.

27 juni 1943 zondag

Ik ben maar 30 gram aangekomen en ik eet toch zo verschrikkelijk veel. Cor en Greet vonden het niet prettig. Ik zie nu alles wat er in de kamer gebeurt en gooi mijn hoofdje links en rechts. Ook heeft Cor me geleerd mezelf om te draaien, dat doe ik met een zwaai van mijn ene bips. Ik stond net buiten. Luchtalarm, dus maar weer naar binnen. Er werd niet geschoten en we hebben geen vliegtuigen gezien. Er is weinig nieuws, alleen dat het Roergebied enorm gebombardeerd wordt. En dat de mensen daar met angst in hun hart naar bed gaan, wij soms niet minder. Vanmiddag het tweede luchtalarm, ook weer niets te zien. Ik heb me geprikt aan een veiligheidsspeld. Ik was zo dartel terwijl Cor me een luier aandeed, dat ik er pardoes in sloeg, toen pruttelde ik. Greet deed er jodium op en alles was weer in orde. We hebben gespeeld met ons drieën op de divan en ik mag af en toe tussen kussens zitten. Mijn haartjes beginnen te groeien, van mijn tandjes. is nog niets te bespeuren. Ik krijg kalk door mijn eten, vanmiddag aardappeltjes met worteltjes en doperwten aangemaakt met een beetje pap. Het was echt lekker en alles ging heerlijk naar binnen. Ik ben pas om half tien in slaap gevallen. Misschien slaap ik nu wat langer, want iedere morgen om zes uur ben ik present.

28 juni 1943 maandag

Vandaag zijn we bij de dokter geweest. Ik krijg nu geen flesjes meer, maar vier vaste voedingen per dag, want 30 gram was te weinig. Dokter vertelde ons dat er op een protest dat de dokters hadden ingezonden 1400 dokters zijn gearresteerd, diverse zijn er kaal geschoren en moeten naar de strafkolonie in Amersfoort. Rie Bohemen, de vrouw van iemand van de Joodse Raad is terug uit Westerbork. Slaapzalen van 500 mensen, 3 boven elkaar, kinderen inbegrepen. Je bagage ligt op je bed, daar eet je en daar drink je. Op de grond ligt zwart zand, de mensen verkeren voortdurend in een staat van vervuiling. Gelukkig dringt dit allemaal nog niet tot mijn kleine kopje door. De mensen zijn wreed en het kan toch allemaal zo mooi zijn.

Tweemaal luchtalarm vandaag. Keulen is gebombardeerd vannacht schrijft de krant, zelfs de Keulse Dom moet heel erg beschadigd zijn. General Kommandant Schmidt is uit de trein gevallen schrijft de krant.

We hebben een fijne wandeling gehad en ik lag om acht uur in mijn bed, aangezien mijn voeding nu anders is.

29 juni 1943

Het was een triestige dag vandaag, regen en wind, het was koud. We hebben de elektrische kachel aangehad. Een keer luchtalarm vandaag. Ik eet als een kleine wolf en het smaakt me heerlijk. Greet en Cor staan er van versteld, wat ik naar binnen kan werken. Tante Annie die er bij was zei, ze eet net zo veel als ik.

30 juni 1943

Geen luchtalarm tot nu toe. Het is kwart over acht. De kerel hiernaast zit op zijn trekpiano tokkelen. Dat is iedere avond zo en hij kan er geen klap van. Vroeger kon je de radio aanzetten, nu ben je gedoemd om naar dat gezaag te luisteren. We gaan dinsdag naar Heemstede naar Oma. Ik heb weer flink mijn best gedaan met eten vandaag. Als ik nu niet aankom dan kom ik niet meer aan. Cor zegt gewoon, dat kind heeft wormen, zoveel als die eet. We zullen het aan dokter vragen. Ik krijg een box en een kinderstoel te leen.

1 juli 1943

Donderdag eenmaal luchtalarm. Vandaag zijn de box en het kinderstoeltje gekomen. Vanmorgen is het Wilhelmina Gasthuis afgezet en hebben ze diverse doktoren van ons gearresteerd. Ik heb vreselijk gebruld vandaag, maar ik krijg mijn zin niet en moet blijven liggen. Cor heeft vanmiddag met me gespeeld, ze geeft me dan haar vinger en dan draai ik net zo lang met mijn bips tot ik mezelf om kan gooien. Het is een heel kunststuk. Greet geeft me haar twee duimen en dan kom ik naar de hoogte. Vandaag was er weer geen groente, maar de groenteman heeft gezegd, dat hij te allen tijde voor mij zal zorgen. Ik krijg iedere middag een tomaat met bessensap. Ik vind het heerlijk en smul er van.

2 juli 1943

Gisteren is Cor de hele dag weg geweest. Ze kwam pas na acht uur thuis en Greet was erg ongerust. Het zijn zulke gekke tijden, als je iets te veel zegt, wordt je gearresteerd. Ik heb weer erg gehuild vanmiddag, maar ik moest blijven liggen, daar was geen pardon voor. Ik had een droge broek en pas gegeten, maar ik wilde graag in handen zijn en dat ging niet. Naderhand hebben Greet en ik nog wat gespeeld. Daarna werd ik in bed gebracht en ik heb geslapen tot negen uur, toen een bordje pap en weer in bed. Greet en Cor gingen toen ook.

3 juli 1943 zaterdag

Vanmorgen achter elkaar tweemaal luchtalarm, daarna kwamen er Engelse vliegers en die hebben de gashouder in Oost gebombardeerd. Ook was er nog een luchtgevecht, maar alles was vlug afgelopen. Ik kwam weer in de tuin te staan. Als ik uit de wagen wordt gehaald dan kruipt Plukkie er in, die denkt dezelfde rechten te hebben. We zouden eerst uit geweest zijn, maar er kwam niets van. De slager had vandaag geen vlees voor ons en de groenteman aanvankelijk geen groente, maar we hebben gelukkig groente gekregen. Fruit was er niet te krijgen. In de krant staat, dat de mensen die clandestien groente en fruit halen, zware straffen zullen krijgen. Hun fiets wordt verbeurd verklaard (in beslag genomen) en je moet weten dat alleen de banden van fietsen per stuk f. 200,- kosten. De mensen rijden hier dan ook op de velgen, of houten wielen of het voorwiel is het wielje van een autopéd, of ze hebben hun oude banden over elkaar gezet, wat ontzettend zwaar fietsen is. De bakfietsen rijden allemaal op houten wielen, het is soms een leven als een oordeel. Dus bij gebrek aan rubber hebben de Duitse vrachtauto's wielen die op ijzeren rupsbanden lopen. Wanneer zo'n colonne passeert dan vergaat horen en zien je.

Ik leer om me om te draaien en het lukt al heel goed, ook gaat het al veel beter wanneer ik op wil zitten.

4 juli 1943 zondag

Hè, hè, ik ben weer eens wat aangekomen, 270 gram, maar ik heb ook gegeten als een struikrover, ik kan maar niet genoeg krijgen. Vanmorgen zijn we uit geweest, sigaretten gehaald voor Cor f. 8.50 een doosje. Eerst hadden we luchtalarm, maar daarna, ondanks dat er wel vliegtuigen in de lucht waren niet meer. Toen we terug kwamen heb ik havermout gegeten, daarna weer in de tuin, toen kwam er bezoek en werd ik bewonderd. Iedereen vindt mij in blakende gezondheid en ze bewonderen allemaal mijn bruine benen. Het is negen uur geweest, het is een beetje somber weer geworden en het regent. Ik lig lekker in mijn bedje en Greet en Cor hebben met me gestoeid en nu probeer ik te slapen.

5 juli 1943

Vandaag drie maal luchtalarm. Ik heb nog nooit precies verteld hoe of zo'n luchtalarm eigenlijk is. Het is een sirene die steeds aanzwelt en dan weer daalt, alsof er wolven aan het loeien zijn, het geheel heeft iets angstaanjagends. Wij echter zijn er nu overheen en doen ons werk alsof er niets gebeurt. Greet was net op het distributiekantoor om onze bescheiden te halen toen het luchtalarm ging. De ambtenaren rezen van hun zetels, staakten het werk en al de distributiebescheiden werden opgeborgen. Wij werden niet verder geholpen, de deuren gingen

dicht, ambtenaren en ambtenaressen gingen roken en de mensenlucht was op het laatst ondraaglijk, afgezien van het feit dat je al die tijd moest staan. Maar daar kwam gelukkig het verlossende vrij signaal. Dit is een lange harde gil die langzaam afsterft. We hadden gelukkig opgelet welke plaats wij weer moesten bezetten. Na dus een uur ongeveer op het distributiekantoor te hebben zoek gebracht, keek Greet uit naar de tram. Geen tram te bespeuren en Greet besloot te lopen. Tegelijk met de tram kwam zij bij het eindpunt aan, maar flink moe. Ik heb voor het eerst in de box gelegen, ik vond het wel leuk en ik keek alle kanten rond, de tuin in. Al de bloemen waren op eens vlak bij me. Het kleine beest strekte zijn ledematen vlak bij me uit en Plukkie dacht, ik neem dan de wagen maar weer in gebruik en sprong er meteen in. Dikkie lag uitgestrekt bij wat bloemen op een schaduwrijk plekje. Al spoedig begon het mij te vervelen. Ik was trouwens niet erg in mijn hum. Toen Greet thuis kwam heeft ze mijn eten verzorgd en werd ik naar bed gebracht. Uit protest wilde ik niet direct gaan slapen, maar hierin kreeg ik niet mijn zin, ik trok aan het kortste eind en ik sliep weldra in. Om negen uur kreeg ik pap, terwijl er visite was om mij te bewonderen en spoedig lag ik weer in bed en had snel een vaste slaap te pakken.

6 juli 1943

Vandaag zijn we naar Oma geweest in Heemstede. Ik kreeg mijn mooie blauwe jurkje aan en mijn cape, en dan ben ik een schatje met mijn heerlijk bruine toet en mijn bruine benen. Ik had tenminste wel bekijks. Voor het eerst van mijn leven reed ik naar de Haarlemse tram. Ik keek mijn ogen uit. Het was geen gewone taxi, maar met een gasballon erboven, aangezien het oorlog is en er vanzelfsprekend geen benzine is. We hebben hier auto's die op gas rijden, op antraciet (kolen) of turf. Dan zie je soms auto's of autobussen die op twee wielen een grote pot snert, (die indruk krijg je tenminste) meenemen. Ze zijn gevuld met kolen en verspreiden een enorme hitte. Dan heb je ook nog auto's die op zuurstof apparaten rijden, zo zie je de gekste dingen. Een verhuisauto wordt getrokken door paarden, ook wel luxe auto's. Onze postauto's, eens prachtig rood en kolossaal zijn veranderd in een soort huifkarretjes, ook wel in bakfietsjes met houten wielen. Daarbij hebben we vrouwelijk personeel, die kousen moeten dragen en één paar per maand toegewezen krijgen. Er zijn plenty dames die met sokjes of ook wel alleen met blote voeten lopen, allemaal omdat er geen kousen meer zijn. Onze nieuwe tramconductrices dito.

We stapten uit de tram in Haarlem, nadat we onderweg allerlei akeligs hadden gezien. Bijvoorbeeld vrouwen die groenten voor hun gezinnen hadden gehaald en nu zagen dat er controle op de weg was en er niet door durfden. Ook vrouwen die in lange rijen bij de groenteman stonden of zaten met stoeltjes zelf meegebracht, hakende, breiende of lezende, met kinderen bij zich. En

dan zagen we in Haarlem het gevolg van een bombardement dat bedoeld was voor de reparatiewerkplaats van de spoorwegen en dertig meter ongeveer uit de koers was. Een ware ravage midden in arbeiderswoningen. We stapten dus in Haarlem uit de tram en kregen meteen Haarlems luchtalarm. Schuilgelegenheid was er niet dus liepen wij door en kwamen op Heemsteeds grondgebied waar het luchtalarm werd over genomen. We hoorden de vliegtuigen in de lucht en naderden Oma's huis, kort daarop kwam het veilig signaal. Ik kreeg mijn pap en na enig gejengel viel ik in slaap, een half uur. Daarna weer luchtalarm en we dachten stel je voor als het tweede frontje van Churchill daar eens was, want Duitsland is een offensief in Rusland begonnen nabij Bjelgorov en Koersk en dus was de mogelijkheid niet uitgesloten dat dit met andere dingen gepaard kon gaan, maar wij zijn gelukkig heelhuids in Amsterdam aangekomen, nadat een Brits-Indiër naar mij met zijn tong geklakt had, maar Cor en Greet zagen hem niet. Hij liep met een Duitser, die ook in Afrikaans uniform was. Sikorski, de Poolse generaal is met zijn dochter en nog anderen met zijn vliegtuig naar beneden gestort, hij was wat agressief en Duitsland schrijft dat dit werk is van de secret service, het is mogelijk.

Thuis gekomen heb ik een tomaat gehad en mijn middageten en ben lekker in slaap gesukkeld. Om negen uur krijg ik mijn pap en dan ga ik weer slapen.

7 juli 1943

Vanmorgen om zes uur luchtalarm. Eerst had er een Engels vliegtuig gecirculeerd; het was gewoon een beetje angstig, aangezien wij tussen Fokker en Ford in zitten, beide oorlogsdoelen. Ook was er vannacht één harde donderslag. Verder is er vandaag niet veel bijzonders gebeurd.

8 juli 1943

Het is acht uur en mijn pap staat op. Ik ga direct naar bed want ik lig eigenlijk al te drenzen, maar Greet en Cor hebben me eens op gehouden om te kijken of ik dan 's morgens wat langer slaap. Ik heb voor het eerst 10 minuten in een kinderstoeltje gezeten, ja in de kussens natuurlijk. Oom Antoon en Tante Annie waren ook nog even hier en zij vonden het schattig om te zien. Ik was ook een hele Piet. Ik heb ook nog in de box gelegen vandaag. Vanmiddag kreeg ik in de wagen gezelschap van Plukkie, maar dat mag niet en Plukkie kreeg klappen. Ik heb ook een half visje op vandaag, ik vond het erg lekker. Mijn pap is klaar en ik ga eten. Welterusten allemaal.

9 juli 1943 vrijdag

Vanmorgen om zes uur luchtalarm. Niemand trekt zich daar iets van aan, het is alleen erg hinderlijk uit je slaap gewekt te worden. Wij waren alle drie klaar wakker, maar zijn toch even in slaap gesukkeld. Om kwart voor acht stond Cor op, zette thee en maakte mijn pap, daarna kwam Greet, die mij mijn pap heeft gegeven. Cor heeft me uitgetkleed, Greet heeft me gebadderd en Cor heeft me weer aangekleed. Tante Maartje was bij het baden aanwezig. Daarna naar buiten, er vlogen hele formaties jagers over en daarna kwamen de Amerikanen. Het was me een leven in de lucht en geen luchtalarm. Cor zette mij onder de waranda, want wij verwachtten luchtgevechten, maar van dat alles gebeurde niets. Ik heb weer in mijn stoeltje gezeten en Oma Draak heeft mij een lepeltje pruimenjam gegeven, wat ik erg lekker vond. Mijn lipjes waren gespitst voor meer, maar ik kreeg niets meer. Ik ben weer een beetje hardlijvig en Greet heeft een uitje door mijn eten gekookt. Ik ben opgebleven tot half acht en was toen zo moe dat ik onder het pap eten zat te slapen. Toen ik in bed lag sliep ik zo.

10 juli 1943 zaterdag

Amerikaanse en Engelse troepen zijn op Sicilië geland en we zijn benieuwd hoe alles af zal lopen. In Rusland woedt een zware strijd, ook hiervan is verder nog niets bekend. Vanmorgen om zes uur weer luchtalarm. We hebben een nieuw luchtalarm. Hierbij hoeft men niet op te houden met het werk of van de straat te verdwijnen. Het gaat driemaal naar de hoogte en naar beneden, dan komt gewoon het veilig signaal. Dit betekent dat er vliegtuigen aan de kust zijn waargenomen, komen ze echter boven de stad, dan volgt weer het gewone wolvengejank. Om zeven uur weer luchtalarm. Een mens kan niet meer slapen. Ook is er vannacht weer geschoten, er waren vliegtuigen boven de stad. Het is regenachtig weer en ik heb weer een klein beetje hemelwater op mijn kopje gekregen. Ik heb weer in mijn stoeltje gezeten en voel me een hele Piet. Ik viel echter om van de slaap en krijg dus om negen uur vanavond mijn pap.

11 juli 1943 zondag

Vanmorgen om zes uur luchtalarm. Daarna nog tweemaal luchtalarm. Er was echter niets te zien. Ik ben twee ons en 20 gram aangekomen, het was niet te verwonderen, want ik heb een formidabele eetlust, iedereen staat er verbaasd van. Ze noemen me dikkop, ik heb gewoon hangwangen, maar Greet en Cor genieten er van. Ik zit iedere dag trouw in mijn stoel als een koning op zijn troon. Cor zegt als ik pap eet, dan heb ik zo'n klein wit sikje, zodat ik op Prins Hendrik (overleden echtgenoot van Koningin Wilhelmina) lijk. We zijn de hele dag thuis gebleven. Het weer was bar slecht, regen en wind, zoals iedere zondag.

12 juli 1943 maandag

Tweemaal luchtalarm vandaag. Eerst 's morgens, toen 's middags. We gingen net wandelen, maar zijn niet naar huis gegaan. We zijn heerlijk uit geweest naar het Beatrixpark, ja, zo wordt het nu niet genoemd. Men zegt Diepenbrockpark, maar bij ons blijft alles bij het oude. Zo is ook het Wilhelmina Gasthuis Westergasthuis geworden en het Juliana ziekenhuis is Juliana van Stolberg ziekenhuis. Verschillende straten zijn van naam veranderd. Jozef Israëlkade is Tooropkade geworden. Sarphatistraat, een der oudste straten van Amsterdam, is Muiderschans geworden. Herman Heijermansweg is Jack Perkweg, enz. enz., teveel om op te noemen. We hebben daar heerlijk uit zitten blazen. Cor en Greet hebben buiten een sigaret gerookt en hadden op mijn snoepbon hopjes gekocht, zo was er tenminste iets te sabbelen. Ik heb tweemaal warm eten dat wil zeggen aardappelen en groente gehad, ook heb ik weer een gestoofd uitje gehad, aangezien ik weer erg hardlijvig ben. Ik heb er trouwens buikpijn van gekregen en mijn ontlasting was iets soepeler.

13 juli 1943 dinsdag

Het is negen uur geweest en ik heb voor vandaag weer mijn laatste voeding te pakken. Ik sliep terwijl ik at. We hebben geen luchtalarm gehad. We zijn weer wezen wandelen, naar de Albert Cuypstraat. Bij de groenteman gevraagd of er ook iets van fruit te krijgen was, maar niets van dat al. We hebben nu in drie weken al geen fruit gezien, er wordt direct op de veiling al beslag gelegd door de Weermacht. Zo is het met alles, geen paling krijgen we, beslag gelegd, geen asperges, beslag gelegd. Er mogen in een kersenboomgaard geen kersen meer gegeten worden, zoals dat toch altijd een Hollandse gewoonte was. Enfin, wij wachten alles rustig af.

14 juli 1943 woensdag

Vanmorgen om zes uur luchtalarm, om zeven uur weer. Het was gewoon of ze de mensen wakker wilden houden. Wij konden de slaap niet meer vatten. Ik heb vanmorgen een vlo gehad, hij heeft me vier vlekjes gebeten. Dat is de eerste vlo die me gebeten heeft en we hebben de strijd aangebonden. Ik heb vanmiddag danig gekrijst. Ik had geen zin om in de wagen te liggen. Greet heeft me toen rechtop gezet, een poosje vond ik dat wel leuk, maar heel gauw werd ik moe en dus begon ik te jengelen. Ik heb toen eten gekregen en daarna naar bed. Ik sliep snel.

15 juli 1943 donderdag

Vanmorgen om zes uur weer luchtalarm. We zijn de hele dag thuis gebleven. Het was schitterend weer. Ik heb heerlijk in de tuin gestaan en de mensen hebben

mijn bruine benen bewonderd. Ik heb twee gekookte tomaten gegeten, want rauw fruit krijg ik niet meer, aangezien er hier 62 gevallen van kinderverlamming zijn. Er zijn geen serums en de meeste kinderen hebben geen weerstand wegens ondervoeding. Onze doktoren zijn vanwege deze epidemieën op vrije voeten gesteld.

16 juli 1943 vrijdag

We hebben vandaag een wandeling van drie uren gemaakt en hebben één uur gezeten. We gingen om 12 uur de deur uit en waren om 4 uur precies thuis. Het was heerlijk, buiten kreeg ik mijn havermout. Ik heb voor het eerst van mijn leven een grote sloot gezien, vond het erg interessant. Ik keek tenminste mijn ogen uit. Greet en Cor hebben ook buiten gegeten. Ze hadden een thermosfles bij zich en hard gekookte eitjes, wat een weelde is. We zien alle drie heerlijk bruin. Thuis gekomen kreeg ik stoofsla en aardappelen, heb toen nog wat in de tuin gestaan en daarna naar bed. Rusland heeft een offensief (aanval) geopend. In Sicilië zijn al 9 vliegvelden en 16 plaatsen bezet. Men heeft 20 000 gevangenen. Iedereen is van mening dat de oorlog dit jaar voor het laatst is. Wij hopen het.

17 juli 1943 zaterdag

Een zwarte bladzijde voor Amsterdam. Vandaag hebben we zowat de hele dag luchtalarm gehad. Greet lag nog in bed en de Amerikanen vlogen zeer laag over. Cor kon de sterren en strepen op de vliegtuigen zien. Cor zei tegen Greet, kleed je direct aan, want dat cirkelt hier maar rond, er kon wel eens iets gebeuren. Toen werd er plotseling geschoten, alles stond buiten te schreeuwen en te tieren. Men kreeg het gevoel van een invasie.

Toen kwam het ontstellende bericht.. De overkant van het IJ zwaar getroffen. De Van der Helstraat ligt plat, de Anjelierstraat dito. Allemaal communicatiekinderen getroffen en inderdaad er heerste zware rouw. Meer dan honderd personen gedood, 65 zwaar en enige honderden licht gewond. Wim van Jannie was zoek, zij woont aan de overkant, maar dat is alles goed gekomen. Zo heeft ook hier de oorlogsellende aangeklopt. Ik werd in allerijl aangekleed, zodat ik voor eventualiteiten klaar zou zijn. We waren hier allemaal erg over stuur.

18 juli 1943 zondag

Ik ben twee ons en 20 gram aangekomen, dat is te veel. We zullen het de dokter vragen. Er zijn nog geen nadere bijzonderheden bekend over het bombardement, alleen wilde geruchten, maar daaraan willen wij niet toegeven. We zijn de hele dag thuis geweest, het was mooi weer en toen we om zes uur gegeten hadden, zijn we gaan wandelen. We hebben eerst Tante Annie op de Noorder Amstellaan

gehaald en zijn toen naar huizen wezen kijken. Cor wil graag de zaak verplaatsen. We hebben op een terras buiten gezeten en waren om acht uur weer thuis. Ik heb pap gegeten en toen vlug naar bed.

19 juli 1943

Er zijn 150 slachtoffers en er liggen heel veel huizen in puin. Mensen die op sensatie belust zijn, doen de griezeligste verhalen. Het is een ellende. Napels is met 500 vliegtuigen gebombardeerd en ook Rome is gebombardeerd. Sicilië is nog niet gevallen, maar het wordt spoedig verwacht. Ik heb in mijn stoeltje gezeten en ik heb ook heel erg gehuild, totdat Cor op de gedachte kwam mij wat melk te laten drinken. Lientje Lissen en haar moeder zijn vandaag gehaald, er was niets meer aan te doen. We zullen proberen of we ze nog vrij kunnen maken, maar het zal een zeer zware taak zijn en vrijwel hopeloos.

20 juli 1943 dinsdag

Cor is naar de dokter geweest. Ze had ontzettende pijn in haar arm. Ze moest de hele week met haar arm in een doek lopen. Waarschijnlijk een ontsteking aan het polsbeen. Iedereen heeft wat. De mensen lopen hier met puisten en er zijn heel wat heren die met baardschurft of met pleisters in hun hals lopen.

Er is geen luchtalarm geweest en ik heb de hele dag in de tuin gestaan. Ik heb met stoeltje en al bij tante Maartje op schoot gezeten en heb uit pure dank daarvoor een plasje op haar schoot gedaan.

21 juli 1943

Cor haar pols was vanmorgen een heel stuk beter. Gelukkig is het niet wat wij in eerste instantie dachten, maar blijkt het reumatiek te zijn.

De paus heeft gesproken over het bombarderen van steden en de offers die er vallen. Niet alleen aan mensen, maar ook aan cultuur. Het is datgene wat men als represaille kan verwachten.

De overkant van het IJ is heel erg geweest en nog steeds haalt men onder het puin slachtoffers vandaan. Oma Draak heeft me gezien vanavond, want daar ga ik weekenden. Cor en Greet gaan naar Assen, Greet haar moeder halen. Het ging heel goed. Ze heeft me ook een luiertje onder gedaan.

22 juli 1943 donderdag

Ik heb heerlijk in de box in de tuin gelegen. Ik heb heerlijk druifjes gehad en bij het middageten, appelmoes wat ik verrukkelijk vond.

Ik heb met mijn blote buikje in de zon gelegen en ik kon naar alle kanten kijken. De tuin staat vol met bloemen en die kon ik allemaal zien. Af en toe kreeg ik

bezoek van een grote bromvlieg, maar dan begon ik maar te trappelen en dan was hij zo verdwenen. Plukkie komt iedere keer bij ons zitten wanneer ik gevoed word en dan krijgt hij het laatste hapje, daar is hij dol op.

23 juli 1943 vrijdag

Vandaag wordt het niet zo veel. Greet en Cor zijn moe. Cor is nog aan het strijken en Greet heeft kousen enz. in orde gemaakt. Ook mijn truitjes en rokje moeten gestreken worden, want ik ga uit logeren. Oma Draak is erg blij dat ik kom. Het was haast nog in duigen gevallen, aangezien Maartje niet erg prettig was, de dokter is echter geweest en het kon geen kwaad, anders was ik naar Tante Annie gegaan. Die was al erg blij. Maar Oma wil mij ook graag hebben. Cor heeft een hele lijst gemaakt van mijn voedingen en de tijd waarop.

Palermo, de hoofdstad van Sicilië is gevallen. In Rusland worden de Duitsers terug geslagen.

We hebben een snoepbon gekregen van één ons en zijn als kinderen zo blij.

Het is half tien en Greet gaat mijn pap klaar maken. Morgen word ik gewogen.

26 juli 1943 maandag

Er is een heleboel gebeurd sinds wij weg waren. Zaterdag zijn wij met een ontzettend drukke trein weggegaan. Wij waren er ruim drie kwartier voor dat de trein vertrok, maar er was niets anders te bemachtigen dan een overvolle staanplaats. Toen we gingen rijden werd er voor ons ingeruimd. Koffers stonden hoog opgestapeld tussen de passagiers in en daar boven stond in een reismand een baby van zeven maanden, in de hoek zat nog een baby. Het was warm en de kinderen werden op het laatst huilerig en lastig. Enfin, we hebben ons doel bereikt en kleine Berdi logeerde bij Oma Draak. In Assen deden vreemde verhalen de ronde, dat Mussert afgetreden was enz. We hebben ons met geiten, schapen, kippen, varkens enz. geamuseerd en waren blij maandag een betrekkelijk goed plaatsje in de trein naar Amsterdam te krijgen. In de trein geruchten, Mussolini was afgetreden; we geloofden het niet. In Bussum kwam het bericht juist. Mussolini afgetreden en Amsterdam-Noord weer zwaar gebombardeerd, nu echter door de Engelsen. Fokker is dan ook zo goed als verdwenen. We kochten aan het station een krant, deze venters hadden geen handen genoeg, sinds lang was er niet zo'n sensatie geweest als dit en daar stond het met vette letters. Mussolini afgetreden. De koning zelf heeft alles in handen. We hebben aan het station een pakje sigaretten van f. 11,- en een pond paling van f. 10,- gekocht. Alles was in feeststemming, op de trein stond geschreven "nog enkele dagen". We haastten ons naar Berdi, ze sliep en Oma zei dat we zachtjes moesten doen. Daar werd het grote nieuws besproken en iedereen was gelukkig. Berdi werd wakker en wij zeiden dat we Berdi zo kwa-

men halen. We hebben toen vlug even wat gegeten en zijn Berdi gaan halen. De kleine schat was blij ons te zien. Toen kreeg ik mijn druifjes en we gingen naar huis. Oma Draak zei dat ik een schat was en ze kreeg tranen in haar ogen omdat ik weg moest. We gingen naar huis en ik met wagen en al in de tuin. Daarna worteltjes uit Assen met beschuit en toen in mijn box, totdat ik lastig werd en toen in mijn bed. Straks om half tien krijg ik mijn pap en we gaan vroeg naar bed, want Greet en Cor zijn moe en het is erg warm.

27 juli 1943 dinsdag

Vandaag 11 maal luchtalarm, steeds waren ze boven de stad. Schiphol is gebombardeerd, 5 jagers naar beneden geschoten. We hoorden de bommen vallen, het was een vreselijk onrustige dag en iedereen was buiten. Vanavond een formatie bommenwerpers, er werd geschoten en iedereen was ondanks het luchtalarm op straat. Van Italië is verder nog niets bekend. Er is staat van beleg afgekondigd.

Ik heb de hele dag in de tuin in de box gelegen. Het was zo warm, ik had geen luier aan en een heel dun wit schortje. Ik heb heerlijk gegeten en om half acht lag ik in bed.

28 juli 1943 woensdag

Weer diverse luchtalarmen vandaag. Ik werd vlug uit de tuin gehaald, want ze waren vlak boven de stad. De overkant van het IJ is weer gebombardeerd, niet zo veel slachtoffers als de vorige keer, maar alles weer ellende. Van Italië is verder nog niets bekend, daar is het een hopeloze chaos.

Het was vreselijk warm vandaag. Ik heb een gekookt visje met een beschuit en appelmoes met koek gegeten. Het was alles heerlijk fris.

29 juli 1943 donderdag

Ik heb helemaal vergeten te schrijven hoeveel of ik was aangekomen. Ik ben 280 gram aangekomen. Ik begin mezelf al om te gooien, wanner ik twee vingers krijg begin ik mezelf al op te richten. Mijn haartjes beginnen leuk te groeien en ik heb steeds bij ieder oor een klein krulletje, verder is het heel erg stijl. Mijn oogjes zijn leuk blauw en dwingend. Ik heb soms een frons boven mijn wenkbrauwen, dan zegt Cor dat ik een dictator ben. Wanneer ik kwaad ben, dan licht ik steeds mijn bips op en trappel met mijn voetjes. Ik lig steeds zonder luier, zo luchtig mogelijk, want het is ontzettend warm. Ik ben nog steeds heerlijk bruin en heb een fabelachtige eetlust. Ik ben wel eens een beetje angstig wanneer ze een beetje luidruchtig met me doen. Ik doe niets dan plassen en het liefst alsof ik een jongen was, zover mogelijk. We hebben weer de hele dag luchtalarm gehad en er is ook geschoten. Om zes uur vlogen er allemaal Amerikaanse bommenwerpers over, ze hebben ook iets

uitgeworpen, wat, weten we echt niet. Plukkie is erg bang voor de vliegmachines en vlucht naar binnen.

30 juli 1943 vrijdag

Vandaag was het zeer angstig. We kregen luchtalarm en daar kwamen de vliegtuigen. Ze waren direct vlak boven de tuin en Greet ging me naar binnen halen. Ik was net binnen of daar werd geschoten, verschrikkelijk. Cor reed mij met wagen en al de badkamer in. Plukkie vloog met grote verschrikte ogen van het ene eind naar het andere. Greet pakte hem op en we zaten met ons allen in de badkamer en wachtten af wat er met ons zou gebeuren. Cor haalde de koffie, die al ingeschonken stond. Eindelijk hield het op en we gingen weer naar de kamer. Plukkie kroop meteen onder de divan, maar Cor zei, nee Pluk, dat is onze schuilkelder. Inderdaad, wanneer ze hier zullen bombarderen, de geruchten gaan al van de R.A.F., waarin de Fokker is ondergebracht, dan kruipen wij onder de divan en de tafel er overheen. Het is vandaag niet zo warm en ik ben niet in de box geweest. Hamburg is ontzettend zwaar gebombardeerd, van Italië is verder nog niets bekend. Wij wachten op de dingen die komen zullen. Vandaag is mijnheer S. gehaald, een hele goede relatie van ons. Cor is bezig om te kijken of er iets aan te doen is, maar zij waren ondergedoken en zo iets noemt men een 's'-geval, oftewel een strafgeval. Het is zielig, een goede baas.

Ik viel om van de slaap, want je wordt zo moe van al die narigheid. We hebben een fles slaolie gekocht voor slechts... schrik niet f. 50,- De eieren kosten f. 1.05. We hebben om de twee dagen voor f. 10,- groente en fruit, voor een broodbon betaalt men f. 2.50, voor een suikerbon f. 18,-, een jambon f. 2.75, een pond vis f. 2.50, 1 pond paling, en daarop hebben wij onszelf getrakteerd f. 10,-

31 juli 1943 zaterdag

Het is snikheet en ik heb een heel dun hemdje aan en een heel dun schortje en nog puffen wij allemaal van de hitte, dan lig ik binnen en dan weer buiten. De gekste geruchten doen hier de ronde. De R.A.S. en Sieberg zullen morgen gebombardeerd worden. Als dat zo is, wij zitten er juist midden in, dan nemen wij de kuiten. Het is ellendig. De familie Franke naast ons gaat weg, naar Amstelveen. De familie Fulschie van de slager kunnen niet weg, daar is een baby geboren. Wij wachten maar af.

1 augustus 1943 zondag

Vanmorgen om kwart voor zes was Cor op voor de krant. Toen ze weer in bed kwam verzocht Greet haar om mij weg te leggen, want ik lig zo te trappelen in mijn ledikant als een jong paard, het hele ledikant daverd.

Toen zei Cor: “Greet, de dochter van één van de loopsters heeft het pamflet gelezen, dat de R.A.S. en Sieberg gebombardeerd zullen worden.” Toen zei Greet: “Dan wachten we niet langer”, en sprong uit bed. We maken de picknic klaar en gaan naar de wandelweg. Nico van Tante Tinie sliep bij ons, hij had tussen twee haakjes nog echte witte broodjes meegebracht, hij moest opstaan en ook mee weg. Tante Maartje kwam naderhand, met de mededeling van luchtbescherming, dat er niets van aan was. Diverse mensen waren uit de buurt weg getrokken vanwege de angst. We zijn dus thuis gebleven en er is verder niets gebeurd.

Ik ben maar 90 gram aangekomen, het was ook zo warm van de week. Ik heb slecht geslapen, vreselijk in mijn bedje gewoeld en ik was hongerig en huilerig. Plukkie is weer weggelopen vanavond en Cor moest over de schutting klimmen. Ze heeft haar hand bezeerd aan een roestige spijker. Greet waadde door de spinnen en muggen, want het heeft net geonweerd en gestortregend. Greet had haar witte rok aan, maar toen zij weer binnen kwam was deze zwart van allerlei ongerechtigheden. Plukkie kreeg op zijn baadje (donder) en mag 's avonds niet meer los lopen.

2 augustus 1943 maandag

De kranten staan weer vol, wij hebben teveel vreugde van onze gezichten laten stralen, met het aftreden van Mussolini en nu komt daarop de weerklank. Duitse troepen zijn Italië binnen gerukt en nu wachten wij maar af wat er verder zal gebeuren.

Het regent en ik lig net in mijn bedje, het is ook weer frisser en ik heb net mijn dekentje over gekregen. Ik begin in mijn bedje te kruipen, want ik lag al weer aan het voeteneinde. Ik lachte even toen ik Greet zag, pakte mijn doek en ging weer sabbelen. Plukkie ligt met zijn halsbandje om en kan dus niet weg. Cor informeert even hoe of het met de familie Sanders is.

3 augustus 1943 dinsdag

We hebben helemaal geen luchtalarm; nu is het weer ook erg slecht geworden, veel regen; ik sta steeds onder de waranda. Mevrouw Vedder, onze bovenbuurvrouw praat steeds tegen mij, als ik de deur maar open hoor gaan, dan kijk ik al naar boven.

Veel nieuws is er niet. Wij zijn allemaal erg down, het schiet niet op.

4 augustus 1943 woensdag

Vandaag is Dientje van Chris hier. Zij heeft slecht weer en niet alleen dat het slecht weer is, maar er worden razzia's gehouden op onze mannen van Nederland. Leidsestraat en Leidse plein, diverse andere pleinen en straten zijn afgezet, trams

worden leeggehaald. Iedereen moet naar het City theater en daar worden hun persoonsbewijzen ingehouden en gaat men in overvalwagens weg. We waren ook bang voor Nico Disgelhoen. Hij moet nog twee jaar studeren voor onderwijzer en nu moest hij plotseling opkomen, om in de Oekraïne te gaan werken. Hij heeft van het ene einde naar het andere gelopen en is erin geslaagd om zich vrij te maken tot 1945. Wie dan leeft wie dan zorgt.

Ik kon niet eens onder de waranda staan, zo heeft het geregend. Dokter is even geweest, want ik had allemaal puistjes met korstjes erop, het zijn geen waterpokken maar galpuistjes. Ik heb een nieuw nachtjaponnetje aan gehad, een blauw en het staat mij schattig.

5 augustus 1943 donderdag

Het weer leek iets beter vanmorgen, maar het heeft vanavond hevig geonweerd en het regent dat het giet. Greet zit aan haar kopje thee surrogaat; echte thee is niet meer te betalen, dat kost f. 400,- p.p. We hebben een fles koolzaadolie cadeau gekregen, heerlijk vet. We bakken er zelfs flensjes in, ja, daar krijg ik nog wel niets van, maar ik ruik het in ieder geval en het ruikt niet slecht. Cor is even naar Tante Annie Fr...?, die is erg ziek. Oom Antoon heeft hier gegeten. Ik ben 's nachts erg onrustig en dan trappel ik in mijn ledikantje en Greet kan er ook niet van slapen. Dat is wel akelig, maar ik kan het niet helpen. Ik had gisteren geen bolusje gebakken en vanmorgen vroeg was ik al weer wakker en maar weer aan het trappelen. Eindelijk kwam dan ook de klysma en die zat naderhand behoorlijk aan mijn bips vast.

Orel in Rusland is gevallen, de Duitsers zeggen: volgens plan ontruimd en Catania op Sicilië is ook gevallen. De Duitsers hebben andere stellingen betrokken. In Italië is het hommeles en ook in Spanje schijnt het niet rustig te zijn. De wereld staat op haar kop. Gisteren zijn er weer diverse Nederlanders door de kogel gedood één ervan was een kennis van Greet (Lex Althof). Het is alles even naar als men goed nadenkt. Berlijn wordt geëvacueerd zegt men, daar heerst een paniekstemming. Hamburg is zwaar gebombardeerd. Deedid, dat is men ook aan het evacueren. We wachten rustig af op de verdere dingen die komen zullen. In de stad draaien allemaal andere films. Greet had zo'n zin om een echte Amerikaanse film te zien, maar zij zal nog wat geduld moeten hebben.

6 augustus 1943 vrijdag

Het heeft weer geregend vandaag en ik heb weer onder de waranda gestaan. We hebben ook een keer luchtalarm gehad, verder was er niet veel te beleven. Bjelgorov is gevallen, Duitse jagers scheren over de huizen, soms is het gewoon angstig, zo laag. We hebben allemaal een klantenkaart gekregen, zodat we dus bij de groenteman staan ingeschreven.

Ik vraag steeds grotere porties eten. Ik eet nog vier keer per dag. 's Morgens pap, 12 uur pap, vier uur fruit. Kwart over vijf of half zes aardappelen met groente. Als ik heb geslapen om negen uur of half tien nog pap.

7 augustus 1943 zaterdag

Vandaag hebben we een poezenlogé gekregen. Mevrouw Gielen onze vertegenwoordigster, wist er geen raad mee; het is een heel klein zwart diertje en Plukkie loopt haar overal achterna. Cor is even naar Tante Annie om te kijken of zij wat opgeknapt is. Ik ben erg moe en jengelig en Greet heeft mij in bed gebracht. Ik pakte mijn lakentje en ging slapen. Vandaag één keer luchtalarm, geen vliegtuigen gezien.

8 augustus 1943 zondag

Vanmorgen ben ik gewogen en ik weeg 15 pond 250 gram. Ik ben dus 240 gram aangekomen, niet slecht. Het regende vandaag, eerst hard, daarna een druilregen, desondanks zijn we vanmiddag of liever gezegd tegen de avond gaan wandelen. Greet had nog nooit gezien hoe of het Rembrandt theater er bij stond, zo lang was ze niet in de stad geweest; aldus werd besloten en wij togen op weg. Het was droog toen wij het huis verlieten, maar bij het R.A.S. gebouw begon het te regen en het bleef regenen; toch hebben we een plezierige wandeling gemaakt. Ik bleef met grote ogen liggen kijken naar de regendruppels, die tegen mijn micaruitje (raampje dat aan het dekzeiltje over de wagen zit) aan kwamen. We gingen bij Scheltema hoek Frederiksplein zitten, daarna naar huis gewandeld, Van Woustraat, Ceintuurbaan. Toen heb ik gegeten en daarna naar bed.

9 augustus 1943 maandag

Vandaag is Kapelaan Klaassen geweest en heeft mij een kruisje gegeven. Hij vond mij een stevig meisje. Ik lag er wel een beetje oneerbiedig bij, want ik had geen luier aan. Ik krijg een bewijs dat ik gedoopt ben. Ik heb heerlijk andijvie gegeten vandaag met een stukje boter en ik had nog wel meer gelust; ook heb ik een beetje gekrabde peen op een lepeltje gehad, erg lekker.

In Italië is alles oorlogstoestand. Hamburg moet ontzettend geweest zijn. Naar men vertelt, liggen de verkoolde lijken op elkander gestapeld, het water was warm van de mensen, die brandend te water sprongen. Hamburg moet zo goed als verdwenen zijn. Het aantal slachtoffers wordt geschat op 187 000.

Onze poezenlogé speelt met Plukkie; ze zijn samen erg dol. Vandaag is het weer iets beter en we hadden om zeven uur vanochtend luchtalarm. Bij onze bovenburen hebben ze de lampen van de trap gestolen en de lampjes er uit gedraaid.

10 augustus 1943 dinsdag

Vandaag 1 keer luchtalarm. Ik heb in de tuin gestaan en plotseling begon het te regenen; mijn snoetje was helemaal nat. Als ik mijn druifjes krijg, dan moet ik af en toe rillen. Ze zijn me een beetje te koud geloof ik. Ik heb andijvie gegeten, met een tomaat en beschuit. Ik vond het erg lekker.

11 augustus 1943 woensdag

We zijn wezen wandelen vanmiddag en werden overvallen door een stortbui. Greet en Cor hadden geen paraplu bij zich. We holden naar een café op de Ceintuurbaan en hebben daar op het terras gezeten. Cor bracht twee porties poffertjes mee, dat kostte f. 2.50, daarna aten ze vis, dat kostte f. 5,-, dus hadden we een middagmaal van f. 7.50 en het was niet lekker, want het was Noorse vis.

Er gaan geruchten dat Duitsland Noorwegen en Denemarken wil ontruimen; of het waar is weten wij niet.

Plukkie speelt met Pijltje, maar hij knauwt haar af en toe.

12 augustus 1943 donderdag

Eén keer stadsalarm en één keer kustalarm vandaag. De Engelsen zijn naar Bon geweest. Roosevelt en Churchill zitten in Canada voor een bespreking. De Russen naderen Charkoff. De Duitsers ontruimen Sicilië. Het is één en al activiteit en wij wachten. We zijn alles zo beu. We hebben angst voor de winter die zo zoetjes aan weer voor de deur staat. Van Italië geen nieuws. Wij wachten, wat of van dit alles het einde zal zijn.

Ik ben vandaag weer nat geregend, de bui kwam zo onverwachts, en ik keek beuteurd dat mijn snoetje zo nat werd. Ik heb gisteren een lekker visje gegeten en vandaag heerlijke appelmoes.

13 augustus 1943 vrijdag

Vandaag 1 keer luchtalarm. Ik lag net in de tuin toen het begon te regenen. Het is iedere dag slecht weer en dan word ik vlug onder de waranda gezet. Plukkie en Pijltje spelen de hele dag, soms word je er dol van. Pijltje wil ook met mijn voetjes spelen als ik die beweeg, maar dan zijn Greet en Cor direct bij de hand om hem een tik te geven. Men weet niet waar Mussolini zich ophoudt. Het is een raadsel: Rome is ontzettend gebombardeerd. Men heeft de paus verzocht als vredesbemiddelaar op te treden, maar deze heeft geweigerd. Sicilië wordt ontruimd.

14 augustus 1943 zaterdag

Vanmiddag vlogen er talloze Amerikaanse bommenwerpers over. Ik lag in de tuin te slapen en werd er wakker van. Greet lag in bed en werd er ook wakker van. Het

is vandaag beter weer. We hebben de deuren open gehad. Ik heb weer een popje gekregen, ik vind het erg leuk om het bij een arm of been te trekken.

Vanmiddag kwamen de Amerikaanse bommenwerpers weer terug en we kregen luchtalarm, maar ze vlogen alleen maar over. Diverse plaatsen in Duitsland zijn gebombardeerd en ook een industrieplaats dicht bij Wenen. De Russen naderen Charkoff.

We zijn niet uit geweest vandaag, alhoewel het wel de bedoeling was, maar de avonden worden al korter en na het eten werd het al schemerig. Greet en Cor hebben stilletjes even naar mij gekeken, ik lig met het popje in mijn arm te slapen, vlak bij mijn snoetje. Ik heb niet graag dekentjes over, maar als ik slaap dan krijg ik heel voorzichtig een dekentje over. Ik heb vandaag in mijn stoeltje gezeten en heb een plasje en een bolusje op de po gedaan. Onze dokter is gearresteerd, dit vergat ik nog te melden, wij weten niet waarom, maar het is erg akelig.

15 augustus 1943 zondag

Ik weeg 15 pond 4 ons en 10 gram. We zijn vandaag bij Tante Annie geweest, eerst zouden we alleen even op visite gaan, maar ik heb er mijn pap gegeten en Greet en Cor hun middageten. Het was er heerlijk zonnig op de waranda en 's avonds moesten we op bezoek bij Mevrouw Bosch. Mevrouw Bosch haar broer is een boerenman en deze vertelde dat al het stamboekvee opgevraagd werd en dat we, als er geen verandering komt, deze winter zonder melk en boter zitten. Ook met de brandstoffen is het zeer slecht gesteld.

Er vlogen hier 21 jagers boven de stad en we kregen luchtalarm. Bij Mevrouw Bosch heb ik voor in de kleine kamer gestaan en om kwart voor elf gingen we naar huis, want om elf uur moet iedere Nederlander in huis zijn. We liepen langs de stikdonkere straten, met hier en daar een gloeiende spijker op iedere hoek van de straat. Toen wij thuis kwamen kreeg ik mijn pap en gingen we alledrie vlug slapen.

16 augustus 1943 maandag

Vandaag 1 keer luchtalarm. Het was prachtig weer en ik heb de hele dag in de tuin gestaan en heb in mijn box gelegen. Plukkie kwam bij mij liggen. Naderhand ging Plukkie spelen met Pijltje, die nog steeds niet is gehaald en toen holden ze over mijn voetjes. Ik heb toen maar een keel opgezet. Ook had ik een galbultje op mijn wang, dat ik heb opengekrabd. Greet heeft er toen vlug jodium op gedaan. Naderhand (later) kreeg ik er zalf op, want het deed mij wel een beetje pijn. Oma is vandaag ook gekomen, zij gaat morgen weer weg.

17 augustus 1943 dinsdag

Vandaag was het een dag om dol te worden. Ik werd naar Oma Draak gebracht. Oma van Hinte ging weer naar Haarlem. Cor en Greet moesten een offerte in kijken. We waren om 1 uur thuis, ik kreeg mijn pap en Cor en Greet aten brood. Toen begon de pret. Eerst Meneer (Mevrouw?) De Bruyne van de N.K. fabrieken, toen Oom Antoon, die zat goed en wel, toen Oom E, Tante Le en Matty. De pot met thee was leeg, toen kwam Tonnie met Jantje.

Dolf belde op, wilde Tonnie komen halen. Het eten werd klaar gemaakt, Tonnie en Jantje verdwenen. We gingen aan tafel, het was niet vroeg meer, bij zevenen, daar kwam Tante Maartje. Oom E., Tante Le en Matty gingen weg. Daar kwam meneer Van Deventer. Maartje ging weg. Met meneer Van Deventer nog even gesproken en een kopje thee gedronken. Toen kwam Freddie, hij bracht gelukkig tomaten, want die zijn op de bon en we willen wat inmaken. Het is nu bij negen en we hopen nog enige rust te hebben tot 10 uur, want dan gaan we maar eens vroeg naar bed. Ik krijg dan nog eerst mijn pap, Greet moet nog twee kattenbakken schoonmaken, de wagen moet nog naar binnen en ook de deken van Oma, waar ik een plasje op heb gedaan. Greet haar lange broek hangt ook buiten, daar heb ik gisteren een bordje met pap op leeg gedraaid.

Sicilië is ontruimd, volgens de kranten berichten, volgens plan ontruimd.

Ik ben net erg geschrokken, Plukkie en Pijltje waren aan het spelen. Er staan een paar lege flessen en die gooiden ze om. Ik werd wakker en had verdriet.

18 augustus 1943 woensdag

Vandaag was het ontzettend warm; ik kon er eerst niet van in slaap komen en was er een beetje jengelig van. 's Middags heb ik heerlijk geslapen, wel tot half vijf. Vannacht hebben de Duitsers zo laag over de huizen gevlogen dat wij allemaal wakker zijn geschrokken en niet meer in slaap konden komen.

Ik heb buiten in mijn stoeltje gezeten, dat was heerlijk. Vanmorgen was Tante Hennie hier en naderhand Tante Gerry. Ik heb even in mijn bedje gelegen, Greet en Cor ook, want het was ontzettend warm.

Veel nieuws is er niet te vertellen. Ze hebben ontzettend gevlogen vandaag.

Greet en Cor gaan tomaten inleggen, dan hebben we tenminste wat als er andere tijden komen.

19 augustus 1943 donderdag

Vandaag heeft meneer Heynis bij ons gegeten, we hebben een drukke week. Hij heeft mij bewonderd en staat versteld van mij. Ik ben een bulletje zeggen ze. Het is vandaag weer erg warm, de deuren zijn los (open) en ik lig in de box in de tuin. Er is niet veel nieuws; alleen dat er weer razzia's worden gehouden op jonge man-

nen. In Friesland, Groningen, Drente en Overijssel, daar mogen geen heren meer naar toe reizen, van geen enkele leeftijd. Dit is waarschijnlijk om de schuilplaats te ontdekken van ondergedokenen.

Plukkie en Pijltje spelen 's avonds in de tuin en hebben, ondanks de hitte, de grootste schik.

20 augustus 1943 vrijdag

Vanmiddag is Tante Gerry geweest. Het is weer snikheet en ik lig al in mijn wagen te slapen. Mijn haartjes beginnen lekker te groeien. Ik heb steeds bij mijn oren een krulletje, overigens is het erg stijl en zit er weinig model in. Er komt een donkere gloed over mijn blonde haartjes, mijn beentjes zijn nog heerlijk bruin.

Veel nieuws is er niet, Churchill zit in Canada, en zal daar Roosevelt ontmoeten. Ook is Anthony Eden met zijn hele staf naar Ottawa. Het is een conferentie waar heel wat hooggeplaatste personen aan deelnemen en wij wachten maar. Wij zijn het zo zat en er komt maar geen einde.

21 augustus 1943 zaterdag

We krijgen tweemaal in de maand bonnen uit te zoeken, alsof een huisvrouw al niet genoeg te doen heeft, met dat bonnen gezanik. Enfin, maar weer aanvaarden, alsof het zo hoort. Vandaag was er geen groente te krijgen. Vlees is er in de hele stad niet. Naar wij hoorden stonden er 700 koeien klaar om geslacht te worden, maar daar is weer beslag op gelegd en zodoende is de vleesbon maar weer verlengd en is er voor onze jeugd enz. geen vlees.

Het is weer erg warm geweest vandaag. Tante Maartje heeft bij ons gegeten. Ik doe steeds plasjes en bolusjes op de po. Ik heb nog geen spoor van een tandje, maar een geweldige eetlust.

22 augustus 1943 zondag

Ik ben 150 gram aangekomen, dat is niet slecht, bij zo'n warme week. Het is vandaag trouwens iets koeler. Er is geen nieuws. De conferentie in Canada duurt voort en wij snakken naar het einde. Vanmiddag toen wij uit wilden gaan en even bij Oma Draak stonden, ging het luchtalarm; er werd geschoten en wij gingen bij Oma naar boven. Daar zijn we een kwartier geweest, toen ging het signaal veilig en zijn wij op stap gegaan. Thuis gekomen heb ik mijn druifjes gehad en een aardappeltje met andijvie, daarna naar bed. Pijltje is gehaald en Plukkie loopt overal te zoeken en zacht te miauwen.

23 augustus 1943 maandag

Vandaag heb ik iets nieuws ontdekt. Ik neem een aanloopje en dan rol ik mezelf om, dat gaat dan heel vlug en dan lig ik op mijn buik en heb de grootste schik. Cor heeft me iedere keer recht gelegd, want ik had pas pap gegeten en begon dan een beetje te spugen, maar ik gaf het niet op, ik had nu de smaak te pakken. Ook heb ik voor het eerst zelfstandig een biscuitje gegeten. Op het laatst was alles verkruimeld, maar ik vond het erg leuk, het geeft een zelfstandig gevoel. Ik heb ook weer bosbesen gegeten, die vind ik erg lekker. Je wordt er alleen helemaal paars van.

Charkoff is in Russische handen. Er is in Rusland feest. Verder is er nog niet veel nieuws.

24 augustus 1943 dinsdag

Berlijn is vannacht gebombardeerd. 58 vliegtuigen zijn niet teruggekeerd. We hebben hier vandaag luchtalarm gehad, er werd echter niet geschoten. Gisteravond en vannacht is er wel geschoten. Gisteravond vlogen de scherven om ons heen, het was een gekletter van jewelste en Greet en Cor zijn niet naar bed gegaan voordat het wat rustiger werd. Er vlogen ontzettend veel vliegtuigen over vannacht. Wij konden er niet van slapen.

Ik heb vandaag weer mijn kunsten uitgehaald en het ging weer beter dan gisteren. Oma Hennekam en Oma Draak hebben mij bewonderd. Hier is voorspeld door een slaapster (waarzegster?), dat er zondag a.s. de 29^e vrede zou zijn om tien minuten voor half vier. Maar och, die voorspellingen waren er al eerder. We wachten met smart. Er gingen geruchten door de stad van een extra editie, omdat Hitler afgetreden was, maar wij hebben het dagblad De Telegraaf opgebeld. Er was niets van bekend.

Cor is mijn pap aan het maken. Het is tien uur en ik krijg mijn laatste voeding. Plukkie mag altijd mijn bordje aflikken, hij komt dan bij ons zitten.

25 augustus 1943 woensdag

Vandaag ben ik acht maanden en ik kan het heel goed merken dat ik al zo oud word, want ik krijg geweldig veel praats; als ik niet op tijd bediend word, dan zet ik eenvoudig direct een keel op, of ik ga liggen trappelen en maak daarbij zo'n vervaarlijk gebrul, dat ik er zelf soms bang van word. Ja, de anderen trekken zich daar niets van aan, ze worden ook niet bang, dus wat dat betreft heb ik niet veel succes. Ik zit dagelijks op de po, doe mijn grote en mijn kleine en plas er ook dikwijls over heen. Soms doe ik het uit protest alleen als ik er net af genomen ben en op een schone luier lig, die tussen twee haakjes geweldig moeilijk is droog te krijgen, omdat het iedere dag regent, maar ook wij baby's hebben zo onze eigen sport.

We hebben ook een nieuw soort kindervoedsel; gerstebloem, een soort stijf-

sel of dixtrine (dextrine: afbraakprodukt van zetmeel dat dient als kleefpasta of vloeibare lijm), het plakt geweldig en is erg taai. Greet en Cor doen het nu maar half om half, half kindermeel en half dixtrine; het laat zich haast niet oplossen, het blijven kluitjes en het moet soms door de zeef. Ja, en in de zeef zit een gat, want in deze tijd mag je zelfs het oudste stuk niet wegdoen, aangezien er geen nieuw voor in de plaats komt. We hebben gelukkig fruit op de kop getikt en gaan dat in potten wekken. Ik schrijf *we*, maar ik doe alleen mee aan het opeten.

26 augustus 1943 donderdag

Morgen gaan Cor en Greet op reis en ik ga naar Oma Draak. Het regent dat het giet en het onweert, ik lig onder de waranda met de kap op. Mijn wagen moet ik eerstdaags afstaan. We hopen nog dat we hem mogen kopen, maar dat zal wel niet, aangezien er geen behoorlijke kinderwagen te krijgen is; wel één waar je niet mee in de regen mag lopen.

De conferentie in Ottawa is afgelopen en wij wachten in spanning wat de volgende stap zal zijn. Rome is als open stad verklaard.

27 augustus 1943 vrijdag

Het was vandaag slecht. Regen en wind wisselden elkander af, en vanavond een hevig onweer. Eén slag was zo erg dat wij het ergste vreesden voor onze buurtgenoten. Wij hoorden naderhand, dat deze (donderslag) in een tuin was ingeslagen. Ik ben bij Oma en Opa Draak geweest. Ze zijn erg gek met mij. Oma heeft pap voor mij gekookt en mij druifjes gegeven. Greet en Cor kwamen mij om bij vijven halen. Toen kwam de krant, ik kreeg mijn aardappeltjes met andijvie, heb op mijn potje gezeten en naar bed. Koning Boris van Bulgarije is ernstig ziek, hij is bij Hitler?, Viller? geweest voor een onderhoud. Berlijn is zwaar gebombardeerd. Voor de vierde week is hier geen vlees te krijgen; onze koeien gaan naar Zweden in ruil voor staal zegt men.

Greet en Cor hebben een naar incident aan het station meegemaakt. Daar sprong uit een rijdende trein een jongeman, achtervolgd door een marechaussee, deze laatste viel, de jongeman vloog over het perron. De marechaussee schreeuwde grijp hem en inderdaad hij werd gegrepen en kreeg de handboeien aan. Het zijn nare dingen.

28 augustus 1943 zaterdag

De mensen lopen allemaal al met oranje bloemen. Er is een vervoerverbod van oranje bloemen, zelfs als ze er maar enigszins op lijken. Dat is voor de verjaardag a.s. dinsdag van H.M. de Koningin. Wij mogen dan geen oranje bloemen in onze

huizen hebben, maar de meesten hebben ze toch. Het heeft de hele dag geregend en het regent nog, het is echt najaarsweer. We zijn bang dat het een vroeg najaar zal worden. Helaas, want niemand heeft zin de winter, met al de ellende die het met zich zal brengen, in te gaan.

Ik heb gedroomd en werd even wakker, nu slaap ik weer tot straks. Het is negen uur, half elf krijg ik mijn pap, want Greet, Cor en Maartje gaan brood met kanen eten. Zij hebben vet gekocht, f. 31,- een pond. Ook hebben we een paar rolfilms gekocht, zodat we wat kunnen fotograferen. Zij kostten slechts f. 3,- en dan nog door een achterdeurtje.

29 augustus 1943 zondag

Ik ben 240 gram aangekomen en ik word zeer gevaarlijk, wanneer ik op de divan lig, dan wordt er al een stoel voor gezet en opzij krijg ik een kussen, maar dan wurm ik net zo lang, totdat ik op het uiterste randje lig. Of ik draai me helemaal om, zodat ik op mijn buik lig en het weinig scheelt of ik raak tussen divan en stoel beklemd. Mijn haartjes beginnen te groeien, alleen van achteren heb ik nog een pastoorsplekje, dat blijft kaal. Ik heb niet veel zin om lang op mijn potje te zitten. Als het mij te lang duurt dan laat ik mij naar voren glijden en dan gaat mijn plasje er netjes over heen.

Het heeft de hele dag geregend en we zijn dan ook de deur niet uit geweest. Cor en Greet zijn in de keuken bezig geweest, hebben tomatenpuree gemaakt en pruimengelei voor de winter, want het ziet er droevig uit.

Koning Boris van Bulgarije is gestorven. Men beweert dat hij is doodgeschoten en dat drie kogels zijn longen hebben doorboord. De Duitsers zeggen een hartverlamming, zijn zoon is nu op de troon. In Denemarken is staat van beleg. De Duitsers hebben zelfs een marineboot van de Denen gezonken. Deze was op weg naar Zweden zegt men. Het is overal hommeles. Schiedam heeft straf en moet door de week om acht uur en zondags om zes uur binnen zijn. Daar is een Amerikaans vliegtuig geland, men heeft het Wilhelmus gezongen en de bemanning op de schouders genomen. Dit mocht natuurlijk niet. De Duitsers zijn ook boos op de Zweden, men is te vrij in de pers, dat gaat te ver. Taganich? is volgens plan ontruimd, dat hebben de Russen dus weer in bezit.

30 augustus 1943 maandag

Er is geen oranje bloempje te krijgen, overal is beslag op gelegd. Wij hebben gelukkig nog Afrikanen in de tuin en zullen deze in een vaasje zetten.

Het is slecht weer en het lijkt alsof we in het najaar zitten. We hebben helemaal geen zin in de winter.

Ik heb vandaag mijn beentje bezeerd, er zat een klein galbultje op en dat heb ik

open gemaakt aan de wagen. Eerst deed Greet er een watje op met leukoplast, toen we gingen zitten, was het er al af. Een tweede verbandje volgde, nu echter met gaas. Het was er snel af, toen werd mijn hele been verbonden en ging het verbandje om mijn voet. Toen ik in de wagen lag, was het al los, daarna heeft Greet het er maar af gehaald. Ik krijg mijn laatste voeding en dan gaan we slapen.

31 augustus 1943 dinsdag

De verjaardag van H.M. de Koningin en ook van Cor haar moeder. Wij zijn haar met ons drieën wezen feliciteren en hebben voor haar een kaas van vijf pond meegenomen. Thuis had Cor gezorgd voor oranje vuurpijlen en Afrikanen. Wij hadden een heerlijke wandeling, ik sliep toen we thuis kwamen en Greet en Cor waren erg moe.

De kinderen op straat liepen ondanks alles, met papieren mutsen en mirlitons (soort papieren toetertjes). Op de zuilen waren aanplakbiljetten aangeplakt met beschuldigingen aan de vroegere regering en ons vorstenhuis. Ik heb mijn pap gegeten en werd in de tuin gezet, waar ik lekker ging slapen.

1 september 1943 woensdag

Er is vannacht geschoten, ze zijn naar Berlijn geweest. Cor is naar de zuster van onze dokter geweest, ook een dokteres en dokter krijgt waarschijnlijk een half jaar straf in Vught, waarschijnlijk voor het helpen van Joodse mensen. Mijn neusje is een beetje ontstoken en er komt een beetje pus uit. Oom Antoon en Tante Annie zijn vanavond geweest en ze vinden me erg gegroeid.

2 september 1943 donderdag

Dokter is zojuist geweest, een plaatsvervangster voor dokter Venema, een erg jong meisje, maar wel lief. Ze heeft mijn neusje bekeken en met een lepel in mijn keeltje gekeken. Ik heb daarop een reuze keel opgezet, want ik sliep net. Vanmiddag was ik bij Tante Annie geweest, want Greet en Cor moesten even weg. Ik heb een popje gekregen van een klein kindje, een popje van celluloid. Ik heb achter elkaar vijf luiers nat gepiemeld van zenuwachtigheid, maar gelukkig ben ik weer in slaap gesukkeld, nadat ik lang was blijven snikken. Veel nieuws is er niet, de paus heeft een rede gehouden en in Rusland rukken de Russen op.

3 september 1943 vrijdag

Mijn neusje is lelijk ontstoken. Greet heeft er boorzalf (zalf van boorzuur en vaseline) in gedaan en het roofje (korstje) is er dan ook inderdaad af gevallen.

Greet zou me vanmorgen mijn pap geven en ik sloeg haar netjes de lepel met pap uit haar handen. Ik ben heerlijk natgeregend vanmorgen, mijn hele snoetje was

nat. De Engelsen zijn op Calabrië geland, dus op de vaste kust van Europa. We zijn benieuwd wat de volgende etappe zal zijn.

4 september 1943 zaterdag

Vanmorgen stond ik al heel vroeg in de tuin, al om negen uur. Cor moest offerte maken en dus was de hele familie vroeg bij de hand. Het was een schitterend mooie dag vandaag. Ik heb in mijn box in de tuin gezeten en gelegen. We zijn na het eten heerlijk gaan wandelen, hebben bij de Apollohal gezeten en theesurrogaat gedronken, met een surrogaat suikerklontje. Er was geen reuk of smaak aan. Enfin, we hebben gezeten en zijn daarna het Beatrixpark in gegaan. Ik deed alle mogelijke moeite om niet in slaap te vallen, maar eindelijk moest ik het opgeven en sukkelde ik in slaap. Straks om tien uur krijg ik mijn pap en dan maar weer kijken hoe alles loopt. Er is een grote formatie bommenwerpers naar Berlijn geweest, er werd wat geschoten vannacht, maar niet zo heel erg.

5 september 1943 zondag

Ik ben 150 gram aangekomen. Het is vandaag heerlijk zonnig weer en ik heb heerlijk inde tuin gestaan. We zijn naar mevrouw Gielen geweest en daar was onze logé Pijltje. Hij had zijn pootje gebroken en het was gespalkt. 's Middags hebben we even gerust en verder heb ik in de tuin gelegen.

6 september 1943 maandag

Morgen moet mijn wagen weg, dat is wel heel erg jammer, maar er is niets aan te doen en het ergste is, dat er geen wagen is te krijgen, of het moet er één van papier zijn. Ik doe trouw mijn plasje op mijn po en ik word een lekker dik meisje. Greet is erg moe en er komt niet veel in mijn dagboek.

Ze zijn vannacht naar München geweest en het is flink gebombardeerd.

Er is geen groente te krijgen en ook geen aardappelen. Er zijn bonnen geldig verklaard voor vlees, maar vlees is er niet.

7 september 1943 dinsdag

Mijn wagen is gehaald en ik heb in mijn ledikantje buiten gelegen. De slaapkamer wordt schoon gemaakt en het is een vreselijke herrie. Plukkie loopt als een dolle heen en weer. Ik heb lekker geslapen. Af en toe dreigde het te gaan regenen, maar gelukkig was dat niet het geval, want alles stond buiten.

Er zijn weer geen groenten en de mensen krijgen voor drie personen één ons vlees. Het is alles hopeloos.

Mijn haartjes groeien lekker en ik zie nog heerlijk bruin.

8 september 1943 woensdag

Italië heeft gecapituleerd, dat is het grote nieuws van vandaag. Iedereen is blij en de mensen feliciteren elkaar op straat. Wat daarvan de gevolgen zullen zijn?

Ik kan klikken met mijn vingers, als ze het voor doen dan doe ik dat na, dan wordt er vreselijk om gelachen. Ik heb in de box buiten gelegen, het was heerlijk weer.

Ik begin te huilen en Greet moet mij halen voor mijn laatste voeding.

9 september 1943 donderdag

Vandaag was Greet jarig en zij had een buitengewone verjaardag. Italië heeft gecapituleerd en nog wel op de derde september, dus een week hadden beide mogelijkheden onderhandelingen aangeknoopt. De Duitse instanties schrijven over het verraad van Italië. Men is er vol van.

10 september 1943 vrijdag

De kranten staan vol met het grote nieuws. De Italianen worden uitgemaakt voor laffe verraders, Mussolini is een gevangene en de Engelsen rukken op. Men heeft opdracht gegeven aan de Italiaanse vloot om aan geallieerde havens te landen; of dit zal lukken is nog de vraag. De Russen maken grote vorderingen. In onze stad, bij de Boerhave kliniek verrijzen grote bunkers. Het volk is zenuwachtig.

Ik begin ta, ta, te zeggen. Ik kan heerlijk eten en Greet moet Plukkie niet te vlug van mijn bordje laten snoepen, want dan protesteer ik. Oma van Hinte speelt met me en ik schater. Mijn plasje heb ik over de po heen gedaan, dan schuif ik met kussen en al naar voren en dan gaat het er overheen.

De mensen klagen steen en been, er is geen groente en geen vlees.

11 september 1943 zaterdag

Ik heb in mijn ledikantje buiten gestaan, we zijn bezig om een andere wagen te krijgen, het lukt niet erg.

Er is geen vlees te krijgen en de groente is schaars. Tante Annie en Oom Antoon zijn vanavond geweest en het is nogal laat geworden met mijn pap. We gaan allemaal vlug naar bed.

12 september 1943 zondag

Ik ben 90 gram aangekomen, dat is niet zoveel, maar dat hoeft ook niet. Ik weeg nu 17 pond 40 gram. Ik heb de hele dag in mijn ledikantje in de tuin gestaan, het was pracht weer. Greet, Cor en Oma hebben in de tuin koffie gedronken. Plukkie heeft onder mijn ledikantje met mijn voetjes gespeeld. Mijn haartjes groeien snel, ik heb alleen van achteren nog een kaal plekje. Cor legt iedere morgen een krul in mijn haar, een watergolf noemt ze dat.

Oma heeft met me gespeeld en ook Oma Draak heeft met me gespeeld, zodat ik schaterde.

De Italiaanse vloot is in Engelse handen over gegaan. Vandaag zijn er heel veel Amerikaanse vliegtuigen over gekomen.

De lui hier hebben vandaag lekker gegeten, een kippetje à f. 15,-, een pond champions à f. 5,-. Het was werkelijk heerlijk, morgen krijg ik ook een klein beetje kip door mijn eten.

13 september 1943 maandag

Het was een ontzettend benauwende dag vandaag. De warmte was gewoon ondraaglijk. Ik lag in mijn ledikantje in de tuin, eerst had ik mijn wollen pull-over-tje nog aan. Cor heeft dit gauw uitgetrokken en zo lag ik heerlijk in het zonnetje. Vanmiddag begon ik plotseling te huilen, ik krijg last van mijn tandjes, want ik doe niets anders dan op mijn onderlip zuigen.

De Telegraaf schrijft dat Mussolini door de Duitsers is bevrijd, door parachutisten. Het is precies een klucht, die zich op het ogenblik in Italië afspeelt.

14 september 1943 dinsdag

Ik begin te praten. Ik heb al een paar maal ta ta gezegd, en iedere keer als er mensen kwamen, moest ik het over doen. Ik zei het zelfs tegen Plukkie. Ta, ta Plukkie. Ja, het klonk natuurlijk nog niet zo best, want Plukkie is een moeilijk woord, maar het was voor Greet en Cor toch duidelijk te verstaan. Ik ben een zonnige baby. Wanneer Tante Annie Fr...? hier is, dan zegt ze, ik zie het kindje nooit anders dan vrolijk en inderdaad ik ben ook vrolijk. Ik lach en keuvel en speel, alleen mijn eten moet op tijd klaar zijn en dat is het in de meeste gevallen. Och zegt Oma Draak dan, het kan ook niet anders, zo'n verzorging als dat kindje heeft, zij moet ook wel vrolijk zijn. Ik zie nog heerlijk bruin, sta, wanneer het enigszins kan, met mijn ledikant in de tuin. Mijn haartjes groeien, ik ben niet zo hoogblond meer, maar toch donkerblond, ik heb schattige blauwe ogen en ik kan heel, heel lief naar Greet en Cor kijken.

Gisteren was er eigen gebakken brood en Greet kwam met een besmeerd sneetje binnen, liet het mij zien, ik had net een biscuitje en mijn druifjes op. Ik greep ernaar en bracht het met mijn kleine bevende knuistjes naar mijn mond, zij kon het haast niet meer los krijgen. Toen kreeg ik een korstje en Greet nam de rest, maar wat ik daar van gesmuld heb, dat is niet te beschrijven.

Er zijn diverse proclamaties van Mussolini. Hij heeft zelfs van Italië een republiek gemaakt, dus de koning ontzet (afgezet). De koning en Badoglio zijn in werkelijkheid op de vlucht, waarschijnlijk naar Sicilië. De Duitsers hebben Rome en Vaticaanstad bezet. Rome zendt nu alleen uit in het Duits. Vaticaanstad mag niet uitzenden.

In Rusland maken ze vorderingen met snelle schreden en het gaat alles toch lang nog niet hard genoeg.

15 september 1943 woensdag

Ik kon vandaag niet buiten staan, er was verbazend veel wind en het regende af en toe. Cor, die griepig is, moest er toch door aangezien ze een afspraak had. Ik zou eerst bij Oma Draak geweest zijn, want Cor en Greet moesten passen, dit is echter niet door gegaan en dus had ik vandaag huisarrest.

De Duitsers maken vorderingen schrijft de krant en de Amerikanen worden in Italië terug gedreven. Wij hoorden vandaag dat er in Hilversum 1200 Duitse kindertjes geboren zijn.

16 september 1943 donderdag

Ik zeg nog steeds ta, ta. Ik had vandaag wat last van pijn in mijn buikje, ik heb daarna ook wat diarree gehad. Toen het over was, was ik weer vrolijk en lag te trappelen als een klein paardje. Ik heb vandaag weer buiten gestaan; het was weer beter weer. Wel iets frisser en ook beginnen de blaadjes al van de bomen te vallen. Greet en Cor hebben antraciet bijgekocht f. 12,- een H.L. (hectoliter). Ook hebben we slaolie besteld, een bus van vijf liter f. 250,-. Ja, ja, het is tegenwoordig maar geld uitgeven of het niets is. Enfin, daar zal wel eens een einde aan komen en dan gaan we weer aan het opbouwen.

17 september 1943 vrijdag

Ik heb vreselijk gehuild vanavond, wat mij scheelde weet ik niet, maar Greet en Cor werden er wanhopig van. Eerst dachten ze mijn tandjes, maar er was niets te zien en ook niets te voelen, dan mijn buikje, maar het was maar gissen. Cor belde om elf uur de dokter op en vroeg of ik een kwart saridonnetje (soort aspirine) mocht. Het mocht, het is ook zo jammer dat we nu net een andere dokter moeten hebben. Om twaalf uur hilde ik nog, maar daarna begon een lichte verdoving in te treden en ik sukkelde in slaap.

18 september 1943 zaterdag

Vannacht om half vier was ik weer wakker, huilen geen gebrek. Ik kreeg warme melk, venkelwater, maar dit alles hielp niet. Ik bleef maar hard huilen, toen ten einde raad, kreeg ik weer een kwart saridonnetje en ik sukkelde weer in slaap en ook Cor en Greet. 's Morgens om half negen stonden we op, we waren erg laat vanwege het nachtelijk drama. Ik was erg kalm, maar wel een beetje pips, ik kreeg mijn pap en ging naar de slaapkamer, nadat ik dus in mijn badje was geweest en weldra sliep ik weer als een roos. 's Middags begon ik weer hard te brullen, wat

te doen, was het pijn, of wat was het. Enfin, om kort te gaan, ik kreeg weer een kwart saridonnetje, tussen twee haakjes, deze zijn absoluut onschadelijk. Ik heb toen wat gespeeld en viel in slaap.

19 september 1943 zondag

Ik ben 1 ons aangekomen, het is niet zo veel, maar het is genoeg. Ik heb lekker in de tuin gestaan. Het was prachtig warm weer. Greet en Cor hebben koffie buiten gedronken. Het was een echte warme najaarsdag en alles bloeit nog in de tuin, zelfs de lupine, die in de verdrukking had gezeten, staat nu in volle bloei. Er hangen nog twee peren aan de boom, maar we denken dat ze niet rijp worden. Ik ben wel weer lastig geweest.

20 september 1943 maandag

O, O wat ben ik weer te keer gegaan, ik heb zelfs een tik op mijn bips gehad en moest naar bed want tandjes krijg ik nog niet; ik ben in die paar dagen verwend en nu wil ik in handen zijn. Toen Greet en Cor dat door hadden kreeg ik een tik op mijn bips en moest naar bed, dat was de enige manier om mij tot rede te brengen. Koekjes en alles wat ik kreeg, smet ik weg. In bed viel ik in slaap en toen ik wakker werd, was ik erg lief en keek een klein beetje schuldig, ik kreeg mijn pap en kon op mijn stoeltje zitten.

Churchill is weer in Engeland gearriveerd. In Italië is het een gekkenboel. Mussolini heeft de republiek uitgeroepen en heeft het bewind weer over genomen. Badaglio is bij de geallieerden en de Italiaanse vloot is in geallieerde havens.

21 september 1943 dinsdag

Vandaag de eerste herfst dag en het is ook ineens veel kouder. Ik ben dik ingepakt en sta in de tuin. Het is wel droog. Ik ben nog steeds een beetje van streek, gauw kwaad enz. Biscuitjes wil ik niet meer, die vervelen me, ik heb liever een korst eigen gebakken brood, die krijg ik dan ook iedere keer. Greet en Cor houden me een klein beetje kort, aangezien ik anders weer de hele hand neem en dat gaat niet.

22 september 1943 woensdag

Het was in het begin mooi weer, ik stond in mijn ledikantje buiten en plotseling begon het te gieten, mijn snoetje was drijfnat en ik kwam meteen naar binnen. Toen heb ik met kegels gespeeld en ben in slaap gesukkeld.

Men zegt dat Napels brandt en dat er cholera is uitgebroken. In Rusland gaat het buitengewoon snel, daar is maar steeds fanfaremuziek vanwege de aftocht van de Duitsers. Het is daar een onhoudbare toestand.

23 september 1943 donderdag

Ik heb vandaag gelukkig weer een wagen gekregen, van kleine Jan uit Bussum; hij heeft mijn sportkarretje en ik zijn wagen. We hebben lekker even gewandeld, vanavond na het eten en ik was net een koninginnetje. Toen wij thuis kwamen heb ik heerlijk gegeten, een plasje gedaan op de po en daarna naar mijn bedje.

24 september 1943 vrijdag

We zijn heel vroeg naar bed gegaan, nadat ik pap had gehad. Ik ging naar bed omdat Cor zich helemaal niet prettig voelde. Om kwart over negen lagen ook Cor en Greet in bed. Cor heeft over gegeven en heeft zware hoofdpijn.

De Duitsers vliegen 's nachts verschrikkelijk laag over de huizen. Er zijn weer diverse Hollandse jongelieden ter dood veroordeeld en het vonnis is al voltrokken.

We zijn even wezen wandelen vanmiddag, en hebben even boter gehaald. f. 22,- een pond. De mensen vinden mij een wolk. En ik geniet in de wagen.

25 september 1943 zaterdag

Het heeft vandaag veel geregend en toch heb ik buiten gestaan in de wagen en ik heb lekker geslapen ook. Tante Gonnie en Oom Wim zijn geweest en ze vonden mijn kleur en mijn ogen stout en gezond. Ik heb geschaterd toen ze met me speelden.

Smolensk is in handen van de Russen, daar gaat het zo hard. Duitsland is weer gebombardeerd. In Italië woedt een hevige strijd.. Hoe lang deze gigantische strijd toch zal duren?

Er is weer geen vlees te krijgen, alleen in bussen. Wij hebben vandaag paling f. 5.50 p.p. Voor morgen hebben we ook vis en gerookte paling, baars à f. 2,- p.p. Morgen gaan we als het goed weer is naar Tante Hennie.

26 september 1943 zondag

Ik weeg bijna 18 pond, maar ik ben ook ca 6 cm langer dan een normaal kind. Mijn eetlust is dan ook formidabel. Ik schreeuw wanneer mijn bordje leeg is en ik heb graag een korst brood, want Greet en Cor laten altijd brood bakken. We zijn heerlijk wezen wandelen. Het heeft wel wat geregend vandaag, maar tussen de buitjes door, was het vrij goed.

27 september 1943 maandag

We zijn naar de Leidsegracht geweest, het was prachtig weer toen wij weggingen, maar toen we terug gingen werden wij overvallen door een stortbui. Het bleef regenen totdat we thuis waren, toen werd het droog en werd ik in de tuin gezet.

Ik heb heerlijk bruine boontjes met zoete appeltjes gegeten en pap toe. Dat was al klaar voordat we weggingen. Om half acht lag ik in bed.

28 september 1943 dinsdag

Vannacht ben ik wel wat onrustig geweest, een paar keer wakker. Cor is er voor mij uit geweest. Het heeft gegoten de hele dag en het was verschrikkelijk koud. Iedereen bibberde. Ik heb eerst even buiten gestaan, maar het was zo guur, dat ze me binnen haalden. Het was een echte herfst dag, storm en regen. Maar binnen brandde de haard heerlijk en heb ik lekker op de divan gelegen en heb ik in mijn stoeltje gezeten.

29 september 1943 woensdag

Vandaag was Opa Hennekam jarig en zijn wij naar de Leidsegracht geweest. Jantje van Tante Fannie? was er ook en heeft bij mij in de wagen gezeten. Ja, het was eigenlijk zijn wagen en hij kon niet verdragen, dat ik er in zat en ik begon te brommen dat hij bij mij kwam zitten. Hij lacht altijd en ik kijk steeds boos. Ik heb een halve eierkoek gegeten bij Oma en dat vond ik erg lekker. Het was prachtig zonnig weer en over tweeën waren wij thuis; toen heb ik gegeten en werd in de tuin gezet. Ik heb nog geen tandjes en ik krijg ook geen krullen. 's Morgens als het nat is dan krult mijn haar, maar is het droog dan is het weer stijl.

Vannacht zijn er weer razzia's gehouden op Joodse mensen, zelfs van de Joodse Raad zijn ze meegenomen. Prof Echen? en Asscher en ook onze kleine Lientje is weer gehaald met haar moeder en zal waarschijnlijk niet meer terugkeren. De burens moeten tekenen dat er niets uit de Joodse woningen gehaald mag worden. Alle mensen waren onder de indruk vanmorgen, toen de trams weer vol geladen werden.

Voortaan mogen bruidsparen maar van één paard gebruik maken voor de koets en maar van twee volgrijtuigen.

30 september 1943 donderdag

Ik word een klein driftkopje. Een biscuitje wil ik niet, dat smijt ik over de grond. Ik heb ontzettend gedrensd en ik werd heel erg driftig. Ik kreeg van Greet een paar tikjes op mijn bips. Dat heeft in ieder geval geholpen. Cor had een paar lekkere tomaten voor me klaar gemaakt en naderhand wat druifjes met een biscuitje, maar ik had hieraan niet genoeg en het was toch maar een tussenvoedinkje. Op laatst werd het te bar, met het bekende gevolg. Toch ben ik een kleine dot en ik zwaai al met mijn handje en zeg ta, ta.

Het afweergeschut is hier gisteren ook weer terug gekomen.

1 oktober 1943 vrijdag

Vandaag hebben we gelachen. Cor kreeg vandaag enig beeldhouwwerk. Daar was een meisjeskopje bij, op ware grootte en dat kind keek zo strak, dat wanneer ik er naar keek, ik luid begon te gillen. Eerst wisten Cor en Greet niet hoe of ze het hadden, maar naderhand hebben we er smakelijk om gelachen. Ik heb vanmiddag gesmuld in een paar korsten brood met boter.

2 oktober 1943 zaterdag

Vannacht hebben ze gevlogen en geschoten. Er gingen heel wat vliegtuigen over. Gisteren zijn er 19 Nederlandse jongens gefusilleerd, waaronder diverse jongelui die wij kennen. Dan schreit je hart. Diverse mensen hebben mij gezien en bewonderd.

Ik word een echt bulletje en ik zit al recht op in mijn kinderstoeltje; ik heb een heel recht ruggetje en mijn vlees zit er heel vast op. Daarbij heb ik lekkere blozende wangen en ik kan een geweldige keel opzetten. Ik heb de hele dag buiten onder de waranda gelegen, aangezien het steeds regende. Het was overigens lekker zacht weer. Morgen komt Oom Chris en als het goed weer is, dan wandelen we naar Tante Hennie.

3 oktober 1943 zondag

Ik ben niets aangekomen. Vanmorgen kregen we, nadat er al een hele tijd vliegtuigen waren over gevlogen, luchtalarm en plotseling werd er hevig geschoten. Eerst gingen de mensen naar buiten en toen het plotseling zo dichtbij was en er scherven rondvlogen, ging men plotseling naar binnen. Er was een formatie van 50 Amerikaanse toestellen. Een Duits vliegtuig werd neergeschoten en de piloot wist zich door middel van een parachute te redden. Schiphol werd getroffen. Oom Chris, die hier logeerde, ging eerst kijken, maar naderhand werd hij erg angstig. De dijk op Schiphol werd getroffen, maar snel hersteld.

Ik stond in de tuin en werd vlug naar binnen gehaald, alsmede Plukkie, die in de tuin aan het spelen was.

We zijn vanmiddag naar Tante Hennie gaan wandelen en al die tijd heb ik recht-op gezeten, ook op de terugtocht.. Ik raak niet uitgekeken en ik vind wandelen heerlijk. Cor was vooruit naar huis gegaan en had inmiddels mijn pap in orde gemaakt, zo kon ik dus meteen aanvallen.

4 oktober 1943 maandag

Het is een vreselijk drukke dag geweest. Oom Chris, Dientje en Marty, hebben allemaal hier gegeten. Zij moesten met de trein van zes uur terug. Oom Chris was gek met mij en was steeds met mij aan het spelen. Ik heb een formidabele

eetlust en ik ben gek op een korst met boter. Mijn tomaten met druifjes lustte ik niet vandaag, wat het was weet ik niet, maar ik kon ze niet door mijn keel krijgen. Er zijn vannacht ontzettend veel Duitse vliegtuigen over gevlogen. Wij konden er hier niet van slapen, want ze vlogen zo laag en maakten zo'n leven, dat we uren wakker hebben gelegen.

5 oktober 1943 dinsdag

We zijn, of liever gezegd Cor en Greet zijn vandaag naar een huis wezen kijken in de Memlingstraat. Of ze het krijgen is een vraag, maar in ieder geval zou ik dan ook een eigen kamertje hebben; maar ja, er zijn tegenwoordig voor een huis zoveel gegadigden, dat het wel een wonder zal zijn.

Tante Annie is geweest en ik heb een vol bord pap op, ze stond er verbaasd van, wat ik kon opeten. Daarna werd ik in mijn bedje gelegd en nu slaap ik heerlijk.

6 oktober 1943 woensdag

Er is een tamelijk frisse wind, toch sta ik in de tuin. Ik heb eerst rechtop gezeten, toen werd ik jengelig en viel niet in slaap. Ik zit op mijn stoeltje al kaarsrecht en zonder kussentje. Cor had mij vanmiddag op de grond gelegd, dat wil zeggen op mijn zeiltje, met een lakentje er over heen. Ik begon toen te kruipen, maar achteruit, dat is waarschijnlijk modern, alles kruipt achteruit.

7 oktober 1943 donderdag

Vandaag waren mijn Oma en Opa Draak 40 jaar getrouwd. Ik heb bloemen gestuurd, Greet en Cor ook. Daarna gingen wij feliciteren. Ik werd op de divan gelegd en door iedereen bewonderd. Ik was dan ook erg lief en uitdagend. Opa pakte ik bij zijn neus en bij zijn snor. Ik kreeg van Cor een stukje cake en een lepeltje echte koffie, dat vond ik heerlijk. Om twaalf uur gingen we naar huis, ik kreeg mijn eten en ging een tukje maken.

8 oktober 1943 vrijdag

We zijn vandaag wezen wandelen. Het was schitterend mooi weer. Eerst naar de Van Baerlestraat, toen naar huis; daarna naar de Apollolaan, we hebben namelijk een nieuw huis in de Memlingstraat. Cor had de voorhand (kreeg de voorkeur) omdat ze de huiseigenaar aan 20 rollen behang kon helpen; zo hebben we gelukkig met ons huis geboft. Het kijkt uit op de Apollolaan. Wij gingen Cor en Oma Draak halen, weer naar huis, want we zouden een kopje thee drinken. Daarna zouden we weer uit. Op de Noorder Amstellaan kregen we luchtalarm en gingen op een holletje naar huis. Het alarm duurde een vol uur, daarna gingen we weer uit. Toen we thuis kwamen kreeg ik mijn pap en naar bed en ik heb heerlijk geslapen.

9 oktober 1943 zaterdag

Vannacht zijn er veel vliegtuigen over geweest, er werd geschoten en er kwam een ontplofte granaat met een fluitend geluid naar beneden. Cor en Greet lagen stijf van schrik in bed en stonden dan ook op. Er waren meerdere mensen op, want overal zag men door kieren van slecht verduisterde gordijnen, licht. Het was weer prachtig weer vandaag en ik heb de hele dag in de tuin gestaan.

10 oktober 1943 zondag

Ik weeg 19 pond. Vandaag ben ik bij mijn Oma Draak geweest. Cor en Greet zijn naar de overkant van het IJ bij Gonnie eten. Greet en Cor hebben het gebombardeerde gebied gezien en ook de camouflage van de Fokker fabrieken. Deze camouflage bestaat helemaal uit bergen en er is een heel dorp van rieten huisjes, beschilderd met een rood dak en ramen. Er zijn zelfs boompjes, ook niet echt en trottoirs aangebracht. Ondanks deze mooie camouflage is het toch gebombardeerd en liggen de Fokker fabrieken stil. Het Amerikaanse bombardement is verschrikkelijk geweest en er liggen heel wat huizen in puin. Cor en Greet hadden zo vijf kwartier gewandeld en zijn toen bij Gonnie aangekomen, alwaar heel snel het luchtalarm ging. Dat was nu niet bepaald gezellig. Er werd flink geschoten en ook hier bij mijn Oma in Zuid was luchtalarm en werd geschoten. Om half zeven waren wij thuis, ik heb toen lekker gegeten en werd naar mijn bedje gebracht.

11 oktober 1943 maandag

Het is prachtig herfstweer en ik heb de hele dag in de tuin gestaan. Ik heb ook weer op de grond mogen kruipen en ga dan ook lekker achteruit, soms lig ik al met mijn bips onder de bank. Ik gooi mij om alsof dat mijn dagelijks werk is en zit kaarsrecht in mijn stoeltje. Ik krijg een eigenwijs snoetje en mijn haar groeit als kool, krullen heb ik niet, al doet Cor ook haar best om er iedere morgen één in te leggen. Ik heb korte dikke beentjes en probeer ze niet te gebruiken, staan wil ik niet, ik laat me dan hangen.

12 oktober 1943 dinsdag

Het weer wordt iets minder, het was eerst zonnig, maar er kwam een flinke mist opzetten; eerst heb ik buiten gestaan, maar 's middags moest ik binnen blijven, toen heb ik wat op de grond gekropen.

13 oktober 1943 woensdag

Cor heeft mij gewassen vanmorgen, want Greet had spit in haar rug. Ook heeft Cor mij gevoed. Je kunt merken dat Greet dat altijd doet, want Cor heeft niet

zo'n routine. We beginnen hier al zo'n beetje te rommelen en op te ruimen. 1 November gaan we over. We hebben een verhuisvergunning gekregen. De meesten krijgen die niet, maar een relatie zegt tegenwoordig veel.

Ik eet iedere dag een rauwe geraspte appel en dat vind ik heerlijk. Ook heb ik vandaag drie biscuitjes opgegeten.

14 oktober 1943 donderdag

Ik ben vandaag ingeënt. Dokter vond mij ook niet te dik. Er waren hier kennissen van ons, die dat dachten. Ze heeft me helemaal onderzocht, alles was piekfijn in orde, alleen krijg ik 's morgens geen pap meer, maar een sneetje brood geweekt in melk.

Greet hield me vast terwijl dokter me een paar krabbeltjes over mijn schouder gaf. Even kikte ik, maar werd direct afgeleid door de mooie nikkelen dop van een flesje van de dokter. Dokter vertelde nog dat ze onze eigen dokter Venema op klompen in Vught had zien lopen.

Italië heeft de oorlog aan Duitsland verklaard en Portugal heeft de Azoren eilanden in bruikleen aan de geallieerden afgestaan. De Amerikanen en Engelsen rukken op in Italië en de Russen heroveren steeds terrein. Er worden aan weerskanten heel wat vliegtuigen naar beneden geschoten.

15 oktober 1943 vrijdag

De mist die enkele dagen boven de stad hing is opgetrokken en we gaan vanmiddag wandelen. Tante Hennie heeft ons even met het werk geholpen. Greet heeft gauw al mijn luiers buiten gehangen, want de laatste dagen was er steeds mist geweest, dus geen droog weer. We stonden juist op het punt van uitgaan toen we luchtalarm kregen. We hadden alledrie de pé in, mooi weer en al een paar dagen thuis geweest en nu we weg konden dat akelige luchtalarm, enfin na een kwartier konden we gaan. We hebben heerlijk gewandeld en op de terugweg ben ik in slaap gesukkeld.

16 oktober 1943 zaterdag

Ik heb gisteren van Cor en Greet een hobbelpaard gekregen, ik vond het erg leuk. Ze zetten me helemaal in de kussens en het paard krijgt een doek om zijn kop, aangezien ik mij steeds stootte, maar ik liet mij steeds achterover vallen en had dan de grootste schik. Van mijn pokkies (pokkeninenting) heb ik nog geen last. Ik kruip als een rat langs de grond en Cor en Greet hebben geen ogen genoeg om op mij te letten. Vandaag hadden we twee keer luchtalarm, maar we hebben niets gehoord.

17 oktober 1943 zondag

Ik ben voor het eerst eens afgevallen. Het komt zeker van mijn sneetje brood 's morgens. Enfin, ik ben nog dik genoeg. We zijn vanmorgen ons buurjongetje Karel Slaghekke wezen bezoeken. We hebben daar echte koffie gedronken en heerlijke gebakjes gegeten en ik kreeg echte boterkoekjes. Van Greet kreeg ik wat mokka van het gebakje, dat vond ik verrukkelijk. Eerst zouden we nog wat gaan wandelen, maar Cor had pijn in haar been en dus heb ik in de tuin heerlijk geslapen.

18 oktober 1943 maandag

Vanmorgen zijn we ontzettend geschrokken, er kwamen rechercheurs van politie en nog wel om mij. Ze hebben me van alle kanten bekeken, ik babbelde maar door en heb vriendelijk gelachen; dat nam niet weg dat Cor en Greet schrokken. Enfin, het zal wel in het reine komen. Mijn pokkies komen een beetje op, ondanks dat heb ik mijn formidabele eetlust gehouden. Ik had tegen zes uur een vreselijke slaap en viel onder het eten steeds in slaap. Greet heeft me gauw naar bed gebracht en ondanks dat er vliegtuigen over vliegen en er flink wordt geschoten, slaap ik heerlijk door.

19 oktober 1943 dinsdag

Ik ben erg lastig en er is een heel klein puntje van een tandje te voelen. Ik doe niets dan drenzen, we worden er alledrie moe van. Ik heb weer een kwart saridonnetje gehad en nadat we dit met veel moeite, suiker en melk naar binnen hadden gekregen, viel ik in slaap. De hele nacht was ik jengelig. Cor en Greet zijn beiden voor me op geweest. Tegen de morgen viel ik weer in een onrustige slaap. Ik zit nu helemaal alleen rechtop. Er moet wel op me gelet worden, want anders val ik om.

20 oktober 1943 woensdag

Weer een beetje jengelen, van de tuin op de divan en van de divan in bed en van het bed weer op de arm of op de schoot, maar in orde is het niet. Ik zie ook een beetje pips. Mijn pokkies staan erg vurig en er is heel weinig nieuws.

Er is een conferentie in Rusland begonnen.

Eden en Molotov, hier hangt heel veel van af en wij wachten maar. Ik heb helemaal vergeten te vertellen dat wij maandag een meisje hebben gekregen. Zij neemt Greet een heleboel werk uit handen.

21 oktober 1943 donderdag

Vandaag is de dokter geweest, ze heeft mijn pokken bekeken en deze zijn goed opgekomen. Dat ik zo hangerig ben is in hoofdzaak van de pokken. Mijn tandjes spelen geen rol, toch zegt Greet dat er een puntje uitsteekt. Wij hopen maar dat

ze nu allemaal tegelijk komen. Ik heb lekker in de tuin gestaan. Het was heerlijk zonnig weer.

22 oktober 1943 vrijdag

Mijn tandje schiet niet erg op, toch zit het mij in de weg. Ik ben een kleine dictator. Ik regeer hier de hele boel, tenminste ik doe er mijn best voor. Cor is al danig aan het rommelen, het hele kantoor ligt overhoop. Ik ben nog wel wat hangerig en zeurderig, maar de grootste last is achter de rug.

23 oktober 1943 zaterdag

Vanmorgen waren er luchtgevechten. Cor was net even weg. Gelukkig heeft het niet lang geduurd. Ik heb in de tuin gestaan vandaag.

24 oktober 1943 zondag

Ik ben weer anderhalf ons afgefallen, het kan ook haast niet anders, want ik ben ziek geweest. We zijn wezen wandelen vandaag, naar ons nieuwe huis in de Memlingstraat. Het was een prachtig dag weer. Ongeveer bij ons nieuwe huis kregen we luchtalarm en daar begon het. Zwermen vliegtuigen waren in de lucht, toen begon men te schieten, het was een leven als een oordeel. Greet en Cor tilden mij met wagen en al in een stoep (portiek?). Zo hebben we gewacht, totdat de Duitse jagers kwamen, toen waren de Amerikanen verdwenen en kregen we snel veilig. Ons huis was leeg en we hebben gauw bij de oude bewoners de sleutels gehaald, want wanneer men een leeg huis ziet, dan wordt er direct beslag op gelegd, ook al is het verhuurd. We zijn toen kalm teruggewandeld, ik kreeg mijn pap en nadat we nog wat gestoeid hadden ging ik naar bed.

25 oktober 1943 maandag

We zijn weer even naar het nieuwe huis geweest. Cor heeft er vanmorgen gordijnen opgehangen. Het was weer heerlijk weer, we waren allemaal erg moe, ik ben de hele dag huilerig en jengelig geweest; alleen als ik uit ben dan hoor je me niet. Ik kijk maar rond, er is zoveel te zien in mijn nieuwe wereldje. Paarden en auto's en dan de vliegtuigen die zo laag vliegen, dat je ze haast kunt pakken.

26 oktober 1943 dinsdag

We zijn weer wezen wandelen, dat wil zeggen Cor tegemoet gegaan naar het nieuwe huis. Er wordt behangen enz. Behang hadden we gelukkig zelf, want dat is niet meer te krijgen. Toen ik thuis kwam heb ik lekker even in mijn bedje geslapen. Daarna gegeten en naar bed.

(NB: Vermoedelijk is er in de verhuistijd geen verslag gedaan)

8 november 1943 maandag

We zitten in de Memlingstraat en zijn eindelijk een klein beetje op orde, het was een hele drukte. Ik ben een paar dagen bij Tante Annie geweest dat wil zeggen overdag, want 's nachts moest ik thuis zijn, Cor wilde niet zonder mij. Het is een heel mooi huis, een grote salon met een vaste boekenkast, een grote eetkamer, boven vier kamers. Ik heb ook een eigen kamertje met een rand van bokken en schapen. Ik ben nog niet gewogen. Ik heb bijna twee tandjes. De roofjes van mijn pokkies zijn er afgevallen en ik heb vandaag een vlo gehad, die me alle mogelijke bulten heeft bezorgd. Ik ben nog steeds een echte smulpaap. In de Scheldestraat hebben wij een boete gekregen, aangezien het licht was blijven branden en wij niet goed verduisterd waren. Er is hier een agent geweest, ja, één van de oude garde. Hij heeft gedaan wat hij kon om ons te verzachten (verontschuldigen, vrij te pleiten). We wachten nu maar af of het licht 14 dagen afgesneden zal worden. De Krim is door de Russen bezet en Kiëf is heroverd. Ze zijn nog 45 km van de Poolse grens. Toch gebeurt er niets bijzonders. Men zegt: het Vaticaan is gebombardeerd, men zegt: in Oostenrijk is een revolutie uitgebroken, men zegt: in Rome is een Jodenvervolging begonnen en men zegt dat de koning van Italië moet aftreden, dat zijn zoon Umberto ook niet aan het bewind mag komen, maar wel de kleinzoon. Er is overal gisting. Er zijn verleden week 2000 vliegtuigen naar Duitsland geweest en de Keulse Dom moet heel zwaar beschadigd zijn.

Ik probeer nog niet om te staan, ook heb ik niet veel interesse om te kruipen. Ik zit wel rechtop in mijn stoeltje en op de grond of in mijn box, maar verder durf ik nog niet veel te ondernemen. Als ik een kopje zie, wil ik drinken en als ik mijn bordje zie dan krijg ik een rood hoofd en begin heel zwaar te kreunen. Op heren ben ik gek, dames laten mij koud op een enkele uitzondering na. Ik hoop dat wij morgen even gaan wandelen, alhoewel het weer slecht wordt, damp, regen en koude.

9 november 1943 dinsdag

Tante Hennie was jarig vandaag en Greet is daar vandaag naar toe geweest. We zijn vanmiddag wezen wandelen, Greet en ik. Het was tamelijk dampig en we hebben het maar niet zo lang gemaakt. Ik heb erg veel last van galbultjes en dat jeukt geweldig. Plukkie is vanmorgen op de schutting geklommen en hij kwam terecht bij de huishoudster van de stadscommandant. Zij is trouwens een Hollandse en wel aardig. Dikkie begint ook te wennen, maar ons kleine beest kunnen we niet te pakken krijgen en deze is dus nog steeds in het oude huis. Het is wel een beetje akelig te weten dat hij onverzorgd is. Ons huis is nog lang niet op orde, maar successievelijk komt het wel terecht. Wij zitten hier vlak bij de groene politie en de hele dag rijdt hier de overvalwagen.

10 november 1943 woensdag

Vandaag hebben we luchtalarm gehad en er werd flink geschoten. Mijn kamertje is nog niet op orde, maar het wordt wel snoezig; ik krijg roze gordijntjes van wat om mijn ledikantje heeft gezeten. Ik begin hoe langer hoe meer te eten. 's Morgens twee sneetjes brood, 's middags middageten, zuurkool of andijvie, ik eet alles en vind alles heerlijk, behalve worteltjes en die zijn net zo goed voor mij. Trouwens, ik moet ze eten, maar zuurkool vind ik heerlijk, vooral als er een stukje spek in zit. Ja, dat is wel een weelde, want spek kost f. 33,- een pond, maar Greet en Cor kopen zoets nog wel eens. We hebben ook een ham, maar die is haast op. Ik krijg wel eens een heel klein stukje spek ervan en dat vind ik dol. 's Middags eet ik een hele portie geraspte appel en dan huil ik wanneer hij op is. Mijn tandjes van onderen beginnen door te komen, maar het gaat heel langzaam; mijn haartjes beginnen hard te groeien. Cor legt er iedere morgen een krul in. Iedereen vindt mij een dikkerdje, maar de dokter heeft gezegd dat ik niet te dik ben. Wij hebben dokter Sajat-Venema in Vught een pakje gezonden. Volgende week gaat er weer een pakje naar Westerbork, ook één naar Lientje. Het weer is slecht geworden, echt najaarsweer.

11 november 1943 donderdag

Dit was een beroemde datum. Napoleon heeft toen zijn veldslag verloren en op deze dag is de wapenstilstand in 1918 met Duitsland getekend. Het weer is ontzettend slecht, het regent en het waait.

Er waren vandaag Engelse vliegers, waarschijnlijk weer op Schiphol. Verleden week waren ze er ook geweest en naar men zegt zijn er toen heel wat slachtoffers gevallen. Er werd flink geschoten, één van de vliegers kwam zo laag, dat je haast de piloten kon zien. Men kon hen niet raken. Het afweergeschut was nog te hoog. Hij snorde voor ons langs, wij konden alles heel goed zien.

12 november 1943 vrijdag

Vandaag bar slecht weer. Regen en wind wisselen elkander af. Ik heb op de grond in de box gezeten. En naderhand op het persje in de salon. Daar was een heerlijk zonnetje en als het zonnetje weg ging, dan riep ik maar eh, eh. Ik heb een hele beschuit opgegeten en ik heb vandaag wel vier bolusjes gebakken. Dikkie heeft vandaag de kuiten genomen, maar hij is toch terug gekomen. Om acht uur lag ik pas in bed vanavond, maar ik slaap 's morgens ook tot acht uur. Gisteren tot half negen; Greet werd toen ongerust en Cor moest mij halen.

13 november 1943 zaterdag

Vanmorgen was het weer iets beter. De zon scheen. Cor was vroeg de deur uit en

Greet had mij lekker gebadderd. Mijn onderlijfje (hemdje) was nat en ik kreeg een schoon, want Cor zou zeggen: jij stinkt. Ik kreeg mijn nieuwe schortje aan en kwam in de box. Eén van onze leveranciers kwam en zei maar steeds tegen mij: och petit, och petit, hij is een Belg. Met meneer Van Deventer zijn gouden horlogeketting mocht ik even spelen, daarna gingen ze allemaal weer aan het werk en moest ik mij alleen amuseren. Om kwart voor twaalf werd ik huilerig en heb ik een half uurtje geslapen. Overdag slaap ik niet veel. Vanmiddag zijn we om vier uur uitgegaan. Cor gaan halen uit de Scheldestraat en op onze terugweg begon het te hagelen en te stortregenen. De kap kwam op en ik dommelde in slaap. Thuis werd ik direct wakker en moest ik huilen van de honger. Greet maakte mijn pap en toen deze op was kwam ik in mijn stoeltje; toen kreeg ik nog een paar heerlijke korsten en daarna was ik verzadigd. Ik kwam in mijn box en heb me nog een poosje geamuseerd. Ik kan al alleen staan dat wil zeggen ik moet me ergens aan vasthouden en er moet iemand achter mij staan; maar goed, met kleine schreden kom ik toch waar ik wezen moet. Cor wil mij niet meer missen. Greet ook niet, maar Cor zegt gewoon, ze hoort van ons. Om kwart over acht hebben Cor en Greet mij in mijn bedje gelegd en nu slaap ik heerlijk, waarschijnlijk tot morgenochtend.

Vandaag tweemaal luchtalarm en er werd flink geschoten. De jeugd zat niet in de schuilkelder, maar er bovenop.

14 november 1943 zondag

Ik ben weer wat aangekomen en weeg nu 19 pond en een half ons. We zijn de hele dag thuis geweest, want het heeft water gegoten. Toch begon onze dag heerlijk. Cor had thee gezet, nog echte, en nam het hele blad mee naar boven op de slaapkamer. Ze zette het op het nachtkastje en Greet schonk thee. Toen heeft ze mij gehaald en ik heb eerst heerlijk tussen hen in gelegen, een lekker kopje thee gedronken met veel melk en toen kreeg ik anderhalve sanovite. Ik heb dus heerlijk gesmikkeld, we hebben paardje gereden in bed en gespeeld en om tien uur gingen we naar beneden, maar het ergste was dat ik niet alleen wilde zijn en dus was ik wat men noemt verwend. Nieuws is er niet veel.

15 november 1943 maandag

Het was vandaag prachtig weer en ik ben vanmorgen met Greet wezen wandelen. Het zonnetje scheen heerlijk en we zijn een uur op straat geweest. Toen naar huis, lekker gegeten en naar bed. We zijn nog lang niet op orde, maar dat komt wel.

16 november 1943 dinsdag

We zijn vandaag weer naar de Scheldestraat geweest en hebben het kleine beest opgehaald. Hij was erg zenuwachtig en vloog tegen de ruiten op, maar we heb-

ben hem in een koffer gestopt en nu is hij hier en is rustig. Hij slaap bij de verwarming. Het is acht uur en ik lig in mijn bedje, we hebben even gestoeid en nu moet ik slapen.

17 november 1943 woensdag

Ik ben vandaag met Greet wezen wandelen. Het was mooi weer, de zon scheen en ik voelde mij echt in mijn knollentuin. Vandaag heb ik spruitjes gegeten, heerlijk. Ik vind trouwens al het eten lekker, behalve worteltjes, daar ben ik niet zo dol op.

18 november 1943 donderdag

We zijn vandaag naar de zaak in de Scheldestraat geweest. Die is vandaag heropend. Cor had de etalage gemaakt. Ik kreeg een korst brood van Cor, want ik was erg jengelig; toen was ik een poosje zoet, daarna zijn Greet en ik over de Ceintuurbaan huiswaarts gegaan. We hebben gekeken of er ook ergens vis was te krijgen, maar nergens vis. Onze katjes hebben in veertien dagen al geen vis gezien. Enfin, dan wachten we maar weer. Heel Diemen moet geëvacueerd worden, want Amsterdam zal als vesting gebruikt worden; het wordt een hopeloze boel.

19 november 1943 vrijdag

Vandaag hoorden we de doodstijding van mevrouw Weyle uit het kamp van Vught. Haar man en dochter zijn doorgestuurd naar Polen. Zo is er de ene narigheid na de andere. We zijn niet uitgeweest. Het was vandaag bar koud. We denken dat er sneeuw komt. Het is ook zo grauw en Greet heeft sneeuwhoofdpijn. Ik heb vandaag voor het eerst mijn nieuwe trappelzak aan gehad. Ik vind het niet leuk, want ik kan mijn beentjes niet in de hoogte doen. Ik slaap 's morgens tegenwoordig tot negen uur of ook wel tot half tien en ik slaap 's nachts altijd lekker door. Ik heb een heerlijk kamertje, al is het dan ook nog niet helemaal klaar, maar Cor maakt het waarschijnlijk morgen in orde.

20 november 1943 zaterdag

Vandaag was het heel mooi weer en heb ik met Greet en Cor gewandeld en tevens wat boodschappen gedaan. We hebben nog geprobeerd vis te krijgen voor de katjes, maar er was niets en dus gingen we troosteloos (verdrietig) naar huis. Er is vannacht een hevige aanval boven Berlijn geweest; de krant zelf schrijft zware verliezen aan de kant van de burgerbevolking. Het was dan ook ontzettend zoveel vliegtuigen als er over vlogen en er werd zwaar geschoten.

21 november 1943 zondag

Ik weeg 19½ pond, dus ben ik twee ons aangekomen. Tante Maartje heeft van-

daag bij ons gegeten en toen ik haar zag begon ik weer ouderwets te schreeuwen. Als ik haar zie krijg ik een gevoel dat ik haar wel fijn zou kunnen knijpen of dat ik haar wel tussen mijn (2) tanden zou willen nemen, kort en goed, wij gaan samen te keer als een oordeel. We zijn niet wezen wandelen, ondanks dat het mooi weer was, maar het was ook kolossaal koud.

22 november 1943 maandag

Vandaag is Tante Hennie geweest. Greet en Cor waren nog niet thuis, die moesten naar de notaris en Tante Hennie heeft dus fijn met mij gespeeld. Ze vond me erg gegroeid en erg lief. Ik ben nu wel eens graag in handen, 's avonds spelen Cor en Greet altijd hop, hop, paardje met mij en dan zeg ik steeds eh. Dat betekent nog meer en dan gaat het maar weer opnieuw, net zo lang totdat ik uitgetkleed en in bed gelegd word. Ik geef al allerlei geluidjes. Ta, ta als we uitgaan en als ik iets krijg tah, dat betekent dank. Als ik een hoed zie dan wil ik uit en dat gaat niet altijd.

Ze zijn weer naar Berlijn geweest vannacht. Het moet ontzettend zijn.

23 november 1943 dinsdag

Vandaag hebben Tante Annie en Freddie bij ons gegeten. Tante Annie is met mij uit geweest. En naderhand bracht Cor haar moeder naar de tram en toen ben ik weer mee geweest. Al waait het nog zo hard en al is het nog zo koud, als ik maar op straat ben; en dan kom ik met een paar paarse wangen thuis. Mijn eetlust is nog steeds formidabel, alleen er zijn geen appels te krijgen, hoe wij ook onze best doen.

24 november 1943 woensdag

Greet is vandaag naar Heemstede geweest en Cor heeft mij gewassen en gevoed. Ik heb in mijn box gezeten en pulk als ik de kans krijg aan mijn gewatteerde dekentje. Ik heb vanmiddag geslapen en wel tot bij vijven. Ja, slapen kan ik ook geweldig. 's Morgens slaap ik ook altijd lang, tot negen uur of half tien. Joke heeft vandaag met me gespeeld, want ik kreeg honger en Cor was nog niet thuis.

Ze zijn vannacht weer naar Berlijn geweest. De Duitsers hebben in Rusland enig terrein terug gewonnen. Van Italië nog niet veel nieuws en we wachten maar en maken ons voorlopig geen illusies.

25 november 1943 donderdag

Het was slecht weer vandaag. Het heeft gehageld en gestormd. We zijn dus vandaag thuis gebleven en ik heb lekker in mijn box gespeeld. 's Middags heb ik geslapen van twee tot half vijf. Ik heb ook zo'n heerlijk rustig kamertje.

26 november 1943 vrijdag

Ik heb vergeten te melden dat ik gisteren elf maanden was. Waar blijft de tijd. We zijn hevig geschrokken vannacht. Er werd ontzettend hard geschoten en plotse-ling hield dat weer op. Wij schrokken wakker. Cor heeft het gordijn nog opge- haald, maar er was niets te zien.

Ze zijn weer naar Berlijn geweest en men beweert dat er een kwart van Berlijn weg is. Ook zijn er ontzettend veel Hollanders mee om het leven gekomen. We hoorden dat er vannacht twee onontplofte granaten op straat uiteen zijn gespat. Eén op de Ceintuurbaan bij de Van Woustraat, overal de ruiten stuk en één in de Spuistraat. Daar is een huis geraakt, geen persoonlijke ongelukken. Het was weer slecht weer, later op de dag klaarde het iets op. Tante Annie is nog geweest en toen die wegging begon ik te huilen want ik wilde mee.

27 november 1943 zaterdag

We zijn vanmiddag uit geweest. Eerst heb ik geslapen en toen heeft Greet mij aangekleed en zijn we Cor wezen halen en Oma Draak. Die zou bij ons week- enden. Het werd al een beetje schemerig en het werd koud. We hebben dan ook flink aangestapt. Oma heeft mij toen mijn pap gegeven, toen werd ik lekker gewassen en daarna naar bed.

28 november zondag

Cor is om kwart voor acht opgestaan en heeft thee gezet, het blad nam zij weer mee naar boven. We hadden nog een beetje echte thee. Oma kreeg een kopje thee met een beschuit op bed. Ik sliep nog heerlijk tot bij half tien. Greet en Cor gingen in bad, toen kreeg ik mijn kopje thee en kwam in het wasbassin. Ik vond het heerlijk zo in het water te zitten. Oma ging zich ook wassen en daarna zijn we gaan ontbijten, het was inmiddels bij elven. Om één uur kreeg ik aardappelen met worteltjes en heb ik geslapen tot bij drieën. Toen heb ik nog een beetje met Greet en Cor meegegeten en een heel glas water leeg gedronken. Ik word nu een echt meisje, mijn twee tandjes beginnen lekker op te komen en als ik lach zijn ze goed te zien. Ik heb in mijn box een bolusje gebakken en op de grond een plasje gedaan, tot overmaat van ramp ging ik er nog in liggen. Oma heeft mij de hele dag gevoed. Om kwart over zeven ben ik naar bed gebracht en nu steun ik af en toe. Ik denk dat het van de wind komt want er staat een geweldige storm.

29 november 1943 maandag

Het was vandaag behoorlijk weer en dus zijn we er even uit geweest. Mijn haartjes beginnen lekker te groeien. Het is tenminste al aardig lang, maar krullen doet het niet. Mijn twee tandjes beginnen lekker te groeien en ik ben nog lekker mollig.

Eigenhandig kruipen doe ik haast niet. Ja, ik ga wat achteruit. Staan of klauteren doe ik ook nog niet, maar er is ook geen haast bij. Ik weeg ruim twintig pond.

30 november 1943 dinsdag

Weer regen en hagel en wind, dat is dus huisarrest. Ze hebben weer geschoten en we hebben ook weer dikwijls luchtalarm. Berlijn moet iets vreselijks zijn.

1 december 1943 woensdag

Het is akelig koud weer en we gaan niet wandelen vandaag. Ik word steeds wat steviger op mijn voetjes, niet dat ik zelf probeer te staan, maar als Cor of Greet mij vasthouden, begin ik al stevig te staan. Ik kan ook een geweldige keel opzetten, vooral mijn eetlust die speelt me nog steeds parten. Dokter is vandaag geweest en ik krijg voorlopig geen pap meer, ik word te dik en moet het met gewoon middageten en brood doen.

2 december 1943 donderdag

Vanmorgen twee sneetjes brood, één met suiker en één gewoon. Het heerlijkste vind ik 's morgens mijn kopje thee. Als Cor mij naar beneden haalt, dan heeft Greet inmiddels mijn kopje thee ingeschonken en dan roep ik eh, eh, ja, niet gewoon hoor, maar zo'n beetje met opzetten van al mijn spieren. Ik krijg dan een rood hoofd, strek mijn armen en benen en dan komt de thee, dan volgt mijn brood, wassen en dan lekker gepoederd in de box. Ook doet Greet tegenwoordig 's morgens gymnastiek met mij. Handjes voor, omhoog, op zij en langs de heupen, dat is voor mijn borsten. Ik ga bij welwezen ook heel vroeg zwemmen. Berlijn is weer vreselijk gebombardeerd. In Italië rukken ze langzaam op; ze spreken niet van het 5^e en het 8^e leger, maar van het 11^e en 30^e leger, dat is een uitdrukking voor iets dat erg langzaam gaat. Overal op straat hangen nieuwe affiches, zoals 1943 is geen 1918. Een oproep voor vrijwilligers; de jeugd heeft er met blauw potlood verraders van gemaakt. Het evacueren van een gedeelte van Diemen, dat men niet aan onbevoegden mag verhuren. Nu wordt Leiden of liever een gedeelte van Leiden weer geëvacueerd en zo gaan we maar door.

3 december 1943 vrijdag

We zijn vandaag even wezen wandelen. Het was wel koud en ik had rode wangen. We zijn even naar Oma Draak geweest.

4 december 1943 zaterdag

Juist stonden we op het punt van uitgaan, toen er luchtalarm kwam. Dat duurde ca 1 uur, toen zijn we boodschappen gaan doen. Het was echt koud, maar ik werd

goed ingepakt en zo gingen we met ons drieën op stap. Ik bleef er lekker onder, ik had gewoon paarse wangen. We zijn naar Oma Draak geweest; morgen gaan we appelbollen halen.

5 december 1943 zondag

Ik kreeg vanmorgen vroeg al een St. Nicolaas cadeautje, een paar slofjes. Koos had ze voor mij gemaakt. Zij is onderwijzeres aan een kunstnijverheidsschool. Beeldig met poesjes er op. Toen zijn we uitgegaan naar Oma. Daar hebben we een poosje gezeten en toen weer met ons drieën naar huis. De ijzel hing aan de bomen, toch scheen de zon, maar het vroom wel vijf graden. Het was heerlijk maar koud. Ik zat lekker dik ingepakt. Toen we thuis kwamen heb ik gegeten en daarna naar bed, mijn tukje gedaan.

Vannacht zijn de Engelsen naar Leipzig geweest.

6 december 1943 maandag

Ik heb een paar kousjes van Oma Hennekam en een paar slofjes en een dikke appel gekregen. Daar was de Sint dus ook voor mij geweest. Bij Greet en Cor is hij van het jaar niet geweest, maar waarschijnlijk komt de Kerstman en krijg ik een kerstboom omdat ik dan ook jarig ben. Het was weer een en al ijzel vandaag en een dikke mist, het heeft ook even gesneeuwd. Tante Tonnie en Jantje zijn geweest. Wij hebben samen gekust.

7 december 1943 dinsdag

Er is weer een vreselijke mist geweest vandaag en dus konden we weer niet uit. Oma Draak is vanmiddag even geweest en heeft met mij gespeeld.

8 december 1943 woensdag

Weer een vreselijke mist vandaag. Ik had vanmorgen geen po in mijn stoeltje en zodoende kwam mijn bolusje op de grond. Oom Otto is geweest, hij mocht voor een dienstreis van Westerbork naar Amsterdam. Hij is erg mager geworden en heeft een lijdenstrek op zijn uiterlijk. Wij waren erg blij hem te zien, hij krijgt van iedereen bezoek en de lekkerste hapjes worden voor hem klaar gemaakt. De mannen en vrouwen in het kamp slapen in een grote zaal. Aan de ene kant de mannen, aan de andere kant de vrouwen en kinderen. In het midden staan tafels en banken, niets is er afgedekt. Ze moeten zich bij elkander uit- en aankleden. 's Morgens om zes uur opstaan. Oom Otto is op een afdeling van batterijen, Tante Elsa moet de hele dag naaien. Er zijn ook Engelse parachutisten gedaald, hun vliegtuig was aangeschoten, één is er gestorven en één zijn arm geamputeerd. Er is ook een weeshuis op Westerbork voor Joodse kindertjes waarvan de ouders

weg of gestorven zijn. Hij huilde even toen hij mij zag. Er wordt heel veel geleden op Westerbork, zo heeft men vrienden en de andere dag worden ze doorgestuurd naar Polen.

9 december 1943 donderdag

Oom Otto heeft bij ons gegeten. We hadden ham met eieren voor hem klaar gemaakt. Hij heeft gesmuld en dacht steeds aan Tante Elsa. Nu staat Elsa morgenavond aan het station zei hij. Dat wil zeggen de trein stopt in Assen, dan staat er een vrachtauto klaar en daarmee gaan wij naar Westerbork, en waar die vrachtauto dan aankomt, daar staat Tante Elsa. Van Bert hebben ze nog nooit wat gehoord, die is al anderhalf jaar weg. Hij vond mij een schatje met mijn heerlijke blauwe kijkers en mijn blonde haren.

10 december 1943 vrijdag

Greet en Cor hadden vanavond zakenbezoek van een Duitser. Hij is een zeer goed mens en is getrouwd met een Zweedse vrouw. Hij was altijd in Zweden, maar met het uitbreken van de oorlog moest hij naar Duitsland komen. Zijn vrouw is 5 maanden in verwachting en heeft het bombardement in Berlijn meegemaakt. Het moet iets verschrikkelijks zijn, de schuilkelders waarin de mensen zitten gaan heen en weer, het is om gek te worden. Verkoolde tramwagens staan op de straten, de huizen, hoge huizen zijn weggevaagd. Meer dan een derde van Berlijn is verdwenen en dat voor een stad met 4.000.000 inwoners. De mensen worden zoveel mogelijk geëvacueerd, maar er is geen evacueren aan.

Hij kustte mijn voetjes en zei: als mijn vrouw eerst maar zo'n kindje heeft. Zijn vrouw is zenuwziek, dat brengt de tijd mee en ook omdat zij Zweedse is.

In Amsterdam mag de tram zondags niet meer rijden. Oom Han en Tante Tinie zouden zondag komen, maar die hebben afgebeeld. Zij hadden geen zin om heen en terug naar het Centraal station te lopen. Vreemde geruchten doen de ronde, dat zelfs Amsterdam geëvacueerd moet worden, dat onze mooie Berlagebrug zal moeten verdwijnen en dat de Jordaan, een typisch stuk Amsterdam met de grond gelijk gemaakt zal worden.

Ik ben ontzettend verkouden en heb de hele dag een snotneus. Ik heb tegenwoordig 's avonds mijn krijsuurtje. Greet legt me dan na het eten even op de grond. Dan trappel ik en schreeuw ik, dat het een lust heeft. Dan moet ik naar bed, wat ik minder aangenaam vind. Cor neemt mij op haar schouder, Greet neemt het zeiltje en maakt mijn bedje klaar, dan kleedt Cor mij uit, we staan met ons drieën voor de spiegel gezichten te trekken en dan in bed. Dan is het huilen geblazen en ondanks al de moeite die ik neem om Klaas Vaak uit mijn oogjes te houden, vallen ze langzaam dicht en na ruim vijf minuten is alles stil in mijn kamertje en slaap ik.

11 december 1943 zaterdag

Vanmorgen hadden we luchtalarm. Het was eerst wat dampig maar verder op de dag werd het goed weer, alhoewel vreselijk koud.

We zijn toch op stap gegaan vanmiddag, maar het was lelijk guur. Ik werd er dik ingestopt, de kap (van de kinderwagen) kwam wat op en zo gingen we op stap, boodschappen doen en naar de zaak in de Scheldestraat. Ik heb Bij Tante Mien drie biscuitjes opgegeten. We waren allemaal blij toen we weer thuis waren. Het was overal lekker warm. Na het eten hebben we een grote formatie bommenwerpers over horen gaan. We vermoeden weer naar Berlijn. Er werd echter niet geschoten. Nadat ik uitgehuppeld was naar bed en na vijf minuten sliep ik.

12 december 1943 zondag

Ik heb vergeten te vertellen, dat ik weer met mijn stoeltje ben omgevallen. Ik had twee bulten, boven ieder oog één. We zijn er niet uit geweest vandaag, het was razend koud. Oom Kees is nog geweest en Freddie. Greet en Cor moesten vandaag de hele dag werken. Ze lagen om 1 uur in bed.

13 december 1943 maandag

Vandaag vier keer luchtalarm, wel 200 vliegtuigen kwamen er over, er werd enorm geschoten. Eén vliegtuig hebben ze neer geschoten, het schoot regelrecht naar beneden. Het was een akelig gezicht en een rilling ging ons door de leden. Ik ben nog steeds erg verkouden, hoesten doe ik niet, maar mijn neusje loopt voortdurend, het wordt steeds in de boorzalf gezet. Ik heb lang geslapen vanmiddag en lekker gegeten en nu lig ik weer in bed en huil nog een beetje. Greet moet naar beneden, er moeten nog beelden ingepakt worden en Cor is aan het gipsen.

14 december 1943 dinsdag

Vanmiddag zijn we Tante Annie op gaan zoeken in haar nieuwe huis. Ook zijn we even bij Oma Draak geweest. Het was al helemaal donker toen wij naar huis gingen en ik viel voorover in slaap.

15 december 1943 woensdag

Van boven komt er een tandje door, terwijl ik op de tafel lag en lachte, ontdekte Greet het. Ik ben ook wel een klein beetje lastig, ik huil gauw, hard en veel. Ik heb vanmiddag kippensoep gegeten, heeft Cor uit Brabant gestuurd gekregen. Vanavond bij de boterham heb ik gebakken vis gehad. Daar heb ik in gesmuld, want ik ben dol op iets hartigs, een stukje volvette kaas of iets dergelijks. Vanavond voor ik naar bed ging heb ik drie geraspte appeltjes op gegeten, omdat ik een beetje hardlijvig ben.

Een naar gerucht doet weer de ronde, n.l. dat al de vrouwen tot 40 jaar in Duitsland moeten werken. In Haarlem is men bezig al de telefoontoestellen weg te halen en Amsterdam volgt men zegt. Zo is er steeds wat anders.

16 december 1943 donderdag

Tante Annie en Oom Antoon zijn geweest. Die waren hier een hele tijd niet meer geweest. Zij vonden mij ontzettend gegroeid. Greet en Cor zijn even weg geweest, er was ontzettend veel wind, ik mocht dus niet naar buiten.

Veel nieuws is er niet onder de zon.

17 december 1943 vrijdag

Het is weer slecht weer vandaag, veel mist en koud. Tante Annie is nog geweest en ik mocht even op haar schoot. Dan heb ik natuurlijk geen zin meer in mijn box en dan is het huilen geblazen. Iedereen vindt mij een lekkere dikkerd, ik krijg hele mooie blauwe oogjes en het is net alsof mijn haartjes willen krullen.

Veel nieuws is er niet, wij worden ongeduldig.

18 december 1943 zaterdag

Het was ontzettend triestig vandaag, echt de donkere dagen voor Kerstmis. Cor heeft een mooie grote kerstboom gekocht, hij staat nu buiten. Die gaan Greet en Cor vrijdagavond versieren, want zaterdag eerste kerstdag ben ik jarig. Greet en Cor zijn vanavond naar het Concertgebouw geweest. Joke heeft op mij gepast. Er was een kerstprogramma. Het was akelig donker en je kon geen hand voor ogen zien vertelden ze. Toen het concert was afgelopen zijn ze verdwaald. Ze wisten niet meer welke kant ze uit moesten, het regende en waaide en hun hoed moest diep in de ogen worden gedrukt. Je moest elkaar stijf vasthouden, wilde je elkaar niet kwijtraken en dan moest je ook je tas nog stijf vasthouden, want de mensen zijn zo ontaard slecht geworden. Ze stelen alles onder je neus weg; traplopers, lampen, kleden, enfin, kortom alles wat maar bruikbaar is. Enfin, Cor en Greet liepen terug naar het Concertgebouw en zijn zo met de stroom mensen mee weer op het juiste pad gekomen. Toen was het weer tellen. De derde straat links af, dan oppassen met oversteken, dat er geen trams of fietsen je in het donker grijpen.

19 december 1943 zondag

Vandaag hebben we gasten gehad. Mevrouw en meneer Van Deventer en zijn broer, technisch en chemisch ingenieur. Een zakenbezoek, waaraan een lunch verbonden was. Zij vonden mij geweldig. Hun dochter Fransje, 19 maanden, eet ontzettend slecht, ziet er dan ook zeer tener uit. Ik eet alles. Mevrouw Van Deventer kwam er bij zitten terwijl ik werd gevoed. Eerst had ik al de nodige

stukjes van een appelbol op, die Cor en Greet hadden laten bakken, door het meisje van Mevrouw Draak. Ze waren in één woord verrukkelijk. Zij (mevr. Van Deventer) stond verbaasd van mijn geweldige eetlust. Toen heb ik geslapen tot drie uur en kreeg daarna mijn puddinkje, war er met zeer veel smaak in ging. Ik begin mijzelf al een beetje op te richten en het zal niet lang meer duren of ik richt mij zelfstandig in mijn box op. Vanavond hebben we heerlijk met zijn drieën gestoeid, daarna wat gegeten, niet te veel, want mijn maagje was een beetje van streek, misschien van de pudding.

20 december 1943 maandag

Vandaag drie maal luchtalarm gehad. Grote formaties bommenwerpers vlogen weer over, niet dat ze te zien waren, daar voor was het te bewolkt, maar men kon ze zeer duidelijk horen, ze waren zeer laag. Er werd zo goed als niet geschoten. Men beweert trouwens dat heel Schiphol weg is. De startbanen staan recht over eind. Er is zelfs een hele schuilkelder met Duitse soldaten opgenomen en een eind verder weg geslingerd. Er waren er drie dood. De burgers van Amstelveen moeten de banen weer in orde maken, ongeacht beroep of werkzaamheden. Men neemt bord en lepel mee en krijgt dan een bord koolsoep. In Middelburg hebben al de burgers moeten helpen om in zeer korte tijd loopgraven tot stand te brengen, ergens in Groningen dito. Duitsland is ontzettend zwaar gebombardeerd. Leipzig, Frankfurt, Mainz, Berlijn, Emden en zo vele andere plaatsen. Er is nog nooit zo'n troosteloze Kerstmis geweest. Men verwacht trouwens een invasie. Brabant wordt gedeeltelijk ontruimd, hier komen R.D. (??) Telefoontoestellen worden overal weggehaald en alles wordt een ontreddering. Gisteren zag men hier de gekste voertuigen, waarin mensen vervoerd werden. Zelfs zandwagens waren gerekwireerd om het publiek te vervoeren. Voorwereldlijke postkoetsen, de nodige ponytaxi's enz, enz.

Oom Han en Tante Tinie waren hier vandaag, ook al laat vanwege het luchtalarm. Ik heb lekker van de appelbollen mee gesmuld. Toen we gegeten hadden moest ik naar bed, ik was er blij om, want ik was erg hangerig.

21 december 1943 dinsdag

Vandaag al weer de kortste dag. Het is erg donker en somber, het regent steeds; het zijn echt de donkere dagen voor Kerstmis.

Weer twee keer luchtalarm vandaag. Er was hier een agent, die bekeuringen uitdeelde aan mensen die door het luchtalarm heen liepen. De dames kwamen er af met een standje, de heren met een bon. Boze tongen beweren dat ze daarvoor drie uur buiten in de kou moeten staan. We zijn vandaag heerlijk uit geweest. 's Morgens naar Oma Hennekam en 's middags naar Oma Draak. We hebben een

heerlijke week. Greet en Cor hebben deze week vakantie genomen en we gaan uit of zitten lekker bij elkaar of we krijgen gasten. Gisteravond en vannacht zijn er weer heel wat vliegtuigen over gevlogen.

22 december 1943 woensdag

Vandaag weer twee keer luchtalarm. Zo ging het signaal veilig of zo ging het weer onveilig. Tante Annie heeft bij ons gegeten en heeft lekker wat met mij gespeeld. Mijn twee bovenste tandjes gaan sneller dan de onderste.

23 december 1943 donderdag

Opa en Oma Hennekam hebben bij ons gegeten. Gisteren hebben Cor en Greet de kerstboom klaar gemaakt. Ook heeft Cor overal takken op gehangen en er sneeuw op gemaakt. Kortom het ziet er hier erg feestelijk uit, mijn eerste Kerstfeest. Vandaag heb ik van Oom Kees f. 2.50 gekregen. Dat is vast voor mijn verjaardag. Ik krijg waarschijnlijk een heleboel bezoek, dat vind ik wel leuk.

Vanmorgen was er weer luchtalarm, de toestand wordt zeer spannend.

We zijn weer fijn uit geweest vanmiddag en zijn bij donker thuis gekomen. Dat is niets leuk, want Greet en Cor lopen in de plassen.

24 december 1943 vrijdag

Eigenlijk een klein beetje zaterdag. We zijn vandaag fijn aan de wandel geweest en we waren om vijf uur pas thuis. Toen hebben we lekker gegeten en heeft de kerstboom nog even gebrand. Daarna werd ik in bed gebracht.

25 december 1943 – Eerste Kerstdag zaterdag

Mijn verjaardag. Ik heb vergeten te melden dat ik van Joke, ons meisje een mooi konijn heb gekregen. Eerst vond ik hem wel een beetje griezelig, maar ik heb er vandaag lekker mee gespeeld, heb zelfs zijn mooie halsstrik al afgedaan. Greet heeft voor mij gezongen, lang zal ze leven enz en ook het kerstlied. Cor heeft niet geholpen, want zij kan niet zingen. Onze Pick-up kan niet spelen, aangezien wij geen radio meer hebben. Vanmiddag kwam de visite, Oma Draak en Maartje. Ik kreeg van hen een mooie blauwe jurk. Oma heeft hem zelf geborduurd. Van mevrouw en meneer van Deventer een mooie bal, door hem zelf gemaakt. Van Oom Jan en Riet f. 2,- en van Tante Mien uit de Scheldestraat hele mooie bloempjes. Van Greet en Cor f. 52,- op mijn spaarbankboekje. We hadden een lekkere taart laten bakken en Cor heeft er zelf mokka op gemaakt van echte koffie. Ik heb er ook een stukje van gekregen. Cor heeft vanmorgen de dokter opgebeld of ik een eitje mocht op mijn verjaardag. Een heel eitje mocht ik niet hebben, maar wel een half. Ik heb er echt in gesmuld. Oom Kees is ook nog met zijn vrouw geweest

en Tante Mien bracht mij lieve kleine bloemen. Ze had de hond ook bij zich. Hij rukte zich op een gegeven moment los en alle drie onze katten vlogen uitéén. Plukkie wilde zelfs in de kerstboom klimmen. 's Avonds werden al de kaarsen aangestoken. Dat was een leuk gezicht. Om acht uur ging ik naar bed en daarna was de pret afgelopen.

26 december 1943 – Tweede Kerstdag zondag

Ik ben plotseling ziek geworden, een lopend neusje en vreselijk pijn in mijn mondje. Ik zit er maar met mijn vingertje in. Het was de hele dag in bed en uit bed. Ik heb twee keer een kwart saridonnetje gehad. Oom Antoon en Tante Annie waren 's middags bij ons gekomen. Oom Antoon nam mij met mijn blote bips op zijn schoot. Hij wilde me ook in bed brengen, maar dat kon Cor beter doen. Even sliep ik en dan weer huilen en er uit. Tante Annie was ook dol op mij en wilde mij wel houden. We weten nu ook wie indertijd ons de politie op ons dak heeft gestuurd. We zullen het alleen onthouden.

Cor heeft de dokter opgebeld, zij was net uit dineren en we hebben dus gevraagd of zij morgen wilde komen.

De telefoon ging en Tante Maartje belde op. Zij vertelde dat dokter Sajet-Venema uit Vught thuis was en nu bij haar kinderen in Arnhem vertoeft. We hebben haar een telegram gezonden, nadat het herhaaldelijk door de juffrouw van de Rijkstelefoon was gecorrigeerd, want je mag maar niet schrijven wat je wilt.

Om half negen knapte ik een beetje op en daarna viel ik in slaap.

27 december 1943 maandag

Vanmorgen was ik nog niet helemaal beter. De dokter is geweest, heeft mij helemaal onderzocht en niets gevonden. Ik begin nu ook wel een beetje op te knappen, mijn mondje doet wat zeer en mijn maagje is wat van streek. Ik zit de hele dag in mijn wagen en krijg slappe thee en beschuiten.

De Scharnhorst, het grootste slagschip van Duitsland, 26000 ton, is gisteren gezonken. Overigens is er niet veel activiteit. Cor verwacht van de week een invasie, maar dat zal wel niet.

Ik heb even gehuild omdat ik naar bed moest, maar nu ben ik stil.

28 december 1943 dinsdag

Ik ben nog steeds een beetje ziek van mijn tandjes. Daarbij heb ik plotseling een bevingeling gekregen, dat ik niet naar bed wil, ik huil maar en ik huil maar. Ja, huilen is het eigenlijk niet, het is brullen, maar Cor en Greet laten mij liggen en dan sukkel ik in slaap.

In Rusland is weer een groot offensief aan de gang bij Kiëv.

29 december 1943 woensdag

Nog steeds last van mijn tandjes, dan krijg ik af en toe een steek, ik steek mijn vingertje in mijn mond en begin te huilen. Oudejaarsavond komen Oma en Opa Hennekam hier om op mij te passen. Greet en Cor gaan naar Heemstede, want Tante Tinie is op 31 december jarig. Er vliegen enorm veel vliegtuigen over vanavond. Waarheen weten we niet.

30 december 1943 donderdag

We hebben heel wat visite gehad vandaag en ik heb heerlijke jonge kaas gegeten. Als ze nu vragen, hoe lekker is het, dan schud ik met mijn handje. Ook als ik iets mooi vind, dan zeg ik pfff hha. Blazen kan ik ook. Als Cor of Greet een sigaret roken dan blaas ik de rook mee uit. Bij iedereen heb ik op schoot gezeten en gelukkig deed ik toen een plasje op de grond.

Vliegtuigen zijn vannacht naar Berlijn geweest, men vermoedt dat er niets meer van Berlijn zal staan. Deze oorlog is een ontzetting. Ook vermoedt men dat wij spoedig een invasie zullen krijgen. Het afweergeschut en het zoeklicht zijn van de Rijksverzekeringsbank en elders weggehaald.

Ik heb weer gehuild toen ik naar mijn bedje moest, maar ik viel direct in slaap. Morgen kan Greet niet schrijven, want zij is er dan niet.

1 januari 1944 zaterdag.

Greet en Cor zijn vanmiddag terug gekomen, zij hebben een leuk oud en nieuw gevierd bij Tante Tinie en gedronken op de vrede, die er zeker dit jaar verwacht wordt. Men spreekt tenminste niet anders dan over een invasie. Oma Hennekam en Opa hebben op mij gepast en het is heel goed gegaan. Vrijdag is Berlijn gebombardeerd, er zal niet veel meer staan.

2 januari 1944 zondag

Eerst zouden we Nieuwjaar bij Oma Draak gaan wensen, maar Cor was niet prettig en het stormde verschrikkelijk, dus bleven wij thuis. We hebben bezoek gehad. Berlijn is weer gebombardeerd en de Russen hebben een geweldig offensief ingezet; men zegt dat de Duitsers aan de haal zijn. De Engelsen zijn weer naar Berlijn geweest.

Ik heb nog steeds last van mijn tandjes, maar ik heb twee schattige tandjes van boven en beneden.

3 januari 1944 maandag

Tante Annie heeft longontsteking en er zijn erg veel zieke mensen. Grote Niek, de ondergedoken student, heeft difterie, er heerst erg veel griep enz. Het is een tame-

lijk lauwe winter en de vliegen en muggen vliegen nog lustig door ons huis. Ik begin al stevig in mijn box te staan, niet dat ik een voet verzet, maar mijn pootjes staan stevig op de grond. Nico van Oom Han en tante Tinie logeert hier van de week. Tante Greet en Tante Cor zijn gek met hem en ik flirt zo'n beetje met hem. Dat doe ik trouwens met al de mannen, ik probeer altijd hun aandacht te trekken.

4 januari 1944 dinsdag

Ik ben dol op thee en 's morgens wanneer ik op mijn stoeltje zit, dan schreeuw ik net zo lang totdat mijn kopje thee er is. Soms word ik het allereerst bediend, voor dat Greet en Cor gedronken hebben.

Gisteravond hebben ze weer bar gevlogen. We hadden trouwens vandaag weer twee keer luchtalarm, men beweert dat er Engelse schepen aan de Hollandse kust zijn geweest.

Er is geen zuurkool te krijgen, nergens, er is trouwens niets anders dan witte kool te krijgen en per Gods gratie eens een rode kool. De mensen bedelen om overhemden en boorden, om wollen ondergoed voor de dames. Voor kinderen is er ook niets meer.

Oma Hennekam was in Brabant bij hun oude dienstmeisje, die haar vierde kindje, een meisje van 1 jaar geen jurkje kon verschaffen. Het is niet te krijgen.

Bij de spoorwegen zijn nu ook vrouwelijke conducteurs gekomen. Sommige postbodes, (vrouwelijke) lopen met jongens met bakfietsen en andere lopen weer in innige omhelzing langs de straten. De verantwoordelijkheid is helemaal zoek, en het ergste is wel de misdaad. Deze viert hoogtij. Geen fiets is meer veilig. De deuren worden met breekijzers open gebroken; de inventaris wordt er in de kortst mogelijke tijd uitgehaald. Op de Mozartkade zijn er slechts (maar) twee huizen, die niet door inbrekers bezocht zijn, en het ergste is, geen enkele misdaad wordt opgehelderd. Mensen worden achter hun toonbank neergeslagen of op straat van alles beroofd. Vrouwen die in café's zitten worden in overvalwagens gedaan en moeten zich laten keuren. Sommigen van hen keren nooit meer terug.

Gelukkig word ik beschermd door Greet en Cor en laat ik in mijn kleine leventje alles langs me heen gaan.

5 januari 1944 woensdag

We zijn uitgeweest vandaag, nadat we eerst weer luchtalarm hadden gehad. Het was heerlijk zacht weer en het was echt fijn op straat. Toen we thuis kwamen kreeg ik een heerlijk kopje thee en een koekje zei Greet. En ik zei: hkhkhe. Vanmiddag zijn we bij Tante Annie gaan eten en we zijn 's avonds terug gegaan. Het was niet koud en er was een heldere maan. De vliegtuigen vlogen over ons heen op weg naar Duitsland.

6 januari 1944 donderdag

Het heeft vandaag gehageld en geregend, ook stormde het en we zijn de hele dag thuis gebleven.

7 januari 1944 vrijdag

We zijn vandaag naar Tante Annie geweest, zij was nog steeds ziek en was blij dat ik er was. Daarna zijn we naar Oma Draak gegaan en Tante Maartje is mee hier naar toe gegaan. Zij heeft hier een boterham gegeten. Het voornaamste zou ik vergeten, we zijn dokter Sajat-Venema op wezen zoeken, die terug was uit Vught. Zij heeft inderdaad kolen moeten sjouwen als straf en hout moeten zoeken in het bos. Bij haar thuis is alles gestolen, de vloerbedekking, haar persen en haar linnenkast. Ze was hard aan het werk. Maandag a.s. hervat ze haar praktijk weer. Volgende week komt ze hier een dag eten. De transporten van Joodse mensen moeten ook verschrikkelijk zijn.

8 januari 1944 zaterdag

Eerst zijn we vanmorgen uit geweest en vanmiddag, nadat ik geslapen had, weer. Greet zei tegen me toen ik wakker werd, je krijgt een lekker kopje thee. Ik werd wild in mijn bedje en was haast niet meer te houden.

De bewoners van Zuid moeten de wacht houden op Schiphol; naar wij hoorden start men nu op de autoweg. De Russen zijn veel in de aanval en men is al ver gevorderd op Pools gebied.

Er is vandaag een ontzettend koude wind en naarmate het later wordt neemt de wind in hevigheid toe.

Ik houd me nu met één handje vast als ik sta en wanneer ik mijn twee handjes vol heb en ik zie nog iets wat ik wil hebben, dan stop ik het maar in mijn mond. Zo houd ik het dan vast. Ik ben vanavond heel lief gaan slapen.

9 januari 1944 zondag

Vandaag luchtalarm, alhoewel het zeer beneveld (mistig of nevelig) was. We zijn vandaag niet uit geweest, het was donker en triestig weer. Greet heeft me lekker gebadderd. Cor moest even weg en toen hebben Greet en ik lekker gespeeld.

10 januari 1944 maandag

Weer luchtalarm vandaag. Ze vlogen zeer laag. Het was vandaag wel goed weer, maar Cor is griepig en dus zijn we niet uit gegaan.

Ik sta nu in mijn box en houd me al met één handje vast. Ik val natuurlijk ook steeds en als ik dan wil huilen, gaan Cor en Greet gek doen. Dan begin ik te lachen en is de pijn zo vergeten.

11 januari 1944 dinsdag

Vandaag dachten we beslist de invasie te hebben. Honderden vliegtuigen vlogen over. We hadden driemaal luchtalarm, 1 van anderhalf uur, ja, de hele dag was ontwricht. De mensen die doorglipten kregen een boete. De schuilkelders zijn bevuild, daar gaat dus niemand in. Greet en ik hebben voor het raam gekeken, maar we hebben niets kunnen zien. We hoorden hier de bommen vallen en dachten dat het Schiphol was. Het bleek IJmuiden te zijn, de hoogovens.

Ik heb heerlijk lang geslapen vanmiddag en als ik dan uit mijn bedje kom, krijg ik een heerlijk kopje thee en een paar koekjes. Die knabbel ik dan heerlijk op.

12 januari 1944 woensdag

Het was erg dampig vandaag; geen luchtalarm. Oom Antoon en Tante Annie zijn geweest. Tante Annie noemt mij een blij kindje. Ik heb altijd plezier. Ik blijf zitten en draai om mijn eigen spil in het rond en dan liefst terwijl ik flink leven maak. Oom Antoon neemt mij op schoot en ik mag gerust een plasje op zijn schoot doen. Cor heeft me helemaal uitgetrokken om te laten zien hoe schattig of ik ben wanneer ik naakt ben. Ze hebben me bewonderd en gekust.

De rechtbank van Italië heeft het uitgesproken doodvonnis van graaf Ciano, Mussolini's schoonzoon voltrokken met nog zes andere, men zegt, landverraders. Er moeten heel wat vliegtuigen naar beneden geschoten zijn gisteren. De Russen zijn niet meer te stuiten. In de krant geeft men zelfs toe dat de Duitsers ingesloten zullen worden.

13 januari 1944 donderdag

Vandaag een vreselijk triestige, mistige dag, maar buitengewoon zacht weer. Dit komt menigeeen goed uit, want onze kolenvoorziening is bar slecht. We hebben allemaal 8 mud gekregen en misschien krijgen we in februari nog twee mud. De kolenhandelaren zeggen nu al dar er geen kolen meer zijn. Het is dus maar afwachten. Mijn tandjes groeien leuk, als ik lach dan zie je al de vier kleine witte tandjes. Mijn haartjes groeien lieflijk en Greet krult ze 's morgens op. Ik ben heerlijk mollig. Tante Annie zegt dat mijn handjes aan mijn polsjes geschroefd zijn en dat mijn wangen net ballonnetjes zijn. Ik loop tussen Cor en Greet in, maar heel voorzichtigjes. Ze vinden me allemaal en dot. Cor en Greet zijn dol met mij en geven mij ontzettend veel liefde. Ik voel het zo klein als ik ben en kijk hen soms heel liefdevol aan.

14 januari 1944 vrijdag

Een schitterend mooie dag. Cor moest naar Den Haag. Greet ging gelijk naar Heemstede. Ik kon niet mee, want Greet kan mij niet dragen en Tante Tinie

woont te ver van de tram af, dus bleef Joke bij mij thuis. Greet vond het wel zonde, net nu het zulk prachtig mooi weer was. Greet noemt dat weer luchtalarmweer en heeft dan ook vol angst in de tram gezeten. In Heemstede geen luchtalarm, maar in Amsterdam wel. Gisteravond om half tien kregen we ook plotseling luchtalarm, geen vier minuten daarna weer veilig. Iedereen was geweldig geschrokken en dacht de komende invasie. Het heeft waarschijnlijk op een abuis berust. Oma kwam met Cor en Greet mee en heeft hier geslapen.

15 januari 1944 zaterdag

Oma Hennekam kwam ook vanmorgen, dus waren mijn twee Oma's bij elkaar. Oma Hennekam nam mij direct op schoot. Van Oma van Hinte krijg ik een houten pop. Die zal ze voor mij aankleden. Ik eet 's morgens drie sneetjes brood, de korstjes eraf, met lekker dik boter, dan een kopje thee erbij waar ik dol op ben. 's Middags een behoorlijke portie middageten en 's avonds weer drie sneetjes brood. De dag wordt afgewisseld door drinken en biscuits. Mijn pootjes zijn een klein beetje krom, maar dat zal wel in orde komen.

Vandaag heeft dokter Sajat-Venema bij ons gegeten, met haar dochtertje Loesje. Loesje en ik waren direct dikke vrienden. Ze hobbelde met mij in het hobbelpaard. Dat ging wel een beetje ruw en Greet en Cor hielden hun hart vast, maar het liep toch goed af. Plukkie was er ook de dupe van, want ze (Loesje) was dol op katten en in het bijzonder op Plukkie. Iedere keer kwam ze met hem aangesold. Plukkie was er op het laatst niet meer van gediend en miauwde met zijn zachte stemmetje erbarmelijk.

Dokter heeft verteld van Vught. Zij was eerst werkzaam op de ziekenzaal, maar had een beetje vernederend naar een jonge Duitse dokter gekeken. Zij moest daarom naar de strafafdeling, kreeg daar vieze grijze kleren aan, waarbij ze een lelijke infectie heeft opgelopen. Een chirurg in Arnhem heeft haar hierin gesneden, maar het is nog lang niet aan het genezen. De kampkleren zijn ontzettend vuil. Pus en bloed zit nog in de kleren die men moet aantrekken.

Ik heb ook een beetje champignonsoep gehad. Ik vond het heerlijk. Loesje heeft nog moeten overgeven. Zij was ook erg druk. Om negen uur ging dokter naar huis, maar toen lag ik al lang in bed. Dokter heeft ook mijn blote lijfje bewonderd en vond mij een kerngezonde schat.

16 januari 1944 zondag

Een vreselijke dikke mist hing over de stad. Er zullen vandaag niet veel mensen op stap zijn, want op zondag met zo'n mist alles te moeten lopen valt niet mee. Duitsland is weer gebombardeerd en de Russen maken snelle vorderingen. Oom Antoon en Tante Annie zijn geweest. Tante Annie had heerlijke gestoofde

peertjes bij zich, en daar heb ik ook twee van gekregen. Ik vond ze heerlijk. Ik heb voor Oom Antoon weer moeten lopen en Tante Annie heeft mijn haartjes opgekamd.

17 januari 1944 maandag

Een vreselijke dikke mist en motregen. Het is ook waterkoud, misschien komt er wat sneeuw. Beter is het van niet, want de meeste mensen hebben geen behoorlijk schoeisel meer. Je ziet zelfs jongens van de HBS op klompen lopen. Ons buurmeisje heeft ook klompen aan, en dat is toch een dochtertje van een ingenieur. Je ziet grote mannen zonder sokken in afgesleten schoenen, kinderen met lange, kapotte jassen en toch zo op het oog gaat alles nog, maar men kan zien dat Holland in en in verarmd is.

Greet en Cor hebben wat met me gespeeld en om half acht lag ik in mijn bedje.

18 januari 1944 dinsdag

Vanmorgen werden we verrast. Voor onze deur is een open vlakte waar de jongens altijd voetballen. Nu waren er echter strafgevangenen in een bruin pakje. Zij moesten loopgraven maken. Op iedere hoek stond een groene politieagent met het geweer op zijn schouder en er liep er ook één bij met een Spaans rietje. Gelukkig hebben wij niet gezien dat hij het heeft gebruikt. 's Middags kregen zij blikken met eten. Dat werd in een klein autootje gebracht. Om half vijf gingen zij weer op transport. De loopgraven waren uit gegraven.

Tante Hennie en Oma zijn ook geweest. Tante Hennie nam mij dadelijk op schoot, maar Greet wilde niet dat ik steeds in handen was.

19 januari 1944 woensdag

Het waait en het giet en het is geen weer om ons op straat te vertonen. Greet en Cor zijn in de kelder aan het ruimen. Daar kruipen we eventueel in wanneer er iets mocht gebeuren, hetzij met een bombardement of anderszins.

20 januari 1944 donderdag

Vandaag weer slecht weer. Ik begin al alles te verstaan en ik heb nu zes tandjes. Dokter is vanmorgen geweest, want ik had weer een bloeditstortinkje in mijn oog. Ik heb oogdruppels gekregen. Haar (dokter) schouder is nog steeds ontstoken en zij kan geen japon dragen.

Berlijn is weer vreselijk gebombardeerd. De Russen trekken nog steeds op, het ziet er angstig uit.

21 januari 1944 vrijdag

Prachtig weer geweest vandaag. Het zonnetje scheen en wij zijn heerlijk uit geweest vanmiddag. Op de Apollolaan waren ze bomen aan het snoeien en Cor zei langs haar neus weg, breng het maar bij mij thuis en inderdaad zij vroegen het adres. Nu afwachten of ze komen. We zijn even bij Oma Draak geweest. Ze kleedde me direct uit en heeft met me gesjold dat het een lust was. Ik kreeg thee en koek, voor het donker was waren we weer thuis.

22 januari 1944 zaterdag

Het is weer slecht weer, het regent. We zijn niet weg geweest vandaag, want Cor voelde zich weer niet prettig. We zijn met ons drieën naar bed gegaan vanmiddag. Joke had al de boodschappen gedaan en dus was er verder niets meer te doen. Mijn oogje is zo goed als beter. Soms nog een klein beetje pus aan mijn ooghaartjes, maar dat neemt Greet direct weg met een watje met boorwater. Ik heb hele mooie wenkbrauwjes en hele lange wimpers. Mijn haartjes beginnen te krullen en iedereen vindt me een schat.

23 januari 1944 zondag

Vanmiddag zijn meneer en mevrouw Koppelhof geweest. Ze had me wel mee willen nemen, maar Cor en Greet willen me voor geen geld ter wereld missen en aan de rest denken wij alledrie niet. Ik had mijn lichtblauwe jurkje aan en een wit bloesje, dan ben ik om te stelen. Met Greet en Cor doe ik steeds stap, stap. Dat vind ik heerlijk. Dan lopen we met ons drieën door het huis. 's Avonds wordt er altijd gestoeid, dan schater ik van het lachen. Vanavond zijn Tante Annie en Oom Antoon geweest. Oom Antoon speelt ook altijd met me, hoe doller hoe liever. De Engelsen zijn in Italië achter de Duitse linies geland. Er waren juist drie divisies Duitse troepen naar Italië gezonden. In ons land zijn ook veel Duitse troepen, vooral in Zeeland en Brabant. De Duitsers verwachten de aanval in Zeeland over de Schelde.

24 januari 1944 maandag

Vanmorgen waren onze politieke gevangenen er weer en allemaal met kruiwagens. Er moest zand geschept worden en van de ene naar de andere kant gebracht worden. Vier Groene agenten waren weer op de hoeken van de straten. Ik heb even met Greet voor het raam gestaan en we zijn vanmiddag wezen wandelen. Het hout van de bomen op de Apollolaan is ook gekomen, ons hele kolenhok lag vol. Heerlijk, want een klein zakje hout om één keer de kachel aan te maken kost f. 0.30. Wij hadden een hok vol en Cor gaf ze ieder een rijksdaalder, een sigaret en een kop koffie.

25 januari 1944 dinsdag

Onze gevangenen waren er weer en het lijkt hier een ware vesting te worden. Ik mag heel graag stap, stap doen en dan wil ik niet in mijn box. Ik begin woordjes uit te spreken, dat wil zeggen ik probeer de geluidjes na te maken. Dan steek ik al zo heerlijk mijn handjes uit als ik gepakt wil worden. Mijn haartjes beginnen ook wat te krullen. En ik heb schattige blauwe oogjes. Een beetje ondeugend.

Jantje van Tante Tonnie is vandaag geweest en hij was een hele baas tegen mij. Daar schrok ik zo van dat ik hard begon te huilen. Iedere keer als hij lachte of schreeuwde begon ik te huilen en snikken dat ik deed. Greet pakte me gauw op en heeft me op haar schoot genomen. Toen Jantje weg was kwam ik pas tot rust.

26 januari 1944 woensdag

We zijn heerlijk uit geweest vanmiddag. Ruim twee uur en toen we thuis kwamen heb ik gegeten en was zo slaperig dat Cor en Greet me meteen naar bed hebben gebracht.

Onze gevangenen zijn er ook weer vandaag. We hebben drie keer luchtalarm gehad. Dan moesten ze (gevangenen) iedere keer naar binnen in de Chr. HBS, waar de groene zit.

27 januari 1944 donderdag

Onze gevangenen waren er weer vandaag en Greet ging met me voor het raam staan en zei: zeg maar, dag mannen. Toen kwam er een groene politieagent aan en die begon tegen mij te lachen. Dat was de bedoeling niet en we sloten de gordijnen en ik ging in mijn box. Ik heb vandaag in mijn hobbelpaard gezeten en ik kan nu al heel goed hobbelen. Ik was wat lastig vanavond en Cor heeft me vroeg naar bed gebracht.

28 januari 1944 vrijdag

We hebben drie keer luchtalarm gehad. Eén luchtalarm van bijna een uur. Zo iets is hopeloos, alles is hier dan ook ontwricht.

Greet is even weg geweest voor vis, maar er was niets te krijgen.

Het was regenachtig weer. Greet ging een steel voor onze bijl kopen. Er was in diezelfde winkel een heer, die vroeg of er ook nog een Lips slot te krijgen was. Tja zei de winkelier, wat zal ik u zeggen. Zegt u maar wat het kost zei de heer. Tja, zei de winkelier weer, kijk eens meneer, dat is nogal moeilijk. Als u een vooroorlogs slot wilt hebben, dan betaalt u mij twee pond boter. Houdt u van roken? De meneer weer, Ja, als het maar goed spul is dan ben ik daar wel voor te vinden. Meneer zou 's middags terug komen. Zo handelt men tegenwoordig. De eitjes

zijn gelukkig weer goedkoper. Ze kosten nu f. 1.15 en de boter f. 25,-. Appelen zijn er niet te krijgen.

29 januari 1944 zaterdag

Greet en Cor hebben vanavond een fuif. Oom Antoon en Tante Annie komen. Kik en Niek komen ook. Ze zouden doorhalen tot vier uur, want eerder mogen de grote mensen niet op straat, of je moet 's avonds om elf uur thuis zijn.

Weeglijst van Berdi

09-05-1943	11 pond	20 gram
16-05-1943	11 pond	150 gram
23-05-1943	12 pond	
30-05-1943	12 pond	
06-06-1943	12 pond	120 gram
13-06-1943	12 pond	200 gram
20-06-1943	12 pond	400 gram
27-06-1943	12 pond	430 gram
04-07-1943	13 pond	200 gram
11-07-1943	13 pond	420 gram
18-07-1943	14 pond	140 gram
25-07-1943	14 pond	420 gram
01-08-1943	15 pond	10 gram
08-08-1943	15 pond	250 gram
15-08-1943	15 pond	410 gram
22-08-1943	16 pond	60 gram
29-08-1943	16 pond	300 gram
05-09-1943	16 pond	450 gram
12-09-1943	17 pond	40 gram
19-09-1943	17 pond	140 gram
29-09-1943	17 pond	450 gram
03-10-1943	17 pond	450 gram
10-10-1943	19 pond	
17-10-1943	18 pond	300 gram
24-10-1943	18 pond	150 gram
14-11-1943	19 pond	50 gram

DAGBOEK 3

Vervolg zaterdag 29 januari 1944

We hebben vandaag weer een flink luchtalarm gehad. Ze vliegen maar af en aan. Gisteren waren er Duitsers en Engelsen in de lucht. Er werd ook nog gemitrailleerd. Dat is altijd heel angstig. Ook vind ik het luchtalarm vreselijk, maar Greet en Cor helpen mij er wel overheen en doen net alsof dat heel gewoon is. Oom Antoon heeft nog stap, stap met mij gedaan. Dat stappen vind ik erg leuk. Ik steek mijn handjes maar naar de hoogte en dan pakt iemand mij wel, want ze zeggen, dat is zo'n schattig gezicht.

30 januari 1944 zondag

We zijn vandaag met ons drieën in het bad geweest, maar ik was ontzettend angstig en heb luid geschreeuwd. Toen heeft Greet mij vlug gewassen. Cor was inmiddels al gewassen en die heeft mij toen aangepakt in een badhanddoek en verder op bed afgedroogd. Ik wilde vanavond mijn jumpertje zelf aantrekken, maar dan aan mijn voetjes. We hebben weer twee keer luchtalarm gehad. Het was net mooi weer en de mensen moesten een goed heenkomen zoeken.

Gisteren is Frankfurt gebombardeerd en de Duitsers hebben Londen gebombardeerd. De hele dag hebben de Amerikanen vandaag gevlogen. En het is nu acht uur en ze zijn al weer in de lucht.

30 januari 1944 zondag vervolg

We hebben lang in bed gelegen, want het was een beetje laat geworden vannacht. Kik heeft hier gegeten en Nico is weg gegaan. Kik zijn vriend is hier gekomen. Het was een Indische jongen, die niets tegen mij zei. Ik deed mijn kopje naar beneden en voelde me tegenover die jongen erg onbehaaglijk. Ik heb vanmorgen weer mijn eitje gekregen. Zo krijg ik er iedere week één, dat mag van de dokter en ik spring haast uit mijn stoel van blijdschap. Ik heb ook champignons gegeten en ook de soep daar van. Die maakt Cor zo heerlijk klaar. Ik ben een echte smulpaap.

31 januari 1944 maandag

Vandaag twee keer luchtalarm. Onze gevangenen waren ook weer hier aan het werk, alhoewel het motregende. Greet en Cor zijn weg geweest en Joke heeft op mij gepast. Greet en Cor vertelden, dat de hele Haarlemmerhout, het mooie bos van Haarlem, omgehakt wordt en dat er dwars door heen een tunnel komt met een tankval. Ook is Groenendael gesloten en naar men zegt worden al de bomen omgehakt. Berlijn is weer gebombardeerd; men zeg dat het heel erg is.

Joke verwent mij wel eens een beetje en dan wil ik steeds op schoot zitten. Dat gaat niet altijd.

1 februari 1944 dinsdag

Joke heeft weer op mij gepast en heeft me ook vanavond in mijn bedje gelegd, want Cor en Greet waren uit dineren. Heel laat hebben ze me toen nog even toegedekt, maar ik wilde toen opblijven en heb even heel hard geschreid.

2 februari 1944 woensdag

Er is iets vreselijks gebeurd vannacht. Ze hebben hier bij ons ingebroken en al de persen weg gehaald. Een grote en drie kleine. Ook Greet haar bontjas, een enveloppe met geld en drie vulpenhouders. We zijn er allemaal ziek van. Ja, ik ook een beetje, want onbewust voel ik dat er toch iets niet in de haak is. Cor kwam beneden en ontdekte het. Het was een chaos in de voorkamer. Goddank is het bij de perzen gebleven. We hadden ook nog andere dingen in huis.

3 februari 1944 donderdag

Greet en Cor waren er nog ziek van vanmorgen. Ze hebben toen een oud kleed uit de slaapkamer gehaald. Dat ligt nu in de eetkamer en in de salon ligt het andere kleed. Verder op de dag werd het iets beter.

Ik richt mezelf op in de wagen. Greet en Cor schrokken ervan toen ze het zagen. Ze waren bang dat ik er overheen zou tuimelen. Toen heb ik nog even in de box gestaan en nu ga ik naar bed, want ik begin lelijk te huilen.

4 februari 1944 vrijdag

Vandaag drie keer luchtalarm. Je kunt alleen niets zien, want de lucht is zwaar bewolkt en er staat een hevige storm. Ook sneeuwt het af en toe een beetje. Cor heeft iemand van de trein gehaald en er weer naar toe gebracht, maar het was haast geen weer om er door te gaan. Zware sneeuwjachten en een ontzettende storm.

Vanavond zijn we ontzettend geschrokken. Cor had op Greet haar verlangen de open haard in de salon aangemaakt, omdat de wind zo langs de vloer ging en Greet koude voeten had. Het begon echter zo verschrikkelijk te roken, dat Cor op het laatst al het vuur er uit heeft gehaald en naar beneden in de grote kachel van de centrale verwarming heeft gedaan. Naderhand kwam Oom Ed. De storm was inmiddels in kracht toegenomen. Toen Cor Oom Ed uitliet, ging met een ruk de achterdeur los en verscheurde onze verduisteringsgordijnen. Ik gaf een gil en bleef huilen. Greet, die helemaal verbouwereerd was suste mij. Zij knielde op de grond om de deuren te pakken te krijgen. Plukkie sloop langs de gang naar de keuken en Cor brak haast haar vingers om de voordeur dicht te krijgen. Toen de deuren dicht waren kreeg ik een kopje thee en mijn boterhammetje. Spoedig waren wij drieën weer van de schrik bekomen.

5 februari 1944 zaterdag

Het heeft de hele nacht nog gestormd, vanmorgen lagen er allemaal dakpannen voor de deur. Het was ook nog erg koud en Greet moest haar mantelkostuum met regenjas aan doen, anders had ze niet. We zijn vanmiddag ondanks de kou toch boodschappen wezen doen. Mijn wangen zagen paars, maar ik zat er lekker warmpjes in en er was een heerlijk zonnetje. Wij waren tijdig weer thuis en hebben met ons drieën lekker gegeten.

6 februari 1944 zondag

Het weer was tamelijk opgeknapt, toch waren we niet uitgegaan. De grote organist Herman Nieland was hier vanmiddag met zijn vrouw op bezoek. Greet en Cor gaan een uitvinding van hem in de handel brengen en hopen er erg veel succes mee te hebben. Ook is Oom Kees met zijn vrouw geweest, daar heb ik steeds bij op schoot gezeten en naderhand kwamen Oom Antoon en Tante Annie. Het was dus een echte bezoek zondag. We hebben heerlijk met ons drieën champignons gegeten en vanmorgen heb ik weer een lekker eitje gehad. Ook kreeg ik een heerlijk stukje volvette kaas, daar ben ik dol op.

7 februari 1944 maandag

Vanmorgen ben ik vroeg op geweest, want Greet en Cor moesten weer met meneer Van Deventer naar meneer Nieland. Het weer was slecht en het regende. Ik ben er niet uit geweest, want ze hadden het vandaag ook erg druk. We hebben vanavond wel gespeeld met ons drieën.

Er hangen overal biljetten, waarop vermeld staat, dat we bij een eventuele invasie om acht uur binnen moeten zijn. Wie zich na die tijd op straat vertoont wordt neergeschoten. We hebben vandaag weer luchtalarm gehad. Berlijn is weer zwaar gebombardeerd en de Russen zijn nog steeds in het offensief. In Italië zijn de Duitsers Rome aan het ontruimen en de Amerikanen zijn bezig de Marshall eilanden te bezetten. In Helsinki zijn ook bommen gevallen. Spanje heeft kleur moeten bekennen of hij (Franco?) al dan niet neutraal is en heeft de wijste weg gekozen, n.l. neutraal.

8 februari 1944 dinsdag

Vandaag ben ik ingeënt tegen difterie. Ik zei alleen eh en keek de dokter aan, die mij meteen afleidde. Onze eigen dokter is erg ziek; zij ligt met longontsteking in het ziekenhuis.

9 februari 1944 woensdag

Ik wandel nu mijn hele box rond; het gaat werkelijk erg goed. Af en toe val ik wel even en wil dan gaan huilen. Greet en Cor roepen mij op en zeggen: dat is fijn. Ik

neem dan maar aan dat het fijn is om te vallen en dan lach ik maar. Mijn haartjes worden nu anders gekamd en eerdaags krijg ik een strik in mijn haar. Greet en Cor geloven niet dat ik krullen krijg, het is niet bepaald stijl, maar veel krul zit er niet in. Ze vinden me zonder krullen ook een schat en zijn stapel dol met mij. Ze willen me nooit meer missen.

Het is vandaag erg koud en het hagelt en sneeuwt; ook komt er iedere keer een rukwind opzetten. Morgen komt waarschijnlijk Daniëlle, het jongste dochtertje van dokter Venema. Dokter komt hier ook om te herstellen als zij uit het ziekenhuis moet, want al de bedden in het ziekenhuis moeten zo spoedig ontruimd worden. Men zegt dat er a.s. zaterdag een invasie zal plaats hebben, want dan is de maan gunstig. We wachten maar rustig af.

10 februari 1944 donderdag

We hebben vandaag drie keer luchtalarm gehad en het hagelde en sneeuwde. Ik ben vanmorgen met Joke boodschappen wezen doen. Het eerste luchtalarm was afgelopen. Toen we buiten waren werd er geschoten en het begon te hagelen en te sneeuwen. Toch vond ik het heerlijk, want ik ben o, zo graag buiten. Vanmiddag heb ik tot drie uur geslapen en toen zijn we naar Oma Hennekam gegaan. Het begon weer even te sneeuwen. Ik vind het wel leuk, Greet is ook dol op sneeuw. Bij Oma heb ik een kopje melk opgedronken. We waren om zes uur weer thuis. Daarna gegeten, nog even in mijn box, even met Greet gestoeid op de bank en toen naar bed. Daniëlle is niet gekomen, zij is naar haar tante in Arnhem. Ze hebben waarschijnlijk Schiphol gebombardeerd, want de vliegtuigen namen richting Schiphol en Cor zei vanavond dat daar zo'n rode gloed hing.

11 februari 1944 vrijdag

Gisteren is er heel wat bezoek geweest. Allemaal dames en ik werd natuurlijk bewonderd. Ze vinden mij allemaal een dikkerd. 's Avonds moeten Cor en Greet met me spelen en dat weet ik al zo, dat, wanneer ze dat niet op tijd doen, dan begin ik heel hard te huilen. Ik ben weer vreselijk verkouden en heb steeds een snotneusje. Er zijn weer heel wat Engelse vliegtuigen in de lucht. Het is een gezoem van belang. De Russen schieten enorm op. Naar ik hoor zijn er veel Duitse soldaten ingesloten. De Engelsen vorderen niet zo hard in Italië. Toch zegt men dat de Duitsers Rome ontruimen. Ook hoorden wij dat al de Duitse gewonden hier weggevoerd worden. De treinen zijn gerekwireerd als hospitaalwagens.

12 februari 1944 zaterdag

Ik heb me voor het eerst zelfstandig in mijn box opgericht (ik ben gaan staan zonder hulp). Het ging heel onverwachts en ik was er zelf verbaasd over. Ik krijg

er ook weer twee tandjes bij, nu weer van onderen. We zijn heerlijk uit geweest vanmiddag. Het was wel koud, maar heerlijk zonnig en ik had erge honger toen ik thuis kwam. Ik vind het heerlijk om met mijn vingertje de boter van mijn boterham te pulken. Ik moet net als de grote mensen thee bij mijn brood en liefst een beetje veel thee.

Er zijn weer Tommies in de lucht. Wanneer zal dit alles toch afgelopen zijn? Greet en Cor hebben vanmiddag plannen over mij gemaakt. Ik zal een hele prettige jeugd krijgen, naar een kostschool in Zwitserland en 1 jaar naar Engeland enzovoort, enzovoort.

13 februari 1944 zondag

Geen invasie! We zijn de hele dag thuis geweest. Het was wel prachtig weer, maar Cor en Greet vonden het zo heerlijk om nu vandaag eens niemand te ontvangen, dat ze heel lang in pyjama hebben rondgelopen. De zekering van de bel was stuk en ze hebben het maar zo gelaten, niemand te ontvangen. 's Middags zijn we fijn alledrie naar bed gegaan en daarna gingen Cor en Greet in het bad. Tenslotte hebben we fijn gegeten, weer heerlijke champignons.

14 februari 1944 maandag

Het is erg koud en Greet mist haar bontjas erg. Cor en Greet zijn naar de kamer van koophandel en Joke past op mij. Het gaat nu al heel handig het oprichten in mijn box. Ook begin ik op mijn knieën te kruipen. Er vliegen weer heel wat vliegtuigen over en het is verschrikkelijk donker.

15 februari 1944 dinsdag

Er is een vreselijke aanval op Berlijn geweest; men veronderstelt dat er niets meer van Berlijn staat. Het beroemde benedictijner klooster in Casino is helemaal verwoest. De paus had een verzoek gedaan, dit beroemde klooster te sparen. De Duitsers hebben er echter een fort van gemaakt en het was dus niet langer op te houden, nu ligt het in puin. Finland wil vrede en is met onderhandelingen bezig. Onze Hollandse politie is helemaal ontwapend en de NSB'ers zijn bewapend. Het wordt een kolossale warboel in de wereld en iedereen wacht nerveus de loop van de gebeurtenissen af. Er zijn weer razzia's op straat gehouden en diverse jonge mannen zijn van de straat opgepikt en in gevangnissen opgesloten.

Mijn haartjes beginnen weer te krullen en ik kan zo lekker mijn oogjes dicht knijpen en met mijn kopje vlak bij Cor of Greet vleien. 's Avonds na het eten spelen we iedere keer een uurtje op de tafel. Het liefst met een doosje lucifers. Dan legt Cor of Greet dat op haar hoofd en gooit het zo in mijn schoot.

16 februari 1944 woensdag

Tante Tinie komt vandaag met Nonkie?. Ze heeft lekkere koekjes mee gebracht, we hebben echt gesmuld. Greet en Cor zijn naderhand naar Tante Annie gegaan, want die was jarig en Joke heeft op mij gepast.

17 februari 1944 donderdag

Het is weer verschrikkelijk koud, maar Tante Annie is er toch door gekomen, en zij is nog niet eens helemaal beter. Ik kom met deze erge kou niet op straat. Ik begin al aardig in mijn box rond te lopen. Ik begin steeds met zelf op te staan. Ook moet de plank van mijn ledikantje naar boven, want ook in mijn bedje ga ik staan.

18 februari 1944 vrijdag

Vandaag is Oma gekomen en we hebben lekker gestoeid. Ik word dan wel een klein beetje verwend. Ik kan heel lekker kussen en vrijen, dat heeft Cor mij geleerd.

In Italië wordt een zware strijd gevoerd. Het bruggenhoofd dat de Engelsen hebben, proberen de Duitsers te ontzetten, zodoende woedt er een zware slag bij Netuno?. Italië wordt dan ook lelijk verwoest. In Rusland blijft de strijd zo'n beetje hetzelfde, de Russen blijven optrekken. De vredesonderhandelingen met Finland nemen vastere vorm aan, maar er is nog niets definitiefs bekend.

19 februari 1944 zaterdag

Ik ben vandaag niet mee geweest met boodschappen halen. Het was zo ontzettend koud dat Oma en ik zijn thuis gebleven. Het sneeuwt ook steeds; toch wil de koude de lucht niet uit. De meeste mensen zitten zonder kolen en er wordt maar geen kolennummer (op de bonkaart) bekend gemaakt. Er zijn kolen genoeg in Limburg zegt men, maar er zijn geen vervoermiddelen. Wij hebben gelukkig nog een halve ton cokes kunnen krijgen. We krijgen maandag gelukkig turven, als je maar iets hebt om te stoken.

20 februari 1944 zondag

Vandaag twee keer luchtalarm. Oma vertelde dat er zoveel vliegtuigen over zijn gegaan vannacht. Cor, Greet en ik hebben zo geslapen dat we niets hebben gehoord. Men zegt; Leipzig is van de kaart geschrapt. Ook Berlijn heeft weer een beurt gehad.

Cor heeft een hele tijd met mij gespeeld. Ik kruip en klim overal op en loop alleen langs de bank. Aan mijn box heb ik nu een hekel. Ik wil er liever niet meer in. Nu lig ik al in mijn bedje en ben heerlijk rustig gaan slapen.

21 februari 1944 maandag

Het was vandaag ontzettend koud. Toch was het wel heerlijk weer dat wil zeggen de zon scheen zo heerlijk. Met Joke heb ik boodschappen gedaan, nadat we twee keer luchtalarm hadden gehad.

Ik kwam thuis met een hoog rode kleur en een blauw neusje. Toch geniet ik altijd als ik op straat ben. De vliegtuigen suizen weer over, wij zijn benieuwd waar ze naar toe zullen gaan.

22 februari 1944 dinsdag

Twee keer luchtalarm vandaag. Hele drommen Amerikaanse vliegtuigen zijn over gevlogen en vreemde onbestemde geruchten doen de ronde. Nijmegen, Arnhem en Enschede moeten ernstig gebombardeerd zijn. Het zijn vage geruchten, morgen zullen wij wel meer horen. Het is nog steeds bitter koud en geen kans dat wij kolen krijgen. Wij hebben turven gekocht, maar die vliegen door de kachel. We hebben een open haard, maar durven niet goed te stoken. Het is ontzettend kostbaar.

23 februari 1944 woensdag

Ja, het vreselijke is gebeurd. Nijmegen is zeer ernstig gebombardeerd, de hele binnenstad brandt. Het station, waar net twee treinen binnen liepen, één uit Amsterdam en één uit een andere richting, zijn beide gebombardeerd. Beide treinen zijn helemaal uitgebrand. De passagiers zijn, op enkele uitzonderingen na, allemaal dood. Het Oranje Hotel, waar Duitse soldaten waren, is weg gebombardeerd en de hele binnenstad staat in lichtervlaai. Er zijn ca 1500 doden. De meisjes van Vroom en Dreesman, die in de schuilkelder moesten, zijn allemaal ingesloten; men vreest het ergste. Ook Arnhem is gebombardeerd. Niet zo erg. De gashouder is getroffen en wel zo ernstig, dat men waarschijnlijk in geen drie maanden gas kan krijgen. Er zijn niet zoveel slachtoffers. De Heveafabrieken bij Doorwerth zijn weggebombardeerd. Hier maakte men rubber banden. In Enschede de textielabrieken, waar men parachutes vervaardigde, weggebombardeerd.

De vliegvelden in Leeuwarden, Eindhoven en Gilze Rijen zijn zwaar gebombardeerd. Gilze Rijen zo zwaar, dat Tilburg op haar fundamenteën trilde. Mensen worden weer allemaal geëvacueerd uit Zeeland. De droevigste tonelen spelen zich daar af. Hele stukken grond worden onder water gezet. Heel Walcheren staat al onder water en men denkt van de Beemster en de Purmer, Goeree en Overflakkee en de Wieringermeerpolder. Overal worden onze mooie oude bomen omgehakt en ziet men niet anders dan kale plekken. Leipzig en Frankfurt zijn ook zeer zwaar gebombardeerd.

Het blijft koud en ik ben er nog niet weer uit geweest.

24 februari 1944 donderdag

Vandaag is de dokter bij ons gekomen, ze is nog erg zwak en ziet ook nog heel pips. We hopen dat ze hier een week of drie kan blijven om aan te sterken. We hebben haar kamertje hier gezellig gemaakt en ze is dan ook gauw naar bed gegaan. Iedereen is vol van het lot dat de mensen in Nijmegen heeft getroffen. Het is een verschrikking deze oorlog, dat men eigenlijk nergens het vege lijf kan bergen.

Ik ben weer even met Joke weggeweest om boodschappen te halen. Ik word dan heerlijk ingepakt en heb nergens last van.

25 februari 1944 vrijdag

Cor en Greet zijn even weggeweest. Greet heeft een kou gepakt. Zij hoest tenminste en heeft spijt dat zij er uit is gegaan. Het blijft ook iedere dag maar even koud. Er was luchtalarm, maar Cor en Greet zijn er maar door gelopen.

De kranten staan vol met rouwannonces over Nijmegen. Het is een heel zielig geval.

26 februari 1944 zaterdag

Greet is helemaal hees, zij kan niet praten en voelt zich niet prettig. Cor is haast de hele dag weggeweest. Eerst de stad in en naderhand naar Heemstede. Zij was laat terug. Het was helemaal geen gezellige zaterdag zoals anders, als we leuk met ons drieën boodschappen gaan doen. Maar ja, het kan nu eenmaal niet anders. Ik ben ook de hele dag thuis geweest. Loesje heeft haar moeder een bezoek gebracht terwijl ik sliep, maar ze komt maandag tussen de middag hier eten en dan zien we elkaar weer even. Loesje is dol op Plukkie, ze sjouwt hem overal achterna en ze noemt hem het bontpoesje. Ik heb geslapen van half twee tot half zes. Greet vond het gewoon een beetje angstig worden en heeft me wakker gemaakt. Dokter zegt dat het geen kwaad kan, dus ben ik vanavond om half tien naar bed gegaan.

27 februari 1944 zondag

Ik ben een beetje onrustig geweest vannacht. Cor heeft me een schone broek gegeven en toen dacht ik dat ik op mocht blijven, maar dat ging niet. Toen heb ik een flinke keel opgezet, maar dat helpt me niet veel, want ze laten me huilen en maar goed ook, want ik ben weer in slaap gesukkeld. Kees Koers was hier vanmorgen. Hij vertelde dat er contact was gemaakt met het winkelpersoneel van Vroom en Dreesman in de schuilkelder. Er moeten nog diverse meisjes leven. Men heeft levensmiddelen laten zakken en hoopt hen zo spoedig mogelijk te bevrijden.

We zijn niet uit geweest vandaag. Cor is even met de dokter uit geweest, want die

mocht even een luchtje scheppen. Wat die voor verhalen uit Vught vertelt, dat steekt niet zo nauw. Dat vertel ik nog wel eens. Ik heb weer tot zes uur geslapen en ben een kleine smulpaap. Lopen doe ik nog niet zelfstandig, wel, als de muziek gaat, dansen en ik zing ook mee. Ze kunnen me allemaal wel opeten.

28 februari 1944 maandag

Ik heb niet zoveel eetlust de laatste dagen en mijn brood smijt ik over de grond. Greet kookt dan wel eens een bordje pap, maar de dokter zegt dat Greet er niet aan toe moet geven. Mijn achtste tandje zet ook niet erg door en daar heb ik veel last van. Ik begin me al helemaal alleen op te richten. Ja, het kost wel veel moeite en ik steek dikwijls mijn handen uit dat ze moeten helpen. Ze laten me maar tobben en uiteindelijk komt het dan ook. Ik kan een schattig snoetje trekken. Dat doen ze me dan eerst voor. Mijn neusje optrekken en dan alle twee mijn oogjes dicht. Dan ben ik om te stelen.

Veel vorderingen met de oorlog maken we nog niet. De Russen rukken getrouw op en de Engelsen en Duitsers vechten hard in Italië. Er stond een foto in de krant van Nijmegen. Vijf honderd lijkkasten stonden er naast elkaar. De familieleden mochten geen beslag leggen op de lijken, maar moesten wachten tot de volgende dag. Er zijn 1500 doden en in de krant stonden er maar 500. Men veronderstelde dat men hiermee een bedoeling heeft gehad. Dokter hier kreeg een brief van haar zuster uit Arnhem. Daar zijn de tinfabriek en de rubberfabriek getroffen, alsmede het ketelhuis van de gasfabriek. Arnhem zit waarschijnlijk tot na de oorlog zonder gas. De mensen daar mogen cokes laten halen om te koken, maar moeten zich anders vervoegen naar een Centrale keuken.

29 februari 1944 dinsdag

Schrikkeljaar zegt Cor. We mogen een man vragen, maar het is zo koud, dat niemand erop uit wenst te gaan. Het sneeuwt, het hagelt en het waait. Het is ontzettend koud en de mensen zitten zonder brandstof. Er zat een oud vrouwtje van 82 jaar in de tram met twee zakjes kolen, want er is inderdaad een kolenbon aangewezen, maar er komt maar één mud. Geen enkele kolenhandelaar heeft zin dit thuis te bezorgen. Dikwijls ontbreken hen ook de vervoermiddelen, maar men gelooft het tegenwoordig wel. Ook is er weer geen groente te krijgen en geen boter. De dokter begint aardig op te knappen en gaat donderdag naar huis.

1 maart 1944 woensdag

Maart roert zijn staart. Het sneeuwt en het is koud. Ik ben even met Joke boodschappen wezen doen. Lekker dik ingepakt op een ogenblik dat het niet sneeuwde. Ik kwam met hoogrode wangen thuis en toen kwam er weer luchtalarm.

2 maart 1944 donderdag

Vanmorgen is dokter weggegaan. Het sneeuwde weer en wij hebben haar goed ingepakt. Het was wel stil toen ze weg was. Naderhand hebben wij muziek gemaakt. En toen ben ik gaan dansen. Dokter heeft van Vught verteld. Dat is ontzettend. En ook van de Amstelveense weg van de strafgevangenis waar ze heeft gezeten. Dat vertel ik nog wel eens uitvoerig.

3 maart 1944 vrijdag

Cor en Greet zijn vandaag weg. Cor naar Den Haag en Greet naar Heemstede. Joke past op mij. Het heeft vandaag verschrikkelijk gesneeuwd en gehageld. Cor vertelde: in Den Haag drie keer luchtalarm. Greet vertelde: één keer in Haarlem. In Heemstede werd geweldig geschoten. De vliegtuigen zijn dan ook niet van de lucht. Joke heeft met mij gespeeld en ik ben erg lief geweest.

4 maart 1944 zaterdag

Cor is naar haar ouders geweest. Die liggen met zware griep te bed. Dat heeft Koosje, hun gewezen schoondochter (NSB'ster), eerste vrouw van Frans Hennekam, meegebracht. Cor zegt: het is een gemene griep, NSB-griep. We zijn niet naar buiten geweest vandaag, want Greet was nog niet prettig. Joke heeft de boodschappen gedaan. Het heeft flink gesneeuwd en het waait ook nog.

5 maart 1944 zondag

Cor is niet lekker. Waarschijnlijk griep. Vandaag heeft dokter Venema bij ons gotten. Oma en Tante Maartje Draak hebben ons vandaag ook met een bezoek vereerd. Het blijft stormachtig en koud en het hagelt steeds. Ik ben zowat de hele dag in handen geweest en dat bevalt mij uitstekend. Je wordt dan zo heerlijk even verwend.

Wegens griep een week overgeslagen!

11 maart 1944 zaterdag

Alles is ziek. We hebben de hele week alle drie met zware griep op bed gelegen. Ik slaap nu nog even en Greet begint mijn dagboek weer vol te maken. We zijn alledrie erg ziek geweest, koorts en hoesten. Ik heb heel veel gehuild en ik heb ook in Greet en Cor haar bed geplast.

Dit kon mij allemaal niet schelen. Als ik me maar even goed voelde, dan heb ik met Greet en Cor liggen vrijen. Dokter is haast iedere dag bij ons geweest. Greet is heel erg ziek geweest, zij had last van astma. Dokter is 's nachts tweemaal bij haar geweest en ze heeft twee injecties gehad. Nu is Greet ook weer aan het opknappen.

Wij hebben iedere dag een paar keer luchtalarm. Soms duurt zo'n luchtalarm twee uur en dat met die koude, dat valt niet mee. Duitsland wordt dag en nacht met grote formaties bommenwerpers gebombardeerd. Soesterberg is gebombardeerd, waarbij ook weer burgerslachtoffers zijn gevallen. Gilze Rijen is weer gebombardeerd en ook Schiphol. Ook is er in Gouda weer een trein gebombardeerd. De Franse kust is helemaal plat gebombardeerd en het spoorwegverkeer met Parijs is verbroken. Overal wordt gebombardeerd. In Soesterberg is een munitiedepot de lucht in gevlogen. Het gaf een geweldige druk. Het licht ging hier bij ons zelfs uit. In Rusland zijn ze een nieuw groot offensief begonnen en men schrijft in de krant dat het zeer precair (hachelijk) is. Finland is nog niet ingegaan op de voorstellen van Rusland. Zweden treedt als intermediair op; men verwacht de capitulatie van Finland. We hebben vandaag ook weer twee keer luchtalarm gehad en wij verwachten dat er spoedig iets gaat gebeuren. Alles wijst er tenminste op.

Er staat momenteel een geweldige storm en het heeft pas flink gehageld. Ik slaap nog lekker en het is bijna zes uur. Er is voor mij zelfs geen flesje tomatensap te krijgen. Het is voor zieke mensen een wanhoop. Er is geen groente, niets te krijgen, alleen witte kool of koolraap. Vandaag zitten heel veel mensen zonder boter en hebben de melkboeren alleen daar melk gebracht waar kleine kinderen zijn. Deze oorlog drukt als een vloek op alle naties. Wij hopen dat de zaken zeer vlug mogen keren.

12 maart 1944 zondag

Ik lig heerlijk in mijn bedje en slaap. We zijn vanmorgen alledrie opgestaan, toen hebben we gegeten. Een lekker gekookt eitje en anderhalf sneetje wittebrood heb ik gegeten. Toen ik mijn ene sneetje op had zei ik: die, die en wees daarbij naar het brood dat op tafel lag. Greet heeft me toen een sneetje afgesneden en het smaakte heerlijk. Ik zie er nog wel een beetje ziekjes uit, mijn oogjes staan wat mat. Overigens heb ik al weer in mijn wagen zitten dansen, toen ik muziek hoorde. Oom Kees is ook geweest. Hij bracht een pakje toast mee. Ik zei dadelijk: die, die en moest een toastje hebben. Het smaakte me uitstekend, al was het ook wat droog. Toen ik een kopje melk had gedronken was dokter Sajet hier net. Greet dacht dat mijn neusje wat dik was, maar Tante Thea zei dat er niets aan de hand was. Toen zei Greet: wil je naar bed en ik stak mijn armpjes uit. Zo lig ik dus al die tijd al in Morpheus' armen. Cor had me heerlijk gebadderd. Greet voelde zich daar nog te slap voor. Nu is Cor aan het spinazie wassen, daar hebben we toch zo'n trek in. Greet hoopt dat ik er ook flink van zal eten. Het regent en het is erg saai langs de straat. Haast niemand te zien.

Het was vandaag voor de Duitsers heldengedenkdag. Admiraal Dönitz heeft zo juist voor de radio gesproken; we hebben niet geluisterd aangezien Tante Thea hier net was.

Tante Thea (dokter Sajet) vertelde van de straf in de gevangenis op de Amstelveense weg. Wanneer men niet wilde tekenen, dan werd men in een natte deken gewikkeld, waarop men stroom zette. Dit vertelde ze niet vandaag, maar tijdens haar verblijf hier. In Vught zijn kleine bunkers gebouwd, hierin komen strafgevallenen te zitten. Hier is geen ventilatie en er wordt als razend gestookt. Dit is dus om het af te pikken (heel erg heet). Men houdt dit dan ook niet vol en men is verstoken van medische hulp.

13 maart 1944 maandag

Vandaag weer twee keer luchtalarm. Eén alarm was zeer lang.

We beginnen een beetje op te knappen, alhoewel we alle drie nog hoesten. Cor blijft ook erg slapjes. Ze vinden allemaal dat ik zwaarder ben geworden, ondanks alles zie ik er goed uit. Ik kan geweldig met mannen koketteren, dan knijp ik zo half mijn oogjes dicht, trek mijn neusje zo'n beetje op en lach dan heel zachtjes. Ja, het is werkelijk een lust om te zien.

14 maart 1944 dinsdag

Vandaag is Oom Kees geweest. Hij tilde me heel hoog op; dan raak ik haast het plafond, want Oom Kees is geweldig lang.

We kunnen geen kolen meer krijgen van de week. Het is nog bar koud en we zijn nog niet beter. Zelfs clandestien zijn ze niet te krijgen en dan kost de cokes f. 12,- een mud (inhoudsmaat), enfin we zijn nog gelukkig. Dan de mensen in Arnhem. Daar krijgen ze in anderhalf jaar geen gas meer. De mensen die een elektrische kookgelegenheid hebben, hebben per dag in hun eigen keuken, inclusief elektrische oven één derde van de dag recht op stroom. De rest is voor anderen om op te koken. Zo moet men zich daar behelpen. Vandaag hebben we gelukkig melk gekregen. Al de gecondenseerde melk en poedermelk, die hier nog was, is naar Duitsland. Het eigen land heeft niets meer.

15 maart 1944 woensdag

Vanmorgen vroeg luchtalarm. Toen het weer veilig was, vertoonden zich grote formaties Amerikaanse bommenwerpers in de lucht. Zij lieten allemaal witte strepen achter, het was een fantastisch schouwspel. Meneer Van Deventer is vanmiddag geweest en daar heb ik weer mee zitten koketteren, dan ben ik gewoon om te stelen. Loesje en dokter Sajet hebben vandaag bij ons gegeten. We hadden wild konijn. 's Avonds hebben we heel gezellig bij de open haard gegeten. Ik kreeg ook

een paar brokjes konijn en ik vond het heerlijk. Steeds als het op was zei ik, eh en die. Dat betekent dat ik nog meer lust. Ik kreeg een beentje om aan te kluiven, tot zeven uur hebben we zonder verduistering gezeten. Het was zo gezellig. Toen liet Cor de gordijnen zakken. Ik werd uitgetkleed en daarna naar bed.

De Duitsers zijn vannacht boven Londen geweest en hebben brandbommen en zware explosieve bommen laten vallen. Er zijn talrijke slachtoffers. Ook zijn de Engelsen naar Duitsland geweest en hebben daar dezelfde hel aangericht. In Rusland gaat het hard. Finland heeft een laatste waarschuwing en zal bij niet capituleren niet gespaard worden.

16 maart 1944 donderdag

Vandaag weer luchtalarm, wat gelukkig niet zo lang duurde. We zijn er nog steeds niet uit geweest, want het blijft maar koud. Dokter heeft dan ook geadviseerd thuis te blijven, aangezien Greet en Cor beiden erg hoesten. Ik ben wel helemaal opgeknapt en ik eet weer heerlijk. Ik heb vanavond drie sneetjes brood gegeten. De Tommies zitten al weer in de lucht. Men zegt dat in Duitsland tweederde van de grote plaatsen is verdwenen.

17 maart 1944 vrijdag

Het is zonnig weer, maar nog steeds koud en de dokter die hier juist even voor Greet was, vond het beter dat ze niet op straat gingen. We zijn dus maar weer thuis gebleven. Ik ben dol op crackers. Vierkante biscuitjes moet ik niet meer hebben. Ik schuif ze met mijn hand weer weg en zeg: die, die. Van Cor krijg ik geen ander koekje en dan begin ik te gillen. Dat is natuurlijk niet lief. Cor gaat me dan afleiden, bijt zelf in mijn koekje en houdt het mij dan weer voor. Ik houd voet bij stuk, maar ik krijg ook geen ander koekje en dan begin ik er op het laatst maar aan.

Amerika heeft Finland een waarschuwing gestuurd, om toch deze kans aan te grijpen. Finland wordt anders onder de voet gelopen. Finland heeft hierop opnieuw onderhandelingen aangeknoopt. Ook de koning van Zweden spoort Finland aan op de voorstellen van de Sovjet in te gaan. De besprekingen zijn verdaagd tot dinsdag.

18 maart 1944 zaterdag

We zitten zo goed als zonder kolen. Half Amsterdam zit in de kou en het is ontzettend koud weer. De mensen kruipen 's avonds heel vroeg in bed. We stoken nog steeds de open haard en zijn nog zo zuinig mogelijk. De boter is weer f. 40,-, die ellendige boeren houden zelf de melk van de kinderen vast, om er boter en kaas van te maken, die ze dan lekker clandestien voor veel geld kunnen verkopen.

Zo zijn onze Hollandse boeren. Deze zullen we ook na de oorlog aan de kaak stellen. Zeker er zijn ook wel goede, maar dat percentage is maar zeer klein. Zo zijn er zoveel Hollanders die tegen vallen.

Tante Maartje is vandaag bij ons geweest. Ze heeft bij ons gegeten. Vanmiddag is er een klacht gekomen voor onze twee katers, Dikkie en het kleine kreng. Deze zijn niet behandeld en nu is het wel wat vies. Het is per slot van rekening maart. We zullen zien wat we er aan kunnen doen. We hebben om ca vijf uur luchtalarm gehad. Het duurde echter niet zo lang. Roemenië heeft een ultimatum gekregen. In diverse talen is het uitgezonden. Ze krijgen geen tijd voor onderhandelingen. De Russen zijn de Bes-Arabische grens al gepasseerd. Ze staan dus vlug op Roemeens grondgebied. Het zal ons benieuwen.

19 maart 1944 zondag

We mochten vandaag uit, maar het was geen weer, storm en regen wisselden elkander af. Cor heeft gauw de haard aangelegd en het was na een uurtje lekker warm; de deuren hebben we dicht gehouden.

Meneer Nieland, de grote organist en meneer van Deventer zijn vanmiddag bij ons op bezoek geweest. Meneer van Deventer vertelde dat de Engelse jagers zelfs in de lucht benzine tanken. Wanneer ze benzine nodig hebben dan stijgt een zware bommenwerper op, nu echter geladen met benzine. Deze vliegt boven de jager en een slang gaat langzaam naar beneden, wordt door de jager aangepakt en deze wordt met benzine geladen. Zo worden ze stuk voor stuk weer volgetankt. De techniek is geweldig, jammer dat er zo'n misbruik van gemaakt wordt. We kregen vanmiddag weer even luchtalarm, maar daar zal wel één of andere hoge piet geweest zijn, want er was niets te bespeuren in de lucht.

Ik heb weer lekker een eitje gehad vanmorgen. Ik heb ook vier sinaasappelen op de bon gekregen. 's Morgens krijg ik er één. Ook heb ik weer een flesje tomatensap. Maar groente is er niet te krijgen. Greet had voor twee dagen erwtensoep gekookt, daar heb ik ook dapper van mee gegeten en ik vond het erg lekker. We hadden twee pond varkensvlees op de kop getikt voor f. 26,-. Het was lekker vet, dus hadden we heerlijke snert. De melkboer kreeg een bordje. Mevrouw Kappelhof, die ons lever kwam brengen, kreeg een bordje en vandaag meneer Nieland en meneer Van Deventer, plus wij drieën. Het smaakte heerlijk.

De Tommies zitten hedenavond al weer in de lucht. Ook zijn er wat Duitse jagers. Als dat maar geen luchtgevechten geeft, want dat is niet aangenaam in de avond.

20 maart 1944 maandag

Een zeer droeve dag. Dikkie en het kleine kreng zijn vandaag weggehaald. Zij konden niet meer behandeld worden en onze burens gingen er niet mee akkoord

dat ze daar in de tuin kwamen. Wat te doen, goede raad is duur. Greet is er ontzettend verdrietig van. Zij kan zo moeilijk afstand doen van iets dat haar toebehoort. Het is zeer akelig. Plukkie is er nu nog alleen en ook hij mist ze en miauwt door het huis. Ze zouden ze niet afmaken, maar och Dikkie was al oud. Greet moet er niet aan denken. Het geeft haar pijn in het hart. Toen Greet hilde heb ik haar even nagedaan. Ik dacht dat het een grapje was. Maar Greet heeft de hele dag echt verdriet gehad.

Ik heb lekker drie ronde biscuitjes gehad en ik had er mijn maaltijd mee willen doen. Dat ging echter niet en toen ik mijn brood moest eten was ik zo kwaad dat ik het uit mijn mond op de grond gooide. Ik kreeg van Greet een tik op mijn hand en daarna was het huilen. Naderhand hebben we nog lekker gekroeld (ge-vrijd) en om acht uur ben ik naar bed gebracht.

De Vesuvius in Italië is gaan werken en heeft gloeiende lava naar beneden gespuugd. In allerijl worden de kleine plaatsen geëvacueerd en de Engelsen moeten hiermee ook rekening houden. In Amerika is het ook verschrikkelijk koud. Net zo koud als hier.

21 maart 1944 dinsdag

Eerste lentedag, bar koud en het sneeuwt. Ik heb vanmorgen vlak bij Plukkie gestaan en hem geaaid. Hij doet mij niets. Plukkie heeft ook een beetje heimwee. Hij zoekt in het hele huis naar de twee katten. Wij kunnen nog steeds niet op straat, het is geen weer. Het stormt en het hagelt. Ik begin nu duidelijk te maken, wanneer ik een plasje moet doen. Dan zeg ik: eh, eh. Ik krijg dan een beetje een kleur en soms begrijpen ze me. Niet altijd, want als ik een koekje wil, dan zeg ik ook eh, eh en dan wijs ik en zeg nog eens die of soms in het Engels, this.

Ik ben een heel mooi meisje. Een paar grote blauwe ogen, een lekker ondeugend mopsneusje. Mijn haartjes worden heel dik en krullend, daar wordt dan ook steeds fatsoen in gebracht. Mijn jurkjes worden een beetje kort dat wil zeggen met mijn luier. Ik krijg nu af en toe een broekje aan, dat staat kittig, want ik heb lekkere, dikke, stevige beentjes. Ik wil niet graag in mijn box en als ik er uit ben, dan steek ik mijn armpjes in de hoogte en dan moeten ze mij maar pakken. Niet altijd lukt dat. Greet heeft mijn kousjes en diverse andere kousen gestopt, zo van de ene stop op de andere, want kousen zijn er niet. Je kunt eenheidskousen krijgen, maar daar zit geen model in en ze zijn ook nog niets waard. Je kunt ook kousen krijgen die f. 50,- kosten en daar begint Greet ook niet aan. Dan maar weer een stop er bovenop. Er zal toch wel eens een einde aan komen?

Groente was er weer niet vandaag, maar er is een pakje uit Brabant gekomen met spek en groene erwten en veldsla die wij morgen zullen stoven.

Hitler heeft de minister president van Hongarije Horthy?, bij zich ontboden.

Intussen heeft hij Hongarije bezet en de minister president gevangen. De Vesuvius is nog steeds in werking en de lavastroom neemt een angstwekkende houding (richting) aan. Napels wordt bedreigd. De Russen naderen Roemenië en zijn niet te stuiten. Rusland heeft de onderhandelingen met Finland afgebroken. De Japanners gaat het ook niet voor de wind. Het ene eiland na het andere moeten zij aan de geallieerden afgeven. Nu zijn ze aan het vechten op de Birma-eilanden. De geallieerden hebben er parachutisten laten dalen, achter de linies. Deze hadden rubber vliegvelden en alles bij zich. Na een uurtje was er dan ook een compleet vliegveld klaar. Nu ging het dalen met muilezels, paarden, tanks enz. Het was niet te stuiten. Ook hebben de geallieerden Soerabaja gebombardeerd, dus uit ons Ned.-Indië moeten de Jappen ook verdwijnen. Het gaat allemaal langzaam maar zeker.

22 maart 1944 woensdag

We hebben gelukkig gisteren nog kolen gekregen. Het sneeuwt geweldig en het is koud, toch gaan we er vandaag even uit. Greet heeft het er echt op staan. Je blijft anders ook maar in huis bakken, dus maar eens even een droog buitje afwachten. De Tommies waren gisteravond al in de lucht en nu vliegen ze nog. Er wordt steeds geschoten. We zijn lekker even uit geweest. Het zonnetje scheen een beetje, maar het was wel koud. Ik werd lekker ingebakerd, mijn wangen zagen blauw; toch was het heerlijk weer eens eventjes buiten te zijn.

Vanmiddag hevige luchtgevechten. Er werd geschoten van belang. Iedereen bleef staan of zocht dekking. De jeugd kroop in de vieze schuilkelders.

Het heeft vanmiddag weer gehageld. Het zal ons benieuwen wat de avond zal brengen.

23 maart 1944 donderdag

Cor en Greet zijn naar Haarlem geweest. Oom Engel was jarig. Eerst zou ik mee, maar Cor en Greet waren blij dat ik er niet bij was. De treinen waren tjokvol. Greet en Cor hebben nog even de bommenwerper zien liggen, die op een kerk en school in de Spaarndammerstraat terecht was gekomen. Er zijn daarbij vier personen gedood. Vier parachutisten zijn naar beneden gekomen, waarop nog steeds geschoten werd door de Duitsers. Eén kwam er dodelijk getroffen in de Spaarndammerstraat aan. Hij was doorzeefd van kogels. Eén is er blijven hangen aan een schoorsteen aan de overkant van het IJ en is gered door de burgerbevolking. Hij was zich net aan het verkleden toen er een NSB'er en een politieagent verschenen. Eén is er waarschijnlijk gedaald in Diemen en één op de Bos en Lommerweg. Daar kwam een overvalwagen voor waar hij in moest. Het publiek dat zich had opgesteld werd door deze Amerikaan met een buiging begroet. Er

ging een hoeraatje op onder de bevolking, tot groot ongenoegen van de Duitsers. Op de terugweg werden Cor en Greet als het ware in een overvolle trein geperst. Daar was nog een onhebbelijke conducteur die hen liet bijbetalen, net zoals diverse arbeiders, waaruit weer een hevige ruzie ontstond.

Ik ben de hele dag bij Joke geweest en heb me best geamuseerd. Het was prachtig weer om te zien, maar ontzettend koud.

Vanavond vliegen de bommenwerpers al weer over. Ze zijn ook naar Frankfurt en Berlijn geweest. Die bombardementen zijn ontzettend. Drie plaatsjes zijn in Italië onder de lava bedolven. De golf van Napels wordt zeer ernstig bedreigd. In 70 jaar heeft de Vesuvius niet zo'n kracht gehad.

24 maart 1944 vrijdag

Ik heb vandaag mijn mooie jurkje van Oma Draak aan gehad met een jumpertje er over heen. Oma Hennekam was vanmiddag bij ons en zij vond dat ik een echt meisje word. Ik loop nu al zelf rond de tafel en langs de bank. Ik vertel ook nog steeds wanneer ik een plasje moet doen.

Er zijn al weer Tommies in de lucht en de Russen zitten bijna in Roemenië.

25 maart 1944 zaterdag

Cor en Greet hebben vandaag Oma van Hinte van de tram gehaald. Oma logeert hier vannacht en morgennacht. Vanmiddag hebben we heerlijk in het zonnetje gewandeld en zijn toen Tante Maartje gaan feliciteren. Daar heb ik op de divan drie plasjes gedaan, omdat Oma Draak geen potje had, waar ik op kon zitten. Cor heeft voor mij twee flesjes tomatensap los gepingeld. Dat hebben we tenminste maar weer. Cor verwacht vannacht de invasie en Greet heeft het bad vol met water laten lopen, zodat we dan tenminste wat water hebben. We hebben met heel veel moeite één pakje boter gekregen. De boter kost f. 38,- en we hebben de hele week al margarine gegeten. Gelukkig hebben we andijvie van de groenteman. De salade is bij hem in beslag genomen. Dat mogen onze Hollandse groentehandelaars niet verkopen, want dat is bestemd voor de Duitse Wehrmacht.

Terug hebben we ook weer lekker gewandeld. De Tommies zitten al weer in de lucht.

26 maart 1944 zondag

Vandaag heb ik gesnoept. Twee maal een fondantje, omdat ik dat zo lekker vond. Daarna ook nog een schuimpje. Toen ik dat op had, heb ik flink de ruitjes van de suitedeuren vol geknoeid. Ook de ruitjes van de boekenkast heb ik lekker beduimd, om van de glazen plaat op de tafel maar niet te spreken. Toch ben ik een groot kind, want ik zeg nu iedere keer, dat ik een plasje moet doen en als het

dan gaat, dan zeggen Greet en Cor, dat is een grote meid. Vanmorgen had ik het ook gezegd en toen hield Cor mij boven het bidet. Dat was op de slaapkamer, maar daar deed ik het niet op. Omdat er niet tijdig een po was, moest ik het wel op de grond doen. Ik kreeg een kleur en toen Cor bah zei, toen tikte ik mezelf voor mijn billetjes. Oma heeft heel veel met me gespeeld. Plukkie ging vandaag in mijn box liggen, toen ik er niet in ging. Ik heb heerlijk mijn eitje gegeten en ook mijn heerlijke champignons. Daar ben ik zo dol op. Ik kan zo heerlijk smakelijk lachen. Ik speel met Oma, zodat Greet steeds wordt afgeleid met mijn dagboek. We hebben vandaag tweemaal luchtalarm gehad en er is zo enorm geschoten, dat de huizen stonden te dreunen. Het was wel even akelig, maar ook wel een beetje prettig te weten dat er actie is. De mensen spoedden zich naar huis om veiligheid te zoeken, want het schieten was ontzettend. IJmuiden en Frankrijk zijn gebombardeerd.

27 maart 1944 maandag

Greet heeft Oma vandaag naar de tram gebracht en we hebben geen luchtalarm gehad, alhoewel het behoorlijk weer was. Ik had vanmorgen in mijn box mijn luiervol gemaakt. Er was haast geen redding aan. Daarna zag mijn bips vuurrood. Dokter kwam even bij Greet en toen heb ik ook meteen een zalfje gekregen.

28 maart 1944 dinsdag

Prachtig weer en geen luchtalarm. In IJmuiden moet het wel raak geweest zijn. Men zegt, heel veel slachtoffers onder de Duitsers. Er was een geheime duikbootbasis. Terwijl Greet zit te schrijven probeer ik steeds mijn dagboek in handen te krijgen. Greet is daarom genoodzaakt om het even weg te leggen en te wachten tot ik in bed lig.

Ik lig in mijn bedje en Greet gaat weer verder. Greet heeft met Plukkie gespeeld, met een knikker en toen holde Plukkie zo woest die knikker achterna, zodat hij op het parket een heel eind weegleed. Toen zette ik het op een gillen, want dat geglij van een kat is werkelijk griezelig. Enfin, ik kreeg mijn boterham en een kopje thee, dat ik eerst helemaal leeg moest drinken, want ik ben dol op thee. Nu is thee alles wat drinkbaar is, water is b.v. ook thee of tomatensap. Greet en Cor hadden gebakken aardappelen met salade en ik moest iedere keer een aardappeltje hebben. Dat vind ik zalig, of zoals de bakvissen (tieners) tegenwoordig zeggen: mieters.

Ik heb vandaag weer een grote in mijn luiervol gedaan, wat dat ineens is weet ik ook zelf niet. Het ergste was dat ik er met mijn kousjes in stond te trappen, kortom alles zag er hopeloos uit en ik moest flink gewassen worden. Tante Annie was er bij en zei: vieze meid en dan keek ik erg schuldig. Ik ben vanmor-

gen heerlijk met Greet uit geweest. Er was een heerlijk zonnetje en ondanks het feit dat het luchtalarm weer ging, zijn we toch op stap gegaan en gelukkig met goed gevolg. We hebben Tante Annie gehaald en op mijn terugweg, werd ik zo slaperig dat ik zo voorover in slaap viel. Greet heeft me toen neergelegd, hoewel de wagen voor mij te klein is om te slapen. Thuis sliep ik nog, maar Cor was bang dat ik kramp in mijn beentjes zou krijgen en ik werd wakker gemaakt, heb toen gegeten en daarna naar bed. Ik sliep tot half vijf In Hongarije worden alle Joodse mensen weer opgebracht. De Russen staan aan de?, wanneer zij deze over zijn, dan gaat het weer snel voorwaarts in Roemenië. Ze zijn dan ook allemaal heel ongerust. Churchill heeft zondag gesproken, maar zijn rede was erg teleurstellend, misschien was het diplomatie, maar wij hoorden zo graag wat anders.

De Vesuvius is tot stilstand gekomen, alhoewel er nog een regen van as neer daalt. In Italië schiet men niet erg op. We spraken iemand die in Duitsland een hotel bezocht waar geen ramen meer in waren en ook geen materiaal om dit te herstellen, men sliep daar dus in de volle tocht.

29 maart 1944 woensdag

Mooi weer, maar koud. Cor en Greet zijn naar Den Haag geweest, naar het octrooibureau, voor de uitvinding. Ze waren om half twee weer thuis. Greet zei tegen Joke, heb je Berdi nog niets gegeven? Zij schepte direct mijn bordje met erwtensoep op, toen heb ik gegeten en naar bed. Er was hier vanmorgen luchtalarm geweest, ook in Haarlem. We hebben vanavond heerlijk gespeeld. Ik heb in mijn hobbelpaard gezeten en we hebben ook paardje rijden op de knieën van Cor en Greet gedaan.

De mensen zijn allemaal zeer down. De meesten zijn aan het einde van hun krachten. Er is ook haast niets meer te krijgen. We krijgen alleen magere kaas, roomboter wordt zelfs voor de baby's niet verstrekt. Melk is er haast niet. Er zijn veel mensen die de hele week nog geen melk gehad hebben. De melk kost f. 2,- per liter. De eieren kosten, wanneer je ze met veel moeite kunt krijgen, f 1.30, boter f. 38,- als ze er is. De landwacht is hier nu ingeschakeld. Dat zijn zogenaamd Nederlanders. Zij hebben geweren en revolvers en staat iemand op hun bevel niet stil, dan hebben ze het recht die persoon pardoes dood te schieten. Deze landwacht dient om de mensen die proberen groente, boter of melk bij de boeren te halen, om dit te beletten en in beslag te nemen. Er werd in de krant op gewezen deze mensen welwillend tegemoet te treden. Wij lopen ze zoveel mogelijk uit de weg, maar sommeert zo iemand je te stoppen, dan heb je hiermee genoeg te nemen.

30 maart 1944 donderdag

Vanmorgen ben ik met Greet wezen wandelen. Het zornetje was heerlijk, maar de wind blijft fris. We hebben eerst twee worstjes gehaald voor Plukkie, want visjes zie je niet meer en hij moet toch wat hebben. Die worstjes voor de poes, ja, eigenlijk zijn ze voor menselijke consumptie, kosten 25 cent per stuk, ze zijn ca 8 cm lang. Eén worstje heeft hij al op. Cor heeft vandaag opgebeld naar dierenbelang, om te vragen naar Dikkie en het kleine kreng. Ze hebben beide een spuitje gehad en zijn dus dood. Greet heeft er nog even om gehuild.

We hebben heerlijk gewandeld, Greet en ik. En op mijn terugtocht naar huis viel ik in slaap en wel achterover, zodat ik lag te zonnebaden. Toen is Greet weer met me de Apollolaan op gereden en heb ik heerlijk geslapen, daarna zijn we naar huis gegaan, heb ik lekker gegeten en toen heb ik nog even in mijn bedje geslapen.

31 maart 1944 vrijdag

Het is niet zulk mooi weer. Af en toe schijnt de zon en het is tamelijk fris. Ik heb vanmorgen weer een lekker schoon jurkje aan gekregen, licht, en dan zie ik er zo lief uit. Ik krijg eerdaags een strik in mijn haar, want het begint lang te worden en het valt voortdurend voor mijn oogjes. Ik kan toch zo heerlijk kussen. Dan smak ik met mijn lipjes en dat betekent kussen. Ik heb vanavond weer heerlijk met Greet en Cor mee gehapt. Ik had een bordje pap gekregen en Greet en Cor hadden een warm hapje. Daar moest ik ook wat van hebben. Ik kreeg een heel klein stukje vlees in mijn hand en dat is zo heerlijk hartig. Ik beet er hele kleine stukjes af.

De krant is vanavond één en al wanhoop. Minister Goebbels heeft geschreven en Mussert heeft geschreven, allemaal om de bevolking bang te maken voor het communisme. De Russen zitten in Roemenië en een ander gedeelte vlak bij Tsjecho Slowakije. Zij dringen dus zeer sterk op en het gaat er lelijk uit zien. Al de hogere NSB'ers hier hebben hun domicilie gekozen in Deventer. Daar zitten zij achter de IJssel linie en dus niet direct zo gevaarlijk. Daar is ongenoegen over bij de leden van de NSB die dit laf vinden en nu hun eigen boontjes moeten doppen. Onze auto is in beslag genomen en wordt waarschijnlijk verbeurd verklaard. Greet en Cor zijn vanmiddag op stap geweest om te kijken of daar nog iets aan te doen is. Het is de ene narigheid na de andere. Vrouw Ohrbach, de moeder van mevrouw Elias is vannacht weggehaald met nog meer half Joodse mensen. Zij hoefde geen ster meer te dragen, maar was niet Arisch verklaard. Nu is zij weggehaald en Greet en Cor hoorden vanavond de auto met het transport vertrekken. Zij gaan rechtstreeks naar Theresiënstad. Dit is een stad waar bevoorrechte Joden mogen blijven. Een mens van 78 jaar, van Otto en Else gescheiden, overleeft dit niet. Zij zal haar kinderen wel nooit meer terug zien.

Neurenberg is vannacht gebombardeerd. In Italië zijn zo goed als geen vorderingen te bespeuren.

1 april 1944 zaterdag

We zijn heerlijk uitgeweest met ons drieën. Er was niet veel zon, maar wij zochten het steeds op. We zijn nog even bij Oma Draak geweest, die had weer een beetje griep. Ik ga op mijn ene been zitten en dan schuifel ik zo vooruit. Ik weet nu heel goed vooruit te komen. Alleen lopen durf ik nog niet, wel langs de bank en langs de tafel. Ik zit ook graag voor de schuifdeuren, want in het glas zie ik dan mijn spiegelbeeld.

In Rusland gaat het met rasse schreden.

2 april 1944 zondag

We zijn vanmiddag op stap geweest, er was een tamelijk frisse wind. Ik heb weer een heerlijk eitje gehad en we hebben weer heerlijk champignonsoep gegeten. Ik ben daar dol op. Ook op gebakken aardappelen ben ik dol, maar die krijg ik niet zo veel. De Russen zijn de Prutul? over en men begint zich in Duitsland lelijk ongerust te maken. Finland is weer aan het onderhandelen en maakt nog een goede kans op aanbeveling van Amerika en Engeland. Roemenië krijgt geen kans meer tot onderhandelen.

3 april 1944 maandag

Greet en Cor zijn vanmorgen alleen weg geweest voor zaken en ik moest thuis blijven. Ik heb lekkere crackers gehad, daar ben ik dol op. Joke had me al boontjes gegeven. En dus werd ik vlug naar bed gebracht. Daarna gingen Cor en Greet eten.

Boedapest is gebombardeerd vannacht.

Wegens ziekte enige dagen over geslagen.

Eerste Paasdag 1944 zondag

Greet ligt ziek en ook Cor is niet lekker. Toch zei Greet: ik schrijf vandaag even in je dagboek, want er is goed nieuws.

Ik ben om ca tien uur naar beneden gekomen, toen hebben we gegeten. Heerlijk wittebrood en eitjes. We hebben geen ei toegewezen gekregen dit jaar. Verleden jaar kregen we er tenminste nog één. Uit betrouwbare bron hebben we gehoord dat de Duitsers er ieder zes hebben gekregen voor hun Paasfeest. Voor ons is er zelfs met moeite groente te krijgen. Enfin, de gemoederen zijn niet ontevreden. We hebben heerlijk gesmuld. Cor had Oom Kees lekkere roomboter laten verzorgen en zo aten wij wittebrood met lekker dik boter. Greet en Cor twee eitjes en ik

één, want ik mag niet meer hebben. Toen mijn sneetje op was, wees ik naar mijn bordje, dat ik meer wilde. Ik kreeg toen een koek en mocht wat op de grond krui-
pen. Ik kan nu zo lekker plagen, ik ben zo goed als zindelijk overdag. Wanneer ik
pas van mijn potje kom, dan zeg ik eh, eh, en doe net alsof ik moet plassen. Wil
Cor mij dan pakken, dan draai ik mij om en wil snel vluchten. Dat gaat niet altijd
en het wordt een stoeipartij van belang.

Greet is weer erg ziek geweest, astma. De dokter heeft haar 's nachts weer een
injectie gegeven. Cor heeft lichte griep en ik ben er ook niet vrij van. Ik heb
steeds een lopend neusje. De wind is komen opzetten en honderden Amerikanen
zijn vanmorgen over gevlogen. Ook gisteravond en vannacht zijn er ik weet
niet hoeveel vliegtuigen over getrokken. Ze hebben vanmorgen flink geschoten
en ook vanmiddag toen ze terug kwamen werd er ontzettend geschoten. Twee
Amerikanen kwamen plotseling te voorschijn en het publiek vluchtte van de stra-
ten. Daarna verdwenen ze weer in de wolken. Rusland zit in Tsjecho Slowakije
en heeft daar de Tsjechische vlag geplant. Odessa staat in lichterlaaie. De Russen
omsingelen daar de Duitsers. Het ziet er slecht uit voor de Duitsers. Misschien
komt er nog nieuws.

Tweede Paasdag 1944 maandag

Greet en Cor zijn iets beter. Mijn neusje loopt nog wel een beetje, overigens voel
ik mij goed. Cor heeft mij vanmorgen achter in het zonnetje gezet. Daar heb ik
zowat een half uur gezeten. Toen begon het mij te vervelen en wilde ik naar bin-
nen. Ik heb wat over de grond gekropen en daarna ben ik tot vier uur gaan slapen.
Toen ik op kwam heb ik twee sneetjes brood gegeten. Plukkie had een stuk koek
gestolen en dat heb ik gevonden en ook lekker opgegeten. Oom Kees kwam nog
even met zijn vrouw en ik mocht aan zijn horloge luisteren. Ik wilde het hebben
en zei maar this, this en he, he. Ik kreeg het natuurlijk niet. Ik heb daarna met een
koord gespeeld, totdat ik een plasje moest doen. Ik zag er uit van die koek, neen,
het was gewoon bar. Greet heeft mij gewassen en naderhand Cor nog eens. Ik heb
ook met Tante Maartje door de telefoon gesproken en ik zei heel vrij ta door de
telefoon en eh, eh alsof ik wilde zeggen: wat is dat nu.

Er is weer nieuws. Odessa is gevallen. De Duitsers hebben het ontruimd. We heb-
ben vanmiddag luchtalarm gehad en er is even geschoten.

16 april 1944 zondag

Greet was nog steeds niet goed en daarom moest mijn dagboek wachten, maar nu
is ze aardig opgeknapt en hopen we dat het goed zal blijven. Cor en Greet hoesten
beiden nog heel erg, maar die hoest moet slijten. Het was vanmorgen om zeven
uur prachtig weer en we besloten stevig te ontbijten en heerlijk te gaan wandelen.

We zouden eerst bij Oma Draak eitjes brengen. Ik heb ook weer heerlijk een eitje gehad en Greet en Cor hebben ieder twee vissen opgegeten. Die kosten f. 6,50, mijn eitje f. 1,30.

De zon was weg gegaan en het begon er een beetje triestig uit te zien. Wij gingen op stap. Mijn haartjes waren door Cor heerlijk geshamponeerd en ik had allemaal krullen. Ik ben zonder mutsje, maar met mijn wollen manteltje aan in de wagen geweest. Cor ging zonder hoed. (We namen onze paraplu mee) Bij Oma dronken we een kop koffie en ik een kopje melk. Toen begon het te regenen en het bleef regenen. Wij zijn toen nog even bij meneer Feuil?? aan gegaan en Greet en Cor hebben daar een plaquette bewonderd, die hij had gemaakt. Ik kreeg een bonbon en een biscuitje en toen gingen we naar huis. Cor en Greet met de grote paraplu van Opa Draak en de kleine paraplu over mij heen. Ik zat er helemaal onder. Vlak bij huis begon het mij te vervelen en heb ik een beetje gehuild, toen hield de regen op en ik kon weer alles zien.

Alles begint te groeien en te bloeien. Het is een lust om te zien. Onze tulpen en sering in de tuin, alles staat in knop. De bomen beginnen te ontluiken en het is hier net alsof wij buiten wonen.

Ik heb een kiesje gekregen en al mijn tandjes staan op doorkomen. Oom Kees was hier even met zijn vrouw. Zij wordt morgen opgenomen en aan haar oog geopereerd. Oom Kees zei dat ik een plaatje ben voor Molenaar's kindermel. Ik ben ook een blakende gezondheid en kan altijd wel eten. Ik ben helemaal zindelijk overdag en roep wanneer ik een plasje of een bolusje moet doen. Iedereen vindt het geweldig. Ik ben dan ook een heerlijk klein molletje.

Greet heeft me even laten eten, aardappelpuree met hele fijne rauwe salade. Ik vond het heerlijk en heb mijn hele bordje leeg gegeten. Dan mag ik mijn lepeltje altijd even vast houden. Het is kwart over zeven en om kwart voor acht ga ik naar bed. Dan klap ik in mijn handjes en steek mijn armpjes op, zodat Cor mij altijd pakt. Ik ga tegenwoordig in het wasbasin boven op de badkamer. Eerst vond ik het erg griezelig en heb gebruld. Cor wast mij nog steeds, want Greet is nog een beetje slapjes. Cor heeft ook al mijn goed gewassen en nu ben ik weer heerlijk schoon. Mijn foto's zijn nog niet gemaakt. We zullen zien deze week.

Simferopol is gevallen en de Russen zitten in de voorstad van Sebastopol, men denkt dat dit vanavond valt. Verder is er geen belangrijk nieuws. Men verwacht de invasie, maar wanneer?

17 april 1944 maandag

Vandaag is er niet veel bijzonders. Het is nog een beetje fris, maar het zonnetje wil doorbreken. Ik ben er vandaag niet uit geweest en heb dus heerlijk langs de grond gekropen.

18 april 1944 dinsdag

Vandaag was het heerlijk zonnig weer en ben ik met Joke boodschappen wezen doen naar de Scheldestraat. We hebben groente gehaald, dat wil zeggen salade, iets anders is er niet te krijgen. We hadden voor f. 2.40 salade en dat is ook in één dag op gegaan. Oma is hier vandaag en gaat morgenochtend weer weg. Dan komt morgen Jelly bij ons eten en slapen. Ik zie 's avonds helemaal zwart van het kruipen, dat ik langs de grond doe. Mijn grootste genot is om naar de keuken te kruipen en daar al de kastjes open te maken en Plukkie bij zijn staart te pakken. Ik kruip hem ook wel eens achterna, maar Plukkie moet er niets van hebben. Met Oma heb ik gestoeid en ik vraag aan iedereen om kusjes. Dan klap ik met mijn mondje, iedereen vindt mij dan een kleine schat.

19 april 1944 woensdag

Het grote nieuws heb ik gisteren vergeten en het jubelt nog wel zo in ons. De invasie is ingeluid. Dat wil zeggen in de krant. Al de ambassades in Engeland zijn gesloten, al het verkeer rondom Engeland is gestaakt. Al de brieven en telegrammen staan onder censuur. We hebben hier wel troepentransport. Men verwacht dus dat het nu gaat gebeuren.

Het was weer heerlijk zonnig weer en we zijn om vijf uur weg gegaan. Ik met mijn blote bolletje. Heerlijk hebben we gewandeld. Om zes uur waren we thuis en daar was Jelly. Die heeft ook met me gespeeld. Om acht uur moest ik naar bed. Groot nieuws is er verder nog niet.

20 april 1944 donderdag

Vanmorgen zijn we met ons drieën heel vroeg op stap gegaan. We hebben groente gehaald in de Scheldestraat en zijn nog even bij Opa en Oma Draak geweest. Om elf uur waren we weer thuis, toen kwam meneer van Deventer. Het is vandaag een stuk frisser en de haard brandt weer. Ik loop door huis te zingen. Dat doe ik dikwijls. Ik word wel eens vervelend wakker, maar dan praat Cor het altijd dadelijk weg. Ik mag niet humeurig zijn, want dat zijn Cor en Greet ook nooit. Ik kruip maar lustig de kamer rond, maar lopen ho maar. Ik durf gewoon niet. Cor en Greet proberen het dikwijls, maar zodra ze me los laten, laat ik me vallen. Ik ben veel te bang. Adolf Hitler is vandaag jarig. Je ziet niet veel vlaggen hangen. Nieuws is er niet veel. Er wordt in Sebastopol hevig gevochten. Van de invasie hebben we verder nog niets vernomen.

21 april 1944 vrijdag

Cor en Greet zijn vandaag weg geweest. Cor naar Den Haag, Greet naar Heemstede. Ik ben bij Joke geweest, die heeft mij in mijn bedje gelegd en heeft

mij te eten gegeven. Het was prachtig weer en Joke heeft mij met de box buiten gezet.

Er is nog niet veel nieuws.

22 april 1944 zaterdag

Wij zijn met ons drieën weg geweest 's middags. 's Morgens ben ik met Joke boodschappen gaan doen. Er blijft nog steeds een frisse wind. We hebben witlof gekregen vandaag. Drie pond voor f. 4.40 en dat was nog goedkoop. Greet heeft ook een half ons echte thee gekocht. Dat kostte f. 25,- en Cor vier pakjes sigaretten. Dat was f. 28,-. Tezamen dus, voor een versnapering f. 53,-. Het wordt tijd dat er een einde aan komt. De mensen hier krijgen overal inkwartiering. Vroeger was het bij twee dames niet geoorloofd, maar daar geeft men nu niets om. Wij zijn echter tot nu toe de dans ontsprongen. Men zegt, 1 mei gaan al de telefoons uit Amsterdam weg, dan is er dus niets meer. Enfin, maar wachten.

23 april 1944 zondag

We zijn vroeg opgestaan. Cor had thee gezet en we hebben met ons drieën in bed gezeten, thee gedronken en een beschuit gegeten. Daarna hebben Cor en Greet zichzelf en mij aangekleed en toen zijn we op stap gegaan naar mevrouw Giele. Daar mocht ik zelf weer koekjes uit het trommeltje halen. Toen zijn we weer teruggewandeld. Ik viel in slaap, maar heel kort. Toen ben ik maar gaan huilen. Greet heeft thuisgekomen, vlug pap voor mij gekookt en toen naar bed. Ik heb geslapen tot half vier. Toen beneden een echt kopje thee met twee biscuits. We zijn niet meer uit geweest. Ik heb wat gekropen en ben in mijn box geweest. Er is nog helemaal geen nieuws. Stilte op alle fronten, wellicht de stilte die de storm vooraf gaat.

24 april 1944 maandag

We hebben vanmorgen buiten gezeten. Plukkie ook, maar die heeft zichzelf losgemaakt en dat kan niet, want dan loopt hij weg. Ik ben met Joke boodschappen gaan doen, want Oom Kees is vandaag bij ons. Al mijn tandjes en kiesjes staan op doorkomen. Greet en Cor zijn met me aan het oefenen, zodat ik eens alleen zal staan, maar ik ben nog steeds erg bang.

De geallieerden hebben Brits en Hollands Nieuw-Guinea heroverd op de Japanners. Deze waren volkomen verrast en een zeer groot gedeelte van hen is ingesloten. Een deel van Ned.-Indië is dus terug gewonnen. Zou dit het begin zijn?

25 april 1944 dinsdag

Het is koud akelig weer en we hebben niet buiten kunnen zitten. Ook ben ik niet uit geweest. Ik krijg kleine driftjes en sla dan mezelf op mijn handjes, probeer

dan voorover uit mijn stoeltje te hangen en krijg een heel rood hoofd. Overigens ben ik een lekkere schat met een heerlijk figuurtje met een fijne dikke bips, waar Cor en Greet dikwijls in bijten. Ik kan trouwens heerlijk vrijen en sabbel dan zo'n beetje of smak met mijn lipjes, dat ik een kusje wil. Onderweg als wij wandelen moet ik dikwijls een kusje hebben. Soms krijg ik van Cor een stukje van haar toffee.

26 april 1944 woensdag

Er is in ieder geval weer nieuws. Engeland heeft de grenzen gesloten. Na donderdagavond 12 uur mag niemand Engeland meer verlaten, behalve dan diplomatieke uitzonderingen. Turkije heeft de leveranties van chroom aan Duitsland gestaakt en Spanje heeft al zijn vrijwilligers uit Rusland teruggeroepen. Op Nieuw-Guinea worden de gevechten voortgezet en is een deel van Hollandse regeerders aangekomen. Duitsland is weer zwaar gebombardeerd, o.a. München, Friedrichshafen enz. Hier is zware schade aangericht.

We zijn lekker even op stap geweest, alhoewel het koud was. De fotograaf komt volgende week.

27 april 1944 donderdag

Vanmorgen zijn we twee uur op stap geweest, boodschappen gedaan en langs het park terug. Het was heerlijk zonnig weer. In de schaduw was het nog koud. Op de wandelweg zijn bijna al de bomen omgehakt, het is pijnlijk om te zien. Vanmiddag ben ik weer met Greet op stap geweest naar de slager. Eén pond vlees voor f. 17,-. Greet kon een ossentong kopen voor het luttele bedrag van f. 65,-. Dat heeft ze niet gedaan. Toen we thuis kwamen hebben we lekker gegeten en met een kwartiertje ga ik naar bed.

28 april 1944 vrijdag

Het is koud en we hebben de verwarming weer aangemaakt. Ik ben wel even uit geweest, maar er was veel wind. Er is weinig nieuws, men zegt dat onze Hollandse gulden, die in Zwitserland op vier cent heeft gestaan, nu op 85 cent staat en de Mark op vijf cent. In financiële kringen zegt men, dat dit het einde van de oorlog inhoudt. Duitsland is financieel uitgeschakeld.

29 april 1944 zaterdag

We hebben boodschappen gedaan. Eerst ben ik 's morgens met Joke weg geweest en daarna met Cor en Greet. We hebben geboft, want we hebben van de week twee keer spinazie gekregen. Ja, ja, wat al niet boffen is tegenwoordig. Dokter Sajet-Venema is ook geweest. Ze heeft mij lichte beige schoentjes gebracht, ge-

woon schatjes. Ze denkt dat ik ver in de twintig pond ben. Ik ben ook zo heerlijk mollig en kan zo lekker eten. Vanmorgen om kwart voor negen hadden we al luchtalarm. De mensen mogen nu niet meer op straat blijven. Of in de schuilkelders òf in de huizen. Iedereen moet onderdak verleend worden, men moet altijd zorgen dat er iemand in huis kan. Dat is natuurlijk ten enenmale onmogelijk, aangezien je dan je deur los zou moeten laten, wanneer je boodschappen ging doen. De diefstallen zijn trouwens toch niet van de lucht. De criminaliteit is met 500% toegenomen en het vandalisme ook. Geen telefoon waarvan geen ruit stuk is; telefoonboeken worden van de kettingen los gerukt. Hekken worden op (en) gebroken en van leegstaande huizen worden de ruiten ingegooid en kozijnen uitgerukt. Onze jeugd staat nergens voor. In de Albert Cuypstraat op de markt werd een NSB'er doodgeschoten. Het publiek stak geen hand uit om de dader te arresteren. Deze NSB'er had volgens de mensen diverse jongens, die onder gedoken waren, aangebracht. Op het Cornelis Troostplein werd een man, die na sommatie van de Ersatz politie, niet stil stond, pardoes doodgeschoten, en zo geschiedt de ene moord na de andere. In Beverwijk heeft men een zeer bekend chirurg doodgeschoten. Twee NSB'ers volgden. Toen heeft men 200 jongemannen doen opsluiten. Ze werden zelfs uit de kerk gehaald. Deze werden naar Amersfoort gedeporteerd, kaal geschoren en naar Duitsland doorgestuurd. In Zeeland moeten vrouwen die minder dan vier kinderen hebben, helpen om loopgraven te maken. In het Gooi moeten alle mannen, dokter, notaris enz. naar Schoorl om te spitten. Het is de ene ellende na de andere. Cunnal Knox, de Amerikaanse minister van marine is plotseling overleden. Dat is zeer kritiek voor Amerika. Roosevelt is met vakantie zegt men. Wie gaat er in de kritiekste ogenblikken met vakantie? Men veronderstelt dat hij in Engeland zit. Churchill heeft met koning George gedieneerd. Diverse hoge autoriteiten zijn in Engeland aangekomen. Duitsland is zeer ontevreden over de houding die Turkije heeft aangenomen en begint te dreigen. Wat zal hiervan weer het einde zijn? Het spoorwegnet van Frankrijk ligt totaal in gruzelementen. Pétain, de maarschalk van 88 jaar, heeft tot de Franse bevolking gesproken, over een nauwere samenwerking met Duitsland.

30 april 1944 zondag

Laatste dag van de maand, wat zal de meimaand brengen?

We zijn niet uit geweest vandaag. Cor heeft lekker de verwarming aangemaakt en we zijn met ons drieën in bad geweest. Cor heeft mijn haar geshamponeerd. Greet heeft me helemaal afgedroogd. Fransje van Deventer is geweest en die heeft eerst verschrikkelijk gehuild. Ze had voor mij een flesje met rabarber bij zich. Naderhand hebben we gespeeld. Vanmiddag heb ik bij Greet en Cor in bed gelegen. Greet heeft me eerst helemaal moeten reinigen. Ik had een flinke bolus

gedaan en ik zat letterlijk overal vol. Oom Kees heeft met me gespeeld. Ik ben pas om half negen naar bed gegaan.

1 mei 1944 maandag

Vroeger werd dit feest overal gevierd en hing de stad vol met vlaggen. Er waren overal optochten van de SDAP en ook van de Communistische partij. Dit was alles vrijwillig, nu noemt men het de dag van de arbeid. Mussert heeft gesproken en heeft Domela Nieuwenhuis, de leider van de Communisten en Troelstra, de leider van de SDAP herdacht.

Het was behoorlijk zonnig weer, maar wij zijn niet uit geweest. Eerst zouden we 's avonds nog even naar Oma Draak geweest zijn, maar dat ging over en we bleven thuis.

2 mei 1944 dinsdag

Zojuist een incident. Cor had een kussen van de bank weggenomen, zodat ik bij mijn looples, want die kreeg ik vanavond, niet tegen de bank zou vallen. In een onbewaakt ogenblik ben ik de bank, die toen extra laag was, op gekropen en toen ik naar beneden keek ben ik eraf gevallen. Cor was heel kalm, (Greet schrok zich dood) holde naar de keuken om water. Ik was erg geschrokken maar ik had me niet erg bezeerd. Na het water drinken moest ik op mijn potje. Ik kreeg een lepeltje, want daar speel ik zo graag mee, en deed een plasje. Toen was het leed weer geleden. Ik kruip voorlopig nergens meer boven op. Ik heb mijn eerste twee schreden (stappen) alleen gedaan en ik wond me daarbij zo op, dat ik gewoon transpireerde. Mijn oogje werd een beetje rood. Ik loop de hele dag te zingen en ik stamel allerlei woorden in mijn eigen taal, zoals hochs en this en thas en plus en pos en toch. Ook zeg ik paardje dat wil zeggen tatie. Ik heb ook weer getelefoneerd vandaag. Eerst met Tante Hennie en toen met Tante Annie. Dat gaat mij aardig af. Ik zeg ta en ben verontwaardigd wanneer de telefoon op de haak komt.

Er is vandaag zeer veel wind. Al het zand waait hier op. De bomen staan prachtig. Alles is jong groen. In onze tuin hangt een prachtige Japanse kers vol bloesem. Vanuit de slaapkamer kunnen wij ze zo plukken. Alles is vol nieuw leven en vol afwachting, ook wij, waar en wanneer. Brussel, het spoorwegnet is geweldig gebombardeed. Berlijn heeft een zeer zware aanval gehad. Het departement van luchtvaart is totaal vernield. De Duitse grenzen zijn gesloten. De overvalwagens rijden hier weer af en aan. Er zijn weer drie Hollandse jongens gefusilleerd en zo gaan wij maar door.

3 mei 1944 woensdag

Het blijft koud, maar ik ben even met Joke boodschappen gaan doen. Ik was goed ingepakt en had blauwe wangen toen ik weer thuis kwam. We hebben vanavond weer geprobeerd of ik ook een paar pasjes wilde lopen, maar ik laat me het liefst direct vallen en kruip wel verder. Er is geen nieuws en we wachten tot in het oneindige.

4 mei 1944 donderdag

Koud en nog eens koud. We hebben gelukkig iedere dag de centrale verwarming aan. Dan kan ik tenminste ook nog eens op mijn blote pootjes door het huis kruipen. Iedere avond komt Cor mij tegenwoordig toedekken en lig ik bloot. Zodra ik echter de dekens weer voel trap ik ze weg en toch ben ik heerlijk warm. Ik begin allerlei woordjes te stamelen en kussen dat ik kan, het is een lust. Als Cor moppert op mij dan begin ik maar met mijn mondje te smakken, een teken dat ik wil kussen, en dan is het weer zo voorbij. Ik heb gehuild omdat ik na mijn eten geen vol bord pap op mocht eten. Ik ben dol op pap, maar ik ben te dik. Geen nieuws, behalve dat er in Duitsland, Roemenië, Hongarije, Frankrijk en België veel gebombardeerd wordt. Maar het grote nieuws laat op zich wachten.

5 mei 1944 vrijdag

Cor en Greet zijn even weg geweest. Ik bleef thuis, want het is ontzettend koud. De heren lopen met hun kragen in de hoogte en de dames hebben allemaal hun bontjassen nog aan. Joke heeft op mij gepast, maar Greet en Cor waren vroeg terug. We hebben gegeten en ik ben gaan slapen. Vanavond hebben we al een beetje Cor haar verjaardag gevierd. Greet had getrakteerd op aardbeien, f. 4.50 een doosje. Ze hadden garnalen meegebracht voor morgen, want Cor is morgen jarig. We hadden worst, rookvlees, tongenworst en gesneden gehakt. Van dat alles hebben we ieder een stukje af genomen en zo hebben we heerlijk gesmuld. De aardbeien vond ik verrukkelijk. Garnalen vind ik ook heerlijk, en worst en rookvlees, waar ik natuurlijk niet te veel van krijg, vind ik zalig. Om acht uur ging ik naar bed.

6 mei 1944 zaterdag

Cor is jarig vandaag. Een bloemen, neen geweldig! De hele kamer staat vol. Van mij een klein plantje, lellebellen zegt Cor. We hadden een heerlijke mokkataart. Cor heeft zelf de mokka gemaakt. Roomboter en echte koffie extract. Ik was er dol op en bleef heel zoet in mijn box, wanneer er taart geoffreerd werd. Het was een drukte van belang en ik ben menig keer op schoot geweest. Ik heb veel gespeeld met al de tantes en de oma's. Deze verjaardag was heus niet luxueus, zelfs zeer gewoon en kwam, schrik niet, op f. 225,-. Het is niet meer om te doen en

geen Tommie te zien, zelfs geen nieuws. Vroeger kostte zo'n verjaardag, en dan was er nog bowl en van alles bij, f. 25,-, f. 30,-. Enfin, we leven nog.

7 mei 1944 zondag

Ik ben vanavond laat naar bed gegaan, kwart voor negen. Dat komt, doordat Oom Kees nog even kwam. Die heeft met me gestoeid. Oma was er vandaag ook nog en die heeft ook nog met me gespeeld. Oom Kees is altijd zo lekker dol met me, gooit me in de hoogte en doet alsof hij me het raam uit zal gooien. Ik heb dan de grootste pret. Hij veegde zijn mond met zijn zakdoek af, want hij had een sneetje wittebrood met zult gegeten, die Cor zelf gemaakt had. Ik had braaf bij hem geschooid en toen moest ik ook zijn zakdoek hebben. Een mooie blauwe en daar was ik gek mee. Vanmiddag gaf Oma mij haar schoteltje met een stukje mokkagebak er op. Eerst at ik de cake op en toen likte ik met mijn vingertje de mokka eraf. Toen het nog niet helemaal schoon was, zette ik het schoteltje aan mijn mond. Ze hebben allemaal stiekem gelachen en mompelden, van wie ik dat nu had. Ik had lekker mijn portie naar binnen. Ze zeggen dat er lood in mijn bips zit, ik ben lekker zwaar, maar eten dat ik ook doe, dat is geweldig. Mijn haar is vandaag weer geshamponeerd en ik had schattige krulletjes.

Het is vandaag weer vreselijk koud en ik ben niet mee geweest om Oma Draak te feliciteren.

Er is geen nieuws. Greet had vergeten te schrijven, dat wij vanmorgen om half negen al luchtalarm hadden. Duizenden vliegtuigen vlogen over en we dachten werkelijk één ogenblik, de invasie is op komst. Maar ook dit was weer een teleurstelling. We worden er hier nog gek van, van dat eeuwige wachten.

8 mei 1944 maandag

Het is nog heel koud vandaag en ik ben er niet uit geweest. Greet en Cor moesten even weg. Er werd in de stad op een Amerikaans vliegtuig geschoten. Het dook uit een wolk en het dook weer in een wolk. Greet heeft gehoord, dat het is neer geschoten. Ik kruip maar langs de grond en heb geen zin meer om te lopen. Wanneer ze mij neerzetten, dan laat ik me meteen vallen. Het is me nog te angstig. Toch sta ik helemaal alleen in de box zonder mij vast te houden. Plukkie heeft vanmiddag bij mij in de box gezeten en ik ben erg lief met hem.

Berlijn is ontzettend gebombardeerd, daar moet wel niets meer staan.

9 mei 1944 dinsdag

Vandaag was het een prachtdag. Ik ben eerst met Joke weggeweest en toen met Greet. We hebben Cor gehaald. Ik had heerlijke rode wangen. Vandaag hebben Loesje en haar moeder bij ons gegeten. Ik heb mijn bordje met gebakken aardap-

pelen in de box gehad en lekker op gepeuzeld. Mevrouw Lindeman belde op dat haar man en oudste zoon beiden in Amersfoort zitten, omdat zij een radiotoestel in huis hadden. Volgende week komt zij hier en zullen wij wel iets naders horen. Een ieder heeft zijn ellende en we zijn hier allemaal aan het einde van onze krachten. Men noemt dit een zenuwoorlog en inderdaad, het is niet anders. De strijd om Sebastopol (Krim) is begonnen en de Russen zitten al in de voorsteden.

10 mei 1944 woensdag

Vandaag zijn we vier jaar in de oorlog en gaan we dus het vijfde jaar in. Gisteravond heeft de koningin gesproken en vandaag was het een 10 mei herdenking. Het is verrukkelijk zonnig weer en we hebben om half zes gegeten en zijn toen gaan wandelen naar het Beatrixpark. Het was er heerlijk en we hebben op een bank gezeten en ik heb even in het gras gelopen. Toen we thuiskwamen heb ik nog wat gedronken en daarna naar bed. Ik sliep direct.

Frankrijk en België zijn ontzettend gebombardeerd.

11 mei 1944 donderdag

Weer een schitterende dag. We zijn dan ook even wezen wandelen. Ik begin nu alles zo'n beetje na te zeggen, dat probeer ik tenminste. Ik zeg m.ma, dat is oma. Keetje? en schuitje varen dat weet ik allemaal in klanken om te zetten. Het lopen wil nog niet erg. Mijn kiesjes en tandjes komen allemaal geleidelijk door. Ik krijg iedere dag aardbeien en ben dol op garnalen. Er is trouwens niet veel, dat ik niet lekker vind. 's Avonds in mijn box krijg ik een schoteltje met gebakken aardappelen en gisteren een boterham met heerlijk jonge meikaas. Dat was me een smulpartij! Sebastopol is gevallen en in handen van de Russen. De Duitsers zijn nu haast uit Rusland verdreven. Welke etappe nu?

12 mei 1944 vrijdag

Vanmorgen is de fotograaf geweest en ben ik gefotografeerd. Ca 52 opnamen. Woensdag zijn de proeven klaar. Op het laatst was ik er moe van, maar ik heb heerlijk in de tuin kunnen grabbelen en Plukkie maakte ook van de gelegenheid gebruik om stilletjes de kuiten te nemen. Nadat hij op de foto was gekomen, hebben we hem maar in de keuken gesloten.

Greet en Cor zijn naar het ziekenhuis geweest vanmiddag. Op bezoek bij mevrouw Hoogenberg. Misschien komt deze volgende week thuis. Het is schitterend mooi warm weer. Al de bomen staan in volle pracht. Ik loop door huis te zingen; een liedje volgens eigen compositie, vrolijk maar steeds hetzelfde. Mijn haartjes waren weer geshamponeerd en dus heb ik weer allemaal krulletjes.

Het grote offensief in Italië is ingeluid en men verwacht van NSB zijde vannacht

de invasie. Wij hopen vurig dat dit door mag gaan, met al de ellende en verschrikkingen die het met zich zal brengen. Dit is geen leven.

13 mei 1944 zaterdag

Ik ben vandaag gevallen en heb een buil met schrammetjes boven mijn neus. Ik dacht dat ik de tafel te pakken had, maar had slechts het kleed te pakken en toen viel ik op de poot. Huilen geen gebrek. Cor nam mij op de arm en Greet kwam met een koud washandje. Wij gingen op het balkon staan en weldra was het leed vergeten.

We zijn vandaag met ons drieën boodschappen gaan doen en hebben twee doosjes aardbeien meegebracht. Daar ben ik gewoon stapel op. Het is vandaag snikheet. Ik zit in mijn enkele jurkje in de wagen. Greet en Cor hebben geen hoed op. Eerst zouden we 's middags nog gaan wandelen, maar het was ons te warm.

's Avonds begon de lucht plotseling te veranderen en het werd dik bewolkt. Als dat morgen maar goed weer betekent, we betwijfelen het.

Van Rusland geen nieuws. In Italië rukt men langzaam op. In de krant van vanavond een bevel van Seys-Inquart, dat alles wat de Nederlanders tijdens de invasie zouden ondernemen, met de dood bekocht wordt. Het zou het helpen van de vijand betekenen. Dagelijks worden nog Joodse mensen weggehaald. Om hun straf te verlichten wordt hen gezegd dat zij vijf andere Joodse mensen (ook onderduikers) moeten verraden.

14 mei 1944 zondag

Ik ben vandaag erg vervelend geweest, zeurderig en dwingerig en ik heb uiteindelijk voor mijn bips gekregen. Dat kalmeerde me wel wat. Ik ben vroeg in bed gestopt en was toen weer een heerlijke schat. Ik pakte Greet met mijn twee handjes vast en zo hebben we samen gevrijd. Ik kreeg een zakdoek met eau de cologne en dat vind ik heerlijk. Ik ben heel snel in slaap gevallen.

Het was vreselijk slecht weer vandaag, regen en koud. Oom Kees kwam nog even en zei dat het heel koud was. Hij liep met zijn kraag op. Nieuws is er niet.

15 mei 1944 maandag

Vandaag is het koud en we hebben de centrale verwarming weer aan gemaakt. Eigenaardig zulk weer, we dachten nog wel dat we zomer kregen. We hadden veel visite en uit de aard van de zaak was ik veel in handen. Dan word ik altijd een beetje veeleisend en wil maar steeds op schoot. Dat gaat natuurlijk niet; ik ben vroeg in bed gestopt. Plukkie heeft gisteren een rat in de tuin ontdekt, een grote bruine rat. Cor wil hem dood slaan, maar Greet is bang dat hij naar binnen zal lopen.

In Italië rukt men langzaam maar zeker op. Verder geen nieuws.

16 mei 1944 dinsdag

Vandaag in het ook weer tamelijk fris geweest. We hebben echter niet gestookt, vanavond hebben we de elektrische kachel aan gedaan. Zo hebben we lekker met ons drietjes gegeten. Ik had erg veel slaap en om half acht lag ik in bed.

Bijzonder nieuws is er niet. In Italië gaat het gestadig voorwaarts. De Fransen vechten als tijgers. Er is een Canadees in vijf en een half uur van New York naar Londen gevlogen. Vreselijke gruweldaden doen de ronde. Wij wachten en begrijpen niet dat dit alles waarheid kan zijn.

17 mei 1944 woensdag

Het heeft zowat de hele dag geregend. Vanmiddag zijn we op stap gegaan. Per Gods gratie kregen wij groente, want er zijn geen groenten. Aardbeien waren niet te krijgen, alles wordt in beslag genomen door de landwacht. De mensen worden bang en durven niets meer zwart te verkopen. Het wordt nu een rare boel met alles. Vanmiddag is het weer opgeknapt. Nieuws is er niet. Geen spoor van een invasie. In Engeland is men waarschijnlijk blij met deze regen, aangezien men daar niet eens meer een bad mocht nemen vanwege de droogte.

18 mei 1944 donderdag Hemelvaartsdag

We zijn vanmorgen naar het zand geweest. Dat is voor het eerst van mijn leven, ik vond het zo leuk. Ik heb schelpjes gevonden en een grote steen, die ik niet meer wilde missen. Ook heb ik een handvol zand opgegeten, dat vond ik niet lekker. Gelukkig hadden Cor en Greet thee bij zich en kreeg ik vlug een kopje thee. Ik heb ook een eitje gehad en dat heb ik heerlijk buiten opgegeten. Brood wilde ik niet hebben. Om twee uur zijn we naar huis gegaan. De lucht begon toen al lelijk te betrekken en om drie uur regende het flink. De jeugdstorm was ook op het land aanwezig in camouflage pakjes net als de Duitsers. Men speelde daar, groot en klein, zoek de vijand. De jeugd ging in dit spel op allicht. Maar van die grote kerels was dit zeer laakbaar.

Het offensief in Italië maakt grote vorderingen. Men is daar de strijd begonnen in alle hevigheid. Van Rusland geen nieuws.

19 mei 1944 vrijdag

Weer behoorlijk weer na de regen van gisteren. We zijn niet uit geweest vandaag. Ik heb in mijn box gespeeld en langs de grond gekropen. Ik zeg heel duidelijk: scûtie vaje. Dat betekent schuitje varen en dus moeten ze dan met me spelen. Ik schud ook van neen en zeg ne, als ik iets niet wil. Met mijn plasje is het erg. Zo heb ik een plasje gedaan en zetten ze mij in de box of ik trek de aandacht en zeg eh, eh en doe net, alsof ik het niet meer op kan houden. Ja, ik ben een echt klein boefje.

In Italië is net door de Gustavlinie heen gebroken. Het zijn in hoofdzaak de Fransen, die dit offensief tot stand hebben gebracht. Rusland geen nieuws. De tweede zoon van groot admiraal Dönitz is gesneuveld. Van de invasie nog niets gemerkt. Alleen dat men nergens anders over praat. Men wacht en wacht.

20 mei 1944 zaterdag

We zijn vanmiddag boodschappen wezen doen en vanavond zijn we nog even naar het zand geweest. Het zonnetje scheen en Cor zei, laten we maar even gaan. Toch was de wind fris en we zijn dan ook niet lang gebleven. Ik schudde van neen, toen Cor vroeg of ik mee ging.

In Italië heeft men de Adolf Hitlerlinie bereikt. Het zijn weer de Fransen die daar de stoot geven. We wachten.

21 mei 1944 zondag

Het heeft vandaag zowat de hele dag geregend en gewaaid. We hebben tot twee uur in onze pyjama's rond gelopen zijn toen gaan slapen, daarna met ons drieën in het bad, wat gespeeld met ons drieën, gegeten, weer wat gespeeld en toen weer naar bed.

In Italië is de Adolf Hitler-linie doorbroken. In Bulgarije is het kabinet ontbonden. In Roemenië en Bulgarije wordt ontzettend gebombardeerd. Frankrijk en België worden ook ontzettend gebombardeerd. Het is een grote vernietiging over de hele wereld. In China is men een offensief tegen Japan begonnen. De Jappen krijgen geweldig klop. Gandhi is weer op vrije voeten. Deze gaat steeds in hongerstaking. Zo heeft men deze Brits-Indiër van 79 jaar weer op vrije voeten gesteld of hij begint weer met zijn acties.

22 mei 1944 maandag

Vandaag zijn Cor en Greet naar Zaandam geweest. Oom Albert heeft longontsteking en is vanmiddag opgenomen. Hij zag er erg slecht uit. Greet en Cor hopen dat hij vlug beter zal zijn. Zaterdag hebben diverse mensen geen groente kunnen krijgen en de mensen die het van buiten hadden gehaald, moesten het afstaan aan de landwacht. Vanmorgen werd er een Engelsman opgebracht. Hij moest in de tram vervoerd worden. Op het station ontstond een vechtpartij. Een jongeman die met zijn vuisten wilde vechten en een andere die direct een gummistok trok. Alles is obstinaat en kribberig. Toen Cor en Greet thuis kwamen zat ik net onder de p.p. Ik had het in mijn luier gedaan en het was allemaal vast geplakt. Toen konden ze aan de gang. Greet zei: dat betekent geluk. Alles gaat naar wens. Vannacht nieuwe maan en nog steeds geen invasie.

23 mei 1944 dinsdag

Het is akelig koud weer. Toch ben ik even met Joke weggeweest met mijn cape om. Ik had een paar blauwe wangen toen ik thuis kwam.

We hebben gelukkig groente gekregen; dat is een heel voorrecht tegenwoordig, want er is niets. Als de mensen het buiten gaan halen, dan wordt het in beslag genomen door de landwacht.

Alleen lopen doe ik nog niet, toch krijg ik wel de neiging om het te doen. Ik durf me alleen niet goed los te laten.

In Italië is men door de Adolf Hitler-linie heen, die men inmiddels heeft herdoopt tot Dore linie.

Gonnie is vandaag opgenomen in Purmerend, want hier in Amsterdam moeten de bedden vrij blijven en mogen alleen zeer ernstige gevallen opgenomen worden. Ze is dus in Purmerend, dit alleen onder strikte geheimhouding, want het mag niet.

24 mei 1944 woensdag

Het is bar koud. Oma Hennekam logeert een paar dagen bij ons, want Opa zit in Brabant. Het regent en we gaan dus niet uit. Ik krijg een hele krullenbol en begin al van alles te praten. Ook schud ik van neen en zeg daarbij ook nee, als ik iets niet wil. Krijg ik brood met jam, dan geef ik Greet mijn enkel gesmeerde sneetje en zeg dan dank. Ik kan nog steeds heel lekker eten.

In Italië rukt men steeds op. Minister Churchill heeft gesproken en wij wachten.

25 mei 1944 donderdag

Greet en Cor zijn met Oma naar Purmerend. Tante Gonnie is geopereerd. Een heel mooi modern ziekenhuis, net een schip. Tante Gonnie is goed. Oom Albert is niet zo goed. Hij heeft er ook pleuritis bij. We hopen dat dit alles spoedig in orde mag zijn. Het is koud en het regent weer. Ik ben dus de hele dag thuis geweest en ben dan ook erg zoet bij Joke.

26 mei 1944 vrijdag

Het is iets minder koud, toch hebben we de kachel nog aan. De schoorsteen is geveegd en dit kostte slechts f. 8,-. Ik begin nu alles zo'n beetje na te praten en word eigenlijk door iedereen een beetje verwend. Het is een akelige tijd. De hele week staan er al doodvonnissen in de krant. Zelfs doodvonnissen voor een roofoverval. Niet dat dit geen laakbaar feit is, maar wij hadden hier de doodstraf niet en nu krijgt men daar zelfs de doodstraf voor. Daarbij was deze aanval mislukt. Het is me een wereld. Geen groente te krijgen en geen aardbeien.

In Italië is men op de weg naar Rome.

27 mei 1944 zaterdag

Het is zaterdagmiddag en ik lig in mijn bedje. Ik ben steeds wakker, want ik slaap met de ramen open en ik ben erg onrustig. Ik heb ook zo'n last van mijn tandjes en mijn kiesjes. Vannacht was ik ook iedere keer even wakker, gaf dan een gillette en viel weer in slaap. Oma was vannacht ook onrustig. Ze dacht steeds dat er inbrekers waren. Toen werden we om vijf uur uit bed gebeld, vanwege "luilak". Nu gaan we direct even boodschappen doen en vanavond na zessen gaan we even naar het zand.

28 mei 1944 zondag – Eerste Pinksterdag

Het was prachtig weer en we zijn heel vroeg op stap gegaan, naar het opgespoten land bij de Beethovenstraat. Het was ontzettend warm en we zijn dan ook niet zo heel lang gebleven.

's Avonds zijn we nog even het Beatrixpark in geweest. Daar was het ook ontzettend warm, maar heel mooi. Alles stond in volle bloei. Het rook er zo verrukkelijk naar sering, vlier en meidoorn. De azalea mollis stond in volle bloei tussen de rododendrons en brem. We hebben ook nog op een bank gezeten en ik heb met Cor door het gras gelopen. Ik vond het eerst wel wat griezelig, dat gekriebel aan mijn beentjes. Iedereen die voorbij kwam, daar zei ik, tah, tah, tegen, totdat ik contact had en dan bleef ik maar zwaaien. Met open ramen ging ik naar bed en mijn wolletje werd uitgelaten, nadat ik een heerlijk fris badje had gehad.

29 mei 1944 maandag – Tweede Pinksterdag

Het was vandaag zo warm, dat we helemaal niet weggeweest zijn. Eerst hebben we de hele morgen op de slaapkamer door gebracht, en daarna beneden op het terras. Het was werkelijk overal te warm, zelfs voor mij om buiten in de box te zijn.

Men is nog 28 kilometer van Rome. Overigens geen nieuws.

30 mei 1944 dinsdag

Vanmorgen luchtalarm. Er vlogen duizenden vliegtuigen over. Er werd even geschoten. Vanavond was het echter erger. Er werd plotseling zo hevig geschoten, dat Cor naar boven holde om mij uit mijn bedje te halen en Greet Plukkie, die buiten vast gebonden lag ging bevrijden. Zo zaten we met ons vieren binnen. O, neen, Tante Mien was er ook bij. Cor met mij, Greet met Plukkie. Er was een hevig luchtgevecht. Ik heb vanmorgen een spuitje gehad, want ik had last van mijn bolusje, het wilde maar niet komen. Ik heb even gehuild, want het is een akelig gevoel als alles in eens zo uit je buikje vliegt, maar ik was er toch wel door opgelucht en zong even daarna heel vrolijk.

Er is weer geen nieuws. De Duitsers hadden met Pinksteren de invasie verwacht, het is echter weer niets geworden. Wij geven hier zo zachtjes aan alle hoop op.

31 mei 1944 woensdag

Vanmorgen weer luchtalarm, dat ongeveer drie kwartier duurde. Greet en Cor zijn naar Tante Gonnie geweest en waren om half zes thuis. Al de mensen zaten in de tram met groente. Dit is de enige kant uit, waar geen landwacht is. Het treintje was afgeladen. Op een gegeven moment stopte dit treintje, dat aansluiting op een bootje heeft. Greet en Cor werd medegedeeld dat alles uit moest stappen en dat wij verder moesten met de IJpont aangezien er voor het bootje geen olie meer was. Het laatste eindje werd door Greet en Cor hollend afgelegd, evenals door Oma met kleine Jantje, die mee geweest was naar Tante Gonnie. Greet was nauwelijks op de boot of het schot ging op en Cor en Oma met kleine Jan moesten wachten. Al de mensen hebben tegenwoordig een beetje last van machtswaan. Iedereen is huilerig of geïrriteerd. Vanavond hadden we weer luchtalarm, verder is er geen nieuws.

1 juni 1944 donderdag

Greet en Cor zijn vandaag naar Zaandam geweest. Oom Albert bezoeken, hij was iets beter. Toen ze terug kwamen zijn we groente gaan halen en we hebben vier tomaten meegenomen, f. 0.50 per stuk. We hebben er dan ook terdege van gesmuld. Ik ben zeer vrolijk, maar Greet en Cor niet zo erg. Trouwens al de mensen zijn down. Reizen kan men haast niet meer. Al de stoomtreinen worden beschoten, ook wel enkele elektrische treinen. Roozendaal is gebombardeerd. De boterfabriek, de suikerfabriek en woonwijken zijn weggebombardeerd. De bedoeling van dit alles was waarschijnlijk het station. Greet en Cor moeten morgen naar Heemstede. Zij gaan niet met de trein, maar met de tram en dan gaan ze niet meer op reis. De bevolking is aan het einde van haar krachten. In Duitsland zijn Engelse parachutisten gedaald en deze mensen zijn door de bevolking gelyncht. De wereld onttaardt gewoon in misdadigers en rovers, bij iedereen wordt gestolen; alles is van hun gading. Het wordt hopeloos. Waar en wanneer is aan dit alles een einde?

2 juni 1944 vrijdag

Het mooie weer is voorbij en het is koud. Vanavond is Jantje bij mij geweest en we hebben gevochten om het speelgoed. We hebben ook samen gevrijd, dat was wel leuk, alleen Jantje liep wel eens weg en dat ben ik niet gewend. Om zeven uur is Jantje weg gegaan en werd ik naar mijn bedje gebracht.

De strijd naar Rome is begonnen en men rukt aardig op. Er is weer actie.

3 juni 1944 zaterdag

We hebben met ons drieën boodschappen gedaan. Het was weer koud en regenachtig weer en we zijn weer vlug naar huis gegaan. We hebben een gerookte paling gekocht. Die kostte maar f. 24,-, maar hij was verrukkelijk. Deze weelde hebben Greet en Cor zich gemaakt, omdat ze iets extra's hadden verdiend. Ik heb er trouwens ook van meegesmuld, want het is werkelijk verrukkelijk. Wanneer Cor zegt dat ik stout ben, dan krijg ik wel eens een tik op mijn handje en dan zegt Cor: "Stout handje." Wanneer Cor nu aan mij vraagt: ben je stout? Dan houd ik mijn handje omhoog en ik zeg: handje, handje. Ik probeer trouwens om alle mogelijke woordjes te zeggen. Het lukt niet altijd, maar het lijkt er toch wel op. Ik zeg ook Cor.

In Rome neemt de strijd vastere vormen aan. Men weet echter niet wat de Duitsers met Rome zullen doen. Aanvankelijk was Rome tot open stad verklaard. Men weet niet meer waar men aan toe is. Er wordt in ieder geval hevig gevochten. De geallieerden zijn nog 15 km van Rome.

4 juni 1944 zondag

Greet en Cor zijn vanmorgen weer met de kelder aan de gang geweest. Deze moet in orde want hij moet dienst doen als schuilkelder. We zijn dus niet uit geweest, trouwens het was akelig koud en winderig.

Rome is gevallen en is in handen van de geallieerden. Er heerst een ongekende vreugde in deze heilige stad. Er is nog verwoed gevochten in de voorsteden, maar uiteindelijk heeft men de stad ontruimd. Er ging een siddering over de hele wereld; weer een stap nader.

Ik heb in mijn box heel rustig alleen gespeeld. Ik krijg niet zo veel biscuitjes meer, aangezien Greet en Cor deze willen bewaren voor eventualiteiten.

5 juni 1944 maandag

Koning Victor Emanuel is afgetreden, zijn zoon Umberto en maarschalk Badoglio hebben het bewind overgenomen. Mussolini spreekt in zijn communiqué over de republiek.

Het is nog steeds koud en winderig en ik ben niet buiten geweest. Ze hebben met grote spoed vandaag weer aan de kelder gewerkt, want men verwacht grote gebeurtenissen.

6 juni 1944 dinsdag

Cor en Greet hadden zich vanmorgen verslapen. Dat was heel erg akelig, want ze hadden om half tien bij de kapper afgesproken, aangezien Oma morgen jarig is. Enfin, om kort te gaan, Cor en Greet waren weer heel vlug terug. Cor heur haar

Ook in mijn kleine oortje werd steeds gefluisterd, dat de lang verwachte invasie was ingeluid. Wij hopen het aller, allerbeste. Als een razende hebben Greet, Cor en Joke zich op de werkzaamheden in de kelder geworpen en werkelijk hij was vandaag voor een zeer groot gedeelte klaar.

De invasie neemt grotere vormen aan. Men is al 15 km in Frankrijk en Caen is in geallieerde handen. Pétain heeft een rede tot het Franse volk gericht. Men heeft hier een Duitser dood geschoten en in Haarlem één verdrinken; beide benen waren vast gebonden. Hier in Holland zijn vandaag weer 24 mensen terecht gesteld. Het doodvonnis is al voltrokken. Zo blijft het maar aan de gang. Vught is in allerijl leeggehaald en evenals het strafdok Amersfoort.

We zijn om half vijf nog even op stap gegaan, dat kwam omdat de dokter bij mij moest komen en Cor moest nog even een boodschap. Ik ben een beetje hangerig en zeurderig de laatste dagen. Daarbij zit ik steeds met mijn handjes in mijn mondje. Dokter heeft mij helemaal onderzocht en geconstateerd dat ik opgezette keelkliertjes had. Ik had waarschijnlijk keelpijn gehad en daarbij opgezette kliertjes overgehouden. Dokter denkt dat het vanzelf weg zal gaan. Mocht dit

niet het geval zijn dan kom ik onder de hoogtezoon. Toen zijn we uit gegaan, dat mocht, alhoewel het koud is. Greet heeft me extra een pull-over aan getrokken, mijn cape om en mijn muts op. Toen hebben we tomaten, groente en garnalen gehaald en hebben heerlijk gegeten toen we thuis kwamen. Ik heb drie sneetjes brood gegeten.

Met de invasie gaat het voorbeeldig. Bayeux is in handen van de geallieerden. Er wordt verwoed gevochten. Ook in Italië gaat het met rasse schreden voorwaarts. Men is al 60 km voorbij Rome. In Rusland bij Jassy wordt hevig gevochten, maar het grote offensief is nog niet begonnen.

9 juni 1944 vrijdag

Het heeft vandaag weer de hele dag geregend. Plukkie is vandaag in de kliniek van dokter Folmer opgenomen. Hij heeft een verstopping en moet daar een week blijven. Greet is er weer wat akelig van, maar ongerust is zij niet. Wij allemaal hopen dat hij vlug terug is. Hij mocht in mijn wagen slapen en dat vond hij heerlijk. We zijn niet uit geweest. Het was koud en het heeft de hele dag gewaaid en geregend. Ik heb vandaag mijn eerste stappen alleen gedaan en dan hoop ik en ook Greet en Cor dat het iedere dag wat beter zal gaan. Ik heb vanavond drie en een halve boterham op. Dat gaat dus wel. Ik roep maar om koekoek. Vanmiddag om vier uur kreeg ik pudding, die vond ik heerlijk. Een biscuitje en twee stukjes koek. Ik heb een bolusje in mijn bed gedaan en twee plasjes in mijn broek. Ik zei toen bah en keek heel schuldig. De strijd in het westen gaat in hevigheid door. Bommenwerpers, glijvliegtuigen en parachutisten dalen. Er zijn al ongeveer een kwart miljoen soldaten aan land en het gaat nog steeds door. Op het ogenblik horen Greet en Cor in de verte schieten, mogelijk zijn er kustgevechten. De troepen rukken op in de richting Havre en Cherbourg. Twee belangrijke havenplaatsen. Ook in Italië rukt men gestadig op. De Italiaanse bevolking wenst het aftreden van het koningshuis. Men wenst niet dat Umberto aan de regering komt. Ook is Badoglio niet gewenst. Er is een socialist aangesteld om een kabinet te vormen. In Jassy Rusland wordt zwaar gevochten. Onze schuilkelder is gelukkig in orde. We hebben water, levensmiddelen en een divan beneden staan. Het ziet er nu uit als een klein kamertje.

10 juni 1944 zaterdag

Dat was me gisteravond wat. Al de bioscopen werden ontruimd; de boten die naar de overkant van het IJ varen, werden stil gelegd; de Dam werd afgezet met prikkeldraad evenals het Rembrandtplein. De vreemdste geruchten deden de ronde. Vlissingen zou gebombardeerd zijn en een grote vloot voer langs de kust van Zeeland. Iedereen was nerveus. In allerijl brachten onze bovenburen bedden naar beneden en wij verzorgden Keulse potten met water enz, enz. De hele avond

werden wij opgebeld en wij van onze kant belden ook onophoudelijk onze vrienden en kennissen. Ook onze Duitse co? (lo?) was zeer nerveus en belde onophoudelijk de stadscommandant, die hier vlak bij woont. Heeft de hele nacht gepakt en kreeg zelfs bezoek van de politie, omdat er licht uitstraalde. De stemming is nerveus, maar bij de Hollanders, prettig nerveus (actie).

We hebben in ieder geval goed geslapen vannacht. Ik heb zelfs geen kík gegeven. Doordat men mij rustig liet slapen. En nu nog meer groot nieuws. Ik loop!! Ik loop helemaal alleen. Gisteravond een paar pasjes en vanavond trok ik de stoute schoenen aan en tippelde de kamer door. Cor en Greet hebben gelachen en ik zelf ook. Soms zelfs zo erg, dat ik niet op kon staan. Natuurlijk ben ik ook gevallen en wel op de punt van de stoel. Toen heb ik hevig gehuild, ik snakke gewoon naar lucht. Ik kreeg gauw een kopje thee en een koekje en toen was het leed geleden. In Italië rukt men zeer snel op en in Frankrijk gaat het ook gestadig aan. De bevolking wordt gemaand zich vooral rustig te houden.

Van Plukkie weten we nog niets. Cor zal straks even opbellen.

11 juni 1944 zondag

Regen en wind. Greet en Cor hebben de hele dag gewerkt. Ook ik ben af en toe beneden in de kelder geweest. Ik loop er nu maar op los, en val voortdurend.

Tante Annie heeft bij ons gegeten en heeft mijn lopen bewonderd.

In Frankrijk komen gestadig meer troepen aan land, alhoewel men te kampen heeft met de stormachtige zee. In Rome rukt men zeer krachtig op en naar men zegt, trekken de troepen van Kesselring wanordelijk terug.

12 juni 1944 maandag

Weer wind en regen. Tegen de avond brak de zon even door en Greet ging voor het raam zitten. Ik speelde wat in de salon; het zonnetje verwarmde enigszins de atmosfeer, die zeer fris was. We zijn niet met ons drieën uit geweest. Ik wel even met Joke, maar het was niets prettig, want de wind was akelig. Mijn haartjes woeien in mijn gezicht en ik veegde deze met beide handjes opzij. Ik ben er waarschijnlijk een klein beetje verkouden van geworden. Ik ben ook nog steeds een beetje jengelig en hangerig en wil het liefst in handen zijn, wat natuurlijk niet altijd gaat. In mijn box wil ik niet meer zijn; het liefst ben ik bij Joke in de keuken en dat gaat ook niet, want daar wordt gekookt.

Rusland is een offensief begonnen door Finland, afwachten wat dat weer zal worden. Churchill, Eisenhower, Generaal Smuts en diverse andere hoge personen zijn in Frankrijk geweest, ter inspectie van het leger. Generaal De Gaulle heeft een verzoek om naar Amerika te komen. In Italië is men al 100 km voorbij Rome en nog steeds gaat de opmars door.

13 juni 1944 dinsdag

Vandaag was het Antoniusdag, Greet en Cor zijn eerst naar Tante Hennie geweest en toen naar Plukkie die gelukkig morgen weer thuis komt. Daarna naar Antonius, ze hebben hem bloemen gebracht.

De strijd aan alle fronten gaat rustig door. De koning van België is uit België weggevoerd en zit als gijzelaar in Duitsland.

14 juni 1944 woensdag

Het was vanmorgen een beetje behoorlijk weer. We zijn toen naar Oma gegaan op de Leidsegracht. Daar heb ik wel vier koekjes opgegeten en steeds zei ik maar weer koeke, koeke. Ik kreeg op het laatst niet meer. Toen we naar huis wandelden, het zonnetje scheen, viel ik in slaap. In de Van de Veldestraat bij het stedelijk museum wordt midden tussen de villa's een grote bunker gebouwd. Zand, stenen enz. worden met kruiwagens naar boven gesjouwd.

In Frankrijk wordt ontzettend gevochten. Kleine plaatsjes zijn het ene ogenblik in Duits, het andere ogenblik in Engels bezit. In grotere plaatsen wordt om de straten gevochten. In Italië gaat het goed. In Finland rukt men op.

Plukkie is weer thuis. Hij was erg vies en is vanmiddag gewassen. Ik ben mijn tand door mijn lipje gevallen en heb erg gehuild.

15 juni 1944 donderdag

We zijn weer uit geweest vanmorgen; weer naar Oma en naar de Elandsgracht. Het was een hele wandeling, maar het was gelukkig goed weer. Ik tippel het huis rond alsof ik nooit anders deed en met die Duitser kan ik af en toe een beetje vrijen. Hij ruikt zo lekker geparfumeerd en daar ben ik dol op. Als Cor haar gezicht invet, dan moet ik ook steeds ruiken, zo lekker vind ik het. Cor had een potje huidcrème gekocht en omdat ik het zo lekker vond ruiken, mocht ik het vasthouden. Het dekseltje kreeg ik eraf, ik stak er toen mijn vinger in en begon te likken. Greet heeft het toen allemaal uit mijn mond gevist. Ik heb ook twee plasjes op de grond gedaan.

In Frankrijk gaat het zeer langzaam en er wordt verwoed gevochten. In Italië gaat het hard en is er van Duitse zijde weinig tegenstand. In Karelië gaat het ook zeer langzaam en maakt Rusland slechts kleine vorderingen.

16 juni 1944 vrijdag

Bar slecht weer. Regen, wind en ijskoud, men noemt dit een zachte winter. We hebben Oma vanavond even naar de tram gebracht en ik mocht in mijn kleine wagentje. Het hobbelde zo lekker over de stenen en wanneer we dan op het asfalt kwamen dan was het uit met hobbelen. Dan deed ik dit zelf. Ik voelde mij als

een prinses in mijn nieuwe wagen en zat trots rechtop. De mensen zijn hier weer een beetje down. Duitsland heeft n.l. met een nieuw wapen gewerkt. Een vliegtuig zonder piloot met een zeer lichte bommenlast. Overdag en 's nachts worden deze vliegtuigen afgeschoten. Boven Engeland ploffen deze neer met hun lichte bommenlast. Later in de avond werden wij er wat rustiger over, aangezien wij de mening zijn toegedaan dat er geen materiaal genoeg is om dit lang vol te houden. Tokio is zwaar gebombardeerd met vliegtuigen van drie verdiepingen met een vleugelbreedte van 50 meter. De wonderen van de techniek worden geboren, helaas alleen om te vernietigen. Meneer van Mook, onze minister van koloniën heeft gesproken en onze jongemannen voorbereid, wanneer wij eenmaal bevrijd zijn, dat zij zich hebben in te zetten voor de vrijmaking van Ned.-Indië.

17 juni 1944 zaterdag

Koud, koud en geen kolen om te stoken. Het is gek, dit klimaat. Het is nog nooit zulk slecht weer geweest. Regen en storm en koude, de mensen lopen met dikke jassen aan.

Ik doe niet anders dan om koeke roepen. Vanmorgen waren er nog twee, toen zei Greet, die zijn voor morgen. Mevrouw Schoonman was er en die zei, och geef er maar eentje. Greet zei, ik krijg geen biscuitjes meer. Dan krijgt ze van mij, zei mevrouw Schoonman. En vanmiddag had ik weer een zakje biscuits. We hebben van de week als groente anderhalve bloemkool en anderhalve komkommer gekregen op de bon. Cor haar moeder bracht een grote bloemkool en uit Brabant kwam een fles olie, havermout en wat spinazie. Er zijn hier gezinnen die zonder aardappelen en groenten zitten en de mensen gaan er op uit om te halen. Dan wordt alles in beslag genomen. Van de week was er zo'n razzia in de Beethovenstraat. Er was een dame die zei: u kunt mijn groenten in beslag nemen en mij een bekeuring geven, maar mijn tas krijgt u niet. Daarop rukte zo'n landwacht de tas uit haar handen. Men noemt deze mensen Jan Hagel, omdat zij met hagel mogen schieten. Oom Kees kwam gelukkig ook nog met vier kleine bloemkooltjes. Die kostten f. 2.40, maar we hebben gelukkig weer wat. Ik kan Cor toch zo lekker plagen. Dan doe ik net of ik een plasje moet doen en dan loop ik als een kleine gans waggelend weg en gillen dat ik dan doe. Cor durft mij dan niet te pakken. Ze is bang dat ik dan zal vallen. Het eiland Elba is door Franse troepen aangevallen en op de plaats waar Napoleon eens was, wappert de Franse vlag. Ook het leger heeft te kampen met het slechte weer, toch gaat het langzaam voorwaarts. Men is nog 15 km van Cherbourg.

18 juni 1944 zondag

We zijn niet uit geweest vandaag. Och ja, we zijn op verjaarsvisite geweest en we kregen cake en aardbeien en echte koffie. 's Middags kwam Oma haken en heb

ik even in mijn bedje gelegen. We hebben lekkere pudding gegeten. Dat zeg ik al heel goed. Punning, punning en ik ben er dol op. Mijn lopen gaat uitstekend, behoudens dat ik nog al eens val. Al de telefoons dat wil zeggen voor een zeer groot gedeelte, zijn in Amsterdam afgesloten. In Frankrijk maakt men vorderingen, net als in Italië en Finland.

19 juni 1944 maandag

We zijn vanmorgen op stap geweest, alhoewel het maar koud blijft. Ik ben weer gevallen. Mijn tand door mijn lip, gelukkig ben ik het altijd nogal vlug vergeten. Ik rijd graag in mijn kleine wagentje. Plukkie is nog niet beter, morgen komt de dokter weer. Men is op weg naar Cherbourg, nog 13 km. De Russen naderen Viborg. In Italië is men op weg naar Florence. De robots, het vliegtuig zonder piloot, Duitslands nieuwe wapen vliegt gestadig naar Engeland. Toch is men niet bevreesd, hieraan moet toch eens een einde komen, aangezien geen enkel vliegtuig terugkeert, en dit niet vanwege materiaalschaarste.

20 juni 1944 dinsdag

Vanmorgen om kwart voor acht luchalarm. Wij sprongen ons bed uit, er was echter niets loos. Alleen dat er duizenden vliegtuigen over vlogen naar Duitsland. 's Middags weer luchalarm, er werd flink geschoten. Toch ben ik nog even met Greet weg geweest, maar het was wel angstig. Er was voortdurend actie in de lucht. We waren echter vlug terug. Lekker aardbeien gehaald en wat vlees voor Plukkie. Een half ons f. 1.74, toch is Plukkie er van opgeknapt. Cor is ook ziek. De dokter is geweest. Ze geeuwt verschrikkelijk. Ze heeft waarschijnlijk bloedarmoede. Morgen wordt haar bloed onderzocht.

De Russen zitten in de voorstad van Viborg. De Finnen hebben weer vredesvoorwaarden aangevraagd. Stalin heeft geantwoord, niet met de huidige regering te willen onderhandelen. Men is tot de ontbinding van het kabinet over gegaan. Pasikiri die te oud is om een nieuw kabinet te vormen, zal wel onderhandelingen aanvoeren. Men is 4 km van Cherbourg. Er is een bunker (veroverd) waarvan de muren 3 meter dik zijn en welke vier verdiepingen onder de grond heeft. De Duitsers hadden daar wel eten voor 10 jaar. Er waren o.a. 270 000 kazens enz. enz. Munitie was er in overvloed. Men had nooit gedacht dat de geallieerden deze bunker konden bezetten. Het schiereiland is afgesloten en drie divisies Duitse soldaten zitten ingesloten. Ze vechten van beide kanten als leeuwen. In Italië gaat het hard. De paus heeft de Engelse soldaten ontvangen en toegesproken. In Rome is de synagoge weer opengesteld.

21 juni 1944 woensdag

De langste dag vandaag en nog stikkoud. Waar moet dat heen? We zijn naar de dokter geweest en ik ben gewogen. Ik weeg 23 pond. Cor haar bloeddruk is opgenomen en is te laag. Nu wordt haar bloed onderzocht, dus we zullen even afwachten. Greet haar bloeddruk is goed. Hierna zijn we naar Tante Hennie en Oom Sep gegaan. Oom Sep was jarig. Iedereen vond mij een kleine schat, ik was dan ook tegen iedereen zeer vriendelijk. Het was een heel eind om te wandelen en een akelige koude wind. Om kwart voor zeven waren wij thuis. Ik heb toen een eitje gehad en twee boterhammen, daarna naar bed. Plukkie is een stuk opgeknapt. Viborg is gevallen. Mannerheim is bezig in Finland een nieuw kabinet te vormen om zodoende zo spoedig mogelijk vredesonderhandelingen te krijgen. Vanmorgen vlogen er duizenden vliegtuigen over ons land naar Duitsland, er werd wel steeds geschoten maar we hadden geen luchtalarm. Japan en Amerika zijn in een zwaar zeegevecht gewikkeld. Wij weten nog niet hoe dit zal eindigen. De treinen hier zijn gisteren weer enorm beschoten. Er zijn weer diverse slachtoffers.

22 juni 1944 donderdag

We zijn er even uit geweest vandaag dat wil zeggen tegen de avond, want Tante Gonnie was vandaag bij ons. Greet moest vanmorgen het een en ander wassen. Ik heb vanmorgen en vanmiddag een bah in mijn broek gedaan. Cor en Greet hebben op mij gemopperd en dan kijk ik heel schuldig. Toen heb ik nog een plasje op de grond gedaan bij Tante Mien en daarvoor kreeg ik een liederenbundel van Jacob Hamel. Zou deze dirigent van kinderen nog leven? Hij was een Jodenman. Nu zeggen we gewoon Jood.

's Avonds als ik thuis ben dan speel ik altijd dat ik uitga. Dan moet mijn manteltje aan, mijn muts op en mijn cape om en dan zeg ik tah, en dan ga ik uit.

We hebben brood met aardbeien gegeten. Daar ben ik dol op. Ze zijn alleen haast niet te krijgen, trouwens er is weer geen groente en er zijn weer geen aardappelen. Als de huisvrouw het gaat halen, dan wordt het door de landwacht in beslag genomen. De winkeliers durven niet meer clandestien te verkopen, want ze loeren er gewoon op en dan wordt alles minderwaardig (voor lage prijzen) verkocht en het geld in sommige gevallen uit de kassa gehaald.

Er worden heel wat landwachten doodgeschoten, ze zijn dan ook niets gebrand op het baantje, maar ze moeten. De burgemeester van Oss hebben ze gewoon afgeslacht. Dat was een NSB'er en in Oss is men nu eenmaal niet happy (geen leukertjes). Dat zijn de Brabantse messentrekkers. In Zaandam heeft men gisteren een kapitein van politie doodgeschoten, de dader is ontvlucht. Zo is er het één na het ander. De wereld is zo misdadig. Men heeft hier door een illegale beweging beslag laten leggen op de NSB-krant "De Gil". De titel van het blad liet men

staan, maar de inhoud veranderde in illegaal werk. Voor deze kranten wordt al f. 125,- geboden.

De Amerikanen hebben de linie bij Cherbourg doorbroken. De Russen zijn een nieuw offensief bij Moermansk begonnen. Men is in Finland nog niet klaar met een nieuw kabinet. De Japanners en Amerikanen zijn een geweldige zeeslag begonnen, waarbij de hele Japanse vloot is betrokken. Verdere bijzonderheden zijn nog niet bekend.

23 juni 1944 vrijdag

Het is stikkoud. We hebben de elektrische kachel aan gehad, dat mag eigenlijk niet, want er heeft een waarschuwing in de krant gestaan. Die kou is niet te verdragen, de mensen stoken al van hun winter voorraad; wat moet dat worden. We krijgen ook weer minder aardappelen. Er wordt een ontzettend gebrek geleden. Twee broden en twee kadetjes per week per persoon en nu weer minder aardappelen. Één of hoogstens twee keer groente, geen fruit en soms wat groene tomaten. Het TBC cijfer is ontzettend gestegen, mensen en beesten zijn allemaal ziek. Een kennis van ons uit Brabant (een boer) zijn land, waarop de aardappelen en suikerbieten stonden, is gewoon omgeploegd. Daar heeft men een tankval gemaakt. Men is onmachtig om daar tegen iets te doen.

In Cherbourg loopt het naar het eindstadium. Wellicht valt het vannacht en anders morgen. De Duitsers vechten tot hun laatste ademtocht. In Italië gaat het hard en naar de Duitsers zeggen, hebben de Russen weer een nieuw offensief geopend. Van Finland is nog niets bekend.

Ik pakte vanavond mijn cape en wilde uit en toen dat niet doorging, heb ik vreselijk gehuild. We zijn toen Oma naar de tram wezen brengen en ik wilde het liefst niet mee naar binnen. Om kwart voor acht lag ik in mijn bedje, onbewust van al de ellende die zich weer in menig gezin zal afspelen.

24 juni 1944 zaterdag

Vandaag was het weer iets beter. We hebben dan ook zelf de boodschappen gedaan. We kregen voor ons drieën drie struiken andijvie en twee kroppen sla, plus ¼ kilo tomaten. We waren dolgelukkig, want Cor had vrijdag gelukkig nieuwe aardappelen meegebracht à f. 1.75 een kilo. Vandaag waren ze f. 3,- een pond. Omdat er geen aardappelen verkocht mogen worden op de bon, niet eerder dan maandag, zit dus de arbeider zonder aardappelen op zondag en wellicht ook zonder groente. Vrachtauto's worden in beslag genomen en zodoende komt van het hele transportbedrijf niets terecht. Men is nog 2 km van Cherbourg. Het gaat daar langzaam. De Duitsers vechten tot de laatste man. In Rusland is een nieuw offensief begonnen bij Witesb.

Ik krijg een ware krullenbol en een lekkere ondeugende toet. Het is nu al heel gewoon dat ik loop, toch gaat het nog niet gewoon. Ik doe het met stijve knieën en vallen dat ik doe! Soms bezeer ik me lelijk, dan pakt Cor of Greet mij gauw op en word ik afgekust. Ik zeg zo leuk Cò of haas in plaats van kaas en punning in plaats van pudding. Jantje zeg ik ook en kindje.

25 juni 1944 zondag

Vandaag was het prachtig weer. Er is flink geschoten en we kregen zelfs een keertje luchtalarm. De hoogovens in IJmuiden zijn gebombardeerd. Ook krijgt Duitsland nog steeds zijn portie. In Roemenië de petroleumininstallaties enz.

We zijn vanmiddag op stap geweest naar de zuidelijke wandelweg. Daar zijn diverse huizen afgebroken en een groot deel van de mooie bomen is omgekapt. Ik heb naast mijn wagentje gelopen en had niet veel zin om er weer in te gaan en heb dan ook deerlijk gehuild toen het zo ver was. Het is half negen en ik lig net in mijn bedje. Dat komt omdat wij laat hadden gegeten. Cor had nog twee bloemkolen gekregen à f. 1.50 en toen hebben we bloemkool gegeten en daarna wilde Cor mij niet direct in bed leggen.

26 juni 1944 maandag

Cherbourg is gevallen. Het Russische offensief neemt geweldige afmetingen aan en Italië gaat met rasse schreden. De Duitsers hebben tot het laatst hun stellingen verdedigd. Er waren bunkers, die 40 meter in de grond zaten en die muren hadden van twee meter dik. Men moest om de Duitsers te verdrijven, stokken met dynamiet door de schietgaten naar binnen werpen. Het was in Cherbourg een hel.

Tante Gerrie is vandaag geweest. Haat man en zoon zaten beiden in Amersfoort. Haar man is echter vrijgekomen. Met een gemillimeterde kop en uitgehongerd kwam hij naar huis. Nadat ze eerst in Haarlem in de gevangenis hadden gezeten, werden ze overgebracht naar Amsterdam vertelde Tante Gerrie. Daar hebben ze drie weken in de gevangenis gezeten. Op een morgen om half elf was het appèl en vader en zoon werden op transport gezet, zwaar geboeid naar Amersfoort. Daar hebben ze in een barak moeten staan tot half zeven zonder eten of drinken. Daarna helemaal ontkleden, toen een ijskoude douche in de buitenlucht, niet afdrogen, weer geheel naakt naar een andere barak, waar een hoop vuile hemden op de grond lag. Men kreeg twee minuten om een hemd uit te zoeken en aan te doen. De ene was te klein, de andere te groot. Weer naar een andere barak, waar vuile broeken en jasjes op de grond lagen. Twee minuten om zich een jas en een broek uit te zoeken. Mijnheer L. die nogal groot is kreeg een heel klein jasje, dat heeft hij toen met een ijzerdraadje dicht gemaakt. Voor het minste of geringste kreeg men slaag met een gummiknuppel en niet zo zachtzinnig.

Ze werden ingedeeld bij de afdeling aardappelen schillen. Dit werd gedaan met het achterste einde van een lepel. Iedere dag werd dit einde even op de muur aangezet. 's Nachts om half twee moesten ze hun bed verlaten om geknipt te worden. Men kreeg ca 15 cm kuch (soldatenbrood). Dit was voor 's avonds en voor 's morgens. De eerste dag had men dus een maaltijd overgeslagen. Dagelijks sterven hier mensen aan longontsteking of aan hun verwondingen.

We zijn lekker even uit geweest, het was heerlijk warm weer. Joke, ons meisje, is ziek naar huis gegaan, die heeft waarschijnlijk griep. Het kan ook zijn dat ze te veel aan zonnebaden heeft gedaan. De doktoren zeggen dat het niet kan op het ogenblik. Onze constitutie laat dat niet toe.

27 juni 1944 dinsdag

Koud akelig weer, wind en regen. Somwijlen gewoon een orkaan. Wat we toch hebben voor een zomer, we weten het niet meer. We troosten ons met de gedachte dat het wel ergens goed voor zal zijn. Greet en Cor zijn ontzettend van mij geschrokken. Greet heeft vreselijk gehuild en Cor zag spierwit. Cor ging juist naar boven; ze was amper boven toen ik viel. Greet raapte mij op en hoe het nu kwam weten we nog niet; of ik veel pijn had of dat ik niet uit mijn huilsnik kon komen, maar ik viel flauw in Greet haar arm. Mijn lijfje viel slap neer en mijn oogjes sloten zich. Greet gaf een gil en riep Cor. Cor vloog naar beneden en van Greet haar gil kwam ik weer bij. Cor nam mij van Greet over. Greet moest drinken en ik kreeg (beitjes) dat wil zeggen aardbeien. Het was een hele consternatie. Ik heb niet veel gegeten en werd vroeg in mijn bedje gelegd. Mijn arme kleine snuitje was zo pips.

28 juni 1944 woensdag

Minister Philippe Henriot, minister van Propaganda van de nationalisten te Frankrijk is hedenmorgen in zijn slaapkamer vermoord, door 15 als Franse nationalisten verklede mannen.

De Russen zijn op weg naar Minsk en zijn nog 260 km verwijderd van de Pruisische grens. Helsinki, de hoofdstad van Finland is bezet door de Duitsers. Minister von Ribbentrop, Duitslands minister van buitenlandse zaken is in de hoofdstad. Minister Tanner, pro Duits is afgetreden. Finland krijgt nu geen kans tot capitulatie en wordt zodoende strijdtoneel. Men heeft in Cherbourg twee Duitse commandanten gevangen genomen. Op het vliegveld nabij Cherbourg wordt nog gevochten. In Italië rukt men snel op. Duitsland of liever de Duitsers zijn hier bezig al de grote honden te vorderen. Men ziet op het grote stadion zelden een grote hond, maar haast allemaal kleintjes, waar men niets aan heeft.

We zijn even uit geweest vanmorgen, naar het Beatrixpark, maar er was ontzettend veel wind. We zijn dus maar vlug weer naar huis gegaan. In het Beatrixpark

mocht ik even stap, stap doen, maar dan wil ik niet meer in mijn wagen. Dan is het huilen, maar het kan niet anders, want het lange lopen is voor mij nog te vermoeiend. Van de huishoudster hiernaast, waar ik dikwijls een koekje of aardbeien krijg, kreeg ik vandaag weer een "beitje". Ik zag haar, wees naar mijn mond en zei eh, eh. Dat vond zij zo leuk dat Joke er één mocht halen. Ik begin van alles te zeggen en weet precies wat ik wil. Een plasje in mijn broek doen vind ik verschrikkelijk en dan huil ik ook steeds.

29 juni 1944 donderdag

Vanmorgen om kwart over zeven luchtalarm. Iedereen was wakker. Grote formaties bommenwerpers kwamen over. Er werd niet geschoten, verder op de dag werd er wel geschoten. De hele morgen is er gevlogen. Het was prachtig mooi weer vandaag, eindelijk eens een beetje warm. We liepen te wachten op Tante Gonnie, maar die is niet gekomen, ze was waarschijnlijk ziek. Vanmiddag zij we weer uit geweest. Kersen en aardbeien gehaald. Kersen op de bon, ieder een half pond. Ik heb dan ook heerlijk gesmuld. Eerst tien kersen, toen twee en een halve boterham, daarna een stuk volvette kaas en toen nog tien kersen. Mijn buikje was dik en rond. Ik heb weer even op straat mogen lopen en ik heb aan alle takjes en bloempjes geroken; dan trek ik toch zo heerlijk schuin mijn neusje op en doe niets dan snuiven. Morgen hebben we helaas geen aardappelen, zijn niet te krijgen. De autoriteiten hebben nu extra broodbonnen uitgegeven. Ja, we zullen toch iets moeten eten.

30 juni 1944 vrijdag

Koud, regen en wind. Het is nog nooit zo'n akelige zomer geweest. We hebben vandaag geen aardappelen gegeten, maar gort met worteltjes. Ik vond het niet lekker, heb er maar weinig van gegeten en kreeg gelukkig wat pudding toe. De mensen uit Rotterdam en omstreken zijn allemaal naar Zevenbergen gereisd om te kijken of ze ook aardappelen konden krijgen. Gelukkig hebben we 's middags nieuwe aardappelen op de kop getikt. f. 1.75 een kilo, dat ging gelukkig nog. We zijn niet uit geweest, ik wilde wel graag, maar dat ging nu eenmaal niet. Greet en Cor hebben de hele dag gewerkt en Oma is nog even geweest. Die bracht voor mij koeke mee. Ik moest er één aan Greet geven en ik gaf dat koekje waar ik al de helft van op had. Het hele koekje hield ik vast. Toen moest ik Cor een koeke brengen en daar beet ik eerst een stuk af. Ik heb vanmorgen drie boterhammen met beitjes gegeten.

De Duitsers zijn in Normandië bij Caen een offensief begonnen. In Italië zijn de Duitsers, nog steeds onder Kesselring, aan het terugtrekken. De Russen rukken zeer snel op naar Minsk. In Normandië zijn zes Duitse generaals gesneuveld.

1 juli 1944 zaterdag

Vanmorgen was het weer iets beter, wel buiig. We zijn er door gegaan, hebben lekkere beitsjes gehaald, twee pond voor f. 4,- en ik kreeg een heerlijk perzik, die kostte f. 1,35. Onderweg vroegen twee meisjes of wij paling wilden kopen. f. 14,- een pond. We hebben een pond gekocht. Van dat alles heb ik lekker mee gesmuld vanmiddag. Toen ik uit mijn bedje kwam, kreeg ik de perzik. Cor had hem in heerlijke schijfjes gesneden.

Amsterdam gaat door met telefoonafsnijdingen. Ook wij zijn vandaag als slachtoffer gevallen. Ik vond dat telefoneren nog wel zo leuk, met Tante Mien of Tante Maartje. Wij denken dat het weer spoedig hersteld zal zijn. Wij hoorden net, dat men, als men f. 200,- betaalt wel weer een aansluiting krijgt. Alles is tegenwoordig diefstal en roof en winstbejag. Van de week hebben we een oude heer uit de tram zien vallen. De tram was natuurlijk weer afgeladen. Het was Dr. Abraham Kuiper, oud predikant. Gisteren is hij aan de gevolgen van een hersenschudding gestorven.

De trams zijn ook een wanhoop. Ze hangen soms met zijn tien aan de treeplank, angstig om te zien.

Rommel, generaal van de Duitse afdeling van Normandië, gaat het offensief leiden. De Duitse aanvallen zijn afgeslagen, in Italië trekt men terug. De Russen bereiken Minsk. Een Duits leger wordt daar weer ingesloten. Duizenden en nog eens duizenden vinden daar hun dood.

2 juli 1944 zondag

We zijn vanmorgen vroeg al op stap geweest. Het was erg broeierig. Cor ging vooruit, want zij had eerst een zakelijke bespreking op de Stadionkade. Wij, Greet en ik, zijn haar toen tegemoet gegaan. We gingen even op een bank zitten en daar lag een aardig hoopje vogeltjesgeluk. Ik dacht natuurlijk dat ik dit wel op kon pakken, maar kneep het in mijn handjes fijn. Bladeren werden er toen uit de bomen geplukt om mijn handjes schoon te maken. Het was loom weer. We zijn dan ook alledrie naar bed gegaan en hebben verder zo'n beetje rond gehangen.

Zeven aanvallen van de Duitsers onder bevel van Rommel, zijn in Normandië afgeslagen. De Russen rukken met rasse schreden naar de Pruisische grens. In Italië gaat men snel voorwaarts.

3 juli 1944 maandag

Ontzettend broeierig vandaag, daarna een ontzettend noodweer. Het heeft gestormd, geonweerd en gegoten. Het goot zo ontzettend, dat men de mensen op straat niet kon zien. De weinige auto's die er nog rijden, hadden hun lichten aan. Alle deuren in huis zijn gesloten, maar het is in huis nog erg warm. Vanmorgen

zijn we naar Oma geweest. Zodra ik binnen was, zei ik koeke en Oma kwam met de trommel aangedragen. Ik heb er zes opgegeten en ook nog een stuk koek. Toen ik op de po moest, begon ik te huilen. We kwamen thuis, ik had heerlijk tegen Greet haar jas in het wagentje geslapen, en hoe het kwam wist niemand, maar ineens lag ik uit de wagen op de grond. Eerst viel ik op Greet haar schoenen; ik heb heel even gehuild, want ik had mij niet bezeerd. We hadden onderweg ook nog de paraplu verloren en weer terug gevonden.

We hebben gauw gegeten en ik ging naar bed. Mijn hoofdje zit vol met lekkere kleine krulletjes en als Cor grote ogen opzet, dan doe ik dat ook, tevens gaat mijn mond dan wijd open.

Ik zeg tegen Greet nu Ma. Niemand heeft mij dat geleerd, maar steeds kom ik naar Greet en zeg dan heel vleierend Ma. Dan word ik natuurlijk aan alle kanten geknuffeld. We zijn ook vandaag met ons drieën in het bad geweest even voordat we gingen eten. Ik heb een lekker eitje gehad, kersjes en tomaten.

In Finland heeft men de Duitse zijde gekozen en daarmee is de zaak voor Finland uit. Amerika heeft de diplomatieke betrekkingen met Finland verbroken. Er zijn in Normandië en ook in Rusland diverse Duitse generaals gesneuveld. In Rusland is men om Minsk heen gegaan en zodoende wordt er weer een Duits leger ingesloten. In Normandië heeft men nog een Duitse aanval gehad. Deze is afgeslagen. In Italië ondervindt men geen tegenstand en rukt men dus snel op. De basis waar de vliegende bommen (V 1 en V 2) zich bevinden, wordt steeds gebombardeerd. Boedapest is ook gebombardeerd.

4 juli 1944 dinsdag

Het weer gaat vandaag. Greet en Cor zijn hard aan het werk en ik loop zo'n beetje rond te scharrelen. Ik help Joke met een stofdoek en pak steeds het stoelenschuurtje weg. De deur die zij steeds open laat, doe ik steeds dicht. Dan valt ie met een bons in het slot en dan zeg ik dig; ja, dan is hij inderdaad dicht. Ik begin al aardig vast op mijn beentjes te staan, val gelukkig niet zo veel meer. Wel stoot ik aan het drempeltje dikwijls mijn teentje, maar als Greet of Cor het afgekust heeft dan is het weer beter.

De Russen rukken op naar Wilna, het gaat snel en ze zijn niet tegen te houden. In het Westen wordt hevig gevochten en in het Zuiden trekken de Duitsers nog steeds terug. Er zijn hier twee ss mannen doodgeschoten in de Rubensstraat, hier vlak bij ons.

5 juli 1944 woensdag

Gisteravond heeft het nog even flink geregend, maar vanmorgen was het prachtig weer. We zijn dus met ons drieën op stap geweest, naar het distributiekantoor,

waar we onze bescheiden hebben gehaald. 's Avonds zijn we na het eten weer uitgegaan en wel naar het Beatrixpark. Het was heerlijk zonnig en ik mocht lekker stap, stap. Er waren oefeningen en wij hoorden niets anders dan schieten. Om acht uur waren wij thuis en om kwart over acht lag ik in bed. Ik zeg tegen Greet toch zo lief Ma, hoe ik daar aan kom, niemand weet het. Kluge, die Duitse meneer, die kan mij wel opeten. Herlich meisje zegt hij dan en hij kust mij overal. Ik vind het erg lekker, want hij ruikt zo lekker. 22 generaals hebben zich al overgegeven. Commandanten en bataljons geven zich over; het is soms ook wanhopig voor de Duitsers. Aan alle fronten is een ontzettende strijd.

6 juli 1944 donderdag

Vandaag zijn wij naar Heemstede geweest. Het was prachtig mooi weer. Het was gewoon warm. In Nonkie zijn bed heb ik geslapen; wel niet lang, maar toch een klein tukje. Verder heb ik heerlijk wittebrood met beitsjes gegeten, kaas en koeke en we hebben lekker buiten in de tuin gezeten. Om kwart voor zeven lag ik vanavond in bed. Met mijn kussentje ben ik dol, dat mag Cor gewoon niet uit mijn bedje halen. Wanneer ze het even weglegt, dan pak ik het weg en ga ermee op de grond liggen kroelen. Ik heb vandaag voor het eerst op de wc geplast. Het ging heel goed, ik heb niets in Nonkie zijn bedje gedaan. Toen weer op de wc. Eerst was het wat angstig, maar nu ben ik er aan gewend.

De Russen zitten 60 km van Wilna. In het Westen gaat het rustig verder, net als in Italië. Churchill heeft gesproken over de vliegende bommen. Het is een niet te onderschatten gevaar. Toch zal men strijden met al de middelen die er zijn.

7 juli 1944 vrijdag

Ik begin nu zelf op de banken of op de stoelen te kruipen. Vanavond klom ik bij Cor in de stoel en toen Cor mij weg wilde doen, toen kneep ik in haar wang. Cor keek toen heel kwaad naar mij en toen zette ik ook grote ogen op, maar Cor zei: stout kind. Toen zei ik: Cor, Cor en smakte met mijn lipjes om een kusje te geven; toen was alles weer goed tussen ons.

We hebben vanmorgen een hele grote wandeling gemaakt. Eerst naar het Rokin, toen naar de Leidsegracht, naar Oma. Daar heb ik even, onder heftig protest, een plasje gedaan en kreeg ik een lekkere "koeke". Daarna naar de Berenstraat en toen naar de Elandsgracht. Toen we thuis kwamen waren we erg moe. Ik heb gegeten en werd naar mijn bedje gebracht. Van de huishoudster van mevrouw van Steen van Ommeren krijg ik iedere dag wat. Ik weet het al zo, dat ik gewoon steeds even uit het raam wil kijken. Het is vandaag ontzettend warm, maar wel heerlijk. Cor heeft onderweg mijn schoentjes uitgetrokken, want mijn voetjes waren zo warm. We hebben onderweg een slof aardbeien gekocht. Vier pond f. 7.50, dat was niet

eens duur. Ik kreeg een grote aardbei van Cor en toen was het mis. Ik moest "beitjes" hebben en begon te huilen. Toen kreeg ik geen beitjes. De aardbeien moesten zorgvuldig worden opgeborgen, want als je een landwacht tegen komt, ben je ze kwijt. Dus onder op de wagen en daar overheen de tas. We hebben toen heerlijk beitjes gegeten.

Von Rundstedt, de Duitse opperbevelhebber in het Westen, heeft of ontslag genomen of gekregen. In ieder geval schrijft men dat hij ziek is en dus weg moest. Men zegt dat de Ortskommandant hier doodgeschoten is. De Russen rukken op naar Wilna en zijn niet te stuiten. In Italië is weinig tegenstand. In Normandië is men bezig een nieuw offensief voor te bereiden. De haven van Cherbourg is men aan het herstellen.

8 juli 1944 zaterdag

Vanmorgen zijn we even naar de Ceintuurbaan geweest. We hebben paling gehaald, er was geen fruit. Vanmiddag hebben we even geslapen. Greet en Cor ook, maar ik schrok plotseling wakker. Toen heeft Greet me mee naar bed genomen. Ik bleef maar jengelen. Ik heb trouwens last van galbultjes en heb er twee opengekrabd. Nu loop ik met twee pleisters, misschien ben ik daar wel wat vervelend van. In ieder geval was mijn eetlust niet groot en Cor heeft me om zeven uur in bed gebracht.

Dr. Goebbels schrijft dat de Duitsers er alles op moeten zetten om deze oorlog te winnen. Het gaat er nu om, om het al of niet zijn van Duitsland. Alle reserves moeten ingezet worden. De Russen zitten in de voorstad van Wilna. Montgomery, de generaal van de Engelsen is een offensief bij Caen begonnen. Von Kluge is nu opperbevelhebber in plaats van Von Rundstedt. In Italië weinig tegenstand. Berlijn is vannacht gebombardeerd, net als de omtrek van Wenen.

9 juli 1944 zondag

Het was akelig weer vandaag, regen en wind. Eerst hebben we nog even de deur los gehad, maar al heel vlug hebben we die weer gesloten. Ik ben vandaag weer van mijn stokje gevallen, ik kon weer niet uit mijn snik komen. Morgen komt de dokter bij mij. Ik wilde rijden met het wagentje. Greet zette mij in het wagentje, maar ging niet met me naar buiten. Daarover maakte ik mij zo driftig, dat ik weer niet uit mijn huilen kon komen. Daarbij kwam ook nog dat ik niet goed was. Ik heb een vreselijke neusverkoudheid. Mijn neusje loopt de hele dag en mijn oogjes staan zo waterig. Ik ben al tweemaal in bed geweest en heb ook helemaal geen eetlust. Toen Greet met mijn bordje kwam zei ik neen, nee en dan wijs ik met mijn handje dat het wel weg kan. Ik hoest ook met mijn handje voor mijn mond, niemand heeft me dat geleerd, maar ik schijn een aangeboren gevoel voor

netheid te hebben. Ik klap net als Greet in mijn handjes, wanneer ik Cor roep en zij niet direct komt. Ik blijf Greet nog steeds Ma noemen en zeg ook heel grappig Cor. Ik heb zaterdagavond wel een uur lang in mijn bedje liggen huilen. Cor had mij er even uitgehaald. Ik heb toen twee biscuitjes gegeten en wilde toen niet meer slapen. Ik was drijfnat en Cor had mijn hele ledikantje droog gemaakt. We gingen direct naar boven, maar ik bleef huilen.

De Russen zijn in de voorstad van Wilna, hoofdstad van Litouwen. Caen is in geallieerde handen. In Italië rukt men op. Saipan is van Japanse in Amerikaanse handen over gegaan. Tokio is al een paar keer gebombardeerd. Dit is een belangrijk steunpunt voor de Amerikanen.

10 juli 1944 maandag

Slecht weer, regen en wind en weer een stuk frisser. Dokter is geweest. Ik mag geen melk, geen pap, geen koffie of thee; ik kreeg wel eens een beetje kinder koffie of kinderthee. Dokter heeft ook mijn galblaasjes verbonden, de ene draagt (zweert) nogal. Ik lig weer te huilen in bed en het is al over negenen. Greet had me er even uit gehaald, omdat ik weer nat was, mijn sloopje had stuk gescheurd en met een vreselijke vieze neus lag. Nu heb ik het voorgoed verbruid. Ik mag niet meer even op 's avonds. Greet deed het omdat ik nog steeds een beetje ziek ben. De Russen zijn al weer voorbij Wilna. Er zijn nog wel straatgevechten, maar men is al op weg naar Warschau. In Normandië is men ook weer een nieuw offensief begonnen en in Italië rukt men steeds op.

11 juli 1944 dinsdag

Ik heb gisteravond weer een uur lang gehuild. Cor heeft me weer verschoond, wat water gegeven, maar eruit mocht ik niet. Vanavond ben ik tenminste rustig gaan slapen. Het is maar koud weer. Het is net alsof we in het najaar zitten. Zoiets hebben Greet en Cor nog nooit meegemaakt, zeggen ze. We zijn niet uit geweest. Ik zie er trouwens erg pips uit. Ik ben ook nog helemaal niet in orde. Mijn doekje zat vast om mijn galbult. Ik heb ze trouwens alle drie stukgekrabd, maar kan er nu goddank niet meer bij.

Het gaat goed aan alle fronten.

12 juli 1944 woensdag

Vanmorgen ben ik even met Greet weg geweest. We hebben samen kersen gehaald. Cor heeft ze gekookt en er lekker vruchtensap van gemaakt. Dat is nu mijn le, le. Ik ga van alles na praten. Ik heb vanavond op Greet haar schoot geplast, hoe het kwam weet ik niet, maar ik begon plotseling te huilen, toen werd Greet warm en daar was het. Ik kreeg een schoon broekje aan. Ik begon weer te huilen, weer

een plas. Nu maar een luier, weer een plas, het was gek. Om acht uur heeft Cor mij in bed gebracht en nu slaap ik lekker.

Goed nieuws van alle fronten. 100 km van de Pruisische grens.

13 juli 1944 donderdag

Slecht weer, wind en koud. Cor en Greet lagen gisteravond om half tien in bed vanwege de kou. Toch ben ik nog even met Greet weg geweest. Dokter is ook geweest en Joke heeft vanmiddag mijn urine gebracht. Ze (dokter) heeft mij weer helemaal onderzocht. Dat komt doordat Cor en Greet dachten, dat ik keelpijn had, maar het is allemaal goed.

In Italië nadert het achtste leger Livorno, in Normandië schrijdt men langzaam voort en de Russen gaan met rasse schreden.

14 juli 1944 vrijdag

We zijn even naar het Beatrixpark geweest. Er was wel een beetje veel wind, maar het was een lekker wandelingetje. Ik plas nog heel vaak en doe ook veel bolusjes. Ik krijg ook niets anders dan vruchtensap. Ik heb ook last van driftjes. Ik wilde Cor knijpen, nadat ze me kwaad had aangekeken, maar ik kreeg een vuurrood hoofd en ben toen de stoel maar gaan knijpen.

Het gaat op alle fronten naar wens.

15 juli 1944 zaterdag

Het was eerst niet zulk lekker weer, maar naderhand knapte het iets op en zijn we boodschappen gaan doen. We kregen weer worteltjes. Dat is nu al vier dagen. We hebben vijf uien gekocht f. 0.75. Vanmiddag zijn we weer op stap geweest. We hebben clandestien aardappelen gekocht, gelukkig maar f. 0.50 een kilo. We zouden bessen krijgen, maar deze konden niet worden gelost. Mijn verkoudheid gaat afzakken, alhoewel ik nog steeds een vieze neus heb. Greet heeft de dokter opgebeld en mijn urine is in orde. Er zijn hier vandaag weer jonge jongens doodgeschoten. De één vluchtte een huis in en werd daar doodgeschoten, de ander vluchtte hier het land over en werd neergeschoten door een Duitse soldaat, die toevallig passeerde.

Men zegt dat de Russen weer een nieuw offensief geopend hebben bij Lemberg. Bij Parijs is gebombardeerd. München is al drie keer gebombardeerd. Verder aan alle fronten goed nieuws.

16 juli 1944 zondag

We zijn vandaag de hele dag thuis gebleven. Het was vrij behoorlijk weer, maar Greet en Cor hadden geen idee om uit te gaan. We hebben de hele dag zo'n beetje

gelanterfant. Ik ben ook bij Greet en Cor in bed geweest, dat vind ik altijd erg leuk. We verstoppen dan steeds een zakdoek. Ik hoest en geeuw met mijn hand voor mijn mond. Ik heb zeer aangename manieren. Greet zegt: ze heeft het van mij en Cor zegt: ze heeft het natuurlijk van mij.

In Normandië wordt verwoed gevochten, het moet iets ontzettends zijn, wat men noemt een vernietigingsslag. In Rusland nadert men de Pruisische grens. De Duitsers zijn daar aan het evacueren. Heel Koningsbergen moet evacueren en naar men uit Zweden en Zwitserland meldt, heerst er een paniekstemming. Waar moet men naar toe. In Duitsland is men nergens veilig, overal wordt gebombardeerd. München heeft al diverse zware aanvallen gehad. In Italië is men op weg naar Florence en in het Oosten wordt ook al beslissend gevochten.

17 juli 1944 maandag

Een mug heeft mij zo toegetakeld, dat allebei mijn oogjes dik zijn en op mijn wangetjes heb ik twee vurige puisten. Ook aan mijn kin, op mijn vinger en aan mijn arm. Cor had de vorige avond nog wel grote opruiming onder de muggen gehouden, maar dat heeft niet mogen baten. Oma is de hele dag bij ons geweest en we zijn na het eten nog lekker even wezen wandelen.

De Russen trekken op zonder ophouden. In Italië rukt men op en in Normandië woedt wel de grootste slag die de oorlog heeft gekend.

18 juli 1944 dinsdag

Mijn oogjes zijn nog dik. Cor smeert er steeds crème op en dat helpt uitstekend. Ze waren hier vandaag aan de deur met tweedehands damesschoenen voor slechts f. 145,- en een mud antraciet f. 18,-. Groente gaat wel op het ogenblik dat wil zeggen we eten om de andere dag worteltjes en andijvie. Iets anders kan men niet op de kop tikken. Gelukkig krijgen we op de bon tomaten, zes ons per persoon. We hebben één pond druiven voor f. 3.50 en een meloen voor f. 2.40. Enfin de oorlog loopt op zijn einde en we hopen dat we er doorheen mogen rollen.

Rusland is een aanval op Lemberg begonnen en het gaat buitengewoon.

19 juli 1944 woensdag

Mijn oogjes zijn haast weer normaal, alleen doe ik nog erg veel plasjes. Ik word anders een kleine ondeugd, klim op de stoelen, pak de kussens en ga op de grond liggen, knijp Cor als me iets niet aan staat en heb kleine driftjes, waaraan Greet en Cor niet toegeven. Ik wil ook graag roken net als Cor en dan draait Greet of Cor een papiertje tot een sigaret. 's Avonds heb ik ook nogal eens neigingen om niet in bed te willen. Dan ga ik een potje huilen tot dat ik in slaap val. Tojo? de pre-

sident van Japan heeft gesproken en gezegd dat de toestand voor hen zeer precair is. Over (via) Zweden is gekomen, dat Duitsland vredesonderhandelingen met Rusland wenst, maar Rusland heeft dit robuust van de hand gewezen. Livorno is in Engelse handen; de haven wordt weer bruikbaar gemaakt. In Normandië is St. Lo in geallieerde handen gekomen. Het dorp was helemaal verwoest. Men is door de linies van Rommel heengebroken. Deze doet alle mogelijke moeite om de gaten aan te vullen. Parijs wordt vanwege de hongersnood geëvacueerd. De toestand is daar zeer hachelijk. 75000 krijgsgevangenen en 20 Duitse generaals zijn door de straten van Moskou gemarcheerd. De bevolking was uitdrukkelijk bevolen zich rustig te houden. Duizenden vliegtuigstoelen zijn vannacht over gevlogen. Greet en Cor konden er niet van slapen.

20 juli 1944 donderdag

Er is een aanslag op Hitler gepleegd en op de generale staf. Er is daar een bom geworpen zegt men, verder weten we eigenlijk niets. Ook in Japan is het homemes. Tojo is met zijn kabinet afgetreden. Keizer Hirohito zag de toestand van het heilige land zeer ernstig in. Daar wordt dus een nieuw kabinet gevormd. Leipzig, München, Friedrichshafen, Wenen enz, enz. zijn gebombardeerd. Men is Pisa tot op 13 km genaderd. In Livorno was geen mens meer. De hele stad was ondermijnd (van mijnen voorzien) en er was geen waterleiding meer.

De jongeman die hier zaterdag is neer geschoten, schijnt niet dood geweest te zijn. Men heeft hem naar het W.G. gebracht en daar hebben zogenaamd Duitse doktoren hem ontvoerd. Aan het bevolkingsregister hier in de stad heeft men 16 man inclusief de directeur gearresteerd. Waarschijnlijk voor het verstrekken van persoonsbewijzen. Het is een chaos, wat men ook hoort. Wij hopen vurig dat het voor de winter afgelopen zal zijn, anders is ons leed niet te overzien.

Vanmiddag hebben we gasten gehad en ik werd verrast met een leuk hondje. Ik was er eerst wat bang voor, maar naderhand heb ik er mijn wang op gedrukt. Ik heb heerlijk brood met "maatjes" en punning gehad met druifjes. De dochttertjes van Ir. King kwamen nog even en toen wilde ik niet naar bed. Huilen geen gebrek, maar dat baatte niet en na een kwartiertje sliep ik lekker.

21 juli 1944 vrijdag

Bericht over de interne toestand in Duitsland. Eerst heeft men bekend gegeven, dat deze aanslag van het buitenland kwam. Maar toen de generaals die deze aanslag gepleegd hebben zelfs voor de radio verschenen en de Duitsers opwekten tot verzet, toen werd het al te gek.

's Avonds om twaalf uur is Hitler zelf voor de radio gekomen. Hij was zo goed als niet gewond, de generale staf wel, één is er inmiddels overleden. Hitler verklaarde

dat het nu toch recht en duidelijk was, dat hij een door God gezonden man was, aangezien de bom op twee meter afstand ontplofte. Hoe het ook zij, er is revolutie in Duitsland. De generaals hebben zelfs een regering gevormd, maar er zijn er inmiddels reeds tientallen gefusilleerd. Het ware krijgt men natuurlijk niet te horen. In Normandië is het verschrikkelijk weer. Regen, storm en onweer, er wordt dan ook haast niet gevochten. De Russen zijn op weg naar Lemberg. In Italië op weg naar Pisa. Greet en Cor konden het niet uithouden in huis en we zijn naar Oma Draak geweest. Daar heeft Cor een borrel gedronken en Greet een flesje victoriawater. Men spreekt nergens anders over dan over de aanslag op Hitler. We zijn even naar Mimi geweest en daarna naar huis.

's Avonds hadden we hier gasten en werd ik lekker verwend. Ik wil dan ook niet meer in mijn box. Om acht uur lag ik in bed en ben dadelijk in slaap gevallen.

22 juli 1944 zaterdag

Greet is ziek en het wordt dus heel kort. Greet bleef in bed, zij had een maagcathtar. Ik riep maar steeds om Ma en Cor is alleen boodschappen met me wezen doen. Het was niets leuk. Naderhand heb ik even bij Ma gelegen.

Uit Duitsland krijgt men geen nieuws te horen. Alleen dat Dr. Ley? voor de radio heeft gesproken en heeft gezegd, dat de zwijnen van het Duitse blauwe bloed (adellijken) moeten worden uitgeroeid. Het staat er dus schoon voor, voor de Duitse adel.

23 juli 1944 zondag

We zijn vandaag naar Tante Hennie geweest, (Greet was weer beter) en wel met een koetsje. Het wagentje mee voor op de bok. Het was een leuke rit en ik zag steeds het paardje. We zaten in een oud blauw satijnen bruidskoetsje. We hebben bij Tante Hennie in de tuin gezeten. Ik kreeg kaas, koeke, tomaten, thee. Het was eigenlijk veel te veel. Bobbie speelde steeds met mij. Jetty en Dick en ook Oom Sep hebben piano gespeeld en Greet en Tante Hennie hebben gezongen. Om vijf uur gingen we naar huis. We hebben aan de Amstel gezeten. Cor nam een glaasje bier en Greet een kogelflesje, dat was meteen te, te voor mij. Toen heb ik onderweg in mijn broek geplast. Thuis gekomen viel ik om van de slaap. Ik kreeg mijn boterham met lekker dik boter en nog een maatje en ben huilende direct in slaap gesukkeld. Het was vandaag een prachtige dag weer.

Pisa is in handen van de Amerikanen, de scheve toren is in tact. In Normandië gaat de strijd over en weer. De Russen vechten in het Oosten van Lemberg en uit Duitsland zelf kan men geen nieuws te pakken krijgen. Finland heeft echter bekend gegeven dat dit fataal is in de oorlogvoering voor Duitsland. In het verre Oosten boeken de Amerikanen succes.

24 juli 1944 maandag

Morgen moet iedereen om tien uur binnen zijn. Wat de aanslag op Hitler betreft, daarvan doen de vreemdste geruchten de ronde. Hoe het ook zij, in Duitsland is men in ieder geval opstandig, maar ook dit wordt de kop ingedrukt. Diverse generaals zijn gefusilleerd.

We hebben hier een logé, een poesenlogé. Hij is vandaag in zijn angst of liever gezegd in haar angst, in de schoorsteen geklommen. Gelukkig was ze zwart, want ze kwam met roet naar beneden. Het gaf wel even een consternatie.

De Russen zijn op weg naar Warschau. Men zegt dat Kesselring gefusilleerd is. Over de aanslag op Hitler is verder nog niets bekend.

25 juli 1944 dinsdag

We zijn niet uit geweest vandaag, want Tante Gonnie kwam wat naaien. Ik heb met allerlei lapjes en draadjes mogen spelen. Ook heb ik zelf een wekker die niet meer loopt, waarmee ik mag spelen. Ik heb me vandaag ook gestoten en dan moeten Greet en Cor het om beurten afkussen. Ik begin al heel wat woordjes uit te spreken. Onze logé heet Pijltje en ik zeg dat vrij duidelijk na. Oom Ed en Tante Jo hebben hier vandaag gedineerd. Dat vind ik wel leuk.

De Russen rukken op. In Normandië bar slecht weer, in Italië rukt men op.

26 juli 1944 woensdag

Hitler heeft een decreet uitgevaardigd en Goebbels heeft het over de radio besproken. In Duitsland en in alle bezette gebieden moet iedereen ingezet worden, of voor oorlogsindustrie, of om mee te vechten aan de fronten. PTT, trams, winkels enz. alles zal gesloten worden, als dit de overwinning kan bevorderen.

Wij zijn hoteldebotel, kwaad en vol goede moed. De Russen trekken op; de Amerikanen in Italië en de Engelsen in Normandië.

Ik ben met Joke in de wagen boodschappen wezen doen. Het is ontzettend warm weer. Greet en Cor zijn op bezoek geweest bij mevrouw Hoogenbeek in het W.G. Aan de overkant hield een agent de wacht bij twee politieke gevangenen. Er was net een meisje ontsnapt. De verpleegster vertelde ons, dat er niet één normaal het ziekenhuis verliet.

27 juli 1944 donderdag

Het heeft van morgen flink geonweerd en geregend en het was een stuk koeler vandaag. Ik ben met Joke in het wagentje weg geweest. Wij eten voor de variatie worteltjes, om de andere dag. In het ziekenhuis aten ze met die snikhitte van gisteren zuurkool. Daar was ook haast niemand die het at.

Er zijn hier twee onderduikers doodgeschoten, die zich niet over wilden geven. Van alle fronten behoorlijk nieuws.

28 juli 1944 vrijdag

Vandaag zijn Cor en Greet naar Heemstede geweest, naar Oma, en ben ik bij Joke gebleven. Ik was zo blij toen ze eindelijk voor het raam stonden, dat ik er wel door heen wilde springen. Joke is toen gauw weg gegaan en wij hebben lekker met ons drieën gegeten. Eerst een grote tomaat, twee sneetjes brood, gebakken aardappelen en een schoteltje rabarber. Mijn hele handje is weer gezwollen. Waarschijnlijk weer van een mug en wel vanmiddag. Ik heb vanavond met mijn handje in een bakje met water en azijn voor het raam gezeten. Dat was lekker koel, want mijn handje gloeide een beetje. Ik hoop dat het morgen ook mooie weer wordt, dan gaan we heerlijk wandelen en boodschappen doen. Cor heeft mij net in mijn bedje gelegd en ik begin weer te huilen. Dat doe ik tegenwoordig iedere avond. De Amerikanen zijn in Normandië doorgebroken. De Russen zijn op weg naar Warschau. Verder niet veel nieuws.

29 juli 1944 zaterdag

Vanmorgen kwam mevrouw Leeman vertellen, dat haar man uit zijn bed was gelicht en was meegenomen; beiden waren zij in hun gezicht geslagen. Mevrouw Leeman was ontzettend overstuur en wij uit de aard van de zaak ook. We gingen boodschappen doen, maar de rechte lust was bij Greet en Cor weg, ze waren stil en hadden zo hun eigen gedachten. We hebben op de Ceintuurbaan een meloen gekocht en zijn even naar Mimi geweest, toen weer naar huis.

's Middags zijn we weer weg geweest, nadat ik had geslapen. We hebben aan de deur twee pond kersen gekocht f. 2,- en twee (pakjes?) sigaretten. We zijn 's middags naar Oma geweest. Het was een beetje triestig weer en 's avonds begon het plotseling ontzettend hard te regenen. Ik heb tegenwoordig helemaal geen zin meer om naar mijn bedje te gaan en huil iedere avond.

De Russen naderen Warschau en in Normandië trekken de Amerikanen op. Men nadert in Italië Florence.

30 juli 1944 zondag

We hebben lang in bed gelegen, toen kwam mevrouw Gielen Pijltje halen. Zij bracht voor ons een lekkere meloen mee. Ook had zij paling bij zich, maar die moesten wij kopen. Dunne paling f. 10,-. Enfin, Greet kocht het toch, want ze was lekker vet. 's Middags kwam Frans Hennekam, een broer van Cor. Hij is NSB'er en kwam afscheid nemen. Hij heeft getekend voor het Oostfront; hij zal zeer snel moeten zijn, wil hij daar nog iets mee maken. Om kort te gaan, Cor

wilde haar moeder niet het verdriet doen om hem niet gedag te zeggen, wellicht ziet zij hem nooit meer. Cor en Greet hebben zeer zwaar gediscussieerd en geen enkel argument van hen was dan ook steekhoudend. Wij kregen de revue te horen van een gedesillusioneerde NSB beweging. Daar deugde letterlijk niets meer aan. Hij was nu bij de SS en ook dat is in onze ogen niets. De tijd zal het leren. Toch zijn we nog even uit geweest na het boterham eten, naar het Beatrixpark. Het was goed weer geworden en ik heb nog even stap, stap gedaan. Ik mocht ook even met mijn wagentje rijden.

De Russen zitten in de voorstad van Warschau. Men zegt dat maarschalk Rommel dood is, dodelijk getroffen in zijn hoofdkwartier. Bulgarije heeft vredesonderhandelingen aangevraagd. Het zal ons alles benieuwen waar dit op uit loopt.

31 juli 1944 maandag

Ik ben vandaag de hele dag wat lastig geweest. Niets dan huilen en zeuren. Daarbij werd ik ook nog driftig, trok aan het kleed en aan mijn jurkje. Greet zei: leg haar lekker even in haar bedje. Zo gezegd, zo gedaan, na een kwartiertje was ik in een diepe slaap. Vanmiddag moest Joke op mij passen en Greet zei, wanneer ze nu slaap krijgt leg haar dan maar weer even weg. Toen Greet en Cor om half vijf thuis kwamen, sliep ik weer lekker. Cor heeft me om kwart over vijf gewekt en toen zijn we lekker gaan eten. Ik kreeg twee "maatjes", daar ben ik dol op. Ook nog een stuk van Cor en een stuk van Greet, dol vind ik dat. Ik kreeg ook gebakken aardappelen en ik kreeg voor het eerst mijn vorkje. Dat ging nog niet erg. Uiteindelijk viel mijn schoteltje op de grond. Om half negen ging ik voor de derde maal naar bed. Toen Cor zei: ga je mee slapen, zei ik nee, nee en schudde daarbij heftig met mijn krullenbol. Ik zie ook een klein beetje pips vandaag.

De Russen zijn op weg naar Pruisen. Kowno is gevallen. De Amerikanen rukken op bij St. Lo en Caen.

De Duitsers bieden felle tegenstand bij Florence. München en Stuttgart zijn gebombardeerd. Turkije is weer in vergadering. Von Papen, de Duitse ambassadeur is op weg naar Ankara. Verder nieuws is nog niet bekend.

1 augustus 1944 dinsdag

Weer een nieuwe maand, we kijken sidderend naar de maanden, die al weer om vliegen, zonder het einde waarnaar wij snakken. Het gaat allemaal buitengewoon, maar ons te langzaam. Het kan alles nog zo fataal worden.

We zijn vanmorgen naar Oma geweest en naar de drukker. We hadden heerlijk weer en een heerlijke wandeling. Thuis gekomen gauw eten en naar bed. Ik heb flink lang geslapen, tot bij vijven. Toen zijn we nog even op stap gegaan. Om acht uur naar bed.

De Russen naderen de Pruisische grens en zijn in de voorstad van Warschau. De Amerikanen zijn door gebroken en ook de Engelsen boeken terreinwinst.

2 augustus 1944 woensdag

Vandaag was Cor wat ziek en zijn we niet met ons drieën weg geweest. Ik heb met Greet even een boodschap gedaan, maar we waren weer vlug terug. Ik zie weer wat pips de laatste dagen, ik kan dan plotseling zo betrekken. Cor wil dat de dokter mij weer onderzoekt.

De Russen zitten nog 25 km van Pruisen. De Amerikanen zijn op weg naar de hoofdplaats van Bretagne. De Engelsen winnen terrein in Italië. In Florence wordt verwoed gevochten. Turkije heeft de diplomatieke betrekkingen met Duitsland verbroken. Von Papen, de ambassadeur is op weg naar Duitsland. In Finland is Riki, de kabinetsformateur afgetreden en Mannerheim heeft het bewind overgenomen. Duitsland is bezig de troepen uit Finland weg te halen.

3 augustus 1944 donderdag

We zijn vanmorgen wezen wandelen met Nico en zijn meisje. We hebben boodschappen gedaan en door het Beatrixpark terug. Toen hebben we gegeten en ging ik naar mijn bedje. Tot half vijf heb ik geslapen, daarna wat gestoeid en gelopen, vroeg gegeten en we hebben weer wat gewandeld. Om acht uur lag ik in mijn bed.

Van alle fronten goede berichten.

4 augustus 1944 vrijdag

Het is heerlijk zonnig weer en ik ben met Joke weg geweest om boodschappen te doen. Ik begin nu alles zo'n beetje na te zeggen: lees, dat is vlees en maatje dat is tomaatje. Tabbe is slabber enz, enz. Ook moet ik steeds gekust worden.

Kluge, de Duitser boven, was een paar dagen naar België geweest. Hij is dol op mij en ik stond al in de gang te kussen met mijn mondje in de lucht. Toen heeft hij me opgepakt en aan alle kanten gekust. 's Middags bracht hij een eend op wieltes voor me mee.

De Amerikanen rukken zeer snel op en de Engelsen maken ook terreinwinst. Men nadert Florence. In Pruisen worden al diverse dorpen beschoten.

5 augustus 1944 zaterdag

Greet en Cor hebben de hele dag gewerkt aan dozen exlibris. Deze moeten maandag de deur uit, enfin, ze zijn ook haast klaar.

Ik heb met Joke weer boodschappen gedaan. Oma is ook vandaag gekomen en Oma Hennekam heeft perziken mee gebracht.

De Amerikanen zijn in de voorstad van Brest. Duitsland is van alle kanten gebombardeerd. In Italië rukt men door Florence. Bretagne is afgesloten en de Duitsers die er nog zijn worden ingesloten. Rusland rukt op.

6 augustus 1944 zondag

Goed nieuws. De paus heeft gesproken. Hij zegt dat Duitsland de oorlog heeft verloren en dat verder bloedvergieten nutteloos is. Men rukt langs alle kanten stevig op. Zouden wij dit jaar vrij komen? Wij krijgen wel het gevoel, het begint te dagen. Ik had vandaag erg last van mijn tandjes, maar ze staan op doorkomen. Cor heeft mij vroeg in bed gelegd. Greet en Cor moeten nog plakken.

7 augustus 1944 maandag

Ik ben ziek. Dokter is geweest en ik heb een beetje keelontsteking. Hoe ik er aan kom weet niemand. Ik moet in mijn bedje blijven en had 39 koorts. In mijn bedje blijven vind ik heel erg, ik doe liever stap, stap. Greet en Cor moesten vandaag naar Heemstede dat wil zeggen vanmiddag. De twee Oma's bleven thuis. Oma van Hinte en Oma Hennekam, die hebben dan ook verder op mij gepast. Toen Greet en Cor om half negen thuis kwamen sliep ik nog niet. Ik had trouwens de hele middag en morgen geslapen, toen mocht ik even mee naar beneden. Ik heb een paar biscuitjes opgegeten en ben toen rustig na een half uurtje gaan slapen. Een Engelse generaal heeft gezegd, dat de oorlog in de komende drie weken beslist zal worden, toch zijn wij bang dat er nog zeer akelige dingen zullen gebeuren. Er worden diverse jonge jongens opgepikt. De Amerikanen zijn echter doorgebroken en er is geen houden meer aan.

8 augustus 1944 dinsdag

De dokter is weer geweest en ik moet in mijn bedje blijven. Ik vind het verschrikkelijk en heb het hele huis bij elkaar gebruld. Cor heeft met Joke mijn bedje naar beneden gehaald en in de salon neergezet, maar wat men ook doet, ik schreeuw het uit. Greet bracht mij kaas en het pindastelletje, maar ik schreeuwde van drift. Toen liet men mij alleen uithuilen en ik kwam tot bezinning. Mijn keeltje is niet zo rood meer, toch mag ik niet de straat op, maar wel stap, stap in huis en dat vind ik al heerlijk. Toen ik uit mijn bedje kwam om vier uur werd er getempt en ik had geen koorts. We hebben toen de dokter opgebeld om zes uur en het was in orde. De Russen trekken hun legers samen. De Amerikanen zijn op weg naar Parijs.

9 augustus 1944 woensdag

Ik zit vol met galbultjes en het ergste is dat ik ze stuk krab. Mijn ene wangetje zit vol en mijn beentjes en mijn armpjes. Ik ben erg huilerig vandaag en Cor heeft

me vanmiddag nadat ik had geslapen maar weer in mijn bedje gelegd. Ik ben toen weer gaan slapen. Nu heb ik lekker gegeten, wel niet zo veel, maar toch behoorlijk en tippel ik de kamer zo'n beetje rond.

Acht generaals zijn er in Duitsland door de strop van het leven beroofd. Het zijn diegenen die de aanslag op Hitler hebben gepleegd. In allerijl is men in Pruisen aan het loopgraven maken, om de Russen nog tegen te houden. De anderen trekken langzaam op. Cor heeft een weddenschap gesloten met Oom Han, dat ze deze week nog in Parijs zouden zijn, maar dat zal wel ijdele hoop zijn.

Mevrouw K. geeft een buurtfuif als ze in Parijs zijn en op onze gezichten is de vreugde reeds te lezen.

10 augustus 1944 donderdag

We zijn niet uit geweest vandaag. Ik was erg jengelig en schreeuwde wanneer ik mijn zin niet kreeg. Ja, ik ben waarschijnlijk een beetje verwend. Het weer is een beetje triestig vandaag. Ik heb van Oom Kees twee appels gekregen. Daar heeft Cor appelmoes van gemaakt en dat heb ik allemaal opgegeten, heerlijk gewoon. Ik zei maar steeds, meer, meer.

Van de Russen helemaal geen nieuws. In Bretagne wordt hard gevochten.

11 augustus 1944 donderdag

Mijn galblaasjes verdwijnen een beetje. Cor smeert het 's middags en 's avonds in met vaseline en Greet 's morgens met een Arabellastift. Mijn muggen worden 's morgens en 's avonds doodgemaakt. Er zijn er bij die al vol bloed zitten. Men zegt dat er zeer veel muggen zijn en dat komt doordat de landerijen vol water staan.

De Amerikanen rukken op naar Parijs. Bij de Pruisische grens wordt sterk gevochten.

12 augustus 1944 zaterdag

We zijn vanmorgen uit geweest, boodschappen gedaan en vanmiddag kregen we gasten, maar liefst vijf. Toen hebben we heerlijk gegeten en werd ik weer lekker verwend. Ik kreeg lekkere brokjes en mocht op schoot zitten. Ik werd toen natuurlijk lastig, wanneer ik mijn zin niet kreeg. Cor begon op mij te mopperen en ik ging uit mezelf in de hoek staan. Mijn hoofdje is één en al krul en Cor en Greet hebben de grootste last om dit 's morgens uit te kammen. Ze doen dit dan ook meestal, als ik in het badje zit. Dan word ik afgeleid en heb geen erg in pijn. Er is aan de fronten niet veel nieuws. In Duitsland werkt men in koortsachtige haast aan de Oost Pruisische grens.

13 augustus 1944 zondag

We zijn vanavond pas heel even uit geweest. Cor moest werken en Greet zorgde verder voor het eten enz. 's Avonds kwam Mimi, die een vriendin over had, een verpleegster, die als Nederlandse Rode Kruiszuster aan het Oostfront had gewerkt. Weken en maanden gingen voorbij voor men aan het front groente of fruit zag. Het was maar soep en stampot van aardappelen. De ellende die ze aan Cor en Greet heeft afgeschilderd was onbeschrijflijk.

De Amerikanen rukken op naar Parijs.

14 augustus 1944 maandag

Vandaag is Toos bij ons gekomen. Zij logeert hier van de week. We zijn vanmorgen en vanmiddag wezen wandelen. Greet had tomaatjes mee genomen en die hebben we in het Sarphatipark, tegenwoordig Bollandpark opgegeten. Vanmiddag hebben we met Toos gewandeld, in het Beatrixpark. Veel nieuws is er nog niet, misschien morgen.

15 augustus 1944 dinsdag

Een tweede landing bij Marseille! Als een lopend vuurtje ging het vanmiddag. Churchill zit in Italië aan de conferentietafel.

Greet had spit, maar we zijn toch uit gegaan. Toos mag me rijden en dat vinden Toos en ik heerlijk. Wanneer Greet of Cor even de straat oversteken en het wagentje overnemen, dan wijs ik naar Toos en zeg: meer, meer. Toos speelt heerlijk met me, hoe doller hoe liever.

16 augustus 1944 woensdag

Ik heb vandaag in de tuin een zandbak gekregen. Oom Kees en Cor hebben hem samen gemaakt. Cor heeft met tempo een expeditie zand gehaald. Ik vond het heerlijk toen Toos met me aan het spelen was, maar toen ik alleen was, heb ik een keel opgezet. Ik heb ook een kruippak gekregen en dan eet je me op, zo schattig staat het mij. Toos zei vandaag, ik wou dat je mijn zusje was, wat zou ik met je ravotten.

De Amerikanen ondervinden weinig tegenstand en rukken op langs Nice. In Bretagne zit waarschijnlijk een heel groot Duits leger opgesloten. We hebben gisteren en vandaag twee maal luchtalarm gehad. Gisteren zijn er twee bommenwerpers naar beneden geschoten. Soesterberg en andere Hollandse vliegvelden zijn aangevallen. De Engelsen hebben allemaal hele kleine pamfletjes laten vallen, met een donker font en een witte vlag, waarop staat: het nieuwe wapen van Duitsland.

17 augustus 1944 donderdag

Ik ben met Toos uit geweest en we hebben op een bank gezeten op de Apollolaan. Cor en Greet moesten voor zaken weg. Het is erg warm vandaag.

In het Zuiden van Frankrijk rukt men met rasse schreden op en men ondervindt weinig tegenstand.. Orleans is gevallen en in Parijs hoort men het bulderen van de kanonnen. In Parijs heerst hongersnood.

18 augustus 1944 vrijdag

Vanmorgen ben ik met Joke weg geweest. Wij hebben boodschappen gedaan. Ik ga net stappen als een klein paardje, met mijn knietjes in de hoogte. Vandaag zijn we bij de familie King op de daktuin geweest. Heel prettig, alleen was ik een klein beetje verlegen. Er is ook nog een foto van gemaakt. We zijn na het eten nog even wezen wandelen, toen mocht ik met mijn blote pootjes nog even op straat lopen voor ons huis. De Russen hebben de Pruisische grens overschreden en de Duitsers hebben diverse plaatsjes al in brand gestoken in hun eigen gebied. Vannacht hebben Greet en Cor niet kunnen slapen, zo laag vlogen de Duitse vliegtuigstoepen over. Het was of ze de daken er mee af zouden rukken. Ik sliep gelukkig door alles heen en ook Toos heeft er niets van gemerkt. Toos gaat morgen weer weg. Haar vader is weer opgenomen in het Van Leeuwenhoekhuis. Dat is heel erg.

19 augustus 1944 zaterdag

Het was vandaag snikheer. We zijn vanmorgen met ons viere boodschappen gaan doen. Toos is er vandaag voor het laatst. Oom E en Tante L stonden al met de auto op haar te wachten. Ik begin nu van alles te praten en ik begin ook in de rondte te dansen. Als ik dan ophoud, dan moet Cor me gauw pakken, anders zou ik vallen.

Vannacht hebben Cor en Greet een fuif. De Amerikanen naderen Parijs. Bruggen en spoorwegen worden opgeblazen. In het Zuiden rukt men gestadig op. Aan de Pruisische grens naderen de Russen. Van Italië geen nieuws.

20 augustus 1944 zondag

We hebben vanmorgen eerst lang in bed gelegen, want Cor was pas bij achten in bed gekomen. Greet was eerder gegaan, die kon het niet langer volhouden dan half drie. Duifje ging ook, maar Cor en Mimi hebben door gefuifd. Vanmiddag hebben we weer met ons drieën geslapen. Ja, ik in mijn eigen bedje hoor. Tot bij zessen. Toen hebben we lekker gegeten, daarna ben ik gebadderd en zijn we uitgegaan. Het was een prachtige avond. Om negen uur waren we weer thuis en had ik in mijn wagentje geplast. Het heeft vannacht flink geonweerd, het lichten was niet van de lucht. Daarna een flinke stortbui.

Men zegt dat Laval, de zogenaamde leider van Frankrijk op de vlucht is naar Spanje. Vichy is door de partizanen bezet, men rukt op naar Parijs. We zijn hier allemaal zeer optimistisch en spreken al van drie weken ongeveer. Er is een Nederlandse legergroep in Frankrijk. Deze is door de koningin toegesproken. Zij zijn geroepen hun land te ontzetten. Wij wachten.

21 augustus 1944 maandag

Het is erg warm. We zijn naar Oma geweest op de Leidsegracht.

Het nieuws aan alle fronten is zeer goed.

Het is kort, maar dat komt door de hitte.

22 augustus 1944 dinsdag

Het is noodweer geweest vannacht. Ik heb lekker door geslapen, maar mijn kamertje stond blank. Boven hebben ze van twaalf tot half twee water moeten lozen. Het onweer was zo hevig, men zegt wel vier of vijf buien tegen elkander in. Het lichten was niet van de lucht en wat het ergste was, het was pal boven de stad. Hevige bliksemschichten en knetterende donderslagen. Greet lag in bed te sidderen, zij is anders niet bang, maar het was te erg. Af en toe kwam men even aan mijn kamertje luisteren of ik nog sliep, want zo was het niet te horen. Greet wilde niet dat Cor deuren of ramen ging sluiten, aangezien het zo hevig lichtte. Greet was bang dat er iets met Cor zou gebeuren. Naderhand dreven onze gordijnen en mijn kamertje was, zoals gezegd, onder water. Gelukkig was ik blijven slapen. Ik begin alles na te zeggen. Ik zeg "vouw" in plaats van mevrouw. Ik zeg "boolsje" in plaats van bolusje en zo zijn er steeds meer woorden die ik tot me neem. Mijn kopje is een krullenbol en ik ben dol op "maatjes" dat wil zeggen tomaatjes. Wij eten met die hitte appelmoes en tomaten, soms krijg ik er wel vier.

Parijs is men aan het omsingelen. In Warschau werken de partizanen en de Russen bereiden een nieuw offensief voor.

23 augustus 1944 woensdag

Parijs is ontzet. Parijs is vrij, van de Arc de Triomphe wappert de Franse vlag. De prefect van politie, die zijn medewerking niet wilde verlenen, werd gevangen genomen. Nu op weg naar België en Holland. De Grüne Polizei is hier alles aan het opruimen. Wij wachten op de volgende etappe.

Het is snik, snikheet. Ik ben even met Cor een boodschap wezen doen, heb verder in het zand en in water gespeeld met enkel mijn kruippakje aan. Ik drink veel en vraag veel om "koeke".

24 augustus 1944 donderdag

Roemenië heeft gecapituleerd en heeft zijn troepen terug getrokken uit Rusland. Koning Michaël heeft dit zelfstandig gedaan. Antonescu is gearresteerd en men weet nog niet waar hij is. Er heeft zich een nieuw kabinet gevormd. Duitsland is woest. In Duitsland worden al de theaters gesloten en ook het grootste deel van de pers wordt gesloten. Het wordt nu de totale oorlog heeft Duitsland gezegd. Kluge, die hier boven zit, moet ook naar het front. Bulgarije zal ook wel volgen en in Hongarije zijn alle politieke partijen verboden. Het gaat er gek uit zien voor Duitsland.

Gisteren hebben Cor en Greet gefuifd bij de familie King en hebben echte koffie gedronken en vooroorlogse koek gegeten. Ik sliep lekker in mijn bedje. Cor is wat ziek vandaag en ik heb alleen met Greet boodschappen gedaan. Ik wil niet alleen in mijn zandbak zitten en ook niet alleen met water knoeien.

25 augustus 1944 vrijdag

Vanmorgen hebben wij met ons drieën boodschappen gedaan. Cor was weer wat opgeknapt. Er was een beetje frisse wind en Cor ging vlug mijn manteltje halen. Toch heb ik een beetje een kou gevat, want vanavond had ik een loopneusje. We zijn even bij Oma geweest. Daar heb ik een boterhammetje gegeten, met wat appelmoes.

Veel nieuws is er verder nog niet bekend.

28 augustus 1944 maandag

Cor en Greet zijn voor een weekend naar Heemstede geweest. Zij hebben daar gefuifd met champagne en wijn op de verovering van Parijs. Ze hebben bij Oma geslapen en bij Tante Tinie gegeten enz, enz. De eerste nacht hebben ze niet geslapen, aangezien er waarschijnlijk grote kustgevechten zijn geweest. De hemel was de hele nacht verlicht door lichtkogels. De treinen gaven noodsignalen, kortom, het was vreselijk. In IJmuiden zullen ze wel doodsangst hebben gehad, aangezien daar verleden week 12000 kilo bommen is neergesmeten en er diverse slachtoffers onder de burgerbevolking zijn.

Bulgarije heeft ook de oorlog gestaakt tegen de geallieerden en heeft de Duitsers geïnterneerd. Hiermee is Bulgarije niet klaar, ze zullen mee moeten vechten. De Franse NSB'ers vluchten naar Duitsland, maar worden daar hartelijk uitgelachen. Ik ben bij Opa en Oma Hennekam hier in huis gebleven, reizen is geen doen en hier heb ik mijn eigen bedje. Cor en Greet waren al om kwart over tien thuis. Ze konden het niet langer uithouden. Ze hebben kolossaal naar me verlangd. Ik was zo blij toen ik ze zag en zei maar: Cor en Ma en ze moesten naast me zitten op de gang. We hebben elkander gekust en ik kreeg biscuitjes. Vanmiddag zijn

we boodschappen wezen doen. Het waaide zo ontzettend dat ik mijn krullenbol vasthield en schreeuwde, ik was bang dat mijn haartjes weg zouden waaien. Joke, ons meisje, die vandaag terug zou komen, is niet geweest. Wij begrijpen er niets van. Om kwart voor acht heeft Cor me in mijn bedje gebracht en nu slaap ik al weer lekker rustig.

We verwachten hier weer de invasie.

29 augustus 1944 dinsdag

Het weer is ontzettend omgeslagen en het is een stuk kouder. We zijn even met ons drieën weg geweest vandaag. Vanavond lag ik vroeg in mijn bedje, want er kwam zakenbezoek.

De Amerikanen rukken zeer snel op in Frankrijk en men gaat op de Belgische grens aan.

30 augustus 1944 woensdag

Het weer blijft fris, toch zijn we even weg geweest. Morgenavond komt de familie King bij ons dineren en dus moeten we het een en ander in huis halen. Greet en Cor hebben vanavond lekker wild met me gespeeld en dan roep ik maar: meer, meer. Uitgestoeid lag ik om half acht in bed.

Het gaat langs alle kanten goed. Wij verwachten onze bevrijding spoedig. Bulgarije is aan het onderhandelen met de geallieerden. Ook Finland begint zijn voelhorens weer uit te steken.

31 augustus 1944 donderdag

Verjaardag van H.M. de Koningin en Cor haar moeder. We zijn vanmorgen vroeg op stap gegaan en hebben Cor haar moeder een lekkere taart gebracht. We hebben heerlijke broodjes gegeten en ik heb met Jantje gespeeld, maar hij pakt mij alles af en dan begin ik te gillen. Jantje is ouder, maar ik ben groter. Vanavond hadden we een heerlijk diner. Dorothea en Diana waren er ook bij. Ik vind het erg leuk, zo'n groot gezelschap aan tafel. Ik heb soep gehad, paling, tomaten, aardappelen, "vleesje" en champignons en ook een beetje pudding. Om kwart over acht lag ik in bed en toen gingen ook Diana en Dorothea naar boven. Meneer en Mevrouw King bleven nog wat. De kamer was helemaal versierd met oranje en vlaggen. De tafel was met oranje en oranje Afrikanen en groen versierd. Het was erg mooi en gezellig.

Verdun is gevallen en dit was een enorme vesting. De Duitsers verliezen hun zelfvertrouwen.

1 september 1944 vrijdag

Het gaat alles even snel. De Amerikanen rukken met een snelheid op die iedereen verbaast. Ook de Russen zijn weer een nieuw offensief begonnen. Het wordt een wedloop. We zijn even uit geweest, maar het was een zeer koude wind.

2 september 1944 zaterdag

Vandaag is Kit jarig en volgende week Greet. Greet zegt dat volgende week de vlag wappert op haar verjaardag.

Het gaat ook zo snel, ze zitten al in België en op 30 km afstand van de Duitse grens. De Duitsers zijn wanhopig. In Bulgarije is een democratisch kabinet gevormd, dat de goedkeuring van de geallieerden heeft. Finland is met onderhandelingen bezig.

Cor was vanmorgen ziek en daarom zijn we vanmiddag pas boodschappen gaan doen. Mijn wagentje was volgeladen, want Greet zei: laten we alles maar halen. Je kunt nooit weten wat er gaat gebeuren, dus hebben we alles in huis. Iedereen is vrolijk en opgeruimd, alleen Heer Kluge is erg gedrukt. Geen wonder, wij gaan de vrijheid tegemoet en zij de slavernij.

Mijn krullen waaien door elkaar en ik heb mijn warme truitje aan, want de wind is fris. We zijn nog even naar Mimi en naar Oma geweest. Ik doe al heel netjes een plasje op de wc! Oma nam mij direct uit mijn wagentje. We moesten echter om zes uur thuis zijn en dus stapten we meteen weer op.

3 september 1944 zondag

De Finnen hebben de diplomatieke betrekkingen met Duitsland verbroken en de Duitsers gelast ogenblikkelijk hun troepen uit Finland te halen.

Er is een ontzettend koude wind, maar in onze harten gloeit de warmte. Ze zitten op 30 km afstand van Brussel en men zegt aan de Duitse grens. Ze zijn in de voorstad van Lyon en de Duitsers vluchten overal in paniekstemming. Finland heeft ook toegegeven dat Duitsland de oorlog heeft verloren.

We zijn hier allemaal zo nerveus. Mevrouw King kwam beneden vertellen dat ze geen eten kon koken. Wij zijn ook nerveus, maar hebben wel wat gegeten. Na het eten smeed Cor een kopje thee over de tafel en Greet één over haar kleren en over mijn voetjes. We schrokken er allemaal van, alhoewel de thee niet meer heet was. Ik gaf een gillette en Cor kwam vlug met een paar doeken aan. We gaan de deur niet uit vandaag, het is te koud en er is te veel wind. Ik wil maar steeds op schootje, maar dat gaat niet de hele dag. Ik ben ook net gevallen. Greet schrok zich dood, die dacht dat ik tegen de bloemtafel aan viel. Ik begin nu van alles te zeggen en ben in één woord een schat. Loesje van dokter Venema ligt in het ziekenhuis met een oorontsteking.

We hopen dat er vandaag nog meer nieuws komt.

Prins Bernhard heeft gesproken. Wat hij gezegd heeft weet ik niet. Generaal Eisenhower heeft gesproken tot het Nederlandse volk. Onze bevrijding nadert! Wij vechten reeds op Belgisch grondgebied. Nederland houdt u gereed.

4 september 1944 maandag kwart voor acht 's morgens

Cor was om vijf uur wakker. Greet om zes uur. Ze zijn opgestaan en hebben thee gezet; ik sliep lekker door. Intussen rolt zich het drama af.

60 km nog verwijderd van de Nederlandse grens. Prins Bernhard is benoemd tot opperbevelhebber van de Nederlandse verzetstroepen. Wij hebben allerlei instructies gekregen, die we moeten opvolgen. Greet en Cor kunnen lachen en huilen. Het giet en stormt, ook in het binnenste van alle echte Nederlanders. Storm in ons binnenste en tranen, veel tranen. Het geluk van de bevrijding wordt over ons uitgestort. Ik ontwaak en Cor gaat mij zo halen.

Maandagavond 11 uur (4 september)

Greet is doodmoe, toch zal ze nog even in mijn dagboek schrijven.

Ze zitten al in Nederland. De Duitsers vertrekken vannacht; dit hebben wij natuurlijk gehoord. Amersfoort is gisteren gebombardeerd; men zegt 500 wagons in de lucht en het brandt op vier plaatsen. De treinen worden gerekwireerd (in beslag genomen) door de weermacht. Minister Gerbrandy heeft door de radio tot het Nederlandse volk gesproken en Prins Bernhard heeft zijn instructies gegeven. De mensen zijn allemaal dol en vreugde is op ieders gezicht. Het is onder de Duitsers een chaos. Alles pakt. We zien bakfietsen, auto's en sjouwende mensen. Morgen verder.

5 september 1944 dinsdag

Staat van beleg voor Nederland afgekondigd. Na acht uur mag niemand meer op straat. Je mag met zijn vijven niet bij elkander staan, dan wordt er geschoten. Gisteravond stonden we ongeveer met ons tien buiten te praten. De landwacht fietst af en aan; ze rijden met auto's en motorfietsen, het geweer in de aanslag of op de schouder.

Auto's en paarden die op de weg waren, zijn allemaal in beslag genomen. Ook fietsen worden in beslag genomen. Men hoort hier steeds schieten en de mensen blijven staan voor het huis waar de landwacht gevestigd is. Iedereen is nerveus. Vanmiddag is hier gearresteerd mijnheer de Jong de touwhandelaar van het Singel met zijn zoon; zij verkochten vlaggen en stokken.

We krijgen gasloze uren in Amsterdam. De Engelsen zijn in Breda. De gekste geruchten doen de ronde, zelfs zo sterk, dat men zei dat ze in Lisse waren. Er wordt

hier flink geschoten op het moment. Ik ga direct naar mijn bedje en Cor en Greet gaan ook vroeg, zij verwachten actie vannacht en willen nog iets slapen. Ik heb zelfstandig kussen geleerd en ben een kleine dot.

6 september 1944 woensdag

We zijn een beetje ontmoedigd. Er blijkt van alles niets waar te zijn. Ze zijn nog niet eens op Nederlands grondgebied. Er waren zelfs mensen die de kant van Amstelveen op waren gegaan met bloemen, de geallieerden tegemoet. Sommigen hadden hun fiets gepakt en waren al naar Haarlem gefietst. Alles bleek onjuist te zijn. We zijn netjes allemaal om acht uur van de straat verdwenen en dan verschijnt de landwacht. Gisteravond zijn er een paar jongelui doodgeschoten.

7 september 1944 donderdag

Het heeft vandaag flink geregend. Verder op de dag kwam er een orkaan opzetten. Naar wij hoorden zijn er diverse bomen geveld. Het giert door het huis. Het is eigenaardig zulk guur weer als het is. Ik was vandaag zeer in mijn knollentuin, want Cor en Greet zijn niet weg geweest.

Er is verder nog geen nieuws. Ze zijn in Antwerpen en we veronderstellen dat ze gauw aan Nederland toe zijn. Het is kwart over acht en we gaan allemaal naar bed.

8 september 1944 vrijdag

Cor brengt mij net naar bed. Vanmiddag ben ik uit geweest met Joke. Het regende dat het goot toen wij terug zouden gaan. Ook was er onweer, het was werkelijk een beetje angstig. Ik was aanvankelijk met mijn blote hoofdje. Ik had wel mijn cape om, toen heb ik het verpleegstershoedje van Mimi op gekregen. Dat stond me zo grappig, en in ieder geval had ik geen nat hoofdje. Ik heb mijn laatste vier hoektandjes gekregen. Ze staan op het punt van door breken. Ik vind alles wat ik hebben wil...., moy. Zo sjouw ik met lucifers en zeg dan moy, of met Cor haar sigarettenvloetitjes of met haar tabaksdoos. Ik kan ook lekker plagen, dan kom ik overal aan en als Greet of Cor me dat verbiedt, dan kijk ik zo ondeugend, en dan moet ik wel eens in de hoek en als ik dan echt zucht dan mag ik er uit.

Ik ben trots op mijn hoge stoel, die hebben we van onze bovenburen in bruikleen. Ik zit daar op als een koningin. Vanmiddag heb ik drie sneetjes brood, wat gebakken aardappelen en drie tomaten opgegeten plus twee plakjes worst. Er is hier niets meer te krijgen, geen vlees, geen boter, geen eieren, geen aardappelen. Er zijn geen mensen om ze te rooien. Als ze in beslag genomen worden dan worden de treinen beschoten en zijn er heel wat slachtoffers. Er zijn geen transport- of vervoermiddelen meer, alles wordt gevorderd. De grote steden staan er slecht

voor. Er komt hier niets meer binnen. Greet is morgen jarig, maar er is niets te krijgen. Vanavond heeft Cor bij een Duitsgezinde slager een stukje worst kunnen bemachtigen. We hebben drie kilo tomaten gekregen en proberen morgen weer. Geld kan men niet meer van de bank halen, dat wil zeggen niet meer dan f. 100,-. Het wordt een penibele boel en we hopen dan ook dat de Tommies vlug komen. Ze zijn in België over het Albertkanaal en men zegt: maandag zijn ze hier. We wachten trouw af. Maandag a.s. moeten we waarschijnlijk eten uit de Centrale keuken; we moeten morgen onze kaarten halen.

9 september 1944 zaterdag

Vandaag is Greet jarig, maar het is niet zoals we gedacht hadden, met vlaggen. Er is zelfs haast geen eten. Men is bang dat Amsterdam zonder eten komt. Cor heeft gauw de kaarten vanmorgen gehaald, zodat we in de Jan van Eyckstraat in een school warm eten kunnen halen. Er was in de hele stad geen aardappel en geen vlees te krijgen. Gelukkig hebben we een kilo tomaten en drie rode kolen gekregen en dan hebben we nog geboft. Aan de deur hebben we paprika kunnen kopen. We hebben geen taart, aangezien er geen boter was en zo vervallen we van het één in het ander. Van Oma geen bericht. De post wordt in het geheel niet of heel slecht bezorgd. Om half tien lagen we allemaal in Morpheus' armen.

10 september 1944 zondag

Eerst heeft het nog flink gegoten, naderhand klaarde het weer op. We zijn met ons drieën in het bad geweest. Toen hebben we geslapen en naderhand zijn we heerlijk wezen wandelen. Cor zegt dat ik goochem ben. Greet zat voor het raam met Plukkie op haar schoot; toen kwam ik bij Cor staan en zei: schootje. Cor zei: ga maar naar Greet, want die heeft het voetenbankje. Ze kwam toen naar Greet en schoof haar voeten van het voetenbankje af en ging toen naar Cor en zei: schootje. We zaten aan tafel en ik had drie sneetjes brood op, toen wilde ik nog meer. Greet, die altijd het binnenste voor Plukkie uit een sneetje brood haalt, had de korstjes nog op tafel liggen. Cor gaf me zo'n korstje en ik zei: miauw. Ik kan ook zo guitig onder mijn krullen door kijken, dan staan mijn oogjes helemaal in de hoekjes en dan kijk ik zo schalks. Ik kan ook zo heerlijk eten. Een bordje soep en dan nog aardappelen en groente.

Prinses Juliana is in Londen aangekomen en onze regering staat klaar om over te steken. Prins Bernhard is bij de troepen in België. Men is op weg naar Aken.

11 september 1944 maandag

De toestand van gas en elektra is zeer precair. Morgen rijdt de tram niet meer tussen 10 en 4 uur. Er is hier nog voor veertien dagen gas en elektra. De bevolking

moet het uiterste in acht nemen. Cor heeft voor mij een lange broek gemaakt en het staat me schattig. Ik ben net een klein bol boertje. Het was weer mooi weer vanmorgen en we hebben heerlijk gewandeld. Ik heb vanmiddag geslapen van half twee tot bij vijven.

12 september 1944 dinsdag

We zijn fijn de hele dag thuis gebleven. Ik heb met alle mogelijke blokken gespeeld, mijn paardje en mijn popjes. Greet en Cor hebben samen gewassen. Ze naderen Eindhoven.

13 september 1944 woensdag

Met gas en elektra wordt het wat. Morgen weer een uur minder gas. Eten komt er praktisch gesproken niet meer binnen. De distributie geeft alleen noodkaarten uit. Wij moeten ze morgen halen, je mag ze alleen op letter halen. Er gaan per dag nog drie treinen naar Dordrecht. Naar Zwolle gaat er niet één meer. Kluge is vandaag geweest om zijn zaken te regelen. Ze zijn bij Aken, ze zijn dus op Duits grondgebied. Een ander gedeelte komt naar Eindhoven.

Ik heb een nieuwe pas geleerd; één been naar de hoogte en hard neerzetten. Ik kan ook heel mooi dansen, zo in de rondte, op het laatst moeten ze me vasthouden, want anders val ik. We zijn vanmorgen en vanmiddag wezen wandelen. Het was heerlijk zonnig weer vandaag, wel echt herfstweer, maar toch fijn. De landwacht komt al langs. We gaan zo naar boven, het loopt tegen achten en dan moeten de gordijnen enz. dicht.

14 september 1944 donderdag

We hebben vandaag vliegende bommen af zien schieten. Ze laten een hele kronkelende slang na. Langs de landwacht mag je niet lopen, je moet het trottoir af. Vandaag heeft de landwacht fietsen gevorderd. Twee jonge meisjes stonden hier aan de deur te huilen. Dames- en herenfietsen, tandems, alles werd in beslag genomen. Wij hebben gelukkig een fiets kunnen redden. Het luchtalarm ging, dus hadden ze de fietsen voor het grijpen. Wij hebben toen gauw een jong vrouwtje met haar fiets naar binnen gehaald. 's Avonds, toen het weer rustig was heeft zij hem weer met haar man gehaald. Er was heel wat droevenis die dag, aangezien er overdag ook al geen tram rijdt en er praktisch gesproken geen vervoermiddelen te onzer beschikking staan. Zelfs de lijkauto's zijn gevorderd. De groenten in de ziekenhuizen worden per vuilnisauto gebracht. De krant wordt per fiets naar de agentschappen gebracht.

Het is heerlijk weer en we zijn vanmorgen en vanmiddag op stap geweest om te kijken of we ook iets konden krijgen. We zijn ontzettend flauw, geen vlees, geen

vis, geen boter. We hebben gelukkig een fles olie op de kop getikt. f. 35,-, dat vinden we dan goedkoop. Van Oma Draak kregen we een flesje zure blik, dat zijn die hele kleine visjes. We hebben een aardappelsalade gemaakt en daarvan gesmuld.

Ik doe weer een nieuwe pas en ik kan ook mooi dansen. Iedere avond komt een dame mij voor het raam gedag zeggen. Zij vindt mij een schattebout.

De Amerikanen naderen Aken en hebben al een front van 100 km in Duitsland.

15 september 1944 vrijdag

We zijn vandaag naar Oma geweest op de Leidsegracht. Daar heb ik twee grote pruimen opgegeten, een plak koek en een biscuitje. Ik heb een grote in mijn broek gedaan en ik heb er om gebruld. Ik vond het vreselijk. 's Avonds toen mevrouw weer kwam om mij gedag te zeggen, heeft Cor mij even mee naar buiten genomen en toen heb ik gestapt en gedanst en ben met mijn armen over elkaar gaan staan. Cor heeft voor mij een lange broek gemaakt. Ik heb nog een matrozenbloesje, dat heeft Greet gemaakt en zoals ik zei: Troosje, zoals ik zelf zei. Ik had een bekijks op straat, men vond mij Shirley Temple. Ik riep maar Ma tegen Greet en de mensen vroegen: is dat haar moeder? Ze wilden me wel meenemen, maar Greet en Cor lieten hun wakend oog over mij gaan. Het werd acht uur en we moesten allemaal van de straat af. Diana King trok ik met me mee naar binnen en toen gunde ik me geen tijd voor een plasje en zei: "boolsje" en meteen deed ik het in mijn broek. Greet trok direct mijn broek uit, maar dat vind ik zo verschrikkelijk. Ik ben dol op mijn broek en ik heb letterlijk gebruld. Ik ben anders helemaal zindelijk en doe zelfs een plasje op de wc. Ik eet al alleen, en dat gaat wat handig. Soep dat is erg lastig. Ik troon dan als een koningin op mijn hoge stoel en zeg dan zelf al: schortje en swabbe. Ik ben een heerlijke kleine eetster en lust alles. Van mevrouw naast ons heb ik rozijntjes gekregen, die heeft niemand meer. Ook kreeg ik een gebakken koekje met rozijntjes, dat was erg lekker.

Maastricht is vrij, daar loopt men met oranje en is verheugd. Het zijn Maastricht en Eysden, de twee eerste plaatsen van Nederland. Aken wordt ingesloten, men is op weg naar Keulen; de Duitsers in de veroverde plaatsjes zijn erg verheugd. De Siegfriedlijn is haast helemaal doorbroken. Dr. Goebbels heeft opnieuw een beroep gedaan op de Duitse bevolking. Hier zijn weer 600 Gestapo's aan gekomen.

16 september 1944 zaterdag

Vanmorgen gingen we naar de Jordaan, om te kijken of we vis konden krijgen. Het was heerlijk weer en een heerlijke wandeling. Cor en Greet schrokken zich

echter dood, toen ze zagen hoe een overvalwagen met jongens en andere heren geladen, bezet met groene politie, met het geweer in de aanslag, nader kwam. Cor wilde terug, maar Greet zei, laten we nog even kijken en inderdaad zijn we geslaagd met paling. In de Jordaan was men het hoofd kwijt; er was zelfs een jongen van vijftien jaar meegenomen. Iedere man was van de straat opgepikt en in een overvalwagen gestopt. Naderhand hebben we gehoord, dat de hele stad was afgezet en dat er die avond heel wat mannen niet zijn thuis gekomen. In de krant staat dat dit een bevel is van Rauter. Iedere man van 16-50 die niet kan aantonen dat hij werk heeft, wordt meegenomen. Eerst op transport naar Amersfoort en dan doorgestuurd naar Duitsland. Dit was onze zaterdag en iedereen was kennelijk overstuurd. 's Middags zijn we geen boodschappen wezen doen. Cor was bang dat er geschoten zou worden en zo zijn we dus thuis gebleven. Ik mocht lekker in de vensterbank zitten, totdat ik naar bed werd gebracht en Greet en Cor ook boven bleven op de slaapkamer.

17 september 1944 zondag

We zijn allemaal zo nerveus en ik moet van Greet steeds blij, blij zeggen; ik doe dat ook. Parachutisten zijn geland in Gelderland, Brabant en tussen de rivieren. We zijn allemaal zo blij. Cor kan helemaal niet eten, Greet een klein beetje en ik een heleboel, want ik begrijp het nog niet. Cor en Greet hebben een hele grote pan vol soep gekookt. Als er dan geen gas is dan kunnen we de soep warm maken op de vergasser. Iedereen liep op straat met een verheugd gezicht. We zijn maar heel even op straat geweest en zijn direct weer naar huis gegaan.

18 september 1944 maandag

We zouden aanvankelijk morgen van negen tot vier uur zonder elektra komen, maar dit gaat om een bijzondere reden nog niet door.

Het moet een gigantisch gezicht geweest zijn, het landen van de troepen in Nederland. De lucht moet verduisterd zijn geweest, men heeft er geen woorden voor. Wij hebben allemaal dikke magen en buiken van de zenuwen en mevrouw King heeft zelfs de dokter gevraagd, wat ze moest doen voor haar hartkloppingen. We hebben trek in eten en als het op tafel staat, dan eet Cor weer helemaal niets en Greet een klein beetje, Joke en ik een heleboel. We wachten nu op de dingen die komen. De Duitsers gaan alle garages af om te kijken of ze nog auto's kunnen vorderen. De jacht op de mannen gaat door en wij leven in een roes.

Ik had vandaag last van mijn bolusje en Cor heeft me een spuitje gegeven. Nu ben ik weer monter en hol door de kamers.

19 september 1944 dinsdag

Eindhoven is in het bezit van de geallieerden. Heel Philips is leeg gehaald. Machinerieën en alles is weg, 35 wagens vol, zelfs kinderfietsjes werden meegenomen. Men is op weg naar Nijmegen. Er zijn al parachutisten geland bij Arnhem om zoveel mogelijk bruggen en wegen te sparen. Valkenswaard, Aalst en Hulst zijn in geallieerde handen. Iedereen is weer nerveus. De Siegfriedlijn is op diverse plaatsen doorbroken en men is 35 km van Keulen. De Russen naderen Riga. Finland heeft zijn vredesvoorwaarden. De Duitsers vechten tegen de Finnen.

Fietsen zijn hier gisteren weer door de landwacht gevorderd. Post komt er niet meer van buiten de stad. De spoorwegen zijn op advies van de regering in Engeland in algehele staking. De stations zijn gesloten. De Duitsers pogen de verblijfplaatsen op te sporen van de ondergedokenen. Er is op straat persoonsbewijscontrole. Veertigduizend evacués uit Beverwijk en Velsen komen naar Amsterdam. Men is op de Noorder Amstellaan en omgeving bezig de mensen onder te brengen. Men zegt dat de hoogovens worden opgeblazen. De mensen mogen geen goederen meenemen. Er zijn trouwens geen vervoermiddelen. De landwacht heeft hier vrijheid van handelen gekregen. Er is nergens zout te krijgen. Er is ook geen groente in Amsterdam. Wij hebben nog 1 rode kool en wat appels. Ook zijn er geen aardappelen te krijgen en het ziet er droevig uit. We hebben gas van 7-8, 11-13 en 's avonds van 17-19 uur. Het licht mag de hele dag niet branden, wie dit wel doet, wordt afgesneden (afgesloten). We hebben hier weer twee fietsen ingenomen. We zijn vanmorgen naar Oma geweest en vanmiddag naar Mimi. Die heeft haar fiets in de tuin liggen, onder allerlei takken en blaren. Fietsenstallingen worden leeg geroofd.

20 september 1944 woensdag

Nijmegen is in het bezit van de geallieerden. Men is op weg naar Arnhem. Er wordt verwoed gevochten. Er worden weer fietsen gevorderd. Een dame fietste ondanks hun stopteken door. Er werd geschoten, ze fietste nog harder. Twee landwachten zetten haar achterna en plotseling was ze verdwenen. Ze hebben nog gezocht, maar haar niet gevonden. Hele gecamoufleerde auto's rijden hier voorbij. Vanmorgen wel vijftig NSB'ers op de fiets, die de vlucht namen. Ze waren voorzien van dekens, koffers enz. enz. Het geheel zag er triestig uit. Ze konden alleen nog maar fietsen. Boten of treinen gaan niet meer. De evacués uit Velsen moeten te voet naar Amsterdam. Er is een gedeelte aangekomen, zegt men. Oude mensen op bakfietsen enz. Schiphol is opgeblazen. We hebben vandaag een eend gekocht. f. 10,-, dat was niet duur. Het was lekker en ik zei maar steeds: "vleesje". We kregen vanmorgen een ons gesneden worst van de heer wiens fiets hier stond. Dat was een buitenkansje en ik kreeg twee plakjes. Ik heb ook paraffine gehad vandaag, want ik ga zeer slecht naar het Weetje (wc).

Verder nieuws is er niet. Er vliegen op het ogenblik zeer laag vliegtuigen over.

21 september 1944 donderdag

Mimi was jarig en dat hebben we helemaal vergeten. Er zijn ook zoveel dingen waar Greet en Cor aan moeten denken. De zaken zijn allemaal gesloten, er is niets meer te beleven. We hebben gisteren luchtalarm gehad. Eerst van 12 tot 3. Toen van tien over drie tot 's avonds half acht. De mensen fietsten alsof er niets gaande was. Wat het geweest is weten we ook niet. We denken troepentransport. We zijn erg nerveus. Nijmegen is vrij, maar moet er ontzettend uit zien. Er is van straat tot straat gevochten, toch is de grote belangrijke brug over de Waal in geallieerde handen. Er is verwoed om gevochten en hij was helemaal ondermijnd, toch heeft men de draden door kunnen knippen. De legers die door de lucht zijn aangevoerd moeten snel versterking hebben bij Arnhem, anders loopt het mis. Hier aan de Handelskade wordt alles opgeblazen. De hele dag horen wij zware explosies en onze harten bloeden, dat wij daar niets aan kunnen doen. De Amsterdamse superfosfaatfabriek staat in brand zegt men. De kranen liggen in het water. Zo is er de ene narigheid na de andere. We waren net vanmorgen boodschappen gaan doen en ik zat heerlijk in het zonnetje in mijn wagentje, plotseling het luchtalarm. We zijn toen maar gauw naar huis gegaan. Ik heb voor de tweede dag al mijn bolusje niet gedaan. Ik heb nu net van Cor weer paraffine gekregen en ik vind het erg lekker. Greet had voor een hele week soep gekookt, die is nu haast op en dan gaan we weer een nieuwe pan soep maken. We hebben morgen nog van 17 tot 19.30 uur gas en verder de hele dag niet. Het wordt zeer precair.

22 september 1944 vrijdag

We zijn vanmorgen heel vroeg op stap gegaan. Meneer Heynis belde op en hij neemt een pakje voor Oom E. mee. We zijn de Jordaan in gegaan en kregen appels. Twee kilo voor f. 5,-, twee bosjes wortelen f. 0,70, twee bos prei f. 1,20 en twee kilo andijvie f. 1,20. We waren er erg blij mee. Je hebt dan tenminste eens iets anders. We hebben ook weer tien potten ansjovis gehaald f. 35,-, en zo ga je maar door. Het was een heerlijke wandeling, lekker warm en zonnig, alhoewel de bladeren al vallen. Op het Museumplein is alles afgezet met prikkeldraad en het is ondermijnd, zegt men. Heel wat evacués zijn uit Beverwijk en Velsen aangekomen. De ponytaxi's hebben gratis hun bemiddeling aan geboden, een zeer sympathieke daad. Er werd trouwens van alle kanten hulp aangeboden om deze slachtoffers ter zijde te staan.

Arnhem brandt. Het moet ontzettend wezen, de toestand is daar dan ook zeer precair. Het Britse leger bij Arnhem is in gevaar. De Duitsers vechten daar als

duivels. Deze weg leidt dan ook rechtstreeks naar het hart van Duitsland. We zijn hier erg nerveus. Vanmorgen om zes uur weer luchtalarm. Ik werd er ook even wakker van, heb wat gehoest en ben weer ingeslapen. De hele dag explosies, je wordt er gewoon gek van. Rimini in Italië is gevallen. Deze weg gaat naar de Brennerpas, waar Hitler en Mussolini elkander altijd ontmoeten. Manilla op de Philippijnen is door de Amerikanen gebombardeerd.

Ik heb vandaag gelukkig mijn bolusje gedaan. Het is alleen angst dat het pijn zal doen, want het is geen hard bolusje. Ik ben vandaag erg lief geweest.

23 september 1944 zaterdag

Het heeft vanmorgen ontzettend geregend en het was zo triestig in huis en op straat, verschrikkelijk gewoon. Greet en Cor waren al om zes uur wakker, die slapen ontzettend slecht; trouwens de meeste mensen en vooral vannacht. We hadden allemaal angst voor het leven van onze Britse en Poolse strijdmakkers, die in levensgevaar verkeerden. Ook voor de brug over de Rijn bij Arnhem, waar zo ontzaglijk veel van afhangt hadden we angst. We konden de tijd haast niet afwachten. Goddank waren de berichten niet direct verontrustend. Er is contact ontstaan tussen de diverse troepen. Bij Eindhoven Slaagde de ss erin om met 200 tanks de weg naar Nijmegen te versperren. Dit was een vreselijke handicap. De Britten hebben er toen alles op gezet en om negen uur was alles weer in geallieerde handen. Nu gaat het om de brug bij Arnhem en de strijd is nog niet gewonnen. In Nijmegen zal het er vreselijk uitzien. Daar is van straat tot straat gevochten. Ook Arnhem zal er zwaar geteisterd uitzien en de bevolking heeft daar geen benijdenswaardige positie. Ons hart is echter iets opgelucht.

DAGBOEK 4

Vervolg zaterdag 23 september 1944

De Russen zijn het offensief tegen Hongarije begonnen. Hongarije wil zich graag uit de oorlog terug trekken. Het is eigenaardig te vernemen, dat men nu over Duits bezet gebied spreekt. De Neurenbergerwetten zijn vervallen, de Hitlerjugend, enfin, diverse andere die we niet allemaal weten.

De evacués uit Beverwijk en Velsen zijn nog steeds aan het verhuizen. Het is droevig om te zien. Bakfietsen of andere vervoermiddelen zijn er niet meer. Nederland zit zonder vervoermiddelen. Wij hoorden zelfs vertellen, dat er iemand een houten bak had gemaakt en daar onder rolschaatsen had bevestigd. Zo heeft hij het één en ander kunnen vervoeren. Anderen deden dit met een theemeubelautoped. Sommigen zag men met een grote kinderlocomotief enz. Als het niet zo indroevig was, dan zou men kunnen lachen. De bakfietsen die de openbare weg passeren, ook al zijn het broodbakfietsen, worden van hun onderstuk ontdaan en het bovenstuk wordt langs de weg gesmeten en je hebt hiermee akkoord te gaan, anders krijg je een kogel en zo ga je maar door.

We krijgen bij de slagers van de week bevroren groente. Onze vuilnisemmers kunnen nog maar eens per week gelegegd worden. Gastvoer is slecht en ook 's avonds de elektra.

We zijn in de regen op stap geweest. Cor had me helemaal in een gummi-jas gewikkeld en ik had het verpleegsterskapje van Mimi weer op. Het was echt leuk, vooral als er soms zoveel druppels van de boom afvielen net in mijn snoetje. Bij Mimi kreeg ik drie heerlijke borstplaatjes en drie echte zandkoekjes. We hebben vanmiddag met ons drieën geslapen en daarna ben ik wat jengelig geweest. Ik wil maar geen bolusje doen en het gaat heus niet moeilijk. Ik zit graag op schootje en koketteer met onze buurman meneer King.

24 september 1944 zondag

Het is een ontzettend trieste dag geweest vandaag. Het stormde en het regende, we zijn dan ook de hele dag thuis gebleven. In onze harten is het ook zwaar te moede. Ons land staat aan de hevigste vernielingen ten prooi. In Nijmegen op sommige punten is men nog aan het vechten en in Arnhem wordt de zwaarste strijd geleverd van de hele oorlog. Er zijn nieuwe troepen neer gelaten voor versterkingen, maar de Duitsers vechten met de moed der wanhoop. De brug is nog steeds in Duitse handen, de spoorbrug bij Nijmegen is opgeblazen evenals de brug van Helmond. Weert is in het bezit van de geallieerden. In Italië rukt men verder opwaarts naar de Povlakte. De Russen hebben de Oostzee in hun bezit. Iedere Duitser wordt daar uit verdreven. Finland heeft de strijd tegen Duitsland op genomen. Overal wordt even zwaar gevochten.

Ik hoest een beetje en Greet heeft ook wat last van haar keel. Je ziet al dames in

bontjassen lopen en dan te bedenken, dat haast niemand kolen in huis heeft. Ook wij hebben onze kolen niet ontvangen en krijgen deze voorlopig niet, aangezien alles aangewend wordt om zo lang mogelijk gas te verstrekken.

25 september 1944 maandag

Het is akelig weer. Het regent en af en toe schijnt de zon. Het is ineens herfst. Greet ligt in bed. Ze heeft pijn in haar borst. Ik hoest ook steeds een beetje. Cor heeft mij warm aangekleed, want het is koud.

In Arnhem woedt een strijd om bij te huilen. De brug is nog steeds in Duitse handen en we maken ons zeer ongerust, dat hij toch nog opgeblazen zal worden. De Duitsers gaan voort met hun vernietigingswerkzaamheden aan de overkant van het IJ. De ramen zijn daar haast allemaal gesprongen. Tante Gonnie, die snipverkouden is en aan de overkant woont, heeft de ramen tegen elkander open staan. Dat is de enige methode om de ruiten te sparen, want glas is er niet te krijgen. Mensen die aan de overkant hun geld bij een bank gingen halen en in een lange file stonden, daar werd door de Grüne op geschoten. Zes waren er op slag dood, de anderen stoven uiteen. Er wordt een ware terreur uit geoefend.

Onze koningin heeft de hoogste onderscheiding gekregen die men zich denken kan, n.l. in de orde van de kousenband. Dit is een zeer grote eer en voor onze vorstin en voor onze ganse natie. Zo zijn er toch altijd nog enige zonnige glimpjes aan ons duistere firmament.

Tyfoonvliegtuigen hebben gisteren ondanks het slechte weer de Duitse stellingen bij Arnhem gebombardeerd. Verder wachten we in nerveuze spanning af, wanneer er enige kentering zal komen.

Ik ben net gevallen met mijn wangetje langs een stoel en dat deed me erg pijn. Ik heb dan ook zeer hard gehuild. Greet heeft het afgekust en ik heb even bij haar in bed gelegen, want we aten boven op Greet haar slaapkamer. Cor bracht mijn stoeltje naar boven en ik brulde. Ik dacht dat ze het weg ging brengen, want ik ben dol op mijn stoeltje. Ik heb ook nog even met Plukkie gespeeld.

26 september 1944 dinsdag

Het is koud weer, af en toe schijnt de zon, maar alleen om een buitje regen te halen. We zitten met ons allen op Cor en Greet hun slaapkamer. Plukkie is ook zo koud en is hier niet weg te slaan. Greet is wel opgestaan, maar blijft op haar kamer. Voor mij is het ook heel goed dat ik boven blijf, want ik hoest nog een beetje en beneden is het erg koud. Cor verzorgt alles, want Joke is ook niet gekomen. Misschien ook ziek of anders haar moeder. Ik heb hier van alles gekregen om mee te spelen; allerhande flesjes en doosjes en ik ben er erg blij mee. Ik vermaak mezelf uitstekend. Het is nu middag en we hebben net gegeten. Ik heb niet veel gegeten,

het smaakte me niet. Gestoofde prei, daar ben ik niet dol op. Alles wat zo'n beetje een uienmaak heeft, daar moet ik niets van hebben. Greet heeft twee hemdjes met broekje er aan gemaakt en Cor gaat voor mij weer een broek maken vanmiddag. We gaan eerst alle drie even slapen, want Cor voelt zich ook niet helemaal fit. De situatie bij Arnhem is nog niet veel veranderd. De Duitsers hebben weer geprobeerd de corridor te doorbreken. Ze zijn echter weer terug geslagen. Er wordt ontzettend maar dan ook ontzettend gevochten.

's Avonds: Oma en Maartje zijn even geweest. Met Maartje heb ik heel dol gespeeld; met Maartje ben ik altijd nog even luidruchtig.

Veel nieuws over Arnhem komt er niet. Helmond is in geallieerd bezit. Men zegt dat de buitenwijken van Arnhem branden, de binnenstad echter niet. De geallieerden hebben een pontonbrug geslagen, het contact wordt nu hechter, overigens komt er helemaal geen nieuws over en we wachten in angstige spanning wat of er zal gebeuren. Men zegt dat het station in Den Bosch is opgeblazen. De schade hier aan de Handelskade bedraagt al 300 miljoen en ze zijn nog steeds bezig. Vanmiddag vlogen er hier duizenden toestellen over; het waren in het zonlicht net zilveren vogels. Onze Telegraaf, die vanavond verscheen, was de helft van een half blad, dus kregen we een kwart krant. We grijpen er gretig naar ondanks het feit, dat we tussen de regels door moeten lezen.

We krijgen voor het eerst sinds vier weken weer eens vlees op de bon. De mensen zijn zo akelig en wee en dan te weten dat er 1 000 000 kilogrammen de lucht in zijn geblazen.

Het is acht uur geweest en ik ben erg druk geweest vanavond. Ik dans en spring en dan zeg ik zelf: "meer" en doe het iedere keer over. Nu brengt Cor me lekker naar bed.

27 september 1944 woensdag

Het is half zeven 's avonds. Cor is boontjes aan het afhaken en ik help haar (van de wal in de sloot). Ik hoef nog niet naar bed, want ik heb tot bij vieren geslapen. Greet en ik zijn allebei nog niet beter. Ik hoest nog en Greet heeft nog keelpijn. Het heeft ook zowat de hele dag geregend, het was zeer triestig en koud, toch waren er herhaaldelijk vliegtuigen in de lucht. De hele dag hebben er ook explosies plaats gevonden en bij iedere slag ging er een schok door onze leden. Machinerieën en alles wordt de lucht in geblazen, kapitalen gaan hier verloren. Onze Koenehaven, die ongeveer 14 jaar oud is, helemaal weg wat met noeste arbeid tot stand is gebracht. Scholen in Bussum waar de Duitsers al die tijd in gehuisvest zijn geweest, de lucht in. Koninklijke papierwarenfabriek van Gelder en Zonen in Velsen, ondermijnd. Onze mooie Handel Mij. Ondermijnd. De Amsterdamse Bank ondermijnd en zo gaan we maar verder. Het is droevig, maar

wij hebben ook onze tol te betalen aan deze vernietigingsoorlog. Over Arnhem komen geen berichten binnen. Men zegt dat de geallieerden dit met opzet doen. Voor ons echter is dit wachten iets verschrikkelijks. Oss is in geallieerde handen. Overigens gaat het aan alle fronten goed. Mainz en Frankfurt zijn beide zwaar gebombardeerd. Duitsland schrijft dat de luchtlandingstroepen bij Arnhem zich hebben over gegeven. Wij van onze kant geloven het niet, maar de mogelijkheid is niet uitgesloten.

Het is op het ogenblik pikdonker en een zwaar onweer breidt zich uit over de stad. Ik heb verschrikkelijk veel plezier en gil en dans. Nu ga ik bij Greet op schootje, die in mijn dagboek zit te schrijven.

28 september 1944 donderdag

Het is inderdaad een nederlaag geworden bij Arnhem en het ergste is dat daar ongeveer 5000 jongemannen omgekomen of krijgsgevangen zijn gemaakt. Ongeveer 2000 zijn er terug gehaald; deze zijn met haat bezielde en zouden de Duitsers liefst direct weer te lijf gaan. De brug bij Nijmegen is door Stuka's, Duitse bommenwerpers, gebombardeerd. Er is een gat van ongeveer zes vierkante meter in geslagen. Het weer is bar slecht en de geallieerden kunnen niet zo'n groot gebruik maken van hun luchtmacht. We willen echter hopen dat deze brug te houden is. Elst tussen Nijmegen en Arnhem is weer in Duitse handen. Men zegt dat Arnhem er verschrikkelijk uit moet zien. Men mag zich alleen schriftelijk wenden tot het Nederlandse Rode Kruis. Dit is iets verschrikkelijks, aangezien er zo goed als geen post besteld wordt. De spoorwegen staken, boten zijn er niet meer, dus alles gaat met de trekschuit. Het zijn wanhopige toestanden. De voedselvoorziening in Amsterdam wordt met de dag slechter. Er komt niets meer binnen. Misschien krijgen wij clandestien een half mud aardappelen en als Greet beter is gaan wij weer de Jordaan in om te kijken of wij iets kunnen bemachtigen. Greet en ik zijn nog steeds op de slaapkamer. We hebben gelukkig een eend gekregen vandaag en ook vlees met wat vet, maar alles clandestien. Het geld glipt door onze vingers en zaken worden er niet meer gedaan. Door niemand. Alle forensen blijven thuis en na 1 oktober moeten we om zeven uur binnen zijn. De landwacht is hier in dit gedeelte weg. De NSB'ers zitten in Westerbork, waar vroeger de Joden zaten en vinden het er verschrikkelijk. Sommigen zijn al doorgestuurd naar Duitsland, maar dat is ook niet alles, want Duitsland wordt zwaar gebombardeerd. Alle hoge functionarissen zijn naar het Oosten van het land vertrokken. Ook onze leider (met een lange ij) Mussert met zijn echtgenote (tante) is vertrokken; ze zien de toestand dus wel hachelijk in. Van Mengelberg, die eertijds Nederlands grootste musicus was, die op handen werd gedragen, is nog niets vernomen. Max Blokzijl schettert nog steeds door de radio en maakt onze jeugd opstandig.

Ik speel zoet op de kamer bij Greet, sjouw met kousen en broeken, die Greet in bed “gestopt” (hersteld) heeft. Ik heb lekker gegeten. Drie tomaten gebakken, twee sneetjes brood en een hapje opgebakken aardappelen. Ik heb net even dol met Cor gespeeld. Ik was zo slap dat ik tegen de deur aan viel. Nu ben ik weer gevallen en wil op Greet haar schootje, daarom breekt Greet dit nu maar af, want ik huil.

29 september 1944 vrijdag

Cor haar vader was vandaag jarig en Cor kon er pas vanmiddag naar toe. Tante Hennie heeft bij ons gegeten. Greet heeft de hele dag in bed gelegen en schrijft ook in mijn dagboek op bed. Ik ben weer de hele dag bij Greet geweest, want ik hoest ook nog steeds en beneden is het erg koud. Er is nergens brandstof. Alle brandstof, zelfs brandspiritus, is opgeëist voor eventuele gaarkeukens. We staan er slecht voor. Cor heeft vandaag een mud aardappelen gekocht voor f. 44,- en dat is nog goedkoop, want men vraagt al f. 60,- en f. 70,-. We hebben weer een pond boter voor f. 35,-. De noodbonnen zijn in werking en daar krijgen we morgen de boodschappen, in zoverre die er zijn, op.

Ik speel iedere dag erg lief met een kistje met rommel; een kaartje van stopzijde, een stopapparaatje, een kartonnen doosje, 3 flesjes, 2 zakdoeken, 2 lege luciferdoosjes, een zijden schoenveter uit het jaar 0, kortom rommel. Ik verzin er voortdurend wat anders mee. Om de vijf minuten moet ik een “boolsje”. Gelukkig kan Tante Hennie mij vandaag helpen, want Cor moest koken. We hadden heerlijke soep, eend, andijvie en lekkere aardappelen met saus. We hebben alle vier gesmuld.

De nieuwe berichten zijn niet slecht, maar voor ons nog zeer ontmoedigend. De mensen in Oosterbeek dachten bevrijd te zijn en hebben hun vreugde daarover te kennen gegeven. Toen de Duitsers er weer hun intrek namen heeft Oosterbeek dit lelijk moeten bezuren.

Het wordt slecht weer, het regent en waait en het is erg triestig.

30 september 1944 zaterdag

Ze zijn nog zes km van Den Bosch. Verder is er niet veel nieuws.

Het was goed weer vandaag en er zijn ontzettend veel vliegtuigen over gegaan. Greet is niet prettig en schrijft in bed. Vanmorgen is de deur wel een uur open geweest en kwam het heerlijke zonnetje binnen. De vogeltjes tsjilpten in de bomen. Steeds keek ik er naar en zei dan: die. Ik heb weer een beetje in mijn bedje gebolust. Ik ga alles na zeggen en Cor mag niet met Greet praten, dan word ik jaloers en schreeuw er door heen. Morgen meer.

1 oktober 1944 zondag

Vandaag gaat de klok een uur terug. We hebben deze week nog licht zegt men en dan is het afgelopen. We zullen maar afwachten, alles loopt vast.

De Duitsers doen wanhopige pogingen om de spoorwegen op gang te krijgen. Zelf krijgen ze het niet gedaan, ze trachten het spoorwegpersoneel op te wekken, om dit te doen. Zogenaamd voor de voedselvoorziening. Ze laten vlees en kazen de lucht in vliegen en aardappelen verrotten en dan is het nog zogenaamd volksbelang. Niettemin ziet het er indroevig uit. Het wordt honger en koude deze winter. Men nadert Den Bosch en op alle fronten gaat het uitstekend.

Ik ben weer bij Greet gebleven en was erg lief vandaag. Ik ben erg jaloers als Cor alleen maar tegen Greet praat; dan ga ik hard schreeuwen en draai haar hoofd om. Mevrouw Tiny (King) was er ook nog vanavond, dat vind ik altijd erg leuk. Ik eet niet zo goed, toch zie ik er patent uit.

2 oktober 1944 maandag

Greet en ik zijn nog steeds verkouden. Cor heeft Thea opgebeld, Greet heeft getempt en had verhoging, anders waren wij even in het zonnetje gegaan. Het is in de kamers ook zo koud. Ik hoest ook maar, het zit erg los en ik krijg steeds hooning. Gelukkig nog echte, eerst lustte ik het niet, maar nu zeg ik steeds "oning" en dan krijg ik weer een schepje. Ik heb ook ansjovis gegeten vanavond, drie sneetjes brood en wat gebakken aardappelen. Dat gaat gelukkig nogal. Vanmiddag zijn Greet en ik voor gaan zitten, op het kantoor, daar scheen zo heerlijk het zonnetje. Steeds wilde ik dan op "sootje", maar Greet zei, ga maar in het "zonnie" zitten op de grond. Naderhand had ik een heerlijke kleur en een lekkere kleine snotneus. Toen moest ik mijn zakdoek zoeken. Naderhand vond ik sigarettenvloetjes van Cor, daar mag ik nooit aankomen. Deze zijn zeer schaars, zelfs haast niet te krijgen. Zo'n boekje kost op het ogenblik f. 0.80 à f. 1,-, vroeger 12½ cent. Toen vond ik van Cor het enkele omhulsel en ik zei: "voetjes Cor". Dat Cor zeg ik zo eigenaardig en zo schattig, altijd roep ik om Cor en dat vindt ze natuurlijk leuk. Ik ben een bijdehante kleine rekel. Ik ben ook erg lief geweest tijdens mijn huisarrest, want we huizen steeds op de slaapkamer. Ten eerste is het hier warmer en ten tweede blijven wij, Greet en ik in de zelfde temperatuur. 's Morgens gaan wel even de deuren los om frisse lucht in te laten, maar dat duurt toch niet zo lang. Het was vandaag anders schitterend weer, de zon scheen heerlijk. We denken woensdag op straat te gaan, Greet en ik, dat wil zeggen als alles wat mee loopt. Men is de grote aanval op Keulen begonnen en andere troepen zijn op weg naar Tilburg en Breda.

We hoorden vandaag dat mensen met verjaardagen de gekste cadeaus geven, zoals een zak met soepbenen, closetpapier, zeep en dergelijke. Gisteren waren ze hier

aan de deur met kousen, fil d'écosse (tweedraads geglansd katoengaren) f. 30,- en zijden kousen f. 80,- een paar. Wij zullen de onze dan nog maar eerst eens extra stoppen, voordat we daartoe over gaan. De opslagplaatsen van Simon de Wit en Albert Hein zijn leeggehaald. Al het voedsel voor ons en onze kinderen wordt weg geroofd. Geen gas eerdaags, geen licht, geen kaarsen, wij hopen dat er spoedig hulp komt opdagen.

5 oktober 1944 donderdag

Maandag hebben we hier in Noord Holland voor het laatst elektra; het hele elektrische net schakelt dan de stroom uit, behalve voor ziekenhuizen en huizen waar absoluut stroom noodzakelijk is en natuurlijk Duitse instanties. Den Haag en omgeving dito. Geen tram meer enz. Waar het naar toe moet weten we niet. Gelukkig kon er 's avonds nog bij Greet gestoomd worden. Greet is de laatste dagen niet goed geweest en gisteravond en vanmorgen is de dokter nog geweest. Ze moet er nog in blijven en kon niet in mijn dagboek schrijven. Nu heeft ze de kans weer even waar genomen. Ze heeft net een poeder ingenomen tegen benauwdheid. Ik zelf hoest ook nog lelijk, maar ben niet ziek. Cor hoest ook verschrikkelijk en voelt zich niet prettig en Joke hoest ook. Het is dus een heel ziek huishouden. Tante Gonnie en Cor hebben vandaag voor mij weer een broekje gemaakt. Greet heeft van de week mijn pantoffels hersteld. Zo zit ik er tenminste warmpjes in, want kolen zijn er niet te krijgen, dus wordt er niet gestookt. Ik begin nu al twee woorden achter elkaar te zeggen. Cor mag geen ogenblik bij me weg. Cor is ook zo schattig voor mij, kruipt met me langs de grond en speelt heel dol met me. 's Avonds als ze me naar bed brengt, dan zegt ze, houd goed vast hoor en dan heb ik haar gezicht vast met mijn twee handjes en mijn kleine snoetje vlak bij het hare. Ik kijk soms een beetje loens, vooral als ik pas wakker word. Greet en Cor hebben al aan Thea gevraagd hoe dat komt, maar Thea zei: het gaat vanzelf over. Als het niet over gaat dan zullen we er toch eens werk van maken. Mijn haartjes kammen vind ik iets verschrikkelijks, want het krult zo ontzettend en dus zit het heel erg in de war. Ik heb ook mijn galbultjes stuk gekrabt en Correke smeert me nu steeds in met Arabella en dat ruikt zo lekker. Ik heb net een hele grote peer op en wat druifjes en nu ga ik naar mijn bedje.

Ze zitten nog 3 km van Den Bosch; ze zijn op weg naar Tilburg en Breda en ook weer op weg naar Arnhem. De bewoners van Walcheren hebben een boodschap gekregen het eiland te verlaten. Dit staat nu onder water en het Duitse afweergeschut dat op Antwerpen vuurde zal hiermee onklaar zijn gemaakt. Met dat al staan Middelburg, met zijn prachtige stadhuis, Vlissingen, Veere enz. onder water. Het is hartverscheurend, maar deze oorlog eist de zwaarste offers. Het kanaal Dortmund-Emmen is door geallieerde bommenwerpers zwaar gebombardeerd

en leeg gelopen. De schepen liggen helemaal droog; er is geen kanaalverbinding naar het hart van Duitsland. Goebbels heeft in zijn rede in samenwerking met Himmler gezegd, dat iedere stad in Duitsland verdedigd zal worden, totdat men op het laatst een partizanenoorlog zal voeren. Iedereen in Duitsland wordt ingeschakeld, het kleinste kind, de oudste inwoner. Mocht men niet helpen dan worden op staande voet de mensen doodgeschoten. Iedereen heeft het recht, als hij denkt in Duitsland iemand voor te hebben, die zich niet wenst in te zetten voor zijn vaderland, op slag dood te schieten. Al onze auto's, de enkele die nog beschikbaar zijn, worden opgeëist. Amsterdam is zeer precair wat levensmiddelen betreft. Het gaat er ontzettend uitzien, men is bang voor hongersnood.

Warschau is negen weken lang door partizanen bevochten. De Russen konden er echter niet op tijd zijn en de strijd is dan ook opgegeven. 200 000 doden en gewonden, de stad helemaal verwoest, niets meer over, maar Warschau zal herrijzen. De geallieerden hebben de hele dag gevlogen. Het is nu acht uur 's avonds en er vliegt weer een grote formatie over. De hele dag hebben ze weer fabrieken en machinerieën opgeblazen. Onze harten bloeden, maar we zullen strijden tot het uiterste.

6 oktober 1944 vrijdag

Minister Gerbrandy heeft gesproken en gezegd dat de toestand in Holland zeer precair is en dat er allerlei middelen beraamd moeten worden om Holland te helpen, wil ons land niet voorgoed ten onder gaan. Er zijn weer luchtlandings-troepen bij Wageningen en men veronderstelt dat er zeer sterk aangepakt zal worden. Wij hopen het. Men zegt dat er volgende week voor het laatst gas is en de Duitsers zetten ons zonder voedsel. Voor miljoenen wordt hier in de grond geboord, en het einde is nog niet te overzien.

Ik hoest vandaag weer lelijk en kom ook nog steeds niet op straat. Greet ligt nog in bed en mag er nog niet uit. Er is trouwens een verschrikkelijke wind. Ik ben erg lief geweest en kan heerlijk vrijen. Dan kom ik met mijn wangetje tegen Cor of Greet en zeg: "vijen". Vandaag riep Greet: telefoon en ik riep haar na: telefoon.

8 oktober 1944 zondag

Gisteravond zou Greet nog in mijn dagboek geschreven hebben, maar om even half acht werd het licht heel slecht en een half uur later zat heel Amsterdam in het donker; geen licht en geen water meer. We begrepen er niets van. Het plan was toch dat we maandag geen licht meer zouden hebben. We hadden gelukkig onze batterijlamp en een kaars bij de hand, die we dan ook direct hebben aangestoken. Tegen twaalf uur kwam er weer licht. We zijn er toen uit gegaan, hebben onze bovenburen, die ook al op waren gebeld en Greet en Cor hebben nog even zitten

praten en zijn toen weer naar bed gegaan. Cor liet mij een plasje doen. Ze had in de ene hand mijn po en in de andere een kaars.

De geallieerden zijn door de Siegfriedlinie heen gestoten. De Duitsers sloegen daar op de vlucht; een hevige aanval van vijf dagen maakte hieraan een einde. Men is nu op weg naar Keulen. Bij Dortmund/Emmen staat het kanaal over 27 km droog. Minister Gerbrandy, onze prime minister in Engeland is bang dat de Duitsers Holland nog verder onder water zullen zetten. Op enkele plaatsen is Amsterdam zo kwetsbaar, dat er gedeelten zijn waar ongeveer 6 meter water zou kunnen komen.

De Duitsers doen wanhopige pogingen om de brug bij Nijmegen op te blazen. Tot nu toe is dat niet gelukt. Ook is men weer versterkingen aan het aanbren- gen bij Arnhem. In Zeeland maakt men vorderingen, ook in Brabant. Aan de Amsterdamse Superfosfaatfabriek was nog zout. Men deelde dit aan de arbeiders uit. Ieder kreeg ongeveer 10 kilo mee. Toen de Duitsers hiervan lucht kregen, heeft men daar iets overheen gespoten, zodat het voor consumptie niet meer geschikt is. Ze doen alle mogelijke moeite om ons zonder voedsel te zetten, mis- schien lukt hen dat nog. Suiker krijgen we ook niet meer. Cor heeft voor mij een nieuwe broek laten maken met twee ritssluitingen. Hij is mij een tikje te lang en ik ben gevallen precies op mijn neus, nu heeft Cor mijn neus in de zelf gezet. Mimi heeft vanavond bij ons gegeten en Loesje van Tante Thea heeft vanmor- gen op de fiets een paar schoentjes voor mij gebracht. Ze moeten even gemaakt worden, lage witte schoentjes. Vanavond gaan Greet en Cor thee zetten in de thermosfles, anders hebben we morgenochtend niets. Het bad moeten we ook nog vol laten lopen, anders hebben we geen water. Greet is vandaag zowat de hele dag op geweest. Het was weer echt gezellig met ons drieën beneden. We hebben vanmorgen een echt kopje koffie gedronken. Tante Mimi heeft voor ons een fles echt bessensap meegebracht.

9 oktober 1944 maandag

Bij kaarslicht zit Greet in mijn dagboek te schrijven. We hebben geen licht meer. Het is nog geen half zeven en we zijn in de slaapkamer. Ik speel in het schemer- duister, met wat flesjes, een kistje en mijn hond. Ik ben een dot, zo ontzettend lief en aanhankelijk. Greet en Cor zijn idolaat van mij. Ik kan ook zo heerlijk kussen en zo lief vragen of ik op "sootje" mag. Tante Tonnie heeft voor mij een pak biscuitjes mee gebracht. We zijn er erg blij mee. Woensdag krijg ik misschien een zusje, Tante Thea gaat het onderzoeken, of het gezond is. Als zij iets onder de leden heeft dan komt het niet, dat is te gevaarlijk voor mij. De moeder van het kindje is vanmiddag hier geweest en huilde. Zij zelf was ziek, maar moest er op uit. Ze bedelt langs de huizen om wat los te krijgen en de man is onderduiker.

Wat te doen om dit kleine wichtje te helpen. Die anders door honger en gebrek aan kleding moet sterven. Wij Nederlanders moeten onze Nederlandse zaak dienen en dus elkander helpen. Toch zijn de meesten van ons wel wat wanhopig; men ziet dames zitten op het transportgedeelte van een transportfiets. Men ziet mensen rijden met oude petroleumlampen en ouderwetse trekbellen. Hiernaast horen we al niet anders dan de trekbel. Cor is bezig van de tafelbel ook een trekbel te maken. De jongens hiernaast hebben een gat in onze deur geboord. Je ziet jongens appels stelen uit de zakken. Het is het één na het ander.

Hengelo is zwaar gebombardeerd en er zijn minstens 300 doden. Zo is het vandaag de dag. Nieuws hoor je verder niet meer, want er is geen elektra dus ook geen radio. We hebben de theepot boven, brood en visjes. Ik heb al weer net een klontje op en ga direct naar mijn bedje. Greet heeft vanmorgen vlug het één en het ander gewassen. Het hangt nu buiten. Het is wel niet schoon, maar in ieder geval fris.

Nieuws weten we verder niet, geruchten zeggen dat ze weer in Arnhem zitten, maar aan geruchten hebben we niets. We wachten dus maar tot morgen, misschien horen we dan weer iets.

10 oktober 1944 dinsdag

We hebben weer licht. Vanmorgen waren we naar Oma en toen we thuis kwamen zei Joke, dat er licht was. Onze vreugde steeg ten top. Waarschijnlijk Duitse instanties die op onze kabel zonder licht hadden gezeten en nu weer aangesloten waren. Wij hebben dus weer licht, al zal dit slechts van korte duur zijn. Naar wij hoorden is het al over het hele land. Deze week houdt ook het gas op. We hebben gelukkig nog petroleum, al is het niet veel, maar we hopen de eerste slagen op te vangen. Morgen krijg ik een zusje. Dokter heeft het onderzocht, het is ontzettend verwaarloosd, maar het mankeert niets. Acht flesjes staan al klaar, gesteriliseerd en wel. We hebben al weer diverse dingen bij elkander getrommeld en hopen nog enige luiers te krijgen. Het kindje zelf lag in een kistje zonder luier, lakentjes of dekentje. We hopen dat we het op kunnen kweken. Ik heb een nieuw roze truitje gekregen. Dat heeft Tante Gonnie voor mij gemaakt. Ik krijg een dikke krullenbol en een schattig blozend snuitje. Ik ga gelukkig ook weer wat beter eten. We hebben vandaag hutspot gegeten en ik had nog wat appelmoes, ik vond het erg lekker. Ik heb vanmorgen ook even stap, stap op straat gedaan. Ik was net zo'n lekker klein mannetje met mijn cape en mijn broek. De Duitsers nemen hier individueel fietsen van de burgers af. Er gaat geen tram meer en dus zouden ze anders moeten lopen.

De strijd bij Aken is in volle gang. Aken heeft een ultimatum gekregen; of de wapens neer of de stad in puin. Heel Walcheren staat onder water en in Brabant wordt fel gevochten. Churchill en Minister Eden zijn in Moskou voor een bespreking met Stalin.

11 oktober 1944 woensdag

Vandaag is mijn zusje gekomen. Het was gewoon verschrikkelijk. Cor heeft haar gehaald en Greet en ik zijn haar tegemoet gegaan. Het geheel zag er verschrikkelijk armoedig uit. Een wandelwagentje dat al gedeeltelijk versleten was, een grijze deken onderin, een half vuil kussentje en een geruit kussentje als dekje. Cor had gelukkig mijn cape meegenomen en daar heeft Truusje in gelegen. We schaamden ons alledrie wel een beetje, want niemand kon toch weten dat dit kleine wezentje niet aan ons behoorde. Cor zou eerst een auto gekregen hebben, maar er was geen gas om deze te laten rijden, dus leende zij dit wagentje met deken en kussentjes. Enfin, we zijn er heelhuids mee thuis gekomen. Ik wilde nog stap, stap, maar Greet zei tegen Cor, neen, nu niet. Hoe eerder of ik hier mee thuis ben, des te liever is het me 's middags is Truusje door Tante Thea geopereerd aan haar armpje. Daar zat een abces zo groot als een duivenei. Toen Greet en Cor thuis kwamen hebben ze het kindje eerst helemaal gebadderd, want ze waren er vies van. Het zat vol met zweren, was open en had overal zeer. Toen het gewassen en gepoederd was, was het direct meer waard. Het huilde vreselijk toen het gesneden werd. Cor heeft geholpen, want Greet kan het niet zien. Truusje werd gevoed en in de wieg buiten gezet.

De brug bij Arnhem door de geallieerden uit de lucht gebombardeerd. Nieuwe dijken zijn op het eiland Walcheren en Beveland in stukken gebombardeerd en zodoende loopt alles onder water. De Duitsers nemen steeds represailles en schieten jonge mannen neer. Ze schieten hier zuiver uit plezier op vogels. De Russen zijn weer een offensief begonnen.

12 oktober 1944 donderdag

Mijn zusje heeft behoorlijk geslapen, maakt ontzettend veel nat en is een kleine hongerlap net als ik was. Ik ben nu net Hollands glorie. Truusje is weer gesneden vanmiddag. Zij heeft een ontaarde moeder, want die verkoopt de bonkaarten van de kinderen en dat is niet te verontschuldigen. Ze is verder erg zoet en heeft weer buiten gestaan. Ze is wel een beetje verkouden. Ze heeft een heel mooi ledikantje. De Russen zitten in Oost-Pruisen. Aken is plat gebombardeerd en staat in brand. We zijn vandaag naar Oma Draak geweest en Oma is vanavond naar Truusje wezen kijken.

13 oktober 1944 vrijdag

Het is vandaag een beetje triestig geweest. Het ziet er ook allemaal even troosteloos uit. We krijgen 1 mud cokes. De zwarthandelaren vragen f. 90,- voor 1 mud antraciet en f. 40,- voor een liter petroleum. Suiker f. 50,- een kilo. f. 100,- voor een mud aardappelen. Het is allemaal niet meer te betalen. De melk kost f. 2.20

een liter, eieren zijn er niet meer te krijgen, de boter kost f. 40,-. Op de bonnen is haast niets meer te krijgen. We krijgen nu ook zout op de bon. Er was in Oost een man die met paard en kar langs de huizen ging. Hij vroeg f. 5,- voor een kilo zout. Een dame belde de politie op en het werd gelukkig in beslag genomen. De mensen zijn zeer wreed tegenover elkaar. Iedereen steelt, zelfs kinderen. Onze mooie Zuidelijke wandelweg, waar de Duitsers al diverse bomen voor het uitzicht hadden weg gehaald, daar staat nu geen boom meer. Alles is gerooid door grote mannen en kleine kinderen. In de bossen van Bussum en Hilversum dito. Wij hebben één boompje in de tuin, dat gaat er ook aan als het koud wordt. Ik denk zelfs, als het erg koud wordt en we krijgen niets, dat we zelfs niet zullen schromen om op de Apollolaan de bomen om te halen. We leven in een vreselijke tijd. In Den Bosch zijn ze al vier weken omsingeld. Daar zal de nood nog groter zijn dan wij hier kunnen denken.

Ik zie er gelukkig heerlijk gezond en stevig uit. Greet en Cor stoppen mij alles toe, wat maar enigszins mogelijk is. We hebben gelukkig het één en ander in huis om de eerste slagen op te vangen. Overigens wachten ook wij op de dingen die komen zullen. We hebben vandaag boerenkool gegeten, daar zijn we dan echt blij mee, als we zoiets zwart kunnen kopen. Greet had gisteren voor f. 4.65 aan groente, dat ging nog. We hadden prei, biet, worteltjes en boerenkool. Vandaag uien à f. 1.25 een kilo. Drie kilo genomen. Morgen gaat Cor vlees halen in Amstelveen. We willen nog gauw zien, voordat het gas op houdt, om een pan snert te maken. Volgende week moeten wij ons melden voor de centrale keuken. We hebben nog steeds elektra, maar hoe lang nog?

20 oktober 1944 vrijdag

Er is weer heel wat gebeurd in die tijd. (Sinds 13 oktober) Greet is heel erg ziek geweest en kon dus niet schrijven. Ze had angina en opgezette keelklieren. Ze was er erg ziek van en had steeds over de 39 graden koorts. Gelukkig was ze vandaag wat beter en zit ze dus vanavond in bed in mijn dagboek te schrijven. Ik mocht de eerste dagen niet bij haar, want het was zeer besmettelijk, dus hielp Cor Greet en mocht ik de tweede dag om de hoek van de deur gedag zeggen. Truusje mocht natuurlijk helemaal niet bij Greet. Truusje haar hoofdje ziet er verschrikkelijk uit, het is één en al infectie. Het kleine schaap is er zeer lelijk aan toe. Als het dauwworm wordt, dan kan het hier niet blijven, dat kunnen Greet en Cor niet verzorgen. Ze zullen er wel de kinderpollitie bij halen, om ook de andere kinderen onder toezicht te stellen. Gisteren was die vrouw hier aan de deur. Ze wilde het kindje zien, net op de tijd dat iedereen het razend druk heeft, om in 1½ uur tijd, dat men gas krijgt, dit zoveel mogelijk uit te buiten. Die vrouw kent geen zorgen, noch voor gas, noch voor de kinderen en Cor heeft haar dan ook aan de deur

afgescheept en haar tevens een flink raplement (terechtwijzing?) gegeven. Ze is toen naar Cor haar zuster gegaan, waar ze dikwijls wat van krijgt en daar heeft ze gezegd, dat ze het kindje niet terug wenst. Greet en Cor zullen wel eens kijken, hoe ze het verder zullen doen. Zeker is, dat Truusje niet zo in hun handen zal vallen, want ze komt er niet doorheen.

Er is veel gebeurd en er gaat nog meer gebeuren. Churchill en Stalin hebben elkander gevonden. Het vriendschapsverdrag is inderdaad bezegeld als een vriendschapsverdrag. Niet alleen dat Churchill de oorlog heeft gewonnen, maar hij is ook van plan een duurzame vrede te winnen. Stalin en Churchill hebben diverse malen samen geluncht en gedineerd en zijn uiteindelijk samen naar het operagebouw gegaan in Moskou. Sinds de omwenteling van het Tsarendom was daar niemand ooit geweest in de Royal Loge. Deze was nu behangen met Engelse en Russische vlaggen. Het Russische publiek wist niet hoe zij het had en keek haar ogen uit. Toen speelde men het God save the Queen en Churchill, Eden en Molotov verschenen in de loge. Het Russische volk bracht de grootste man der tijden een ware ovatie. Daarna verscheen Stalin voor het eerst sinds 30 jaar in het openbaar. Een stormwind brak los. Stalin ging op de achtergrond, maar Churchill heeft hem naar voren gehaald. Hand in hand hebben deze twee mannen de ovaties aanvaard. Het was iets groots, iets overweldigends.

De Amerikanen zijn met hun operaties op Formosa begonnen; met vliegtuigmoeiderschepen, kruisers enz. Zij leveren tevens een geweldige strijd op de Filippijnen. Het beloven hevige gevechten te zullen worden en het einde hiervan is nog niet te overzien. Zeker is, dat Japan ook op de knieën gaat. In Aken wordt om ieder huis gevochten, alles wordt daar uitgebrand. Toch winnen de geallieerden terrein. Keulen is zwaar gebombardeerd, evenals Salzburg. En vele andere plaatsen in Duitsland. Himmler heeft voor de radio gesproken; mannen van 16-60 jaar moeten vechten. Zelfs vrouwen zullen opgeroepen worden om hun land te verdedigen. Generaal Rommel is overleden aan de gevolgen van een schietpartij, waarbij hij een auto ongeluk had gekregen. Hij had een schedelbasisfractuur zei men. Hij heeft een staatsbegrafenis gehad. De Russen hebben het eerste Duitse plaatsje in Oost Pruisen in handen. Morgen weer verder.

21 oktober 1944 zaterdagmorgen

Greet wordt veel beter en gaat weer in mijn dagboek schrijven. Aken is gevallen; één der oudste steden van Duitsland, waar meer dan 30 keizers gekroond zijn. De stad ligt totaal in puin. Zal het zo doorgaan in Duitsland? Men is nu op weg naar Keulen. De Canadezen zijn doorgebroken en zijn op weg naar Roosendaal. Het gaat allemaal heel langzaam door een ontzettende Duitse tegenstand en bar slecht weer. De gronden (landerijen) zijn doorweekt. Heel Walcheren staat onder water;

zal men dit ooit weer aan de zee kunnen ontrukken? Het prachtige stadhuis van Middelburg; de Duitser noemt zich een “Kulturmenschen”. Er is nog nooit zoveel verwoest en vernield als in deze barbaarse oorlog. Het ene oude stadje na het andere gaat in rook en puin op.

Wij wachten. De Amsterdamse of liever gezegd, de hele Nederlandse bevolking, wacht in het donker, gelaten af hoe lang het nog zal duren. Veertien dagen zitten ze hier nu al in het donker en woensdag a.s. dan houdt het gas op. Wij hebben hier nog geen kolen gekregen. Cor is speciaal, met al haar drukte die ze al had, naar Amstelveen toe gefietst en nog is hij (kolenboer) niet. Het zijn allemaal ook bandieten. Wanneer ze je clandestien kunnen verkopen, dan hangen ze als klitten aan de deur, nu zie je ze niet, want het is alleen op toewijzing. Maandag a.s. begint de volksgaarkeuken te werken, taptemelk, bonenmeel, aardappelen en groente zolang die er nog zijn. De groente zal natuurlijk wel kool zijn, iets anders zie je niet. Wat dit mengelmoesje zal geven, behoeft voor niemand een geheim te zijn. De Duitsers hebben op de laatste kolen (steenkolen?) die er nog zijn, beslag gelegd en dus gaan wij een zeer precarie tijd tegemoet. De spoorwegen blijven staken tot groot ongenoegen van de Duitsers. Ook tot groot ongenoegen van ons allemaal, maar wij zetten liever de tanden op elkaar dan toe te geven. Dit zou toch betekenen dat wij onze eigen vrijheid nog langer tegenhouden. Wij allen zullen moedig strijden, ook al zal het straks met honger en kou gepaard gaan. Als Greet maar eerst weer beter is en weer wat langs de grond kan lopen, dan past alles zich wel weer aan. Greet zal alleen wat op moeten passen, want het wordt in huis al koud en dat valt niet mee. We hebben in ieder geval groot vertrouwen en we zullen elkander zo veel mogelijk helpen.

De Amerikanen hebben de Filippijnen geïnfiltreerd? en het resultaat schijnt zeer gunstig te zijn.

Ik ben even met Correke de straat op, peren kopen. We zijn even te voet, niet met het wagentje; als je tegenwoordig wat kunt krijgen, ben je er als de kippen bij. We eten vandaag erwtensoep en Cor gaat weer een hele grote pan soep maken. We hebben nog wat olie en dan zullen we weer verder zien.

Ik ga nu alles zeggen; vrijen met Correke, want zo noem ik haar tegenwoordig, of 's avonds stoeien op de divan. Ik kan heerlijk eten en Cor en Greet laten mij maar raak eten, zolang het gaat; straks komen er wellicht andere dagen, dan zal ik me zo klein ik ben, ook aan moeten passen.

In Den Bosch zijn de mensen al bijna vijf weken ingesloten. Wat zal er daar van terecht komen? Ik zie er in ieder geval als een wolk uit. Lekker blozend, een gezonde body, mooie dikke krullen en lieve blauwe ogen, waar ik toch zo mee kan koketteren. Ik kan ook heel leuk dansen op mijn tenen en mijn handjes in de hoogte. Iedereen is dol op mij.

22 oktober 1944 zondag

Het was vandaag triestig weer, een verschil met gisteren. We zijn er dan ook niet uit geweest. Greet was vanmorgen op; vanmiddag hebben we allemaal gerust en vanmiddag was Greet weer op. Ik heb bij haar onder de deken op schoot gezeten, want gestookt wordt er nog steeds niet. Dat zal nog wel even duren. Klein Truusje haar hoofdje staat helemaal in de zalf; ik mag er niet bij komen. Toch knapt ze al heel veel op en ze lacht met kuiltjes in haar wangen. Ze is eigenlijk een klein zielenpootje, maar we hopen haar toch beter te maken. Als haar moeder niet goed voor haar zorgt, dan zullen Cor en Greet maatregelen treffen.

Ik heb vanmorgen twee peren en een appel op en vandaag hadden we gelukkig eens bloemkool en nog wel op de bon. Dat was erg lekker. We hadden ook "vleesje", maar dat was clandestien. Zo scharrelen we maar door. Onze bovenburen hadden nog helemaal geen warm drinken gehad. Wij waren door omstandigheden in de gelegenheid wat te maken, dus hebben onze burens ook gekregen. Zo moeten we elkander helpen.

Ik ben erg gek met mevrouw Tiny (King) en zit graag even bij haar op schoot. We hebben hier ook een Joods kindje gehad vandaag. Bij Den Bosch is men tot de aanval over gegaan. Diverse kleine plaatsjes zijn in Nederland vrij gekomen. Verder wachten we maar weer af.

23 oktober 1944 maandag

We zijn even met ons drieën op straat geweest vanmorgen. Het zonnetje scheen wel niet, maar in huis is het ook koud. We hebben vandaag twee mud cokes gekregen, dat is voorlopig ons rantsoen. Cor is bezig de boom in de tuin om te hakken. Dan hebben we tenminste wat brandhout. De mensen helpen elkaar zo veel mogelijk, maar de nood is haast niet te lenigen. In Den Bosch is men begonnen, het zal ons alleen benieuwen hoe lang deze gevechten zullen duren. Breskens is vrij en nog diverse anderen plaatsen. De Russen hebben al 40 kleine dorpen in Oost Pruisen bezet.

24 oktober 1944 dinsdag

Vandaag scheen de zon, maar voor velen was ze toch niet te zien. Er is weer iets ontzettends gebeurd vannacht. Toen Cor en Greet op waren om klein Truusje te helpen, werd er geschoten. Maar ja, dat is zo dikwijls hier in de buurt het geval, aangezien hier vlak bij de SD (Sicherheits Dienst) is. Zij gingen dus weer slapen. Bij zevenen stond Cor op en Greet was ook al wakker. Toen hoorde Greet ongeveer zes explosies. Cor zei: het zijn kolen die gestort worden. Toen Joke om half negen kwam vertelde deze, dat er op de Apollolaan/hoek Beethovenstraat drie villa's in de as zijn gelegd en 24 jongemannen ter plaatse gefusilleerd. Wat

was het geval? Cor en Greet zijn direct gaan kijken; het was helaas waar. De brandweer stond er nog, maar had helaas niets mogen doen. De kwestie was deze: gisteravond omstreeks 10 uur is er in de Beethovenstraat door een sigarenwinkelier gealarmeerd, dat er bij hem voor de deur een gewonde Duitser lag. De Geneeskundige dienst is uitgerukt. Het bleek een SD-man te zijn. Dadelijk daarop is een escorte SD-mannen er op uit getrokken. Ze hebben brandgranaaten in de huizen gegooid zonder de bewoners te waarschuwen. De bewoners zijn in pyjama gevlucht, have en goed achterlatende, wat dan ook in vlammen is opgegaan. Daarna heeft men Apollolaan, Breughelstraat, Jan van Eyckstraat, Beethovenstraat afgezet. Hieruit zijn de mannen gehaald. Daarop heeft men er ter plaatse 20-24 gefusilleerd en bij de schuilkelder op een hoop neergelegd. De aanblik van de nog smeulende villa's, de plaats waar de mannen waren neergeschoten (die inmiddels was schoongemaakt) en de mensen rondom, die allen vervuld waren van angst en haat, was verschrikkelijk naar. Officieren kwamen in een auto kijken; de standaard op. Toen ze het gezien hadden verdwenen ze weer met dezelfde snelheid, waarmee ze gekomen waren. De mensen gingen uiteen, bang dat er geschoten zou worden. Naderhand hebben we gehoord, dat degenen die ze neergeschoten hebben, politieke gevangenen geweest zijn vanuit de strafgevangenis Amstelveenseweg. Zeker weten we niets.

Er is ook nog een kennis bij de gearresteerde jongens n.l. M. Keizer. Zijn moeder is weduwe en heeft enige jaren geleden een jongen van 18 jaar verloren. Deze jongen was onderduiker en juist een paar dagen thuis. Nu is hij gesnapt en weg gevoerd, waarheen weet niemand. De doodsangst staat te lezen op de gezichten van al de mannen. Hier geldt toch: heden ik, morgen gij.

Het is negen uur en ik lig al in mijn bedje, onbewust gelukkig van al de ellende, die zich rondom mij afspeelt. We zijn niet buiten geweest vandaag. Je weet niet welke complicaties zich voordoen, wanneer men buiten is. Het is hier vlakbij, wellicht wordt er geschoten. Misschien gaan we morgen even uit. Truusje begint flink op te knappen. Haar moeder is nog niet wezen kijken, maar Cor en Greet vinden het niet erg, want het zou hun maar ergeren een dergelijke vrouw.

Ik heb weer heerlijk gegeten vanavond; veel appelmoes, daar ben ik dol op. Wij nemen nog geen eten uit de Centrale keuken. Het moet bar slecht zijn. Cor heeft een grote pan met erwtensoep klaar gemaakt en nu maken we ook nog een flinke portie hutspot. Dat eten we om en om. Morgen voor het laatst gas. Het kacheltje moet gezet worden en dat moet de schoorsteenveger doen. Die is overbelast; toch gaat Cor hem morgen halen. Hij moet ons eerst helpen. Het is ook te koud voor Truusje en mij, alhoewel ik heel dik ben ingepakt en er voorlopig wel tegen kan. De vliegtuigen vliegen over. Ze zitten in de voorstad van Den Bosch. Overigens wachten we op belangrijk nieuws. Vandaag zijn er weer slepen met auto's voorbij

getrokken. Ze slaan nu gewoon deuren in en halen de auto's eruit. Er worden geen bewijzen meer verstrekt, dus krijgt men er niets voor uitbetaald.

25 oktober 1944 woensdag

Vandaag voor het laatst gas. We hebben een pan hutspot en een flinke pan snert klaar. Morgen wordt waarschijnlijk de kachel gezet. We hebben 1000 turven gekregen en nu kunnen we tenminste stoken. Met het licht gaat het wel bij ons, daarover later. Truusje heeft vandaag buiten gestaan, het weer was bijzonder goed. Wij zijn er echter niet uit geweest. Dat komt doordat Gonnie is geweest. Die heeft vandaag voor mij 5 mooie nieuwe lakentjes gemaakt. Ik ben er erg trots op. Drie met gewone kant en twee met Entre Deux.

Den Bosch is in geallieerde handen en is dus vrij. De Russen trekken zeer hard op in Pruisen. De Amerikanen zitten op de Filipijnen. Daar woedt een ontzettende zeeslag. De grootste in deze oorlog.

Greet heeft ontzettend slecht geslapen, ze heeft de hele nacht de bel gehoord. In Bussum zijn ze gisteren de hele dag bezig geweest, om jonge mannen uit hun huizen te halen. Eergisteren had Hilversum een beurt gehad. Men verwacht het ook nog in Amsterdam. Ons spoorwegmateriaal wordt weg gevoerd en zo blijven we maar aan de gang. De mensen zijn allemaal hypernervus.

Ik zit op mijn stoeltje en huil, want ik moet mijn bolusje doen en daar heb ik toch zo het land aan. Ik roep maar, piertje... Correke, piertje Ma, maar er is nog niets. Cor heeft mij nu quasi mijn bips schoon gemaakt en nu ben ik weer rustig. We zitten iedere avond op de slaapkamer van Cor en Greet. Hier is het het warmste en het beste verduisterd. We horen niet de voetstappen van de Duitse wacht, dat maakt ons maar zenuwachtig. Ik ga zo naar bed en Cor en Greet gaan nog wat kaarten. Om tien uur moet Truusje geholpen worden en dan gaan ze ook naar bed.

26 oktober 1944 donderdag

Al weer een dag voorbij. Breskens is in geallieerde handen, de monding van de Oosterschelde is bereikt; men is op weg naar Roosendaal, Tilburg en Breda. In 's-Hertogenbosch wordt nog in de buitenwijken gevochten. Het gaat wel snel, maar voor ons, die naar vrijheid snakken, te langzaam.

Het eten in de Centrale keuken is slecht, niet dat wij het hebben gehad, maar we hebben het van alle kanten gehoord. Het is niets dan pap van taptemelk en koolsoep. Het weer was dampig vandaag, we zijn er dan ook niet uit geweest. Truusje knapt aardig op, haar hoofdje is al een stuk beter. Maartje en Mimi zijn geweest en ik riep nergens anders om dan om (dijsjes) radijsjes, daar ben ik dol op. Ik kleed mij tegenwoordig zelf uit. Greet maakt mijn goed los, mijn slofjes enz. en ik schop het uit en leg het op de divan.

27 oktober 1944 vrijdag

Het is dampig weer geweest vandaag en later op de dag begon het ook nog te regenen. Onze kachel staat gelukkig. Cor heeft een gat in de schoorsteen gehakt en gelukkig is het allemaal goed gegaan. De smid heeft ons direct geholpen. Nu kunnen we tenminste koken, want het eten uit de centrale keuken moet zeer slecht zijn. Alles water, enfin, dat kan ook niet anders. Wat is er over gebleven van het eens zo trotse Nederlandse volk? Kinderen lopen op klompen of klompschoenen, met blote benen of sokjes. Heren lopen met rafels en stukken in hun broek, velen hebben niet eens sokken aan. De dames lopen zonder kousen, of de ene stop over de andere. Zo is het dito met ons ondergoed. De mensen rijden op fietsen zonder banden. De vrouwen en mannen duwen de gekste karretjes om hun levensmiddelen in huis te krijgen. De mannen sjouwen met brandstoffen, turf enz. De vrouwen sjouwen zakken met aardappelen op hun nek. De kinderen slepen met takken naar huis. De ouderen zie je weer hun tassen vol stoppen met kleinere takjes. We sjouwen en bedelen om alles. We geven kapitalen uit en krijgen er bijna niets voor. Als we het dan eindelijk voor ons dure geld hebben gekregen, gaan we verheugd naar huis, blij dat we het geluk hadden iets op de kop te tikken. De mensen gaan 's morgens naar hun werk op schillenkarren of op bakfietsen, zonder banden, met houten wielen. Nu lopen we weer de zolen onder onze schoenen vandaan en kunnen deze dan weer laten maken voor f. 12,-. Sommigen gaan naar hun kantoor op rolschaatsen. Je ziet de gekste dingen en verwondert je nergens meer over. Driekwart van de Nederlandse bevolking gaat om acht uur naar bed en is dan meestal 's nachts zeer vroeg wakker. Je moet dan blijven liggen want.... Er is geen licht. 's Morgens gaan ze naar hun werk. De meesten zonder een kopje thee (theesurrogaat). Er is geen gas, dus geen warm water; een kacheltje brengt men niet zo vlug op volle toeren. We weten niet meer waarvoor we leven. Ja, om te winnen, maar het wordt ons wel eens te moede. Over drie weken is er helemaal geen elektra meer zegt men. Wat de ziekenhuizen moeten beginnen, wij weten het niet. De Rode Kruisauto's worden op een schandelijke manier misbruikt. Alles wordt erin weg gevoerd, wat absoluut tegen alles indruist.

In Hilversum en omgeving razzia's op mannen, fietsen en auto's. Men verwacht het ook hier. Ons spoorweg personeel is nog steeds in staking. Dit is een reuzenhandicap voor de Duitsers.

Tilburg is haast in geallieerde handen, net als Roosendaal en Bergen op Zoom. We zijn niet uit geweest vandaag. Ik heb heel veel fruit gegeten vandaag en zie er gelukkig heel goed uit.

28 oktober 1944 zaterdag

Tilburg is gevallen. Men zegt dat er in Den Bosch heel wat slachtoffers zijn gevallen, precies is er niets bekend. Truusje is helemaal niets aangekomen van de week. Haar hoofdje is nog niet beter. Greet heeft het weer in de zelf gezet en ik mag alleen af en toe even naar Truusje kijken. Ze lacht wel vriendelijk, maar het is een klein driftkopje. We hebben lekker boven gekookt en zijn met ons drieën vanmorgen even op stap geweest. Er was een lekker zonnetje.

29 oktober 1944 zondag

Bergen op Zoom is gevallen en ook Breda is in geallieerde handen.

Het was prachtig weer vandaag, er vlogen dan ook heel wat bommenwerpers over. We hebben vandaag lekker gegeten. Schapenvlees met een rand vet, bloemkool en aardappelen. Ik had al een flinke portie appelmoes op, daar ben ik toch zo dol op. Ik heb net zo veel eetlust als Cor en Greet, die hebben ook zo dikwijls honger. Als ik 's morgens uit mijn bed kom zeg ik happies, en als ik er 's middags uit kom zeg ik weer happies. Als Cor en Greet koken, dan zeg ik lekker pap. Gisteren kwam ik naar Greet toe en ik zei maar: meer lekker en dan zei Greet, ja meer lekker. Toen kwam Cor en die zei: zeg ze eet de hele suikerpot leeg. Iedere keer als jij zegt: ja, meer lekker gaat ze naar de suikerpot en neemt een schep. Toen heeft Greet de suikerpot maar een beetje hoger gezet, want de suiker kost f. 50,- een kilo. De boter kost nu f. 52,-, een mud aardappelen f. 80,-. Cor heeft met me langs de grond gestoeid. Greet was wat down. Het duurt soms ook zo lang en Greet heeft in twee maanden haar moeder niet gezien. Enfin, we wachten maar af. Het zal wel weer wat beter worden.

30 oktober 1944 maandag

Goes is gevallen, men schiet nu op in Zeeland. Onze Hollandse regering eist een stuk van Duitsland zonder bevolking. Dat is omdat er hier zo ontzettend veel vernield en weg gesleept wordt. Alle bruikbare machines worden meegenomen, auto's enz. Men is zelfs bezig om textielgoederen huis aan huis op te eisen, herenkostuums, dekens, sokken enz.

Ik heb me vandaag getooid met Maartje haar sjaals. Ik ben toch zo'n kleine bliksem.

31 oktober 1944 dinsdag

De maand is weer om, over twee maanden zitten we haast in het nieuwe jaar. We blijven moedig. Toch wordt het ons wel eens te moede. We krijgen gelukkig per persoon een half pond zout. Vandaag hebben we bevroren spinazie gegeten. Door elkaar, het was erg lekker. Joke had de kachel uit laten gaan en we aten dus pas

om twee uur. Ik ging laat naar bed en was weer vroeg wakker. We zijn naar Oma geweest en komen dan langs het concertgebouw en IJscubterrein. Alles prikkeldraad en bunker wat je ziet. De wegen zijn vies en liggen vol met afgevallen bladeren. Vanavond zit Greet bij kaarslicht te schrijven en ik speel een beetje met mijn blokken. Ik ben een beetje lastig en wil steeds op schootje. Culemborg moet geëvacueerd worden zegt men. Weer idem zoveel slachtoffers en zo gaat men maar door. Oudenbosch, Roosendaal en Oosterhout zijn gevallen, men is op weg naar Zevenbergen. De Russen trekken langzaam maar zeker Pruisen binnen. Ze zijn ook op weg naar Boedapest en ze zijn met de ontruiming van Noorwegen bezig. De ontruiming van Noorwegen zal geschieden door de Russen. Koning Haakon heeft dit bekend gemaakt. Men weet nog steeds niet waar Koning Leopold zich ophoudt en men veronderstelt dat ook Koning Christiaan weg is. De Amerikanen op de Filippijnen maken kolossale vorderingen en een zeer groot gedeelte van de Japanse vloot is vernietigd en beschadigd.

1 november 1944 woensdag

We zitten weer bij kaarslicht. We hebben net lekker gegeten en ik lig in mijn bedje. Ik had zo'n honger, dat ik riep maar, broodje maken Ma. Ja, ik ga nu al heel wat zeggen. Vanmiddag zat ik in mijn eentje op de grond te spelen en ik zei: Tante Gonnie, Tante Correke, Tante Tiny, dat is dan mevrouw King. Mevrouw Nieland is ook geweest met haar dochter, een lekker mollig meiske. Ze hebben mijn krullen bewonderd. Het uitkammen daarvan is anders iets verschrikkelijks, meestal doet Correke dat. Ik heb ook een pennetje in mijn haar, want strikken haal ik er zo maar uit. Ik at vanavond achter elkaar drie dikke boterhammen op, radijsjes, vier ansjovisjes en wat gebakken aardappelen. Het smaakt me allemaal heerlijk. Ik zie er dan ook uit als een wolk, heerlijke kleur, gezond glanzend haar, stralende ogen en lekkere gezonde tandjes. Mijn benen en mijn rug zijn kaarsrecht en heerlijk mollig. Ik heb 's nachts een heerlijk donzen deken over en 's morgens ben ik heerlijk warm. Alleen, ik plas nog wel in mijn bedje 's nachts en ook nog dikwijls 's middags. Iedere middag en iedere avond beloof ik beterschap, maar steeds val ik weer in dezelfde fout. Truusje blijft een klein, mager kindje. Wel leuke vrolijke oogjes, maar ontzettend mager en vol littekens. Haar hoofdje is haast beter en ook haar armpje, maar het is een klein driftkopje.

We weten niets van de stand van zaken en wachten rustig op de dingen die komen zullen. Texel heeft levensmiddelen voor Amsterdam gestuurd zegt men. Er zijn mensen die de hele dag geen warm kopje drinken krijgen. Alleen het hapje dat ze uit de Centrale keuken krijgen. Deze toestand is onhoudbaar en het is te hopen dat er spoedig verandering komt.

2 november 1944 donderdag

Vissingen is gedeeltelijk in geallieerde handen. De Duitsers zijn aan het terugtrekken. Men ruikt op naar de Moerdijk, deze brug zal wel vernield worden.

Vandaag was het prachtig weer. We zijn eerst naar de Ortskommandantur geweest, of liever gezegd Cor. Toen naar een instantie van het parkhotel. Het ging n.l. over de auto; als hij dan toch weg is, willen we er ook wel geld voor hebben of een bewijs. Dat heeft Cor gekregen. Toen naar de Emmalaan. Daar was alles met prikkeldraad afgezet. Daar kreeg Cor een taxatiebewijs en toen zijn we over de Apollolaan naar huis gewandeld. Duizenden en nog eens duizenden vliegtuigen waren er in de lucht. Het was een prachtig gezicht in de zonneschijn, al die zilveren vogels, iedereen keek er dan ook naar.

Ik kwam thuis en vroeg maar om happies, happies; ik kreeg een schoteltje appelmoes, maar ik had schijnbaar zo'n honger, dat ik bleef zeuren. Aangezien we nu eenmaal afhankelijk zijn van ons kacheltje, was dit niet te forceren. Eindelijk was het klaar, maar natuurlijk ontzettend heet. Driemaal heb ik een portie gehad. Ik had een hoogrode kleur en bolle wangen en heb toen lekker geslapen. Vanmiddag zette Cor een pannetje op de kachel en ik zei maar weer: lekker happies. Tante Thea kwam en daar heb ik bij op schoot gezeten. Ze heeft naar Truusje gekeken en was er erg tevreden over.

5 november 1944 zondag

Vrijdag- en zaterdagavond was er zoveel te doen en flikkerde het kaarslicht zo ontzettend, dat Greet er niet bij kon schrijven. Er is nu een hevige zuidwester storm. De bomen buigen hun koppen heel diep. Gelukkig staat de wind niet zo erg op onze ramen, want dan zou het hier koud zijn. Vanmorgen ben ik ontzettend driftig geweest. Ik wilde met alle geweld appelmoes hebben en in mijn stoeltje zitten. Ik had echter pas gegeten en kreeg dus geen appelmoes. Toen heb ik gestampt, geschreeuwd en gehuild. Ik kreeg voor mijn bips en moest in de badkamer staan. Ik beloofde beterschap en ging weer rechtstreeks naar mijn stoeltje en begon weer te gillen om appelmoes en om mijn stoeltje. Ik moest weer in de badkamer en dat vind ik vreselijk, want het is daar zo donker. Ik raakte helemaal overstuurd en wilde toch niet toegeven, totdat ik weer in de badkamer moest. Toen gaf ik de hoop op, kreeg wat water en een mooi zakdoekje met eau-de-cologne. Toen werd ik afgeleid. Maartje vertelde naderhand dat kinderen dat meer hebben met storm. Enfin, het leed is geleden. Ik ben gisteren gewogen en woog met mijn kleertjes aan 26 pond. Ik zie er dan ook fijn uit en iedereen vindt me een schat. Truusje knapt ook lekker op. Dat is net zo'n kleine hongerlap als ik. Ik mag Truusje nog steeds niet kussen, want ze is nog niet beter.

Vlissingen is in handen van de geallieerden. Heel België is vrij. Men kan nu de

haven van Antwerpen gebruiken en dus hopen we dat er zeer spoedig versterkingen zullen komen om ons te bevrijden.

Het water houdt ook eerdaags op zegt men. Boter is er niet te krijgen. Al de koelhuizen zijn leeg. Iedereen ligt 's avonds heel vroeg in bed; sommigen al om zeven uur en zijn dus 's morgens heel vroeg op. We waren hier ook vanmorgen om zeven uur op. Het was ontzettend donker vanmorgen en de dag is nog triestig. De mensen zijn het allemaal zo beu en sommigen zijn de wanhoop nabij.

6 november 1944 maandag

Cor en Greet zitten bij kaarslicht de pap voor Truusje te maken, van een soort regeringssamenstelling, waar steeds kluitjes in blijven. Ik lig net in mijn lekkere bedje. Tante Maartje zegt dat ik op Shirley Temple lijk. Er worden hier de hele dag al vliegende bommen gelanceerd. Er waren ook steeds Amerikanen in de lucht vandaag. De Moerdijkbrug is opgeblazen zegt men; bevestiging hiervan hebben we niet. We zijn allemaal licht geïrriteerd en vervelend. Alles koken op een kacheltje, dat valt niet mee. Het is de hele dag wat anders.

Ik heb vanmorgen met Greet gewandeld en toen hebben we een merel gevonden, die was door een auto dood gereden. Greet vertelde het mij en heeft het vogeltje bij een boom neergelegd. Toen ik thuis kwam zei ik tegen Cor en Joke: een Pietje, dood, auto. Ze begrepen er eerst niets van, toen heeft Greet het ze uitgelegd. Greet en Cor hebben vandaag nieuwe slofjes voor mij gemaakt, met extra viltzooltjes eronder. Ik had weer heerlijke warme voetjes en Tiny moest het ook zien. Ik hield me aan de tafel vast en lichtte één voor één mijn pootjes op.

9 november 1944 donderdag

Tante Hennie is vandaag jarig en we zouden er naar toe, maar geen rijtuig te krijgen; ook geen ponytaxi. Het giet en het stormt en vanmorgen natte sneeuw. Zo, Jellie is geweest en we hebben gegeten. Ik lig lekker in mijn bedje en Truusje ligt te huilen.

De Moerdijkbruggen zijn alle twee in de lucht geblazen. De spoorbrug twee bogen, de voetbrug één boog. Zo zijn onze mooie bouwwerken vernield. Heel België is vrij en de haven van Antwerpen zal in gebruik genomen worden. Brabant is ook zo goed als vrij en in Zeeland is men ook haast de strijd uitgestreden. De Duitsers trekken geleidelijk terug. Men is haast in Boedapest. Verder is er niet veel belangrijk nieuws.

12 november 1944 zondag

Even bij daglicht schrijven. Er is niet veel nieuws; er is rust aan het Hollandse front. Vrijdag zijn de bonnen uitgekomen. We kregen ook ieder een snoepbon,

maar er is niets op te krijgen. Zelfs voor de baby's geen boter of kindermeel. We gaan nu een rot tijd tegemoet. Er zijn geen levensmiddelen meer, voor de kinderen is er nog melk. De groten krijgen éénzestiende liter taptemelk per dag. We krijgen een half brood minder per week per persoon. Oom Engel en Tante Le zijn gisteravond met een grote bruine auto gekomen. Ze hebben een uur op de Ortskommantur gezeten; toen mocht hij alleen. Hij kon zichzelf niet helpen en toen mocht zij mee. We zijn nu eens gezellig bij elkaar, want hij moet morgen geholpen worden in het van Leeuwenhoekhuis.

Ik heb vanmorgen weer driftjes gemaakt voor mijn stoeltje en werd weer echt kwaad, dat ik mijn zin niet kreeg.

Truusje is anderhalf ons aangekomen. Verder nieuws is er niet en wachten we maar weer op nieuws.

13 november 1944 maandag

Oom E. werd vanmorgen gehaald door de geneeskundige dienst dat wil zeggen het was een postkar van de P.T.T. met paard ervoor. Een hele dichte wagen zonder ventilatie. Twee broeders zaten er in en de deur werd op een kiertje los (open) gelaten. Dat is onze geneeskundige dienst tegenwoordig. Het ging stapvoets en hij weet niet eens of hij vandaag nog terug kan naar Haarlem. Veertig duizend mannen hebben ze weggevoerd uit Rotterdam en omgeving. In Leeuwarden en elders dito. Wat staat Amsterdam te wachten, we weten het niet. De jonge lieden dat wil zeggen mannen van 17-55 liggen in schuiten en loodsen. Sommigen zijn flauw gevallen en zijn door de geneeskundige dienst weggevoerd. Truusjes moeder is aan de deur geweest, erg brutaal. Ze wil de bonkaarten hebben. Ze krijgt Truusje woensdag mee. We zijn allemaal erg down. Er is helemaal geen levensvreugde meer. Hoe lang zullen we nog in deze ellende zitten? Het weer is triestig, koud en regen. We moeten zuinig zijn met stoken. De mensen halen maar bomen uit de grond, het wordt een ruïne, ons hele land gaat er aan. Ik ga direct naar mijn bedje, van uitgaan komt niets en als ik opsta, dan is het al weer haast donker en zitten we met een kaars.

15 november 1944 woensdag

Gisteren was er te veel te doen en 's avonds te vroeg donker. Onze kaarsen raken op en Cor had een carbidlamp gekocht voor f. 115,-, maar hij deed het niet, dus hadden we een strop. Gisteren hebben we hier een evacuë uit Wageningen te eten gehad, een vrouwtje van 61 jaar. Zij stond te huilen op de Noorder Amstellaan, was helemaal komen lopen en van de ene kant naar de andere kant gestuurd. Greet en Cor hebben haar mee naar huis genomen, want ze wilde nog naar Hoofddorp. Ze had een hondje bij zich. Ze hebben beiden warm gegeten en toen maar weer op

stap. De ellende die ze allemaal vertelde is onbeschrijfelijk. Mensen werden door de bombardementen voor haar voeten weg gemaaid. Moeders met hongerige, schreiende kinderen zochten een onderkomen. Alles wordt leeg geplunderd, zodra de mensen geëvacueerd zijn. De lasten worden ons allemaal te zwaar, we zijn wel degelijk aan het einde van onze krachten. Mevrouw King is gisteren onder het aardappelen schillen van haar stokje gevallen. De mannen zijn allemaal even nerveus, bang dat ze gehaald zullen worden. Onze achterlijke kinderen worden uit de gestichten gehaald, om naar Duitsland te worden gezonden. Het is het één na het ander. Een doosje lucifers kost f. 0.35 en dat is nog goedkoop. Op de bonnen is niets meer te krijgen, zelfs geen boter voor de kinderen. Er is nog voor veertien dagen tot drie weken brood. Zo wachten we dag in dag uit op de verlossing. Er is een stilstand aan het Hollandse front. Dr. Colijn, onze vroegere minister president is op de leeftijd van 75 jaar gestorven. Zijn echtgenote moest in Duitsland blijven. President Roosevelt is voor de vierde maal herkozen. De Duitsers hebben hier geweldig de smoor over in. Churchill is benoemd als ereburger van Parijs. Ik kan geweldig lekker eten en Cor en Greet zijn er blij om. Ik heb mijn hond aangekleed met een mutsje en ik werd driftig omdat hij iedere keer omviel. Toen heeft Greet me geholpen. Truusjes moeder is nog niet geweest. Het is erg koud vandaag, het heeft vannacht gevoren.

17 november 1944 vrijdag

Gisteren is Kluge plotseling overgekomen. De Duitsers krijgen heel wat meer levensmiddelen dan wij. Zij krijgen een pond boter per week per persoon. Wij een kwart pond in de veertien dagen. Ze krijgen eens zoveel brood als wij, meer suiker enz.

We zijn vanmorgen op stap geweest, het was erg koud, maar ik was dik ingepakt. Gisteren was ik een beetje ziek geweest, wat diarree, maar het is gelukkig weer over. Alleen mijn eetlust is nog niet zo groot. Kluge heeft voor mij koeken meegebracht, dat krijgen wij hier niet meer.

Er is een aanval bij Tiel begonnen zegt men. Bevestiging hiervan is nog niet verkregen. Ook is de Moerdijkbrug verder ontwricht. Belangrijk nieuws is er verder niet. Er is een akelige stilstand.

20 november 1944 maandag

Ik ben vandaag en gisteren ontzettend lastig geweest. Gewoonweg ondeugend en ik geef geen krimp. Ik doe niets dan brullen en drenzen en wil mijn zin doordrijven. Eindelijk had ik

's avonds een grote gedaan en toen knapte ik een beetje op, maar vandaag is het weer precies hetzelfde. Kluge is vrijdag geweest. Met hem hebben we ook weer

het één en het ander meegemaakt. Alles bij elkaar is het leven op het ogenblik niet waard geleefd te worden. We zijn vanmorgen naar Oma geweest. Het was droog toen we van huis gingen, nadien heeft het steeds geplensd. Onze thuiskomst was prettig. Oom Sep was geweest en had een pakje van Tante Tinie achter gelaten met een stukje spek erin. Wij waren zeer verheugd. Spek kost op het ogenblik f. 35,- een pond. Het staat nu te koken, we nemen een stukje en de rest gaat in de zuurkool.

Er is een zeer groot offensief aan de gang over een front van 700 km, van de Zwitserse grens tot de Hollandse grens. Wij hopen dat er schot in zal komen. Wij hebben een brief van iemand gelezen uit Duitsland (clandestien), dat het daar ontzettend moet zijn. De mensen leven daar in bunkers en schuilkelders, iedereen moet werken, anders krijgt men daar geen eten; het moet ontzettend wezen. We zitten nu bij de carbidlamp, maar het pitje wordt ook steeds kleiner en overdag had Greet geen gelegenheid (om te schrijven), we hopen morgen meer.

21 november 1944 dinsdag

We hebben vanmorgen weer een flinke wandeling gemaakt; eerst naar Oma op de Leidsegracht. Cor ging even naar de Lauriergracht en toen naar het Damrak. Daarna door de stad naar huis. Het was een hele tippel, maar dat is een goede training. Ik heb in mijn wagentje geslapen en toen ik wakker schrok was ik heel erg boos en heb gegild. Thuis kreeg ik zuurkool en toen naar bed. Ik werd huilend wakker en had een grote in mijn luier gedaan, wat ik heel erg vond. Greet en Cor hebben me toen gewassen. Toen heb ik weer een flink potje gehuild en eindelijk was het weer tijd om te eten. Ik kreeg een lekker stukje spek. Ik riep maar steeds: meer "vleesje". Ik heb ook een kopje koffie gehad, dat vind ik heerlijk en ik mag het dan alleen uitdrinken. Nu lig ik weer in mijn bedje en ik geloof dat Klaas Vaak me al te pakken heeft.

Metz en Belfort zijn beide in geallieerde handen. Wij hopen dat ze nu gauw de Rijn over kunnen steken, dan zit er tenminste schot in.

23 november 1944 donderdag

Het was verschrikkelijk weer vanmorgen, toch zijn we uit geweest. Ik werd helemaal in een gummiyas gewikkeld en zo gingen we met het wagentje op stap. Cor een grote cape om en Greet een regenjas over de bontjas aan. Beiden een muts op en daar ging het op stap. We wilden ook taaitaai hebben. Enkele winkels hadden dat. In hoeveel winkels wij geweest zijn dat steekt niet zo nauw, maar men had nergens taai. We zijn naar Mimi geweest. Mimi is wat chagrijnig de laatste tijd. Het is ook geen wonder, 's morgens stook ze niet, want ze heeft geen kolen en krijgt dus ook niets warmes. Toen zijn we bij Oma Draak geweest, die was ontzet-

tend verdrietig; het kon haar allemaal niets meer schelen zei ze. We hebben haar zo goed en zo kwaad als het ging wat opgebeurd. Ze kan niets krijgen vertelde ze en 's avonds zaten ze in het donker. De depressie is ook op ieders gezicht op straat te lezen. Niemand doet meer zaken. Alleen de zwarthandelaars, en je personeel, dat niets te doen heeft, moet je maar uitbetalen; alles gaat hier bankroet. Levensmiddelen zijn of duur, of niet te krijgen. Kolen en aardappelen zijn niet te betalen; verlichtingsartikelen zijn slecht en peperduur. Voor de verwarming wordt niets gegeven. Een kalkei kost f. 2.60, boter over de f. 50,-. Sommigen gaan het uit Friesland halen, met de Lemmerboot. Op de terugweg wordt het dan in beslag genomen. Hout en turf mag niet meer vervoerd worden. De mensen zijn allen de wanhoop nabij. Correke is alleen geweldig optimist, Greet laat ook wel eens het hoofd hangen. Ik besef gelukkig de moeilijkheden niet die er zijn. 's Morgens als ik opsta roep ik: thee, thee en dan begint het water pas warm te worden, of soms brandt de kachel net en duurt het dus nog wel eens even. Dan word ik ongeduldig en begin te huilen en toch gaat het niets vlugger. Ik besef het gelukkig allemaal niet, anders was ik niet zo ongedurig. Mevrouw King heeft nu gelukkig taaitaai voor ons meegebracht. Ik lig in mijn bedje, maar er ligt al een heerlijk stukje op mij te wachten. Ik doe mijn middagdutje. Het is op het ogenblik droog, maar ontzettend triestig.

Generaal Montgomery heeft aan zijn soldaten gezegd: jongens, nog een klein rukje, want ik wil graag met kerstverlof naar huis. Wij hopen dat hij gelijk krijgt. De strijd is in ieder geval ontzettend, zoals er nu gevochten wordt. Het weer is slecht, maar wij hopen dat dit geen handicap zal zijn. Ook is er de 25e nieuwe maan zegt men. Laten we dus hopen.

Gonnie was ook nog even hier. Die zit weer in angst voor haar man. Bang voor razzia. Zo heeft de één dit en de ander dat; iedereen zoekt naar een schuilgelegenheid. In Den Haag is men ook aan de gang. Van de week is hier weer een Duitser dood geschoten vanuit een stoep (portiek?). Het is alles angst en akeligheid. Het is half drie en stikdonker. Zojuist koopt Cor één ons bleekpoeder f. 1.25. Het stortregent weer.

27 november 1944 maandag

Het is gelukkig gebeurd en we zijn er heelhuids af gekomen, maar het is zo iets ontzettends, dat men er haast niet overheen komt. Gisteren was het zondag en Cor zei net, als het zo maar eens een week lang was, dan waren we vrij....

Van Tante Tiny bracht Oom Sep twee grote varkenskarbonades en we nodigden Mimi uit om bij ons te komen eten. Ze kwam dus 's morgens om half elf. We dronken lekkere koffie, zoals ik dat noem. Ik kreeg ook een kopje koffie. Mimi had mooie bloemen meegebracht en zo zaten we gezellig. Het zonnetje scheen en

de vliegtuigen waren niet van de lucht. Het was een dag mooi weer. We maakten een heerlijke pudding en we waanden ons spoedig vrij. Om één uur gingen we aan tafel. We eten de laatste dagen maar op een zeiltje, omdat er geen zeepoeder is om tafellakens te wassen. Vandaag namen we een tafellaken. We hadden voor f. 4.50 spinazie en daar zaten we. Ik zat heerlijk in mijn stoel van mijn lekkere hapje met “vleesje” te eten. Plukkie zat naast Greet en Flora, dat is Mimi’s hond, die zat naast Mimi. Plotseling zagen we dat er een vliegende bom afgeschoten werd. Die gaan met zo’n krinkelslangetje naar boven. Er waren veel vliegtuigen in de lucht. Plotseling een vreselijk gesuis. Cor stak haar hoofd buiten het raampje. Naar de badkamer schreeuwde ze plotseling en toen we daar waren viel de eerste bom. Toen naar de slaapkamer, een tweede bom, naar de kelder schreeuwde Cor. Ze pakte mij op, Mimi pakte haar hond en Greet Plukkie. Vooraan liep meneer King, die even bij ons was om te luisteren. Hij riep: mijn vrouw, mijn kinderen en spoedde de gang in. Wij naar beneden, de bommen en vliegtuigen suisdan omlaag. Ik schreeuwde als een oordeel. Greet wierp Plukkie, die ze niet meer kon houden, in de kelderkast en Flora kroop in een hoek. Hij was doodsbang, het was al zijn derde bombardement. We sidderden allemaal. Plotseling een schreeuw van Dorothea King: “laat ons erin, doe open” en Cor ging door de bombardementen naar boven om open te maken. We hielden ons hart vast en gilden hysterisch. Goddank kwam de familie King en ook Cor weer heelhuids terug. Een oorverdovend gekraak. Al onze ruiten kwamen naar beneden, toen was het voorbij. De twee gebouwen van de SD lagen in elkaar; het achterste stuk van onze straat lag in puin en stond in brand. Het tehuis voor ouden van dagen lag tegen de wereld; daar waren direct drie doden naar men zegt en daar worden nu de muren omgetrokken. Beneden was er een raam helemaal verbrijzeld, de gordijnen hingen los, boven waren alle ramen stuk en zelfs een heel kozijn was weg geslagen. Het was een ware ravage. Meneer King ging naar boven. Een raam stuk en onontplofte granaten op zijn bed en op de vloer. Bij Ramshorst naast ons een granaat tussen het plafond, die later ontplofte en brand veroorzaakte. Men bracht gewonden aan. Een hoge Piet van de SD werd met half afgeslagen gezicht voorbij gevoerd. Een man in een witte overal, liep het bloed langs zijn wangen, zijn ene pijp was rood van het bloed. Huisraad werd overal naar buiten gesleept en werd in de garage naast ons onder gebracht. De brandweer was direct ter plaatse, alsmede waterleiding; slangen werden uitgerold en de straat werd afgezet. We kusten elkaander, de Kings en wij allen en feliciteerden elkaar met de goede afloop. Hele stukken steen van het gebouw lagen op de daken en voor onze huizen op een meter of zes afstand was een bomkrater met een niet ontplofte bom. Niemand mocht er langs. We bibberden van akeligheid en ik vroeg om naar mijn bedje te mogen. Greet kleedde me uit en legde me in bed. Mimi en Cor belastten zich met de ravage. Cor was direct aan het zagen en het timmeren en in de tijd van een ogenblik was bene-

den alles voorzien. Toen naar boven. Meneer King sloopte een stalen boekenkast en wij kregen het achterschot. Het zijkamertje hebben we zo laten liggen. Joke is echter niet gekomen vandaag en we zullen dus wel weer verder zien. Toen ik in bed lag ontplofte er plotseling een tijdbom. Greet die alleen met me boven was, en natuurlijk hypernerveus, rukte me uit mijn bedje en holde weer met me naar de kelder. Ik schreeuwde en Cor wist niet wat er aan de hand was. Toen ze het vertelde, kwamen we weer naar boven, maar ik wilde niet meer in mijn bedje. Ons eten zat vol glas, trouwens, eetlust was er bij niemand meer. Ik wilde 's avonds niet naar bed, iets wat ik nooit heb. Ik verzette me heftig, toch moest ik. Ik vertelde auto vies, bom, bom. Greet is toen wat met me gaan zingen. Mevrouw King kwam met echte koffie. Ik kreeg ook wat en gebakken havermoutkoekjes; toen ging ik onder luid protest naar bed. En viel zo in slaap. Greet en Cor bleven met de Kings en Mimi bij elkaar, maar om acht uur was het opstaan. Cor bibberde ontzettend en Greet kreeg het om half tien te pakken. Ze hebben beiden broom ingenomen en hebben af en toe even geslapen. Ze waren dolgelukkig toen het ochtend was. We zijn naar Oma geweest en ik lig nu lekker even te slapen. Vanmorgen toen ik wakker werd zei ik meteen: "toute auto bom, bom". Greet en Cor lieten het maar zo. Het is hier zwart van de mensen. Zojuist ontplofte er een tijdgranaat en ze vlogen uit elkaar. Greet wil weer even de straat op, want in huis is het koud. We krijgen misschien elektrisch licht en we krijgen waarschijnlijk ook ruiten. De meesten krijgen maar voor één kamer. Het weer is vandaag weer betrokken. Wat zal er volgen??

28 november 1944 dinsdag

Het is akelig koud weer en het is in huis ook koud, want we hebben nog geen ruiten. Bouw- en woningtoezicht is geweest en we krijgen geen ruit beneden in de salon, ook niet in de tochtdeur; alleen boven twee ruiten, maar ze zitten er nog niet in. We zijn vanmorgen weg geweest, op weg naar Tante Hennie, maar het was te koud. We zijn naar Mimi en naar de groentewinkel geweest, toen weer naar huis en lekker warm gegeten. Witlof f. 1.50 een kilo. Ik lustte het echter niet, het was me te bitter. Ik ben het nog niet kwijt van die vieze auto, bom, bom. Gisteravond zijn Greet en Cor weer vreselijk geschrokken. We hadden n.l. een aansluiting van elektrisch licht hier allemaal in het blok. Greet en Cor waren doodmoe en lagen om half acht in bed. Om half negen een luchtgevecht en luchtalarm. Mevrouw King stootte naar beneden en wij weer naar boven, ten teken dat wij bij de hand waren. Meneer King ging naar het dak en kwam naar beneden door de kastdeur praten, want over straat mogen we niet. Toen zei hij dat het een luchtgevecht was boven de zuidelijke wandelweg. Ons hart stond stil. Er kwamen twee Duitse bommenwerpers over en toen werd het geleidelijk aan weer stil. Het veilig signaal weerklonk. Greet ging met een aspirine slapen en

heeft aan één stuk geslapen tot zeven uur. We zijn in de regen boodschappen gaan doen en door het gebombardeerde gebied gelopen. Euterpestraat vooraan een voltreffer. Bij het verzekeringsgebouw glazen stuk, aan de overzijde een voltreffer in een tehuis voor ouden van dagen, alles weg. Conservatorium Brahmsstraat voltreffer, net ervoor alle ruiten stuk, dak beschadigd. Euterpestraat vlak bij de SD alle huizen gebombardeerd. Anthonie van Dijkstraat openluchtschool weg, diverse huizen beschadigd. Rubensstraat hebben we nog niet gezien, maar de rouwadvertenties staan in de krant van een heel gezin op een dochtertje na. Het einde van de Memlingstraat is ontzettend, maar daar mogen we niet komen. Ze hebben hier van het gebouw van de SD een muur omgehaald; het gaf een geweldig leven. Huizen in de Apollolaan zijn nu gevorderd voor de SD en de mensen moesten er direct uit. Men ziet verhuizingen op karretjes van de glazenwassers met lange ladders. Iedereen is ontzettend verbitterd. De mensen zien allemaal bleek en vermoeid. Nu heerst hier weer tyfus. Zo is het 't één na het ander. Geen voedsel en nog geen vooruitzichten. Toch gaat het formidabel, men staat voor de Roer en voor de Rijn, soms interesseert het ons in het geheel niet meer. Maar we moeten verder, al zinkt de moed wel eens in onze schoenen.

Een tijdbom ontplofte, Cor was net even weg om te kijken of ze ook wat tabak op de kop kon tikken, want die wordt gek als ze niets te roken heeft. Greet schrok ontzettend, ik ook en ik begon weer te huilen. Plukkie vloog onder de divan. Greet nam mij vlug op haar arm. Joke kwam binnen met een bak turf en stootte onze kostbare twee liter melk om. Dat was ons rantsoen en dat is verschrikkelijk. Greet hoopt dat ze morgen wat melk kan krijgen. Alleen baby's krijgen nog melk. Voor zieken wordt geen melk verstrekt, er is niet meer. Het is in en in treurig. De mensen krijgen alleen nog wat taptemelkpoeder. Het brood is weer minder. We hebben vandaag acht kropjes sla gehad voor f. 2,- en dat met gebakken aardappelen bij de boterham opgegeten. Of ik nu niet lekker was of wat ook, maar ik begon plotseling te huilen om Kokkie en ik wilde naar bed. Greet trachtte me door een verhaaltje af te leiden, maar ik wilde er niets van weten. Greet was al bang dat ik kou had gevat omdat het in huis zo koud is. Ik heb mijn slaapsokjes aan gekregen en mijn luier om en nu lig ik lekker warm in mijn bedje te slapen. We hebben nog voor een maand turf en cokes en dan is het op, maar daarover willen Greet en Cor zich nog geen zorgen maken.

29 november 1944 woensdag

Het was vandaag prachtig weer en we zijn naar Tante Hennie gaan lopen. Dat is ongeveer anderhalf uur naar de Archimedesweg. Het was een prettige wandeling en Greet, die de hele nacht niet geslapen had is er erg van opgeknapt. Zwermen vliegtuigen waren er in de lucht en we hadden tweemaal luchtalarm. Het is nu

veel angstiger dan vroeger. Er zijn hier twaalf doden en 39 vermisten zegt men. Er was hier een lunch met ongeveer 200 man in de Euterpestraat; of het waar is weten we niet. De niet ontplofte bom is er nog en maakt ons wel een beetje vervelend, ook al met het oog op onze ruiten. Die staan er tussen twee haakjes nog niet in. We aten pas om half zes en ik heb niet geslapen en ben dus een beetje jengelig. Ik ga vroeg naar bed van armoe. Greet schrijft haast niets over mij. Ik kan heel mooi op mijn tenen dansen en als ik muziek hoor dan zing ik ook. Ik praat al van alles en noem mezelf Teddy. Ik kan weer lekker eten, doe iedere dag mijn grote en diverse plasjes; sommige van een paar druppeltjes. Ik mag graag op schootje zitten en vraag wanneer het donker is om mijn luier en wil naar bed. Het begint te schemeren en morgen verder.

30 november 1944 donderdag

Vandaag tweemaal luchtalarm. Het was ook heel mooi weer en diverse vliegtuigen vlogen dan ook over. Toch zijn we vroeg uitgegaan naar Oom Kees. Tante Hogenberk moet weer opgenomen worden; ze ziet ook erg ziek. We moesten er op uit, want we hebben nog geen ruiten. Het is nu nog wel niet zo koud, maar dat kan toch iedere dag omslaan. Ik zou boter krijgen vandaag, want op de kinderbonnen werd boter verstrekt. Toen het hier was aangekomen hebben de Duitsers er beslag op gelegd. Zo is er dus zelfs voor de kleintjes geen boter meer. Vanavond heb ik de laatste boter op mijn boterham gehad. De meeste mensen eten al een maand droog brood met niets er op. Zieken krijgen ook niets meer. Geen melk, geen boter, geen eieren. Een ei kost f. 2.90 en is niet te krijgen. We hebben gelukkig vandaag weer drie potten ansjovis op de kop getikt. Ik heb twee aardappelkoekjes opgegeten met twee ansjovisjes en een boterham met een appel. Tante Thea was vanmiddag bij ons; ze kwam voor Greet, die was er nog niet overheen en nog erg zenuwachtig van zondag. Ze heeft van Oma Draak ook een poeder gekregen vanmorgen en vanavond neemt ze er nog één in. Ik schrik nog steeds van ieder geluid, trouwens Greet ook en Cor is er ook nog niet helemaal overheen; toch is zij ook de flinkste. De straten hier zijn nog afgezet, daar mag nog niemand door heen. Het Lijdinhuis is in beslag genomen. Men zegt dat er overdag al kleine razzia's zijn. Het is een tijd om op te schieten. We zijn gelukkig als het enigszins mooi weer is, de straat op en daar bevinden wij ons zeer goed bij. We worden waarschijnlijk alledrie ingeënt tegen tyfus. Men zegt dat het komt van het paling eten. Ja, alles wordt ook de laatste tijd niet met de nodige hygiëne bereidt. Er is helemaal geen controle, wat dat betreft. Oom Wim, Tante Gonnie haar man, duikt iedere avond onder; hij is mager van de zenuwen. Zo draagt een ieder zijn lot tegenwoordig en we gaan er diep onder gebukt.

1 december 1944 vrijdag

We hebben vanmorgen een zeer grote wandeling gemaakt. Eerst naar de Elandsgracht, toen naar de Westermarkt, toen naar de Heerengracht en Leidsegracht naar Oma. Daar kregen we gelukkig een kop thee en een appel en toen naar de Amstel no.1, naar het hoofdbureau van de distributie. Het was tamelijk goed weer, een beetje winderig, maar overigens ging het wel. Het wandelen doet Greet goed, ze is dan niet zo nerveus. Op onze terugweg hebben we overal gekeken of we ook iets eetbaars konden krijgen. We hadden honger. In de Utrechtsestraat was een winkel voor een kop soep, f. 0.30, maar het was er zo vol dat we door moesten lopen. Toen kwamen we op een brug en daar stond een kar met koek, een heel klein stukje viezigheid f. 0.85 of f. 0.60. Niet gekocht. Toen zagen we op de brug van de Ferdinand Bolstraat een pindachinees. Hij had stroopbrokjes, f. 0.25 per stuk. We hebben er drie gekocht en we sabbelden maar. Het speeksel liep langs mijn mondje en op mijn cape. Greet heeft het gauw met haar zakdoek weg geveegd. Ik heb vanmiddag anderhalf uur gehuild. Ik werd huilend wakker, wellicht had ik gedroomd. We of liever Cor heeft een soort boter gemaakt van olie met een papje. Het gaat wel, met suiker.

2 december 1944 zaterdag

Het is haast St. Nicolaas en we hebben niets op de snoepbon kunnen krijgen, dus snoepen wordt het niet. Maar dat is het ergste niet. De kinderen van King zijn ziek en kunnen nog niet eens een glaasje melk krijgen. Wij hebben vandaag anderhalve liter melk gekregen, meer is er niet. Ik heb vandaag even voor Tante Gonnie gedanst, die is bezig om een schattig jurkje voor mij te maken. Greet zal als het mooi weer is een foto van mij maken. Ik ben weer heel erg geschrokken vandaag, want ik ben zo bang voor auto's en toen riep ik: Kokkie toth, auto bom, bom. Kokkie roepen en Greet moest eerst Kokkie roepen en toen wilde ik met Kokkie mee, maar Kokkie ging naar de kelder en daar was ik bang. Toen bracht Cor me weer naar boven en heeft een houten luik voor ons raam gemaakt. Dat is niet zo donker. Ik heb in ieder geval lekker gegeten, al was het ook niet erg voedzaam, want we kunnen niet aan boter komen. De landwacht doet hier niets dan schreeuwen. Je wordt er nerveus van.

De Duitsers zijn Dordrecht aan het ontruimen zegt men. God geeft het. We gaan vanmiddag boodschappen doen. Het is nu half drie, om kwart voor drie moet ik opstaan. Misschien krijgen we boter.

3 december 1944 zondag

Gistermiddag tegen vijf uur kwam Tante Thea ons nog inenten tegen tyfus. Dat heerst ontzettend op het ogenblik; we hebben dus alledrie een prik gehad. Greet

en Cor hadden pijn in hun arm vandaag, maar ik heb niets gevoeld. We zijn vandaag naar de Linnaeusstraat geweest, bij de familie Schoonman. We kregen lekkere koek waar ik zo dol op ben. Creamcrackers met kaas en ik kreeg een beetje lekkere pudding. Toen we van huis gingen was het prachtig weer, maar toen we terug gingen, goot het en het bleef gieten. We werden dan ook kletsnat. Toen braken alle twee de riempjes van mijn wagentje. Ik moest er even uit en Cor heeft het gerepareerd. Toen weer verder. Cor en Greet hun mantels dropen. Toen we thuis kwamen had Jellie bij mevrouw King twee lekkere karbonades afgegeven van Tante Tinie uit Heemstede en dus hebben we heerlijk gegeten. Het was erg koud in huis, want de wind stond pal op de ruiten., die er nog niet in zitten. Ik heb in mijn wagentje wat geslapen en ging om kwart over vijf naar mijn bedje.

4 december 1944 maandag

Vandaag hebben we bij Tante Jo gegeten. Heerlijke soep, lekkere boontjes en bloemkool en sperziebonen. We zagen weer vliegtuigen in duikvlucht en zijn erg geschrokken. Kokkie zag er wit van. Toen kookte plotseling de melk over bij Tante Jo op de kachel en ik schreeuwde en riep Ma, Ma en Ma pakte mij gauw op en zei: dat is niets lieve schat. Ik zei toen bom, bom, Ik ben nog erg nerveus en schrik van alles. Ik krijg drie maal per dag broom. Onze ruiten zitten er nog niet in en het is erg koud in huis.

5 december 1944 dinsdag

Het is eigenlijk strooiavond. Ik lig in mijn bedje en ben me gelukkig nergens van bewust. Cor en Greet zitten bij de tafel en overpeinzen hoe het vroeger was. Lekkere thee of koffie of chocolademelk met boterletter of dikke speculaas. Nu vraagt men voor een boterletter f. 150,-, dus de meesten zitten zonder boterletter. De kachel is aan het uitgaan en we zijn zuinig, want we weten niet hoelang we nog met onze brandstof moeten doen. De ramen zijn er nog niet in en het is vandaag erg koud. We hebben gelukkig nog elektra, dat is het ene geluk dat we bij het ongeluk hebben. We zijn niet uit geweest vandaag, de mensen komen voor het glas. Ma is met een muts voor mij begonnen en Cor met wantjes. Misschien komt de muts af vanavond en gaan we morgen even op stap. Ik ben of nerveus of erg doordrijverig geweest vandaag, er was geen huis met mij te houden, ik brulde op het laatst. Toen heeft Cor mij in bed gestopt en heb ik wat geslapen. Vanmiddag dito. Ik wil mijn zin doordrijven en dat gaat nu eenmaal niet, dat moet ik leren, maar het is erg moeilijk.

Nieuws is er betrekkelijk niet zo veel. Duizenden vliegtuigen zijn vandaag weer over getrokken, verder weten we niet veel. Er zijn heel veel doelen in Nederland gebombardeerd. Ook is er bij Naarden een munitietrein de lucht in gevlogen.

6 december 1944 woensdag

Vandaag zijn onze ruiten er in gekomen en hebben wij weer een klein beetje het gevoel dat we nog iets privé hebben. Cor heeft me vanmorgen even in bed gelegd, zodat we vanmiddag even weg konden, ik heb echter niet geslapen. We zijn weg geweest, het zonnetje scheen, maar op de Apollolaan kregen wij weer een grote schrik. De hele dag hadden ze al gevlogen en we hadden al diverse malen luchtalarm gehad. Toen werd er plotseling gemित्रailleerd uit een vliegtuig, we stoven allen uit elkaar. Greet en Cor trokken samen mijn wagentje op een holletje de straat over en vluchtten in een stoep (portiek). Cor tilde mij er als de bliksem uit en vloog een hoge stoep met me op. Greet nam de tas en we lieten de wagen zo staan. Alles was van de straat in de tijd van een ogenblik. Het was een luchtgevecht en men zegt dat de Engelsman was aangeschoten en een rookpluim achter liet, maar niet is neergestort. Het is nu 's avonds half negen en het aantal bommenwerpers dat over vliegt is niet te tellen. Het zware ronken van de bommenwerpers beangstigt Greet en Cor. Ik slaap er gelukkig doorheen. We raken zo zoetjes aan op van de zenuwen en wachten angstig op de dingen die komen gaan. Het lijkt wel of ze pal boven de huizen vliegen. Men zegt niet bij militaire doelen te blijven zitten, maar waar moet men naar toe? We krijgen ook weer brood minder. We krijgen nu anderhalve kilo aardappelen per week plus wat kool en anderhalf brood per week per persoon. Bij Tante Mimi kreeg ik echte speculaas en van mevrouw Slaghekke kreeg ik een echte borstplaat voor mijn St. Nicolaas. Mijn mutsje is af en dat heb ik op gehad. Er zijn landingen tussen Utrecht en Arnhem zegt men.

7 december 1944 donderdag

Vanmorgen weer luchtalarm en vliegtuigen die in duikvlucht bezig waren. We hebben angsten gehad net als gisteravond. Ik lag heerlijk in mijn bedje, duizenden vliegtuigen vlogen over met hun zware bommenlast; het was een angstwekkend gehoor. Iedereen had het er vandaag ook over. Het akeligst was het vannacht tussen vier en vijf. Er was een vliegtuig in de lucht, dat mitrailleurde en plotseling een bom liet vallen. Greet lag stijf van schrik in bed. Cor heeft haar poeders gehaald en toen hebben Greet en Cor thee gezet met een beschuit. Om over vijven vielen ze toen weer in slaap tot half negen. Ik heb met dat al veertien uur achter elkaar geslapen. We waren dus wel een beetje laat vanmorgen. Het begon te regenen en we konden niet weg. Ik heb toen van kwart voor elf tot bij half één in bed gelegen. Vanmiddag zijn we toen weg gegaan naar Jellie en naar Oma op de Leidsegracht. Ik kreeg taai en een lekkere appel plus "toffie" "thee" "thee", zoals ik dat tegenwoordig noem. Om half vijf waren we thuis. Kokkie heeft gauw de kachel aangemaakt, ik kreeg brood en een warm hapje en om bij zessen lag ik in bed. Nieuws weten we verder niet. In Duitsland zijn diverse kleine dorpjes bezet en

de Russen zitten nog steeds 60 km van Boedapest. Of er landingen zijn weten we niet, we geloven er niets van. Dordrecht wordt wel ontruimd.

We krijgen nog 600 gram brood per week. In Den Haag is er zelfs voor de zuigelingen geen melk. Zout kost f. 16,- een kilo, een brood kost al f. 20,- en de boter f. 62,-. We krijgen nu gebrek en hoe lang nog? Cor is vanavond een brood aan het klaar maken. We koken het maar in een pan, want bakken gaat slecht.

8 december 1944 vrijdag

We zijn weer op stap geweest vanmorgen. Het was wel wat triestig en het heeft ook een beetje geregend, overigens ging het wel. Kokkie is erg verkouden. Het heeft vandaag een beetje gesneeuwd. We krijgen op onze bonnen zo goed als niets. Eén ons kaas, gesplitst in een half ons vette en een half ons magere kaas. Dan wat jusblokjes (3); 600 gram brood, verder niets. Onze vleesbonnen hebben we nog, snoepbonnen dito en zo ga je maar door.

Utrecht is er wel het ergste aan toe. Venlo zal wel plat liggen, daar is ontzettend gevochten.

Ik heb met Diana en Dorothy King gespeeld; verstoppertje. Ik deed mijn hoofd in het kussen van de stoel en dan was ik weg, net als de struisvogels. Dan hebben we nog geknikkerd. Het was erg leuk, totdat Greet me een plasje liet doen, want dat zou ik weer vergeten. Greet heeft me verteld van een schip. Alles wat ik nu in het water zie liggen, dat is een schip. Ik ga trouwens alles napraten. Er zijn niet veel woorden die ik niet nazeg en onthouden doe ik geweldig goed. Ik ben dol op koffie met een stukje taaitaai. Helaas moeten we er heel erg zuinig mee zijn, want we weten niet wat ons nog boven het hoofd hangt.

9 december 1944 zaterdag

Cor is ziek en ik ben vanmorgen met Joke boodschappen wezen doen dat wil zeggen we gingen naar de groenteman en daar was niets te krijgen, geen aardappelen en geen groente. Bij de boterboer kregen we anderhalf ons vette en anderhalf ons magere kaas, geen boter. Bij de kruidenier enkel wat bouillonblokjes dat wil zeggen zoutblokjes. Dat was alles wat wij konden krijgen, geen vlees, niets van dat al. We krijgen per persoon bijna een brood per week en anderhalf à twee kilo aardappelen en soms wat kool. Dat is alles. Diverse mensen vallen dan ook al weg, wanneer ze ver moeten lopen, want je moet alles te voet doen. Rotterdam is ook aangevallen zegt men. Ook de plaatsen van de SD Hier roept er een landwacht: sta of ik schiet. Ja, het is alles wel plezierig.

In Griekenland zijn ze nu bevrijd en daar is weer een binnenlandse revolutie. In België dito. In Italië wil het interne bestuur ook al niet boteren; wat willen de mensen toch, je begrijpt het niet meer.

Het heeft vanmorgen gesneeuwd, niet veel, maar het was toch sneeuw. 's Avonds moet ik altijd even op mijn tenen dansen, dat doen we dan met ons drieën. Dan zeg ik: Ma, la, la, la. Dan gaat Ma zingen en dan zeg ik: Kokkie, la, la, la en dan huppelen we met ons drieën rond de tafel. Ik op mijn blote pootjes met mijn luier om, mijn woef in mijn armen en dan dans ik op mijn teentjes en zing soms zelf wel even mee. Het is jammer dat ik zo weinig muziek hoor, maar misschien komt dat ook nog wel eens. Mijn haartjes zijn heel mooi en krullend en ik krijg iedere dag een strik in mijn haar. Cor kamt altijd mijn haar, dan krijg ik twee kalktabletjes, die ik eigenlijk niet lust. Dat hoort bij het haarkammen en zodoende gaan ze dan naar binnen. Ik ben vandaag ook weer ingeënt tegen tyfus. Cor zei: je krijgt eau-de-cologne op je arm. Ik wilde net even gaan pruttelen vanwege de prik die ik kreeg, toen Thea mijn aandacht weer afleidde en ik werd weer aangekleed. Greet en Cor kregen ook een prik. Ik heb vanavond drie sneetjes brood gegeten met mijn portie kaas. Cor heeft weer een brood gekookt. We hopen dat we met onze voorraad, die we hebben er onder uit zullen komen. De hongersnood is voor velen nabij.

10 december 1944 zondag

Vandaag hebben we bij Oma op de Leidsegracht gegeten. Lekkere soep en vlees, boontjes enz. enz. We waren er echt van opgeknapt. Juist waren we binnen toen het luchtalarm ging. Het was bij Oma lekker warm en ik heb fijn met speelkaarten gespeeld met Opa.

11 december 1944 maandag

Vanmorgen ging wel acht keer het luchtalarm en we dachten allemaal dat er iets bijzonders was. De Duitsers dachten het ook, maar het bleek naderhand een storing te zijn geweest. De gekste geruchten deden de ronde, razzia's enz. We zijn even bij Tante Jo geweest, want Oom Ed was jarig en we kregen daar echte olieballen, koek en "thee, thee". In het schemerdonker gingen we naar huis. Ik kreeg mijn pyjamabroek aan vanmiddag en ik noemde hem mijn luierbroek. De bom, die nog voor ons huis ligt, ligt 9 meter diep zegt men. De wacht staat er nog steeds bij en schreeuwt maar.

12 december 1944 dinsdag

Mevrouw King heeft vanmorgen gehuild. Het ziet er dan ook zeer somber uit. De angst voor de hongersnood ligt op de mensen hun gezichten. Men vraagt f. 120,- à f. 150,- voor 1 mud aardappelen. De afsluitdijk is gesloten, voedsel mag er niet meer overheen van de Duitsers, dus zijn wij op ons zelf aangewezen. In Den Haag en Utrecht is het nog veel erger dan hier. Boter is er niet meer, de hoogst noodzakelijke

levensmiddelen zijn er niet. Broodkarren worden aangerand en de ruiten zijn al bij diverse bakkers ingeslagen. Het wordt een ware chaos. De bakker is hier aan de deur geweest om te vragen of we moesten hebben. Vanmiddag heeft hij het gebracht; met hun karren bezorgen ze niet meer. Greet en ik zijn vandaag de deur niet uit geweest. We zijn beiden erg verkouden. Cor heeft de boodschappen gedaan. Ze heeft overal geïnformeerd of ze eten kon krijgen, maar overal nul op het rekest. De oorlog staat aan alle fronten stil.

14 december 1944 donderdag

Greet is weer een klein beetje opgeknapt en zit weer in mijn dagboek te schrijven. Ze heeft een aanval van astmatische bronchitis gehad. Cor was eerst verkouden toen werden Greet en ik het en dan gaat het Greet altijd op de borst vast zitten. Enfin, ze mocht van de dokter weer even op en nu schrijft ze weer. Loesje en Daniëlle zijn hier in het bad geweest, aangezien wij nog steeds elektra hebben en 's nachts de geiser aanzetten. Morgen komt Thea een bad nemen, zo kunnen wij nog wel eens de één of ander van dienst zijn. Ik lig al in mijn bedje. Om kwart over zes al. Dan zeg ik zelf, "luier an", dat is het teken dat ik naar bed wil. Ben ik dan uitgekleeft dan moeten Cor en Greet mijn voetjes voelen, of die lekker warm zijn,. Cor moet er dan in bijten en Greet op kussen. Dan moet ik la, la, dat is dansen op mijn tenen en dan moeten Cor en Greet meezingen en dansen. Ik pak dan mijn woef en Greet pakt Plukkie wel eens, maar vanavond kan Greet nog niet la, la. Cor moest het alleen doen. We hebben toen maar heel kort "gelalaad". Toen bij Greet op schoot "meer vouw". Dat is van Jaap de groenman: mevrouw koopt u wat van mij? Dat is dan "meer vouw". Toen de kamer rond hollen om mijn luier aan te doen, dan goede nacht wensen. Ik zei niet welterusten lieve Ma, maar welterusten Joke. Toen zei Greet tegen mij: welterusten Plukkie. Eindelijk gaf ik Greet een kusje met twee handjes en dan slaap ik weldra heel lief in. Gisteren hebben we witte boontjes gegeten, vandaag de soep ervan. We kunnen geen aardappelen krijgen. Het wordt hier zeer precair. We zijn onze levensmiddelenvoorraad aan het opmaken en weten niet hoe lang alles zal duren. We vertrouwen op de goede God en hopen dat ons volk van de ondergang gered mag worden. Er heeft een oproep in de krant gestaan voor hulp aan Amsterdam. Diverse mensen hebben zich bereid verklaard hieraan te helpen.

Nieuws is er niet veel, tenminste niet belangrijk genoeg. De Russen zitten vlak bij Boedapest. Dordrecht en Rotterdam zijn de Duitsers aan het ontruimen. Verkenningsschepen van de geallieerden bij Dordrecht. Een felle strijd bij Aken. Diverse kleine dorpjes in Duitsland veroverd. De rijndijk doorgestoken bij Arnhem. Alles loopt onder water en zo ga je maar door. Ons land staat haast helemaal onder water.

15 december 1944 vrijdag

De ene schrik zijn we nog niet te boven of de andere is er weer. Greet mocht nog niet op straat en Cor ging er dus op uit om te kijken of ze wat levensmiddelen kon bemachtigen. Ik had

's morgens geslapen en bleef dus bij Greet, want Joke was ook vroeg weg gegaan. Om kort te gaan, er waren de hele morgen al vliegtuigen in de lucht, want het was mooi weer. Daar, ineens werd er gebombardeerd. Greet nam mij direct op en spoedde zich met mij naar de kelder. Toen ging het luchtalarm, Greet had niet eens tijd om iets om te slaan. Ik huilde en beefde weer over al mijn ledemaatjes. Greet stond met me onder de keldertrap en leidde me af met mijn lakentjes, die er hingen. Steeds werd er nog gebombardeerd, maar niet zo dichtbij. Eindelijk gingen we weer naar boven. Het bombarderen klonk nog in de verte. Dorothy King belde en gelukkig kwam daar onze Kokkie aan. Auto bom, bom, vertelde ik aan Kokkie. we zijn toen gaan spelen en gelukkig was ik toen weer wat afgeleid.

16 december 1944 zaterdag

Het was een rare dag gisteren. Cor en Greet zijn gisteravond nog diverse keren geschrokken. Eerst om half negen, toen er in volle vaart een auto aankwam, waar op geschoten werd. Toen werd er om half tien weer geschoten. Cor en Greet gingen naar bed en het was net of iemand met zijn duim over de ramen ging in de slaapkamer. Ze schrokken echt. Cor dacht aan een uil in de schoorsteen, maar dat kon niet. Toen hebben ze boven naar King geklopt en die vertelden dat ze aan het suikerbieten draaien waren en dat die molen zo piepte. Toen was het euvel opgelost en zijn Cor en Greet in slaap gevallen. Vandaag was de lucht ontzettend betrokken en het zag er uit naar regen of sneeuw. We hebben een oude slagervandelaar naar binnen gehaald om op te stoken. Gisteren heeft Kokkie vlees gekregen en vandaag kwam Oom Sep van Tante Tinie uit Heemstede met varkensvlees. We hebben er vanmiddag al lekker van gesmuld met een beetje saus. Vanmiddag hebben we dikke soep gegeten. Tante Thea heeft mee gegeten; ik heb een vol bord op. Er vallen hier al diverse mensen dood van de honger.

In Duitsland worden grote vorderingen gemaakt en de Russen zitten vlak bij Boedapest. Oostenrijkers worden opgewekt tot opstand.

Ik heb vanavond met Greet plaatjes geknipt en met het treintje gespeeld. Ik vroeg om half vijf al of ik naar mijn bedje mocht. 's Avonds als het licht aangaat, word ik altijd een beetje bang, maar slapen doe ik gelukkig heel rustig. We hebben vandaag onze laatste injectie gehad tegen tyfus; de gevallen breiden zich uit.

17 december 1944 zondag

Vandaag de hele dag regen, we zijn niet weg geweest. Ik ben ook een beetje neusverkouden en Greet en Cor hoesten alle twee nog.

18 december 1944 maandag

Het was eerst slecht weer, naderhand knapte het op en scheen zelfs de zon. Ik ben nog steeds vreselijk bang als ik een auto hoor en 's avonds wil ik altijd op schootje. Ik weet niet of dat nu vanwege het licht is, maar ik word dan altijd onrustig, wil eigenlijk het liefst naar bed, maar zie er toch weer tegen aan. We waren naar Oma gegaan vandaag en we waren half drie thuis. Om drie uur lag ik in bed tot bij half zes. Toen gegeten, wat met speelkaartjes gespeeld en om kwart over zeven weer naar bed. Er vliegen heel wat vliegtuigen over en we hadden van vanmiddag luchtalarm. Het voedselvraagstuk wordt een probleem.

19 december 1944 dinsdag

We zijn naar de notaris geweest voor geld, maar hij was er niet. We moeten zoveel kopen en Cor en Greet gaan maar een stuk belenen. Het andere zit allemaal vast in goederen. Het is een wanhoop, er vallen al diverse mensen dood langs de straat. We zagen een man en een vrouw lopen; ze liepen beiden met de dood in de schoenen en geen kleren aan hun lijf. Waar is het trotse fiere Hollandse volk gebleven? Verbeten gezichten en de Duitsers slepen met hun vrachtauto's onze laatste levensmiddelen en wat dies meer zij weg en we moeten met lede ogen aanzien, wat ons te wachten staat. Ze vragen voor een mud aardappelen nu f. 250,-, goudrenetten f. 6.50, uien f. 2,-, een pepermunt kost f. 0.30, een doosje Wybert dropjes f. 3,-. Een klein takje hulst f. 3,-. Greet en Cor hebben afgesproken geen bloemen te kopen. We hebben gisteren vier kilo appelen gekocht voor f. 18,-, het waren Bellefleurs, gemiddeld

f. 0.45 per stuk. Ik heb bij Oma op de Leidsegracht een hapje brood met boter en suiker gegeten en een appel. Toch ben ik onderweg erg stout geweest. Ik wil maar steeds mijn zin door drijven en dat gaat nu eenmaal niet. Toen heb ik gebruld van de Marnixstraat tot huis aan toe. Cor en Greet waren er zenuwachtig van en Cor heeft mij dan ook direct in bed gestopt. Ik heb nog wat nagesnikt, maar sliep spoedig. Er hangt een hele dikke mist, eerst wilde het zonnetje er door, maar het is weer schuil gegaan. Het is bar slecht weer, sinds 86 jaar is er niet zoveel regen gevallen.

Toch zit men aan de Rijn in Duitsland en maakt men goede vorderingen, maar het duurt alles zo lang en vooral nu er hongersnood voor de deur staat. We hebben vijf kilo uien gekocht en Cor gaat in de rij staan voor groente. We gaan vanmiddag pannenkoek bakken met pulp erdoor van suikerbieten.

20 december 1944 woensdag

Als een donderslag bij heldere hemel, zo was het. We zijn geschrokken, hevig geschrokken. De Duitsers hebben een offensief ingezet en hebben de linies doorbroken bij Malmédy. De geallieerde legers waren volkomen verrast, maar het feit ligt er. Diverse troepen in België zijn geëvacueerd, maar de meeste zitten weer onder Duits bewind. De Duitsers zijn op weg naar Luik. Er woedt een zware tankslag. Vliegtuigen van weerskanten worden in de strijd geworpen en wij zien met angst en beven toe, wat het zal worden. Mogelijk is het een laatste stuiptrekking, mogelijk hebben zij nog enig succes, maar een feit is het, dat de Duitse gezichten al direct anders staan. Vanavond liepen ze hier bij ons langs te zingen. Dat hebben we in lang niet gehoord. God geeft dat deze oorlog spoedig ten einde loopt. We zijn weer op stap geweest vanmorgen. We hebben wat soepgroente, spruitjes en driekwart kool gekregen op de bon. O, ja, en aardappelen, vijf kilo. We hebben ze weggezet voor de feestdagen, want we weten niet of we nog aardappelen krijgen. Cor heeft pannenkoeken gebakken, ik heb er anderhalf van opgegeten; het waren nogal dikkers. En een appel. Ook heeft Cor weer een brood gebakken, want we hebben nog steeds elektra. Ze zijn wel geweest om het af te snijden, maar meneer King was niet thuis, dus houden wij ons licht. We wilden het zo graag tot de feestdagen houden; maar kijken. Vanmorgen heb ik bij Cor en Greet in bed gelegen en als dan het theewater kookt op het elektrische plaatje, dan gaan we er uit en krijgen een kopje thee met suiker; één kopje maar, want de suiker is op en we krijgen niets toegewezen. 's Middags toen ik in bed lag zijn Cor en Greet er weer op uit gegaan om te kijken of ze vlees konden krijgen; waarschijnlijk morgen. Er hangt een vieze mist.

21 december 1944 donderdag

Goddank al weer de kortste dag. Het was vandaag niet zo mistig. Toch onaangenaam weer. Het Duitse offensief is nog niet gestuit. Het is ontzettend voor de Belgen, alhoewel ze er ook wel weer een beetje schuld aan hebben. Het was geen tijd om nu al in staking te gaan. Eerst de oorlog winnen en dan interne aangelegenheden, zo gaat het. Nu zitten ze weer onder de Duitsers en moeten zwijgen. We zijn weer op stap geweest. We hebben radijs gekregen 20 cent een klein bosje. Cor heeft er vijf meegenomen en maar weer soepgroente. We hebben ook vlees gekregen en Gonnie bracht ons aardappelen, uien en tabak voor Kokkie. We hebben vanmiddag bruine bonen gegeten met gebakken uien. De uien lust ik niet, maar ik heb een bordje vol bruine bonen op. Van de rest maken we weer soep. Morgen eten we boerenkool, omdat we nu wat aardappelen hebben. Ze hadden ons gezegd het loof van de radijs te koken. Dat hebben we gedaan, maar we vinden het niet lekker en dus eten we dat nog niet. Ik heb lekker geslapen,

toch ben ik nog steeds bang voor ieder geluidje. Ik zeg direct auto, auto. Ook zeg ik bom, bom, doordat er een auto in brand vloog en explodeerde op het Roelof Hartplein. Alle ruiten stuk. Er zat waarschijnlijk explosieve stof in. Kokkie zag spierwit. Greet schrok ook, maar ik greep met mijn handjes aan de muur en zei: bom, bom. Cor en Greet zijn daar overheen gaan praten, maar ik vergeet het niet zo gemakkelijk. Greet heeft voor mij een boekje meegebracht met plaatjes. Ik ben er dol mee en zeg alles al na. Liesje, pop, Plukkie, Beertje, eitje, Pietje enz, enz. Het boekje moet 's avonds mee lala doen. Ik ga ook zelf al in mijn stoeltje zitten, doe mijn hemdje omhoog en doe dan zelfstandig een plasje. Daar ben ik dan wat trots op.

22 december 1944 vrijdag

Het was vanmorgen schitterend mooi zonnig weer, naderhand werd het weer mistig. We zijn vroeg op stap gegaan en we zijn niet langs het Museumplein gegaan. Daar is het Duitse hoofdkwartier en we waren bang dat hier met zulk mooi weer wel eens een bom geplaatst kon worden. We hebben enige surrogaten gekocht, want die zijn er ook haast niet meer, enige levertabletten en kalktabletten. Het raakt allemaal op, er zijn haast geen medicamenten meer.

Van de week namen de Duitsers een pakhuis met vet in beslag op de Haarlemmerstraat. Het werd een waar tumult. De mensen braken los en lieten zich niet door de kogels afschrikken. Ze hadden honger en zagen de laatste levensmiddelen verdwijnen. Vandaag werd er een kar met aardappelen bestormd; de voerman werd van de bok geslagen en ze gingen er met drie zak van door. Nergens aardappelen of groente te krijgen. Er is voor vandaag een kaasbon en een vleesbon aangewezen; kaas is er, maar vlees nergens te krijgen. Zo zitten de mensen dus met de feestdagen met 1 ons kaas plus het rantsoen brood. Aardappelen zijn niet te krijgen. Wij kregen gelukkig van Oma een maaltje aardappelen mee en hebben vandaag soep en boerenkool gegeten. We hadden ook nog vlees besteld, maar er is nog niets, misschien morgen. Tante Maartje zou de eerste Kerstdag bij ons eten. Dat is zo het gebruik, maar het gaat van het jaar waarschijnlijk over. Het elektrische licht is vandaag afgesloten, maar wij redden ons gelukkig. De Duitse doorbraak is op twee plaatsen gestuit; toch ziet het er niet mooi uit en Greet maakt zich erg zenuwachtig. Het is ook ontzettend en de Duitsers is het al weer aan te zien. Overigens is er weinig belangrijks, alles is belangrijk en alles is onbelangrijk. We leven en wachten en hebben gelukkig nog geen honger, nog niet.

23 december 1944 zaterdag

Het is koud maar prachtig weer. In ons hart is droevenis, er is niets te krijgen. We hebben drie ons kaas, anderhalf ons volvet en anderhalf ons 20+. Er is geen

groente, diverse groentewinkels zijn gesloten. We hebben drie kilo aardappelen gekregen en we hebben nog wat vis gehaald f. 5.40 een pond. Dat is riviervis die in het zuur gezet is. We zijn het nu zelf aan het marinieren. Verder was er ook niets; we hadden nog wat vlees besteld, ook niet. We hebben drie liter melk voor f. 15,-. Het ziet er alles hopeloos uit. We hebben Tante Maartje voor de eerste kerstdag afgezegd, aangezien we onze aardappelen zelf wel op kunnen. Cor heeft de kamer wat gezellig gemaakt en overigens zullen we wel zien. Straks misschien meer.

24 december 1944 zondag

Het was vanmorgen prachtig vriezend weer, koud, maar zonnig. We zijn 's morgens thuis gebleven. Ik heb toen even geslapen en 's middags zijn we naar Oma gegaan. Oma heeft toen lekkere appelpannenkoekjes gebakken en ik heb er vier opgegeten. Ook moest ik "toffie thee" hebben en mijn stoel moest Oma ook pakken. Dat is dan mijn hele uitrusting en dan na verloop van tijd moet ik de po hebben en komt mijn plasje en bolusje. We gingen in het half schemer naar huis. Toen heeft Kokkie gauw de kachel aangemaakt en Greet heeft voor het eten gezorgd. We hadden lekkere ossenstaartsoep van een echte ossenstaart en aardappelen met hachee. Daarna vlug naar mijn bedje. Kokkie had er van tevoren een kruikje in gelegd, zodat het in mijn bedje lekker warm was.

De Duitsers rukken op verschillende punten nog steeds op. Het grootste gedeelte is gestuit, maar men is de situatie nog niet meester. De Russen hebben Boedapest omsingeld.

25 december 1944 – Eerste Kerstdag maandag

Vandaag ben ik jarig, "tee ja" zeg ik steeds. Greet heeft verjaringsliedjes gezongen en Kokkie is vanmorgen vroeg op stap gegaan naar Tante Hennie in W.meer (Watergraafsmeer?), Archimedesweg. Er was een kerstpakketje voor ons van Tante Tinie. We waren anders met ons drieën gegaan, maar Greet hoestte weer wat en het was erg mistig. Maar goed dat we niet weg zijn gegaan, want Loes en Daniëlle kwamen mij een cadeautje brengen. Van Loes een olifantje en van Daniëlle een hondje. Toen kwam Tante Thea en we hebben soep gedronken, iets anders was er niet, want er is niets meer te krijgen. Ik had 's morgens van Greet een taaitaai gekregen, daar ben ik dol op. 's Middags even naar bed en toen ik opstond kwamen de verrassingen. Van Tante Maartje en Oma kreeg ik een mooie jurk. Van Dorothy en Diane een grote tol en een mooie wolletje. Toen kwam (vouw), dat is de huishoudster van Mevrouw van der Steen van Ommeren, die bracht een grote doos met een eigen gemaakte pop er in, helemaal aangekleed. Mevrouw van Deventer kwam en die bracht een konijntje op wieltjes. Van Tante

Gonnie appels, van Tante Jo ook appels en Cor en Greet een boek. Cor had de kamer heel mooi versierd met groen en kerstmannen. Het zag er erg gezellig uit, alleen werd ik wel een beetje te veel verwend en dat is nooit goed voor kindertjes. Ik begon te dwingen en te schreeuwen. We hebben, toen de gasten weg waren, vlug gegeten en naar bed.

26 december 1944 – Tweede Kerstdag dinsdag

Vanmorgen een dikke mist, men kon niets zien. Naderhand trok het wat op en was alles ijzel. Dat was een erg mooi gezicht. Het was een echte kerstkaart zei kokkie. We zijn niet uit geweest. Diane en Dorothy brachten koffie met vooroorlogse koek, daar hebben we van gesmuld. Ook kregen we als kerstcadeau van mevrouw King een maaltje aardappelen. Dat had Cor gisteren ook bij Tante Hennie gekregen, plus snijbonen uit het vat. Van Tante Tinie een stuk spek en een brood. We hebben dan ook heerlijk gesmuld vandaag. We zijn ook met ons drieën in het bad geweest. Cor had mijn haartjes opgestoken, want ik mag zo graag wat plenzen en dan is alles nat. Aan het front niet zo gunstig, de Duitsers naderen de Maas, wat niet zo mooi is. Churchill en Eden zijn naar Athene, omdat daar de boel hopeloos in elkaar slingert. De Grieken hebben een bom geplaatst aan de Britse ambassade. Er is opstand en er wordt intern hevig gevochten. De Russen trekken de knoop zachtjes aan dicht en nemen bezit van Boedapest.

27 december 1944 woensdag

Het was alles ijzel vandaag. De kinderen gingen schaatsenrijden. We zijn er niet uit geweest. Greet en Cor hoesten om het hardst en het was erg koud vandaag. De bloemen stonden op de ruiten. Ik lig in een heerlijk warm bedje met een kruikje; vanmiddag lag er ook een kruikje in mijn bed. We hebben nog voor een goede week brandstof. Enfin, we zullen wel zien. Vandaag hebben we 10 kilo wortelen gekocht voor f. 9,- en een half mud aardappelen besteld voor f. 75,-. De bonen kosten f. 8,- een pond. Het ene is nog gekker dan het andere. Cor zegt: een half mud aardappelen betekent veertien dagen langer leven.

Over de gevechten is verder nog niets bekend.

Ik lees al diverse dingen uit een boekje; ik zie een plaatje met een pop en dan zeg ik: Liesje – pop, of haar, of ei, of Plukkie, of Beertje. Ook zeg ik steeds wanneer we gaan eten uit mezelf, “eet smakek”. Ik zie er gelukkig nog lekker gezond uit.

28 december 1944 donderdag

Het was vanmorgen erg glad. Het had flink gevroren en het was echt koud. We zijn er dan ook niet uit gegaan. Al de mensen gleden uit of vielen. Overigens was het prachtig, zonnig, vriezend weer. De mensen sjouwen hier maar met hout uit

de Euterpestraat en van de uitgebrande huizen. Als je een goede landwacht treft, dan loopt hij wel een straatje om. De jeugd sjouwt met karretjes, zakken en alle mogelijke vervoermiddelen. Dames met bontjassen en heren komen hout weghalen. De jeugd, onze jeugd ziet er verarmd en hongerig uit. Hoe kan het ook anders. Vier kilo aardappelen per week, ruim 1 brood en als het er is wat groente. Ons halve mud aardappelen is niet gekomen. We hebben van armoede ieder een grote wortel opgegeten, want we waren wat hongerig. Greet had wat rijst gekookt, ja, dat is een hele luxe en nog wel in enkele melk; we hadden alleen helaas geen boter of suiker, want dat is er niet meer te krijgen. Ja, nog wel zwart, maar die prijzen zijn niet meer te betalen. Boter f. 75,- en suiker f. 60,-. Dus gebruiken we op ons brood, wanneer we dat hebben, vispasta en in onze koffie sacharine. Ik krijg davitamon en vandaag heb ik een matze gehad. Greet heeft er nu nog acht. Ik vond het niet eens zo erg lekker. Ook de rijst kon ik a.z.d. niet appreciëren; de wortel eerst ook niet, naderhand was ik er dol op. Plukkie heeft ook honger. Ook hij vond de rijst niet zo bie, maar hij kreeg niets anders. Het Duitse offensief schijnt met een sissert af te lopen. Ze zijn in ieder geval op enige punten terug geworpen. Dat neemt niet weg dat België het slagveld wordt. De Russen zitten in Boedapest.

29 december 1944 vrijdag

Het was vanmorgen nog glad, maar mooi vriezend weer. Het zonnetje scheen en het vroor zachtjes. We zijn naar Oma geweest en we hadden taaitaai meegenomen voor onderweg. Bij Oma hebben we een kopje thee gehad, toen weer gauw naar huis. We hebben soep gegeten. Cor heeft vlug een deur uit de Euterpestraat gehaald, dat is tenminste weer wat brandhout. Helaas kwam op het einde van de middag politieafzetting en kon er niets meer weggehaald worden, maar aan die deur zit heel wat hout. Ik begin nu van alles te zeggen. De moeilijkste woorden zeg ik na. Cor spreekt wel eens Frans tegen me en dan zeg ik het na. Het Frans ligt me beter dan het Engels. Iedereen heeft het over ons voedselvraagstuk. Lang kan dit ook niet meer duren, want de mensen zien al zwart van de honger. De hongersnood achtervolgt ons en neemt de gedachten van de mensen in beslag. Wat moet er gedaan worden en wat kan er gedaan worden. Koeien worden er gevorderd, maar de eerste 300 zijn weer voor de wehrmacht. Boter wordt in beslag genomen, zelfs voor de kinderen. Ik krijg in het nieuwe jaar geen melk meer; maar laten we nog rustig even afwachten, misschien is onze redding nabij.

30 december 1944 zaterdag

Het regende vanmorgen en het was ontzettend glad op straat. Wielrijders liepen naast hun fiets en vielen toch nog. De straten waren spiegelglad. We zijn niet

weggegaan. Cor heeft alleen de boodschappen even gedaan. Er waren er niet veel, ze kreeg wat kaas. Ja, 20+ en gelukkig een pakje boter voor mij. Wat witlof f. 3.50 een kilo en verder niets. Geen vlees, geen suiker, niets, niets, zelfs geen aardappelen, maar gelukkig we hadden nog wat.

's Middags heb ik even geslapen en van armoe hebben we verstoppertje gespeeld. Ik heb ook weer la, la gedaan. Dat dansen is mijn lust en mijn leven en nu dans ik ook met een sjaal; allemaal op eigen initiatief en dan dans ik zo schattig op mijn teentjes. Ik ben net een klein elfje en ik ben onvermoeibaar.

Het Duitse offensief is zo goed als tot staan gebracht, maar men is bevreesd dat de Duitsers het ook in Nederland zullen wagen. Cor heeft iemand gesproken die uit Brabant is gevlucht. In Brabant moet ontzettend veel verwoest zijn. Van de Moerdijk moet niets meer staan. Sprundel, Hoogerheide enz. moeten helemaal weggeschoten zijn.

Ik heb vanavond drie sneetjes brood op en dat kan er haast niet af. Ons levensmiddelenvraagstuk is zeer ernstig.

31 december 1944 zondag

De laatste dag van het jaar en het sneeuwt, afgewisseld door mooi zonnig weer. Er zijn dan ook steeds vliegtuigen in de lucht geweest en we kregen zelfs luchtalarm. Dat jaagt ons altijd een beetje angst aan. Greet en Cor hebben vanmiddag aardappelschillen door de molen gedraaid, het aardappelmeel eruit gezeefd en de pulp in een schaal om te drogen. Zo bewaren we alles, het aardappelwater en het kruim uit de pan, alles komt misschien te pas. We weten niet wat het worden zal en we horen dat er geen aardappelen meer zijn. Het kleine beetje grutterswaren dat we nog hebben is zo geconsumeerd.

Minister Gerbrandy heeft gesproken; een hele mooie rede over het komende jaar. De Russen hebben tweederde van Boedapest en de Amerikanen hebben Rochefort heroverd.

Ik ga nu alles nazeggen en voer met Greet en Cor hele gesprekken. Ik ben wel eens een kleine dwingeland en wil mijn zin met alle geweld doordrijven, maar ik ben ook dikwijls een kleine schat, die zo heerlijk kan vleien. Vanavond heb ik een schoteltje met koude aardappelen op gegeten. Drie sneetjes brood met spek en dat was heerlijk.

1 januari 1945 maandag

Het is droog, vriezend weer en het is druk op straat. We zijn er niet uit geweest, kregen even bezoek van Koos uit Rotterdam, die kwam geluk wensen. Cor en Greet hebben mij een gelukkig nieuwjaar gewenst. Ze zijn op gebleven en de Duitsers begonnen om half twaalf al te schieten, het was gewoon angstig. Ze

dachten aan Partizanen enz., maar het was vuur- en schietweek van de landwacht en de Duitsers. Dit begon vroeg aangezien Hitler om vijf over half twaalf zou spreken. Dit heeft hij dan ook gedaan en het was om het Duitse volk voor te bereiden dat 1945 nog veel erger voor hen zou worden. Er vlogen vanmorgen Duitse vliegers over en ze waren zo laag. Greet tilde me op de stoel en liet ze zien, maar één vloog er zo laag en zo hard, dat ik naar Greet naar de badkamer holde. Ik stond te beven op mijn benen en werd spierwit. Cor heeft me toen gauw gepakt en broom gegeven. Ook viel er weer een bom vandaag, waar we hevig van schrokken. Greet en Cor praten er nogal vlug overheen.

Generaal Patton, een Amerikaan is een tegenoffensief begonnen en maakt langzaam terreinwinst. De Duitsers leggen enorme versperringen op de weg, omgehakte bomen, daar omheen mijnen en dan een tank met wat manschappen. 188 Duitse toestellen zijn vandaag naar beneden gehaald; de Duitsers verliezen veel materiaal. Boedapest is zo goed als in handen van de Russen. De hele stad staat in brand en er zijn nog twee miljoen mensen. Wat of er toch van de wereld terecht moet komen, alles degenereert. Onze jeugd ziet er verschrikkelijk uit. Blote benen en kapotte klompen of schoenen, kapotte kleding, lange haren. In Den Haag is een kapper die voor één aardappel het haar knipt. Op die manier hoopt de man een maaltje aardappelen bij elkaar te krijgen. In Den Haag is zo goed als hongersnood, hier komt het ook, en wat dan.

2 januari 1945 dinsdag

We zijn vandaag naar Tante Hennie geweest op de Archimedesweg. Tante Hennie heeft haar schoonouders in huis. De man 80 de vrouw 78. Ze zaten beiden in de kou en Tante Hennie was er op uit met enige burens om kolen op de spoorbaan weg te halen. Het is hun inderdaad gelukt, vraag niet hoe; op de vrouwen wordt geschoten enz., maar dit trotseren ze en ze gaan toch. Ze moeten toch eten op tafel zetten en zorgen dat het huis verwarmd is. We zien er tegenwoordig uit als bedelaars en als Zwarte Pieten. Bobbie, hun zoontje was ook geweest met Jellie, maar zij mogen niet meer gaan van Tante Hennie, aangezien een Duitser hem riep boven te komen en een revolver op zijn borst drukte als hij nog eens het hart had om te komen. Hier zien we de hele dag niet anders, dan dat de mensen hout halen, uit het gebombardeerde terrein; half verkoold hout enz. Ook is men de loopgraven, die nu onbruikbaar zijn, aan het slopen. Cor is er toen ook op uit getrokken en heeft het één en het ander meegesleept. Ja, wij moeten ook stoken en Kokkie zorgt goed voor ons. Iedere avond dans ik en met zoveel courage. Ik lijk wel een kleine elf en moet beslist danseres worden.

3 januari 1945 woensdag

Cor heeft weer hout gehaald, het was hier vandaag zwart van de mensen. Alles kwam hout roven, ja, de meeste mensen hebben geen brandstof meer. Af en toe kwamen er agenten en dan hield men zich schuil, zodra ze weg waren ging het weer, zelfs het prikkeldraad kon de mensen niet weerhouden. Ik ben erg lief geweest vandaag, alleen heb ik veel plasjes moeten doen. Ik keek weer een beetje loens vandaag, dat heb ik wel eens meer. Dan zijn mijn oogjes waarschijnlijk moe. Aan de fronten hetzelfde.

4 januari 1945 donderdag

We zijn vanmorgen naar Oma geweest op de Leidsegracht. Nieuwjaar wezen wensen en vanmiddag zijn we naar Oma Draak geweest en naar Mimi. Het is allemaal droevig en akelig. Mimi ziet bleek en koud en is ontzettend mager en Flora haar hond ook. Mimi zat in de kou en kon geen eten klaar maken. Ze was erg down en wilde wel dood zijn. Bij Oma en Opa en tante Maartje daar was de stemming ook onder nul. Die aten voor hun avondeten kool met aardappelen en ook voor hun ontbijt. De mensen op straat zien bleek en mager. Dagelijks komen er mensen aan de deur voor voedsel, brandstof of kleding. Niemand kan helpen want niemand heeft overdaad. Cor heeft gelukkig hout gehaald, zodoende hebben we nog wat. Diana en Dorothy King zijn vandaag bij ons. Mevrouw King haar ouders zijn er in Hilversum uitgebombardeerd, maar zijn zelf ongedeerd. Nu zijn meneer en mevrouw King er op de fiets heen. Oom Kees kwam vanmiddag bij ons vertellen dat zijn vrouw dinsdag was overleden, hij was erg verdrietig. We hebben vandaag de nodig V 1's of V 2's in de lucht gezien. Ik heb van Greet een boek gekregen en daar ben ik erg dol mee. Ik houd dol van boeken en loop iedereen maar achterna en dan zeg ik: lese, lese.

De geallieerden hebben het initiatief in handen. De Duitsers zijn bij Boedapest een verwoed tegenoffensief begonnen. De Amerikanen beginnen weer een aanval op de Jappen.

5 januari 1945 vrijdag

We zijn weer op stap geweest. Het heeft wel wat gesneeuwd en het is glad, maar we gaan toch. We hebben geprobeerd op Kluge zijn bonnen kolen te krijgen, maar het is niet gelukt. We hebben ook geprobeerd vlees te krijgen, ook niet gelukt. Morgen weer proberen en zo scharrelen we de hele dag om voedsel en warmte. De mannen hier in Amsterdam moeten zich melden tussen 5 en 8 januari. Dan krijgen we hier natuurlijk razzia's. De ene ellende stapelt zich op de andere. We hebben van Oma Hennekam weer wat bonen gekregen. Ik ben vanmiddag niet in mijn bedje geweest en nog hebben we niet al de boodschappen kunnen doen.

Het valt ook niet mee alles te moeten lopen. Van Oom Chris uit Assen hebben we bericht dat we daar kunnen komen. Daar is nog voedsel genoeg, maar helemaal naar Assen lopen, dat valt niet mee.

6 januari 1945 zaterdag

Kokkie is op stap geweest om te kijken of we ook vlees konden krijgen, maar zonder succes. Het vlees kost f. 20,- per pond, maar het is er niet. We zouden nog wel op de bon gekregen hebben, maar ook niet. Ons rantsoen op de bon bedroeg voor ons drieën drie en een half brood, drie kilo aardappelen en drie ons kaas, daar moeten we het maar mee zien te doen. Laat ik niet jokken, we kregen weer een toewijzing voor olie, hebben doen we het echter nog niet. Greet en ik zijn thuis gebleven, want het weer was niet bijzonder. De deur wordt plat gelopen door mensen die om eten vragen. Wij hebben van de huishoudster hiernaast een klein zakje kolen en een maaltje aardappelen gekregen. Met alles zijn we verheugd, want er is voor geld en goede woorden niets te krijgen. Enfin, Greet en Cor zorgen wel dat ik in ieder geval genoeg heb en ook dat ze er zelf niet het loodje bij leggen. Cor heeft weer wat hout gekaapt, dat is gewoon een hobby van haar. Ze gaat dan naar die school en komt triomfante-lijk terug. Vanavond met een balk en een deur, die ze er dan gewoon uit licht. Greet ging gauw naar beneden om hem mee in huis te trekken. De loopgraven voor ons huis zijn letterlijk leeggeplunderd. Mannen en vrouwen, jongens en meisjes, iedereen is bezig om wat van de buit binnen te trekken. Je ziet zelfs kinderen van een jaar of zes bezig met kinderwagens, om wat hout te bemachtigen. Diana en Dorothy zijn ook bezig geweest en hebben heel wat takken, maar och je hebt daar zo weinig aan.

In de Ardennen gaat het betrekkelijk goed. Wat terreinwinst en wat terreinverlies, maar het offensief van de Duitsers is op niets uit gelopen.

7 januari 1945 zondag

We zijn de hele dag thuis geweest, het sneeuwde en hagelde wat en het was koud. Cor heeft de suikerbieten geraspt, we hopen daar stroop van te krijgen, en ook de pulp, vroeger veevoeder, wordt door ons genuttigd. Dorothy en Diana zijn even bij ons geweest. Diana liet mij vallen en Greet schrok verschrikkelijk. Ze zei, dat Diana mij niet meer mocht optillen. Diana gaat misschien naar een boerderij in de Wieringermeerpolder, maar ze moet er helemaal naar toe lopen en dat is een groot bezwaar. Er gaan trouwens meerdere kinderen naar de boeren. Men is bang dat de jeugd hier niet doorheen zal komen. Het is ook wel verschrikkelijk en de meeste kinderen vallen verschrikkelijk af.

8 januari 1945 maandag

Vanmorgen toen we opstonden, was alles wit. Het had flink gesneeuwd, maar het was vieze natte sneeuw. Tante Gonnie is geweest en bracht aardappelen, tarwe, groene erwten voor ons mee. Voor mij een grote appel en een flesje tomatensap. Ik heb een hele tijd met haar zitten vrijen en dan zeg ik: lieve Tante Gonnie, lieve Ma, lieve Kokkie. Ik kan toch zo heerlijk vrijen en dan zeg ik (tusje), dat betekent dat ik een kusje wil hebben. Ik bepraat al van alles en zeg alles na. Zaterdag ging de bel en ik zei: Joke. Nee zei Greet, toen zei ik: Tempo, dat is een expeditie, die altijd voor ons rijdt, eigenwijs klonk dat. Ik ben snipverkouden, mijn neusje lijkt wel een kraantje. Nu lig ik heerlijk met een kruikje en met mijn slaapsokjes, waar ik zo gek mee ben, in bed en slaap waarschijnlijk al.

Bijzonder nieuws is er niet.

9 januari 1945 dinsdag

Het heeft vandaag gesneeuwd, jammer, want Greet en Cor zijn terwijl ik sliep, naar Oma geweest. Ze hadden daar sneeuwschoenen aan iemand meegegeven en die zou vandaag komen met brood en boter. Dat was een ruiltje, zo moet je wat doen om iets binnen te krijgen. Aardappelen kosten al f. 400,- een mud, melk f. 10,- een liter en vlees f. 25,- een pond. Toch doen we steeds ons best om iets te krijgen. Helaas lukt het niet altijd. We zouden vrijdag naar Tante Tinie gaan. Ja, lopen hoor, ik in de wagen van Tante Thea, die is groter en gemakkelijker en daarin kan ik goed ingepakt worden. Cor en Greet willen niet zonder mij gaan, dus ga ik mee, maar nu met die sneeuwval gaat het over. We wilden ook nog een wagentje meenemen voor suikerbieten, melk enz., maar eens kijken wat we kunnen krijgen. We zullen het nu moeten uitstellen. De Duitsers hebben een proclamatie uitgegeven voor de oproep van onze mannen. Cor en Greet zagen vanmiddag enige van die mannen met drie broden en een worst onder hun arm lopen. Zo denkt men onze mannen weg te slepen van 17-40 jaar. Professor Gerbrandy heeft gesproken en een proclamatie tot algeheel verzet verkondigd. De illegalen hebben de Spieghelschool afgebrand, waar registraties waren. Zo worden er overal bommen geplaatst en ambtenaren gedood. We verwachten hiervan zeer veel ellende, maar het is de enige weg om ons volk te redden. Vannacht om kwart voor twee hoorden Cor en Greet ook bommen vallen, mogelijk waren het ook geplaatste bommen.

De situatie aan de fronten blijft een beetje schommelen, hier wat terreinwinst, daar wat terreinverlies. Er is een plaatsje in België dat al drie maal van eigenaar gewisseld is. We hebben vandaag pulpkoekjes gegeten. Ik vond ze wel lekker, Kokkie ook, maar Greet kon ze niet eten. We hebben vanavond gepiepte aardappelen gegeten, die zijn erg lekker en voedzaam. Oom Chris heeft gevraagd of we

naar Assen komen. Daar is voldoende eten, maar we moeten er helemaal naar toe lopen. Misschien dat Kokkie gaat met Tante Gonnie om te proberen eten te krijgen. We weten niet wat te doen en zullen nog even de kat uit de boom kijken. Eten zal er moeten komen, maar hoe weten we nog niet.

13 januari 1945 zaterdag

Greet is weer een beetje opgeknapt en schrijft dus in mijn boek. Al weer een kou gevat, wij mensenkinderen hebben totaal geen weerstand meer. Het ene is nog niet uitgeziekt of het andere staat weer klaar, zo heeft een ieder zijn ellende. Mevrouw King gaat 's avonds met een kruik naar bed, maar is zo intens koud dat ze 's morgens nog ijskoud opstaat. Diana King gaat waarschijnlijk naar de Wieringermeerpolder, naar een boer. Dat is op zichzelf al erg. Je weet niet of je elkander ooit nog eens terugziet.. Als het hier zo slecht blijft met de voedselvoorziening, dan zeker niet. Dorothy is ook weer ziek en valt steeds af. Meneer King weegt nog 102 pond, en dat voor een man. Er is op de Nassaukade een kleermaker die kostuums en jassen in zijn etalage heeft geplaatst om levensmiddelen te ruilen. Een kostuum voor een mud aardappelen. Ja, het is een gekke wereld. Meneer Hogenberk kon om zijn vrouw te begraven niet eens een volgrijtuig krijgen. Hij moest naar de Kruislaan lopen en de rouwkoets kwam in volle draf. Vroeger had men eerbied voor een dode, men had een lijkwagen en wel twintig lijkdirgers en meelopers, en zoveel volgrijtuigen als men wilde. Men keek eerbiedig naar een dode en de meeste heren lichtten hun hoed. Nu gaat het in draf, want er is geen materiaal. Soms duurt het vier of vijf dagen eer men begraven kan worden. Al onze paarden en transportmiddelen zijn zo goed als verdwenen. Kokkie is een brood ruilen voor een pond vette kaas. Wij krijgen waarschijnlijk van de week brood. Cor heeft een paar bergschoenen in ruil gegeven voor een pond boter, een pond spek en vier broden. Ook zullen we mijn cape ruilen voor levensmiddelen. Cor heeft vanmorgen een mud aardappelen besteld voor f. 300,-. Het zal ons vernieuwen of we ze krijgen. Aan het einde van deze maand gaan we naar Heemstede lopen. We zijn dan vier dagen bij Tante Tinie, die heeft gelukkig nog wel wat en dan vragen we aan Oom E. wat aardappelen mee. We hebben gelukkig nog wel wat warmte, dankzij Cor, die zo lekker hout uit de gebombardeerde school gestolen heeft. Mevrouw Schoonman hilde en Mimi dito. Beiden zitten al dagen in de kou. Mevrouw kan nog koken, Mimi niet meer en komt morgen bij ons eten. De Duitsers trekken in de Ardennen terug. Het zal nog een zeer zware strijd worden.

Wij bidden God dat het voor ons niet te lang mag duren, want dan komen wij er niet doorheen. In ieder geval smul ik nog heerlijk in alles en ik ben dol op bruine bonen. Die leg ik dan met mijn vingertje op mijn lepeltje en stop het zo in mijn

mondje. Als het erg lekker is dan zeg ik: lekker appelmoes, ziet het wat donker dan is het: lekker rooie kool. Ze vinden mij allemaal nog Hollands welvaren. Het is ook de grootste zorg voor Cor en Greet om mij alles nog zo'n beetje te geven. Ik ben dol op muziek en als meneer King speelt, dan steek ik mijn vingertje omhoog en zeg: hoor "ziek, Doggy".

14 januari 1945 zondag

We hebben vandaag tweemaal luchtalarm gehad. Er zijn dan ook heel wat vliegtuigen over gevlogen, ondanks dat het hier boven Amsterdam vrij mistig was. Mimi was vandaag weer bij ons met Floortje en het gaf eerst heel wat consternatie. Floortje was bang en kroop in een hoek, bang voor de dingen die komen gingen.

De Russen hebben weer twee nieuwe offensieven geopend. Eén in Polen en één in Tjecho Slowakije. Waarschijnlijk ook nog in Pruisen. De Duitse radio is erg timide. Mimi vertelde van haar zwager, die in het verzekeringsbedrijf zit. Er was een begrafenisondernemer bij hem gekomen, omdat het hopeloos vast liep met het begraven van doden. Het begraven gebeurt in hoofdzaak met transportfietsen. Er komt wel een kist omheen, maar bij het neerlaten in het graf, mogen alleen de onderste plankjes onder het lijk blijven; er is geen hout meer. Het wordt een treurige boel.

Mimi moest steeds voorlezen van de "koning en de pins", ik kreeg er maar niet genoeg van. We hebben heerlijk gegeten, witlof, twee kilo voor f. 6,- en lekker "vleesje", waar ik zo dol op ben. Kokkie heeft voor de komende week lever besteld, we hopen maar dat het komt. Voor onze deur hier ligt een stuk brakke (braakliggende) grond, waar een plantsoen zal komen. Het wordt nu zo zoetjes aan een vuilnisbelt, want de vuilnisemmers worden zo goed als nooit geleegd.

15 januari 1945 maandag

Al weer de helft van de maand. De dagen vliegen, gelukkig maar, dan krijgen we tenminste weer lichte avonden.

De Russen zijn flink doorgebroken, wel een 70 km. We hopen dat dit succes mag hebben en dat aan al deze ellende spoedig een einde komt. Ik was vandaag erg vervelend, steeds "hebbe" en dan maar huilen. Toen heb ik op het laatst een paar tikken voor mijn bips gehad en moest ik in de hoek staan. Nu slaap ik even, het is middag en ik heb heerlijk gegeten; hutspot met "vleesje". Ik heb een grote mensenportie op, want als het me smaakt, dan lust ik wel wat. Kokkie is naar meneer Van Deventer. Joke is er vandaag niet, die komt nu maar tweemaal per week met het oog op het eten. Wij kunnen Joke niet meer te eten geven, het is ellendig, maar het is zo.

16 januari 1945 dinsdag

Het was vrij behoorlijk weer vandaag, toch zijn Greet en ik er nog niet uit geweest. Ik ben nog steeds neusverkouden en Greet hoest nog. Toch hopen we er, bij goed weer, morgen uit te komen. Op de hoek van de straat bij ons wordt een pomp geslagen, voor eventualiteiten. Het kost ons de man f. 50,-. Enfin, het geld vliegt toch door Cor en Greet hun handen. We hebben vandaag tweemaal erwtensoep gegeten en vanavond hadden we er pannenkoekjes bij met ingemaakte aardbeien, nog van Kluge, des te lekkerder.

Het offensief van de Russen is iets gigantisch en de Duitsers zijn zeer bezorgd. Vandaag had ik mijn huil dag en was ik steeds vervelend. Ik riep maar steeds "hebbe". Toen moest ik in de hoek staan en toen heb ik een bolusje gebakken en ben ik een stuk opgeknapt.

17 januari 1945 woensdag 's avonds

Het was prachtig weer en het zonnetje scheen. We zijn er dan ook vanmiddag uit gegaan. We hadden vroeg gegeten en ik lag om half een in bed. Om half drie op en toen op stap, naar Oma Draak. Daar hebben we echte thee gedronken. Natuurlijk moest ik ook een "toffie thee". Ik kreeg het voetenbankje en moest eigenwijs mijn kopje op schoot hebben. Dat ging echter niet. Toen zei ik: "Ma baase", en toen heeft Ma geblazen. Ik heb fijn mijn kopje thee opgedronken. Bij Oma kwam de dokter voor Opa, voor zijn laatste injectie tegen tyfus, die nog steeds toeneemt. Hij vond mij er patent uit zien. Hij vertelde o.a. dat er op de Lindegracht iemand al tien dagen boven de grond stond en er werd nog geen aanstalten gemaakt voor de begrafenis. De mensen hebben toen, hoe luguber het ook mag klinken, het lijk in de gracht gegooid, dan zou de gemeente er wel verder voor zorgen. De razzia's zijn over heel Zuid- en Noord-Holland begonnen. In Leiden hebben ze de vrouwen en kinderen gevangen gezet en daarna de mannen op gehaald. In Abcoude kregen ze acht mannen te pakken. In Hilversum waren ook razzia's en in Amsterdam moest men zich melden en heeft 8% zich gemeld. Dat is niets. Hieraan heeft de illegale beweging zeer hard gewerkt. Als ze de mannen hebben, dan is er nog geen vervoer. De spoorbanen zijn allemaal opgeblazen. De twee kranen aan de vemen die nog door de Duitsers in gebruik waren hebben ze ook de lucht in doen vliegen.

Het ziet er slecht uit voor de Duitsers. De Russen hebben een offensief geopend, met mannen en materiaal dat aan het ongelofelijke grenst. Het gaat nu naar Silezië en Pruisen. Men is van plan door te stoten naar Berlijn. Wij hopen dat God uitkomst geeft in deze benarde ogenblikken. We zijn ook bij Tante Jo geweest, die was jarig. We kregen een stukje kaas en een peertje, verder was er niet veel, want een half pond boterkoekjes kost f. 50,- en dat kan niet meer.

18 januari 1945 donderdag

Het was vandaag ontzettend stormachtig en regenachtig weer, we zijn er dus niet uit gegaan vandaag. Het lag aanvankelijk wel in de bedoeling. Joke was er niet en Greet en Cor hadden vlug voort gemaakt met het werk. We zouden geld gaan halen dat we voor onze gevorderde auto zouden krijgen. Een habbekrats. Voor een fiets, een goede fiets dan, krijg je f. 1800,- en voor onze auto krijgen we f. 925,- met goede banden en al. Enfin, dat is het ergste niet. Het is te hopen dat het geld vlug komt, anders kan men er niets meer voor kopen. Een brood kost al f. 20,- tot f. 25,-. We hebben vandaag kapucijners gegeten met vis, die Cor in het zuur had gelegd. Gebakken uitjes en een salade van witlof. Het was werkelijk wel lekker. Ik had mijn vork en mijn lepel in het gebruik. Mijn vork om de vis op te pikken en mijn lepel om met mijn handje iedere keer een erwt op mijn lepeltje te leggen. Toch vind ik het heerlijk, erwten en bonen. Ik heb vandaag echt gedaan als een jong meisje. Ik deed net of ik wat Greet deed grappig vond en lachte als een bakvis (tiener). Toen heeft Cor in mijn neus en oren gebeten en toen beet ik met mijn pannenkoekje zelf op mijn tong en moest toen huilen. Gauw schonk Greet mij een "toffie thee" en toen was het als bij toverslag over. Cor is bezig een broekje voor mij te breien en Greet gaat er waarschijnlijk ook één breien. Oma moet dan weer kousjes voor mij maken en dan zit ik er weer even stevig in. Gisteren was de notaris even bij ons en die zag al die mooie wol liggen. Dat moet je verkopen, zei hij, dan krijg je wel aardappelen, maar daar denken we niet aan. De doktoren hebben een open brief aan Seyss-Inquart gezonden. Daarin wordt de Duitsers lelijk de waarheid gezegd over het in beslag nemen van onze Rode Kruiswagens en over de slechte voedselvoorziening van een ontwapend volk. Heel goed en met moed en beleid geschreven.

De Russen hebben Warschau en Krakau in bezit genomen. Boedapest is voor 98 % in Russische handen. De Jappen krijgen lelijk op hun kop en aan het Westfront gaat het ook goed. We wachten nu maar weer op de dingen die komen zullen.

19 januari 1945 vrijdag

Greet heeft de laatste houtjes op de kachel gegooit en nu zitten Cor en Greet onder een gestikte deken te wachten tot half negen, misschien negen uur en gaan dan naar bed, waar de kruik al in ligt. Ik lig net in mijn bedje. We hebben pannenkoekjes gegeten en wat savooienkool met tomatenpuree. Greet heeft vanmiddag het laatste blik van de creamcrackers open gemaakt en daar hebben we met ons drieën de bovenste laag af gegeten met ansjovispastei. Dat was erg lekker; ik likte met mijn vingertjes de pastei er af. Daarna hebben we koffie gedronken met een blikje echte room. Ik krijg 's morgens ook room in mijn pap. Cor zegt, als we het nu niet benutten, wanneer dan wel; misschien als we het niet meer kunnen appreciëren. We

hebben in ieder geval nog geen honger gehad. We hopen dat het volgende week goed weer is om naar Tante Tinie te gaan. Dan sparen we vier dagen de kachel en drie dagen eten, en dat is heel wat tegenwoordig. Het was vandaag ontzettend weer, sneeuwstorm en hagel. De wind loeide door het hele huis en stoken hielp haast niet. De mensen op straat konden haast niet vooruit en sommigen vielen van hun fiets af. We zijn er dus niet uit geweest. Ik heb lekker geslapen vanmiddag. Ik plas alleen nog steeds in mijn bedje, dat mag natuurlijk niet.

De Russen rukken zeer snel op en staan al in Pruisen. De Duitsers klagen steen en been, ze voelen dat hun zaak verloren is en dat ze van niemand iets te verwachten hebben. Zo is het ook. We hopen dat spoedig alles vaste vorm zal aannemen.

20 januari 1945 zaterdag

Ik lig al in mijn bedje, ik vroeg er zelf om. We hebben brood met kaas en worst gegeten. Ja, we hadden onze vleesbonnen nog en toen hoorde Cor dat we er worst op konden krijgen. Cor is er toen op af gegaan en nu hebben we eens gesmuld. Ja, niet dat de worst zo bie was, maar je kreeg tenminste weer eens een andere smaak. Cor heeft ook 12 eitjes gekocht voor f. 30,-. Nu krijgen we morgenochtend bij het ontbijt een eitje. Ik heb vandaag mijn laatste melk gekregen, nu krijg ik voortaan taptemelk in poedervorm. Greet en Cor zullen proberen voor mij wat melk los te peuteren.

Het wordt nu zeer precair, aangezien alle jonge mannen gaan onderduiken. Er is een bevel gekomen, dat de mannen zich moeten melden. Ze moeten een deken meebrengen en dan in de koude Apollohal en in diverse andere gebouwen hun lot afwachten. Hun lot is verschrikkelijk, werken tot ze erbij neervallen. Zo goed als geen eten, een beetje stro, een deken, geen bewassing. Alles even vuil en vies, het is mensonterend zoals er met het volk wordt om gegaan. Onze wettige regering in Londen heeft dan ook ten stelligste stelling genomen tegen het wegvoeren en het ontcrachten van onze natie en in het bijzonder onze mannen. Deze week verwachten wij razzia's, dus gaan wij een week van ellende tegemoet.

Het heeft ontzettend gesneeuwd vandaag en we verwachten nog een flink pak sneeuw vannacht.

De Russen hebben Lodz in handen en zijn in Silezië. Het ziet er voor de Duitsers verschrikkelijk uit. Warschau is helemaal vernietigd; toch heeft de Poolse regering hier plaats genomen dat wil zeggen er zijn eigenlijk twee regeringen; één in Londen en één in Lublin. Deze laatste alleen erkend door Rusland. Men is ontzettend met het lot begaan van de Nederlandse, Deense en Noorse bevolking omdat wij natuurlijk het kind van de rekening zullen worden. Een kat in nood maakt rare sprongen. Ik ben er weer niet uit geweest, want ik heb geen overschoentjes, anders had Kokkie mij even meegenomen in de sneeuw. Nu heb ik

met Greet voor het raam gezeten en we hebben naar de sleetjes gekeken en naar de vogels, die schreeuwen omdat ze geen eten krijgen. Ze hebben hier tegenover een schuilkelder afgebroken. Deze zijn van hout en dus geschikt om te branden.

21 januari 1945 zondag

Er is ontzettend veel sneeuw gevallen; ze hebben hier op de ski's gelopen en er waren honderden sleetjes. Ik heb geen sneeuwschoentjes en kon er dus niet uit. Misschien morgen even op een sleetje van onze buurmeisjes. Greet en Cor denken dat er vannacht nog veel sneeuw zal vallen en dan betwijfelen wij het of wij vrijdag weg kunnen. Er staat nu veel wind en het heeft ook net gehageld. Kokkie heeft mijn haartjes gewassen. Dat hadden we steeds uitgesteld, omdat het weer was om verkouden te worden. Ze heeft er nu pijpkrulletjes in gedraaid en dat staat schattig. Ik heb vanmorgen een gekookt eitje gehad, dat mocht ik zelf uit mijn kopje lepelen. Verder brood met worst en pap met room. Kokkie zei, een vooroorlogs ontbijt. Toen hebben we lekkere koffie gedronken en daarna gegeten. Aardappelen met spruitjes. Kokkie had een sausje gemaakt van olie, want boter zien we niet meer, dat kost f. 95,- en dat kan bruintje niet helemaal trekken. Enfin, om kort te gaan, we hebben toch lekker gegeten. Vanmiddag eerst weer een boterham met worst, toen een bord erwtensoep met brood. Daarna heb ik nog een half hapje van Kokkie gekregen. Ik heb weer nieuwe maniertjes, ik kan toch zo lekker aanstellerig lachen, net een bakvis (tiener) Mijn lipje zit vast aan mijn tandvlees. Dat heeft Greet gisteren geconstateerd. Ze zal het aan Tante Thea laten zien; het zal wel even losgeknipt moeten worden. Het is gelukkig niet erg en ik besef het ook nog niet, want dan ben je voor alles dikwijls bang. Ik praat al van alles mee en vind het erg leuk om de dagen van de week op te noemen. Zonnag, maanag, tinsag, woenag, tonnerdag, vrijdag en dan roep ik heel hard saternag. Ik heb vandaag ook gespeeld met mijn Liesjepop. Die moest een plasje doen en ik zei: niet in bedje plassen, Ma roepen en zowaar heb ik zelf niet in mijn bedje geplast vanmiddag.

De Russen zitten al 30 km in Duitsland in Opper-Silezië. Een ander gedeelte probeert Danzig te bereiken en weer een ander gedeelte zet waarschijnlijk de tocht door naar Wenen. We wachten vol spanning af, wat of er gaat gebeuren.

22 januari 1945 maandag

De Russen hebben al drie honderd kleine en grotere plaatsen in Silezië veroverd en zijn nog maar 300 km van Berlijn af. Vanuit Berlijn wordt de bevolking aangeraden zich kalm te houden en te vechten of te sterven. Mijnwerkers, zo uit de mijnen, honderden vrouwen, invaliden enz. alles moet ingezet worden, om de stormloop van de Russen te stuiten. De Russen hebben gezworen niet eerder stil

te staan voordat ze in Berlijn zijn. Voor ons ziet het er echter droevig uit, wanneer niet spoedig wordt in gegrepen. Uit het noorden van het land mag niets meer gehaald worden. NSB-families krijgen toestemming om daar naar toe te trekken. Voor ons ziet het er echter droevig uit, aangezien er geen voedsel meer is en het er niet naar uitziet, dat dit ter hand zal worden genomen. Laten we hopen, net als de Duitsers, dat er een wonder zal geschieden, maar dit dan in de goede zin. Greet zou vandaag foto's in de sneeuw maken, maar de sluiters van de camera weigerde. Toen zijn we weer naar binnen gegaan, maar ik wilde stap, stap. Dat ging niet, want ik heb geen sneeuwschoentjes. We hopen dat de sneeuw tijdig weg zal zijn, anders moet ons bezoek een week uitgesteld worden. We hebben het er echt op staan, om nu eens te gaan. Het is een hele tippel, maar dat heeft ook een goede zijde en we zijn nu niet zo zeer aan huis gebonden. Cor heeft pijpkrulletjes in mijn haar gemaakt. Ik ben een echte lekkere dot en lief dat ik kan zijn! Dan zeg ik: "lieve Ma of lieve Kokkie". Vanavond gingen we even met ons drieën naar beneden om hout te zagen met de trekzaag. Ik was vreselijk bang en zei maar steeds auto, auto. Ik moest Cor en Greet hun hand vasthouden en zo hebben we dan wat hout gezaagd.

23 januari 1945 dinsdag

We hebben een heerlijke brief van Oom Han gekregen, namelijk een uitnodiging om de hele maand februari in Heemstede te komen en geen zorgen te hebben voor eten enz. daar zorgt Oom Han voor. We gaan vrijdag op stap, ondanks de sneeuw.

De berichten van het Front zijn uitstekend. We hebben nu alleen veel in orde te maken.

24 januari 1945 woensdag

Vanmorgen door de sneeuw heen boodschappen gedaan en afspraken gemaakt, want we blijven een maand weg. Het sneeuwde geweldig en ik vond het eerst ("nee lekker). Er kwam natuurlijk een haar in mijn mondje enz. Greet had haar mof klaar gelegd, maar ik moest hem in de wagen hebben en had dus heerlijke warme handjes. Greet en Cor zijn vanmiddag naar Oma gegaan. Ik vond het verschrikkelijk toen ik wakker werd en heb vreselijk gehuild. Ik snikte nog steeds toen ze thuis kwamen. Joke kon mij niet zoet houden (tot bedaren brengen?). Ik heb het liefste dat we maar met ons drieën zijn; dat gaat ook het beste. Het heeft weer flink gesneeuwd, toch gaan we op stap. Oom Sep neemt de koffer mee en Tante Hennie krijgt onze distributiebescheiden. Ook voor onze Plukkie moet ze zorgen een hele maand lang. Greet hoop dat ze hem niet in de tuin laat, want dan loopt hij weg.

De Russen hebben de hoofdstad van Silezië bereikt. In Duitsland is de staat van beleg afgekondigd en er heerst een paniekstemming.

25 januari 1945 donderdag

We zijn de hele dag druk bezig geweest, pakken en klaar maken. Ik was een beetje vervelend, want Kokkie ging steeds naar beneden. Oom Sep en Kokkie hebben een slee gemaakt en zo gaan we morgen vroeg op stap. Plukkie logeert bij Tante Hennie en moest in een zak mee, wat Greet wel een beetje akelig vond. Het nieuws is goed. Alleen voor Holland benard. Een half brood per week per persoon, dat loopt mis hier.

27 januari 1945 zaterdag

We zijn een klein beetje gekomen van onze voetreis van ca. 30 km. Cor met een slee, waarop vier koffers en een tas stonden. De koffers waren zwaar bepakt. Eerst met al die bruggen kreeg Greet een beetje astma en we waren al bang dat het mis zou lopen. Aan het einde van de Hoofdweg zijn we bij een mevrouw, die kleedjes aan het kloppen was, naar de wc geweest. Daar nam Greet een Thumaalman? en toen we op de Hoofdweg kwamen ging het geleidelijk over. Het begon zachtjes te sneeuwen, de weg was glad en het ging wat "gips?". Greet duwde mijn wagen en ik zat in de wollen dekens met een warme kruik. In de wagen van Tante Thea, want die is groter en dieper. Er is bezoek, morgen verder.

28 januari 1945 zondag

Eerst onze tocht verder. Zo gingen we op weg naar Halfweg. We waren om negen uur de deur uit en om kwart voor een waren we in Halfweg, waar we bij onze aankomst een hevige explosie hoorden. De slee was zwaar en af en toe zette Greet haar wagen tegen de achterkant van de koffers, dus trok Cor en Greet duwde. We kwamen in een onverwarmd café, dat tjokvol was en waar men een kop bouillon kreeg van echt getrokken vlees. Sleden en fietsen stonden buiten. We lieten ons hapje hutspot opwarmen, waarvan alleen de bodem werd warm gemaakt en waar ik een behoorlijk hapje van op at. Onderweg hadden we al een kop bouillon genomen uit de thermosfles. We brachten een uur door in Halfweg en gingen toen weer vol goede moed op stap. Het was glad op de weg, toch was het een heerlijke tocht en ik zat met paarse wangen in de wagen. Mijn gezicht was koud, overigens was ik lekker warm. Voor de brug van Haarlem, die door militairen bezet is en ondermijnd kon Cor de slee niet verder krijgen. Greet duwde en Cor trok. Het ging moeilijk, maar het ging. Toen kwam er een paard en wagen, de slee werd aangehaakt en zo ging het naar de Hout. Het was een vrij zware tocht door Haarlem; kluiten harde en mulle sneeuw en hard lo-

pen om het paard bij te houden. Greet was blij toen ze in de Haarlemmer Hout los moesten maken. We gaven de voerman f. 2.50 en gingen weer verder. Toen begon het hard te sneeuwen, hele grote dikke vlokken. Het werd zwaar rijden en zwaar trekken en ik kwam onder de sneeuw te zitten. Er kwam een dokter naast ons lopen, die vond dat de kap op moest, maar dat ging niet want dan kon ik niet goed zitten. De Dreef op, het was zwaar werken, maar voor we er erg in hadden waren we de Dreef af en begon de Cruquiusweg. De moed begaf (ontzonk) Cor haast. Ik moest een plasje doen en had even geslapen. Greet begon te zingen om mij af te leiden. Zo kwamen we eindelijk bij Tante Tinie aan. We kregen lekkere echte thee; ik bruine bonen met "vleesje" en heerlijke jus, lekkere boterhammen met boter, wittebrood, het was als koek. Ik ging vroeg naar bed en sliep heerlijk. Greet en Cor hebben slecht geslapen. Greet haar enkel was gezwollen en Cor had pijn in de spieren. We hadden ook zo'n 30 km afgelegd. We hadden muziek enz. Morgen weer verder.

29 januari 1945 maandag

Het heeft weer gesneeuwd en de temperatuur is steeds om het vriespunt. Ik lig in mijn bedje en heb heerlijk suiker en room gehad vanmorgen. Morgen gaan we naar Oma's huis. We hebben gisteren heerlijk gegeten en Kokkie en Greet hebben gisteravond geborreld. We krijgen van alles mee van Oom Han en tante Tinie. Ik loop maar met Nonkie zijn boek onder mijn arm. We hebben het allemaal echt naar onze zin.

2 februari 1945 vrijdag

Ik lig in mijn bedje. Kokkie heeft het keukentje opgeruimd en daar slaap ik nu. De kamer was voor mij te onrustig en te warm. Eerst sliepen we als volgt: Oma in de voorkamer en Kokkie en Greet op de divan achter, waar een bed op lag en ik in de hoek van de kamer op een kleine canapé met een bed er op. Ik sliep wel, maar erg onrustig en ik was vroeg wakker. Daarbij kwam, dat ik gisteren en vandaag ontzettend jengelig was, mijn handjes waren warm en ik was dorstig. Zo hebben we dus een juiste oplossing gevonden, want ik had werkelijk kringetjes onder mijn ogen en dat vonden Cor en Greet zo akelig. 's Morgens mocht ik wel bij Cor en Greet in bed en dat vond ik heerlijk en dan kreeg ik een kopje thee in bed. Dat was fijn, maar het is toch nog prettiger om ongestoord te slapen.

3 februari 1945 zondag

Het is middag en ik lig in mijn bedje. We hebben heerlijk gegeten, aardappelen met kapucijners en ham. Ik kreeg een klein beetje ketchup, dat vind ik heerlijk. De vliegtuigen zijn de hele morgen al in de weer er is dan ook plenty nieuws.

Voor Greet hiermee verder gaat, even een verder verslag van ons vakantieoord. Op dinsdag gingen we naar Oma toe. Kokkie was 's morgens weg gegaan met een grote slee met een paard ervoor, van een kennis van Oom Han. Op de slee ging een mud aardappelen, een mud cokes, 40 kg hout, een stuk ham, een stuk spek, een stuk kaas, kapucijners, bruine bonen, meel, lucifers (ook een luxe), suiker, enfin, kortom alles wat er zo'n beetje nodig is, in geld op het ogenblik niet te betalen. We waren dan ook dolgelukkig. Cor ging mee om de boel voor vast op te knappen. Wij dronken bij Tante Tinie nog een echt kopje chocolade met een biscuitje. Toen we klaar waren met het werk, bracht Tante Tinie ons tot de Lankhorstlaan. Het was een vreselijke sneeuwjacht en het vroom tussen 10-15 graden, en er was een ijskoude wind. Onderweg kwamen we allemaal mensen tegen met omgehakte bomen. Het was verschrikkelijk om te zien; rijen, rijen niet te overzien, alles verkleumd en koud en alles had bomen gekapt. Het waren meest oude mannen met bevroren snorren en bevroren ijspegels aan hun neus. Paars zagen ze. Af en toe sloegen ze hun verkleumde handen in elkaar. Dan kwamen er meisjes en vrouwen op leeftijd en dan kwam de jeugd, die ontzettend hard moet werken op hun ene sneetje brood en anderhalve aardappel per dag. Jonge jongens of jonge mannen zie je heel sporadisch, aangezien de Grüne Polizei op straat loopt om al de jonge mannen naar Duitsland te deporteren. Sommigen die brutaal zijn moeten het loodje leggen en worden onbarmhartig meegenomen. Een heel huis met onderduikers is hier leeg gehaald, de mensen liepen langs de straat te schreien. Een kennisje van Oom E, een Inlandse jongen, was ook even tegen achten op straat; de Grüne kwam en meegenomen. Marty heeft geprobeerd hem te verlossen. Ze nam dameskleden met zich mee en spoedde zich naar de kazerne. Door praten heeft ze diverse Duitsers op een dwaalspoor gebracht, maar bij de laatste wacht liepen ze erin. Deze constateerde dat Rienk, zo heette hij, een jongen was en meegenomen werd hij en direct op transport naar München gezet. Zo maakt men dus jacht op al onze jonge mannen, op de toekomst van Holland. Het hele land siddert en beeft van de barbaarse methoden.

Het voedselvraagstuk is zeer, zeer precair. De mensen eten opgepiepte bloembollen met wat zout. Nu hebben ze hier allemaal nog wel wat aardappelen, wat in Amsterdam niet het geval is. Er staan hier haast geen bomen meer. Alles wordt omgehakt. Hier bij Oma in de Orchideeënlaan stonden prachtige lijsterbesbomen. Alles, alles weg, overal steken de stompen uit de straten. Niets is er veilig en het kan nu ook niet anders, de mensen hebben niet en het was bar koud. De mooiste wegen zijn zonder bomen en de dikste bomen vallen. Vandaag echter schijnt de zon en het ziet er uit als een voorjaarsdag. Oom Sep is gisteren hier geweest en hij vertelde dat hij gelijk met ons op stap was gegaan. Hij voelde zich van de kou echter onwel worden en keerde terug. Toen hij thuis kwam viel hij

van zijn fiets, de burens brachten hem binnen, de dokter kwam en constateerde dat hij bevroren was geweest. Hij kwam 's avonds om negen uur bij en lag in de wollen dekens met kruiken.

Nu verder over onze tocht naar Oma. De sneeuwstorm was verschrikkelijk en Greet kreeg last van haar astma. Op de hoeken van de straten was het niet te harden. Het was benauwd en akelig, toen we dan ook bij Oma kwamen, moest Greet direct zitten en pilletjes innemen. Ze was verder de hele dag moe. Het bleef de hele dag sneeuwen en de volgende dag viel de dooi in. Cor ging alleen naar Tante Tinie, want iedere dag krijgen wij brood; een half wit en een half bruin. De volgende dag waren de straten zo goed als schoon en gingen wij mee naar Tante Tinie. We hebben bloedworst meegenomen, brood enz. en we hebben heerlijk echte thee gedronken. Oom E. is gisteren weer behandeld. Hij had het ook benauwd, zijn canule is schoongemaakt en wat wild vlees weg gebrand.

En nu het nieuws. De Russen zitten 65 km van Berlijn af. De burgemeester van Breslau is gefusilleerd, omdat hij wilde vluchten. Een Duitse gowleider (van de NSDAP), die het doodvonnis over hem uitsprak heeft gezegd: beter in ere vechten dan in schande sterven. Het Duitse volk vlucht in een chaotische jacht. Ze kwamen in Berlijn aan en werden met bommenwerpers gebombardeerd, het is een wrede wereld. De gezonde mannen moeten nu vechten aan het front en de zieken moeten in de fabrieken. De Russen rukken zonder mededogen op. In het westen zijn de Amerikanen ook weer tot de aanval over gegaan. De Jappen krijgen ook zoveel als ze hebben willen.

6 februari 1945 dinsdag

We zijn zo'n beetje klaar met het werk en eten vandaag boerenkool. Dat is ook een luxe, want niemand kan het krijgen. Ze vroegen aan Kokkie waar ze dat had gehaald. Uit Hoofddorp zei Kokkie. We hebben zondag van Tante Tinie een weckfles met vlees gekregen en nu hebben we daar drie dagen vlees van; dus vandaag nog vlees. Het is alles even lekker wat we eten. Iedere dag gaan we naar Tante Tinie en dan halen we een half wit en een half bruin. Niet zo als in Amsterdam, want een half brood is hier haast een heel; maar we kunnen ook zo schransen. Ik eet twee sneden, Greet en Cor vier of vijf en Oma ook vier en dan eten we er ook nog wel eens een hapje bij. Boter hebben we niet, want dat is hier ook niet te krijgen, maar we hebben ham of uitgebakken spek of kaas. We maken dus ook iedere dag een heerlijke wandeling van drie kwartier heen en drie kwartier terug. Ik zeg nog steeds de dagen van de week en dan zegt Kokkie er achteraan: Hennekam en dan zeg ik: appelmoes. Als Kokkie zegt: Berdi Appelmoes dan zeg ik Hennekam. En nu het grote nieuws. Ik ben helemaal zindelijk. Ik roep 's nachts Kokkie en zeg dan 's morgens "Kokkie gote meid, goot kind". Het is middag en ik lig in

mijn bedje. Ik heb vanmiddag mijn pyjamabroek aan gekregen en daar was ik wat trots op. Gisteren waren we bij Tante Tinie. Nonkie speelde op de piano en ik ging dansen. Naderhand draaide er een grammofoonplaat en ik danste weer, altijd maar op mijn teentjes.

Straks gaan we weer naar Tante Tinie. Daar krijg ik altijd een koekje. Tante Tinie is de enige die nog koekjes heeft. Naderhand lag er een kap brood op het aanrecht en die pakte ik en ik mocht hem lekker opeten.

Het Russische offensief is tot staan gebracht, toch is men bezig Frankfurt te bombarderen. De Amerikanen hebben ook weer een offensief geopend bij de Siegfriedlinie. Hier is vannacht ontzettend gevlogen en diverse explosies deden het huis dreunen. De hele dag vliegen ze hier al weer.

7 februari 1945 woensdag

Ik lig in mijn bedje te zingen. Ik zing dikwijls, toch was ik vanmorgen een beetje kribbig. Ik moest toen van Kokkie in de hoek staan. Gisteren zijn we naar Tante Tinie geweest, brood halen enz. We kregen heerlijke kaantjes (uitgebakken stukjes spek) mee en die hebben we lekker op de boterham opgegeten. Bij Tante Tinie ben ik graag, daar krijg je nog echte thee en ze schenkt mijn kopje steeds half vol. Als het op is dan sjouw ik maar weer achter haar aan en dan krijg ik weer wat. We kregen ook ieder een lekkere pannenkoek. Op onze terugweg kwamen wij Duitsers tegen. Eén ervan tikte tegen mijn wang en zei: dag kleine. Ik zei niets en Greet zei ook niets. Toen liepen ze door en ik zei: nee Ma, nee Ma. En toen zei Greet: neen schat. We hebben allemaal planten zien uitlopen en we waren tijdig thuis. De moeder van Tante Lena is gestorven en dat is erg verdrietig, want ze kunnen geen vervoermiddel krijgen om er naar toe te komen. Ze hebben bij de Ortskommandant geprobeerd en die zei dat ze meekonden tot Amsterdam en dan verder lopen tot Hilversum. Dat is veel te ver. Het is allemaal even akelig en zielig. De spoorbrug bij Halfweg moet weggebombardeerd zijn; ook zijn er hier veel vliegvelden gebombardeerd. Kokkie gaat misschien morgen naar Amsterdam. De toestand aan de fronten is zo'n beetje hetzelfde.

8 februari 1945 donderdag

Ik slaap weer even en we gaan zo naar Tante Tinie toe. Vanmorgen zijn we even bij Tante Le geweest om te condoleren. Mevrouw Boonen is huilende thuis gekomen. Zij heeft vanmorgen een bombardement in Halfweg meegemaakt. Ook eergisteren heeft zij het bombardement in Halfweg meegemaakt. Heel Halfweg zit zonder ruiten, het moet een ontzettende ravage zijn. Het heeft volgens Mevrouw Boonen drie slachtoffers gekost. In Zaandam waren razzia's omdat er een inspecteur is neer geschoten.

Aan alle fronten zeer goed nieuws. Duitsland heeft vredesonderhandelingen aangevraagd, maar tevergeefs. De conferentie tussen Roosevelt, Churchill en Stalin is begonnen. Men is ergens aan de Zwarte Zeekust. Er is een vliegtuig neer gestort van leden van het kabinet van Churchill. Zes doden en diverse gewonden. Gelukkig is Churchill, de grootste man alle tijden, gespaard gebleven. Men is op twee plaatsen bij Frankfurt de Oder over en dan gaat het naar het hart van Duitsland, Berlijn. Manilla op de Filippijnen is op de Jappen heroverd. Eisenhower maakt zich klaar om de Westwal een flinke opd.... te geven. Mevrouw Boonen heeft een Duitse soldaat gesproken. Hij zei dat de oorlog over veertien dagen geëindigd zou zijn.

11 februari 1945 zondag

Ik lig in mijn bedje en slaap. We hebben net gegeten, aardappelen met lekker "vleesje" en appelmoes. Ik wilde maar geen jus op mijn aardappelen hebben, want ik zat heerlijk in de appelmoes te lepelen. Toen het op was zei ik: meer appelmoes. Dat kreeg ik natuurlijk niet, ik moest eerst de aardappelen opeten. Ik zei: meer appelmoes en wees op mijn bordje. Ik kreeg hert niet en het werd een huilpartij. Daarna begon ik aan mijn aardappelen en dat viel werkelijk mee. Toen mijn bordje leeg was, kreeg ik nog wat appelmoes en werd in mijn bedje gelegd. Vandaag gaan we niet naar Tante Tinie, want we hebben gisteren alles meege-nomen. Ook kregen we ieder een eitje en hebben we vanmorgen gebakken spek met een eitje gehad. We gaan wel wandelen vanmiddag en dan gaan we even bij mevrouw Huner aan, een zuster van Tante Lena.

We hebben hier vanmorgen driemaal luchtalarm gehad. Er was ook een activiteit in de lucht, meer dan geweldig. Ook hebben ze in grote formaties de hele nacht gevlogen. Montgomery is een offensief bij Nijmegen begonnen en staat nu op 3 km afstand van Kleef. Sjoekow staat op 40 km afstand van Berlijn. Duitsland wordt in grote formaties dag en nacht gebombardeerd. Men verneemt uit betrouwbare bron, dat Duitsland aan het einde van zijn krachten is. We zullen toch niet al te optimistisch zijn, maar goede moed houden en God bidden dat deze barbaarse tijd spoedig tot het verleden mag behoren. In Nederland wordt wel zo'n intens gebrek geleden, dat het leed niet te overzien is. We hopen dan ook dat hierin spoedig verandering mag treden. Wij hier behoren nu tot de overgeluk-kigen, kennen geen gebrek, hebben brandstof en eten iedere dag ons portie op, maar enig leed te lenigen, dat ligt niet in onze macht.

14 februari 1945 woensdag

Het is middag, ik lig in mijn bedje want ik was erg moe. We hadden net twee kopjes soep op, waar ik de boontjes uit vis, toen zei ik tegen Greet, naar bedje

toe. Ik zag ook een beetje betrokken, dat komt omdat Kokkie vannacht niet thuis is geweest. Ze was naar Amsterdam om het een en ander te regelen en mee te brengen. Ik heb steeds om Kokkie gehuild. Kokkie helpt mij altijd met alles en nu moest Greet het doen. Greet heeft altijd gauw last van kortademigheid. Ik heb dan ook vannacht vier maal gehuild en vier maal was ik kletsnat en steeds vroeg ik maar om Kokkie. Nu gaan we straks als ik geslapen heb, de grote weg op om te kijken of we onze Kokkie soms zien. Zij is op de fiets weg gegaan gistermorgen. En had een ontzettende wind, maar gelukkig in de rug. Het is vandaag prachtig mooi weer en er is ontzettend veel luchtactiviteit. Er komt maar geen einde aan al de ellende en het duurt allemaal zo lang.

De Canadezen zitten in Kleef. Van Berlijn geen nieuws en ook niet van de andere fronten. We wachten dan maar weer of Kokkie nieuws uit Amsterdam mee zal brengen. We hopen dat ze behouden thuis zal komen.

16 februari 1945 vrijdag

Het is middag en ik slaap even, want het is mooi weer en we gaan naar Tante Tinie ons brood halen. We hebben gelukkig nog volop te eten, alhoewel we geen boter hebben. We hebben Goddank af en toe wat spek en bakken wat aardappelen bij het brood. Er is hier een Zweeds schip aangekomen met levensmiddelen. Nu krijgt iedereen een heel wit brood en 125 gram margarine. De kinderen en zieken krijgen nog extra. De Duitsers halen nu dezelfde hoeveelheid voedsel weer uit ons land weg, zodat het net zo lang als breed is. Hele gezinnen beginnen uit te sterven. Mensen vallen dood langs de weg. De uitkomst moet snel komen, anders is het te laat. De familie King, onze bovenburen, liggen ook te bed. Ze hebben het aan de ingewanden en zijn totaal ondervoed. Kokkie vreest het ergste. Diana is bij een boer en Dorothy ziet ontzettend wit. Als je sommige mensen aankijkt, dan lopen ze met de dood in de schoenen. Het leed en de ellende zijn niet te overzien. Het is het een na het ander. Meneer Gerritsen betaalde voor een lijkfist f. 400,-. De kist kwam toen de lijkwagen allang voor de deur stond. We raken geestelijk achter en afgestompt. Van diefstal en corruptie bestaat onze natie. De kinderen zijn onbehoorlijk en onbetamelijk in hun gedragingen en in hun uitdrukkingen. Soms ben je totaal verslagen van wat de jeugd durft te uiten. 's Avonds kunnen we niets meer doen. In Amsterdam smokkelden we wel met elektra, maar daar staat nu de doodstraf op en dat is te kostbaar. Zo zitten we hier 's avonds bij een kaarsje en we hebben nog anderhalve kaars. Dan is de pret uit en zitten we in het donker. Maar er is goed nieuws, nieuws dat ons moed geeft. Men neemt aan dat Duitsland nu gekraakt wordt. Dertien duizend bommenwerpers boven Duitsland, buiten de lichte bommenwerpers en jagers. Duitsland zit nu in een greep en de geallieerden laten niet af. Men verwacht het met een dag of veertien.

Maarschalk Sjoekow is doorgestoten en laat zich niet stuiten voor hij in Berlijn is dat wil zeggen in de ruïnes van Berlijn. De grootste vloot die men zich maar kan denken is op weg naar Japan, naar men verwacht, voor een invasie op Japan. Twaalf honderd bommenwerpers hebben Tokio gebombardeerd. Hiervoor is men bang, want Tokio is een glazen stad. Zo krijgen de agressieve landen hun trekken wel thuis en we hopen dat de wereldvrede hiermee getekend is. Roosevelt, Stalin en Churchill hebben hun conferentie beëindigd. Churchill is in Athene met Eden en Roosevelt heeft een telegram aan Stalin gestuurd, waarin hij zegt, dat hij hoopt, dat de wereldvrede door de grote drie net zo behandeld mag worden, als tot op heden de oorlogshandelingen. Max Blokzijl, een NSB'ertje, dat nu ergens verdekt opgesteld in het noorden van het land zit, zegt voor de radio, dat er geen grote drie bestaan. Er is alleen maar een grote één en daarmee bedoelt hij dan Hitler.

Ik ontwaak en Kokkie gaat mij klaar maken voor de wandeling, want het is prachtig weer, dus houdt Greet op met schrijven. We hopen spoedig groot nieuws te schrijven.

17 februari 1945 zaterdag

Tokio en Yokohama staan in vlammen. Twee hele grote oorlogsvloten liggen aan de Japanse kust. Wat er gaat gebeuren is ons nog niet duidelijk. In Duitsland voltrekt zich langzaam meer zeker het onontkoombare. Ik lig in mijn bedje en had net wat Vick's in mijn oogje gewreven, dat Greet op mijn neusje had gesmeerd. We gaan direct naar Tante Tinie. Oom Albert is gekomen en dus houden we maar op.

19 februari 1945 maandag

De berichten zijn goed. Montgomery heeft gezegd, dat de grote slag niet lang meer op zich laat wachten. Het wordt tijd, hoog tijd, niet alleen dat de mensen aan de hongerdood ten prooi vallen, maar ook geestelijk gaan wij te gronde. Er is niets dat ons opbeurt, alleen elkanders bezit. Greet heeft Cor, Cor heeft Greet en beiden hebben mij. Ze vinden het heerlijk, dat mijn wangen weer dikker worden, dat ik af en toe een echt kopje thee krijg met melk en suiker bij Tante Tinie en soms een echt biscuitje. Ook dat ik 's middags twee of drie boterhammen kan opeten, dat ik vanmiddag een heerlijke portie bruine boontjes op heb met vette jus. Verder vinden ze het fijn dat mijn haartjes zo mooi krullen, zodat Cor er iedere dag zeker een kwartier mee bezig is voordat ze uit de war zijn en de pijpenkrullen er weer in, en dat mijn oogjes mooi blauw zijn en ik zulke mooie fijne wenkbrauwjes heb, als met een penseeltje getekend. Ook fijn dat mijn figuurtje weer lekker mollig wordt, alleen jammer dat ik wat last van gal heb en die

puistjes allemaal open krab. Ik zeg dan maar steeds: Ma allabella aan doen. Dit is Arabella. Oma breit zulke lieve witte kousjes voor mij. Vanmorgen ben ik weer zo heerlijk gewassen en verschoond en dat met de weinige middelen, waarover je nu nog beschikt. Geen zeep, geen soda, geen toiletzeep, niets, niets en nog eens niets. Het is haast niet tegen geld of goede woorden te krijgen. Nu lig ik weer heerlijk in een schoon bedje te slapen, want ik plas weer iedere nacht in mijn bedje, wel een paar keer. Dan is Kokkie boos en dan zeg ik zelf al, “luier vies, gote meid, Kokkie tusje”. Dan zegt Kokkie, neen ik wil geen kusje. Berdie is vies geweest en dan zeg ik: aai Kokkie en leg zo mijn wangetje tegen Kokkie’s wang. Dan zegt Kokkie, zal Berdi het dan niet weer doen? Voor de zoveelste keer beloof ik beterschap.

Iedere dag gaan we naar Tante Tinie, behalve zondags, dan hebben we onze portie zaterdag al meegenomen, dan krijgen we twee grote broden, vier eitjes, groente en vlees. We hebben gisteren dan ook heerlijk gegeten. We zijn niet uit geweest, Kokkie had koorts en Greet had keelpijn, ikzelf was niet vrij van een verkoudheid. Ik riep steeds: naar Tante Tinie. Nu als ik wakker word, dan gaan we weer met ons drieën op stap. Begin maart gaan we weer naar huis, maar we hopen dat er voordien iets gebeurt.

De Amerikanen zijn op diverse eilanden bij Japan geland, dus ook daar krijgt men de nodige actie. Generaal von Rundstedt, de opperbevelhebber van het Duitse leger in het westen heeft het kruis gekregen met het eikenloof en de zwaarden en de brillanten. Van Engelse zijde zei men, misschien is hij al dood of anders gaat hij, want zoiets reikt Hitler alleen uit wanneer ze op de dodenlijst staan. We wachten rustig af op de dingen die komen zullen. Lang moet het niet meer duren.

21 februari 1945 woensdag

Oma is vandaag bij Tante Tinie en Kokkie en Greet en ik zijn met ons drieën thuis. We eten met ons drieën en gaan dan vanmiddag ook naar Tante Tinie. Greet is gisteren de hele dag ziek geweest en heeft op bed gelegen. Het is nu schitterend mooi weer, de zon is compleet warm en de vensters en het grind in de tuin staan te dampen. Diverse heesters komen al uit. Van de bomen zullen we niet veel meer zien, aangezien er geen bomen meer zijn. Het is een betreurenswaardige aanblik, maar het was noodzaak in de meeste gevallen. Ook veel vandalisme, maar dat zullen we er maar op de koop toe bij nemen. In Beverwijk breken ze hele woonwijken, waarvan de mensen geëvacueerd zijn, af. Dat is in en in treurig; daar gaat je bezit als je er niet bent. We krijgen hier vlakbij een startbaan van de V 2. Dat is iets ontzettends. De mensen hier in Heemstede zijn er vol van. Zo stapelt zich de ene ellende op de andere en dat terwijl we het gevoel hadden dat het nu toch wel eens zal aflopen. Heel Vogelenzang heeft aanzegging gekregen, binnen twee maal 24 uur de plaats te verlaten. De bewoners zijn aan het evacueren en

men is al begonnen aan de startbaan. Van de tien mislukken er negen en vallen in de omtrek of ontploffen. Dat lot wacht nu de bewoners van de omstreken. We zijn blij volgende week weer naar Amsterdam te kunnen vertrekken. Cor en Greet zijn bang dat ik erg overstuur zal raken van de explosies. In Amsterdam is het echter ook niet alles. De berichten zijn zeer slecht. Sinds wij er weg zijn, zijn er nog geen aardappelen gedistribueerd. Wat het dus worden moet weten we niet. We hebben het een en ander meegenomen om met Oom Han te ruilen voor levensmiddelen. We hopen dat het lukt. Het zal een hele tippel worden, temeer daar we zwaar belast zullen zijn. We zullen het moedig onder de ogen zien. Ik ga nu alles praten, zeg hele zinnen en het klinkt soms heel eigenwijs.

's Avonds bidt Kokkie met mij en zegt dan: in naam van de vader. Ik zeg dan: "in naam vate". Kokkie weer: en van de zoon, "soon" zeg ik dan en de heilige geest zegt Kokkie, "heilige kist" zeg ik dan en dan schreeuw ik hard: "amen". Kokkie maakt dan met mij een kruisje en dan ga ik slapen. Tegen Oma, als die heur haar los heeft hangen zeg ik: "dag konin" en als Greet tegen Oom E. zegt, dag joch, dan zeg ik: "dag joch of dag knaap". Ze moeten dikwijls om mij lachen. Ik kan geen ogenblik buiten Kokkie, wanneer die een kwartier weg blijft, dan roep ik al om haar.

De hele avond en nacht hebben ze gevlogen, zwaar beladen. Nieuws is er echter nog niet bekend. We hopen in de loop van de dag het een en ander te vernemen.

25 februari 1945 zondag

Greet is weer op, zij is *weer* ziek geweest. Dat is zo schering en inslag iedere maand een paar dagen. Weer een hevige astma-aanval, waarbij dokter van Walsum's hulp hier 's morgens werd ingeroepen. Greet kreeg weer een injectie en bleef een paar dagen te bed. Gisteren bij het avondeten even opgestaan en vandaag weer gewoon opgestaan. En nu weer even schrijven in mijn dagboek. Er gebeurt een heleboel en nog lang niet genoeg.

Berchtesgaden, het verblijf van Hitler is gebombardeerd. De Amerikanen zijn de Roer over en op weg naar Keulen. Het is een geweldig offensief, dat zich ook hier ontplooid heeft. De Russen rukken langzaam op en hebben Pozen in hun bezit. Vandaag zijn we vreselijk geschrokken. De startbaan van Vogelenzang werd gebombardeerd. Het huis dreunde en we schrokken verschrikkelijk. Morgen verder.

26 februari 1945 maandag

We zijn precies een maand hier. Gisteren kon Greet niet verder schrijven, er kwam bezoek. De vliegtuigen vliegen af en aan, er is een activiteit in de lucht van jewelste. Duitsland wordt gekraakt, dat is zeker, er kan niets meer van terecht komen. Dag en nacht bommenwerpers in formaties van drie tot tienduizend. En nog niet capituleren.

De hongersnood stijgt hier ten top. Het Zweedse Rode Kruis heeft zich over het Hollandse volk ontfermd en iedereen krijgt nu een Zweeds pakket. In de etalages van de uitreiking hangt een Zweedse vlag en een kaartje: dank aan het Zweedse Rode Kruis. Cor kon wel huilen toen ze het las. Dat het zo ver met Holland was gekomen, ons land van overvloed. In het pakket zit per persoon een wittebrood, 125 gram boter. We hebben hier in maanden geen boter gezien. De mensen eten hier maar raak. Gepofte tulpenbollen en dat is dan nog een lekkernij. Ja, ja het is in en in droevig. Heel Polen is ontruimd, maar geen spoor meer te vinden van joodse mensen. Wel waren er bijeengezameld, vier en een half miljoen paar schoenen, groot en klein. Volgens een van de oorlogscorrespondenten heeft men in Polen een fabriek ontdekt, waar mensen geslacht werden, Joodse mensen vermoedt men. Van de beenderen werd lijm gemaakt en van het vlees worst voor de oorlogshonden. De fabriek was helemaal in takt en de machines waren van Krupp. De ontzetting grijnst ons aan, als men aan deze mogelijkheden denkt.

Er heeft zich een nieuw kabinet gevormd van onze regering in Engeland. Weer onder Professor Gerbrandy. In onbezet gebied krijgt men al behoorlijk te eten. We zullen het even overnemen (uit de krant?), volwassenen drie kg aardappelen per week, hier 1 kg en dan nog niet eens iedere week beschikbaar, zodat je dan je keel maar aan de kapstok moet hangen. 2400 gram brood, hier 800 gram. Anderhalve liter taptemelk, hier niets. 125 gram margarine, hier niets. 250 gram vlees, hier niets. 250 gram suiker, hier niets. 250 gram peulvruchten, hier per Gods gratie soms. 125 gram jam, hier niets, of jam van suikerbieten met pulp. 100 gram zout, hier soms eens per maand. 70 gram bloem, hier niets. Jeugdige personen nog extra een half kilo aardappelen en 400 gram brood. Voor kinderen tussen 4 en 12 jaar extra drie en een halve liter melk, dit is gedeeltelijk Engelse blikmelk, een pak chocolade en een pakje kinderdrankpoeder. Kinderen beneden vier jaar vijf en een halve liter melk, 250 gram bloem, 250 gram vlokken of puddingpoeder, een pakje kinderdrankpoeder en chocolade, geen peulvruchten. Hier taptemelk en een bon voor kindermeel, waar doorgaans niets op te krijgen is. Het sterftecijfer van kinderen is zeer hoog. In drie maanden tijd net zoveel als anders over een heel jaar.

Het is behoorlijk weer, een beetje frisse wind, maar lekker zonnig. Greet gaat even mee, want we gaan donderdag naar Amsterdam en we moeten zien wat levensmiddelen mee te krijgen, dus met Oom Han praten. Hoe we terug gaan weten we nog niet. Greet denkt steeds dat er van tevoren nog iets zal gebeuren. Het heeft er ook veel van, maar we zullen niet op de dingen vooruit lopen.

Tokio is ook weer gebombardeerd. Ook daar is men in het kabinet aan het debatteren.

3 maart 1945 zaterdag Amsterdam

We zijn weer thuis. Donderdag zijn we weg gegaan. Tante Tinie en Oom Han konden ons ook niet langer hebben, want het wordt nu overal zo'n beetje misère. Eerst hadden we akeligheid voor een wagentje, want we waren met een slee en een kinderwagen weg gegaan, maar toen we terug gingen, lag er geen sneeuw meer. Het stormde geweldig en de wind was koud. Greet ging op weg om ergens een wagen te lenen in de vaste veronderstelling dat Oom Sep vrijdag naar Heemstede ging. Greet slaagde met een wagen bij mevrouw van der Weyde. Genoemde dame had eerst veel bezwaren, maar toen Greet zei, dat we nog een kinderwagen bij ons hadden, kregen we de wagen mee. Deze moest de andere dag terug gebracht worden. Alles stond ingepakt en we togen op weg. Een hevige koude wind en het begon flink te regenen. Het afscheid van Oma was wel een beetje akelig. Die ging gelijk met ons weg naar Tante Tinie, waar ze nu weer ging logeren. We zouden net aan de grote weg komen, toen Cor aan Greet vroeg waar het brood lag. Het brood zei Greet, dat heb jij toch ingepakt. Greet werd aan de kant van de weg gezet, ik werd zo gedraaid dat ik uit de wind stond. Toen rende Kokkie achter Oma aan, want die had de sleutels en wij wachtten. Eerst kwamen er twee meisjes die naar Rotterdam moesten en vroegen of er ook een auto langs kwam. Greet wist het niet. Toen kwam er een schamel geklede jongeman in een oude koetsiersjas die vertelde dat hij zijn huis ontvlucht was, omdat er bij hem in de buurt een NSB'er vermoord was. Hij was bang voor represailles. Toen kwam er een Duitse dame, die het over de toestand had, die zo slecht en duur was. Greet zei tegen haar niet zoveel. Toen een indianenkreet die de stilte verscheurde en we zagen Cor. Van haar was het geluid afkomstig. Toen gingen we op stap. Het was inmiddels 11 uur geworden. We kwamen Oom E. tegen, even gepraat, gezwaaid, lang door hem nagekeken en door Haarlem naar de grote weg. Het karretje maakte een heidens lawaai, maar al onze bagage was erop. Een half mud aardappelen, prei, uien van Tante Tinie en Oom Han gekocht voor: schrik niet f. 600,-. Van Oom E. hadden we een zakje tarwe, een zakje aardappelmeel en een zakje groene erwten, die we vandaag hebben gegeten. Daarbij nog twee grote en een kleine koffer. Cor had dus vier koffers, een gewicht van ongeveer 300 pond. Greet duwde mij in de wagen, een deken onder me, een deken om me heen en de vacht op me. Een tas met tafelzilver van Mimi, twee broodkapstokjes en enige kleinigheden. Zo kwamen we onder veel lawaai op de Haarlemmerweg. De wind was inmiddels een orkaan geworden, maar wij hadden hem in de rug en full-speed ging het naar Halfweg. Het was donker en regenachtig en in zat lekker onder de kap en in de dekens. We waren blij dat het zulk slecht weer was, want iedere dag scheerden er vliegtuigen over Halfweg en mitrilleerden (beschoten) al de voertuigen. Een paard was de vorige dag dood geschoten en het bloed wees nog de plaats aan waar het ongeluk was geschied. In Halfweg waren nog al de ruiten

stuk. Het eerste café van de bouillon was gesloten. Gelukkig was er nog een café open. We kregen een kop zwarte koffie en een glas limonade, waaruit ik dapper meedronk. Van een dame die er zat, kreeg ik tweemaal een stukje kaas van haar boterham. We gingen naar het toilet. Kokkie had mij al die tijd even laten lopen, opdat ik niet zo stijf zou worden, van al het stil zitten. We gingen op stap. Cor en Greet waren dit keer erg moe. Greet had haar kousen helemaal stuk gelopen en kreeg pijn in haar voeten. Ze deed om één van haar voeten een zakdoek. Cor kon haast met haar vracht de bruggen in Amsterdam niet op komen. Zo kwamen we eindelijk doodmoe thuis. Mevrouw King hielp met het wagentje. We hebben even het kachelkje aangelegd. Van mevrouw King kregen we een ketel water en daarvan hebben we thee gezet en de kruiken gevuld. In mijn bedje kwam ook een kruikje, want mijn kamertje was een beetje vochtig. Ik heb ook schoentjes gekregen. Ze kostten maar f. 50,-. Ze zijn lichtgroen en op maat gemaakt. Ik heb ze vandaag voor het eerst aan en ik ben net Jan Stap allemachtig. Ik loop zo deftig en zo voorzichtig. Ik heb alleen weer even gehuild vandaag, omdat Kokkie naar boven ging en ik Kokkie niet kan missen. Dat is me wat met die Kokkie. Ik kan geen ogenblik buiten haar. Kokkie wil mijn haartjes een beetje afknippen, want ze krijgt mijn krullen haast niet uit de war. Nu zit ik bij Kokkie op schoot. Ze mag niet lezen van me. Ik draai haar gezicht naar me toe.

De nieuwsberichten zijn zeer goed. Krefeld en Düsseldorf zijn in geallieerde handen. Keulen wordt benaderd. Men verwacht een ineenstorting van het Westelijk front. Onze regering heeft zich in verbinding gesteld met de Russische, vanwege de in Polen vertoevende (verblijvende) Hollandse onderdanen, die er mogelijk nog aanwezig zouden zijn. Wij hopen het van harte.

5 maart 1945 maandag

Onze gediensstige, die na vijf weken verlof vandaag weer zou beginnen, is maar weer weg gebleven vanmorgen. Wij zullen nu ook niet meer van haar diensten gebruik maken. Het is akelig koud weer, toch gaan we vanmiddag de straat op, want we laten iedere middag de kachel uitgaan, anders komen we niet uit met onze brandstof om het eten klaar te maken. Deze brandstof bestaat enkel uit hout en nog een paar stukjes turf, dus vliegt door de kachel. Iets anders bezitten we niet meer, maar als het moet dan branden we de planken uit de kasten en de deuren uit de kelder. Hout is of niet te koop, of zo ontzettend duur, dat er geen aankomen aan is.

6 maart 1945 dinsdag

Er is groot nieuws. We zijn vanmiddag naar de Amstelveenseweg, naar Mimi en naar Oma geweest. Op de Amstelveenseweg hoorden we dat de geallieerden bij

Emmerich de Rijn over zijn en in de Scheldestraat spraken we Jan te Riet en die vertelde dat Keulen gevallen is. De Keulse Dom en alles ligt in puin. Het gaat nu hard, de ene verrassing volgt op de andere. De Russen maken zich gereed om Berlijn in te sluiten. Goebbels heeft gezegd, dat het Duitse volk een eredood zal sterven en dat de leiders hen voor zullen gaan. Ja, ja het is ver gekomen. Het wordt trouwens hoog tijd, dagelijks sneuvelen hier mensen van de honger. Er zijn al 1500 lijken, die niet begraven kunnen worden. Ze liggen bijeen in de Zuiderkerk bij de Oude Schans. Er zijn diverse geperst papieren kisten aangekomen, maar dit is verre van voldoende. Sommigen worden gewoon in lakens of dekens begraven. Uit onbezet gebied zijn al 500 kinderen in Engeland aangekomen, om weer op te knappen. Max Blokzijl heeft voor de radio gesproken en noemt dit reclamekinderen. Hij zei trouwens, dat de Hollandse vrouwen ontaard waren. Ze hadden nog een verontschuldiging voor de geallieerden, die de Duitse steden bombardeerden, waarbij vrouwen en kinderen getroffen werden. Geen Duitse vrouw heeft medelijden getoond met ons arme Rotterdam van 1940. In Den Haag is het vreselijk. Er waren n.l. door de geallieerden pamfletten boven Den Haag uitgestrooid. Er stond in dat de bevolking de stad moest verlaten. Sommigen hebben hieraan gehoor gegeven, maar de meesten niet. Donderdag l.l. is Den Haag gebombardeerd vanwege de startbaan van de V 1. Er zijn tot dusver 1000 doden en 30.000 daklozen. In de omgeving van de Laan van Meerdervoort moet alles weg zijn. Nadere berichten zijn nog niet bekend.

We krijgen weer meel van Zweden. Men denkt ongeveer de 15^e. Het Zweedse Rode Kruis heeft het in handen gegeven van de Zweedse consul, aangezien ons Rode Kruis hier verNSBeed is. Men zegt dat er ook levensmiddelen uit Zwitserland en Portugal komen. Wij hopen het, want de strijd tegen de ondergang is zwaar. Hele mooie oude huizen vallen hier ten prooi aan het sloopwerk. Bruggen worden gesloopt, dat wil zeggen de leuning, zodat het levensgevaarlijk wordt bij avond over een brug te gaan. Kokkie heeft gisteravond een fiets binnen gehaald, die de hele dag al buiten lag. Een behoorlijke herenfiets met goede banden. We zijn vanmorgen naar de eigenaar geweest, maar daar schijnt een luchtje aan te zijn, waarschijnlijk een NSB'er. Die indruk hebben we tenminste gekregen.

Kokkie zou vandaag het karretje terugbrengen naar Heemstede, maar het was ontzettend slecht weer. Toen is ze naar beneden gevallen in het luik van de kolenkelder. Ze heeft haar voet bezeerd, zodat ze morgen ook nog niet kan gaan.

Ik lig heerlijk in mijn bedje en slaap even. 's Middags vind ik het niet erg om te gaan slapen, maar aan de avond heb ik een hekel. Ik ben 's avonds een beetje bang, wat het is weet ik zelf niet, Kokkie en Greet helpen mij er zoveel mogelijk over heen, maar het wil niet weg, zelfs al krijg ik een beetje broom. Het heerlijkste vind ik het op straat en daar heb ik geen klagen over, want weer of geen weer, we

gaan de straat op. Straks als ik uit mijn bedje kom, dan gaan we weer op stap. Ik eet lekker en vraag maar steeds om brood, maar dat is nu weer een beetje afgelopen. Kokkie gaat er straks één halen en dan maar weer aan het einde van de week. We hebben gelukkig nog wat boter.

We hebben een foto gezien van de grote drie; Churchill, Roosevelt en Stalin.

7 maart 1945 woensdag

Peggy van Hout, een Indisch meisje en Kokkie zijn samen op weg met het wagentje. Kokkie had het anders zelf weg gebracht; nu kwam Peggy het halen, aangezien mevrouw van der Weyde zich erg ongerust maakte over het uitblijven van het karretje. Het is ook ongehoord, maar je kunt geen bericht of niets laten horen; het duurt 5 weken eer er ergens een brief aankomt. Nu gaan Greet en ik onze Kokkie direct tegemoet. Ik slaap nog lekker even. Ik heb heerlijk veel gegeten, aardappelen met biet door elkaar. Ze zijn hier de hele school aan het slopen. Ze zitten zelfs boven op het dak. Hoe ze erop klauteren weet je niet, maar ze komen er.

Nieuws hebben we nog niet gehoord. Vanmorgen om zes uur werd er flink gebombardeerd. Alles rammelde in huis. Ook waren ze vanmorgen al weer vroeg aan het vliegen; duizenden vlogen over.

We krijgen weer Zweedse pakketten. Er zijn er zelfs drie onderweg en dat nog wel van heerlijk wit brood. We smullen al bij het vooruitzicht.

8 maart 1945 donderdag

Het is koud guur weer, toch zijn we er even uit geweest en hebben een broodbon verloren. We waren er onthutst van. Ik kreeg gelukkig bij Tante Jo een dikke snee brood met boter. Thuis hebben we wat crackers met boter gegeten en twee kopjes thee. Ik lig nu op de grond bij Plukkie zijn schaalte. Plukkie had ook gerekend op een sneetje brood, want daar is hij dol op. Nu heeft hij wat tarwemeelpap gekregen, die vanmorgen overgebleven was en hij smult er in. Kokkie heeft voor ons gauw biet klaar gemaakt; Greet heeft aardappelen geschild en zo is toch straks het eten klaar. Vanmiddag hebben we erwtensoep gegeten. Ik heb iedere dag mijn mooie schoentjes aan, maar heb er wel een beetje koude voetjes in. Greet trekt ze nu direct uit, als we thuis komen. Ik begin van alles te babbelen en kan heerlijk vleien. Als ik een plasje in mijn bed doe, en dit gebeurt nog al eens, dan geeft Kokkie mij een standje. Dan zeg ik: "een tusje Kokkie", en wil er maar het liefst overheen praten. 's Morgens begin ik al en zeg dan, gaan we la, la. Dan zegt Greet, ja, vanmiddag als je geslapen hebt.

Churchill is al in Duitsland bij de militairen geweest. Hij heeft op een kogel een karikatuur van Hitler getekend en die zo over de Rijn geschoten met de woorden, dat de strijd spoedig beslecht zal zijn en er weer vrede op aarde zal komen.

Churchill deinst nergens voor terug. Keulen is zo goed als geruïneerd. De meningen over de Dom verschillen. De één zegt, erg beschadigd de ander, haast niet. Men is op weg naar Bonn. In het oosten maken de Russen ook vorderingen; er worden heel veel Duitsers gevangen genomen. In Denemarken saboteert men geweldig.

Onze spoorbanen worden overal door de Duitsers opgebroken. De kabels worden weggehaald, ook de telefoonkabels. Men denkt dat het vier jaar duurt, eer onze spoorwegen weer een beetje op peil zijn. Uit onze dieseltreinen zijn al de motoren weggehaald en naar Duitsland overgebracht. De vijf grote landen: Amerika, Engeland, Rusland, China en Frankrijk en zeven kleinere landen, er is nog niet uitgemaakt welke, zullen deelnemen aan de conferentie te San Francisco. Hier zal alles geregeld worden, ook in de toekomst.

9 maart 1945 vrijdag

De geallieerden zijn de Rijn bij Koblenz overgestoken.

We zijn vanmorgen eerst op stap geweest. Het was wel een beetje koud en toen we thuis kwamen was de erwtensoep al klaar. We hadden honger en ik at ruim een groot bord vol op. Vanmiddag weer; ik ben niet naar mijn bedje geweest, anders waren we te laat voor de winkels. We hebben twee pond vlees gekocht f. 62,- en we hebben op de bon biefstuk en dat eten we direct met biet en gekookte aardappelen. We zijn bij Tante Thea geweest en toen weer gauw naar huis.

Er is een aanslag op Rauter gepleegd, hier chef van de Grüne Polizei. Zijn kaak is zwaar geblesseerd, zijn secretaresse dood en ook zijn chauffeur. Als represaille zijn er 60 mensen doodgeschoten. Men beweert ook dat er een aanslag is gepleegd op Seyss-Inquart; dit is niet bevestigd. Het is nog steeds guur weer. Ik ben een beetje lastig en ga direct naar bed.

10 maart 1945 zaterdag

Arm Den Haag. Al 2200 lijken zijn geborgen en er liggen er nog verscheidene onder het puin. 30.000 daklozen en het doel gemist. Ze moesten net aan de andere kant van het Bezuidenhoutkwartier zijn. V 1 en V 2 worden gewoon afgeschoten. Het is trouwens allemaal ellendig. Men kan geen straat doorlopen, overal vindt men vuilnishopen. De emmers worden gewoon op de straten leeg gekeerd.. Men loopt tussen vuilnishopen, oude kussens, kleden en bedden door. Vlak bij ons in de Breitenstraat is het een complete vuilnisbelt. Men ziet er arme mensen, de weinige kooltjes, die er nog in zouden zitten, uitzoeken en met hun handen het vuil opzij schuiven. De mensen zien zwart en groezelig; sommigen zijn overdekt met vuile korsten, want zeep is er niet. Suikerbonnen en zeepbonnen worden bekend gemaakt, maar niet verstrekt. De agenten lopen naast de broodkarren,

opdat er geen brood gestolen zal worden. Van de week, donderdag, werd er geen brood verstrekt en nu is het zaterdag en er is 60 % brood gekomen. Kokkie heeft een oud brood op de kop getikt en we hebben bij onze waterchocola een sneetje opgegeten. De Duitsers hebben weer voor een belangrijk deel beslag gelegd op onze meelvoorraad. De aardappelen, 1 kilo per week, zijn zwart en ziek en van een zeer slecht gehalte. De meeste mensen eten maar pulp van suikerbieten en tulpenbollen. We krijgen gelukkig van het Internationale Rode Kruis een maand lang 210 gram meel, dat aanvankelijk bestemd was voor België. Dat is nu bestemd voor Rotterdam en Amsterdam, plus wat we krijgen van het Zweedse Rode Kruis. De Duitsers halen hier idem zoveel weg. Huizen worden hier afgebroken, deels omdat men het hout nodig heeft, deels uit vandalisme. Ons politiecorps kijkt nergens naar, alleen als het erom gaat uit eigen voordeel te handelen. Ik ben dol op potloden en op zakdoeken. Mijn zakdoek neem ik altijd mee in de wagen. Ik ben tot op heden kerngezond en heb altijd eetlust.

13 maart 1945 dinsdag

We zijn net thuis. Greet heeft de tafel klaar gemaakt en Kokkie is aan het hout hakken. Het is zes uur geweest en tussen de bedrijven door schrijft Greet in mijn dagboek. Straks is het donker en bij kaarslicht kan Greet haast niet schrijven. Cor heeft gisteren een broodbon gekocht voor slechts f. 17.50. Aanvankelijk betaalde men f. 25,-. Nu zit ik aan mijn vijfde sneetje, want het smaakt me zo lekker. Ik krijg ook nog wat gebakken aardappeltjes en ga dan naar mijn bedje. Ik heb mijn wang stukgekrabt en Greet heeft er Perubalsem aan gesmeerd, maar ik vind dat niet lekker. Cor en Greet hebben het nu erg druk. Ze moeten alles zelf doen, maar we zijn heerlijk vrij en dat is ook wat waard. We zijn vanmiddag weer fijn in het zonnetje op stap geweest. Rauter is dood. Acht uur heeft hij aan de weg gelegen. Er worden heel wat jonge mannen voor doodgeschoten. Dorothy King was getuige van het fusilleren van 45 mannen in het Weteringplantsoen, met nog meer leerlingen. Al de kinderen waren erg overstuur op school aangekomen. De nieuwsberichten zijn heel goed en ze maken snelle vorderingen. Kokkie komt boven en zegt: honger, dus moet Greet ophouden.

15 maart 1945 donderdag

Even tussen de bedrijven door. We hebben met veel moeite een brood gekregen. Tinie Bosch heeft het even voor ons gehaald. Het was net vier uur en dan sluiten de zaken. Toen even naar Godefrooy? voor aardappelen, even naar Mimi en toen vlug naar huis, want het was koud en dampig geworden. Kokkie ging gauw hout hakken, nadat we wat brood hadden gegeten en Greet aardappelen schillen. We hebben nog wat biet en dan gaat het wel weer. Gisteren zijn we naar Tante

Hennie geweest. Daar kreeg ik roggebrood met suiker. Een hele traktatie. We zaten pas om acht uur te eten en toen meteen naar bed. Greet was doodmoe, want dat is een hele wandeling naar de Archimedesweg. Ik heb even op straat mogen lopen, maar ik loop nog niet prettig op mijn schoentjes. Net of ik op eieren loop, maar dat zal wel wennen.

De geallieerden hebben drie bruggenhoofden over de Rijn en Sjoekow is de aanval op Berlijn aan het voorbereiden. Het was hier vandaag fietsen vorderen door de Grüne. De mensen moesten zelf hun fietsen onder bewaking naar de Apollohal brengen. Ja, zo wordt er nog heel wat van ons volk weg geroofd.

17 maart 1945 zaterdag

We hebben met veel moeite twee broden bemachtigd voor vandaag en morgen. Anderhalf bij Eigen Hulp, een half bij Reekers. We hebben twee klantenkaarten bemachtigd, dus hebben we twee kansen. Het is guur weer, maar er is gelukkig een beetje zon, anders zou het hier heel koud zijn. We stoken 's morgens de kachel een uurtje, tussen de middag weer en dan om een uur of vijf tot zeven uur, half acht, zodat we warm naar bed gaan. Ik ben nog steeds niet zindelijk. We moeten ook de hele dag zo plassen; dat doet trouwens iedereen. Het is een gebrek aan vet zegt men. Nu krijg ik gelukkig nog iedere dag Davitamon en gebakken aardappelen in olie. Er is vandaag weer ontzettend gevlogen en geschoten. Ik ben er gelukkig door heen geslapen, maar Greet lag ook even te dutten en die is er wakker van geworden.

De nieuwste berichten zijn zeer goed. De Duitsers doen wanhopige pogingen om diverse bruggenhoofden over de Rijn te vormen. Er zijn er diverse tot stand gekomen. Krupp in Essen is ontzettend zwaar gebombardeerd. Berlijn heeft bommen gehad van twee meter lengte met een gewicht van tien ton. Hele Duitse steden ziet men verdwijnen. De Russen zijn ook flink in het offensief. We hebben slechts één vurige wens, dat is, dat het spoedig afgelopen zal zijn. Ons volk lijdt ontzettend; het ontbreekt aan kleding, schoeisel, dekens en voedsel. Churchill heeft verklaard, dat het wel drie jaar zal duren, eer de voedselvoorziening weer wat op peil zal zijn.

De mensen hier zijn allemaal humeurig en chagrijnig. Ze hebben geen medelijken meer met elkaar, iedereen zorgt voor zich. Bruggen worden opgebroken en weg gebroken, als men maar hout heeft. Oude vrouwen zie je sjouwen met grote zakken hout op hun rug. Mannen zie je vuilnisbelten afzoeken om nog wat kooltjes of papier op te scharrelen. Het bedelen aan de deur houdt niet op. Honden ziet men haast niet meer op straat, de mensen lachen haast niet meer, men kijkt verbitterd en verbeteren.

Ik ben gelukkig nog vrolijk, loop door het huis te zingen en te dansen. Greet zingt

dikwijls mee; ook dansen we dikwijls samen, dan gaan we ook wel eens vrijen met ons drieën. Dan neemt Cor mij op haar arm en dan kussen we met ons drieën Als ik in mijn bedje heb geplast en Kokkie zegt: ik ben boos op je, dan zeg ik maar gauw: "Kokkie tusje". Neen zegt Kokkie dan, je bent stout en een klein kindje. Zal nooit weer doen zeg ik dan weer, heus niet, "tusje Kokkie". Nu, dan krijg ik een kusje en de andere dag is het weer mis. Ik heb mijn haar nu hoog zitten, want ik kijk nog steeds een beetje loens en Kokkie denkt dan dat het door de haartjes komt. Ik zie er nu echt eigenwijs uit. Ik ben erg lief en aanhankelijk, kus graag, en zit o, zo graag bij Kokkie of Greet op schoot. Ik kan heerlijk eten en ben dol op brood. We eten echter om de andere dag brood en dan nog met wat aardappeltjes erbij. Melk kunnen we niet meer op de kop tikken, maar we zijn aan het schillen sparen en hopen zodoende bij een boer eens een litertje te krijgen. Oom Sep heeft een snijapparaat van ons mee om te kijken of we wat kaas kunnen krijgen en zo scharrelen we maar door. We gaan zelf ons huis een beetje schoonmaken en hopen dat het allemaal vlug afgelopen mag zijn.

18 maart 1945 zondag

Ik lig in mijn bedje en slaap. Zopas zijn er enige zware bommen gevallen, maar ik ben er gelukkig niet wakker van geworden. Als ik wakker wordt, gaan we uit, het Beatrixpark door naar mevrouw Bosch. Daar gaan we een kopje echte thee drinken. Vanmorgen hebben we ons laatste chocoladeblikje in onze drie kopjes opge maakt en nu hebben we niets anders meer dan wat thee- en koffiesurrogaat. We hebben geen snipper melk meer en zonder dat kunnen we geen koffie drinken. Hitler heeft een afgevaardigde naar de Engelse gezant in Zweden gezonden, een zekere Hesse, om tot onderhandelingen te komen. Hij verklaarde, wanneer de Engelse regering niet bereid was tot vredesonderhandelingen, Hitler de poorten van Europa open zou zetten voor het Bolsjewisme. De gezant heeft hierop Dr. Hesse de deur uit laten zetten.

Rauter blijkt niet dood te zijn, maar levensgevaarlijk gewond. Hij heeft een schot in de kaak, één in de long en één in de buik. Men vermoedt dat Duitse onderdanen hier de hand in hebben. Het heeft echter 300 Nederlanders gekost.

Er zijn veel Duitsers aan het deserteren dat wil zeggen in Nederland. Aan de fronten gaat het goed. Een piloot heeft verklaard dat hij, toen hij zo'n tien ton bommen liet vallen, 195 meter de hoogte in schoot, een geweldige klap hoorde en een geweldige pijn in zijn rug kreeg.

We zijn vanmiddag bij mevrouw Bosch geweest, hebben echte thee met koek gehad en naderhand een heerlijke kop groentesoep. Zoiets, daar geniet men van tegenwoordig. Ik heb gedanst en piano gespeeld en iedereen heeft mijn dansen bewonderd.. Vanmorgen heeft Greet het ontbijt in bed gebracht en hebben we

met ons drieën in bed gegeten. Toen ben ik er uit gestapt en toen Greet me naar zich toe trok en me een kusje gaf, zei ik, niet doen Ma, anders wordt Teddy boos. Greet en Cor hebben toen hartelijk gelachen.

19 maart 1945 maandag

Greet en Cor hebben vandaag de slaapkamer schoon gemaakt. Ik heb even in bed gelegen, maar ik kon niet slapen. Zojuist is de krant verschenen en daarin staat, dat wij diverse pakketten te verwachten hebben van het Zweedse Rode Kruis en ook van Portugal. Er komen zelfs sardines en rijst, dat is een hele verrassing. Nieuws weten we verder nog niet, alleen dat hier vandaag ontzettend veel gebombardeerd is in de buurt. Wij veronderstellen, de spoorwegen. We hebben ook luchtalarm gehad. Het is koud en winderig en we gaan er niet uit vandaag.

20 maart 1945 dinsdag

Ik lig in mijn bedje. En nu Greet dit schrijft, wordt ik net wakker en nu ben ik weer aangekleed. Greet zegt wel eens als ze een bom hoort vallen: Jezus. Nu zei ik vanmorgen terwijl er een jongen een balk naar beneden gooide, Jezus een bom. Greet en Cor keken elkaar even aan en lachten een beetje.

22 maart 1945 donderdag

Vanmorgen zijn we uit geweest en vanmiddag zijn we weer op stap geweest. We zouden snoekbaars krijgen. f. 12.50 per pond, maar ze is helaas niet gearriveerd. Volgende week, het schip is in beslag genomen. Haast alle schepen worden in beslag genomen. Ook was het hier vandaag weer fietsen vorderen en jongemannen werden indien nodig ook meegenomen. Greet en Cor hebben diverse mensen gewaarschuwd. Gisteren zijn we ook een hele dag op stap geweest en kwam er dus niets van schrijven. Cor is eerst 's morgens om zes uur op stap gegaan. Ze heeft 50 kg aardappelen van K. gehaald. K. komt weer opdagen, we zullen maar eens zien wat of dat wordt. Greet heeft inmiddels het werk gedaan en toen zijn we met ons drieën op stap gegaan. We hebben ons brood van het Internationale Rode Kruis gehaald en de bonnen van het Zweedse pakket ingeleverd. Ook is er een schip uit Zwitserland aangekomen tot groot ongenoegen van de Duitsers. Vanmiddag heb ik stap, stap gedaan op mijn nieuwe schoenen. Ik kan er nog steeds niet aan wennen om daar op te lopen. De muur van de school hier wordt omgetrokken. De jeugd heeft er zodanig huis gehouden, dat de muur gevaar opleverde. Het is schitterend mooi weer en de hele dag is er luchtactiviteit en horen we zware bombardementen. Rauter schijnt op te knappen en heeft verteld dat er een aanslag op hem is gepleegd door de Feldgendarmerie. Daarvoor zijn nu 300 Hollandse jongens gefusilleerd.

De strijd in het westen neemt zeer grote afmetingen aan. Eisenhower heeft tegen de mensen van het Roergebied gezegd dit te ontlopen en te vluchten, aangezien alles, bunkers en schuilkelders gebombardeerd zullen worden. Iedereen staat ten dode opgeschreven. De Duitsers zeggen dat ze niet mogen evacueren en moeten vechten tot de laatste man. Diverse Duitse mensen vluchten naar Berlijn, maar Berlijn is voor de 27^e keer gebombardeerd en allen vinden dus een wisse dood. Er zijn er ook hier naar Holland gekomen, maar dat zal van zeer korte duur zijn. Men is de Rijn over en heeft diverse pontonbruggen geslagen, waar zelfs het zwaarste geschut over gaat. De brug bij Remagen was in geallieerd bezit, maar een Duitse piloot heeft zijn leven geofferd en heeft zich met zijn hele bommenlast op de brug gestort. De brug is daarna bezwaken, maar het was helaas voor niets, men is daar waar men zijn wilde.

Men veronderstelt dat wij hier heel gauw bevrijd zullen worden. Sommigen denken met een week of veertien dagen. Wij hopen. De vorige maand waren hier 601 stergevallen, normaal 125 per maand. De koningin is tien dagen in Brabant geweest en heeft zich daar met de bevolking onderhouden. Nieuws weten we verder niet. Daarover nog niets.

We hebben gisteren een liter echt citroensap gekocht voor f. 14,-. Een witte kool kost in de Jordaan f. 3,-. Een stukje taaitaai f. 5,-. een stukje chocolade dat men wegblazen kan f. 30,-. We hebben bij Oma een heerlijk bordje bruine bonensoep gegeten vanmorgen en dat ging er in als koek. Kokkie heeft gisteren een stukje amandelpers gekocht voor f. 2.25. We hadden ieder een blokje van een centimeter. Onze Plukkie is erg ziek. Hij is helemaal verlamd en zijn achterste gedeelte zakt helemaal weg. Hij heeft het kleed van de tafel getrokken en een schoteltje gebroken. Vanmorgen heb ik voor het eerst een V 1 gezien en we hebben luchtalarm gehad.

23 maart 1945 vrijdag

Vandaag de verjaardag van Oom E. Het is schitterend mooi weer en ik heb in mijn enkele jasje en in mijn blote bolletje gewandeld en met mijn wagentje gereden. Wanneer Greet me dan af en toe op het rechte pad bracht, dan zei ik: niet doen Ma, jij doen. Dat betekent, ik zal het doen. Ik heb eerst de hele morgen op de waranda zoek gebracht en met mevrouw hiernaast gesproken, die belooft me weer aardbeitjes. Plukkie stond ook op de waranda in het zonnetje. Hij is iets beter. De dokter is geweest en noemt het een oorlogsslachtoffer. Zijn voedsel deugt niet, gebrek aan eiwit. Nu krijgt hij een tonicum, net als wij, met een leverextract. Vanmorgen is er weer een V 1 afgeschoten. Men vermoedt, dat er startbanen in het Vondelpark komen. Het is niet te hopen. We krijgen volgende week ons Zweedse pakket. Gelukkig weer boter. We hebben voor morgen weer twee pond vlees be-

steld, zo krijgen we tenminste wat krachtvoedsel. Men zegt dat Von Rundstedt is afgetreden. De Duitsers beweren ontslag gekregen. Kesselring uit Italië is nu benoemd. Montgomery is zijn grote slag aan het voorbereiden en heeft een geweldig rookgordijn over 100 km laten leggen. Verder nieuws is daarvan nog niet bekend. Wij hopen heel spoedig iets te vernemen. Duizenden Duitsers geven zich krijgsgevangen. Gisteren 85.000. Aan de wegen zijn galgen opgesteld. Hieraan bungelen sommigen en er staat onder: ik was geen goed soldaat, of, ik wilde deserteren.

De hele dag zijn hier bommen gevallen. Verleden week het hoofdkwartier van Christiaansen bij Zutphen en van de week het Duitse kwartier in Bussum. Jan Tabak is helemaal verdwenen.

24 maart 1945 zaterdag

Montgomery is de grote slag begonnen en bij Wezel is het offensief aan de gang. Het moet gigantisch wezen, nog groter dan het invasieleger was. Zweefvliegtuigen en parachutetroepen dalen in grote formaties. Sjoekow heeft zijn offensief ingezet op weg naar Berlijn. Kris, kras wordt Duitsland nu doorkruist. Activiteit is de hele dag in de lucht.

We zijn vanmiddag boodschappen wezen doen en hebben gelukkig wat Russische postelein en twee pond vlees op de kop getikt. Vanavond hebben we een bordje bonensoep gehad en bij de boterham een stukje vlees. Ik heb niet geslapen vanmiddag. Ik kon de slaap maar niet vatten en uiteindelijk heeft Kokkie mij er uit gehaald. We hebben narcissen gekocht en die staan nu op de tafel. Ik mocht stap, stap doen op de Apollolaan met mijn blote bolletje en zonder manteltje, want het is heerlijk zonnig weer.

DAGBOEK 5

5 maart 1945 zondag

Vandaag is Maartje jarig. We hebben een klein potje voor haar gekocht en dat mocht ik geven. Ze heeft ook een tegel van Holland gekregen. We zijn niet lang gebleven, want de kachel rookte zo bij Oma en daar kan Greet niet tegen.

Over het offensief van Montgomery wordt het stilzwijgen bewaard. De koningin (Wilhelmina) is in Brabant geweest. Ze heeft met de illegale werkers in de steden gesproken en ze ontvangen. Ze heeft haar corsage afgedaan en op het graf gelegd van vermoorde illegale werkers. Alles is met de grootste piëteit behandeld, geen luidruchtigheid. Toch waren er diverse muziekcorpsen aanwezig om H.M. een ovatie te brengen. Een ondergedoken Joodse vrouw bracht H.M. een bloemenhulde.

Het weer is iets omgeslagen, het is een beetje nevelig en de zon wil niet doorkomen. Vast is komen te staan, dat het bombardement in Den Haag een schromelijk misverstand is geweest. De Engelse regering heeft haar leedwezen betuigd, zal een onderzoek instellen en de schuldigen hieraan zullen gestraft worden.

Het is ook een ontzetting geweest. Arm Haags volk. De kerken hebben een beroep gedaan op de mensen, om kleding, meubilair enz., maar wat bezit een totaal verarmd volk als wij nu nog? Maar wij zullen de handen ineenslaan en kijken wat we kunnen doen.

26 maart 1945 maandag

Churchill is in Wezel geweest. Op nog geen 50 meter afstand ontplofte er een granaat. Montgomery's troepen maken flinke vorderingen. Generaal Eisenhower en Prins Bernhard hebben een decreet uitgevaardigd voor de illegale werkers om niet zelf het initiatief te nemen en de tijd af te wachten voor het sein. De berichten zijn zeer bevredigend.

We zijn bij Mimi en Opa en Oma Draak geweest. Overal met het grote nieuws van onze mogelijke bevrijding. We gingen welgemoed naar huis en hebben lekker gegeten.

27 maart 1945 dinsdag

Vanmorgen uit geweest, vanmiddag uit geweest en nu gaan we nog even weg. We hebben net gegeten, radijsjes waar ik dol op ben, brood en gebakken aardappelen. De berichten zijn gunstig en er is erg veel groene politie in de stad. Er wordt ook veel auto gereden. Het geheel geeft een zeer onrustig beeld van alles.

28 maart 1945 woensdag

We gaan vandaag niet uit, het regent en het is koud. Ik zeur wel steeds van, la, la, maar het kan nu niet. Daarbij komt dat Greet een geweldige pijn in haar

schouder heeft en haar arm haast niet op kan lichten (tillen). We dachten vandaag ons Zweedse pakket te krijgen, maar dat wordt pas morgen en dus hebben we vandaag geen brood. Kokkie gaat nu wat pannenkoekjes bakken, van kindermeele en gerstemeel, wat het zal worden weten we niet. Vanmorgen zei Greet, wat kijk je toch Berdi en toen zei ik, ja Teddy is boos. Toen hebben we allemaal gelachen. Gisteren hebben we lopen zingen. Plukkie is ook weer beter. De dokter is gisteren nog geweest en hij heeft nog een leverinjectie gehad. De dokter vertelde dat de paarden zomaar weg vallen en dat er niets aan te doen is. Gisteren hadden de illegale werkers een plakkaat aangeplakt waarop diverse gegevens stonden, ondertekend door Christiaansen, chef van de vliegers. Hij vliegt eruit stond eronder. Naderhand hoorden we dat in dit manifest stond, dat Christiaansen werd aangeraden weg te gaan, anders zouden ze andere maatregelen met hem treffen. De Duitse weerstand is gebroken in het Roergebied, men verwacht een inzinking. Of het waar is weten we niet. De doortocht gaat geweldig hard en duizenden Duitsers geven zich over. Loyd George, de Engelse premier uit de vorige oorlog, die mede in 1918 het verdrag van Versailles tekende, is gisteren gestorven. Hij was 82 jaar.

29 maart 1945 donderdag

De Duitse weerstand is gebroken. Op enkele plaatsen wordt nog hardnekkig gevochten, maar de meesten geven zich over. Er is ook geen redden meer aan. Hier gaan de Duitsers nog door met in Holland diverse vernietigingen aan te richten. Zinloos, maar het gebeurt.

De Russen trekken naar Oostenrijk en zo is eerdaags het Duitse lot beslist en tevens van heel Europa. Wij wachten in spanning wat er nog zal gebeuren. We zijn er weer op uit geweest om vis te krijgen, maar het komt niet meer; nu hebben we een biefstuk voor direct. We zouden ook ons Rode Kruisbrood gekregen hebben, maar de zaak van de Gruyter was vanwege de "Witte Donderdag" gesloten. We zijn ook kapelaan Klaassen tegen gekomen. Dat is mijn Heerom, van hem krijg ik altijd een kruisje. Het was geen prettig weer vandaag. We hebben wel gewandeld, maar ik ben mijn wagentje niet uit geweest. Ik heb "vrouw" naast ons bloemen gebracht, want zij is ziek en ze is altijd zo lief voor mij. We gaan nu eten en dan ga ik naar mijn bedje.

30 maart 1945 vrijdag

We zijn vandaag niet weg geweest. Het was slecht weer, regen en wind. Het is gelukkig in huis nog lekker warm. Kokkie heeft weer wat hout stuk geslagen en een klein beetje antraciet en dan kunnen we het wel uithouden.

In Duitsland geven de Duitsers zich bij duizenden over en de strijd zal dus wel

gauw beslecht zijn. De Grüne doet hier niets anders dan op de meest ongelegen tijden fietsen vorderen. Oom Kees heeft gelukkig op de bon zeep voor ons gekregen en ook voor meneer King hebben wij scheerzeep gekregen. Zo scharrelen we maar. Ons goed kunnen we haast niet meer wassen, want er zijn geen middelen. Waarschijnlijk krijgen we eerdaags waterdistributie. Dit alles is te dragen, we zien het dagen.

31 maart 1945 zaterdag

Vanmorgen zijn we thuis gebleven. We hebben het werk gedaan, zodat het met de Pasen een beetje gezellig is. Joke is ook geweest, om haar ziekgeld te halen. Ik mocht met Kokkie even mee om Joke gedag te zeggen. Toen ik beneden kwam, zei ik: Joke "tout".

We hebben een ossenhaasje voor de Paasdagen en een stukje schenkel voor de soep. Dit was samen voor het luttele bedrag van f. 101,-. Hierbij waren onze bonnen inbegrepen. Een pak lucifers kost f. 18,- en een half ons tabak f. 42.50. Voor een kievitseï vroeg men in het begin van de week f. 20,-, gisteren f. 8,-. Er zijn nog nooit zoveel bloemen gekocht dan met deze Paasdagen. De karren waren uitverkocht, ook de meeste bloemenzaken. Iedereen is in een feestelijke stemming, en al hebben we dan geen eieren, (ik heb er wel één op de bon) we hebben toch bloemen.

De geallieerden zitten in Winterswijk en in Doetinchem zegt men. Doetinchem moet trouwens helemaal vernietigd zijn. Het was tot open gebied verklaard. Gisteren is hier ook veel activiteit in de lucht geweest en er is veel geschoten.

1 april 1945 zondag – Eerste Paasdag

Het is ontzettend stormachtig weer en het regende ook in het begin van de morgen. We gaan er niet uit, want het is razend koud, we hebben lekker de kachel aan en blijven thuis. Vanmorgen hebben we ei-omelet gehad en een boterham met koud vlees. Kokkie heeft pudding gemaakt, citroen met suikerbietensap en gelatine. We hebben lekkere bouillon. Witlof hadden we gelukkig van de week al gekocht, want gisteren was er niets te krijgen. We gaan nu direct eten en dan gaan we even slapen. Kokkie en Greet gaan ook even slapen. Nieuws weten we nog niet.

2 april 1945 maandag

Het gaat gebeuren, ze zijn al bij Utrecht en Vianen. Daar hangen rookgordijnen voor een voorbereiding. Het was vanmorgen ontzettend slecht weer, storm en regen. Later op de dag klaarde het op en nu is het zeven uur en de zon schijnt. Vliegers zitten in de lucht en er wordt geschoten. Ik ga naar mijn bedje en ben me nog nergens van bewust. Eén ding is zeker; dat het op het punt staat zich te vol-

trekken. WE zijn nerveus en in afwachting. De Duitsers trekken weg, maar er blijven hier egelstellingen helaas. Anders waren ze hier al weg geweest. Wanneer we bedenken of liever Greet en Cor, vrij te zijn, dan kunnen we wel gillen. Trouwens iedereen, de meesten zullen hysterisch zijn. We wachten!!

3 april 1945 dinsdag

We zijn zowat de hele dag op stap geweest. Eerst vanmorgen en toen vanmiddag. Het zijn soms ook hele eindjes, die wij moeten lopen. De nieuwsberichten waren in de stad aangeplakt, gewoon overdag door de illegale werkers. Toen we van de Leidsegracht bij Oma vandaan kwamen, stonden jongelui het net te lezen. Daar kwamen twee groenen op de fiets aan. Iedereen stormde weg, kom hier schreeuwde een van hen met een grote Duitse muil. Ze gingen terug en moesten met hun nagels het geschrift eraf krabben. Wij stoven bij Oma naar binnen, bang dat er zou worden geschoten. Overal waren ze aangeplakt en Cor is ze toen even gaan lezen. Winterswijk, Oldenzaal, Enschede, Dinxperlo zijn allemaal bevrijd. In Enschede was men zo verrast, daar dacht men nog het Duitse groen en grijs te zien en toen zag men het Engelse kaki. Er heerst grote vreugde in het oosten van ons land. We zijn even bij Mimi en Oma Draak geweest en het begon koud te regenen toen we naar huis gingen. We hebben Opa's grote paraplu mee gehad en ik mocht niet het beloofde stap, stap doen.

4 april 1945 woensdag

We zijn weer op stap geweest. Het was wel ontzettend koud en winderig, maar Opa Draak was jarig en ik heb hem bloemen gebracht. Kokkie sigaretten en wat zoetigs voor op de boterham. Toen hebben we bruine bonen gegeten met een stukje vis uit het zuur en daarna heb ik even geslapen. Mevrouw Gielen was er even en daarna zijn we weer op stap gegaan naar de Baarsjesweg.

Het hele Roergebied is ingesloten. Diverse plaatsen in Nederland zijn bevrijd. Zelfs de Betuwe is van Duitsers gezuiverd. We zijn alleen bang dat we hier egelstellingen zullen houden. Ik bid nu 's avonds alleen op mijn knietjes. Kokkie doet mij dan voor en ik zeg het haar na, maak tussenbeide nog wel eens even grapjes en val zogenaamd wel eens even om. Dan zeg ik ze allemaal gedag, kus Ma en Kokkie. Ik wil ook Plukkie kussen, maar Greet zegt dat die te harig is en dus mag ik hem alleen maar aaien. Ik lig nu in mijn bedje en bid iedere avond voor mijn ouders en dat de oorlog gauw mag aflopen.

6 april 1945 vrijdag

Gisteren zijn we de hele dag op stap geweest, op zakenbezoek van Cor en Greet en ook voor boodschappen. We hebben Russische postelein gekregen en salade. Dat

was samen voor f. 4.80. Eén pond suiker kost nu f. 70,- en één pond zout f. 12.50. De nieuwsberichten zijn ook niet bepaaldenderend. Wanneer het goed gaat dan is daar altijd weer een domper. De tegenstand in Holland moet zeer groot wezen. Duitse en Hollandse ss vechten daar tegen de Canadezen. Als het zo doorgaat, dan kon onze bevrijding wel weer eens te lang uitgesteld worden. Dan gaan we hier allemaal dood van de honger. Ons broodrantsoen is verlaagd van 800 gram op 600 gram, dat is al weer een begin. Schepen van het Rode Kruis zullen zeer moeilijk binnen kunnen komen, aangezien men in het oosten vecht. De toestand in het algemeen laat zich niet prettig aanzien en wij maken ons hier al weer zorgen, gesteld dat het niet zo ver komt, wat dan. Razzia's op jonge mannen en fietsen; ze moeten zelf de fietsen naar het Koloniaal Instituut brengen. Dit is ons Koloniale museum dat door de Groen in beslag is genomen. Wanneer ze daar aankomen krijgen ze een spade en moeten ze spitten. Er wordt een ring rond Amsterdam gelegd en zo komt Amsterdam dus in staat van verdediging. Op het Museumplein wordt al even hard aan de verdediging gewerkt. Op het oude ijsclubterrein is men in alle haast begonnen nog meer bunkers te bouwen en prikkeldraadversperringen aan te brengen. In Muiden zijn 35 000 manschappen aangekomen, dus Holland zal door de Duitsers zwaar verdedigd worden en wat meer zegt, en dat is wel het ergste, zwaar beschadigd worden. Men is begonnen nog te halen wat men halen kan. Zinklegeringen enz. overal ligt beslag op. Zo gaan we dus de eerst komende dagen en weken tegemoet.

We zijn vandaag ook weer op stap geweest, naar Oma Leidsegracht, Dagblad de Telegraaf en Kokkie ging even naar Jetty. Greet en ik zijn doorgelopen en op de Leidsestraat haalde Kokkie ons in en had een flink pak onder haar arm. Ze liep te lachen en Greet en ik lachten ook. Toen zei ze, raad eens wat het is? Het pakje was een beetje vettig en Greet raadde vis. Visje zei ik ook verheugd. Ja, zei Kokkie ruik maar eens. Toen mocht ik ruiken. Er zat een halve gestoomde snoekbaars in, alleen schrikbarend duur. Die halve snoekbaars kostte f. 36,-, maar Kokkie had iets extra's verdiend en trakteerde. Thuis gekomen kregen we ieder twee sneetjes witbrood, het laatste met heerlijke vis. Het was net paling. Toen zijn we voor het eten gaan zorgen en om kwart voor vier zaten we aan tafel. De vis had Kokkie nog even in de olie over gebakken. We hebben gesmuld, ik kon mijn eten niet op. Toen zijn we weer op stap gegaan, naar garage Kist, waar Kokkie en Greet altijd hun auto hadden. Eerst kwamen we Herman Nieland tegen en Kokkie ging met hem mee om sigarettenvloeitjes. Ik mocht van Greet op de Willemsparkweg stap, stap doen en dat vind ik zo heerlijk. Toen kwam Kokkie en we zijn gauw doorgegaan. Toen weer naar huis, daar kreeg ik mijn hapje en toen vlug naar bed. Ik sliep meteen als een roos. 's Middags doe ik nooit meer wat in mijn bedje, maar 's nachts ben ik nog niet droog en als Kokkie me dan 's morgens uit mijn bedje

haalt en zegt, bah, wat ben je weer een klein meisje geweest, dan zeg ik: nooit meer doen Kokkie. Ja, zegt Kokkie dan, dat zeg je iedere morgen en dan zeg ik weer: heus niet Kokkie, tusje en dan kijk ik zo smekend, dan is Kokkie al vermurwd, hoewel ze het niet laat merken. Ik ben een heerlijke kleine schat. Mijn lipje moet nog behandeld worden en Cor en Greet willen ook eens vragen van mijn oogjes. Ik kijk af en toe nog wel eens een beetje loens, het is niet erg, maar ik doe het toch.

9 april 1945 maandag

Nu pas kan Greet weer even schrijven. Zaterdag boodschappen en gisteren de hele middag bezoek van mevrouw Bosch, met Gerda, Tinie en Greetje. Ik mocht hun tas om mijn hals dragen en met een bonnetui spelen. Gerda vraagt steeds om een kusje. We hebben met ons allen een salade gegeten. Die had Kokkie met kunst en vliegwerk klaar gemaakt. Vandaag zijn we ook weer danig op stap geweest. Eerst vanmorgen naar Om, a, waar ik met de speelkaarten mocht spelen. Dan naar het distributiekantoor en vanmiddag naar de groenteman om sla en naar mevrouw Bosch voor melk op de bon. Ik zit nu heerlijk een kopje melk uit te drinken. Op melk ben ik dol. Morgen krijg ik weer, want tegen de avond mag ik niet zoveel drinken, want dan plas ik in mijn bedje. We hebben een pond zout gekocht voor f. 14,-, maar we hebben het gelukkig. Vlees konden we niet krijgen zaterdag, ook niet clandestien, dus wachten we maar weer voor volgende week. Almelo, Zutphen, Doetinchem zijn allemaal bevrijd en nog diverse andere plaatsen. Luchtlandingstroepen zijn gedaald in Friesland, Groningen en Overijssel. Plaatsen worden niet bekend gemaakt, maar aan de hand van de gegevens gaat het goed. De bruggen over de Apollolaan naar de Noorder Amstellaan zijn ondermijnd. Allemaal vernietiging van ons Holland. We hopen dat er aan al deze ellende spoedig een einde komt.

10 april 1945 dinsdag

Vanmorgen zijn Oom Han en Tante Tinie plotseling gekomen. Ze hadden twee grote broden voor ons bij zich en zes lekkere eitjes. We hebben vanavond tenminste gesmuld. Ik kreeg mijn eitje gekookt en Cor en Greet gebakken op hun brood. Daar moest ik dan tevens af en toe van mee smullen. Greet en Cor waren er echt blij mee, want ons brood van deze week hebben we al opgemaakt. Nu krijgen we van de week nog wel van het Rode Kruis, maar dan is het op. Er komt trouwens geen meel voor brood in Amsterdam. Er is geen stroom en er kan niet gemalen worden. Nu gebruikt men de oude windmolen, maar dan moet er veel wind zijn en dat was er vandaag bepaald niet. Het ziet er duister uit, toch zullen we niet wanhopen en het aan God overlaten.

In de noordelijke provincies moet het uitstekend gaan en we hopen dus dat dit ook onze redding zal zijn. Er is nog 60.000 man hier en die worden waarschijnlijk ingesloten.

We zijn vandaag niet uit geweest. Vandaag was hier de werkster. Greet heeft al mijn goed gewassen en Kokkie heeft de kamer gedaan. Van armoe heb ik op mijn blote pootjes wat rond gescharreld en nu lig ik in morpheus' armen.

11 april 1945 woensdag

Vanmorgen zijn we om 10 uur op stap gegaan en om 12 uur waren we thuis. Kokkie heeft ons getrakteerd op een kievitsei. Dat kostte f. 5.50 per stuk. We hebben er heerlijk van gesmuld en vanavond hadden we nog een eitje van Tante Tinie. We hebben vanmiddag stap, stap gedaan, geen wagentje mee. Bij het Van Heutzmonument langs, zo weer naar huis. Ik schuifelde met mijn voetjes in afgevallen bladeren. Dat ritselde zo lekker; toen door het zand naar huis. Het was wat fijn. Nu slaap ik vannacht bij Cor en Greet in de slaapkamer, want ik plas steeds in mijn bedje en nu hebben ze meer oog op mij.

Ze zitten vlak bij Zwolle en ook bij Westerbork. In Almelo is een mooi oud weeshuis door de Duitsers in brand gestoken, omdat de bevolking te vroeg de vlag had uitgestoken.

Hannover is gevallen; er wordt een aanval op Bremen gedaan. Men zit al in het centrum van Wenen. Dit zijn de Russen. In Italië is ook een groot offensief begonnen. Zwitserland heeft verklaard geen asiel te zullen verlenen aan oorlogsmisdadigers. Diverse hoog geplaatste Duitse personen proberen in Portugal of Zweden te komen, maar zij moeten terug. En zo wachten we op de dingen die komen zullen.

12 april 1945 donderdag

Vanavond moeten we om zeven uur binnen zijn; alle telefoonverbindingen, zelfs van doktoren zijn verbroken. Op de straten lopen na zevenen de landwacht, de wehrmacht en de Grüne om mensen, die zich nog op straat bevinden, naar eventuele ausweise te vragen. Sommigen die zich verlaat hebben, maken dan vlug een omweg. We hebben vandaag de werkster gehad en zijn dus niet uit geweest. De illegale werkers blazen mitrailleursnesten op. Het Museumplein is afgesloten, daar mag niemand meer passeren en de bewoners hebben waarschijnlijk hun huizen moeten verlaten.

13 april 1945 vrijdag

Een treurige mare. President Roosevelt van de Verenigde Staten van Amerika is gistermiddag ten gevolge een bloeditstorting in de hersenen plotseling overle-

den. Truman is beëdigd en als zijn opvolger aangenomen, hij zal in de geest van Roosevelt handelen. De conferentie van San Fransisco zal doorgaan. Dit was de conferentie waar de Verenigde Volkeren elkaar zouden ontmoeten. President was een slachtoffer van kinderverlamming; iedere keer ging hij nog kuren. Door de drukke werkzaamheden heeft de dood hem verrast. Churchill is ontzettend onder de indruk. Ook Stalin, de paus, de koning van Engeland en alle mogelijke hoge autoriteiten hebben hun deelneming betuigd. Ook ons heeft het ontzettend aangegrepen en wij rouwen in ons hart.

De nieuwsberichten zijn goed. Ommen is bevrijd, bij Deventer zijn ze de IJssel over en gaat men de kant op van Apeldoorn. Ook gaat men het noorden in naar Groningen. Meppel en Zwolle zijn nog niet vrij. In Duitsland rukt men 50-80 km op en gaat men naar het hart van Duitsland, Berlijn, daar zijn nu geen natuurlijke obstakels meer. Himmler heeft gesproken en hij eist van iedere burgemeester dat hij zijn stad tot het uiterste zal verdedigen. Doet hij dit niet dan heeft de burgerbevolking het recht, deze burgervader te doden. Geen enkele Duitse stad wordt als open stad verklaard.

Ik heb even gewandeld met Greet vanmiddag, mijn treintje is mee geweest en hobbelde lekker achter ons aan. Ik ben snipverkouden en mijn oogjes zien rood. Kokkie heeft hoofdpijn en is ook niet mee geweest.

14 april 1945 zaterdag

Er is veel jonge groente te krijgen en de mensen sjouwen nu ook met tassen sla, spinazie enz. Alleen, alles is ontzettend duur, dat komt omdat er geen transportmiddelen zijn en deze dus zeer hoog gehonoreerd moeten worden. Voor spinazie vroeg men f. 5,- een kilo, sla 90 cent een krop enz. Vlees clandestien was niet te krijgen. We kregen gelukkig wat op de bon en op mijn bon wat vet. We hebben er heerlijk van gegeten vanmiddag. Morgen hebben we ook nog wat. Kokkie heeft ook weer drie kievitseitjes gekocht, die krijgen we morgen bij het ontbijt. Ik heb vanmiddag weer stap, stap mogen doen. Het liefst houd ik dan Kokkie's of Ma's hand vast en zo stappen we dan maar op. Ik wil ook wel graag even met de wagen rijden. De Grüne is hier weer terug; waarschijnlijk niet meer weg kunnen komen. Assen is bevrijd, ze zijn nu over Arnhem op weg naar Apeldoorn en dan op weg naar Holland. Hoe lang nog. Nog 80 km naar Berlijn. De Russen en Amerikanen zullen er tegelijk zijn. Helaas heeft President Roosevelt dit niet meer mogen meemaken. Zondag heeft de bijzetting plaats in Hyde Park. De President had nog tot al de volkeren van de wereld willen spreken, om nooit meer oorlog te voeren. Hij is helaas te vroeg gegaan. Deze grote ziel ruste in vrede.

Er verschijnt geen krant meer. In de ziekenhuizen kan alleen nog met accu's geopereerd worden. Stroom is er niet meer. Rauter is weg gevoerd. Oom Ap is ge-

weest om te vertellen, dat zijn dochtertje van anderhalf jaar is overleden. Ze had kinkhoest en longontsteking. Zijn dochter van 16 jaar is ook gestorven. Ze heeft 17 weken in een ijzeren long gelegen. Ze zou naar huis komen, maar is overleden.

15 april 1945 zondag

Greet heeft verschrikkelijke maagpijn en hoofdpijn. Dat komt natuurlijk van al dat koude eten en maar steeds aardappelen. Je wordt er op het laatst ook beu van. Assen is gevallen, ook diverse plaatsen in Groningen.

We zijn niet uit geweest eb Greet heeft vanmiddag op bed gelegen.

16 april 1945 maandag

Drente is geheel gezuiverd, Zwolle is in geallieerde handen, Leeuwarden en Dokkum zijn vrij en de afsluitdijk is afgesloten. Seyss-Inquart is gevlucht. Hij had een hele colonne auto's bij zich met levensmiddelen, dranken en kunstschaten, die hij heeft moeten achterlaten om het vege lijf te bergen. Arnhem is vrij, men vecht in Apeldoorn. Deelen op de Veluwe is bevrijd. Nu komen ze deze kant uit en het wordt hoog tijd.

Een fles azijn kost f. 10,-, het is haast niet meer te betalen. Cor heeft een half pond boter gekocht voor f. 62.50. We hebben in de puree een klein stukje gehad; de rest is voor het brood dat we nu van de week krijgen. Von Papen, de Turkse ambassadeur is krijgsgevangen gemaakt met zijn zoon en zijn schoonzoon. Ze waren in een bos en gekleed als bomen.

We zijn vanmorgen naar Oma geweest en vanmiddag heb ik met Greet stap, stap mogen doen zonder wagen. Het was heerlijk warm weer en ik liep in mijn enkele jurkje. Geef mijn handje zeg ik dan tegen Greet en die laat me dan de bloempjes in het gras zien en de vogels die voor ons uit wippen.

17 april 1945 dinsdag

Vanmorgen heb ik met Greet bouillon gehaald. Tien koppen à 35 cent. We hadden haast een pannetje vol en van armoe hebben Greet en Cor daar soep van gekookt. Cor heeft vanmorgen een half broodje gehaald. We hebben vanmorgen ieder een sneetje genomen en vanmiddag ieder twee en een half sneetje met lekker dik boter. Vanmiddag heb ik weer met Greet gewandeld, Kokkie was weer niet prettig. Greet liep met mij door het zand en toen hebben we samen op de Apollolaan bloemen geplukt. Die mocht ik zelf in een flesje doen. Toen heeft Greet Plukkie gekamd en ik mijn woef, maar dat ging slecht. Ik ben Plukkie toen maar gaan kammen over zijn oortjes enz. Het was weer prachtig weer vandaag, compleet warm.

Ze zitten al in Amersfoort zegt men. De dijken van de Vecht en Merwede zijn door-gestoken en de landerijen lopen vol water, het vee verdrinkt. Onze Amsterdamse

grachten lopen ook vol. Ze zetten Noord-Holland en Zuid-Holland ook onder water zegt men. Het is allemaal even vreselijk. We waren net van plan om alles naar de kelder te brengen en ook zelf een gunstig heenkomen in de kelder te hebben, nu is dat uitgesloten en moeten we wachten op wat er gaat gebeuren. De SD heeft 5 ton boter van het Zweedse Rode Kruis in beslag genomen. We hebben hier nog eten tot 5 mei, dan is er niets meer. Bij Apeldoorn zitten 10 000 Duitsers ingesloten, Apeldoorn is nog niet vrij.

18 april 1945 woensdag

De Wieringermeerpolder, één van Nederlands grootste werken is doorgestoken en het land onder water gezet. De boeren moesten in vier tijd evacueren. Ons hart schreit, daar gaat weer een stuk van Holland. Zo gaat het één na het ander en het wordt van ons vlees afgescheurd. We hebben vandaag weer een kievitsei gehad en we hebben spinazie en rabarber gekocht. We zijn ook naar Oma geweest op de Leidsegracht. Het was mooi weer en ik mocht stap, stap doen.

19 april 1945 donderdag

We zijn vanmorgen en vanmiddag op stap geweest. Het was weer heerlijk weer. We hebben nog drie eitjes gehaald voor zondag, want er komen er niet meer. Kokkie heeft een bloemkooltje meegebracht. Het kostte f. 5,50 en andijvie en prei was samen met de eitjes mee voor f. 29,-. Het wordt hopeloos, de groente is vrij gegeven en de groenteboeren benen ons uit. Een bos asperges kost f. 35,-. champignons f. 18,- een pond en zo gaan we maar door. Er is nu plenty groente, maar het is niet te betalen. Onze bevrijding nadert. De Canadezen zitten nog 35 km van Amsterdam en ons hart begint luide te kloppen; hoe lang nog en wat zullen we gaan meemaken. Amsterdam zal verdedigd worden, het hele Museumplein moet ontruimd worden en Kattenburg moet evacueren zegt men. Men wil dit de lucht in laten vliegen. De boeren in de Wieringermeer hebben alles maar dan ook alles meegenomen; vee, tractors, levensmiddelen, alles wat de Duitsers graag hadden gevonden. Max Blokzijl, de halfjood en verrader, is in Groningen gearresteerd, die zit dus. De centrale keukens worden bij gebrek aan stroom helemaal stop gezet. Wat moeten de mensen nu beginnen, geen brand meer, niets meer. De Russen zitten in het zuiden van Berlijn zegt men.

20 april 1945 vrijdag

Vandaag is Adolf Hitler jarig, 53? Dit zal wel zijn ellendigste verjaardag zijn. De Russen zitten vlak bij Berlijn. Leipzig is gevallen, nadat de burgemeester met zijn gezin en de hoofdcommissaris van politie zelfmoord hadden gepleegd. Neurenberg is ook gevallen en het grote concentratiekamp Buchenwald bij

Weimar is ook in geallieerd bezit. De ontzetting die men daar heeft aangetroffen tart elke beschrijving. Eisenhower heeft dan ook tien parlementsleden gevraagd om daar de zaken te komen bekijken. In Italië rukt men nu ook snel op en de finale zal gauw bereikt zijn.

We hebben vandaag boodschappen gedaan, het was wel iets frisser en ik kreeg mijn capetje aan. Ik begin al heel eigenwijs te praten. Als ik mijn kopje thee leeg heb dan zeg ik: pak eens aan, Ma of Kokkie. Gisteren gaf Kokkie aan Greet een kusje en Greet zei tegen Kokkie: nou, wat een pest kusje. Ze liet zich dat meer ontvallen. De hele middag vroeg ik Kokkie om een "pes lusje". Ik ben gek met Plukkie en ga n iet eerder naar bed voor ik hem ook goedenacht heb gezegd. Ik loop zelf al stoepjes op en af en klim 's avonds met behulp van Kokkie in mijn ledikantje. Ik kleed me 's avonds zelf uit dat wil zeggen Greet en Cor maken mijn goed los en ik trek het zelf uit. Ik weeg nu 26 pond en eet nog steeds behoorlijk, maar er zijn diverse dingen waar wij toch niet aan kunnen komen. Iedereen vindt dat ik er nog zeer behoorlijk uitzie en dat is dus hoofdzaak.

21 april 1945 zaterdag

Ze zitten vlak bij Amersfoort en het water stijgt gelukkig niet; de wind is de Duitsers niet goed gezind en het water dat in de grachten was gestegen, begint weer langzaam te dalen. We zouden onze bezittingen eerst naar de kelder brengen en daar ook een schuilplaats maken, maar toen wij van de overstromingen hoorden, moesten wij dit plan opgeven en lijdelijk afwachten wat er met ons zou gebeuren. Onze stad is in staat van verdediging gebracht en dus krijgen schietpartijen, maar verdrinken kunnen (willen) we ook niet. Nu het water echter gaat dalen gaan we morgen de kelder in orde brengen en zullen we er waarschijnlijk met onze bovenburen in moeten onderduiken. Ook onze goederen zullen we daar heen brengen en dan maar afwachten, wat het noodlot ons zal brengen.

Arnhem is verschrikkelijk, het is helemaal verwoest en in Apeldoorn ook nogal wat slachtoffers. Greet haar tantes wonen daar, maar ze weet nog niets van hen. Groningen (de stad) is tussen Vismarkt en Grote Markt nogal zwaar beschadigd, maar de mensen waren enthousiast over hun bevrijding. Leeuwarden is heel vlug gegaan. Daar namen de Duitsers vlug de kuiten in schepen beladen met vlees en spek, maar de buit moest achter blijven. Professor Snijder, de man van de Kultuurkamer is in Enschede gearresteerd. De commandant van het concentratiekamp Buchenwald is ook gearresteerd. In Brabant en Limburg heeft men gedemonstreerd voor de directe bevrijding van West Nederland. Dat zijn wij hier in de grote steden, waar toch altijd nog het grootste gedeelte van de Hollandse bevolking zit. Hier wordt zwaar geleden. Vandaag was er geen groente aan de markt, de schepen waren in beslag genomen zegt men. Nu is er verse groente, en

véél verse groente, maar veel te duur voor de doorsnee mens. Vandaag is het weer niet te krijgen. Kokkie kwam weer thuis met een bos asperges voor f. 20,-, een bos rabarber f3.50 en drie kievitseitjes f 16.50 plus op de bon een stukje kaas en ons hele broodrantsoen voor een week,. Zegge twee broden.

Het was vandaag slecht weer. Het is koud en regenachtig en we zijn dus niet uit geweest.

22 april 1945 zondag

Het was vandaag bar slecht weer, koud en winderig en we zijn de hele dag thuis gebleven. Ik wilde steeds la, la, maar dat ging niet door. Oom Sep is vandaag geweest en ook Meneer van Deventer. Ik heb heerlijk even geslapen vanmiddag en toen ben ik om acht uur weer naar bed gegaan.

Het nieuws is zo'n beetje gelijk gebleven, men staat aan de rand van Amersfoort.

23 april 1945 maandag

Vanmorgen zijn we op stap geweest naar Oma op de Leidsegracht, waar Tante Gonnie ook was. Deze was net van plan naar ons toe te gaan. Ze had wat tarwe en bonen voor ons bij zich, waar we erg blij mee waren. Vanmiddag zijn we naar Tante Thea geweest. Alles was daar afgesloten, het lag rondom in prikkeldraad en we moesten een hele omweg maken. Voor Tante Thea haar deur ligt ook prikkeldraad.

De Russen zitten in Berlijn. De Amerikanen en Russen zijn nog 40 km van elkaar verwijderd. Het Nederlandse nieuws blijft hetzelfde. Ze zijn bij Amersfoort.

25 april 1945 woensdag

Het is al weer bij negenen en ik ga net naar bed. We hebben gisteren en vandaag weer de hele dag getippeld om levensmiddelen te krijgen en zijn er ook betrekkelijk in geslaagd dat wil zeggen voor veel geld. Gisteren kochten we een bos rabarber f. 3.50, een bos soepgroente f. 0.75, een bloemkooltje f. 4,- en twee kilo witlof voor f. 4.50. Toen kwamen we bij Mimi. Daar zat een kennis. Daar kochten we met heel veel moeite twee kilo paling voor f. 70,-. We kochten 15 koppen bouillon à f. 0.35 per kop en hebben gisteren een soep gemaakt. We hadden nog een kilo prei à f. 4,-. Onze soep kwam op ruim f. 20,-. Op onze weg naar mevrouw Bosch in de namiddag kochten we weer een grotere bloemkool voor f. 4,-, anderhalve kilo spinazie voor f. 2.10 en drie bosjes radijs à f. 0.55. 's Avonds hebben we toen heerlijk gestoofde paling met gestampte aardappelen en spinazie gegeten. Vandaag kochten we op de markt drie bloemkooltjes à f. 2,- en zes bosjes radijs à f. 0.50. Ik heb hier vanavond drie bosjes van opgegeten. Vanmiddag hadden we een restant soep, aardappelen met spinazie en een kilo paling. Vanavond

geen aardappelen, karnemelkse pap op de bon, waar ik niet zo gek op was en dan mijn drie bosjes radijs met wat zout, waar ik dol op ben en gestoofde witlof. Van Oma kreeg ik vanmiddag een sneetje witbrood met boter. Morgen zijn we zelf aan de beurt voor ons Zweedse pakket. De Amerikanen zullen voor ons per vliegtuig pakketten levensmiddelen laten vallen, maar we zien het donker in. Ten eerste, wie krijgt het? Misschien de Duitsers. Misschien krijgt de één alles, een ander niets; honger is een lelijk wapen en de mensen hier zijn allemaal even ontredderd. De mensen gaan hier tekenen, het ligt op de gezichten te lezen, de honger, de wanhoop, wanneer, wanneer zullen we bevrijd zijn en wanneer die honger afgelopen zijn?

Vanmiddag, toen wij langs het Leidse bosje gingen, viel daar een arme vrouw flauw met haar kindje. Zij had waarschijnlijk staan bedelen. Een heer gaf haar f. 25,-, maar je kunt er haast niets voor krijgen. De groente is vrij, maar schandelijk duur. We liepen in de Paulus Potterstraat en daar viel een man achter zijn wagen in elkaar. Men bracht hem bij een dokter naar binnen, maar de man die inmiddels was bij gekomen zei: dokter, ik kan niet naar binnen, want dan stelen ze de emballage van mijn wagen en daar heb ik f. 150,- statiegeld voor moeten betalen. De dokter heeft hem een injectie gegeven en zo vallen er honderden per dag, men is uitgeput. Het zenden van de pakketten per vliegtuig betekent voor ons slechts dat het nog langer zal duren en dat maakt ons wanhopig. We zien reikhalzend uit naar de bevrijding.

En men kan niet vlugger, willen ze tenminste niet ons hele land in puin leggen. Berlijn is een ontzetting. Daar zitten de mensen al vijf dagen in een schuilkelder zonder licht. Voedsel of water en ze mogen niet capituleren of een witte vlag uitsteken. Goebbels heeft de zaak zelf in handen en men zegt dat Hitler zelf in Berlijn is. Petain, de oude maarschalk van Frankrijk heeft zich ter beschikking gesteld van de Franse regering. Laval heeft geprobeerd in Zwitserland te komen, maar is geweigerd. Seyss-Inquart is nog hier.

Het wordt donker en ik moet eindigen. Morgen verder. Ik lig heerlijk in mijn bedje en ben de laatste nachten een groot kindje en roep Kokkie 's nachts.

29 april 1945 zondag

Oom E. is woensdag overleden, vrij plotseling. Woensdagavond kwart voor tien kwam hier een agent bellen. Cor en Greet schrokken zich dood. Cor tikte tegen de ruiten en toen zag ze een agent, een Hollandse agent. O' zei Greet, dat is geen goede tijding en terecht. Toen de agent boven kwam zei hij: ik ben even mijn wijk uitgelopen. Hij posteerde op de Apollolaan, want ze mogen geen berichten meer brengen. Toen kwam het doodsbericht van Greet haar oudste broer. 51 jaar. Greet heeft heel erg gehuild en de volgende dag zijn Cor en Greet naar Heemstede ge-

fietst. Cor op een herenfiets van meneer van Deventer en Greet op een fiets van mevrouw King. Oma was heel erg verdrietig. Oma is al 75. Tante Le deed ook niets dan huilen. Oom E. zijn hart was waarschijnlijk plotseling stil blijven staan. Greet en Cor zijn 's avonds terug gekomen. Ik was de hele dag bij Mimi geweest en toen kwamen ze me halen. Vrijdag zijn we toen de hele dag thuis geweest. Ten eerste was het bar slecht weer en ten tweede moesten ze la het werk doen, boodschappen doen en eten verzorgen. Zaterdag heeft Mimi mij weer gehaald en zijn Cor en Greet weer naar Heemstede gefietst om de begrafenis van Oom E. bij te wonen. Het was ontzettend koud. Oom E. had heel veel bloemstukken en de dominee heeft aan de baar en aan de groeve gesproken. Oom E. ligt net tegenover zijn vader. Alles was heel droevig. Om kwart over zeven waren Cor en Greet in Amsterdam en ze moesten om zeven uur binnen zijn. Toen moest ik nog gehaald worden, ze wilden mij niet bij Mimi laten slapen. Ze hadden mij liever thuis. Greet had een ontzettende zadelpijn en was helemaal geblesseerd. Cor had haar toen de hele weg op sleeptouw genomen, vandaar dat het zo laat was. Cor ging naar de SD om te vragen of ze mij mocht ophalen en de kerel zei dat het nog steeds oorlog was en dat we om zeven uur binnen moesten zijn. Er was niets aan te doen. Kokkie moest naar huis, maar ze deed het niet, ze schoot de Jan van Eyckstraat in en heeft me bij Mimi weg gehaald en toen met mij naar huis. Greet zat in ongerustheid te wachten, ze wist niet waar Cor bleef, maar ik was gelukkig thuis en ik zei direct: "mammie tusje geven" en "bij Mimi weest". Toen Oom E. opgebaard stond, was er één van de bezoekers, die vertelde dat Duitsland had gecapituleerd. Hij had het zelf gelezen en inderdaad, wij hebben het ook gelezen. Duitsland heeft onvoorwaardelijk gecapituleerd, maar alleen aan Engeland en Amerika en dat is niet geaccepteerd. Rusland hoort er ook bij en dat heeft Duitsland niet gedaan. En nu is de toestand als volgt volgens officiële berichten.. Himmler heeft Goering doodgeschoten. Goebbels moet ook dood zijn. Hitler ligt zwaar gewond ook op sterven en Himmler heeft de capitulatie van Duitsland aangeboden. De vrouwen en gezinnen van de hoge nazi omes zitten in Beieren en in Beieren is opstand uitgebroken. Wij verwachten nu heel spoedig de algehele capitulatie. Officieus is het er, officieel nog niet, maar dat kan komen. Berlijn is na zeven dagen vechten een woestenij. Bremen dito, Stettin veroverd, Leipzig, Neurenberg, Stuttgart, Frankfurt aan de Oder, alles weinig meer dan ruïnes. De Russen en Amerikanen hebben contact gekregen. In Italië is opstand. Genua, Turijn en diverse andere plaatsen zijn door de Italianen ontzet. De Duitsers capituleerden. Mussolini, Graziani en diverse anderen vielen in handen van de verzetsmensen. Petain, de oude Franse maarschalk, die niet goed heeft gehandeld ten opzichte van zijn Franse regering heeft zich vrijwillig gemeld; hij is 89 jaar. Herriot? een Franse minister is bevrijd. De sluizen van Katwijk zijn ook

open gezet en het water loopt naar binnen. Het is een ware zenuwenoorlog, maar het einde lijkt ons nu nabij.

1 mei 1945 dinsdag

Eén mei 1945 feest van de vrede, zegt men. De onderhandelingen nemen vastere vormen aan en men verwacht deze week de eindbeslissing van de oorlog en de algehele capitulatie. Hoe het hier in West Nederland zal gaan weten we nog geen van allen. We zijn nog niet bevrijd en weten niet wat ons nog te wachten staat. Voedselpakketten zijn uit de vliegmachines neer gelaten en worden door de distributiekantoren gedistribueerd. Er wordt niet om gevochten gelukkig. Dat neemt niet weg dat wij hier nog steeds onder het juk leven. Moge God geven dat ook wij spoedig bevrijd zullen zijn en dat de hongersnood waarin ons volk verkeert, spoedig tot het verleden behoort. Wij wachten in angst en spanning wat er nu gaat gebeuren.

Graaf Bernadette, de leider van het Zweedse Rode Kruis heeft de onderhandelingen met Himmler gevoerd en wij veerwachten een onvoorwaardelijke overgave.

We hebben gisteren en vandaag aardbeitjes gegeten, daar ben ik dol op. Misschien kunnen we ons van het jaar nu eens lekker zat eten aan aardbeitjes. We zijn ook naar Oma geweest, daar kreeg ik een lekker hapje van Opa en van Oma koekjes. Morgen verder, het wordt donker.

2 mei 1945 woensdagmorgen

Ik lig in mijn bedje, we zijn zo verheugd geweest vanmorgen. Om negen uur begon het. Grote formaties vliegtuigen bij drie en vijf en acht en elf vlogen heel laag over en lieten op Schiphol grote pakketten levensmiddelen vallen. Dat konden we natuurlijk niet zien, maar we hadden hier vanaf de Memlingstraat een prachtig gezicht. Kokkie had mij in de vensterbank gezet. Kokkie en Greet huilden en ik schreeuwde, ja vijf of acht al naar me in mijn gedachten kwam. Kokkie riep: God bless you Tommies. En bij iedere formatie vliegtuigen riep ik "God bless you Tommies". Is het bom, bom vroeg ik dan weer. Nee zei Greet, het is happies. Dan schreeuwde ik weer: "God, bless you Tommies, happies". De kinderen liepen over de daken met witte handdoeken en er liep er zelfs één met een rood wit blauwe vlag. Dat is erg gevaarlijk, want als de Duitsers het zien schieten ze er op. Toen kwam er een formatie die heel laag over ons huis vloog. Kokkie gooide het raam los en zwaaide met een vodje. Greet zwaaide met het gordijn en ik gilde. De mensen op straat zwaaiden met hun zakdoeken, sommigen liepen hard met de vliegtuigen mee. Het was een spektakel op straat en er was geen Duitser te zien. Kokkie zette mij in mijn stoeltje voor het raam, want het eten moest klaar

gemaakt worden. Ja, daar kwamen er weer en dan gilde ik van: “ja, zijn ze”. Dan kwamen Cor en Greet weer kijken en zeiden, warempel, dat kleine ding. Om één uur vlogen de laatsten over. Toen kwamen Ruth en Eefje, twee half Jodinnetjes en vertelden dat er aanplakbiljetten waren, waarop stond dat Hitler dood was en Dönitz benoemd. Wellicht komen er nu gauw onderhandelingen en zijn we voor zondag vrij. Het wordt ook tijd want wij zijn ook finaal door onze voorraad heen.

Bij de Gestapo hangt de vlag halfstok. Hitler is dood!!!!!!

3 mei 1945 donderdag

Berlijn door de Russen genomen. Het heeft zich verder geheel over gegeven. Men zegt, en dit kan men wel haast voor waar aannemen, dat Hitler, Goebbels en Göring zelfmoord gepleegd hebben en nog meer hoge nazi autoriteiten. Noord Italië en Oost Oostenrijk hebben ook gecapituleerd. Wij hebben hier al ruim een week wapenstilstand, iets dat wij echter niet wisten. Er is onderhandeld met Seyss-Inquart; Prins Bernard was hier bij tegenwoordig. Dit ging hoofdzakelijk over het voedselvraagstuk. Men is het er niet overal mee een. Het blijft een moeilijk vraagstuk en hoe men zich zal verantwoorden, dat zullen we t.z.t. horen. Voorlopig is het voedselvraagstuk opgelost. Vanmorgen weer geallieerde vliegtuigen, niet zo veel, want het weer was niet mooi. Ik zat in mijn stoeltje weer voor het raam en riep of liever gilde als ze kwamen. De schoolkinderen waren op de pleinen met witte vlaggen. Het is een onvergetelijk gezicht, deze reuze vogels boven onze hoofden te zien.

Von Ribbentrop is afgezet en Dönitz is ook al weer weg zegt men. Eén ding staat vast, het gaat nu door en wij hebben vernomen dat de Canadezen vannacht of morgen West Nederland zullen binnen rijden. Wij zijn klaar en wachten. Het is alleen zo ontzettend jammer dat Oom E. dit niet heeft mogen meemaken. Hij was in deze oorlog een strijder voor de onderdrukten, speciaal onderdrukte Joodse mensen. Hij heeft er heel wat onder gebracht en heeft zelf altijd zijn huis open gezet. Hij was altijd gastheer met maaltijden en slaapgelegenheid. Wij hopen zijn levenswerk mede te kunnen voltooien. De vrijheid voor alle Volkeren. In Moskou klonken 24 artillerie salvo's uit 324 kanonnen. In het verre oosten heeft men een landing gemaakt op Nederlands Borneo. Wij hopen dat ook daar de zaak spoedig beslecht zal zijn.

Ik word zeer eigenwijs, begin alles na te zeggen en weet heel perfect mijn zinnen in te kleden. Wij krijgen blaadjes en ik moet er ook altijd een hebben, maar vanavond wilde ik naar bed en Kokkie brengt mij altijd naar bed. Ik zei toe heel eigenwijs: “hou op nou met lezen Kokkie”. Greet en Cor hebben hard gelachen. We hebben bij mevrouw Bosch echte thee gedronken vanmiddag, met crackers.

Het was heerlijk en een voorproefje voor het grote feest. We krijgen allemaal een oranje muts, die hebben Cor en Greet nog en ook vuurwerk.

4 mei 1945 vrijdagavond negen uur

Capitulatie. Morgenochtend om acht uur komen de Canadezen. We zijn stapelgek. Iedereen loopt op straat. En de Duitsers zijn woest.

6 mei 1945 zondag

Kokkie is jarig vandaag, maar de hoofden van Kokkie en Ma duizelen. Er is zoveel te regelen en zoveel te doen. Gistermorgen hebben we eerst bezoek gehad. Daarna hebben Kokkie, Greet en ik ieder met een oranje muts op gelopen en toen zijn we naar Opa en Oma Draak geweest. Daar hebben Cor en Greet champagne gedronken. Toen naar Mimi, mevrouw Slaghekke en mevrouw Bosch. Daarna naar huis. We hebben gegeten en ik ben naar mijn bedje gegaan. Ik heb flink lang geslapen, dat was ook de bedoeling, want we mochten tot negen uur op straat. Toen naar Oma en Opa Hennekam. Daar hebben we koffie gedronken en ik heb een sneetje brood gegeten, toen weer naar huis. Overal waar men keek waren vlaggen, vlaggen, alles was even feestelijk. We waren naar de Apollolaan gegaan, waar een grote bloemenhulde was gebracht aan de gefusilleerde Nederlandse interne strijdkrachten. Iedere heer ontblootte zijn hoofd en iedereen bracht een stille groet. Ik mocht van Kokkie en Greet bloemen neer leggen. Het was allemaal even plechtig en geen luidruchtig rumoer. Kokkie had voor mij een diadeem gemaakt van oranje bloemen en die ging over mijn mutsje heen. Men zag ondergedoken Joodse mensen, die na vier jaar eindelijk weer te voorschijn konden komen en toch was er nog iets onwerkelijks. De Duitsers waren nog niet ontwapend en de Canadezen waren nog niet hier. Het was ook nog niet in kannen en kruiken zo we hoorden, maar morgen komen ze. De hele dag hebben Amerikanen en Hollanders boven de stad gevlogen, zeer laag en het was een feestelijk rumoer, nu te weten, dat ze voor een goed doel vlogen.

Gisteren kwam Tante Thea vertellen dat mijn eigen ouders me wilden zien. Cor is de hele dag van streek geweest, Greet was in dit geval de flinkste. Het is natuurlijk een hard gelag, maar de tijd zal het leren en doen vergeten. Nu komen morgen mijn ouders. Bij de Grüne politie hebben ze net alle levensmiddelen in beslag genomen. Ze stonden er verbeterd bij, toen lieten ze hen gewillig begaan. Dat was het werk van de illegalen, leer om leer. Morgen krijgen we al volop voedsel. En dan gaat het geleidelijk weer beter. Greet kan nog niet zoveel schrijven, Ze is moe en de emoties zijn te groot.

7 mei 1945 maandag

Vandaag ben ik met mijn ouders op stap geweest en morgen ga ik voorgoed met hen mee...

8 mei 1945 dinsdag

Ik ben vanmorgen mee gegaan....

Greet en Cor hadden veel verdriet, maar Cor haar broers de Canadezen zijn hen komen halen en zodoende zijn ze afgeleid. Het verdriet van Cor en Greet blijft.

Ik vertrouw en geloof dat je nu weet wat ik met inzet van alles wat mij dierbaar was, dit voor jou heb neer geschreven.

Kokkie sluit zich hierbij aan. Ik wil zo mogelijk voor jou altijd Mam blijven, de naam die jij me zelf gaf.

DANKWOORD

In het bijzonder bedank ik mijn twee lieve pleegmoeders die zich iedere dag van mijn onderduikperiode hebben ingezet om buiten de alledaagse problemen óók nog mijn belevenissen in deze dagboeken vast te leggen.

Zonder deze twee onderduikmoeders was er geen kans geweest voor mij om te overleven.

Lena Bonte-Korrelboom heeft deze dagboeken uitgetypt zodat zij gedigitaliseerd konden worden. Een gigantisch werk ook al omdat zij geschreven zijn in een doktershandschrift. Zij heeft dat geklaard met de liefde en steun van haar man Ruud.

Mijn dank gaat ook uit naar mijn neef Jeff Overste voor het redigeren en samenstellen. Zonder zijn inzet en geduld zou deze uitgave niet mogelijk geweest zijn.

Verder zou het onmogelijk geweest zijn om deze dagboeken toegankelijk te maken zonder de steun van familie en vrienden.

De uitwerkte transcriptie van de dagboeken is in 2009 opgenomen in de mediatheek van het Joods Historisch Museum te Amsterdam. Een fotokopie van de originele dagboeken is aanwezig in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag. In 2012 draag ik de originele dagboeken over aan de mediatheek van het Joods Historisch Museum te Amsterdam.

Berdi Vieyra-Pront Amstelveen 2012

Margareta van Hinte overleed op 7 januari 1981.

Cornelia Adriana Maria Hennekam overleed op 8 januari 1989.